

วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

JOURNAL OF BOVORN MULTI-EDUCATION AND
HUMAN SOCIAL SCIENCES
(JOB_EHS)

ISSN : 2730-3233 (ONLINE)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน 2568)

Vol. 6 No. 2 (April - June 2025)

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences

(JOB_EHS)

ISSN: 2730-3233 (Online)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2568)

Vol. 6 No. 2 (April-June 2025)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์ :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ (Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences : JOB_EHS) มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ ศาสนศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยอ้างอิงตามรูปแบบของ APA (นาม-ปี) รวมถึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารฯ และเป็นบทความที่ไม่มี ความหลายมากกว่า 25% ตามที่ถนนในโปรแกรม CopyCat ในเว็บ Thaijo2

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฯ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ โดยไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของวารสารฯ

กระบวนการพิจารณาบทความ :

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review) แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ เปิดรับตีพิมพ์ประเภทของบทความ คือ บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Original Article)

ภาษาที่รับตีพิมพ์ :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดออก :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ มีกำหนดออกตีพิมพ์ 4 ฉบับ ต่อปี (ราย 3 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - มีนาคม	(กำหนดออก เดือนมีนาคม)
ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน - มิถุนายน	(กำหนดออก เดือนมิถุนายน)
ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม - กันยายน	(กำหนดออก เดือนกันยายน)
ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม - ธันวาคม	(กำหนดออก เดือนธันวาคม)

ที่ปรึกษา :

พระเดชพระคุณ พระครูภาวนาอินทวงศ์ (เถลี่ย อินทวโส), ดร.
เจ้าอาวาสวัดหนองบัวหึ่ง ตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

บรรณาธิการ :

พระครูปลัดสุรวัฑฒิ สิริวฑฒโก (อุกฤษโซค), ดร.
Phrakrupalad Suravut Sirivaddhako (Ukitchock), Dr.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

ผู้ช่วยบรรณาธิการ :

ดร.ศุภกัญญา ศรีคำไทย
Dr. Sukpinya Srikomthai
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

กองบรรณาธิการ :

พระเมธาวิไนยรส (สุเทพ พุทธจรรยา), รองศาสตราจารย์ ดร.
Phramedhavinaiyaros (Suthep Buddhachanya), Assoc. Prof. Dr.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University, Thailand

พระครูโอภาสพนทกิตติ์, รองศาสตราจารย์ ดร.
Phrakruophatnonthakit, Assoc. Prof. Dr.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

พระมหามงคลกานต์ จิตธมโม, รองศาสตราจารย์ ดร.
Phramaha Mongkhokan Khangphanom, Assoc. Prof. Dr.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
Phramaha Yannawat Thitavaddhano, Asst. Prof. Dr.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

รองศาสตราจารย์ ดร.อำนวย เดชชัยศรี
Assoc. Prof. Dr. Amnuay Detchaisri
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand

รองศาสตราจารย์ ดร.อานาจ บัวศิริ
Assoc. Prof. Dr. Amnaj Buasiri
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
Assoc. Prof. Dr. Marut Patphol
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University, Thailand

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์
Asst. Prof. Dr. Booncherd Chamnisast
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

ดร.เสนห์ เดชะวงศ์
Dr. Saneh Dechawongse
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University, Thailand

ดร. กฤษฏา นันทเพ็ชร
Dr. Krisda Nantapetch
มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University, Thailand

ฝ่ายจัดการ :

นางสาวสาคร หาญแท้

นายชานนท์ วิเศษศิริ

ฝ่ายกฎหมาย :

นายณพกฤษ ทรัพย์แก้วยอด

เจ้าของวารสาร :

วัดหนองบัวหึ่ง ตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 70140
โทรศัพท์ : 099-1916295

สำนักงานกองบรรณาธิการ :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์
วัดหนองบัวหึ่ง ตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 70140
โทรศัพท์ : 099-1916295, 099-6166595, 095-5426695
E-mail: ukitchock@gmail.com
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JOB_EHS

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์
Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences (JOB_EHS)
ISSN: 2730-3233 (Online)

บทบรรณาธิการ

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ (Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences: JOB_EHS) ฉบับนี้เป็น ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน (2568) โดยเนื้อหาบทความในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ โดยกองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพวารสารตามกรอบการประเมินคุณภาพวารสารเป็นอย่างดีจึงได้คัดเลือกกลั่นกรองบทความให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ ได้รับผลการพิจารณาคุณภาพวารสารเพื่อเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI พ.ศ. 2568 จากศูนย์ TCI ได้ถูกจัดให้เป็น **วารสารกลุ่มที่ 2 (การรับรองคุณภาพของวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572)** ซึ่งเป็นกำลังใจให้แก่กองบรรณาธิการในการพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ ได้ปรับเปลี่ยนกำหนดการออกของวารสารเป็น 4 ฉบับต่อปี (รายละเอียด 3 เดือน) เพื่อความเหมาะสมเกี่ยวกับจำนวนการตีพิมพ์ในแต่ละฉบับและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (2568) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - มีนาคม (กำหนดออก เดือนมีนาคม)

ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน - มิถุนายน (กำหนดออก เดือนมิถุนายน)

ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม - กันยายน (กำหนดออก เดือนกันยายน)

ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม - ธันวาคม (กำหนดออก เดือนธันวาคม)

กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้เขียนบทความที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ และหวังว่าจะได้รับความสนใจจากผู้เขียนบทความทุกท่านในโอกาสต่อไป และกองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้อนุเคราะห์ในการอ่านประเมินต้นฉบับ

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการ หวังอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารจะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาใหม่ให้เกิดขึ้น หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาวารสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณและยินดีปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

พระครูปลัดสุวิทย์ สิริวิฑูรโก (อุกฤษโซค), ดร.
บรรณาธิการวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย (Research Articles)

แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรี 1-12

GUIDELINES FOR DEVELOPING CREATIVE LEARNING RESOURCES BASED ON THE SEVEN
SAPPAYA PRINCIPLES OF TEMPLES IN NONTHABURI PROVINCE

พระอุดมสิทธินายก PhraUdomsittthinayok

พระครูวิรุฬห์สุตคุณ PhrakhruWirunsuttakun

สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

ความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ 13-22

สำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี

THE NEED FOR A PROCESS TO PROMOTE LEARNING ABOUT WASTE MANAGEMENT FOR
TEMPLES IN PATHUM THANI PROVINCE

พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิชิโซ (ธีระศรุตานันท์) PhramahaSethavich Setthavijjo (Thirasarutanunt)

พระครูภาวนาวุฒิบัณฑิต PhrakhruPhawanawutthibandhit

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญญา Phrakhrusangkharak Chakkit Bhuripaño

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ 23-35

โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา

THE DEVELOPING STUDENTS' DESIRABLE ATTRIBUTE OF LEARNING ENTHUSIASM THROUGH
THE YONISOMANASIKARA PRINCIPLE AT LUANGPHODERMPRASITWITTHAYA SCHOOL,
SONGKHLA PROVINCE

พระมหาอำนาจ คำหล้า PhramahaAmnat Khamla

พระครูสุเมธปริยัติคุณ PhrakhruSumetpariyattikun

กษมา ศรีสุวรรณ Kasama Srisuwan

- แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4** 36-51
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
GUIDELINES FOR IMPLEMENTING DIGITAL TECHNOLOGY IN EDUCATIONAL INSTITUTION
ADMINISTRATION BASED ON PRICIPLES OF IDDHIPADA 4 UNDER THE OFFICE OF THE PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA 1
วลีรัตน์ การะดี Waleerat Karadee
พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhrukittianawisit
พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano
- กลยุทธ์การพัฒนองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา** 52-64
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
STRATEGIES FOR DEVELOPMENT OF LEARNING ORGANIZATION ACCORDING
TO THE BUDDHIST PRINCIPLES OF SCHOOLS UNDER PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE
ประภาพร ยอดย้อย Prapaporn Yodyoy
ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka
สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo
- แนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการนักเรียนตามหลักอัปมัญญา 4** 65-76
สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดอ่างทอง
GUIDELINES FOR PROMOTING STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION ACCORDING
TO APPAMAÑÑĀ IV PRINCIPLES UNDER THE OFFICE OF VOCATIONAL EDUCATION
ANG THONG PROVINCE
ว่าที่ร้อยตรี ยศสุพล สำเภารอด Acting sub Lt. Yotsupol Sampaorod
พระครูวิรุฬห์สุตคุณ PhrakhuVirulsuthakun
พระสุรชัย สุรชัยโย PhraSurachai Suraiayo
- พุทธวิธีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา** 77-91
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
BUDDHIST METHODS OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION
BY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE NAKHONSAWAN PRIMARY EDUCATION AREA OFFICE,
AREA 1
สุทธิวรรณ ลีละพงศ์ประสุต Sutthiwan Leelaphongprasut
พระมหาอุดร อุตโตโร PhramahaUdorn Uttaro
วินัย ทองมัน Winai Tongmun

- แนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4** **92-104**
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
GUIDELINES FOR MOTIVATION ENRICHMENT TOWARDS STUDENTS' AFFAIRS MANAGEMENT
UPON THE USE OF 4 BHAVANA PRINCIPLES AMONG SCHOOLS IN PHATHUMTHANI SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE OFFICE
วิริทธิพล เดชสิทธิ์จักร Virittipon Datsitnatjakron
พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญญา PhrakhrusangkharakChakkit Bhuripaño
เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Chongsakulsiri
- การบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษา** **105-121**
จังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล
MANAGEMENT OF THE UPRIGHT SCHOOL PROJECT BASED ON THE FIVE CHARACTERISTICS IN
SECONDARY SCHOOLS OF CHAINAT PROVINCE ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE
PRINCIPLES
ชนุดร โสน้ำเที่ยง Chanudorn Sonamthiang
ทนง ทศไกร Thanong Thosagai
ดิเรก ด้วงลอย Direk Duangloy
- ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเรียกรับสินบนเจ้าพนักงานรัฐต่างประเทศ** **122-130**
THE PROBLEM OF COMMITTING CRIMES RELATED TO ACCEPTING BRIBES FROM FOREIGN
GOVERNMENT OFFICIALS
อนุชา คุ่มวัน Anucha Khumwan
วรรณวิภา เมืองถ้ำ Wanwipa Muangtham
- แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล** **131-147**
ตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี
GUIDELINES FOR DEVELOPING THE DESIRED CHARACTERISTICS OF DIGITAL AGE
ADMINISTRATORS BASED ON THE PUBBANIMITTA OF MAGGA 7 IN SINGBURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
ภิรมย์พร จิตรประไพ Phiomphon Chitprapai
พระมหาอุดร อุตโตโร PhramahaUdorn Uttaro
วินัย ทองมัน Winai Tongmun

แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 **148-162**
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

GUIDELINES FOR LEARNING MANAGEMENT IN THE 21ST CENTURY BASED ON THE FOUR
VUDDHI-DHAMMA IN SECONDARY SCHOOLS IN BANG KRUI DISTRICT, NONTHABURI PROVINCE

กนกเทพ พงษ์เพ็ง Kanoktep Pongpeng

พระครูวิรุฬห์สุตคุณ PhrakhruWirunsuttakun

พระสุรชัย สุรชโย Phrasurachai Surachayo

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัล ตามหลักอิทธิบาท 4 **163-174**
โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

GUIDELINES FOR DEVELOPING LEADERSHIP SKILLS OF PERSONNEL IN DIGITAL AGE SCOUT
ACTIVITIES ACCORDING TO FOUR IDDHIPADA OF NAKHON LUANG DISTRICT, PHRA NAKHON SI
AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ภาคภูมิ คงเมือง Pakpoom Khongmuang

พระครูวิรุฬห์สุตคุณ PhrakhruWirunsuttakun

ยุทธีวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthawee Kaewtongyai

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา **175-188**
ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ตามหลักภavana 4

STUDY OF THE COMPONENTS OF LEARNING MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE
OF KAMPAENGPHET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2 BASED ON THE FOUR BHAVANA
PRINCIPLES

พรพิมล ทองพันธ์ Pornphimol Thongpan

พระมหาอุดร อุตโตโร PhramahaUdorn Uttaro

ธานี เกสทอง Thanee Kesthong

ปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร **189-203**
องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

MOTIVATIONAL FACTORS AFFECTING WORK PERFORMANCE OF PERSONNEL IN SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS, NONG KHAE DISTRICT, SARABURI PROVINCE

กมลศักดิ์ อินทสนธิ์ Kamolsak inthason

อภิชาติ พานสุวรรณ Apichart Pansuwan

**แนวทางการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์
จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักพละ 4** 204-217

GUIDELINES FOR PROMOTION SPORTS MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER NAKHON SAWAN
MUNICIPALITY IN NAKHON SAWAN PROVINCE ACCORDING TO THE FOUR PRINCIPLES OF BALA

อภิวิชญ์ เผ่าพันธุ์ Aphiwit Phaophan

พระมหาอุดร อุตุตโร PhramahaUdorn Uttaro

วินัย ทองมัน Winai Tongmun

**แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักสัปปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ
จังหวัดลพบุรี** 218-231

GENERAL MANAGEMENT GUIDELINES ACCORDING TO THE FOUR SUPPLY PRINCIPLES
OF THE SPECIAL EDUCATION SCHOOL GROUP, LOPBURI PROVINCE

ภัษกรกุล ม่วงงาม Phacharakun Muangngam

พีรวัฒน์ ชัยสุข Perawat Chaisuk

พระครูภาวนาวุฒิบัณฑิต PhrakhruPhawanawuttibundit

**การส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหัตถ์ 4 ของโรงเรียน
ในกลุ่มภาชีระพีพัฒนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1** 232-244

PROMOTING GENERAL ADMINISTRATIVE EFFICIENCY BASED ON FOUR SANGKHAHAVATTHU
PRINCIPLES OF THE PHACHIRAPEEPHAT SCHOOL GROUP PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

สุชิน โปธิน้อย Suchin Phonoi

พระครูกิตติญาณวิสิฐ PhrakhruKittianawisit

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

**แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักโกศล 3
ของโรงเรียนมัธยมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง** 245-257

GUIDELINES IN APPLYING INFORMATION TECHNOLOGY IN THE ADMINISTRATION OF ACADEMIC
ISSUES IN ACCORDANCE WITH THE 3 KOSALLA PRINCIPLES IN SECONDARY SCHOOLS UNDER
THE JURISDICTION OF THE SINGBURI ANGTHONG SECONDARY EDUCATION AREA OFFICE

นพพร ทองกลัด Nopporn Thongklad

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Sudhipong Srivichai

พระครูวิรุฬห์สุตคุณ PhrakhuVirulsuthakun

**การศึกษาผลกระทบของความผันผวนของราคาน้ำมันต่อภาวะเงินเฟ้อและการเจริญเติบโต
ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยใช้สมการเกี่ยวเนื่อง** 258-269

STUDYING OF THE IMPACT OF OIL PRICE FLUCTUATIONS ON INFLATION RATE AND ECONOMIC
GROWTH OF THAILAND USING THE SIMULTANEOUS EQUATION MODEL

จิรภรณ์ กิจเจริญ Jeeraporn Kitcharoen

**แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท
ตามหลักปฏิสัมภิตา 4** 270-289

GUIDELINES FOR MANAGEMENT OF INFORMATION SYSTEMS IN SECONDARY SCHOOLS IN
CHAINAT PROVINCE IN ACCORDANCE WITH THE 4 PATISAMBHIDA PRINCIPLES

สุนิสา ปรีชู่ม Sunisa Preechum

ทนง ทศไกร Thanong Thosagai

ดิเรก ด้วงลอย Direk Duangloy

**แนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5
ของโรงเรียนวัดควนเกียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3** 290-304

THE PARTICIPATION GUIDELINES FOR PROMOTING STUDENTS' CHARACTERISTICS ACCORDING
TO THE FIVE PRECEPTS' VILLAGE PROJECT OF WATKUANTIA SCHOOL UNDER NAKHON SI
THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

รดา โออินทร์ Rada O-in

พระครูสุเมธปริยัติคุณ Phrakhrusumetpariyattikun

กษมา ศรีสุวรรณ Kasama Srisuwan

แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม 305-321

GUIDELINES FOR PREVENTING RECIDIVISM OF OFFENDERS
IN NAKHON PATHOM CENTRAL PRISON

ธยาพัฒน์ เทียนแอม Thayapat Tianam

ปิ่นนธร หอมบุญมา Pannathorn Hombunma

**การพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ตามหลักภาวนา 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท** 322-338

DEVELOPMENT OF THE STUDENT SUPPORT AND MANAGEMENT SYSTEM AT THE LOWER-
SECONDARY SCHOOL LEVEL BASED ON THE FOUR BHĀVANĀ PRINCIPLES IN EXPANDED
OPPORTUNITY SCHOOLS WITHIN THE CHAINAT PRIMARY EDUCATION AREA

กัณตภณ อ่อนพุทธ Kantaphon Onput
พระมหาอุดร อุตโตโร PhramahaUdorn Uttaro
พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ Phrakhrusrisutthammaniwit

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา
จังหวัดชลบุรี** 339-350

THE FACTORS AFFECTING THE MANAGEMENT EFFECTIVENESS OF HOMELESSNESS AND
BEGGARS AT SRIRACHA MUNICIPALITY IN CHONBURI PROVINCE

ธัญญ์เมธิน ชาญนิธิเศรษฐ์ Thanmatin Channithiset
พิชิต รัชตพิบูลภพ Pichit Ratchatapibhunphob

**แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ
ของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครสวรรค์เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4** 351-366

GUIDELINES FOR THE 4 IDDHIPĀDA DEVELOPMENT TO USE THE INFORMATION TECHNOLOGY
OF SMALL SCHOOLS ADMINISTRATORS IN ACADEMIC ADMINISTRATION UNDER THE OFFICE OF
PRIMARY EDUCATIONAL NAKHONSAWAN SERVICE AREA 3

ณัฐฉินันท์ พัฒนาศิริโชค Natthinun Patthanasirichock
พระมหาอุดร อุตโตโร PhramahaUdorn Uttaro
วรกฤต เกื่อนช้าง Worakrit Thuenchang

**แนวทางการบริหารการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามหลักอิทธิบาท 4
ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1** 367-352

GUIDELINES FOR THE IMPLEMENTING DISTANCE LEARNING VIA SATELLITE (DLTV) BASED ON
THE FOUR IDDHIPĀDA OF SMALL SCHOOLS UNDER THE NAKHONSAWAN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, AREA 1

นพรัตน์ อินตรา Noppharat Intra
วินัย ทองมัน Winai Tongmun
พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี) PhramahaUdorn Uttaro

- ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุนและการบริโภคของประเทศไทย** 383-394
EFFECTS OF INTEREST RATE TO INVESTMENT AND CONSUMPTION OF THAILAND
จิรภรณ์ กิจเจริญ Jeeraporn Kitcharoen
- แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี** 395-410
GUIDELINES FOR DEVELOPING BUDDHIST LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN KHLONG LUANG DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE
อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า Apinyar Chatchorfa
เกษม แสงนนท์ Kasem Saengnont
สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo
- ประสิทธิภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3** 411-422
EFFICIENCY OF SAFETY MANAGEMENT IN SCHOOLS ACCORDING TO THE 4 NOBLE TRUTHS IN NAKHON SAWAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE OFFICE AREA 3
พงศ์ศักดิ์ ยิ่งหาญ Pongsak Yingharn
วินัย ทองมัน Winai Tongmun
พระมหาอุดร อุตโตโร PhramahaUdorn Uttaro

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรี GUIDELINES FOR DEVELOPING CREATIVE LEARNING RESOURCES BASED ON THE SEVEN SAPPAYA PRINCIPLES OF TEMPLES IN NONTHABURI PROVINCE

¹พระอุดมสิทธินายก PhraUdomsittthinayok

²พระครูวิรุฬห์สุตคุณ PhrakhruiWirunsuttakun ³สมศักดิ์ บุญปุ๋ Somsak Boonpoo

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: surachaihongtrakool@gmail.com

Article Received: May 26, 2025. Revised: June 24, 2025. Accepted: June 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของวัดในจังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรี และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 242 รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ รวมถึงผู้ให้บริการ จำนวน 15 รูป/คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของวัดในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการออกแบบข้อมูล ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านข้อมูลความรู้ ตามลำดับ 2) วิธีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย (1) ด้านข้อมูลความรู้ จัดระบบความรู้ให้เป็นหมวดหมู่ เข้าใจง่าย พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ (2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า เน้นการเรียนรู้จากการลงมือทำและผู้เรียนมีส่วนร่วม บูรณาการเทคโนโลยีสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบ Active Learning (3) ด้านสื่อการเรียนรู้ สื่อมีความหลากหลาย เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เนื้อหาและกลุ่มเป้าหมาย จัดการสื่ออย่างเป็นระบบ ดูแลรักษา ให้ง่ายต่อการเข้าถึง บูรณาการสื่อเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ (4) ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะถ่ายทอด มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีบุคลิกภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (5) ด้านการออกแบบข้อมูล นำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจ กระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ จัดการข้อมูลเป็นระบบ เข้าถึงง่าย อัปเดตข้อมูลสม่ำเสมอ 3) แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรี วัดในจังหวัดนนทบุรี เป็นการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 โดยจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด Co-working space และพื้นที่ธรรมชาติ จัดหาอาหารที่มี

ประโยชน์ มีบุคลากร เช่น พระภิกษุ สามเณร ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น ที่สามารถเป็นผู้นำแบบอย่างและให้คำปรึกษาเชื่อมโยงหลักธรรมคำสอนเข้ากับเนื้อหาที่ทันสมัยเช่น การ์ตูน แอนิเมชัน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม ส่งเสริมการเปิดใจและปลูกฝังความเพียรพยายาม ซึ่งจะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน นำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและสังคม
คำสำคัญ: แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์, หลักสัปปายะ 7, วัด

Abstract

This research article aimed to 1) study the conditions of creative learning resource usage in temples in Nonthaburi Province, 2) study the development methods of creative learning resource based on the Seven Sappāya Principles of temples in Nonthaburi Province, and 3) propose guidelines for the development of creative learning resource based on the Seven Sappāya Principles of temples in Nonthaburi Province. This research was a mixed-method research, consisting of quantitative research using a questionnaire with a sample group of 242 monks in Nonthaburi Province. Data were analyzed using basic statistics, namely frequency, percentage, mean, and standard deviation. Qualitative research was conducted by interviewing 15 monks/person who were experts in developing temples into creative learning resource areas. Data were analyzed using content analysis.

The research results found that: 1) The overall condition of the use of creative learning resources in temples in Nonthaburi Province had a high level of opinion. When considering each aspect, opinions were at a high level in all aspects, ranked from most to least, including information design, knowledge transmitter, learning media, learning activities, and knowledge information, respectively. 2) The method of developing creative learning resources according to the Seven Sappāya Principles of temples in Nonthaburi Province consisted of (1) Knowledge information, organized knowledge into categories, easy to understand, ready to be applied, used various learning media, stored data systematically. (2) Learning activities, promoted thinking skills, analyzed, synthesized, and evaluated, emphasized learning from doing and learner participation, integrated technology to create an Active Learning atmosphere. (3) Learning media, the media was diverse, appropriate for the environment, content, and target group, managed media systematically, maintained it for easy access, integrated media with learning activities. (4) Knowledge transmitter, had expertise in the subject to be conveyed, had good communication skills, had a good personality and be a good role model, promoted initiative and creativity, encouraged learner participation. (5) Data design, presented interesting data, concise, clear, easy to understand, used language appropriate for the target group, disseminated through various channels, managed data systematically, easy to access, updated data regularly. 3) Guidelines for developing creative learning resources based on the Seven Sappāya Principles of temples in Nonthaburi Province,

temples in Nonthaburi Province were developed as creative learning resources based on the Seven Sappāya Principles by preparing an environment conducive to learning, such as libraries, co-working spaces, and natural areas, providing nutritious food, and having personnel such as monks, novices, and experts, etc., who could be role models and giving advice linking the principles of Dharma with modern content such as cartoons and animations to inspire, stimulate initiative, promoted open-mindedness, and instilled perseverance, which would help to develop the potential of learners, leading to the creation of new things that were beneficial to Buddhism and society.

Keywords: Creative Learning Resources, The Seven Sappāya Principles, Temples

บทนำ

วัดเป็นศาสนสถานที่สำคัญยิ่งของพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสงฆ์ เป็นที่บำเพ็ญบุญกุศลของอุบาสกอุบาสิกาในอดีตที่ผ่านมาคงไม่มีใครปฏิเสธว่า วัด ต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เป็นที่พึ่งของชาวบ้าน เป็นศูนย์รวมของสรรพสิ่งหลากหลายกิจกรรมอยู่ที่วัด แม้แต่เรื่องของการศึกษาเล่าเรียน จนเป็นที่มาของคำว่า บวชเรียน แต่ในปัจจุบันดูเหมือนว่าวัดกลับมีบทบาทต่อชุมชนลดน้อยลง เหลือเพียงแค่ภาพของการเป็นสถานที่จัดพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานศพ หรืองานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ส่วนภาพในบทบาทอื่นๆ ดูจะเลือนลางและนึกยากขึ้นทุกที ในอดีตชาวบ้านมีความใกล้ชิดกับพระและวัด ทำให้มีโอกาสซึมซับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ทรงศีล แต่ในสังคมปัจจุบันด้วยข้อจำกัดหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการจราจรที่แออัด ช่วงเวลาที่ไม่เอื้ออำนวยทำให้การเข้าวัดของคนไทยกลายเป็นเรื่องยาก บางครั้งการเข้าวัดแต่ละครั้งต้องมีการวางแผนไว้นานักอยากจะทำก็เข้าไม่ได้เหมือนก่อน แม้บางวัดจะพยายามรณรงค์ให้คนเข้าวัดถึงกับมีการเปิดให้เข้าไปทำกิจกรรมต่างๆ ในวัดช่วงเย็นหรือค่ำหลังเลิกงานแต่คนส่วนหนึ่งก็ยังลำบากที่จะเข้าวัดอยู่ดี การเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้น องค์คณะสงฆ์เห็นว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะส่งเสริม เผยแผ่ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระพุทธองค์คือ การเข้าถึงและเข้าใจธรรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคคล ชุมชน และสังคมอย่างกว้างขวาง (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ และคณะ, 2556)

แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.) และมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ให้ความหมายของวัดว่าเป็น “พื้นที่สร้างสรรค์” ว่าเป็นพื้นที่สร้างประสบการณ์ สร้างโอกาสให้เด็กได้เติบโตพัฒนาตามวัยมุ่งตอบสนองความต้องการของเด็ก ครอบครัว ชุมชน “พื้นที่สร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน” ที่ครอบคลุมแนวคิดกิจกรรม ทั้งมิติด้านกายภาพ ความคิด สื่อ และสังคม ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเด็กและเยาวชนเป็นผู้นำ ผู้ใหญ่เป็นฝ่ายหนุน จะผลิตงานสร้างสรรค์ สร้างสุขทุกวัย ทุกพื้นที่ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้น่าอยู่ ส่งเสริมสุขภาวะที่ดีและยั่งยืนของเด็ก เยาวชน ครอบครัว และชุมชนต่อไปจากสำคัญของวัดในเบื้องต้นทางพระสังฆาธิการในระดับเจ้าอาวาสแต่ละวัดจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์กิจกรรม ซึ่งหากมีการได้นำหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม คือ สปปายะ 7 (ม.อ. (ไทย) 14/189/227)ไปบูรณาการร่วมกับการพัฒนาวัดด้วยแล้วจะ

สามารถทำให้วัดเป็นพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ให้แก่เยาวชนในชุมชนได้ ดังนั้น การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อดึงดูดให้เยาวชนเข้าวัดมากขึ้น และเป็นการฟื้นฟูบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางของชุมชน การพัฒนาดังกล่าวควรยึดหลัก สปปายะ 7 ได้แก่ อาวาสสปปายะ โคจรสปปายะ ภัตตสปปายะ บุคคลสปปายะ โภชนสปปายะ อุตสปปายะ และอิริยาบถสปปายะ มาเป็นแนวทางในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรม วัดควรเป็นพื้นที่ที่ เหมาะสมแก่การอยู่อาศัย มีบรรยากาศที่สงบร่มรื่น มีอาหารที่ถูกต้องลักษณะ มีบุคคลที่พร้อมจะให้คำแนะนำสั่งสอน มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักธรรม มีการส่งเสริมให้เกิดความเพียร ในการศึกษาและปฏิบัติธรรม มีการเลือกสรรหัวข้อธรรมที่เหมาะสมกับวัยและมีการสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนใฝ่รู้ใฝ่ธรรม เมื่อวัดได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์แล้ว ย่อมส่งผลดีต่อเยาวชน ชุมชน และสังคมโดยรวม เยาวชนจะได้เรียนรู้หลักธรรม คำสอนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง มีความสามัคคี และพระพุทธศาสนาได้มีการเผยแผ่อย่างกว้างขวาง

จากการศึกษาเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสปปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรีเพื่อพัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่กิจกรรมโดยบูรณาการหลักสปปายะ 7 คือ อาวาสสปปายะ ที่อยู่อาศัยสปปายะ โคจรสปปายะ มีแหล่งอาหารที่บริบูรณ์ ภัตตสปปายะ การฟังเรื่องดี ๆ มีประโยชน์จากปราชญ์บัณฑิต บุคคลสปปายะ มีกัลยาณมิตร โภชนสปปายะ มีอาหารเพียงพอเป็นแหล่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อุตสปปายะ สภาพแวดล้อม บรรยากาศ อุณหภูมิ เหมาะสม อิริยาบถสปปายะ การเคลื่อนไหว การนั่ง นอน ยืน เดิน อย่างสมดุลถูกวิธีเพื่อพัฒนาส่งเสริมกิจกรรมให้แก่เด็ก เยาวชนและคนในชุมชนของจังหวัดนนทบุรีต่อไป ดังนั้น การศึกษาวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมให้วัดในจังหวัดนนทบุรีเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่สามารถดึงดูดเยาวชนและฟื้นฟูบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางชุมชน โดยบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการจัดการสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาชุมชนและเยาวชนในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของวัดในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสปปายะ 7
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสปปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุในจังหวัดนนทบุรี 5 วัด จำนวน 612 รูป โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ตามจำนวนประชากรแต่ละวัด ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 242 รูป
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 รูปหรือคน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 3 รูปหรือคน คือ พระสังฆาธิการ นักวิชาการด้านการศึกษา หรือครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และหลักสัปปายะ 7 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับพระภิกษุของวัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.970 6) ปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา ประสบการณ์ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของวัดในจังหวัดนนทบุรี เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบจำแนกตามสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของวัดในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 5 ด้าน โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale ซึ่งแต่ละคำถามจะมีคำตอบเป็นตัวเลือก 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด 5 ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 ในจังหวัดนนทบุรี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลความรู้ 2) ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ 3) ด้านการออกแบบข้อมูล 4) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 5) ด้านสื่อการเรียนรู้ และการบูรณาการหลักสัปปายะ 7 มาประยุกต์ใช้กับการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ การวิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จะใช้ค่าความถี่และร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของวัดในจังหวัดนนทบุรี ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของวัดในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการออกแบบข้อมูล ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านข้อมูลความรู้ ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ของวัดในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม

	สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ของวัดในจังหวัดนนทบุรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ด้านข้อมูลความรู้	4.03	0.89	มาก	5
2	ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้	4.12	0.72	มาก	2
3	ด้านการออกแบบข้อมูล	4.13	0.82	มาก	1
4	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.04	0.82	มาก	4
5	ด้านสื่อการเรียนรู้	4.08	0.78	มาก	3
	รวม	4.08	0.81	มาก	

2. วิธีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 วิธีการมีดังนี้

2.1 ด้านข้อมูลความรู้ ได้แก่ 1) วัดควรจัดระบบความรู้ให้เป็นเหตุเป็นผล รวบรวมและถ่ายทอดได้ 2) ใช้ภาพถ่ายและประวัติศาสตร์เป็นสื่อการเรียนรู้ 3) ให้ความสำคัญกับแหล่งความรู้จากประสบการณ์ พุทธธรรม หรือสัญชาตญาณของบุคคลสำคัญ 4) เรียบเรียงข้อมูลความรู้ให้เป็นระบบ เป็นหมวดหมู่ เข้าใจง่าย พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ 5) จัดเก็บข้อมูลประเพณี บันทึกความเป็นมา ความสำคัญ พิธีกรรม 6) จัดระเบียบข้อมูลให้ง่ายต่อการเข้าถึง 7) ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สื่อมัลติมีเดีย ออกแบบ User Interface ที่ใช้งานง่าย 8) สร้างชุมชนออนไลน์ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 9) เผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ 10) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในวัดต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) วัดควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ สู่ทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า 2) กิจกรรมควรเน้นการเรียนรู้จากการลงมือทำ และผู้เรียนมีส่วนร่วม 3) กิจกรรมควรมีรายละเอียดชัดเจน 4) จัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับกิจกรรม 5) บูรณาการเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด 6) จัดเตรียมทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ 7) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบ Active Learning 8) จัดเตรียมพื้นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) ประเมินผลเน้นกระบวนการเรียนรู้ 10) ประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม

2.3 ด้านสื่อการเรียนรู้ ได้แก่ 1) สื่อการเรียนรู้ควรเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับเนื้อหา จุดมุ่งหมาย และกลุ่มเป้าหมาย 2) มีความหลากหลาย ทั้งสื่อ Interactive, Animation, Multimedia วิดีทัศน์ เทคโนโลยี VR 3) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านสื่อฯ ควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อม 4) วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ศึกษาความต้องการของผู้เรียน 5) สร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เหมาะสม (ห้องเรียน, แสง, เสียง) 6) จัดการสื่ออย่างเป็นระบบ ดูแลรักษา ให้ง่ายต่อการเข้าถึง 7) บูรณาการสื่อเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ ผูกอบรวมการใช้สื่อ 8) วัดในเมืองเน้นสื่อเทคโนโลยี วัดชนบทเน้นสื่อที่ไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีมาก 9) ประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการใช้สื่อ (สถานที่ อาหาร บุคลากร) 10) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างสื่อ

2.4 ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ 1) ผู้ถ่ายทอดควรมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะถ่ายทอด 2) ผู้ถ่ายทอดควรส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ 3) ผู้ถ่ายทอดควรนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจ 4) ผู้ถ่ายทอดควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม 5) ผู้ถ่ายทอดควรพิจารณากลุ่มเป้าหมาย 6) การพัฒนาผู้ถ่ายทอดควรมีความสำคัญอย่างยิ่ง 7) ควรคัดเลือกผู้ถ่ายทอดที่มีความรู้ ความสามารถ ตรงกับเนื้อหา 8) ผู้ถ่ายทอดควรมีทักษะการสื่อสารที่ดี มีบุคลิกภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี 9) ควรพัฒนาศักยภาพผู้ถ่ายทอด โดยการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน 10) ควรสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ถ่ายทอด เช่น ยกย่อง ชมเชย ให้ทุนสนับสนุน

2.5 ด้านการออกแบบข้อมูล ได้แก่ 1) จัดทำข้อมูลโดนใจ กระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย ภาษาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เล่าเรื่อง ใช้ภาพประกอบ 2) เผยแพร่หลายช่องทาง ออนไลน์ (เว็บไซต์ Social Media) ออฟไลน์ (สื่อสิ่งพิมพ์ กิจกรรม) 3) นำเสนอแบบ Interactive เล่าเรื่อง ใช้เกม ภาพ กราฟิก ให้ผู้ชมมีส่วนร่วม 4) จัดการข้อมูล เป็นระบบ เข้าถึงง่าย อัปเดตข้อมูลสม่ำเสมอ 5) ตัวอย่าง เว็บไซต์วัด Facebook แอป นิทรรศการ 6) อำนวยความสะดวก Wi-Fi เจ้าหน้าที่ ประชาสัมพันธ์ช่องทางเข้าถึงข้อมูล 7) จัดสถานที่ให้สัปปายะ 7 พื้นที่ทำงาน อุปกรณ์ บรรยากาศ อาหาร ผู้เชี่ยวชาญ ทีมงาน 8) จัดทรัพยากร ซอฟต์แวร์ แหล่งข้อมูล เครื่องมือ 9) ส่งเสริมหลักธรรม เพียร สติ สมาธิ คัดกรองเนื้อหา 10) มีกระบวนการ กำหนดวัตถุประสงค์ รวบรวม วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ทดสอบ เผยแพร่ ประเมินผล

3. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรี

3.1 ด้านข้อมูลความรู้ หลักการการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้แก่ 1) วัดควรจัดระบบความรู้ให้เป็นเหตุเป็นผล รวบรวมและถ่ายทอดได้ 2) ใช้ภาพถ่ายและประวัติศาสตร์เป็นสื่อการเรียนรู้ 3) ให้ความสำคัญกับแหล่งความรู้จากประสบการณ์ พรสวรรค์ หรือสัญชาตญาณของบุคคลสำคัญ 4) เรียบเรียงข้อมูลความรู้ให้เป็นระบบเป็นหมวดหมู่ เข้าใจง่าย พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ 5) จัดเก็บข้อมูลประเพณี บันทึกความเป็นมาความสำคัญ พิธีกรรม 6) จัดระเบียบข้อมูลให้ง่ายต่อการเข้าถึง 7) ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย, สื่อมัลติมีเดีย, ออกแบบ User Interface ที่ใช้งานง่าย 8) สร้างชุมชนออนไลน์ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 9) เผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ 10) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในวัดต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

3.2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ หลักการการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ภายในวัดได้แก่ 1) วัดควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บูรณาการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ สู่ทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า 2) กิจกรรมควรเน้นการเรียนรู้จากการลงมือทำ และผู้เรียนมีส่วนร่วม 3) กิจกรรมควรมีรายละเอียดชัดเจน 4) จัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับกิจกรรม 5) บูรณาการเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด 6) จัดเตรียมทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ 7) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบ Active Learning 8) จัดเตรียมพื้นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) ประเมินผลเน้นกระบวนการเรียนรู้ 10) ประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม

3.3 ด้านสื่อการเรียนรู้ โดยมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ 1) สื่อการเรียนรู้ควรเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับเนื้อหา จุดมุ่งหมาย และกลุ่มเป้าหมาย 2) มีความหลากหลาย ทั้งสื่อ Interactive, Animation, Multimedia, ของจริง, วิดีทัศน์, เทคโนโลยี VR 3) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านสื่อฯ ควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อม 4) วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ศึกษาความต้องการของผู้เรียน 5) สร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เหมาะสม (ห้องเรียน, แสง, เสียง) 6) จัดการสื่ออย่างเป็นระบบ ดูแลรักษา ให้ง่ายต่อการเข้าถึง 7) บูรณาการสื่อเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ ผูกอบรมการใช้สื่อ 8) วัดในเมืองเน้นสื่อเทคโนโลยี วัดชนบทเน้นสื่อที่ไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีมาก 9) ประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการใช้สื่อ (สถานที่, อาหาร, บุคลากร) 10) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างสื่อ

3.4 ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ โดยมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรีได้แก่ 1) ผู้ถ่ายทอดควรมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะถ่ายทอด 2) ผู้ถ่ายทอดควรส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ 3) ผู้ถ่ายทอดควรนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจ 4) ผู้ถ่ายทอดควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม 5) ผู้ถ่ายทอดควรพิจารณากลุ่มเป้าหมาย 6) การพัฒนาผู้

ถ่ายทอดความรู้มีความสำคัญอย่างยิ่ง 7) ควรคัดเลือกผู้ถ่ายทอดที่มีความรู้ ความสามารถ ตรงกับเนื้อหา 8) ผู้ถ่ายทอดควรมีทักษะการสื่อสารที่ดี มีบุคลิกภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี 9) ควรพัฒนาศักยภาพผู้ถ่ายทอด โดยการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน 10) ควรสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ถ่ายทอด เช่น ยกย่อง ชมเชย ให้ทุนสนับสนุน

3.5 ด้านการออกแบบข้อมูล โดยมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลัก สัปปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรี ด้านการออกแบบข้อมูล ได้แก่ 1) จัดทำข้อมูลโดนใจ กระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย ภาษาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เล่าเรื่อง ใช้ภาพประกอบ 2) เผยแพร่หลายช่องทาง ออนไลน์ (เว็บไซต์ Social Media แอป) ออฟไลน์ (สื่อสิ่งพิมพ์ กิจกรรม) 3) นำเสนอแบบ Interactive เล่าเรื่อง ใช้เกม ภาพ กราฟิก ให้ผู้ชมมีส่วนร่วม 4) จัดการข้อมูล เป็นระบบ เข้าถึงง่าย อัปเดตข้อมูลสม่ำเสมอ 5) ตัวอย่าง เว็บไซต์วัด Facebook แอป นิทรรศการ 6) อำนาจความสะดวก Wi-Fi เจ้าหน้าที่ ประชาสัมพันธ์ช่องทาง เข้าถึงข้อมูล 7) จัดสถานที่ให้สัปปายะ 7 พื้นที่ทำงาน อุปกรณ์ บรรยากาศ อาหาร ผู้เชี่ยวชาญ ทีมงาน 8) จัดทรัพยากร ซอฟต์แวร์ แหล่งข้อมูล เครื่องมือ 9) ส่งเสริมหลักธรรม เพียร สติ สมาธิ คัดกรองเนื้อหา 10) มีกระบวนการ กำหนดวัตถุประสงค์ รวบรวม วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ทดสอบ เผยแพร่ ประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ของวัดในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของวัดในจังหวัดนนทบุรี เรียงลำดับสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของวัดในจังหวัดนนทบุรี ด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลความรู้ 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อการเรียนรู้ 4) ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ 5) ด้านการออกแบบข้อมูล จากผลการวิจัยนี้อาจเนื่องมาจาก แหล่งเรียนรู้รูปแบบการเผยแพร่หรือการนำข้อมูลมีความหลากหลาย มีการออกแบบข้อมูลเป็นขั้นตอนและ วิธีการอย่างเป็นระบบ จัดลำดับความรู้ในแหล่งเรียนรู้ที่ดีและเนื้อหาความรู้มาถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจ เช่น การลำดับเรื่องราวเหตุการณ์ที่น่าเสนอ การจัดทำกิจกรรมสาธิต เป็นต้น โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของพระครูวัฒนสุตานุกุล (2557) ที่พบว่า วัดที่จะจัดการให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ควรมีลักษณะที่ ผสมผสานกันระหว่างวัดในสมัยพุทธกาลและวัดในปัจจุบันโดยการศึกษาสภาพการจัดการวัดที่จัดการให้เป็น แหล่งการเรียนรู้ที่มีแล้วและศึกษาจากวัดพัฒนาดีเด่นในปัจจุบัน เพื่อการวางรูปแบบที่เหมาะสมของวัดให้เป็น แหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องการบริหาร การจัดการความรู้ การพัฒนาและแนวคิดสมัย พุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงใช้หลักธรรมวินัยและพุทธวิธีการบริหารดูแลสังคมสงฆ์ปัจจุบันต้องทำวัดให้เป็น อารามให้มีความสัปปายะทั้ง 4 ด้าน

2. ผลการศึกษาวិธีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปปายะ 7 แสดงให้เห็นถึงวัด ควรจัดแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ด้วยหลักสัปปายะเช่นอวาสสัปปายะ คือ การจัดเตรียมพื้นที่ที่เอื้อต่อการคิด และสร้างสรรค์ เช่น ห้องสมุด Co-working Space ที่มีบรรยากาศผ่อนคลาย มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัย จัดมุมแสดงผลงานนวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและการใช้พื้นที่ธรรมชาติรอบๆ วัด เช่น สวนป่า เพื่อสร้างบรรยากาศที่สงบ โภชนสัปปายะ คือ การจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ต่อ สมอง จัดพื้นที่รับประทานอาหารให้มีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ส่งเสริมการพูดคุยแลกเปลี่ยน บุคคลสัปปายะ คือการมีพระภิกษุสามเณรที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างการเชิญผู้เชี่ยวชาญ วิทยากร มาให้ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมถึงการมีพี่เลี้ยงหรือผู้ให้คำปรึกษาคอยให้คำแนะนำและ

สนับสนุน การเชื่อมโยงหลักธรรมคำสอนเข้ากับการคิดและสร้างสรรค์และการนำเสนอเนื้อหาที่ทันสมัยและน่าสนใจ เช่น การตูน แอนิเมชัน การสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม การส่งเสริมการเปิดใจยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างและการปลูกฝังและส่งเสริมความเพียรพยายามล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและสังคมโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพรชาติ พุทธโสโร (ภาคพรม) (2561) ที่พบว่า สัปายะในคัมภีร์พระพุทธศาสนาศาสนาเถรวาทหมายถึง สิ่งที่สบาย สภาพที่เอื้อ สิ่งที่เกิดขึ้น สิ่งที่เหมาะสมอันเกื้อกูลต่อการเจริญภาวนาให้ได้ผลดีช่วยให้สมาธิตั้งมั่นไม่เสื่อมถอย 7 อย่าง คือ อาวาสสัปายะ โคจรสัปายะ ภัตตสัปายะ บุคคลสัปายะ โภชนสัปายะ อุตุสัปายะ อิริยาปถสัปายะ สัปายะ มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันเป็นเหตุปัจจัยให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้าถึงจุดหมายสูงสุดคือพระนิพพาน

3. ผลการเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้หลักสัปายะ 7 ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของวัดช่วยส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่น่าสนใจ มีชีวิตชีวาและสามารถดึงดูดผู้คนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้และร่วมกันพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืน เพื่อพัฒนาคนในชุมชนและเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมถวิล ปภาโส (อิทธิม) (2562) ที่พบว่า 1) ด้านอาวาสสัปายะ ที่อยู่เหมาะสมควรเป็นที่สบายสงบปราศจากผู้คนสัญจรไปมา ปลอดภัยต่อความเป็นอยู่ สถานที่นั้นมีที่ที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม 2) ด้านโคจรสัปายะ การเดินทางเหมาะสม ต้องมีทางโคจร หรือทางเดินถนนหนทางไปมาได้สะดวก 3) ด้านภัตตสัปายะ การพูดคุยเหมาะสม ควรมีการสนทนา พูดคุยกันแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติ ได้ฟังสิ่งที่จะทำให้จิตใจเกิดศรัทธา วิริยะ อุตสาหะ ความสงบระงับในการที่จะทำความเพียร 4) ด้านบุคคลสัปายะ บุคคลเหมาะสม ควรมีบุคคลที่อยู่ร่วมกัน บุคคลที่ติดต่อคบหา ควรเป็นผู้ตั้งมั่นในศีลธรรม มีความสันโดษ มักน้อย ชักจูงแนะนำไปในทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเพียร ความสงบ 5) ด้านโภชนสัปายะ อาหารเหมาะสม ควรเป็นอาหารที่สบายต่อความเป็นอยู่ในอิตถภาพแห่งตน 6) ด้านอุตุสัปายะ อากาศเหมาะสม ควรมีอากาศที่เหมาะสม อากาศตามฤดูกาล ความร้อน ความเย็นของอากาศ และ 7) ด้านอิริยาปถสัปายะ อิริยาปถเหมาะสม ควรมีอิริยาปถทั้ง 4 หรือการเคลื่อนไหว ยืน เดิน นั่ง นอนอิริยาปถเหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัปายะ 7 ของวัดในจังหวัดนนทบุรี เป็นแนวทางการที่วัดได้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่บูรณาการกับหลักสัปายะ 7 ได้แก่

1. ด้านข้อมูลความรู้ ได้แก่ 1) วัดควรจัดระบบความรู้ให้เป็นเหตุเป็นผล รวบรวมและถ่ายทอดได้ 2) ใช้ภาพถ่ายและประวัติศาสตร์เป็นสื่อการเรียนรู้ 3) ให้ความสำคัญกับแหล่งความรู้จากประสบการณ์ พระธรรม หรือสัญชาตญาณของบุคคลสำคัญ 4) เรียบเรียงข้อมูลความรู้ให้เป็นระบบ เป็นหมวดหมู่ เข้าใจง่าย พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ 5) จัดเก็บข้อมูลประเพณี บันทึกความเป็นมา ความสำคัญ พิธีกรรม 6) จัดระเบียบข้อมูลให้ง่ายต่อการเข้าถึง 7) ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย, สื่อมัลติมีเดีย, ออกแบบ User Interface ที่ใช้งานง่าย

8) สร้างชุมชนออนไลน์ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 9) เผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ 10) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในวัดต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

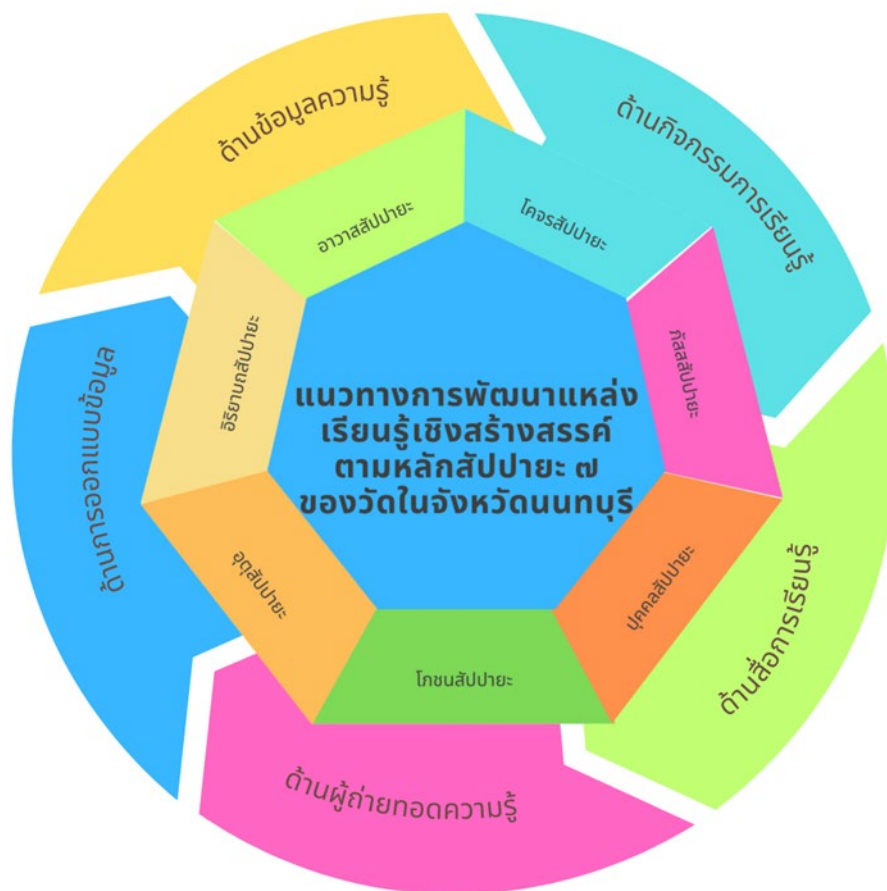
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) วัดควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บูรณาการข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ สู่ทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า 2) กิจกรรมควรเน้นการเรียนรู้จากการลงมือทำ และผู้เรียนมีส่วนร่วม 3) กิจกรรมควรมีรายละเอียดชัดเจน 4) จัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับกิจกรรม 5) บูรณาการเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด 6) จัดเตรียมทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ 7) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบ Active Learning 8) จัดเตรียมพื้นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) ประเมินผลเน้นกระบวนการเรียนรู้ 10) ประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม

3. ด้านสื่อการเรียนรู้ ได้แก่ 1) สื่อการเรียนรู้ควรเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับเนื้อหา จุดมุ่งหมาย และกลุ่มเป้าหมาย 2) มีความหลากหลาย ทั้งสื่อ Interactive, Animation, Multimedia, ของจริง, วัตถุต้น, เทคโนโลยี VR 3) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านสื่อฯ ควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อม 4) วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ศึกษาความต้องการของผู้เรียน 5) สร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เหมาะสม (ห้องเรียน, แสง, เสียง) 6) จัดการสื่ออย่างเป็นระบบ ดูแลรักษา ให้ง่ายต่อการเข้าถึง 7) บูรณาการสื่อเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ ผูกอบรวมการใช้สื่อ 8) วัดในเมืองเน้นสื่อเทคโนโลยี วัดชนบทเน้นสื่อที่ไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีมาก 9) ประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการใช้สื่อ (สถานที่, อาหาร, บุคลากร) และ 10) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างสื่อ

4. ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ 1) ผู้ถ่ายทอดควรมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะถ่ายทอด 2) ผู้ถ่ายทอดควรส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ 3) ผู้ถ่ายทอดควรนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจ 4) ผู้ถ่ายทอดควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม 5) ผู้ถ่ายทอดควรพิจารณากลุ่มเป้าหมาย 6) การพัฒนาผู้ถ่ายทอดควรมีความสำคัญอย่างยิ่ง 7) ควรคัดเลือกผู้ถ่ายทอดที่มีความรู้ ความสามารถ ตรงกับเนื้อหา 8) ผู้ถ่ายทอดควรมีทักษะการสื่อสารที่ดี มีบุคลิกภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี 9) ควรพัฒนาศักยภาพผู้ถ่ายทอดโดยการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน 10) ควรสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ถ่ายทอด เช่น ยกย่อง ชมเชย ให้ทุนสนับสนุน

5. ด้านการออกแบบข้อมูล ได้แก่ 1) จัดทำข้อมูลโดนใจ กระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย ภาษาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เล่าเรื่อง ใช้ภาพประกอบ 2) เผยแพร่หลายช่องทาง ออนไลน์ (เว็บไซต์ Social Media แอป) ออฟไลน์ (สื่อสิ่งพิมพ์ กิจกรรม) 3) นำเสนอแบบ Interactive เล่าเรื่อง ใช้เกม ภาพ กราฟิก ให้ผู้ชมมีส่วนร่วม 4) จัดการข้อมูล เป็นระบบ เข้าถึงง่าย อัปเดตข้อมูลสม่ำเสมอ 5) ตัวอย่าง เว็บไซต์วัด Facebook แอปนิทรรศการ 6) อำนวยความสะดวก Wi-Fi เจ้าหน้าที่ ประชาสัมพันธ์ช่องทางเข้าถึงข้อมูล 7) จัดสถานที่ให้สัปปายะ 7 พื้นที่ทำงาน อุปกรณ์ บรรยากาศ อาหาร ผู้เชี่ยวชาญ ทีมงาน 8) จัดทรัพยากร ซอฟต์แวร์ แหล่งข้อมูล เครื่องมือ 9) ส่งเสริมหลักธรรม เพียร สติ สมาธิ คัดกรองเนื้อหา 10) มีกระบวนการ กำหนดวัตถุประสงค์ รวบรวม วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ทดสอบ เผยแพร่ ประเมินผล

ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยด้านการออกแบบข้อมูล ควรมีรูปแบบการเผยแพร่ หรือการนำข้อมูลมีความหลากหลาย มีการออกแบบข้อมูลเป็นขั้นตอนและวิธีการอย่างเป็นระบบการจัดเตรียมพื้นที่สำหรับการทำงาน (อวาสสัปปายะ) การจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ต่อการทำงานของสมอง (โภชนสัปปายะ) การเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบข้อมูลมาให้ความรู้ (บุคคลสัปปายะ) การจัดหาซอฟต์แวร์สำหรับการออกแบบข้อมูล การให้เข้าถึงแหล่งข้อมูล และการจัดเตรียมเครื่องมือ เช่น กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง รวมถึงการเชื่อมโยงหลักธรรม เช่น ความเพียร สติ สมาธิ เข้ากับกระบวนการทำงาน

1.2 จากผลการวิจัยด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ผู้ถ่ายทอดความรู้ควรมีความเชี่ยวชาญ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ถ่ายทอดเป็นอย่างดีมีการส่งเสริมความคิดริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการคิดทำสิ่งใหม่ ๆ แก่ผู้สนใจ การมีพระภิกษุสามเณรที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่าง (บุคคลสัปปายะ) การเชื่อมโยงหลักธรรมคำสอนเข้ากับการคิดและสร้างสรรค์ และการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาด้านข้อมูลความรู้ของแหล่งเรียนรู้ โดยเน้นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผลผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์จนเป็นหลักทั่วไป สามารถรวบรวมและถ่ายทอดได้มีข้อมูลความรู้เป็นภาพถ่ายพร้อมประวัติความเป็นมา ความสำคัญของแหล่งความรู้

2.2 ควรศึกษาด้านกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศสู่ทักษะการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่า กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการมีส่วนร่วมและผ่านประสบการณ์จริงในการเรียนรู้

2.3 ควรศึกษาด้านกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศสู่ทักษะการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่า กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการมีส่วนร่วมและผ่านประสบการณ์จริงในการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- พระครูวัฒนสุตานุกูล. (2557). กระบวนการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคณะสงฆ์ไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรชาติ พุทฺธสโร (ภาคพรหม). (2561). การศึกษาหลักสัปปายะที่เกื้อกูลต่อการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมในเขตจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- พระมหาสมถวิล ปภาโส (อิทธิม). (2562). การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในเขตกรุงเทพมหานครตามหลักสัปปายะ 7. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร และคณะ. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการสร้างเครือข่ายองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

**ความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ
สำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี***

**THE NEED FOR A PROCESS TO PROMOTE LEARNING ABOUT WASTE
MANAGEMENT FOR TEMPLES IN PATHUM THANI PROVINCE**

¹พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิโช (ธีระศรุตานนท์) PhramahaSethavich Setthavijjo (Thirasarutanunt)

²พระครูภาวนาวุฒิบัณฑิต Phrakhruphawanawutthibandhit

³พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญญา PhrakhrusangkharakChakkit Bhuripaño

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Sethavich.kit@gmail.com

Article Received: March 15, 2025. Revised: June 24, 2025. Accepted: June 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ พระภิกษุและสามเณรในวัดต้นแบบที่มีกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะภายในวัดเพื่อให้เห็นถึงกระบวนการจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 313 รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 คือ หลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้รองลงมา คือ ความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ และสุดท้ายคือ ตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี

คำสำคัญ: การเรียนรู้, การจัดการขยะ, วัด

Abstract

This research article aimed to study the needs of the process of promoting learning about waste management for temples in Pathum Thani Province. It was a quantitative research using a questionnaire. The sample group in the research was 313 monks and novices in a prototype temple that had a process of promoting learning about waste management in the temple to see the waste management process for temples in Pathum Thani Province. The data were analyzed using research statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and needs analysis.

---

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพันธกิจเรื่อง กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะเชิงพุทธบูรณาการสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี

The research results found that the need for the process of promoting learning about waste management for temples in Pathum Thani Province found that the need index value ranked first was principles and methods for promoting learning, followed by knowledge about the waste management process, an environment suitable for waste management, and finally, a model of temples with good waste management.

Keywords: Learning, Waste Management, Temple

บทนำ

ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและระบบนิเวศของประเทศ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในประเทศไทย ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้ประเทศไทยเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมและภัยแล้ง กรมพัฒนาที่ดิน ได้อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงในปริมาณและรูปแบบของฝนส่งผลกระทบต่อผลผลิตภาคการเกษตรและเศรษฐกิจของ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564) 2) มลพิษทางอากาศ สภาอากาศไทย ได้อธิบายว่า มลพิษทางอากาศในประเทศไทย มีสาเหตุหลักจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิล การเผาไร่ และการจัดการขยะที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีปัญหาฝุ่นละออง PM2.5 ที่เกินมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ฝุ่นละอองขนาดเล็กนี้สามารถก่อให้เกิดโรคทางเดินหายใจและโรคหัวใจ (สภาอากาศไทย, 2565) 3) มลพิษทางน้ำ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้อธิบายว่า มลพิษทางน้ำในประเทศไทยเกิดจากการปล่อยน้ำเสียจากภาคอุตสาหกรรมและชุมชน รวมถึงการทิ้งขยะพลาสติกลงสู่แม่น้ำและทะเล ขยะพลาสติกเหล่านี้ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและสัตว์น้ำ เช่น ปลาหรือเต่าที่อาจกลืนกินขยะพลาสติกและเสียชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2565) และ 4) การจัดการขยะ สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้อธิบายว่า ขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ยังคงถูกทิ้งลงในหลุมฝังกลบ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหามลพิษทางดินและน้ำได้ การจัดการขยะอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการลด การรีไซเคิล และการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

วัดในประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและสังคม แต่การจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดก็มีความสำคัญเพื่อรักษาความสะอาดและความสมดุลของพื้นที่ ซึ่งมีปัญหาดังนี้ 1) การจัดการขยะมูลฝอย กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้อธิบายว่า ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในวัดมักเกิดจากงานบุญหรืองานบวช ซึ่งสร้างขยะจำนวนมาก การแยกขยะเป็นประเภทต่างๆ และการจัดการขยะอย่างเหมาะสมจะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2563) 2) การบริหารจัดการน้ำเสียในวัด เป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันมลพิษ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้อธิบายว่า การติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย เช่น ระบบชีวภาพหรือการกรองและฆ่าเชื้อ ช่วยรักษาคุณภาพน้ำและลดผลกระทบต่อแหล่งน้ำธรรมชาติ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2564) 3) การรักษาความสะอาดของพื้นที่ กระทรวงวัฒนธรรม ได้อธิบายว่า การรักษาความสะอาดในวัดช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี การจัดระเบียบและแผนการทำความสะอาดที่ชัดเจน รวมถึงการให้ความรู้แก่ผู้มาเยือนเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด จะช่วยให้พื้นที่วัดสะอาดและน่าดึงดูด (กระทรวงวัฒนธรรม, 2565) และ 4) การศึกษาและการส่งเสริมการแยกขยะ ศูนย์ศึกษาพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้อธิบายว่า การให้ความรู้แก่พระสงฆ์และประชาชนเกี่ยวกับการแยกขยะมูลฝอย เช่น

ขยะรีไซเคิลและขยะทั่วไป จะช่วยลดปริมาณขยะและสนับสนุนการจัดการอย่างยั่งยืน (ศูนย์ศึกษาพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม, 2563)

การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สำคัญและท้าทายทั้งในระดับโลก ประเทศไทย และภายในวัด โดยแต่ละระดับมีปัญหาที่ต้องได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบ ได้แก่ 1) ปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลก: ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในระดับโลกประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลให้เกิดความร้อนขึ้น และมลพิษทางอากาศและน้ำ การจัดการที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องรวมการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์ธรรมชาติ และการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 2) ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย: ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ เช่น การจัดการขยะที่ยังมีปัญหา การมลพิษทางอากาศและน้ำ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อเกษตรและเศรษฐกิจของประเทศ การจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยต้องเน้นการลดการปล่อยมลพิษ การบำบัดน้ำเสีย และการส่งเสริมการรีไซเคิล 3) ปัญหาสิ่งแวดล้อมในวัด: วัดในประเทศไทยมีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย น้ำเสีย ความสะอาดของพื้นที่ การศึกษาและการส่งเสริมการแยกขยะการจัดการอย่างเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับต้นน้ำกลางน้ำและปลายน้ำต้องรวมการบำบัดน้ำเสีย การจัดการขยะอย่างมีระเบียบ เพื่อให้สภาพแวดล้อมของวัดมีความสะอาดและยั่งยืน

โดยบริบทพื้นที่ที่มีสภาพปัจจุบันการจัดการขยะของวัดในจังหวัดปทุมธานี สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ทำรายงานสถานการณ์การจัดการขยะในวัด โดยอธิบายว่า การจัดการขยะในวัดในจังหวัดปทุมธานีมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงพบปัญหาที่ต้องแก้ไข เช่น การจัดการขยะ: หลายวัดเริ่มมีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง การทำป้ายเพื่อแยกประเภทขยะ และการรีไซเคิลขยะบางประเภท แต่การจัดการขยะยังมีปัญหาในการบังคับใช้และการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2564) ดังนั้น ปัญหาที่สำคัญสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี คือ การจัดการขยะซึ่งการส่งเสริมการเรียนรู้และการปรับปรุงการจัดการขยะในวัดจะช่วยให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของชุมชน จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาและสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในวัด การจัดการขยะ สภาพปัจจุบันพบปัญหาหลัก เช่น ควันจากการเผาขยะและการจัดรูปในพิธีกรรม รวมถึงน้ำเน่าเสียจากขยะที่ทิ้งลงคลองรอบวัด ซึ่งทำให้พระภิกษุสามเณรตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น วัดเริ่มให้ความสำคัญกับการจัดการขยะโดยใช้เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ สำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาวิธีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อวัด เพื่อให้เกิดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีระบบรักษาต่อเนื่องอย่างมีวินัย มีการนำไปใช้จริงด้วยปัญญาจึงจะรักษาและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ผลสัมฤทธิ์และยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ สำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ จำนวนพระภิกษุ และสามเณรในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นพระภิกษุและสามเณรของวัดที่มีกระบวนการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ คือ วัดปัญญานันทาราม และวัดพระธรรมกาย รวม 1,693 รูป

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ วัดต้นแบบที่มีกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะภายในวัด และมีจำนวนพระภิกษุและสามเณร รวมมากกว่า 50 รูปเพื่อให้เห็นถึงกระบวนการจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี จึงได้พระภิกษุและสามเณรของวัดปัญญานันทาราม และวัดพระธรรมกาย โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ สุภมาศ อังศุโชติ และอัจฉรา ชานีประศาสน์, 2555) เมื่อประชากร 1,693 รูป จึงเปิดตารางที่ค่าประชากร 1,700 รูป ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 313 รูป ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) สร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแปรค่าเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเกิร์ต (Likert) (Likert, Rensis, 1967) 2) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 3) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือวิจัย ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน ทำการตรวจสอบประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item objective congruence index) (สุวิมล ติรกานันท์, 2550) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง 4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษจริง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จำนวน 30 ชุด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เป็นเกณฑ์ชี้วัดว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง (สุวิมล ติรกานันท์, 2550) โดยถือเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 เป็นเกณฑ์ชี้วัดว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่า แบบประเมินมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.981 และ 5) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดทำแบบประเมินใหม่เพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัยจากกลุ่มเป้าหมายต่อไปปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำแบบสอบถามไปแจกกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือ

จากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 2) นำหนังสือขอความร่วมมือส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการส่งแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google form) ผ่านโปรแกรมประยุกต์ (Line Application) จำนวน 313 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ผลการวิจัย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จะใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 2) ข้อมูลระดับความคิดเห็นความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์การแปลผลของบุญชม ศรีสะอาด (2545) 3) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) (สุมิต ว่องวานิช, 2542) ของนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุมิต ว่องวานิช (2558)

สรุปผลการวิจัย

ความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี
สรุปผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนี PNI_{modified} ของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม

ที่	กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวม	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			PNI _{modified}	ลำดับPNI _{modified}
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1	ด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ	3.64	0.94	มาก	3.96	0.89	มาก	0.089	2
2	ด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้	3.63	0.94	มาก	3.97	0.88	มาก	0.095	1
3	ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ	3.79	0.94	มาก	4.11	0.87	มาก	0.086	3
4	ด้านตัวของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี	4.02	0.79	มาก	4.28	0.77	มาก	0.065	4
	รวม	3.77	0.92	มาก	4.08	0.86	มาก	0.083	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านตัวของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ ด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ และด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ ตามลำดับ

สภาพที่ควรจะเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ ด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ ตามลำดับ

เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการความจำเป็น โดยระบุความต้องการความจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อน ซึ่งพิจารณาตามค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ในที่นี้ คือ 0.095 พบว่า อันดับ 1 คือ ด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ และด้านตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า สภาพที่เป็นจริงกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อนในการพัฒนากระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “สอนหลักการในการจัดการขยะเชิงพุทธบูรณาการ” 2) ด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “ให้ความรู้ในกระบวนการจัดการขยะและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากขยะ” 3) ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ เช่น การเผยแพร่งานวิจัยหรือความรู้ด้านการจัดการขยะ” 4) ด้านตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “ให้พระภิกษุสามเณรมีส่วนร่วมในการเสนอและพัฒนางานวิจัยทัศนคติของวัดในการจัดการขยะ” ตามลำดับ และสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ และด้านตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี มีความสอดคล้องกับงานวิจัยทั้ง 4 ด้านที่ศึกษาไว้ดังนี้

1. ด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า การสอนหลักการในการจัดการขยะเชิงพุทธบูรณาการ เป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และหลักอริยสัจ 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ถูกต้องในการจัดการขยะอย่างมีคุณธรรม ซึ่ง สอดคล้องกับการวิจัยของพระมหานพพร ธมฺมทินโน (2562) ที่พบว่า แนวทางการจัดการขยะตามหลักพุทธธรรม โดยใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นฐานในการเรียนรู้และปฏิบัติจริงในชุมชนและวัด การสอนหลักการนี้มุ่งเน้นให้ประชาชนและพระสงฆ์ผู้มีจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าในการลด ละ เลิก การสร้างขยะ และสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาสมชาย สุขโต (2563) ที่เน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยใช้หลักพุทธธรรม เช่น หลักอริยสัจ 4 (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) และการฝึกสติปัญญาในการสร้างความตระหนักรู้ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นวิธีการสอนเพื่อให้ชุมชนและวัดเข้าใจหลักการจัดการขยะอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2. ด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ พบว่า การให้ความรู้ในกระบวนการจัดการขยะและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากขยะ เป็นความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การขาดองค์ความรู้และทักษะในการจัดการขยะทำให้ประชาชนและชุมชนไม่สามารถจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความรู้จึงเป็นการเสริมพลังให้เกิดการจัดการขยะที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาสมชาย สุขโต (2563) ที่พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมในชุมชน โดยมีการนำความรู้เชิงวิชาการมาผสมผสานกับการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การแปรรูปขยะให้เป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับขยะและลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัด และสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหานพพร ธรรมทินโน (2562) ที่พบว่า การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ เช่น การจัดเวิร์กช็อปการแยกขยะ การสร้างผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ ซึ่งทำให้ประชาชนเข้าใจและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

3. ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ พบว่า การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น การเผยแพร่งานวิจัยหรือความรู้ด้านการจัดการขยะ เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ นอกจากนี้ยังพบว่า การขาดพื้นที่หรือช่องทางในการเผยแพร่องค์ความรู้ทำให้การจัดการขยะขาดการสนับสนุนที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดนิทรรศการ การเผยแพร่งานวิจัย และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความตระหนักรู้และความร่วมมือในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาชลธี ธรรมโม (2564) ที่พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดทำศูนย์เรียนรู้ การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ

4. ด้านตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี พบว่า การให้พระภิกษุสามเณรมีส่วนร่วมในการเสนอและพัฒนาวิสัยทัศน์ของวัดในการจัดการขยะ เป็นความต้องการที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์และวัดมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและต้นแบบที่ดีในชุมชน การให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมจะช่วยสร้างแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นตัวอย่างที่ปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระครูสมุห์ สุทธิพงษ์ อธิปญญา (2561) ที่พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนเมือง โดยพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นศูนย์รวมจิตใจในการขับเคลื่อนการจัดการขยะในพื้นที่ชุมชน และสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาชลธี ธรรมโม (2564) ที่พบว่า การที่เน้นให้วัดเป็นศูนย์กลางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และการให้พระภิกษุสามเณรเข้ามามีบทบาทในการนำเสนอแนวคิดและวิสัยทัศน์ ซึ่งทำให้วัดสามารถเป็นต้นแบบในการจัดการขยะที่ประสบความสำเร็จและสร้างแรงบันดาลใจให้กับชุมชนโดยรวม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี เป็นแนวทางการดำเนินงานการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะของวัดในจังหวัดปทุมธานีเพื่อพัฒนาต้นแบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อวัดและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีระบบ รักษาต่อเนื่องอย่างมีวินัย มีการนำไปใช้จริงด้วยปัญญา อันจะทำให้เกิดการรักษาและแก้ปัญหาการจัดการขยะอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ 1) ความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ

2) หลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ 3) สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ และ 4) ตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี พบความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อนในการพัฒนากระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ ดังนี้

1.1 หลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “สอนหลักการในการจัดการขยะเชิงพุทธบูรณาการ” ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำให้ความรู้ในวัดเกี่ยวกับหลักการในการจัดการขยะเชิงพุทธบูรณาการ

1.2 ความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “ให้ความรู้ในกระบวนการจัดการขยะและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากขยะ” ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำให้ความรู้ในวัดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการขยะและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากขยะ

1.3 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ เช่น การเผยแพร่งานวิจัยหรือความรู้ด้านการจัดการขยะ” ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำให้ความรู้ในวัดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ

1.4 ตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “ให้พระภิกษุสามเณรมีส่วนร่วมในการเสนอและพัฒนาวิสัยทัศน์ของวัดในการจัดการขยะ” ตามลำดับ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำให้ความรู้ในวัดเกี่ยวกับการเสนอและพัฒนาวิสัยทัศน์ของวัดในการ

จัดการขยะ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี พบด้านที่เป็นความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 คือ หลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ ดังนั้น ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะของวัด

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาวัดที่มีการจัดการขยะที่เป็นเลิศเพียงวัด คือ การศึกษาวัดต้นแบบกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. (2564). การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบต่อเกษตรกรรมในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2563). การจัดการขยะในวัดและชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2565). แนวทางการรักษาความสะอาดในวัด. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระครูสมุห์สุทธิพงษ์ อธิปัตย์. (2561). บทบาทพระสงฆ์ในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะในพื้นที่ชุมชนเมือง. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาชลธี วรรณโม. (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานพพร ธมฺมทินโน. (2562). การศึกษาแนวทางการจัดการขยะตามหลักพุทธธรรมในชุมชนและวัด. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมชาย สุขโต. (2563). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้การจัดการขยะเชิงบูรณาการในวัดและชุมชนโดยใช้หลักพุทธธรรม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ สุมาศ อังศุโชติ และอัจฉรา ขำนิประศาสน์. (2555). สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ศูนย์ศึกษาพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม. (2563). การส่งเสริมการแยกขยะในวัด. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม.
- สภาอากาศไทย. (2565). มลพิษทางอากาศและผลกระทบต่อสุขภาพในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สภาอากาศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). การจัดการขยะและเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: NESDC.
- สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. (2565). รายงานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ปี 2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). การจัดการน้ำเสียในวัด. กรุงเทพมหานคร: สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). รายงานสถานการณ์การจัดการขยะในวัด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุวิมล ตีรภานันท์. (2550). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2542). การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Kate, M. (2022). Social and academic benefits of looping primary grade students.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.
- Smith, J. (2006). Technology-assisted Instruction and Student Advancement. Dissertation Abstract International.

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ
โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา
THE DEVELOPING STUDENTS' DESIRABLE ATTRIBUTE OF LEARNING
ENTHUSIASM THROUGH THE YONISOMANASIKARA PRINCIPLE AT
LUANGPHODERMPRASITWITTHAYA SCHOOL, SONGKHLA PROVINCE

¹พระมหาอำนาจ คำหล้า PhramahaAmnat Khamla

²พระครูสุเมตปริยัติคุณ Phrakhrusumetpariyattikun ³กษมา ศรีสุวรรณ Kasama Srisuwan

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Wayupuck91@gmail.com

Article Received: May 06, 2025. Revised: June 18, 2025. Accepted: June 20, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง 15 คน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทาง 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อความเหมาะสม ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ (1) อยากรู้อยากเห็น (2) ตั้งใจอย่างมีสติ (3) กล้าคิดริเริ่ม (4) เพียรพยายาม (5) ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (6) มีเหตุผล 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา มีแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย (1) อุบายมนสิการ (คิดถูกวิธี) (2) ปณณสิการ (คิดมีระเบียบ) (3) การณมนสิการ (คิดมีเหตุผล) (4) อุปปาทมนสิการ (คิดเป็นกุศล) 3) การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์, การใฝ่เรียนรู้, โยนิโสมนสิการ

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the current state of students' desirable attributes in learning enthusiasm at Luang Pho Derm Prasit Wittaya School, Songkhla Province, 2) explore the guidelines for developing such attributes based on the Yonisomanasikāra Principle, and 3) propose a development approach accordingly. This was a qualitative research with 3 research steps: Step 1: Study the desired characteristics by collecting data through in-depth interviews with 15 relevant persons, Step 2: Study the guidelines for developing the desired characteristics according to the Yonisomanasikāra principle by conducting in-depth interviews with 5 experts for guideline formulation and analyzed the data using content analysis according to the interview form, Step 3: Presenting the guidelines for developing the desired characteristics according to the principles of Yonisomanasikāra through a group discussion with 7 qualified persons to assess the appropriateness, feasibility, and utility of the proposed approach. Data were analyzed using content analysis based on focus group discussion questions.

The research findings revealed that: 1) The condition of students' desirable attributes of learning enthusiasm was a process in which teachers develop such attributes in students, comprising 6 key attributes, as follows: (1) curiosity, (2) mindful attention, (3) creativity, (4) perseverance, (5) independent inquiry, (6) logical reasoning. 2) The development approach based on the Yonisomanasikāra principle involved four core contemplative strategies: (1) Ubāya-manasikāra (reflective thinking) (2) Patha-manasikāra (systematic thinking) (3) Kāraṇa-manasikāra (rational thinking) and (4) Uppādaka-manasikāra (wholesome thinking). 3) The proposed approach was found to be appropriate, feasible, and beneficial for enhancing learning enthusiasm among students at the school.

Keywords: Development of Desirable Attributes, Learning Aspect, Yonisomanasikāra

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย และดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับโดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล และดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย โดยระบุงานการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ในมาตราที่ 23 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ต่างๆ เช่น ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งต้องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาและให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้าน คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ซึ่งในการพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ต้องอาศัยองค์ประกอบด้วยกันหลายด้าน ทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษาที่จะมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องจึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้นแล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักเลขาธิการวุฒิสภา, 2560)

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา เพื่อให้ผู้เรียนมีสติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบด้าน และมีเหตุผลสมบูรณ์ที่สุดโดยยึดหลักโยนิโสมนสิการ นับได้ว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถในการคิดอย่างมีระบบระเบียบ ตรงตามสภาวะและเหตุปัจจัยทุกขั้นตอน เน้นการคิดวิเคราะห์อย่างมีระบบ ใช้วิธีการแห่งปัญญาในการเล่าเรียน การคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงเน้นให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ เพื่อให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และนำไปปรับใช้ในการศึกษาพัฒนาการเรียนรู้ได้ต่อไป จากแนวความคิดใช้หลักโยนิโสมนสิการมีประเด็นที่สนับสนุนการคิดให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนในการที่จะตัดสินใจทำอะไรที่เป็นประโยชน์กับตัวเองและสังคม โดยใช้วิธีตามหลักโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีคิดที่เหมาะสมกับบริบทและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหลวงพ่อดำเดิมประสิทธิ์วิทยา ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการแก้ปัญหาคุณลักษณะของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ ด้วยวิธีคิดนี้ประกอบด้วยหลักคิดดังนี้ 1) อุบายมนสิการ (คิดถูกวิธี) 2) ปณมนสิการ (คิดมีระเบียบ) 3) การณมนสิการ (คิดมีเหตุผล) และ 4) อุปปาทมนสิการ (คิดเร้ากุศล) (พระเทพโสมภณ, 2548)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยในการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิม ประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา โดยศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งมีหลายแนวทาง เช่น การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงาน กระบวนการเรียนรู้แบบการบูรณาการตามกลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระและแก้ปัญหา เป็นต้น ในการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสถานศึกษาเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิม ประสิทธิ์วิทยา ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิม ประสิทธิ์วิทยา สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น และเป็นการสืบทอดพระศาสนาเพื่อให้จรรโลงมั่นคงยืนยาวสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิม ประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิม ประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิม ประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ดำเนินการนำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์มารวบรวมเรียบเรียง และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบคุณลักษณะด้านใฝ่เรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) อยากรู้อยากเห็น 2) ตั้งใจอย่างมีสติ 3) กล้าคิดริเริ่ม 4) เพียรพยายาม 5) ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และ 6) มีเหตุผล เพื่อจัดทำร่างแนวทาง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ตรวจร่างแนวทางด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมิน การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ 1) อยากรู้อยากเห็น 2) ตั้งใจอย่างมีสติ 3) กล้าคิดริเริ่ม 4) เพียรพยายาม 5) ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และ 6) มีเหตุผล โดยประยุกต์ใช้หลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย 1) อุบายมนสิการ คือ การรู้จักคิดพิจารณาโดยอุบายที่ชอบ 2) ปณมสิการ คือ การคิดต่อเนื่อง อย่างเป็นธรรม 3) การณมนสิการ คือ การคิดอย่างมีเหตุผล 4) อุปาทกมนสิการ คือ การคิดที่พิจารณาเป็น กุศลธรรม ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบันทึกการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วม สนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนหลวงพ่อดำ ประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา

1.1 พฤติกรรมกระตือรือร้น สภาพการดำเนินงานโดยการให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมทั้งภายใน และภายนอกของสถานศึกษา ด้วยการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียน ผ่านกระบวนการและ แนวคิดด้วยกิจกรรมต่างๆ เกิดความกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ เกิดการตั้งคำถามแต่ยังขาดการปรับ พฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ดี ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่น ไม่ค่อยสนใจใฝ่เรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด รวมไปถึง ครูผู้สอนไม่มีความชำนาญในตัวกิจกรรมนั้นๆ เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมวางแผนและประชุม การสร้าง สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ให้น่าสนใจ นำผู้เรียนไปทัศนศึกษา ให้เปิดการเรียนรู้ด้วยองค์ความรู้ใหม่ๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความกล้าคิด กล้าทำ กล้าที่จะแสดงออก และพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียน

1.2 พฤติกรรมตั้งใจอย่างมีสติ สภาพการดำเนินงานสร้างสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน สะอาด สงบ เป็นระเบียบ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเองมีนิสัยในการพัฒนาตนเอง ทั้งทางกาย วาจา ใจ เกิดการรักการอ่าน สนใจอย่างมี สติ รอบครอบ มีวินัยในตนเองและสามารถพัฒนาตนเองให้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ดี ยังพบปัญหาการขาดสติ มีสมาธิน้อยในการศึกษาเล่าเรียน กลัวความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งผู้เรียนเองมีอารมณ์ไม่มั่นคง ต้องใช้ เวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ครูผู้สอนเอาใจใส่ในการปรับเปลี่ยนกิจกรรม ให้ตรงกลุ่มเป้าหมายของ ผู้เรียน ริเริ่มสร้างนวัตกรรมในโรงเรียนใหม่ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน

1.3 พฤติกรรมกล้าคิดริเริ่ม สภาพการดำเนินงานโดยให้ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมต่างๆ ที่ปลูกฝังผู้เรียนเกิดกระบวนการความรู้ใหม่ๆ ผ่านการคิด วิเคราะห์ เน้นให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วย จินตนาการของตนเอง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์ ยังพบปัญหาเน้นให้ผู้เรียนท่องจำมาก เกินไป ไม่มีการพัฒนาครูผู้สอนให้มีกระบวนการสอนใหม่ๆ ทำให้ผู้เรียนสนใจใคร่ศึกษา เพื่อส่งเสริม คุณลักษณะของผู้เรียน โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีความเหมาะสมกับวัยเรียนนั้นๆ เน้นให้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงแทนการท่องจำตำราเรียน

1.4 พฤติกรรมเพียรพยายาม สภาพการดำเนินงานการตั้งเป้าหมาย ให้นักเรียนผู้เรียนให้มีความเพียรในการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ครูผู้สอนจัดทำแบบประเมินหรือทำกิจกรรม ร่วมกับโรงเรียนส่งเสริม

การรักษาวินัยในตัวเอง ด้วยความพยายามทำให้บรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ มีความเชื่อมั่นในการทำหน้าที่ของตน ยังพบว่าการขาดความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอในงานของตน มีพฤติกรรมเกียจคร้าน ไม่สนใจในการศึกษาเล่าเรียน ขาดแรงจูงใจในการสร้างเป้าหมาย ไม่สามารถจัดการกับปัญหาด้วยตนเองได้ ต้องเสริมสร้างแรงเชิงบวกกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความเพียรพยายามอย่างสม่ำเสมอ ฝึกการทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้อื่น และปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน ให้มีความหลากหลายน่าสนใจ จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน

1.5 พฤติกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง สภาพการดำเนินงานโดยที่สถานศึกษาเน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าลงมือปฏิบัติจริง ทดลองจริง ตามอิสระทางความถนัดของตนเอง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการค้นคว้าที่ถูกต้อง เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียน สามารถแยกแยะคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ โดยผ่านกระบวนการคิดเป็นรูปแบบ ยังพบว่าการขาดความรู้ความเข้าใจในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนไม่เหมาะสม สถานศึกษาขาดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน และตัวผู้เรียนเองไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการค้นคว้าหาความรู้ สถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนแต่ละช่วงวัน ให้มีความเหมาะสมในการศึกษาเล่าเรียน อุปกรณ์สื่อต่างๆ ทางการศึกษา มีจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการ ครูผู้สอนพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยน่าสนใจ สร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน

1.6 พฤติกรรมมีเหตุผล สภาพการดำเนินงานโดยการจัดกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนรู้จักฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ร่วมกันทำกิจกรรมได้วาทะ เพื่อแสดงความคิดเห็นและรับฟังผู้อื่นอย่างมีเหตุผล การวางข้อตกลงอย่างมีเหตุผลเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก คิดค้นหาวิธีโดยใช้เหตุผลเป็นปัจจัยประกอบ รู้จักแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีรวมไปถึงการมีน้ำใจ ยังพบว่าการใช้กระบวนการหรือทักษะการคิดที่มีเหตุผล ขาดการคิดวิเคราะห์แยกแยะแบบมีรูปแบบ ครูผู้สอนขาดการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ตรงเป้าหมาย ครูผู้สอนรู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาสื่อการสอนให้มีความน่าสนใจแก่ผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรม สร้างความสามัคคีร่วมกันตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพและการศึกษาเอกสารในการดำเนินงานมาเขียนร่างแนวทางการดำเนินงานและได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา จำนวน 5 คน เพื่อดำเนินการในการร่างแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะ ด้านใฝ่เรียนรู้ กับหลักโยนิโสมนสิการ โดยมีกระบวนการดังนี้

2.1 พฤติกรรมกระตือรือร้น 1) กำหนดเป้าหมาย สนับสนุนให้ผู้เรียนตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็น เพื่อจุดประกายความอยากรู้อยากเห็น สอดคล้องกับหลักอุบายมนสิการ 2) ดำเนินการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การเรียนรายงาน ผังความคิด สอดคล้องกับหลักปถมนสิการ 3) ประเมินและวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียน โดยการวัดผลความก้าวหน้าจากกิจกรรมหรือแบบสอบถามสอดคล้องกับหลักการณมนสิการ 4) นำผลที่ได้มาวิเคราะห์และปรับปรุงโดยการสร้างนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักอุปาทมนสิการ

2.2 พฤติกรรมตั้งใจอย่างมีสติ 1) วางแผนพัฒนาห้องเรียนให้มีความเหมาะสม เสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีต่อตนเอง สอดคล้องกับหลักอุบายมนสิการ 2) ดำเนินการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมร่วมกันสร้าง

ความดีในใจตนเอง สอดคล้องกับหลักปณณสิการ 3) ประเมินผลและวิเคราะห์โดยการจัดประชุมและติดตามเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้เรียน สอดคล้องกับหลักการณมนสิการ 4) นำผลที่ได้มาพัฒนาและปรับปรุงโดยการสร้างกิจกรรมแบบจดจำ เน้นความตั้งใจ สอดคล้องกับหลักอุปาทกมนสิการ

2.3 พฤติกรรมกล้าคิดริเริ่ม 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างมีอิสระ สอดคล้องกับหลัก อุบายมนสิการ 2) ดำเนินการให้ผู้เรียนลงมือกระทำด้วยตนเองและสนับสนุนกิจกรรมนั้นๆ สอดคล้องกับหลักปณณสิการ 3) วิเคราะห์ผลโดยเริ่มจากโครงการหรือกิจกรรมเฉพาะทาง สอดคล้องกับหลัก การณมนสิการ 4) พัฒนาโดยการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนชื่นชมความคิดของผู้เรียน สอดคล้องกับหลัก อุปาทกมนสิการ

2.4 พฤติกรรมเพียรพยายาม 1) ฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบทางวินัย สอดคล้องกับหลัก อุบายมนสิการ 2) ให้ผู้เรียนจัดทำกิจกรรมหรือตารางกิจวัตรประจำวัน สอดคล้องกับหลักปณณสิการ 3) ประเมินผลโดยการจัดทำเครื่องมือลำดับความสำคัญของกิจกรรม สอดคล้องกับหลักการณมนสิการ 4) สร้างกิจกรรมระยะยาว โครงการหรือวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับหลักอุปาทกมนสิการ

2.5 พฤติกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง 1) วางแผนส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษา สอดคล้องกับหลักอุบายมนสิการ 2) ให้ผู้เรียนแบ่งกระบวนการค้นคว้าออกเป็นขั้นตอน สอดคล้องกับหลักปณณสิการ 3) ติดตามผลโดยการนำเสนอหน้าชั้นในชั่วโมงเรียน ผ่านงานกลุ่ม สอดคล้องกับหลักการณมนสิการ 4) พัฒนารูปแบบกิจกรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับหลักอุปาทกมนสิการ

2.6 พฤติกรรมมีเหตุผล 1) วางแผนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สอดคล้องกับหลักอุบายมนสิการ 2) ดำเนินการพัฒนาให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม อาศัยความสามัคคี สอดคล้องกับหลักปณณสิการ 3) ประเมินผลด้วยการบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนเชิงบวกและลบ สอดคล้องกับหลักการณมนสิการ 4) พัฒนาปรับปรุงโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมนั้นๆ สอดคล้องกับหลักอุปาทกมนสิการ

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลัก โยนิสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา โดยจัดการสนทนากลุ่มด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Meet ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนหลวงพ่อดิม ประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา พบว่า สภาพพฤติกรรมกระตือรือร้น การนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ กับผู้เรียน ผ่านกระบวนการและแนวคิดด้วยกิจกรรมต่างๆ ขาดการปรับพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ดี ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่น ไม่ค่อยสนใจใฝ่เรียนรู้เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมวางแผนและประชุม การสร้าง สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ให้ดูน่าสนใจ นำผู้เรียนไปทัศนศึกษา ให้เปิดการเรียนรู้ด้วยองค์ความรู้ใหม่ๆ พฤติกรรมด้านตั้งใจอย่างมีสติ สร้างสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน สะอาด สงบ

เป็นระเบียบ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียน ปัญหาการขาดสติมีสมาธิน้อยในการศึกษาเล่าเรียน ครูผู้สอนเอาใจใส่ในการปรับเปลี่ยนกิจกรรม ให้ตรงกลุ่มเป้าหมายของผู้เรียน ริเริ่มสร้างนวัตกรรมในโรงเรียนใหม่ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน พฤติกรรมด้านกล้าคิดริเริ่ม ปลุกฝังผู้เรียนเกิดกระบวนการความรู้ใหม่ๆ ผ่านการคิด วิเคราะห์ เน้นให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยจินตนาการของตนเอง โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีความเหมาะสมกับวัยเรียนนั้นๆ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงแทนการท่องจำตำราเรียน พฤติกรรมด้านเพียรพยายาม หมั่นกระตุ้นผู้เรียน ให้มีความเพียรในการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ครูผู้สอนจัดทำแบบประเมินหรือทำกิจกรรม ร่วมกับโรงเรียนส่งเสริมการรักษาวินัยในตัวเอง การขาดความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอในงานของตนมีพฤติกรรมเกียจคร้าน ต้องเสริมสร้างแรงเชิงบวกกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความเพียรพยายามอย่างสม่ำเสมอ ฝึกการทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้เรียน พฤติกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง เน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าลงมือปฏิบัติจริง ทดลองจริง ตามอิสระทางความถนัดของตนเอง ขาดความรู้ความเข้าใจในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนไม่เหมาะสม ครูผู้สอนพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยดูน่าสนใจ พฤติกรรมมีเหตุผล สภาพการดำเนินงานโดยการจัดกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนรู้จักฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ร่วมกันทำกิจกรรมได้วาทะ เพื่อแสดงความคิดเห็นและรับฟังผู้อื่นอย่างมีเหตุผล การวางข้อตกลงอย่างมีเหตุผลเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก คิดค้นหาวิธีโดยใช้เหตุผลเป็นปัจจัยประกอบ รู้จักแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีรวมไปถึงการมีน้ำใจ ยังพบว่า ขาดการใช้กระบวนการหรือทักษะการคิดที่มีเหตุผล เพราะการที่ครูและบุคลากรในสถานศึกษายังขาดการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยา จันทิมา (2560) ที่พบว่า การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้มี 4 ด้าน คือ ความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้ ทักษะการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ความอดทนและความพยายามในการเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และการวิจัยของทัศนีย์ ประธาน (2565) ที่พบว่า ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้วัดระดับความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะดังกล่าว

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา มีความจำเป็นต่อผู้บริหารสถานเพื่อพัฒนาผู้เรียน จะต้องยึดหลักโยนิโสมนสิการ ในการดำเนินงานประกอบด้วยพฤติกรรม 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมกระตือรือร้น 2) พฤติกรรมตั้งใจอย่างสุด 3) พฤติกรรมกล้าคิดริเริ่ม 4) พฤติกรรมเพียรพยายาม 5) พฤติกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง 6) พฤติกรรมมีเหตุผล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีหลักธรรมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ คือ หลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย 1) อุบายมนสิการ การรู้จักคิดพิจารณาโดยอุบายที่ชอบ 2) ปณมนสิการ การคิดต่อเนื่องอย่างเป็นธรรมมีระเบียบ 3) การณมนสิการ การคิดอย่างมีเหตุมีผล เป็นการสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดแห่งเหตุปัจจัย 4) อุปาทกมนสิการ การคิดที่พิจารณาเป็นกุศลธรรม เพื่อค้นหาความจริงหรือแก่นสาระความรู้ต่างๆ เพราะเป็นกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะด้านพฤติกรรม 6 ด้าน อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน เนื่องจากหลักอุบายมนสิการและปณมนสิการเป็นการคิดแบบมีระบบแบบแผนอย่างต่อเนื่อง และหลักการณมนสิการกับอุปาทกมนสิการเป็นการคิดแบบรวบยอดพิจารณาถึงผลลัพธ์ที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสนธยา สรรวผล (2562) ที่พบว่า แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ

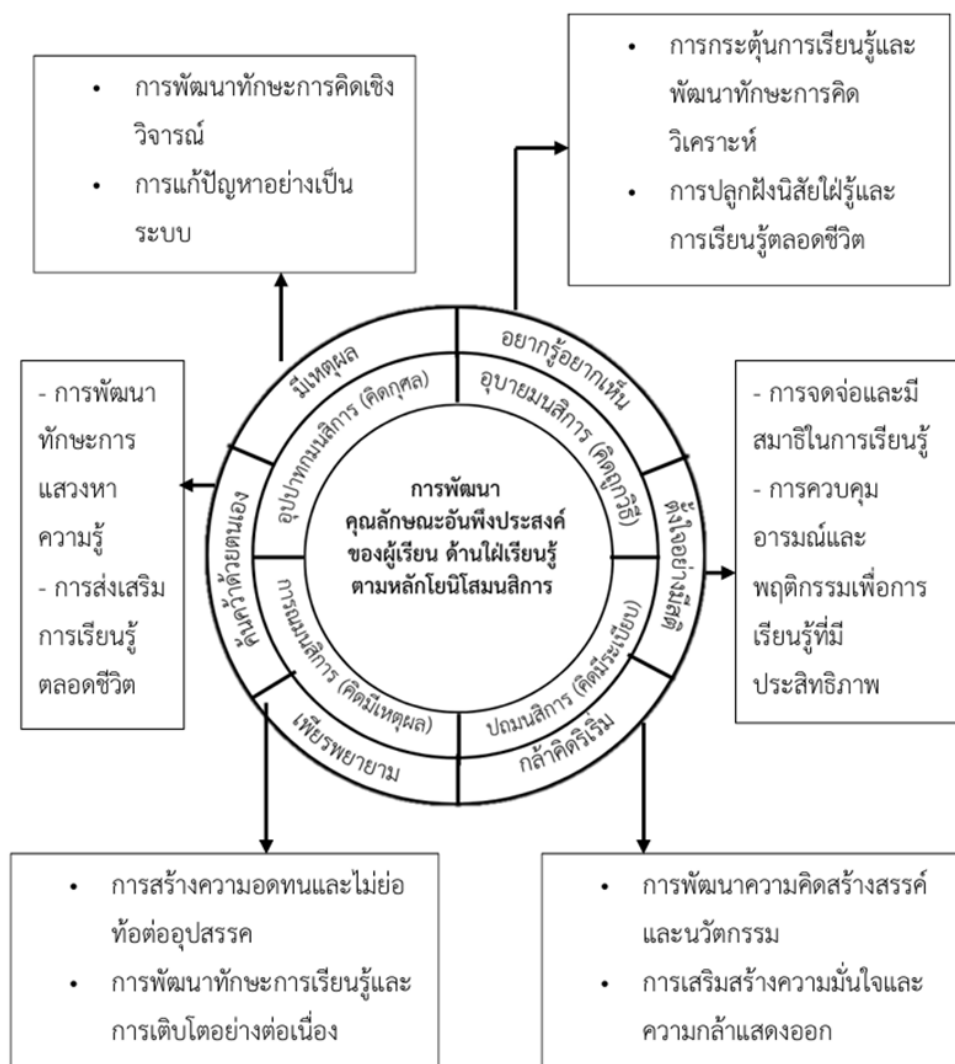
นักเรียนในสถานศึกษาประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน มีรายการปฏิบัติรวมทั้งสิ้น 41 รายการ คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ มี 5 รายการ เช่น คณะกรรมการการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา วางแผนปฏิบัติการประจำปีและกำหนดผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นดำเนินการ มี 25 รายการ โดยแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ มี 7 รายการ เช่น ครูผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ องค์ประกอบที่ 2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 7 รายการ เช่น ครูผู้สอนดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำโครงการพิเศษพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มี 5 รายการ เช่น คณะกรรมการการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน และองค์ประกอบที่ 4 การสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนผ่านกิจวัตรประจำวันของตัวนักเรียนเอง

3. ผลการนำเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ทุกองค์ประกอบ สอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โดยแนวทางประกอบด้วยดังนี้ 1) ชื่อแนวทาง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์แนวทาง 4) แนวทางการดำเนินงาน 5) การติดตามและประเมินผล เพราะสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะด้านอื่นๆ ของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนธยา สรรวยผล (2562) ที่พบว่า แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประกอบด้วยการสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ โดยครูผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ตามแผนที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาผู้เรียน และการจัดทำโครงการพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ และการนำเอาหลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพราะเป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของบุญรอด ชาตียนนท์ (2561) ที่พบว่า 1) นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร มีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านรักความเป็นไทย ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านซื่อสัตย์ สุจริต ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านมีวินัย และด้านใฝ่เรียนรู้ ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน ปรากฏผลดังนี้ 1) นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 2) นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านซื่อสัตย์สุจริตนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และด้านมีวินัยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา สามารถสรุปองค์ประกอบได้ 6

ด้าน คือ 1) พฤติกรรมอยากรู้ อยากเห็น 2) พฤติกรรมตั้งใจอย่างมีสติ 3) พฤติกรรมกล้าคิดริเริ่ม 4) พฤติกรรมเพียรพยายาม 5) พฤติกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง 6) พฤติกรรมมีเหตุผล โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ คือ หลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย 1) อุบายมนสิการ การรู้จักคิดพิจารณาโดยอุบายที่ชอบ 2) ปณณสิการ การคิดต่อเนื่องอย่างเป็นธรรม มีระเบียบ 3) การณมนสิการ การคิดอย่างมีเหตุมีผล เป็นการสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดแห่งเหตุปัจจัย 4) อุปาทกมนสิการ การคิดที่พิจารณาเป็นกุศลธรรมเพื่อค้นหาความจริงหรือแก่นสาระความรู้ต่างๆ จากการสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ
โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้ ทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา ดังนี้

1. พฤติกรรมกระตือรือร้นของผู้เรียน มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นความกระตือรือร้นให้ผู้เรียนเปิดโอกาสให้ซักถามได้ สนับสนุนให้ผู้เรียนตั้ง

คำถามและแสดงความคิดเห็นโดยไม่กลัวผิด (อุปายมณสิการ คิตถุกวีส) 2) ครูผู้สอนเป็นที่ปรึกษาสนับสนุนการค้นคว้าด้วยตัวเองมอบหมายงานที่ให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบ (ปถมนสิการ คิตมีระเปียบ) 3) การถามคำถามบ่อยขึ้น หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสะท้อนความรู้สึก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึกหลังจากกิจกรรม (การณมนสิการ คิตมีเหตุผล) 4) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้จัดกิจกรรมที่เชิญชวนให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หรือการประชุมแลกเปลี่ยนไอเดีย (อุปาทกมนสิการ คิตเป็นกุศล) จึงทำให้เกิดกระบวนการกระตุ้นการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. พฤติกรรมตั้งใจอย่างมีสติ มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ครูผู้สอนจัดการสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ห้องเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีสมาธิมากขึ้น (อุปายมณสิการ คิตถุกวีส) 2) เน้นให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมร่วมกันสร้างความดีในใจตนเอง โดยเริ่มจากรักการอ่าน ทำให้ผลการเรียนดีขึ้นตามลำดับ (การณมนสิการ คิตมีเหตุผล) 3) จัดตารางเวลาวางแผนการทำงานหรือการเรียนรู้ในช่วงเวลาที่สมองตื่นตัวแบ่งเป้าหมายใหญ่เป็นเป้าหมายย่อยเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ (ปถมนสิการ คิตมีระเปียบ) 4) กิจกรรมสร้างแรงจูงใจจัดเวิร์กช็อปหรือกิจกรรมกลุ่มที่เน้นความตั้งใจ การทำงานเป็นทีมที่มีเป้าหมาย (อุปาทกมนสิการ คิตเป็นกุศล) จึงทำให้เรียนรู้การจดจ่อและมีสมาธิในการเรียนรู้ การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3. พฤติกรรมกล้าคิดริเริ่ม มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารและครูสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความกล้าคิดริเริ่มสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ (อุปายมณสิการ คิตถุกวีส) 2) ลงมือทำสนับสนุนให้ทดลองไอเดีย โดยไม่เน้นผลลัพธ์ในช่วงเริ่มต้นสนับสนุนให้ทำโครงการย่อยหรือกิจกรรมที่ริเริ่มจากไอเดียของตนเอง (ปถมนสิการ คิตมีระเปียบ) 3) การทำโครงงานวิจัยการประกวดที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้จากปัญหาจริงนำปัญหาในชีวิตจริงมาแก้ไข (การณมนสิการ คิตมีเหตุผล) 4) การสร้างแรงจูงใจสนับสนุนชื่นชมความคิดริเริ่มให้คำชมเชยและรางวัลสำหรับไอเดียใหม่ๆ ที่ประสบความสำเร็จและเรียนรู้จากกรณีศึกษาจริง (อุปาทกมนสิการ คิตเป็นกุศล) จึงเกิดกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การเสริมสร้างความมั่นใจและความกล้าแสดงออก

4. พฤติกรรมเพียรพยายาม มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ครูผู้สอนจัดทำแบบประเมินผู้เรียนทำกิจกรรมความพยายามและความสามารถในการศึกษาเล่าเรียนของตัวเอง (อุปายมณสิการ คิตถุกวีส) 2) ส่งเสริมการสร้างนิสัยแห่งความพยายามฝึกวินัยในตนเอง สร้างกิจวัตรประจำวันที่ช่วยพัฒนาความเพียร (ปถมนสิการ คิตมีระเปียบ) 3) สร้างแผนงานและติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่องการสะท้อนผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประเมินความก้าวหน้าทบทวนผลลัพธ์ (การณมนสิการ คิตมีเหตุผล) 4) พัฒนากิจกรรมพัฒนาความเพียรพยายาม จัดโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาต่อเนื่อง แล้วนำมาประยุกต์ใช้ (อุปาทกมนสิการ คิตเป็นกุศล) จึงก่อให้เกิดการสร้างความอดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการเติบโตอย่างต่อเนื่อง

5. พฤติกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ครูผู้สอนส่งเสริมความเข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีความสำคัญในยุคปัจจุบันที่ข้อมูลเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (อุปายมณสิการ คิตถุกวีส) 2) แบ่งกระบวนการค้นคว้าออกเป็นขั้นตอน เช่น ระบุหัวข้อ > หาข้อมูล > วิเคราะห์ > สรุปผล > นำเสนอ ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้อ่านมา (ปถมนสิการ คิตมีระเปียบ) 3) ติดตามผลการค้นคว้า ให้มีการนำเสนอผลการค้นคว้าผ่านการเขียนรายงาน การทำสไลด์ ประเมินผลการค้นคว้าโดยใช้เกณฑ์ (การณมนสิการ คิตมีเหตุผล) 4) มอบหมายงานวิจัยหรือรายงานที่ต้องใช้การค้นคว้า

ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ เน้นให้ผู้เรียนกระตุ้นค้นคว้าข้อมูลใหม่ๆ (อุปาทกมนสิการ คิดเป็นกุศล) เกิดการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6. พฤติกรรมมีเหตุผล มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ครูผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนรู้จักฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การคิดที่มีเหตุผล โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้อง (อุปายมนสิการ คิดถูกวิธี) 2) ได้รู้จักลองผิดลองถูก เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยการใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา นำมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล (ปถมนสิการ คิดมีระเบียบ) 3) การให้ข้อเสนอแนะควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสม (การณมนสิการ คิดมีเหตุผล) 4) ให้ผู้เรียนรู้จักการใช้เหตุและผลในการศึกษามากยิ่งขึ้น สร้างความสามัคคีและใช้เหตุผลในการตัดสินใจสร้างแรงจูงใจทั้งครูและนักเรียน (อุปาทกมนสิการ คิดเป็นกุศล) เกิดกระบวนการการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ และการแก้ปัญหอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการพัฒนาพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามบริบทของสถานศึกษา
  - 1.2 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนำหลักโยนิโสมนสิการมาปรับใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้
  - 1.3 งานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านอื่นๆของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียนต่อไป
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ
  - 2.2 ควรศึกษากลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ
  - 2.3 ควรมีการมีการศึกษาวิจัยการสร้างนวัตกรรมหรือการแสวงหาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่เป็นเลิศในการพัฒนาผู้เรียน ตามหลักโยนิโสมนสิการ

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนีย์ ประธาน. (2565). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- บดินเทพ เสวภพ. (2563). การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญรอด ชาตียนนท์. (2561). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย

- ศิลปากร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
พระเทพโสภณ. (2548). ขอบฟ้าแห่งความรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.
สนธยา สำรวผล. (2562). แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
สำนักเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนัก
เลขาธิการวุฒิสภา.
สุริยา จันทิมา. (2560). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ สำหรับนักเรียน
ชั้นระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
Kate, M. (2022). Social and academic benefits of looping primary grade students.
Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude
Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

**แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1**
**GUIDELINES FOR IMPLEMENTING DIGITAL TECHNOLOGY IN EDUCATIONAL
INSTITUTION ADMINISTRATION BASED ON PRICIPLES OF IDDHIPADA 4 UNDER
THE OFFICE OF THE PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 1**

¹วไลรัตน์ การะดี Waleerat Karadee ²พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhrukittiyanawisit
³พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano
^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: waleeratpts@gmail.com

Article Received: May 24, 2025. Revised: June 18, 2025. Accepted: June 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 2) ศึกษาวิธีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ 3) เสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 226 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ บริหารงานวิชาการ บริหารงานทั่วไป บริหารงานบุคคลและบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ 2) วิธีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางการบริหารครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ (1) วิชาการ พัฒนาเทคโนโลยีสำหรับการสอนออนไลน์ วัสดุ และอบรมครู (2) งบประมาณ ใช้ระบบบริหารงบประมาณและจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม (3) บุคลากร จัดทำฐานข้อมูลออนไลน์ ส่งเสริมเทคโนโลยีบริหารอัตรากำลังและพัฒนาทักษะบุคลากร (4) งานทั่วไป ใช้ระบบรับ-ส่งหนังสือราชการอิเล็กทรอนิกส์ บริหารอาคารสถานที่และพัฒนาเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ แนวทางนี้สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างวิสัยทัศน์และการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร วิริยะ ซึ่งมุ่งเน้นการกำหนดบทบาทหน้าที่และการบริหารงบประมาณ จิตตะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และวิมังสา ซึ่งเน้นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารสถานศึกษา 3) แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย (1) บริหารงานวิชาการ กำหนดแนวทางที่ครอบคลุมรอบด้าน โดยสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน

และรับฟังความคิดเห็นของครูและนักเรียนเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ (ฉันทะ) จัดสรรงบประมาณและสนับสนุนการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนหมั่นเพียรในการใช้เทคโนโลยี (วิริยะ) จัดสรรทรัพยากรและพัฒนาทักษะครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูมีความเอาใจใส่ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ (จิตตะ) นิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป (วิมังสา) (2) บริหารงานงบประมาณ การมีวิสัยทัศน์ร่วมและการเปิดรับฟังความคิดเห็นเพื่อสร้างความพึงพอใจ (ฉันทะ) ตามด้วยการมอบหมายงานและจัดสรรงบประมาณเพื่อความเพียร (วิริยะ) การจัดหาเครื่องมือที่เหมาะสมและการพัฒนาบุคลากรด้วยความใส่ใจ (จิตตะ) และปิดท้ายด้วยการติดตามประเมินผลและเผยแพร่เพื่อการพิจารณาปรับปรุง (วิมังสา) (3) บริหารงานบุคคล สร้างความพอใจให้บุคลากรโดยให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ (ฉันทะ) มอบหมายผู้รับผิดชอบและจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเพื่อให้การดำเนินงานต่อเนื่อง (วิริยะ) จัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมและพัฒนาทักษะบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (จิตตะ) นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และนำผลมาปรับปรุงพัฒนา (วิมังสา) (4) บริหารงานบริหารทั่วไป การสร้างความพอใจและยอมรับการใช้เทคโนโลยีโดยกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม (ฉันทะ) ทำให้การดำเนินงานเป็นระบบและต่อเนื่องด้วยการมอบหมายหน้าที่และจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม (วิริยะ) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมและพัฒนาบุคลากร (จิตตะ) ปรับปรุงและประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานจากการนิเทศติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ (วิมังสา)

คำสำคัญ: เทคโนโลยีดิจิทัล, การบริหารสถานศึกษา, อธิปไตย 4

Abstract

This research article aimed to 1) study the status of digital technology usage in school administration under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, 2) study the method of using digital technology in school administration according to the principle of the Four Bases of Power under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, and 3) propose guidelines for the use of digital technology in school administration according to the principle of the Four Bases of Power under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani. This research was a mixed-method research. Quantitative data were collected using a questionnaire on a sample group of 226 administrators and teachers. Data were analyzed using the mean and standard deviation. Qualitative research was conducted by interviewing 7 qualified persons. Data were analyzed using content analysis.

The research results found that 1) The status of using digital technology in the administration of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Pathum Thani Area 1, overall and in each aspect, the opinions were at a high level, namely, academic administration, general administration, personnel administration, and budget administration, respectively. 2) The method of using digital technology in the administration of educational institutions according to the principles of the Four Bases of Power was a comprehensive administration guideline for four aspects: (1) Academic,

developing technology for online teaching, evaluation, and teacher training; (2) Budget, using an integrated budget management system and allocating resources appropriately; (3) Personnel, creating an online database, promoting technology for workforce management, and developing personnel skills; (4) General work, using an electronic official document receiving-sending system, managing buildings and premises, and developing a public relations website. This approach was in line with the four principles of Iddhipāda: Chanda, which was related to creating a vision and listening to the opinions of personnel; Viriya, which focused on defining roles and responsibilities and budget management; Chitta, which was related to developing human resources and using technology effectively; and Vimaṇsā, which focused on monitoring and evaluating operations to improve and develop the use of digital technology for maximum benefit in school administration. 3) Guidelines for using digital technology in school administration according to the four principles of Iddhipāda under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, consisted of (1) Academic administration, setting comprehensive guidelines by creating a clear vision and listening to the opinions of teachers and students to create satisfaction (Chanda); Allocating budgets and supporting the development of digital media to promote diligence in using technology (Viriya); Allocating resources and continuously developing teachers' skills so that teachers were attentive to the use of technology (Chitta); Supervising, monitoring, and systematically evaluating the use of technology in order to use the results for further improvement and development (Vimaṇsā); (2) Budget administration shared vision and opened to feedback to create satisfaction (Chanda), followed by delegation of tasks and budget allocation for effort (Viriya), providing appropriate tools and developing personnel with care (Chitta), and concluding with monitoring, evaluation and dissemination for consideration and improvement (Vimaṇsā). (3) Human resource management, creating satisfaction for personnel by having them participate in setting the vision (Chanda), assigning persons in charge and allocate sufficient budget for continuous operation (Viriya), providing appropriate technology and continuously develop personnel skills (Chitta), supervise, monitor, evaluate, and use the results for improvement (Vimaṇsā), and (4) general administration, creating satisfaction and acceptance of the use of technology by setting a clear vision and allowing personnel to participate (Chanda), making the operation systematic and continuous by delegating responsibilities and allocating an appropriate budget (Viriya), supporting the effective use of technology by providing appropriate technology and developing personnel (Chitta), regularly improving and publicize the results of the operations from monitoring, evaluation and assessment (Vimaṇsā).

Keywords: Digital Technology, Educational Institution Administration, Four Iddhipāda

บทนำ

ในยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว องค์กรที่สามารถปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้เร็วเท่าไรย่อมมีความได้เปรียบมากกว่านั้น องค์กรทางการศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อชาติ “เพราะการศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ” ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกันและโรคอุบัติใหม่ เช่น โควิด-19 กลายเป็นแรงผลักดันบังคับให้เกิดการปรับตัวและนำมาซึ่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมรูปแบบการศึกษาใหม่ๆ ที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยรูปแบบที่แตกต่างกลายเป็นโมเดลใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ทั่วโลกการเตรียมความพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงผลักดันให้ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีศักยภาพในการบริหาร การศึกษาและการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล รวมถึงภาวะผู้นำยุคดิจิทัลซึ่งถือเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรทางการศึกษาอันจะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (ปยุตติฐาน มาเชค, 2565)

สถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน สถานศึกษา ทำให้พฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้คน ผู้เรียนและการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวมทั้ง เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาและการจัดการศึกษาอย่างมากมาย เนื่องจากความรู้ในทุกวันนี้สามารถแสวงหาได้ง่ายขึ้น การเรียนรู้ในยุคนี้จึงไม่ใช่การเรียนเพื่อท่องจำ แต่เป็นการเรียนเพื่อรู้และรู้เพื่อนำไปใช้ได้ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีทักษะ ความสามารถที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อที่จะได้มีความสนใจในการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา สามารถนำเอา เทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาองค์กรสู่องค์กรดิจิทัล เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยและสามารถ บริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุกๆ ด้าน หลักการแนวคิดใหม่ๆ ด้านการบริหารองค์กรจึงเป็น เรื่องสำคัญทำให้ผู้เขียนสนใจเขียนเรื่องการบริหารองค์กรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลประกอบด้วยการ เปลี่ยนแปลงสำคัญทางการศึกษาในยุคดิจิทัล แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรและการบริหารองค์กรทางการศึกษา องค์กรดิจิทัล การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การบริหารเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับสถานศึกษา การจัดการ เรียนรู้ในยุคดิจิทัลและภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทุกภาคส่วนล้วนให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลเข้าไปใช้ในการบริหารจัดการด้วยกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะในหน่วยงานสถานศึกษาก็ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัล ใช้ในการบริหารงานหลายๆ ด้านเช่นด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงาน งบประมาณ และด้านบริหารงานทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2553) ถือเป็นขอบข่ายภารกิจหลัก ของการบริหารสถานศึกษาทุกระดับ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากทุก ภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความพร้อมในการบริหารจัดการได้ อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษารวบรวมหาข้อมูลพบว่า เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการบริหารการศึกษา แต่สภาพการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารของสถานศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เกิดจากงบประมาณที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดินมีไม่เพียงพอในการจัดซื้อเครื่องมือและชุดอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ ส่วนงบประมาณสนับสนุนในการสร้างห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล และด้านวัสดุ

ครุภัณฑ์สำนักงานยังต้องการให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีจำนวนเพียงพอ ปัญหาในเรื่องความพร้อมของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนสื่อซอฟต์แวร์ที่จะใช้งาน รวมทั้งจำนวนบุคลากรในสถานศึกษามีน้อยและสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกล่าวถึงปัญหาการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในด้านการพัฒนาการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ และความสามารถของบุคลากรในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา ดังนั้น ปัญหาการประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีมีสองประการ คือ ข้อจำกัดต่างๆ ของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และข้อจำกัดของผู้ใช้ การพัฒนาองค์กรเริ่มให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในหน่วยงานให้ทันสมัย และเอื้อประโยชน์ต่อการบริหารจัดการให้มากที่สุดจึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงครุภัณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศบางครั้งเกิดปัญหาครุภัณฑ์ต่างๆ ไม่มีคุณภาพ เกิดความชำรุดเสียหาย งบประมาณในการบริหารด้านนี้ไม่เพียงพอ ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่สนใจใฝ่เรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะสามารถแนะนำและกระตุ้นบุคลากรให้เรียนรู้และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทิพวัลย์ นนทเกท, 2559) ดังนั้น หากมีการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหานี้ก็อาจเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ โดยเฉพาะหลักอริยบท 4 เป็นหลักธรรมที่ไม่เคยล้าสมัยหรือหลักธรรมอันเป็นหลักแห่งความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ 4 ประการ เป็นหลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการที่เรียกว่า อริยบท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) มี 4 ข้อ คือ 1) ฉันทะ รักงาน (การเห็นคุณค่าความรักความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำมิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆหรือเพียงเพราะอย่างไรได้รางวัลหรือผลกำไร 2) วิริยะ สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ขยัน) คือ พากเพียรทำขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดยถ่ ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะประสบความสำเร็จ 3) จิตตะ ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาจิตผูกใฝ่ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ และ 4) วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ทดสอบ ตรวจสอบ ตรวตรวจ ประเมินแก้ไข) ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยังหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงเป็นต้นเพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2545)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอริยบท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อจะได้ทราบสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานของสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2. เพื่อศึกษาวิธีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

3. เพื่อเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้รับผิดชอบงานบริหารทั้ง 4 ด้านของโรงเรียน ด้านละ 1 คน จาก 102 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 510 คน และมีกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เปรียบเทียบตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) จำนวน 226 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง จำนวน 7 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารการศึกษา ข้อมูลสถานศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถาม 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย (Try Out) จำนวน 30 ชุด ไปทดลองกับครูโรงเรียนวัดหอมเกร็ด (ไพศาลประชานุกูล) เพื่อหาค่า Cronbach's Alpha ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.968 6) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเกิร์ต (Likert)

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับศึกษาวิธีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ การวิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

สภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1	n = 226			
	ระดับความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้สอน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านบริหารงานวิชาการ	4.05	0.80	มาก	1
2. ด้านบริหารงานงบประมาณ	3.89	0.86	มาก	4
3. ด้านบริหารงานบุคคล	4.03	0.81	มาก	3
4. ด้านบริหารงานทั่วไป	4.04	0.81	มาก	2
ภาพรวม	4.01	0.82	มาก	

2. วิธีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2.1 ด้านบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย ความพอใจ (ฉันท์) กำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สื่อสารวิสัยทัศน์นั้นให้บุคลากรทุกคนเข้าใจและเห็นความสำคัญ ความเพียร (วิริยะ) มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบแต่ละงานอย่างชัดเจนความเอาใจใส่ (จิตตะ) พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ความไตร่ตรอง (วิมังสา) นิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง สรุปประเมินผล ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

2.2 ด้านบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย ความพอใจ (ฉันท์) เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบประมาณ ความเพียร (วิริยะ) จัดตั้งคณะทำงานหรือมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จัดอบรมให้บุคลากรมีความรู้และทักษะในการใช้ซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานงบประมาณ ความเอาใจใส่ (จิตตะ) จัดหาซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการใช้งานในงานงบประมาณ จัดอบรมให้บุคลากรมีความรู้และทักษะในการใช้ซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานงบประมาณ ความไตร่ตรอง (วิมังสา) ติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบประมาณนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาแผนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.3 ด้านบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย ความพอใจ (ฉันท์) สร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน รับฟังความคิดเห็น ความเพียร (วิริยะ) มอบหมายผู้รับผิดชอบชัดเจน จัดสรรงบประมาณเพียงพอ ความเอาใจใส่ (จิตตะ) จัดสรรทรัพยากรเหมาะสม พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ความไตร่ตรอง (วิมังสา) นิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง สรุปประเมินผลและประชาสัมพันธ์

2.4 ด้านบริหารงานบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย ความพอใจ (ฉันท์) สร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารงานทั่วไป วิริยะ (ความเพียร) พัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากร ส่งเสริมการเรียนรู้และปรับตัว สนับสนุนและให้กำลังใจ จิตตะ (ความเอาใจใส่) เตรียมความพร้อมและรับมือกับอุปสรรคที่

อาจเกิดขึ้น สร้างการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในประโยชน์ของเทคโนโลยี สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษาอื่น วิมังสา (ความไตร่ตรอง) ประเมินความคุ้มค่าและความปลอดภัยของเทคโนโลยี วัดผลและประเมินผลกระทบอย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีแนวทางดังนี้

3.1 ด้านบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) ความพอใจ (ฉันทะ) ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางานวิชาการและรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของครูและนักเรียนเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ในงานวิชาการ 2) ความเพียร (วิริยะ) ได้แก่ มีจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดซื้ออุปกรณ์ ซอฟต์แวร์ และการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ มีการสนับสนุนการพัฒนาสื่อและเครื่องมือดิจิทัลสำหรับงานวิชาการ 3) ความเอาใจใส่ (จิตตะ) ได้แก่ จัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในงานวิชาการ พัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีในงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง 4) ความไตร่ตรอง (วิมังสา) ได้แก่ การนิเทศติดตามการใช้เทคโนโลยีในงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลการใช้เทคโนโลยีในงานวิชาการและนำผลมาปรับปรุงพัฒนา

3.2 ด้านบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย 1) ความพอใจ (ฉันทะ) ได้แก่ มีสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน กำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบประมาณที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา และสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจถึงประโยชน์และผลกระทบเชิงบวกที่จะเกิดขึ้น รับฟังความคิดเห็นโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบประมาณและจัดทำแบบสำรวจหรือการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับซอฟต์แวร์, อุปกรณ์, และการฝึกอบรมที่ต้องการ 2) ความเพียร (วิริยะ) ได้แก่ (1) การมอบหมายผู้รับผิดชอบชัดเจน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบประมาณ เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและจัดตั้งคณะทำงานหรือมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (2) จัดสรรงบประมาณเพียงพอ มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดซื้อซอฟต์แวร์, อุปกรณ์, และการฝึกอบรมที่จำเป็นสำหรับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบประมาณ จัดทำแผนงบประมาณระยะยาวสำหรับการบำรุงรักษาและอัปเดตระบบเทคโนโลยี 3) ความเอาใจใส่ (จิตตะ) ได้แก่ จัดสรรทรัพยากรเหมาะสมโดยจัดหาซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการใช้งานในงานงบประมาณ เช่น โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป, ระบบจัดการพัสดุ, และคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดเตรียมระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียรและปลอดภัย 4) ความไตร่ตรอง (วิมังสา) ได้แก่ ติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อน สรุปผลการประเมินและนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาแผนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบประมาณ

3.3 ด้านบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 1) ความพอใจ (ฉันทะ) ได้แก่ กำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานบุคคลที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา และสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจถึงประโยชน์และผลกระทบเชิงบวกที่จะเกิดขึ้น เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารงานบุคคล จัดทำแบบสำรวจหรือการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูล, ซอฟต์แวร์, อุปกรณ์, และการฝึกอบรมที่ต้องการ 2) ความเพียร (วิริยะ) ได้แก่ กำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารงานบุคคล เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ จัดตั้งคณะทำงานหรือ

มอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดซื้อซอฟต์แวร์, อุปกรณ์, และการฝึกอบรมที่จำเป็นสำหรับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารงานบุคคล 3) ความเอาใจใส่ (จิตตะ) ได้แก่ จัดหาซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการใช้งานในงานบริหารงานบุคคล เช่น ระบบฐานข้อมูลบุคลากรและสถานศึกษาออนไลน์, ซอฟต์แวร์บริหารอัตราค่าจ้าง, และคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพ จัดเตรียมระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียรและปลอดภัย จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการใช้เทคโนโลยีแก่ผู้บริหารและบุคลากรที่มีอายุมาก เพื่อเสริมสร้างทักษะในการทำงานในยุค 4.0 ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากร 4) ความไตร่ตรอง (วิมังสา) ได้แก่ ติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารงานบุคคลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อน จัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงาน สรุปผลการประเมินและประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาแผนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารงานบุคคล

3.4. ด้านบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย 1) ความพอใจ (ฉันทะ) ได้แก่ กำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารงานทั่วไปที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา และสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจถึงประโยชน์และผลกระทบเชิงบวกที่จะเกิดขึ้น เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารงานทั่วไป 2) ความเพียร (วิริยะ) กำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารงานทั่วไป เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ จัดตั้งคณะทำงานหรือมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดซื้อซอฟต์แวร์, อุปกรณ์, และการฝึกอบรมที่จำเป็นสำหรับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารงานทั่วไป จัดทำแผนงบประมาณระยะยาวสำหรับการบำรุงรักษาและอัปเดตระบบเทคโนโลยี 3) ความเอาใจใส่ (จิตตะ) ได้แก่ จัดหาซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการใช้งานในงานบริหารงานทั่วไป เช่น ระบบคลาวด์, ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์, และคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพ จัดเตรียมระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียรและปลอดภัย จัดอบรมให้บุคลากรมีความรู้และทักษะในการใช้ซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารงานทั่วไป ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากร 4) ความไตร่ตรอง (วิมังสา) ได้แก่ ติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารงานทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อน จัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงาน สรุปผลการประเมินและประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาแผนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารงานทั่วไป

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยมีการอภิปรายผลดังนี้

1.1 ด้านบริหารงานวิชาการต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดทำพัฒนาหลักสูตร ออกแบบการเรียนรู้ จัดเก็บและแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนาวดีเที่ยงตรง (2564) ที่พบว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Facebook Youtube Google Line เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤตล มะโนศรี (2565) ที่พบว่า ควรมีการส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้เทคโนโลยีและมีการวัดผลประเมินผลนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีการไตร่ตรองการปฏิบัติงานในด้านของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและระบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการประชุมวางแผนทบทวนด้านการนิเทศและการวัดผลประเมินผลให้เป็นระบบ

1.2 ด้านบริหารงานงบประมาณต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสื่อสารและประสานงานด้านการเงิน การจัดทำเอกสารทางการเงิน และการรายงานงบประมาณเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการพัสดุและทรัพย์สิน รวมถึงการวางแผนและจัดสรรงบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุทธิพงษ์ สุเมธโส (งอกกลาง) (2561) ที่พบว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันตามหลักอิทธิบาท 4 ควรมีความพอใจในการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในภายในสถานศึกษา

1.3 ด้านบริหารงานบุคคลต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการค่าตอบแทนและสวัสดิการของบุคลากรอย่างโปร่งใส การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสาร รวมถึงการแจ้งข่าวสารและจัดการข้อมูลเกี่ยวกับงานบุคคล นอกจากนี้ ยังมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการข้อมูลการลา การบริหารเอกสารบุคลากร การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรภา โพธิ์อ่อง (2561) ที่พบว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในทุกขั้นตอนของการสรรหาบุคลากร โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการสรรหาบุคลากรอยู่ในระดับสูงและสูงมาก โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital HR) มาใช้ในการสรรหาบุคลากรส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการสรรหาบุคลากรทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน (ผู้สมัคร) และด้านระยะเวลา

1.4 ด้านบริหารงานบริหารทั่วไปต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ การจัดการและประเมินผลการดำเนินงาน การสื่อสารภายในองค์กร ตลอดจนการจัดการข้อมูลและเอกสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิทย์ หล้าจะนะ และคณะ (2567) ที่พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการศึกษาวិธีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า แนวทางการบริหารครอบคลุม 4 ด้านได้แก่ วิชาการ งบประมาณ บุคลากร งานทั่วไป บูรณาการกับหลักอิทธิบาท 4 เป็นการสร้างวิสัยทัศน์และการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร มุ่งเน้นการกำหนดบทบาทหน้าที่และการบริหารงบประมาณ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อ

ปรับปรุงและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤตล มะโนศรี (2565) พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลยหนองบัวลำภู ทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ พึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ รู้จักการวิเคราะห์ จัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ มุ่งมั่นที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความเพียรพยายามด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริง ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้เทคโนโลยีและมีการวัดผลประเมินผลนักเรียนอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ มีใจจดจ่อและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ส่งเสริมครูให้ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบ มุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ 4) ด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ไตร่ตรองการปฏิบัติงานในด้านของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและระบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการประชุมวางแผนทบทวนด้านการนิเทศและการวัดผลประเมินผลให้เป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของชนากร ศาสตร์สกุล, บุญเชิด ขำนิศาสตร์ และพระมหาญาณวฑฒน์ ฐิตวฑฒโน (2567) ที่กล่าวว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เป็นแนวคิดการนำหลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) เพื่อบูรณาการกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา รวมถึงการครองงาน ครองตนตามแนวพุทธธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันต้องมีรูปแบบกลยุทธ์ในการบริหารจัดการการศึกษาควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานเพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการคิดและการบริหารจัดการแบบใหม่ให้สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยผู้นำระดับสูงขององค์กรหรือผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในทุกขั้นตอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพทั้งด้านความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรมและการคิดเป็นทำเป็น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดของสุภัทสรุวันทมาตย์ และพระมหาญาณวฑฒน์ ฐิตวฑฒโน (2566) ที่กล่าวว่า รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนานวัตกรรมผู้เรียนร่วมกับหลักอิทธิบาท 4 เป็นการสร้างรูปแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดค้นพัฒนานวัตกรรมของตนเองขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ประกอบด้วย 3 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 3) ทักษะด้านชีวิตและการทำงาน สำหรับรูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนานวัตกรรมผู้เรียนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้นั้น ผู้เขียนได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนานวัตกรรมนักเรียนขึ้นมา คือ SUPAT Model ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) Searching for Information สืบค้นความรู้ ข้อมูลสารสนเทศ 2) Understanding การทำความเข้าใจ สรุปเป็นความคิดรวบยอด 3) Planning and Practice วางแผนการดำเนินงานออกแบบนวัตกรรม และฝึกปฏิบัติ 4) Applying the innovation นำนวัตกรรมที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ 5) Transfer innovation to public เผยแพร่นวัตกรรมสู่ชุมชนและสังคม ในการใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนานวัตกรรมผู้เรียน SUPAT Model จะต้องนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จ อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ คือ พอใจรักใคร่ในการศึกษาเล่าเรียน 2) วิริยะ คือ ความเพียรในการศึกษาเล่าเรียน 3) จิตตะ คือ เอาใจฝึกฝนในการศึกษาเล่าเรียนไม่ว่างธุระ 4) วิมังสา คือ หมั่นตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น

3. ผลการเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ด้านบริหารงานวิชาการ สามารถดำเนินการได้ตามหลักอิทธิบาท 4 คือควรมีการกำหนดแนวทางที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและการรับฟังความคิดเห็นของครูและนักเรียน เพื่อให้เกิดความพอใจ (ฉันทะ) ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความเพียร (วิริยะ) นอกจากนี้ ยังมีการจัดสรรทรัพยากรและพัฒนาทักษะครูอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเอาใจใส่ (จิตตะ) และมีการนิเทศติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนาอย่างเป็นระบบตามหลักความไตร่ตรอง (วิมังสา) สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤตล มะโนศรี (2565) พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรที่จะมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความเพียรพยายามด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริง ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้เทคโนโลยีและมีการวัดผลประเมินผลนักเรียนอย่างเป็นระบบ

3.2 ด้านบริหารงานงบประมาณ สามารถดำเนินการได้ตามหลักอิทธิบาท 4 คือการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างความพอใจ (ฉันทะ) ต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบประมาณ ขณะเดียวกัน มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบและจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดความเพียร (วิริยะ) ในการดำเนินงาน นอกจากนี้ การจัดหาซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมถึงการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ (จิตตะ) ในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และสุดท้าย การนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการสรุปและประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน ช่วยให้เกิดการไตร่ตรอง (วิมังสา) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระจิตกร กิตติปัญญา (สินอินแก้ว) (2559) ที่พบว่า ผู้บริหารจะต้องรู้จักประสานงานกับบุคลากรในองค์กรให้บุคลากรรู้จักการทำงานเป็นทีม มีการสอบถามความก้าวหน้าในการทำงาน รวมทั้งให้การช่วยเหลือสนับสนุนในการทำงานและบุคลากรมีความขยันหมั่นเพียรทำงานในสิ่งที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งจนสำเร็จลุล่วงด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

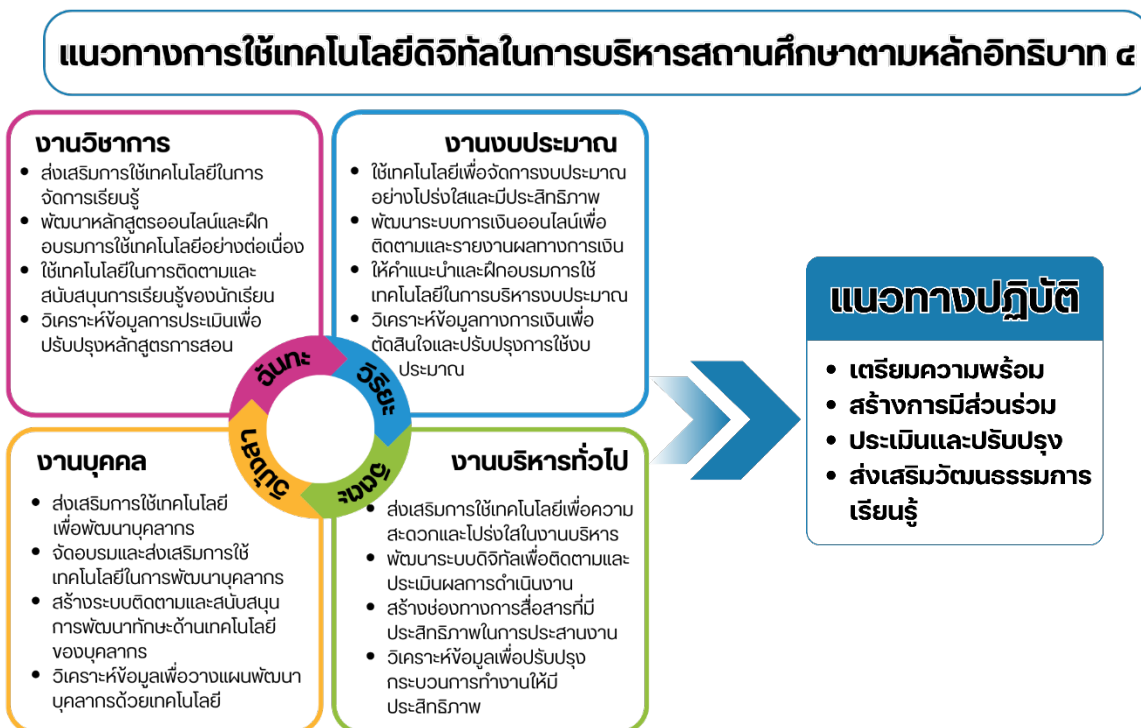
3.3 ด้านบริหารงานบุคคล สามารถดำเนินการได้ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยการจัดหาซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมถึงการพัฒนาทักษะของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การนิเทศติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดสอดคล้องกับงานวิจัยของพระภิกษุ กนต์ลีโล (สิงมาดา) (2563) พบว่า แนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 นำหลักธรรมเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 บูรณาการเข้ากับทุกกิจกรรมภายในสถานศึกษา โดยการร่วมมือร่วมใจกันวางแผนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเชิงประจักษ์ สามารถพิสูจน์ผลสำเร็จเป็นรูปธรรมได้

3.4 ด้านบริหารงานบริหารทั่วไป สามารถดำเนินการได้ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยการกระตุ้นให้เกิดการยอมรับการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ การมอบหมายหน้าที่และการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม ช่วยให้การดำเนินงานมีความเป็นระบบและต่อเนื่อง การจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น ระบบคลาวด์และสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการอบรม ในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและการนิเทศติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งนำผลที่ได้มาปรับปรุงและประชาสัมพันธ์ เพื่อให้มั่นใจว่าการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้สามารถตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริงสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุทธิพงษ์ สุเมธโส (จอกกลาง) (2561)

พบว่า การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ควรพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันตามหลักอิทธิบาท 4 ควรมีความพอใจในการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในภายในสถานศึกษา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นการประยุกต์ใช้หลักธรรมทั้ง 4 ประการ ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการสร้างความรักและความพึงพอใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ฉันทะ แรงบันดาลใจและความพึงพอใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษา วิริยะ ความพยายามและความขยันในการเรียนรู้และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จิตตะ ความใส่ใจและมุ่งมั่นในการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน วิมังสา การวิเคราะห์ ประเมินผล และพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ผู้วิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัยมีอธิบายว่า

แนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาโดยอิงหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ แรงบันดาลใจและความพึงพอใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษา วิริยะ ความพยายามและความขยันในการเรียนรู้และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จิตตะ ความใส่ใจและมุ่งมั่นในการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน วิมังสา การวิเคราะห์ ประเมินผล และพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยเน้นการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับงานด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการดำเนินงาน การวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตร ติดตามและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงการสอน นอกจากนี้ยังเน้นการใช้เทคโนโลยีในการจัดการงบประมาณอย่างโปร่งใส พัฒนาระบบการเงินออนไลน์, และวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ในด้านการบริหารบุคคล เทคโนโลยีถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาบุคลากรผ่านการฝึกอบรมและการสร้างระบบติดตามและสนับสนุนการพัฒนาทักษะ ในส่วนของการบริหารทั่วไป เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มความสะดวกและโปร่งใสในการดำเนินงาน สร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงาน การวิจัยยังเน้นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การสร้างการมีส่วนร่วม การประเมินและปรับปรุง และการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ ซึ่งทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัลดำเนินงาน โดยมีแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม สร้างการมีส่วนร่วม ประเมินและปรับปรุง รวมถึงส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรพัฒนาและใช้ระบบสารสนเทศที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานย่อยภายในสถานศึกษา เช่น ระบบงบประมาณ ระบบบริหารงานบุคคล และระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลที่เหมาะสม

1.2 ออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อช่วยให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ ลดภาระงานที่ซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

1.3 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอแนวทางและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบที่ใช้ รวมถึงให้การสนับสนุนในการเรียนรู้และปรับตัวผ่านการอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

1.4 นิเทศและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดแนวทางการติดตามผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยมีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบแนวทางปฏิบัติและนำไปสู่การพัฒนานโยบายที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาผลกระทบของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการด้านต่างๆ เช่น ประสิทธิภาพการบริหารงาน ความพึงพอใจของบุคลากร และผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบที่เหมาะสม

2.3 ควรศึกษาอุปสรรคและข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยี เช่น ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากรที่ขาดทักษะ และงบประมาณที่ไม่เพียงพอ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงาน

2.4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับระบบและซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมกับการบริหารงานสถานศึกษาไทย เพื่อออกแบบแพลตฟอร์มที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ชนากกร ศาสตร์สกุล, บุญเชิด ชำนิศาสตร์ และพระมหาญาณวิวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน. (2567). พุทธวิธีการบริหารวิชาการในสถานศึกษา. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 5(3), 723.
- ทิพวัลย์ นนทเกท. (2559). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์, 3(1), 49.
- นฤตล มะโนศรี. (2565). การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญณัฐฐา มาเชค. (2567). การบริหารองค์กรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2545). ธรรมญูชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 46. กรุงเทพมหานคร: กรมศาสนา.
- พระจิตกร กิตติปัญญา (สินอินแก้ว). (2559). การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุทธิพงษ์ สุเมธโส (งอกลาภ). (2561). การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอภิรักษ์ กนตสโล (สิงมاتا). (2563). การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนาดูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มิ่งขวัญ อินตะพิงค์ (และคณะ) (2567). การบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา กลุ่มการศึกษา สงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่. วารสารมจรอุบลปริทรรศน์, 9(1), 1,127-1,128.

- วรวิทย์ หล้าจะนะ และคณะ. (2567). สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง. การประชุมหาดใหญ่ วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11. แหล่งที่มา <https://www.hu.ac.th/conference/proceedings/2020/doc> สืบค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. แหล่งที่มา <http://www.atg.go.th/law-o3.html> สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2567.
- สุภัทสรณ์ วันทมาตย์ และพระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวาทโน. (2566). SUPAT Model: รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาวัฒนธรรมผู้เรียนร่วมกับหลักอิทธิบาท 4 ในศตวรรษที่ 21. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 10(2), 519.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Kate, M. (2022). Social and academic benefits of looping primary grade students.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

กลยุทธ์การพัฒนางานองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
STRATEGIES FOR DEVELOPMENT OF LEARNING ORGANIZATION ACCORDING
TO THE BUDDHIST PRINCIPLES OF SCHOOLS UNDER PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹ประภาพร ยอดย้อย Prapaporn Yodyoy

²ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka ³สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: jang.prapaporn@gmail.com

Article Received: March 17, 2025. Revised: June 24, 2025. Accepted: June 26, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนางานองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ ศึกษาเอกสาร นำมาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นำไปสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน พัฒนากลยุทธ์โดยการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 รูป/คน ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ 1) ศึกษาสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา คือ ผู้บริหารและครู 400 คน 2) ประเมินกลยุทธ์ด้วยการแจกแบบประเมินผู้บริหารสถานศึกษา 379 คน ตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง และมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนางานองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ เป็นสถานศึกษาที่มีการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา เพื่อเป็นฐานความรู้ที่เข้มแข็ง ทนต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา 2) พันธกิจ (1) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กรให้บุคลากรมีความคิดและพลังสร้างสรรค์ในการทำงาน (2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีอิสระในการคิด การแก้ปัญหา รวมถึงการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ (3) ส่งเสริมการสร้างความรู้ใหม่โดยกระบวนการการทำวิจัยในชั้นเรียนจนเกิดนวัตกรรม มีความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดการเรียนรู้ มีเครือข่ายการสร้างนวัตกรรมทั้งภายในและภายนอกองค์กร (4) ส่งเสริมสนับสนุนในการนำเทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ มาใช้ในการเรียนรู้ภายในองค์กร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บุคลากรมีความรอบรู้ และทักษะในการใช้เทคโนโลยี (5) ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามศักยภาพ 3) เป้าประสงค์ (1) ครูและบุคลากรมีความสามารถที่หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษา (2) ครูและบุคลากรของสถานศึกษามีทัศนคติที่ดี การยอมรับและความพร้อมที่จะปรับตัวเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง (3) สถานศึกษามีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีระบบและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

ที่ได้มาตรฐาน เหมาะสมกับบริบท (4) สถานศึกษามีเครือข่ายการสร้างนวัตกรรมทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยการเผยแพร่ความรู้ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย 4) กลยุทธ์ 5 กลยุทธ์ย่อย กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับการบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ยั่งยืน กลยุทธ์ที่ 2 บริหารจัดการองค์กรอย่างยืดหยุ่น กลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างศักยภาพและความเชี่ยวชาญบุคลากร กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 5 การใช้เทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและสร้างความก้าวหน้า

คำสำคัญ: กลยุทธ์, องค์กรแห่งการเรียนรู้, หลักพุทธธรรม, สถานศึกษา

Abstract

This research article aimed to propose a strategy for developing a learning organization based on Buddhist principles of educational institutions under the Office of the Primary Education Area. The research was conducted using a mixed-method approach: qualitative research, document study, semi-structured interview, and in-depth interview with 5 key informants. The strategy was developed through focus group discussions with 9 experts. The quantitative research method consisted of 2 sample groups: 1) Study the learning organization conditions of educational institutions under the Office of the Primary Education Area, namely 400 administrators and teachers. 2) Evaluate the strategy by distributing an evaluation form to 379 administrators based on four assessment standards: usefulness, feasibility, appropriateness, and accuracy. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and need index.

The research results found that the strategies for developing a learning organization based on Buddhist principles of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area consisted of: 1) Vision: To be an educational institution that transferred knowledge between inside and outside the educational institution to be a strong knowledge base that was up-to-date with changes that occurred all the time. 2) Mission: (1) Create a collaborative learning atmosphere within the organization so that personnel had ideas and creativity in working. (2) Promote and support personnel to have freedom in thinking, problem solving, and systematic decision-making. (3) Promote the creation of new knowledge through the research process in the classroom until innovation occurred, creativity that resulted from learning, and networks for creating innovation both inside and outside the organization. (4) Promote and support the use of various forms of technology for learning within the organization, exchange knowledge, and personnel have knowledge and skills in using technology. (5) Promote the management of education to enhance the excellence of learners to have competence according to their potential. 3) Objectives: (1) Teachers and personnel had diverse abilities in performing duties of the educational institution. (2) Teachers and personnel of the educational institution had a good attitude, acceptance, and readiness to adapt when there was change. (3) The educational institution used information systems

and digital technology for management systematically and efficiently in management that met standards and appropriate to the context. (4) Educational institutions had networks for innovation creation both inside and outside the organization by disseminating knowledge through various tools. 4) Strategy, five sub-strategies, Strategy 1: Raise the level of learning management to increase efficiency and sustainable results, Strategy 2: Manage the organization flexibly, Strategy 3: Strengthen the potential and expertise of personnel, Strategy 4: Promote creativity in research to develop innovation, Strategy 5: Use technology to drive development and create progress.

Keywords: Strategy, Learning Organization, Buddhist Principles, Educational Institution

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่มีการปฏิวัติเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Disruption) จนถึงเรื่องของการปฏิวัติอาชีพ (Career Disruption) ทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนไปเพื่อก้าวให้ทันโลกที่เปลี่ยนแปลง รวมไปถึงเรื่องการศึกษาที่เริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบตลอดจนมีสาขาวิชาใหม่ๆ ที่น่าสนใจเกิดขึ้นมากมาย แม้แต่องค์กรเองก็ต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงแรงงานทั้งหลายที่ต้องพัฒนาตัวเองให้ทันความก้าวหน้าด้วย หลายประเทศเริ่มมีการส่งเสริมการศึกษาในการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาประชากรให้เหมาะสมสำหรับโลกในยุคใหม่ไปจนถึงพัฒนาศักยภาพประชากรและแรงงานให้ทันการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วย การศึกษาทำให้นักศึกษามีองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ อยู่ในตัวและทำให้กลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถตลอดจนมีศักยภาพในการปฏิบัติงานใดๆ ซึ่งจะทำให้การทำงานราบรื่นและในขณะเดียวกันหากพัฒนาการศึกษาให้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ก็จะช่วยพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นเกิดการปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้หมดไป (HREX.asia, 2562)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ตระหนักถึงความสำคัญยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ ดังนั้นผู้นำองค์กรต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดการบริหารและกระบวนการทำงานของบุคลากรในองค์กรโดยพัฒนาการฝึกทักษะส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาให้มากกว่าเดิม ต้องกระตุ้นการแสวงหาความรู้และสิ่งที่เป็นใหม่ๆ เพื่อพัฒนาองค์กรให้สามารถอยู่รอด (Survive) ได้ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยเปลี่ยนแปลงองค์กรให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning) ปรับปรุงองค์กรอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) และให้ความสำคัญกับความสามารถในการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กรอย่างถูกต้องและเหมาะสมให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูง (High Performance Organization)

สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อกระบวนการในการทำงานขององค์กรในด้านต่างๆ ดีขึ้น ในปัจจุบันเป็นยุคที่หลายองค์กรต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างในการทำงาน มีการวางแผนในการนำองค์กรท่ามกลางสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการทำงาน และบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ เพราะในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่เกิดขึ้นอย่าง

รวดเร็ว ภายใต้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้องค์กรมีความท้าทายทั้งในด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรและความคาดหวังของผู้รับบริการที่เพิ่มสูงขึ้นจึงต้องมีกระบวนการส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ในการทำงานและพัฒนาตนเองเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรให้เกิดการปรับเปลี่ยนค้นหาวิธีการใหม่ๆ ทำให้งานมีประสิทธิภาพประสิทธิผลที่ดีขึ้นอยู่เสมอ (สมบัติ กุสุมาวสี, 2554)

การปฏิรูปประเทศไทยและการก้าวไปสู่ Thailand 4.0 ชี้ประเด็นปัญหาของการดำเนินงานและการบริหารจัดการภาครัฐที่ยังขาดการบูรณาการ การดำเนินงานเพื่อการพัฒนา ขาดความต่อเนื่อง ประสิทธิภาพต่ำ ขาดความโปร่งใส และขาดความรับผิดชอบ ซึ่งเงื่อนไขจำเป็นที่ต้องปรับตัว คือ การแก้ปัญหาความอ่อนแอของการบริหารราชการแผ่นดิน ที่ทำให้จำเป็นต้องเร่งปฏิรูประบบราชการและการเมืองเพื่อให้เกิดการบริหารราชการที่ดี โครงสร้างที่เป็นจุดอ่อนและการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใสดังกล่าว จะส่งผลให้ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับแรงกดดันและความเสี่ยงมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์เข้มข้นขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งของหน่วยงานภาครัฐให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำคัญ คือ การพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (HREX.asia, 2562)

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Marquardt, M.J., 2002) เป็นการพัฒนาในเชิงระบบซึ่งประกอบด้วยระบบย่อย 5 ระบบ คือ การเรียนรู้ องค์กร คน ความรู้ และเทคโนโลยี มาประสานเข้าด้วยกันเป็นมุมมองของการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นองค์รวม (System Thinking) สอดคล้องกับแนวความคิดของ Senge (1990) ที่ได้นำเสนอไว้ผ่านกรอบแนวคิดใน 5 ด้าน คือ พลวัตในการเรียนรู้ การปฏิรูปองค์กร การเอื้ออำนาจให้แก่บุคลากร การจัดการเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การปฏิรูปองค์กรการเอื้ออำนาจให้แก่บุคลากร การจัดการความรู้ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ซึ่งการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้สำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยการเรียนรู้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ใฝ่เรียนรู้ และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ (Nonaka, I. and Takeuchi, H., 1995) ปัจจุบันประเทศไทยได้รับเอาแนวคิดเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้มาใช้ โดยเริ่มจากภาครัฐกิจเอกชน และเผยแพร่เข้าสู่องค์กรในภาครัฐเพิ่มมากขึ้น รวมถึงจะต้องเข้าใจถึงสภาพปัญหาอย่างแท้จริงอยู่ตลอดเวลา สามารถรวบรวม วิเคราะห์ถกแถลงและมีความสามารถในการตัดสินใจสูง พัฒนาสู่ความเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัยบุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ มีกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบราชการ เพิ่มผลผลิตในการปฏิบัติราชการและส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานภาครัฐหลักในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ มีภารกิจสำคัญคือการพัฒนากระบวนการบริหารและส่งเสริมประสานงานเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้รวมทั้งการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชาสังคมกล่าวโทษในเรื่องปัญหาคุณภาพการศึกษาของประเทศตกต่ำ รวมถึงได้รับความคาดหวังในการยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2556) ซึ่งในสภาพจริงพบว่า ปัญหาการศึกษาดังกล่าวมีสาเหตุหนึ่งที่สำคัญ คือ การไม่สามารถใช้ศักยภาพของบุคลากรในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เต็มที่ รวมถึงพฤติกรรมการทำงานที่เน้นงานเฉพาะส่วนงาน

และหน่วยงานของตน ขาดการบูรณาการ ไม่เกิดการแบ่งปันองค์ความรู้อย่างเป็นรูปธรรม และขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ (วสันต์ สุทธาวาส และคณะ, 2559) ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย รวมถึงการก้าวไปสู่ Thailand 4.0 ได้อย่างทัน่วงที่ต่อสถานการณ์ปัจจุบัน จากเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวมาแล้ว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารระดับสูงองค์กรส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องการส่งเสริมแนวความคิดของการมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ ในหมู่พนักงาน ซึ่งผลก็คือ องค์กรเหล่านั้นมีผู้คนเป็นจำนวนมากที่ปราศจากความมุ่งมั่น ขาดความรับผิดชอบพันธกิจ รวมถึงขาดความกระตือรือร้นในการเริ่มทำงานอย่างมืออาชีพ

ในการปฏิบัติงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ งานสำเร็จ เป็นองค์กรที่ทันสมัย มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ กระบวนการทำงานต้องเน้นผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ คุณภาพและความคุ้มค่า บุคลากรมีศักยภาพในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กร ประการหนึ่งคือ หลักสังคหวัตถุ 4 (อง.จตุกก.(ไทย) 21/32/42) ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง และการดูแลคน เป็นธรรมที่ควรมีไว้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตอย่างโปร่งใส บริสุทธิ์หมดจดและปฏิบัติตนโดยชอบ ทั้งตนเองและผู้อื่น ที่จะทำให้องค์กรเกิดประโยชน์อันสูงสุด สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมที่ก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมือง และประเทศชาตินั่นเอง และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กรเพื่อให้ทันกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูธำรงวงศ์วิสุทธิ (ธีรศักดิ์ ธีรสุโก), พระมหาสมบัติ ธนปญโญ และลำพอง กลมกุล (2566) ที่พบว่า องค์ประกอบการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ สงเคราะห์ เกื้อกูล พัฒนา บูรณาการ 2) หลักวิถีพุทธ (สังคหวัตถุ 4) ได้แก่ โอบอ้อมอารี (ทาน) วจีไพเราะ (ปิยวาจา) สงเคราะห์ชุมชน (อรรถจริยา) วางตนพอดี (สมานัตตตา) และ 3) การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย ได้แก่ สร้างความรู้รักสามัคคี ปลูกความศรัทธาเลื่อมใส เชื่อมจิตใจคณะสงฆ์กับชุมชน และพัฒนาเครือข่ายจิตอาสา และสอดคล้องกับการวิจัยของโยธิกา เลิศรัตยากุล, พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, สมศักดิ์ บุญปู และกฤษฎา นันทเพ็ชร (2564) ที่พบว่า ระบบการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ (1) การส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียน (2) สังคหวัตถุ 4 (3) บริบทของโรงเรียน (4) กฎหมาย (5) บริบทของชุมชน 2) กระบวนการ (Process) ได้แก่ (1) กระบวนการส่งเสริมนักเรียน 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน การส่งต่อนักเรียน (2) การบูรณาการพุทธธรรม คือ สังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน การให้ ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก อรรถจริยา การประพฤติประโยชน์ สมานัตตตา ความมีตนเสมอ 3) ผลลัพธ์ (Output) (1) วัตถุประสงค์ที่แน่นอน (2) มีเป้าหมาย (3) หลักการ (4) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และ 5) สภาพแวดล้อม (Environment) (1) สภาพแวดล้อมภายนอก (2) สภาพแวดล้อมภายใน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรม เพื่อพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเป็นฐานการพัฒนาประเทศชาติ การเห็นคุณค่าและมีวิสัยทัศน์ต่อการพัฒนาร่วมกันที่ชัดเจน การใช้ศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่เป็นหลักและการมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตนเองและหน่วยงาน การสนับสนุนให้ทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพและกำลังความสามารถ การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ก่อเกิดพลังการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติอันเป็นรากฐานการพัฒนาสถานศึกษาที่เข้มแข็ง อันจะเชื่อมโยงและนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับ กลยุทธ์ องค์กรแห่งการเรียนรู้ หลักพุทธธรรม งานวิจัยเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ ข้อมูลสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษาจากเอกสาร ตำรา คู่มือการเผยแพร่งานวิจัย จากหน่วยงานเกี่ยวข้อง และเว็บไซต์ ใช้แบบศึกษาเอกสาร (Document Study) มีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลจากเอกสาร ผลลัพธ์ที่ได้คือ สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา กรอบแนวคิดในการวิจัย 2) ศึกษาสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้จากการแจกแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ จากผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้สถิติได้แก่ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ผลลัพธ์ที่ได้คือสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

ระยะที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน 1) พัฒนา กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนา องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอน สร้างแบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับแนวพัฒนาองค์กรแห่งการ เรียนรู้ฯ และนำไปสัมภาษณ์ (Interview) เก็บข้อมูลแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการ เรียนรู้ฯ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 รูป/คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป/คน 1) ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน 3) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน โดยมีแบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับแนวการพัฒนาองค์กรแห่ง การเรียนรู้ฯ แบบกึ่งมีโครงสร้าง มีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตรวจสอบสามเส้า (สุภางค์ จันทรวานิช) ได้พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) ยกร่างกลยุทธ์พัฒนาองค์กร แห่งการเรียนรู้ฯ โดยผู้วิจัย มีแหล่งข้อมูล คือผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และผลสัมภาษณ์ที่ได้จาก วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีแบบศึกษาเอกสาร (Document Study) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

และผลลัพธ์ที่ได้กลยุทธ์การพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (ฉบับร่างที่ 1) 3) พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการสนทนากลุ่มโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์กำหนด ใช้แบบสนทนากลุ่ม มีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลลัพธ์ที่ได้ คือกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ 4) ทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ จากการทดลองใช้ แจกแบบประเมิน (Assessment) มีการดำเนินการ ดังนี้ 4.1) ประเมินจากการนำกลยุทธ์ (Assessment) ไปทดลองปฏิบัติกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ ก่อน - หลัง การทดลองใช้กลยุทธ์ 4.2) ทดลองใช้กลยุทธ์พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยนำผลการสร้างที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 นำไปใช้กับสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง คัดเลือกด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง 4.3) ประเมิน (Assessment) ความพึงพอใจในการใช้กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีแหล่งข้อมูล คือสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง โดยมีเครื่องมือที่ใช้ คือ กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย คู่มือการใช้กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ แบบประเมิน (Assessment) กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ และแบบประเมิน (Assessment) ความพึงพอใจในการใช้กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลลัพธ์ที่ได้ ได้แก่กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ (ฉบับร่างที่ 3) ประกอบด้วย คู่มือการใช้กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้

ระยะที่ 3 ประเมินกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน 1) ประเมินกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ จากการแจกแบบสอบถามเพื่อประเมินกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 379 คน ครู ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มีการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ที่ได้ ได้แก่ กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ (ฉบับร่างที่ 3) 2) ปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ ปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สรุปผลการวิจัย

กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย

วิสัยทัศน์ เป็นสถานศึกษาที่มีการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา เพื่อเป็นฐานความรู้ที่เข้มแข็ง ทนต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

พันธกิจ 1) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กรให้บุคลากรมีความคิดและพลังสร้างสรรค์ในการทำงาน 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีอิสระในการคิด การแก้ปัญหา รวมถึงการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ 3) ส่งเสริมการสร้างความรู้ใหม่โดยกระบวนการการทำวิจัยในชั้นเรียนจนเกิดนวัตกรรม มีความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดการเรียนรู้ มีเครือข่ายการสร้างนวัตกรรมทั้งภายในและภายนอกองค์กร 4) ส่งเสริมสนับสนุนในการนำเทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ มาใช้ในการเรียนรู้ภายในองค์กร มีการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ บุคลากรมีความรอบรู้ และทักษะในการใช้เทคโนโลยี 5) ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามศักยภาพ

เป้าประสงค์ 1) ครูและบุคลากรมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษา 2) ครูและบุคลากรของสถานศึกษามีทัศนคติที่ดี การยอมรับและความพร้อมที่จะปรับตัวเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง 3) สถานศึกษามีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีระบบ และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน เหมาะสมกับบริบท 4) สถานศึกษามีเครือข่ายการสร้างนวัตกรรมทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยการเผยแพร่ความรู้ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย

กลยุทธ์การจัดการศึกษาตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามี 5 กลยุทธ์ย่อย ดังนี้ 1) กลยุทธ์ยกระดับการบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ยั่งยืน 2) กลยุทธ์บริหารจัดการองค์กรอย่างยืดหยุ่น 3) กลยุทธ์เสริมสร้างศักยภาพและความเชี่ยวชาญบุคลากร 4) กลยุทธ์ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรม 5) การใช้เทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและสร้างความก้าวหน้า ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์ยกระดับการบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ยั่งยืน โดยมีแผนดำเนินการของกลยุทธ์ที่ 1 และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้ 1) พัฒนาความสามารถและทักษะในการเรียนรู้ของบุคลากร 2) ส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร 3) เสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยมีการกำหนดค่าเป้าหมาย (ปี) ตามกำหนดเป้าหมายของกลยุทธ์ 5 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 80, 85, 90, 95, 100 ตามตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ร้อยละของบุคลากรมีการพัฒนาความสามารถและทักษะในการเรียนรู้ของบุคลากร 2) ร้อยละของจำนวนแนวปฏิบัติที่ดีจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน 3) ร้อยละของบุคลากรในสถานศึกษาที่ได้รับการกระตุ้นให้ทำงานเป็นทีมและบรรลุตามเป้าประสงค์

กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์บริหารจัดการองค์กรอย่างยืดหยุ่น โดยมีแผนดำเนินการของกลยุทธ์ที่ 1 และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้ 1) เสริมสร้างการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา 2) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา 3) ส่งเสริมการเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจ 4) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยืดหยุ่น 5) การส่งเสริมการสื่อสารที่เปิดเผย มีการกำหนดค่าเป้าหมาย (ปี) ตามกำหนดเป้าหมายของกลยุทธ์ 5 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 80, 85, 90, 95, 100 ตามตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ร้อยละของกระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมที่ได้รับการพัฒนาตรงตามแผนที่กำหนด 2) ร้อยละของบุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) ร้อยละผลสัมฤทธิ์ของโครงการกิจกรรมที่นำเสนอและรับผิดชอบต่อบรรลุตามแผน 4) ร้อยละของการพัฒนาช่องทางการสื่อสารข้อมูลสำคัญทันต่อสถานการณ์

กลยุทธ์ที่ 3 กลยุทธ์เสริมสร้างศักยภาพและความเชี่ยวชาญบุคลากร โดยมีแผนดำเนินการของกลยุทธ์ที่ 1 และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้ 1) พัฒนาศักยภาพให้มีความสามารถ 2) พัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร 3) เตรียมความพร้อมบุคลากรสำหรับอนาคต มีการกำหนดค่าเป้าหมาย (ปี) ตามกำหนดเป้าหมายของกลยุทธ์ 5 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 80, 85, 90, 95, 100 ตามตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ร้อยละของบุคลากรมีผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่พัฒนาขึ้นหรือ และได้รับรางวัล 2) ร้อยละของความคิดเห็นของทีมงานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อผู้นำ 3) ร้อยละของโครงการ กิจกรรม ของการพัฒนาบุคลากร หรือจำนวนบุคลากรที่ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง

กลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรม โดยมีแผนดำเนินการของกลยุทธ์ที่ 1 และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการสร้างความคิดสร้างสรรค์การวิจัย 2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 3) การพัฒนาและสนับสนุนการวิจัย 4) การส่งเสริมและเผยแพร่ผลงาน 5) การประเมินผลและการต่อยอดพัฒนานวัตกรรม มีการกำหนดค่าเป้าหมาย (ปี) ตามกำหนดเป้าหมายของกลยุทธ์ 5 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 80, 85, 90, 95, 100 ตามตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ร้อยละของการจัดการอบรมและกิจกรรมเวิร์กช็อปเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์การวิจัย 2) ร้อยละของการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เช่น การประชุม การสัมมนา กับหน่วยงานภายนอก 3) ร้อยละของการได้รับจัดสรรเงินทุน ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการวิจัยและพัฒนา 4) ร้อยละของการประเมินผลลัพธ์และความสำเร็จของโครงการอย่างสม่ำเสมอ

กลยุทธ์ที่ 5 การใช้เทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและสร้างความก้าวหน้า โดยมีแผนดำเนินการของกลยุทธ์ที่ 1 และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการคัดเลือกเทคโนโลยี 2) การอบรมและพัฒนาบุคลากร 3) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีกับกระบวนการทำงาน 4) การประเมินผลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดค่าเป้าหมาย (ปี) ตามกำหนดเป้าหมายของกลยุทธ์ 5 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 80, 85, 90, 95, 100 ตามตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ร้อยละของเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการของสถานศึกษา 2) ร้อยละของบุคลากรที่มีความสามารถในการใช้งานและบำรุงรักษาเทคโนโลยี 3) ร้อยละของการนำเทคโนโลยีใช้กับงานด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ 4) ร้อยละของการปรับปรุงและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

การขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ การนำกลยุทธ์การพัฒนองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่จัดทำขึ้นเป็นกรอบในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตอบสนองความเปลี่ยนแปลงโดยเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ พันธกิจของกลยุทธ์การพัฒนองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นการบริหารจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดที่สอดคล้องกับเป้าหมาย จึงได้นำการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติโดยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาบูรณาการขับเคลื่อนกลยุทธ์ในแผนการดำเนินงาน โครงการกิจกรรมต่างๆ และเสนอแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1. สร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษาในความเป็นมาและความเชื่อมโยงของกลยุทธ์การพัฒนองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและยุทธศาสตร์ชาติ มีการเชื่อมโยงประสานสอดคล้องกับบริบทของสภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษา ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในทิศทางเดียวกันด้วยการให้ความรู้การแนะนำที่ถูกต้องชัดเจน (ทาน)

2. สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษาให้ความสำคัญในการพิจารณากลยุทธ์ ด้วยวาจาที่สุภาพที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดำเนินกลยุทธ์ เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินโครงการกิจกรรม (ปิยวาจา)

3. จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการกิจกรรมของสถานศึกษาโดยการช่วยเหลือการงานแบ่งเบาภาระของกันและกันทุ่มเทแรงกายแรงใจในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และช่วยเหลือผู้อื่นพร้อมรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยปัญญา เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานในแต่ละปีงบประมาณ (อรรถจริยา)

4. กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงาน ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร วางตัวเหมาะสมสมถะต้นเสมอปลาย รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับฐานะ มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวต่อการเปลี่ยนแปลงง่ายเกี่ยวกับผลการประเมินอย่างยุติธรรม (สมานัตตตา) ทั้งนี้ กลยุทธ์ฯ นี้ได้กำหนดเป้าหมายภาพรวม และตัวชี้วัดปลายทาง มีจำนวนตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย ที่หน่วยงานสามารถนำไปกำหนดแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน เพื่อให้บรรลุค่าเป้าหมายภายในปีงบประมาณ ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

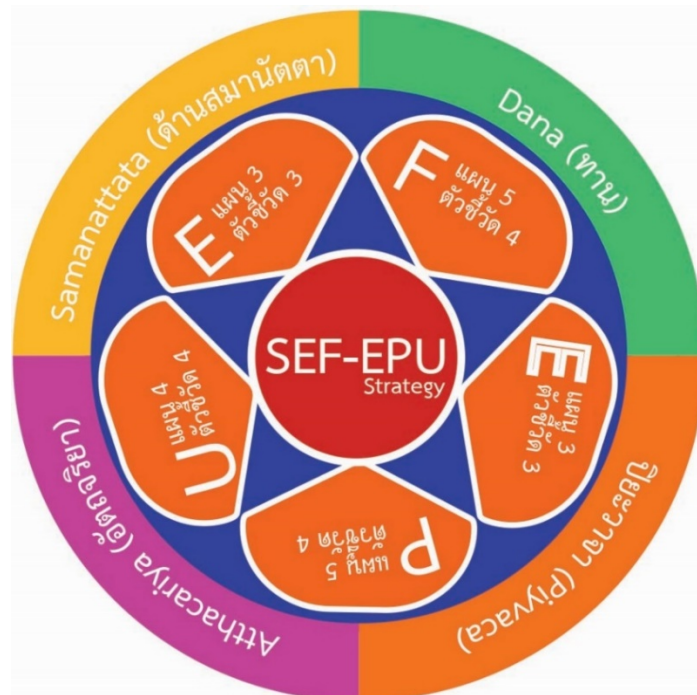
การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่าประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ เป็นสถานศึกษาที่มีการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา เพื่อเป็นฐานความรู้ที่เข้มแข็ง ทนต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา 2) พันธกิจ (1) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กรให้บุคลากรมีความคิดและพลังสร้างสรรค์ในการทำงาน (2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีอิสระในการคิด การแก้ปัญหา รวมถึงการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ (3) ส่งเสริมการสร้างความรู้ใหม่โดยกระบวนการการทำวิจัยในชั้นเรียนจนเกิดนวัตกรรม มีความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดการเรียนรู้ มีเครือข่ายการสร้างนวัตกรรมทั้งภายในและภายนอกองค์กร (4) ส่งเสริมสนับสนุนในการนำเทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ มาใช้ในการเรียนรู้ภายในองค์กร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บุคลากรมีความรอบรู้ และทักษะในการใช้เทคโนโลยี (5) ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามศักยภาพ 3) เป้าประสงค์ (1) ครูและบุคลากรมีความสามารถที่หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษา (2) ครูและบุคลากรของสถานศึกษามีทัศนคติที่ดี การยอมรับและความพร้อมที่จะปรับตัวเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง (3) สถานศึกษามีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีระบบและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน เหมาะสมกับบริบท (4) สถานศึกษามีเครือข่ายการสร้างนวัตกรรมทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยการเผยแพร่ความรู้ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย 4) กลยุทธ์ 5 กลยุทธ์ย่อย กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับการบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ยั่งยืน กลยุทธ์ที่ 2 บริหารจัดการองค์กรอย่างยืดหยุ่น กลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างศักยภาพและความเชี่ยวชาญบุคลากร กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 5 การใช้เทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและสร้างความก้าวหน้าสอดคล้องกับแนวคิดของวิโรจน์ สารรัตน์ (2544) ที่กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรบุคลากรต้นตัวมีแรงบันดาลใจพัฒนาศักยภาพต่อเนื่อง คิตรีเริ่มสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากรขององค์กร เป็นองค์กรที่มุ่งแสวงหาความเป็นไปได้และโอกาสเพื่อพัฒนา สอดคล้องกับแนวคิดของวิฑูรย์ สิมะโชติ (2543) กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่ให้คนแสดงความรู้ความสามารถเพื่อร่วมกันสร้างผลลัพธ์ที่ต้องการ ทุกคนได้คิดใหม่ ทำงานร่วมกันเรียนรู้ร่วมกัน สร้างองค์ความรู้ใหม่ให้องค์กร อันเป็นการสร้างเอกลักษณ์ขององค์กรขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของวิระวัฒน์ ปันดินามัย (2544) ได้กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่สามารถผลักดันความคิดเป็นการปฏิบัติอย่างเร็วที่สุด ถูกต้อง เหมาะสม และประหยัด และให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนกันอย่างรวดเร็วและทั่วถึงภายในองค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของณัฐพันธ์ เชรนนันท์ (2544) ได้กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่ขยายขอบเขตความสามารถ ในการสร้างอนาคตตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการเรียนรู้เพื่อให้องค์กรสามารถ

สร้างปัจจัยส่งเสริมความอยู่รอดได้ในอนาคต การเรียนรู้ในการปรับตัว เพื่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ถือเป็นการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับตนเอง และสอดคล้องการวิจัยของ Silins, Zarins and Mulford (1998) ได้วิจัยเพื่อหาคุณลักษณะและกระบวนการที่บ่งชี้โรงเรียนนี้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นการวิจัยในโครงการวิจัยของประเทศออสเตรเลีย กลุ่มตัวอย่างคือคณะครูและผู้บริหารโรงเรียนในรัฐออสเตรเลียใต้ (South Australia) และแทสมาเนีย (Tasmania) ผู้วิจัยได้นำเสนอลักษณะของโรงเรียนที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มี 7 ด้าน คือ 1) การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม 2) การพัฒนาเป้าหมายร่วมกัน 3) การสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนแบบการร่วมมือกระตุ้นการใช้ความริเริ่มและกล้าเสี่ยง มีการทบทวนสิ่งที่เกี่ยวข้องและสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของโรงเรียน การสร้างงานให้ดีขึ้น และการสร้างโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยใช้ใช้การวิเคราะห์เชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า องค์กรประกอบที่ได้สร้างขึ้นไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงสังเกตและทดลอง ซึ่งผู้จัดทำได้สร้างรูปแบบองค์กรประกอบใหม่ ได้ 4 องค์กรประกอบ ดังนี้ 1) การสร้างบรรยากาศที่ไว้วางใจและให้ความร่วมมือ 2) การริเริ่มและกล้าที่จะเสี่ยง 3) พันธกิจและการพัฒนาในวิชาชีพ และ 4) การวิเคราะห์องค์กรประกอบเชิงการยืนยัน พบว่าโมเดลของโครงสร้างคุณลักษณะที่กำหนดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงสังเกต

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากงานวิจัย คือ กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นตัวขับเคลื่อนส่งผลให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนดีขึ้น สรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย “SEF-EPU Strategy” ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย “SEF-EPU Strategy”

องค์ความรู้จากการวิจัย “SEF-EPU Strategy” อธิบายได้ดังนี้

S หมายถึง สังคหวัตถุ (Sangahavatthu 4 =S)

E หมายถึง กลยุทธ์ยกระดับการบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ยั่งยืน (Elevate Learning Management for Sustainable Efficiency and Outcomes = E)

F หมายถึง บริหารจัดการองค์กรอย่างยืดหยุ่น (Flexible Organizational Management = F)

E หมายถึง เสริมสร้างศักยภาพและความเชี่ยวชาญบุคลากร (Enhancing Staff Capacity and Expertise = E)

P หมายถึง ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรม (Promoting Creative Research for Innovation Development =P)

U หมายถึง การใช้เทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและสร้างความก้าวหน้า (Utilization of Technology to Propel Development and Foster Advancement = U)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการนำกลยุทธ์การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรม

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรกำหนดให้มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาขับเคลื่อนองค์กรแห่งการเรียนรู้

1.3 สถานศึกษาควรจัดโครงสร้างสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่น

1.4. สถานศึกษาควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีหลักการและเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการตัวชี้วัดองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 ควรศึกษากลยุทธ์การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมข้ออื่นๆ และในสถานศึกษาในสังกัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

เจษฎา นกน้อย. (2552). แนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐพรพันธ์ เขจรนันท์. (2544). ยอดกลยุทธ์การบริหารสำหรับองค์กรยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธา.

พระครูธำรงวงศ์วิสุทธิ (ธีรศักดิ์ ธีรสุโก), พระมหาสมบัติ ชนปณฺโญ และลำพอง กลมกุล. (2566). ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 4(1), 1–9.

- พิชชาภา อ่างสุวรรณ. (2560). การพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โยธิกา เลิศรัตยากุล, พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, สมศักดิ์ บุญปู และกฤษฎา นันทเพ็ชร. (2564). ระบบการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 8(3), 166–179.
- วสันต์ สุทธาวาส และคณะ. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างศักยภาพความเป็นนวัตกรการศึกษา. Veridian E-Journal ฉบับมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ, 9(2), 194-215.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2543). คุณภาพคือการเรียนรู้: องค์กรแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2544). โรงเรียน: องค์กรแห่งการเรียนรู้ กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีระวัฒน์ ปันตินามัย. (2544). การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. (2556). การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สมบัติ กุสุมาวลี. (2554). เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้...รู้ได้อย่างไร. แหล่งที่มา https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/learning-organization/ สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2565.
- HREX.asia. (2562). การศึกษา (Education) สำคัญอย่างไรกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. แหล่งข้อมูล <https://th.hmote.asia/orgdevelopment/190625education-for-hrd/> สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2565.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Kate, M. (2022). Social and academic benefits of looping primary grade students.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.
- Marquardt, M.J. (2002). Building the Learning Organization: A System Approach to Quantum Improvement and Global Success. New York: McGraw-Hill.
- Nonaka, I. and Takeuchi, H. (1995). The Knowledge-Creating Company. Oxford University Press, Oxford.
- Senge, P. M. (1990). The fifth discipline: The art and practice of the learning organization. London: Century Press. Senge.
- Silins, H., Zarins, S. and Mulford, B. (1998). What characteristics and processes define a school as a learning organization? Is this a useful concept to apply to school. International Education Journal, 3(1), 24-32.

**แนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการนักเรียนตามหลักอัมปัญญา 4 สังกัดสำนักงาน
อาชีวศึกษา จังหวัดอ่างทอง**
**GUIDELINES FOR PROMOTING STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION ACCORDING
TO APPAMAÑÑĀ IV PRINCIPLES UNDER THE OFFICE OF VOCATIONAL
EDUCATION ANG THONG PROVINCE**

¹ว่าที่ร้อยตรี ยศสุพล สำเภาอรอด Acting sub Lt. Yotsupol Sampaorod
²พระครูวิรุฬห์สุตคุณ PhrakhuVirulsuthakun ³พระสุรชัย สุรชัยโย PhraSurachai Suraiayo
^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: pockybenz33@gmail.com

Article Received: April 20, 2025. Revised: June 18, 2025. Accepted: June 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง 2) เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอัมปัญญา 4 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง 3) เสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอัมปัญญา 4 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี 1) การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามประชากรที่ใช้วิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง จำนวน 144 คน วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสารและการใช้แบบสัมภาษณ์โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวม 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านงานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน รายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา ด้านงานครูที่ปรึกษา ด้านงานแนะแนวอาชีพ ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักศึกษา และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านงานปกครอง ตามลำดับ 2) วิธีการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอัมปัญญา 4 ควรส่งเสริมให้ครูให้ดูแลความปลอดภัยของนักเรียนขณะอยู่ในโรงเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและนักเรียนได้รับการดูแลในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย แสดงถึงความเอาใจใส่ รับฟังปัญหาของนักเรียนด้วยความจริงใจ ติดตามความเป็นอยู่จัดสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น จัดพื้นที่พักผ่อนหรือพื้นที่ให้บริการนักเรียน ให้คำแนะนำอย่างอ่อนโยนสร้างกำลังใจในการค้นหาเป้าหมายชีวิตและอาชีพ ทำกิจกรรมกลุ่มที่สร้างความสัมพันธ์ช่วยนักเรียนแก้ไขปัญหาเป็นที่ปรึกษาในเรื่องส่วนตัว ออกแบบกิจกรรมที่ครอบคลุมนักเรียนทุกคน จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนทุกกลุ่มเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม จัดโครงการเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสหรือการดูแลสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น รับฟังปัญหาและความต้องการของชุมชนเพื่อนำมาจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การอยู่ร่วมกับชุมชนอย่างสร้างสรรค์สนับสนุนการ

พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน 3) แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอัมปมัญญา 4 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง ครูควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูปกครองและนักเรียนครูปกครองมีบทบาทใกล้ชิดนักเรียน รับฟังปัญหา และให้คำปรึกษาด้วยความเข้าใจจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ ช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเปราะบางจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนแนะแนวสร้างความไว้วางใจและความใกล้ชิดกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายอาชีพให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลายและเหมาะสมกับความสามารถ ครูที่ปรึกษาต้องมีความพร้อมในการให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของนักเรียนทำงานร่วมกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาทักษะและคุณลักษณะของนักเรียนจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ

คำสำคัญ: การบริหารกิจการนักเรียน, หลักอัมปมัญญา 4, อาชีวศึกษา

Abstract

This research article aimed to study three key objectives. First was to examine the current state of student affairs administration promotion under the jurisdiction of the Ang Thong Provincial Office of Vocational Education. Second was to explore methods for promoting student affairs administration based on the four principles of Appamaññā under the same jurisdiction. Third was to propose guidelines for enhancing student affairs administration by the four principles of Appamaññā. This study employed a mixed-methods 1) Quantitative research, the data collection tool was a questionnaire. The population used for research was 144 administrators and teachers under the Office of Vocational Education, Ang Thong Province. The statistical data analysis was percentage, frequency, mean, standard deviation. 2) Qualitative research by studying documents and using interviews with 7 key informants. The data were analyzed using content analysis.

The research result was found that: 1) The overall condition of student affairs administration under the Office of Vocational Education, Ang Thong Province, in 6 areas, is at a high level. As for the results of considering each area, it was found that every area was at the highest level, including special project work and community service. Each area was at a high level, ranked from highest to lowest, including student activities, teacher counseling work, career guidance work, student welfare work, and the area at the lowest level was administrative work, respectively. 2) The promotion of student affairs administration based on the four principles of Appamaññā should encourage teachers to ensure the safety of students while they were at school. This would ensure that teaching and learning proceed seamlessly while providing students with a secure and nurturing environment. Teachers should show genuine attentiveness by actively listening to students' concerns, monitoring their well-being, and fostering a warm and supportive atmosphere, resting areas and service spaces should be provided for students. Teachers should offer gentle guidance, inspired students to explore

their life and career goals and organized group activities that fostered relationships and helped students in solving problems. They should serve as personal advisors, designing activities that included all students and align with their needs, abilities, and interests while encouraging student participation. Projects should be implemented to support underprivileged students and promoted environmental responsibility. Emphasis should be placed on the local community by listening to its concerns and needs to develop activities that helped students learn how to engage with their communities constructively. This approach supported improving students' experiences and contributes to the overall quality of life within the community. 3) The guidelines for promoting student affairs administration, based on the four principles of Appamaññā under the jurisdiction of the Ang Thong Provincial Office of Vocational Education, emphasized the need to establish strong teacher-student relationships. Teachers should actively listen to students' concerns and guide them with empathy and understanding. They must organize activities that fostered relationship-building and supporting students from vulnerable groups. Additionally, establishing welfare funds to assist students in need, offering career counseling to build trust, and creating a nurturing environment would encourage students to openly express their career aspirations. Teachers should provide comprehensive information on diverse career paths that align with students' abilities. Advisors must be well-prepared to offer tailored guidance that addressed individual challenges, collaborating with parents to resolve issues. Moreover, teachers should advocate for programs that developed students' skills and personal qualities, organizing activities that enhanced both professional competencies and overall characters.

Keywords: Promoting Student Administration, The Four Principles of Appamaññā, Vocational Education

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีภารกิจหลักในการจัดการและการฝึกอบรมวิชาชีพ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551)

สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง มีสถานศึกษาในสังกัด คือ วิทยาลัยเทคนิคอ่างทอง วิทยาลัยการอาชีพพิเศษชัยชาญ และวิทยาลัยการอาชีพโพธิ์ทอง ทั้ง 3 สถานศึกษาได้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 6 ที่กล่าวไว้ว่าการศึกษามีจำเป็นต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคน

ไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การให้นักเรียนยังคงอยู่ในระบบการศึกษาตั้งแต่เข้ามาในระบบการศึกษาจนจบ เป็นส่วนหนึ่งที่ผู้บริหารและครูต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพราะปัจจุบันสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สถาบันครอบครัวเริ่มมีบทบาทในการควบคุมดูแลพฤติกรรมของผู้เรียนน้อยลงส่งผลให้สถานศึกษา (กิตติมา ปรีดีติลล, 2548) ต้องมีภาระหน้าที่ในการดูแลพฤติกรรมของนักศึกษา ประกอบกับเยาวชนส่วนใหญ่ในปัจจุบันขาดทักษะของการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมากเพราะขาดการเรียนรู้วิธีที่ถูกต้องในเรื่องการบริโภคสื่อหรือสิ่งต่างๆ รวมทั้งปัญหาทางด้านศีลธรรมของมนุษยชาติในปัจจุบันที่ถือว่ารุนแรงมากเพราะเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับโครงสร้างในสังคม โครงสร้างทางสมอง ทำให้เกิดปัญหาที่รุนแรงตามมา ซึ่งกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถทางวิชาการ ช่วยแก้ไขปัญหาการปกครอง ช่วยให้นักศึกษาใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสทำงานตามที่ตนถนัดและสนใจ การบริหารงานฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาที่เป็นหลักพื้นฐานในการวิจัย และผู้วิจัยได้นำ 6 ด้าน นี้มาศึกษาจากจุดเน้นของสถานศึกษาทั้ง 3 สถานศึกษา ภายใต้สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง ดังนี้ 1) ด้านงานกิจการนักเรียนนักศึกษา 2) ด้านงานครูที่ปรึกษา 3) ด้านงานปกครอง 4) ด้านงานแนะแนวอาชีพและการจัดหางาน 5) ด้านงานสวัสดิการนักเรียน นักศึกษา และ 6) ด้านงานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน โดยนำหลักอภิปรัชญา 4 เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ 1) เมตตา คือความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุขมีจิตอันแผ่เมตตาและคิดทำประโยชน์แก่ มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า 2) กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3) มุทิตา คือ ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิงประกอบด้วยความดีใจการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุขเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป 4) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามทีพิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตาชั่ง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2551)

จากการติดตามประเมินผลการบริหารงานของฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาของสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ภายใต้สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทองภาพรวม พบว่า มี 6 ยุทธศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาจะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 คือการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนยุทธศาสตร์ที่ 3.1 การพัฒนาศักยภาพตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศยุทธศาสตร์ที่ 3.2 การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึงยุทธศาสตร์ที่ 3.3 การปลูกฝังระเบียบวินัยคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนการมอบทุนการศึกษาการสร้างบ้านให้เด็กนักเรียน โดยมุ่งที่จะพัฒนานักเรียนในทุกระดับให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผลการดำเนินโครงการส่งเสริมพัฒนาความเข้มแข็งและป้องกันภัยทางสังคมในระบบดูแลช่วยเหลือคุ้มครองและส่งเสริมขีดความสามารถสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ภายใต้สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง ตระหนักในสำคัญของการพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาที่มีความเข้มแข็งจึงได้มีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาอย่างยั่งยืน โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยเหลือ และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีจากการทำงาน ส่งเสริมให้เกิดการมีภาวะผู้นำช่วยครูในการบริหารงานฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาผ่านระบบองค์การนักศึกษาวิชาชีพในอนาคตเป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนขาดความตระหนักในการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาสถานศึกษาบางส่วนขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง ควรให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดมากกว่าที่เป็นอยู่

จากประเด็นปัญหาและความสำคัญดังกล่าวการบริหารงานฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาของสถานศึกษาภายใต้สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง ยังขาดหลักธรรมในการบริหารจัดการและส่งผลให้นักศึกษาขาดคุณธรรมจริยธรรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง พฤติกรรมของนักศึกษาไม่เหมาะสม ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำหลักอปปมัญญา 4 เข้ามาผนวกกับการบริหารงานฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาของสถานศึกษาภายใต้สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอปปมัญญา 4 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอปปมัญญา 4 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเป็นการแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากร ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง 3 โรงเรียน จำนวน 249 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดอ่างทอง โดยผู้วิจัยกำหนดโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, 2555) ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ ครูหัวหน้าหมวด รวมจำนวน 7 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เป็นการซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอปปมัญญา 4 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอปปมัญญา 4 2) กำหนดนิยามปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยอาศัยฐานทฤษฎีและงานวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำร่างแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการหาดัชนี (index of congruence: IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.5 ถึง 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบ

และการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับ ครูวิทยาลัยเทคนิคอ่างทอง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ซึ่งแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.925 6) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามผ่าน application line ส่วนตัวในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถาม การส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) งานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา 2) งานครูที่ปรึกษา 3) งานปกครอง 4) งานแนะแนวอาชีพ 5) งานสวัสดิการนักเรียนนักศึกษา 6) งานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน รวม 35 ข้อ โดยใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale (Likert Scales, 1994) ซึ่งแต่ละคำถามจะมีคำตอบเป็นตัวเลือก 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด 4 ประเด็น เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์การแปลผลของคะแนนค่าเฉลี่ยการวัดระดับคะแนน (Likert Scales, 1994) และแบบสอบถามปลายเปิดทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาและการอ้างอิงคำพูดบุคคล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวม 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านงานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน รายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา ด้านงานครูที่ปรึกษา ด้านงานแนะแนวอาชีพ ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักศึกษา และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านงานปกครอง ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง ภาพรวม 6 ด้าน

สภาพการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง	n = 144			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา	4.29	0.52	มาก	2
2. ด้านงานครูที่ปรึกษา	3.77	0.75	มาก	3
3. ด้านงานปกครอง	3.66	0.47	มาก	6
4. ด้านงานแนะแนวอาชีพ	3.73	0.53	มาก	4
5. ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักศึกษา	3.77	0.50	มาก	5
6. ด้านงานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน	4.61	0.58	มากที่สุด	1
ภาพรวม	3.97	0.39	มาก	

2. วิธีการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอัมปัญญา 4 สังกัดสำนักงาน อาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง

2.1 ด้านงานปกครอง ครูมีบทบาทสำคัญในการดูแลความปลอดภัยของนักเรียนขณะอยู่ในโรงเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและนักเรียนได้รับการดูแลในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เอาใจใส่ และรับฟังปัญหาของนักเรียน ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกอาย สร้างความสัมพันธ์เชิงบวก และปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ

2.2 ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักศึกษา งานสวัสดิการนักเรียน/นักศึกษา เป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญของครู ควรจัดสวัสดิการพื้นฐานให้เพียงพอสำหรับนักเรียนทุกคน โดยให้คำแนะนำและดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล สร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Care System) ให้ครูที่ปรึกษาคอยติดตามความเป็นอยู่จัดสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น จัดพื้นที่พักผ่อนหรือพื้นที่ให้บริการกับนักเรียนที่ขาดแคลน ดูแลด้านสุขภาพกายและใจ รวมถึงให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยา

2.3 ด้านงานแนะแนวอาชีพ ให้คำปรึกษาเชิงบวก ให้คำแนะนำอย่างอ่อนโยนและสร้างกำลังใจในการค้นหาเป้าหมายชีวิตและอาชีพ สนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ให้ความรู้เกี่ยวกับตลาดแรงงาน แนวโน้มอาชีพ และทักษะที่จำเป็นในโลกอนาคต ยกย่องและสนับสนุนความสำเร็จ ชื่นชมและแสดงความยินดีกับนักเรียนที่สามารถค้นพบเป้าหมายชีวิต

2.4 ด้านงานครูที่ปรึกษา การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่อบอุ่น ครูที่ปรึกษาควรมีความเอาใจใส่ รับฟังปัญหาและข้อกังวลของนักเรียน พุดคุยและติดตามพฤติกรรมหรือความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นตัวอย่างที่ดี ยุติธรรม ไม่ลำเอียงหรือเลือกปฏิบัติเคารพความแตกต่าง ยอมรับในความหลากหลายของนักเรียน ทั้งในด้านความคิด พฤติกรรม และความสามารถ

2.5 ด้านงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา วางแผนออกแบบกิจกรรมที่ครอบคลุมนักเรียนทุกคน ให้เหมาะสมกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนทุกกลุ่มเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนผ่านกิจกรรม เน้นการทำงานเป็นทีม ไม่เลือกปฏิบัติ ยืดหยุ่น และคำนึงถึงความหลากหลายของนักเรียน โดยประเมินผลกิจกรรมอย่างเป็นกลางและสร้างสรรค์

2.6 ด้านงานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน สร้างกิจกรรมที่มุ่งเน้นการดูแลสังคม เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส รับฟังปัญหาและความต้องการ เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างเวทีเพื่อแสดงผลงานของนักเรียนที่มีส่วนช่วยเหลือชุมชน เชิญชุมชนมาร่วมแบ่งปันความสำเร็จ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม เคารพความหลากหลาย ยอมรับความแตกต่างของชุมชน และปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและบริบทในแต่ละพื้นที่

3. แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอัมปัญญา 4 สังกัดสำนักงาน อาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง

3.1 ด้านงานปกครอง ครูควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูปกครองและนักเรียน ครูปกครองมีบทบาทใกล้ชิดนักเรียน รับฟังปัญหา และให้คำปรึกษาด้วยความเข้าใจ สร้างความสัมพันธ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวก ให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวินัยของสถานศึกษา ชื่นชมและให้รางวัลแก่นักเรียนที่ปฏิบัติตามระเบียบ

3.2 ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักศึกษา ผู้บริหารและครูดูแลสวัสดิการนักเรียนนักศึกษาด้วยความปรารถนาดีและจริงใจ โดยจัดหาและพัฒนาสวัสดิการพื้นฐานที่เหมาะสม จัดบริการอาหารกลางวันที่มีคุณภาพในราคาพอเหมาะ ช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเปราะบางและขาดแคลน

3.3 ด้านงานแนะแนวอาชีพ ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียนในการค้นหาและพัฒนาอาชีพโดยสร้างบรรยากาศเชิงบวกในกระบวนการแนะแนว ความไว้วางใจและความใกล้ชิดกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายอาชีพ โดยมีการประเมินผลและพัฒนางานแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

3.4 ด้านงานครูที่ปรึกษา การปฏิบัติหน้าที่ครูที่ปรึกษาด้วยความรักและปรารถนาดีต่อนักเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนที่มีปัญหาได้รับการช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว และเหมาะสม โดยมีการติดตามพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.5 ด้านงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาทักษะและคุณลักษณะของนักเรียน ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม สร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการแสดงออก ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม โดยการจัดหาอุปกรณ์หรือทุนสนับสนุนสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลน เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสเท่าเทียมกัน

3.6 ด้านงานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน การช่วยเหลือชุมชนหรือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยจัดโครงการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและผู้ประสบปัญหา บริจาคสิ่งของอาหาร หรือทุนทรัพย์ให้แก่ชุมชนที่ประสบภัยพิบัติหรือกลุ่มเปราะบาง สนับสนุนการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน และเข้าถึงทุกกลุ่มในชุมชนอย่างเท่าเทียม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวม 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านงานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน รายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา ด้านงานครูที่ปรึกษา ด้านงานแนะแนวอาชีพ ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักศึกษา และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านงานปกครอง ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทองที่มีการจัดการที่ดี โดยภาพรวม 6 ด้านอยู่ในระดับมาก และหลายด้านก็อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งบ่งชี้ถึงความใส่ใจและความพยายามในการดูแลนักเรียน มีการจัดการกิจกรรมและบริการต่างๆ เพื่อสนับสนุนนักเรียนอย่างเพียงพอ และยังแสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นและความสำเร็จในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในโครงการพิเศษและการบริการชุมชนเป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมประสบการณ์นอกห้องเรียน ทักษะชีวิต และจิตอาสา สอดคล้องกับงานวิจัยของนาตยา เลียบจันทร์ (2563) ที่พบว่า สภาพการบริหาร ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารกิจการนักเรียนอาชีวศึกษาตามหลักไตรสิกขา จังหวัดสมุทรปราการ อาชีวศึกษาภาคกลาง เขต 3 ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านงานประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านกิจกรรมนักเรียน และในด้านแผนงานและสารสนเทศ ตามลำดับ

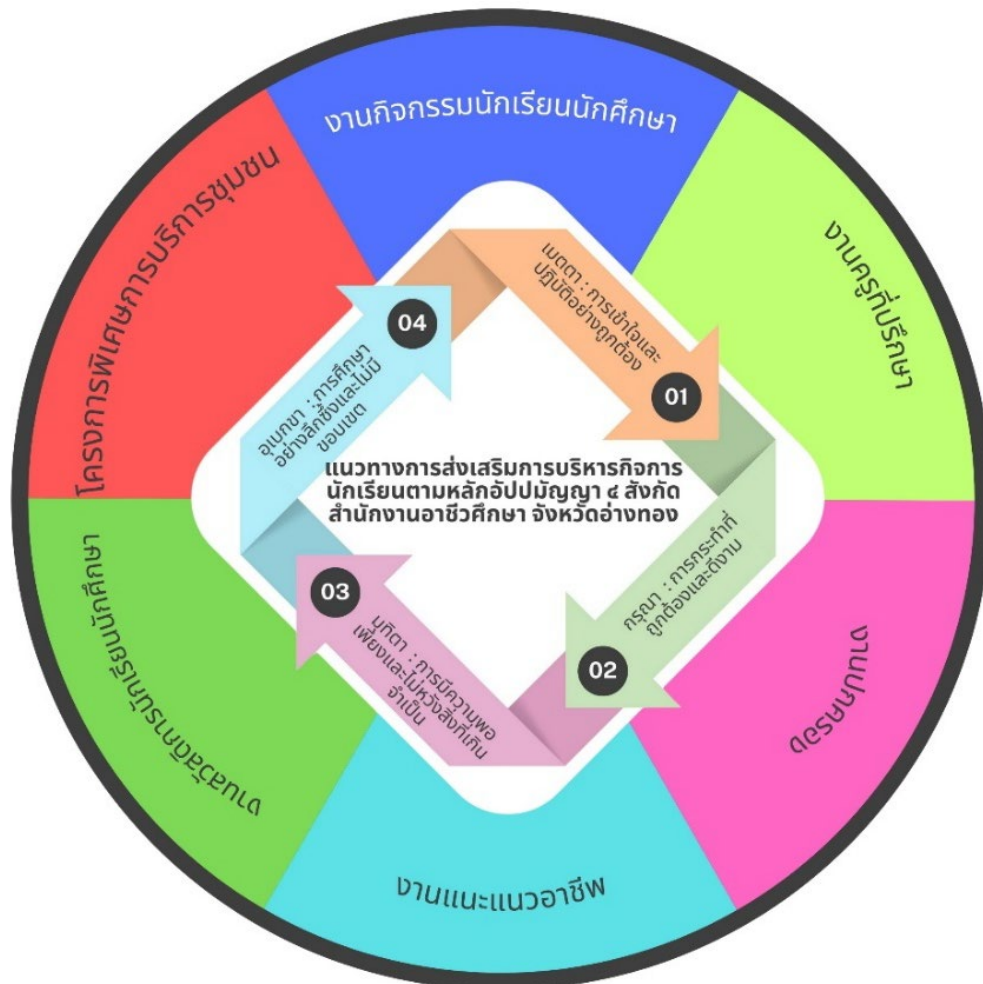
2. ผลการศึกษาวิธีการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอัมมัญญา 4 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า ควรส่งเสริมให้ครูให้ดูแลความปลอดภัยของนักเรียนขณะอยู่ในโรงเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและนักเรียนได้รับการดูแลในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยแสดงถึงความเอาใจใส่ รับฟังปัญหาของนักเรียนด้วยความจริงใจ ติดตามความเป็นอยู่จัด

สภาพแวดล้อมที่อบอุ่น จัดพื้นที่พักผ่อนหรือพื้นที่ให้บริการนักเรียน ให้คำแนะนำอย่างอ่อนโยนสร้างกำลังใจในการค้นหาเป้าหมายชีวิตและอาชีพ ทำกิจกรรมกลุ่มที่สร้างความสัมพันธ์ช่วยนักเรียนแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในเรื่องส่วนตัว ออกแบบกิจกรรมที่ครอบคลุมนักเรียนทุกคน จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนทุกกลุ่มเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม จัดโครงการเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสหรือการดูแลสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น รับฟังปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อนำมาจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การอยู่ร่วมกับชุมชนอย่างสร้างสรรค์สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของรุจิรัตน์ พวงโต (2561) ที่พบว่า แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ การวางแผนงานและสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันเป็นการส่งเสริมให้ครูเห็นถึงความสำคัญของอาชีพครู ว่าไม่ใช่แค่สอนหนังสืออย่างเดียว แต่ต้องมีหน้าที่อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดี การจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน งานด้านคุณธรรมและจริยธรรมการสร้างเสริม วินัย การปฏิบัติตน และแนวทางการเป็นครูมืออาชีพ สร้างขวัญและกำลังใจให้ครูที่มีความเอาใจใส่ในงาน งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการส่งเสริมการสานสัมพันธ์ของครูในโรงเรียนหรือนอกเครือข่ายเพื่อแก้ปัญหานักเรียน งานส่งเสริมประชาธิปไตยส่งเสริมให้ครูได้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนาในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น งานประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนสร้างแรงจูงใจในการมอบรางวัลเกียรติยศให้ครูผู้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เพื่อเป็นรางวัลและเป็นที่ยอมรับ และเสริมสร้างคุณธรรม

3. ผลการเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอัมปัญญา 4 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า ครูควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูปกครองและนักเรียนครูปกครองมีบทบาทใกล้ชิดกับนักเรียน รับฟังปัญหา และให้คำปรึกษาด้วยความเข้าใจจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ ช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเปราะบางจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนและแนวสร้างความไว้วางใจและความใกล้ชิดกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายอาชีพให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลายและเหมาะสมกับความสามารถ ครูที่ปรึกษาต้องมีความพร้อมในการให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของนักเรียนทำงานร่วมกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหาของนักเรียน สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาทักษะและคุณลักษณะของนักเรียนจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริลักษณ์ นิสสัยพันธ์ (2564) ที่พบว่า แนวทางในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้ คือ 1) โรงเรียนควรมีการตรวจสอบคุณภาพอาหารของผู้ประกอบการและผู้จำหน่ายอาหารโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นประจำ ร้านจำหน่ายอาหารในโรงอาหารของโรงเรียนได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน Clean Food Good Taste 2) โรงเรียนควรจัดการอบรม เพื่อให้เพื่อนช่วยเป็นพี่ปรึกษาให้เพื่อนนักเรียน และจัดให้มีห้องแนะแนวเพื่อให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ทั้งด้านการเรียนรู้ การปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสังคม การให้คำปรึกษาในเรื่องปัญหาสุขภาพจิต โดยไม่เปิดเผยข้อมูลนักเรียน 3) โรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมการแข่งขันกีฬานานาชาติต่าง ๆ ของนักเรียนทั้งกีฬาภายในและส่งตัวแทนนักกีฬาไปร่วมแข่งขันในระดับต่างๆ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านกีฬาของนักเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการนักเรียนตามหลักอปปมัญญา 4 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดอ่างทอง โดยสรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักอปปมัญญา 4 (เมตตา, กรุณา, มุทิตา, อุเบกขา) ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สามารถดำเนินการได้โดยมีขั้นตอนและกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมเมตตา การมีความปรารถนาดีและความจริงใจต่อผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ เช่น กิจกรรมแนะแนว การประชุมผู้ปกครองร่วมกับนักเรียน ส่งเสริมระบบพี่เลี้ยง (Mentor) ในสถานศึกษา ส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อความสุขในสถานศึกษา พัฒนาสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สะอาด และเป็นมิตรจัดมุมผ่อนคลายสำหรับนักเรียน เช่น มุมหนังสือ ห้องพักผ่อน

2. การส่งเสริมกรุณาความหมาย ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ จัดโครงการช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือหรือโครงการทุนการศึกษาให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์การเรียนให้คำปรึกษาและช่วยเหลือด้านจิตใจจัดตั้งศูนย์แนะแนวเพื่อรับฟังและช่วยเหลือนักเรียน ผูกอบบรมครูที่ปรึกษาเพื่อเสริมทักษะการให้คำปรึกษา

3. การส่งเสริมมุทิตา ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่นแนวทางดำเนินงานจัดกิจกรรมส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียนจัดพิธีมอบเกียรติบัตรให้นักเรียนที่มีความประพฤติดี หรือมีผลการเรียนดีเยี่ยม ขวณครูและเพื่อนร่วมชั้นชมความสำเร็จของนักเรียนสร้างเวทีสำหรับแสดงความสามารถจัดงานแสดงผลงาน เช่น งานนิทรรศการอาชีพศึกษาส่งเสริมการเข้าร่วมการแข่งขันในระดับจังหวัดและประเทศ

4. การส่งเสริมอุเบกขา ความมีจิตใจเป็นกลาง รับฟังและยอมรับสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีสติ จัดการความขัดแย้งอย่างเป็นธรรม ตั้งคณะกรรมการพิจารณาข้อพิพาทระหว่างนักเรียนส่งเสริมการไกล่เกลี่ย และพูดคุยเพื่อแก้ปัญหา ปลุกฝังความอดทนและความมีสติให้นักเรียนจัดกิจกรรมฝึกสมาธิ เช่น การสวดมนต์ หรือปฏิบัติธรรมสอนนักเรียนให้ยอมรับความแตกต่างและปรับตัวในสถานการณ์ที่ยากลำบากแนวทางการติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้การบริหารงานกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการยกระดับด้านที่ยังเป็นจุดอ่อนและเสริมสร้างจุดแข็งที่มีอยู่ ควรนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้:

1.1 ด้านงานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน 1) สร้างโครงการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง: ควรมีการสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาจัดทำโครงการที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การสอนวิชาชีพเสริม การปลูกป่า หรือโครงการส่งเสริมสุขภาพ 2) ปลุกฝังจิตสำนึกของการเป็นผู้ให้ในหมู่นักเรียน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสาและความเมตตาต่อผู้อื่น เช่น การเยี่ยมผู้สูงอายุ ในชุมชน การสนับสนุนกิจกรรมที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

1.2 ด้านงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา 1) ส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาทักษะและคุณลักษณะของนักเรียน: จัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ เช่น การประกวดทักษะฝีมือแรงงาน การจัดนิทรรศการผลงาน รวมถึงส่งเสริมกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม เช่น โครงการจิตอาสา 2) สร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการแสดงออก จัดกิจกรรมที่นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและแสดงออกถึงความสามารถได้อย่างอิสระ เช่น การอภิปราย การแสดงบนเวที พร้อมทั้งสนับสนุนการทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างความสามัคคี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อขยายขอบเขตความรู้และหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนในด้านที่ยังมีข้อจำกัด หรือต้องการข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น ควรทำการวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังนี้

2.1 ด้านงานปกครอง 1) ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของครูปกครองในการดูแลความปลอดภัยของนักเรียนในโรงเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและนักเรียนได้รับการ

ดูแลในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 2) ศึกษาแนวทางการแสดงความเอาใจใส่ การรักษาความสงบในสถานการณ์ ความขัดแย้ง และการดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างสุขุม เพื่อไม่ให้เกิดการเพิ่มความขัดแย้ง รวมถึงการให้โอกาสที่เท่าเทียมและปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ

2.2 ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักศึกษา 1) ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการกิจสำคัญของครูในการจัดสวัสดิการพื้นฐานที่เพียงพอสำหรับนักเรียนทุกคน เช่น อาหาร เครื่องแบบ และอุปกรณ์การเรียน 2) ศึกษาแนวทางในการให้คำแนะนำและดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล รวมถึงการสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Care System) ที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านงานแนะแนวอาชีพ 1) ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการให้คำปรึกษาเชิงบวกและการให้คำแนะนำอย่างอ่อนโยนเพื่อสร้างกำลังใจในการค้นหาเป้าหมายชีวิตและอาชีพ 2) ศึกษาแนวทางการสนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล การช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรหรือความกังวลเกี่ยวกับอนาคต และการเพิ่มแหล่งข้อมูลอาชีพที่หลากหลายและทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา 2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กิตติมา ปรีดีดิolk. (2548). กระบวนการบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- นาคยา เลียบจันทร์. (2563). การศึกษาการบริหารกิจการนักเรียนอาชีวศึกษาตามหลักไตรสิกขา จังหวัดสมุทรปราการ อาชีวศึกษาภาคกลาง เขต 3. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. ฟรินติง แมส โปรดักส์.
- รุจิรัตน์ พวงโต. (2561). การบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ สุภมาศ อังศุโชติ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์. (2555). สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ศิริลักษณ์ นิสสัยพันธ์. (2564). การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Kate, M. (2022). Social and academic benefits of looping primary grade students.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

พุทธวิธีการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
BUDDHIST METHODS OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION IN EARLY
CHILDHOOD EDUCATION BY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE
NAKHONSAWAN PRIMARY EDUCATION AREA OFFICE, AREA 1

¹สุทธิวรรณ ลีละพงศ์ประสุต Sutthiwan Leelaphongprasut

²พระมหาอุดร อุตตโร PhramahaUdorn Uttaro ³วินัย ทองมัน Winai Tongmun

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: c-game_26@hotmail.com

Article Received: May 30, 2025. Revised: June 25, 2025. Accepted: June 26, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อเสนอพุทธวิธีการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 การวิจัยนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธีโดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 383 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนและประมาณค่า ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.86 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) และ F-test ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือวิจัยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก รองลงมา การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบูรณาการการเรียนรู้ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3) พุทธวิธีการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ได้แก่ (1) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยจะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างครบถ้วนทั้งในด้านศีล สมาธิ และปัญญาที่จะช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพและทักษะการเรียนรู้ที่ดีในอนาคต (2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การสร้างมุมการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการพัฒนาเด็ก

ทั้งในด้านศีล สมาธิ และปัญญา (3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการส่งเสริมศีล สมาธิ และปัญญาผ่านกิจกรรมที่ให้ได้เรียนรู้การเคารพในตัวเองและผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ และการพัฒนาความคิดวิเคราะห์ (4) การบูรณาการการเรียนรู้ ในการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ผู้บริหารควรคำนึงถึงการเลือกสื่อที่ส่งเสริมศีล สมาธิ และปัญญา โดยใช้สื่อที่มีคุณค่าทางด้านจริยธรรมและสร้างระเบียบในการเรียนรู้ ส่งเสริมการพัฒนาสมาธิและความตั้งใจในการเรียน และกระตุ้นให้เด็กคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัย (5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การนำผลการประเมินมาปรับแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การรับผิดชอบและการปรับปรุงการเรียนการสอน การกระตุ้นความตั้งใจและสมาธิในการเรียนรู้ และการกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (6) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก การสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับผู้ปกครองตามหลักไตรสิกขา ควรเน้นการสื่อสารที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเคารพซึ่งกันและกัน การสื่อสารที่ตั้งใจและชัดเจน เพื่อให้เกิดการเข้าใจที่ตรงกันและการสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนา

คำสำคัญ: พุทธวิธี, การบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research article aimed 1) to study the status of early childhood education administration of school administrators, 2) to compare administrators' opinions toward early childhood education administration classified by personal factors, and 3) to propose a Buddhist method of early childhood education administration of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Sawan. This research was a mixed-method research using quantitative research. Data were collected from a sample group of 383 school administrators and teachers. The research instrument was a scale and rating questionnaire with a reliability value of 0.86. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test and F-test. The qualitative research collected data by interviewing 9 key informants. The research instrument was semi-structured interviews. Data were analyzed by content analysis.

The research results found that: 1) The results of the study on the management of early childhood education by school administrators under the Office of the Primary Education Area 1, Nakhon Sawan, found that school administrators and teachers had overall opinions at a moderate level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was organizing activities that promote children's development and learning, followed by creating an environment conducive to children's learning, and the aspect with the lowest average value was integrating learning. 2) The results of the comparison of the opinions of administrators on the management of early childhood education under the Office of the Primary Education Area 1, Nakhon Sawan, classified by personal factors, including

gender, education level, and work experience, found no differences. 3) Buddhist methods of early childhood education management of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Sawan, included: (1) Creating an appropriate curriculum, applying the Tri-Sikkha principle to early childhood learning activities would help children develop in various aspects, including morality, concentration, and wisdom, which would help in building good personalities and learning skills in the future. (2) Creating an environment conducive to children's learning, creating diverse and interesting learning corners according to the Tri-Sikkha principle of school administrators should focus on creating an atmosphere appropriate for children's development in terms of morality, concentration, and wisdom. (3) Organizing activities that promoted children's development and learning, organizing activities to stimulate emotional and social development according to the Tri-Sikkha principle of school administrators should focus on promoting morality, concentration, and wisdom through activities that allowed children to learn to respect themselves and others, controlling emotions, and developing analytical thinking. (4) Integrating learning in using a variety of teaching media to promote learning according to the Tri-Sikkha principle, administrators should consider selecting media that promoted morality, concentration, and wisdom by using media that had ethical values and creating learning rules, promoting the development of concentration and determination in learning, and stimulating children to think analytically and learn by themselves through activities that were diverse and appropriate for their age. (5) Evaluating children's development and learning, using the evaluation results to adjust the learning management plan according to the Tri-Sikkha principle of school administrators includes taking responsibility and improving teaching and learning, stimulating intention and concentration in learning, and stimulating analytical thinking and self-learning. (6) Relationships between teachers and children's families, creating effective communication channels with parents according to the Tri-Sikkha principle should emphasize communication that creates good relationships and mutual respect, intentional and clear communication to create mutual understanding and creating an exchange of opinions that promoted learning and development.

Keywords: Buddhist Methods, Educational Administration in Early Childhood Education, School Administrators

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้าน การศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้ทันกับกระแส ความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนา คือ กลุ่มผู้ที่มี บทบาทและหน้าที่สำคัญต่อการศึกษาคือ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มครูอาจารย์ผู้สอนโดยที่ ผู้บริหารและคณาจารย์ผู้มีความพร้อมมีศักยภาพในการพัฒนาก็สามารถเป็นผู้นำให้แก่ครูผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อครูอาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญแล้ว กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพย่อมส่งผลเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนในการฝึกอบรมและเรียนรู้ด้วย (ประเวศ วะสี, 2560)

การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศประเทศใดสามารถ จัดระบบการศึกษาให้ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและถูกต้องประเทศนั้นย่อมประสบความสำเร็จในการ พัฒนาประเทศในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองหรือด้านสังคมวัฒนธรรมทั้งนี้ เพราะการพัฒนาประเทศจะต้องอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญซึ่งกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการพัฒนา คนก็คือ การจัดการศึกษาดังนั้นในต่างประเทศจึงพยายามจัดการศึกษาในประเทศของตนให้ดีที่สุด เท่าที่จะทำได้โดยการจัดการการศึกษานอกจากจะมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้แล้วจะต้องมุ่งปลูกฝัง โดยทั่วไปเมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาที่ครอบคลุมไปทั้งประเทศมีการจัดการศึกษาในทุกห้องที่คุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความประพฤติดีอีกด้วย (สิปปนนท์ เกตุทัต และคณะ, 2560) ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ จัดการศึกษาในปัจจุบันต่างพยายามที่จะฝึกฝนอบรมจิตใจของเยาวชนให้รู้ผิดชอบชั่วดีมากขึ้นโดยหลายฝ่ายหวังว่าการอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนจะเป็นเสมือนสายพานที่คอยเหนี่ยวรั้งและอุดหนุนให้เด็กได้มีสภาพจิตใจที่เข้าถึงคุณงามความดีของชีวิตและเป็นหน้าที่หลักของรัฐบาลจะต้องดำเนินการให้กับประชาชนทุกคนก็คือ การจัดศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือได้ว่าการจัดศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่งและเป็นการการกระจายอำนาจภายใต้หลักการโอนอำนาจ (Devolution) เป็นการกระจายอำนาจที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับของการกระจายอำนาจที่กว้างขวางมากที่สุด

การจัดการศึกษาของไทยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาและมีภาคเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานสำคัญในการจัดการศึกษาตาม เจตนารมณ์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 อันเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการการศึกษาที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิด ความรู้คู่คุณธรรมรวมทั้งในการจัดการศึกษาของรัฐให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ในประเทศไทยการจัดการศึกษาปฐมวัยเริ่มขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาปฐมวัยทั้งด้านค่านิยมองค์ความรู้และแนวปฏิบัติหลายประการ โดยการจัดอันดับคุณภาพการศึกษาในระดับนานาชาติ ผลการศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีอันดับอยู่ในอันดับ 1 การศึกษาของฟินแลนด์มีนโยบายสนับสนุนที่สำคัญคือการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีระบบบริหารการศึกษาคือระดับก่อนประถมศึกษา (คือระดับปฐมวัย) มีหน่วยงานท้องถิ่นรับผิดชอบมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตรัฐบาลสนับสนุน 84 % เริ่มรับเด็กอายุ 7 ขวบ เรียนจำกัดห้องละ 13-20 คน เรียนไม่เกินวันละ 4 ชั่วโมง เน้นการเรียนการสอนและกิจกรรมที่หลากหลายมีการจัดหลักสูตรที่เป็นหลักสูตรแกนกลางของรัฐแต่ครูสามารถใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา (อำรุง จันทวานิช, 2561)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ได้ให้นิยามความหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฐมวัยไว้ในมาตรา 3 ว่า 1) เด็กปฐมวัย หมายความว่า เด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่า 6 ปีบริบูรณ์และให้หมายความรวมถึงเด็กซึ่งต้องได้รับการพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษา 2) การพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายความว่า การดูแลการพัฒนาและ การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยหญิง ตั้งครรภ์หรือผู้ดูแลเด็กปฐมวัย 3) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายความว่า ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการหรือ เด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง เด็กซึ่งมีเด็กปฐมวัยอยู่ในความคุ้มครองดูแลหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่นรวมทั้ง โรงเรียนศูนย์การเรียนรู้หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือเอกชนและสถาบันศาสนาที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562, 2562)

การจะทำให้ได้ผลนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมองแนวทางหลักทฤษฎีและหลักธรรมเพื่อนำมาใช้เป็นกลไกสำคัญในการนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาการบริหารมีวิถีทางในการบริหารของตนเองแตกต่างกันไปตามความถนัดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ในเส้นทางที่หลากหลายนั้นล้วนจำเป็นต้องยึดถือแนวทางในการดำเนินงานทั้งสั้นทั้งที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีทั้งในประเทศและจากต่างประเทศตามที่ผู้บริหารการศึกษาได้ผ่านการฝึกอบรมประพจน์ปฏิบัติมารวมทั้งการวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาารูปแบบการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาและเพื่อจัดทำคู่มือเอกสารสื่อประกอบการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการปฏิรูปการบริหารบุคลากรในสถานศึกษา (ทิพยาพัศ คลังแสง, 2565) พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติหรือเป็นศาสนาแห่งความเพียรพยายามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงเน้นมุ่งที่การปฏิบัติเป็นสำคัญหลักคุณธรรมและศีลธรรมของพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทย คือ สามารถเข้ามาพิสูจน์ได้ด้วยตนเองว่าอะไรจริงอะไรไม่จริงพระพุทธศาสนาให้ทุกคนมาพิสูจน์ได้ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเองว่าได้ผลจริงหรือไม่การเลือกหลักธรรมมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจะเป็นนักบริหารที่เก่งและดีควรประพจน์ปฏิบัติธรรมข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ไตรสิกขา กระบวนการเรียนการสอนตามแนวพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นกระบวนการที่เกิดจากการพัฒนาความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและให้มันขึ้นในตัวมนุษย์เองด้วยการลงมือปฏิบัติจนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญมีความเลื่อมใสศรัทธาในการที่จะประพจน์ตามคำสอนนั้นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้นั้นเกิดปัญญาเช่นนี้ผู้เรียนหรือผู้รับการฝึกฝนย่อมเกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

ทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีภารกิจในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมให้ระบบการศึกษาเป็นระบบที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้โรงเรียนในสังกัดมีเป้าหมายเดียวกัน แต่พบว่า การพัฒนาคุณภาพด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยยังมีจุดที่ควรพัฒนาเนื่องจากปัจจุบันมีโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย จำนวน 157 โรงเรียน มีครูผู้สอนระดับปฐมวัย ที่จบสาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 135 คน จากครูผู้สอนปฐมวัยทั้งหมด 252 คน คิดเป็นร้อยละ 53.57 ทำให้ครูผู้สอนปฐมวัยขาดความรู้ความสามารถเฉพาะทาง การจัดการเรียนการสอนไม่มีคุณภาพเท่าที่ควรส่งผลให้คุณภาพการศึกษาไม่ตรงตามเป้าหมายและไม่มีประสิทธิภาพ

ดังกล่าวนี้อาจเป็นต้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตำแหน่งทางการบริหารที่สังคมคาดหวังให้เป็นผู้นำสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเร่งเห็นถึงความสำคัญของการจัด

การศึกษาปฐมวัยเป็นอันดับแรกเพราะเป็นการลงทุนที่สำคัญทั้งในด้านการศึกษา สังคม และเศรษฐกิจในระยะยาว อันจะทำให้การบริหารสถานศึกษาสู่ความสำเร็จได้ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ตามทฤษฎีของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาในหน่วยงานต่างๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอพฤติกรรมการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 1, 128 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 และมีกลุ่มตัวอย่างการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 383 คน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ จำนวน 9 รูป/คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูฝ่ายปฐมวัย จำนวน 3 คน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 และผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป/คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษา เอกสาร กรอบแนวคิดการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการตั้งหัวข้อคำถาม 3) นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมขึ้นมาสร้างแบบสอบถาม 4) ร่างแบบสอบถาม เสนอ ประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง 5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ Try out กับกลุ่มตัวอย่างทดลองใช้ 30 ชุด 6) นำแบบสอบถามหาความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยนำผลการวิเคราะห์แบบสอบถามจากระยะที่ 1 ที่มีอันดับต่ำสุดในแต่ละด้าน และผลของการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่ต่างกันหรือเหมือนกัน มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนตามมาตรฐานทั้งโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อและนำมาเปรียบเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากประเด็นสัมภาษณ์วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก รองลงมา การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบูรณาการการเรียนรู้ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

ที่	สภาพการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			อันดับที่
		$\bar{X}$	SD	แปลผล	
1	การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	3.22	0.85	ปานกลาง	5
2	การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	3.38	0.89	ปานกลาง	2
3	การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	3.40	0.86	ปานกลาง	1
4	การบูรณาการการเรียนรู้	3.19	0.83	ปานกลาง	6
5	การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	3.37	0.86	ปานกลาง	3
6	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	3.31	0.90	ปานกลาง	4
	รวมเฉลี่ย	3.31	0.87	ปานกลาง	

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ การจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ตามสมมติฐาน ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. พุทธวิธีการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

3.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ควรมีแนวทาง ดังนี้ 1) การส่งเสริมศีล (การสร้างระเบียบวินัย) ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการปฏิบัติตามศีล 2) การส่งเสริมสมาธิ (การพัฒนาใจสมาธิและความตั้งใจ) จัดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กฝึกสมาธิ 3) การส่งเสริมปัญญา (การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมเรียนรู้โดยการตั้งคำถาม

3.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ควรมีแนวทาง ดังนี้ 1) การส่งเสริมศีล (การสร้างระเบียบและความเคารพในกิจกรรม) ควรจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการสร้างวินัยในการเรียนรู้ โดยการออกแบบมุมการเรียนรู้ที่มีระเบียบและเหมาะสม 2) การส่งเสริมสมาธิ (การฝึกสมาธิในการเรียนรู้) การสร้างมุมการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจต้องสามารถกระตุ้นให้เด็กมีสมาธิ 3) การส่งเสริมปัญญา (การกระตุ้นการคิดและการเรียนรู้ด้วยตนเอง) ควรสร้างมุมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้คิดและเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือมุมการเล่นที่กระตุ้นการคิดสร้างสรรค์

3.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ควรมีแนวทาง ดังนี้ 1) การส่งเสริมศีล (การสร้างความรักใคร่ชอบและการเคารพในตัวเองและผู้อื่น) การจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาอารมณ์และสังคมของเด็กควรมีการส่งเสริมการเคารพในตัวเองและผู้อื่น 2) การส่งเสริมสมาธิ (การพัฒนาความตั้งใจและการควบคุมอารมณ์) จัดกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมควรส่งเสริมการฝึกสมาธิและการควบคุมอารมณ์ 3) การส่งเสริมปัญญา (การส่งเสริมความคิดเชิงวิเคราะห์และการเรียนรู้จากประสบการณ์) จากการจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมต้องเน้นการให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์และคิดวิเคราะห์

3.4 การบูรณาการการเรียนรู้ ควรมีแนวทาง ดังนี้ 1) การส่งเสริมศีล (การสร้างระเบียบและความเหมาะสมในการใช้สื่อ) ควรส่งเสริมการใช้สื่อการสอนที่มีความเหมาะสมและถูกต้องตามหลักศีล 2) การส่งเสริมสมาธิ (การพัฒนาโฟกัสและการมีสมาธิในการเรียนรู้) การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายต้องคำนึงถึงการกระตุ้นให้เด็กมีสมาธิและความตั้งใจในการเรียนรู้ 3) การส่งเสริมปัญญา (การกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ด้วยตนเอง) การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายควรกระตุ้นให้เด็กพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์และเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

3.5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ควรมีแนวทาง ดังนี้ 1) การส่งเสริมศีล (การสร้างความรักใคร่ชอบและการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ) ควรนำผลการประเมินมาใช้ในการตรวจสอบ

และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้นโดยเน้นการรับผิดชอบต่อการพัฒนาเด็ก 2) การส่งเสริมสมาธิ (การพัฒนาความตั้งใจและการปรับปรุงการเรียนรู้) การใช้ผลการประเมินควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความตั้งใจและสมาธิในการเรียนรู้ โดยการปรับแผนการเรียนการสอนตามผลประเมินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของเด็ก 3) การส่งเสริมปัญญา (การกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการปรับแผนการเรียนรู้) ผลการประเมินจะช่วยให้ในการวิเคราะห์และพัฒนาแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก สามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแผนการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดวิเคราะห์และเรียนรู้จากประสบการณ์

3.6 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ควรมีแนวทางดังนี้ 1) การส่งเสริมศีล (การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและมีความเคารพ) ควรสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีความสุภาพและเคารพซึ่งกันและกัน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กได้อย่างเต็มที่ 2) การส่งเสริมสมาธิ (การสร้างการสื่อสารที่ตั้งใจและชัดเจน) การสื่อสารกับผู้ปกครองควรมุ่งเน้นการสื่อสารที่มีความชัดเจนและตรงประเด็น ผู้บริหารควรตั้งใจในการสื่อสารข้อมูลที่สำคัญ 3) การส่งเสริมปัญญา (การสร้างการสื่อสารที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้) การสื่อสารที่ดีควรกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเด็กผ่านช่องทางต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก รองลงมา การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบูรณาการการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีข้อจำกัดในทรัพยากร การบูรณาการการเรียนรู้ในระดับการศึกษาปฐมวัยอาจต้องการทรัพยากรที่หลากหลาย ทั้งในด้านของเวลา ครูผู้สอนที่มีทักษะเฉพาะทาง และวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ในหลายๆ ด้านการขาดแคลนทรัพยากรเหล่านี้อาจทำให้การบูรณาการการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ท้าทายและยากต่อการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ ขาดการอบรมหรือพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการการเรียนรู้ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในหลักสูตรและวิธีการสอนที่หลากหลาย หากครูผู้สอนไม่ได้รับการพัฒนาในด้านนี้ หรือมีการอบรมที่ไม่เพียงพอ อาจทำให้ครูไม่สามารถดำเนินการบูรณาการการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อุปสรรคจากการจัดการหรือบริหารภายในสถานศึกษา ผู้บริหารบางท่านอาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการการเรียนรู้ หรืออาจจะขาดการส่งเสริมให้ครูนำแนวทางนี้มาใช้ในการสอนจึงทำให้การบูรณาการการเรียนรู้ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ความเข้าใจที่แตกต่างกัน การบูรณาการการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องการความร่วมมือจากหลายฝ่าย รวมถึงครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง หากการสื่อสารไม่ชัดเจนหรือความเข้าใจไม่ตรงกัน อาจทำให้การบูรณาการการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง รวมถึงลักษณะของเด็กปฐมวัย เด็กในระดับนี้มีความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งทางด้านสังคม อารมณ์และสติปัญญา

การบูรณาการการเรียนรู้ในลักษณะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กอาจต้องใช้เวลาและการวางแผนที่รอบคอบ ซึ่งอาจทำให้ครูรู้สึกว่าการบูรณาการการเรียนรู้เป็นงานที่ยาก การที่ด้านการบูรณาการการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดจึงอาจเกิดจากความท้าทายและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินการดังกล่าว โดยอาจต้องมีการพัฒนาทักษะและเพิ่มทรัพยากรในการสนับสนุนเพื่อให้การบูรณาการการเรียนรู้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโชติกา เหมืองอุ่น (2563) ที่พบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียนสบเปิงวิทยา อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 ด้าน มีการปฏิบัติเป็นจริงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการติดต่อสื่อสารรองลงมา คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการจัดประสบการณ์น้อยที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิตี คำศรีเมือง (2563) ที่พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนอนุบาลนานาชาติคิเคส์เฟิร์สท์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยา คงมัน (2560) ที่พบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอธิการสกายแลบ ธมมธโร (นามโท) (2561) ที่พบว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพงศกร มงคลหมู่ (2564) ที่พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด คือ สื่อการเรียนรู้สภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนการสอน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ที่พบผลการวิจัยเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 อาจจะมีกรอบความคิด ความเข้าใจ และทัศนคติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมากในเรื่องการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งอาจเป็นผลมาจาก 1) นโยบายและการกำกับดูแลที่ชัดเจน สำนักงานเขตพื้นที่ฯ อาจมีนโยบาย แนวปฏิบัติ หรือการนิเทศติดตามที่เข้มแข็งและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ผู้บริหารทุกคนรับรู้และยึดถือแนวทางเดียวกันโดยไม่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานส่วนตัว 2) การพัฒนาวิชาชีพที่เป็นระบบ ผู้บริหารอาจผ่านการอบรม พัฒนา หรือได้รับข้อมูลชุดเดียวกัน ทำให้เกิดการหลอมรวมความคิดเห็นให้เป็นมาตรฐานวิชาชีพ และ 3) วัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมและเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยในพื้นที่ อาจมีอิทธิพลเหนือกว่าความแตกต่างส่วนบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของอุษารัตน์ สาบา (2557) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดยะลา ตามความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามตัวแปรเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจรงค์ จันทรขาว (2561) ที่พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และครูที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเสนอแนะวิธีการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ได้แก่ 1) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การนำ

หลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยจะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างครบถ้วนทั้งในด้านศีล สมาธิ และปัญญาที่จะช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพและทักษะการเรียนรู้ที่ดีในอนาคต

2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การสร้างมุมการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการพัฒนาเด็กทั้งในด้านศีล สมาธิ และปัญญา 3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการส่งเสริมศีล สมาธิ และปัญญาผ่านกิจกรรมที่让孩子ได้เรียนรู้การเคารพในตัวเองและผู้อื่น การควบคุมอารมณ์และการพัฒนาความคิดวิเคราะห์ 4) การบูรณาการการเรียนรู้ ในการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ผู้บริหารควรคำนึงถึงการเลือกสื่อที่ส่งเสริมศีล สมาธิ และปัญญา โดยการใช้สื่อที่มีคุณค่าทางด้านจริยธรรมและสร้างระเบียบในการเรียนรู้ ส่งเสริมการพัฒนาสมาธิและความตั้งใจในการเรียน และกระตุ้นให้เด็กคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัย 5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การนำผลการประเมินมาปรับแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การรับผิดชอบและการปรับปรุงการเรียนการสอน การกระตุ้นความตั้งใจและสมาธิในการเรียนรู้ และการกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ด้วยตนเอง 6) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก การสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับผู้ปกครองตามหลักไตรสิกขา ควรเน้นการสื่อสารที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเคารพซึ่งกันและกัน การสื่อสารที่ตั้งใจและชัดเจนเพื่อให้เกิดการเข้าใจที่ตรงกันและการสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาสอดคล้องกับงานวิจัยของโชติกา เหมืองอุ่น (2563) พบว่า กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร ส่วนทางด้านการตัดสินใจควรประกอบด้วยกลยุทธ์ร่วมประเมินนักเรียนตามสภาพจริงเกี่ยวกับแฟ้มประจำตัวนักเรียน กลยุทธ์ร่วมวางแผนแสดงความคิดเห็นแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ และกลยุทธ์การร่วมประเมินผลการดำเนินการ เพื่อติดตาม ตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ดีขึ้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของพิริวัตร เทวาพิทักษ์ (2567) ที่พบว่า 1) ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย ควรให้ความสำคัญพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเน้นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ Active Learning กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยเสริมสร้างทักษะชีวิตตามวิถีทางธรรมชาติ เน้นเรียนรู้หลากหลายภาษา เรียนรู้ทักษะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ 2) ด้านการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ควรวิเคราะห์ปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการพัฒนา กำกับติดตาม ประเมินหลักสูตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของนเรศ อภัยสุน (2568) ที่พบว่ารูปแบบ คือเวียงจำ HEALTH Model” (Kuewingjam HEALTH Model) ซึ่ง E = Environment ในเวียงจำ HEALTH Model หมายถึง การมีสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย L = Learn หมายถึง การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการศึกษาที่หลากหลายโดยยึดเด็กเป็นสำคัญจัดกิจกรรมโดยยึดเด็กเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพ และ T=Team หมายถึง การทำงานร่วม 4 ภาคีเครือข่ายท้องถิ่น ท้องถิ่น ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานอื่นมีการบริหารงานผ่านคณะกรรมการสถานศึกษา/ประชุมผู้ปกครอง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ พุทธวิธีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 มีความสัมพันธ์จากการบูรณาการดังนี้

วงกลมชั้นในสุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าหมายไว้ คือ พุทธวิธีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

วงกลมชั้นที่ 2 ได้แก่ การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ

วงกลมชั้นที่ 3 ได้แก่ หลักสูตรศึกษา

ประเด็นที่ 1 สภาพการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

ประเด็นที่ 2 การใช้หลักธรรมไตรสิกขา มาบูรณาการปรับใช้ร่วมกันซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเสนอพุทธวิธีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเสนอพุทธวิธีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ผู้บริหารควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการปฏิบัติตามศีล เช่น การสอนเด็กให้มีความรับผิดชอบในการดูแลตนเอง การเคารพสิทธิและความรู้สึกของผู้อื่น และการมีวินัยในการทำกิจกรรมที่ออกแบบร่วมกัน การจัดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กฝึกสมาธิ ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้การมีสมาธิในการทำกิจกรรมที่ออกแบบร่วมกัน เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมเรียนรู้

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยการออกแบบมุมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะชีวิตและการเรียนรู้ที่ครบถ้วน ผู้บริหารควรจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการสร้างวินัยในการเรียนรู้ โดยการออกแบบมุมการเรียนรู้ที่มีระเบียบและเหมาะสม การสร้างมุมการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจต้องสามารถกระตุ้นให้เด็กมีสมาธิ เช่น มุมประดิษฐ์งานศิลปะ มุมเรียนรู้ธรรมชาติ หรือมุมการทดลองทางวิทยาศาสตร์ สร้างมุมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้คิดและเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการออกแบบมุมที่让孩子สามารถทดลอง คิวคิวเคราะห์ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กได้เรียนรู้การเคารพในตัวเองและผู้อื่น การควบคุมอารมณ์และการพัฒนาความคิดวิเคราะห์ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาอารมณ์และทักษะสังคมได้อย่างสมดุลและเหมาะสม การจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาอารมณ์และสังคมของเด็กควรมีการส่งเสริมการเคารพในตัวเองและผู้อื่น โดยการสอนให้เด็กมีมารยาทและการปฏิบัติตามกฎระเบียบในกิจกรรมกลุ่ม การจัดกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมควรส่งเสริมการฝึกสมาธิและการควบคุมอารมณ์ เช่น การเล่นเกมที่ต้องใช้การสังเกตหรือการระงับความรู้สึกในการแข่งขัน

4. การบูรณาการการเรียนรู้ ในการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย โดยการใช้สื่อที่มีคุณค่าทางด้านจริยธรรมและสร้างระเบียบในการเรียนรู้ ส่งเสริมการพัฒนาสมาธิและความตั้งใจในการเรียน และกระตุ้นให้เด็กคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัย ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้สื่อการสอนที่มีความเหมาะสมและถูกต้องตามหลักศีล เช่น การเลือกสื่อที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีให้กับเด็ก การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายควรกระตุ้นให้เด็กพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์และเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การนำผลการประเมินมาปรับแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงการพัฒนาในสามด้าน ได้แก่ การรับผิดชอบและการปรับปรุงการเรียนการสอน (ศีล) การกระตุ้นความตั้งใจและสมาธิในการเรียนรู้ (สมาธิ) และการกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ปัญญา) โดยการใช้ผลการประเมินเป็นเครื่องมือในการปรับแผนการเรียนการสอนให้เหมาะสมและตรงกับพัฒนาการของเด็ก ผู้บริหารควรนำผลการประเมินมาใช้ในการตรวจสอบและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้นโดยเน้นการรับผิดชอบต่อการพัฒนาเด็ก

6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็กตามหลักไตรสิกขา ผู้บริหารควรเน้นการสื่อสารที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเคารพซึ่งกันและกัน (ศีล) การสื่อสารที่ตั้งใจและชัดเจนเพื่อให้เกิดการเข้าใจที่ตรงกัน (สมาธิ) และการสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนา (ปัญญา) โดยการใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเหมาะสมเพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ควรส่งเสริมการใช้หลักธรรมในการสอน นำหลักธรรมคำสอน เช่น การเจริญสติและความเมตตา มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในเด็กปฐมวัย

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ควรพัฒนาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเล่น จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เด็กสามารถเรียนรู้ผ่านการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ เพื่อพัฒนาทักษะต่างๆ

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จัดพื้นที่การเรียนรู้ที่สะดวกและปลอดภัย โดยมีบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เด็กสามารถเรียนรู้และเติบโตได้ตามศักยภาพ

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ควรเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก เช่น การประชุมกับผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

1.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ควรฝึกอบรมครูให้มีความรู้และทักษะ จัดอบรมให้กับครูในด้านการใช้ทฤษฎีในการบริหารและการสอน พร้อมทั้งพัฒนาความสามารถในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างครบถ้วน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านความพอใจในกิจกรรมลูกเสือของบุคลากรโรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตนเองของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาด้านการวางแผนติดตามและการประเมินผล การจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กันต์ฉวีชัย อยู่อำไพ. (2560). การศึกษาปฐมวัยไทยและนานาชาติประเทศไทยสมัชชาปีที่ 4. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 13(1), 78-87.
- จรงค์ จันท์ขาว. (2561). การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. การประชุมหาญใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9.
- โชติกา เหมืองอุ่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยโดยมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนสบเปิงวิทยา อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทิพย์พัศ คลังแสง. (2565). การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาใน โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- นเรศ อภัยลุน.(2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลตำบลจิม (คือเวียงจ่า) อำเภอ
ปง จังหวัดพะเยา. แหล่งที่มา https://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=173676&bcat_id=14.
สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2568.
- ประเวศ วะสี. (2560). ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- พงศกร มงคลหมู่. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา หน้า 5 เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก.
(30 เมษายน 2562).
- พระอธิการสกายแลบ ธรรมธโร (นามโท). (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิริวัตร เทวพิทักษ์.(2567). แนวทางการบริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นเลิศ สังกัดเทศบาลในเขต
พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏสกลนคร, 12(16), 1-10.
- มณฑา วงษาไฮ. (2564). การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 5(2), 12.
- ลีปนันท เกตุทัต และคณะ. (2560). ความฝันของแผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ตะวันออก.
- สุริยา คงมั่น. (2560). การจัดการศึกษาปฐมวัยกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อภิรติ คำศรีเมือง. (2563). แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลนานาชาติคิตส์
เฟิร์สท์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- อำรุง จันทวานิช. (2561). แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาสำนักนโยบายและแผนการศึกษา.
- อุษารัตน์ สาบา. (2557). สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล
ในจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

**แนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี**
**GUIDELINES FOR MOTIVATION ENRICHMENT TOWARDS STUDENTS' AFFAIRS
MANAGEMENT UPON THE USE OF 4 BHAVANA PRINCIPLES AMONG SCHOOLS
IN PHATHUMTHANI SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE OFFICE**

¹วิริทธิพล เดชสิทธิ์จักร Virittipon Datsitnatjakron

²พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญญา PhrakhrusangkharakChakkit Bhuripaño

³เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Chongsakulsiri

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: virittipon33@gmail.com

Article Received: May 25, 2025. Revised: June 22, 2025. Accepted: June 24, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 2) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาข้อมูลเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ควบคู่กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการภาคสนาม โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 รูป/คน และนำข้อมูลในประเด็นที่ได้ศึกษามาสังเคราะห์สร้างเป็นกระบวนการในการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมวิไล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่าการบริหารงานกิจการนักเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและพัฒนาทักษะชีวิตการทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา และการสร้างความสัมพันธ์ รวมถึงการสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์การบริหารกิจการนักเรียนประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน 2) ผลการศึกษาการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี การบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม มีการบูรณาการคุณธรรมในชีวิตประจำวัน พร้อมใช้การเสริมแรงบวกเพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม ผ่านกิจกรรมจิตอาสาและโครงการที่ตอบสนองความสนใจของนักเรียน การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมให้พวกเขาเผชิญกับความท้าทายในอนาคตอย่างมั่นคงและมีคุณธรรม 3) แนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 4 แนวทางดังนี้ (1) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีการนำหลักภาวนาเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันกันระหว่างครูและนักเรียน สร้างสุขภาพที่ดีต่อการออกกำลังกาย มีสุขภาพปราศจากโรคภัยต่างๆ (2) การปรับพฤติกรรม

มุ่งเน้นฝึกกาย วาจาและจิต ใช้หลักศีลภาวนาบูรณาด้วยกิจกรรมเป็นฐานในการพัฒนา และเป็นการลดความขัดแย้งอาจจะเกิดขึ้น (3) การบูรณาการด้วยหลักของจิตภาวนา เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ฝึกอบรมสุขภาพด้วยการฝึกสมาธิ จะช่วยให้เกิดความมั่นคงทางอารมณ์ และจิตใจ (4) การเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมคุณค่าทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม สนับสนุนกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาด้วยจิตปัญญาภาวนา เกิดสภาวะความเข้มแข็งทางจิตใจ พิจารณาด้วยเหตุผล มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ให้กับสังคม

คำสำคัญ: การสร้างแรงจูงใจ, การบริหารงานกิจการนักเรียน, หลักภาวนา 4

Abstract

This research article aimed to 1) study the motivation for student affairs administration in schools under the Secondary Educational Service Area Office, Pathum Thani, 2) Study methods of motivating for student affairs administration based on the Four Bhāvanā Principles, and 3) propose guidelines for enhancing motivation in student affairs administration following the Four Bhāvanā Principles. This research was a qualitative research by studying documentary data from secondary sources along with field action research. Data were collected from in-depth interviews with 12 individuals and the data from the issues studied were synthesized to create a process for creating motivation for student affairs management at Pathum Wilai School.

The research results found that 1) Motivation for student affairs administration played a crucial role in enhancing students' quality of life and developing essential life skills such as teamwork, problem-solving, and relationship-building. A supportive and collaborative working environment contributed to the sustainable success of student affairs administration. 2) Motivation for student affairs administration based on the Four Bhāvanā Principles in schools emphasized participatory management, integrating moral values into daily life, and using positive reinforcement to cultivate appropriate behaviors. This approach focused on the holistic development of students—physically, mentally, and socially—through volunteer activities and programs that align with students' interests. Additionally, promoting democracy in schools prepared students to face future challenges with confidence and integrity. 3) Guidelines for motivating student administration based on the Four Bhāvanā Principles in schools under the Office of the Secondary Education Area, Pathum Thani, were as follows: (1) Participatory administration, applying the principles of physical meditation to promote cooperation between teachers and students, creating health for exercise, and health free from diseases. (2) Behavioral adjustment focusing on training the body, speech, and mind, using the principles of moral meditation integrated with activities as a basis for development and reducing possible conflicts. (3) Integrating the principles of mental meditation to strengthen honesty, responsibility, and health training through meditation will help create emotional and

mental stability. (4) Creating an atmosphere conducive to learning by promoting physical, mental, and social values, supporting volunteer activities developed with wisdom meditation, creating a strong mental state, considering with reason, and having a sense of community service.

Keywords: Motivation, Students' Affairs Management, Four Bhāvanā Principles

บทนำ

การบริหารจัดการภายในโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญนำไปสู่ความสำเร็จตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 การบริหารจัดการภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นแนวทาง หรือเป็นปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนให้พัฒนาไปสู่มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งความหวังว่า “นักเรียนทุกคนจะผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศตามศักยภาพ” “ทุกห้องเรียนจะเป็นห้องเรียนคุณภาพ” “ครูทุกคนมีคุณภาพ มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู มีระบบเกื้อหนุน และเป็นสมาชิกของประชาคมแห่งการเรียนรู้” “ผู้บริหารทุกคนมีคุณภาพ บริหารอย่างเป็นระบบและเป็นผู้นำทางวิชาการ” และ “ประชาคมมีส่วนร่วม มีความพึงพอใจและให้การสนับสนุนโรงเรียน” โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวทางและให้ความสำคัญของมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษาฉบับนี้ โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนมัธยมศึกษาได้ใช้เป็นคู่มือในการประเมินความจำเป็นพื้นฐาน เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุด รวมทั้งเป็นเครื่องมือให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใช้ในการบริหารจัดการและสนับสนุนให้โรงเรียน พัฒนาเข้าสู่มาตรฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามสภาพที่แท้จริงของโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

งานกิจการนักเรียนเป็นภาระงานหนึ่งที่สำคัญของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียน ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรพัฒนานักเรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในทุกด้าน ทั้ง ทางด้าน อารมณ์สังคม จิตใจ ช่วยให้เป็นคนที่สมบูรณ์สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดย ให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งหวังให้นักเรียนมีพัฒนาการแบบองค์รวม กล่าวคือ ให้เป็นคนดีคนเก่ง คนมีความสุข ดังนั้น ครูทุกคนจึงมีบทบาทหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนานักเรียนโดยผ่านกระบวนการวางแผน และการบริหารจัดการ เพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้มีการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัย ภาควิชาในความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เติบโตและจงรักภักดีต่อสถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์มีจิตสาธารณะใช้ชีวิตอย่างพอเพียงปรับตัวมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน สามารถ เลือกลงดำเนินชีวิต อย่างมีภูมิรู้และภูมิธรรม โดยมีมาตรการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้าอุดรดิตถ์, 2567) โดยการนำหลักพุทธธรรม คือ หลักภavana 4 (ขุ.จ. (ไทย) 30/18/115) ในพระพุทธศาสนาเป็นหลักปฏิบัติ 4 ด้านที่ใช้เป็นคุณสมบัติของบุคคลท่าน

ใช้ว่า 1) กายภาวนา คนเป็นภาวิตกาโย ตัวกระทำเป็นกายภาวนา 2) ศีลภาวนา คนเป็นภาวิตศีโล ตัวกระทำเป็นจิตภาวนา 3) จิตภาวนา คนเป็นภาวิตจิตโต ตัวกระทำเป็นจิตภาวนา 4) ปัญญาภาวนา คนเป็นภาวิตปัญญา ตัวกระทำเป็นปัญญาภาวนา เป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นพื้นฐานที่พระพุทธศาสนาใช้วัดการพัฒนา คือ บุคคลที่ดีไม่เบียดเบียนทั้งตนเอง และไม่เบียดเบียนผู้อื่น เกณฑ์มาตรฐานนี้ มิใช่เป็นเพียงเครื่องวัดความถูกต้องชอบธรรมเท่านั้น แต่เป็นเครื่องวัดความสามารถด้วย คนที่ได้รับการพัฒนาย่อมมีความสามารถมากยิ่งขึ้น ในการที่จะสร้างผลดีหรือทำประโยชน์ให้แก่ตน โดยไม่ต้องเบียดเบียนก่อโทษแก่ผู้อื่น คือ คนยังพัฒนายังมีความสามารถ ยิ่งเก่ง ก็ยิ่งทำให้โลกเบียดเบียนกันน้อยลง (lifestudies.net, 2567)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4 ของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีเพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน วิธีการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4 และ เสนอแนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเป็นการวิจัยวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลเชิงพื้นที่ เริ่มดำเนินการจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์จริงและความต้องการของคนในพื้นที่ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยดำเนินการค้นหาครูผู้บริหาร ผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นเครือข่ายให้ข้อมูลดำเนินงานในพื้นที่ 2) ขั้นลงมือปฏิบัติ มีการวางแผน ปฏิบัติตามแผน สังเกต และสะท้อนผลโดยการจัดประชุมและเวทีสัมมนาทางวิชาการ หรือการสนทนากลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ผลดำเนินการ สรุปปัญหา อุปสรรค 3) การศึกษาในเชิงเอกสาร สรุปหลักการแนวคิด และหลักการทางวิชาการ ซึ่งเป็นแนวทางในการกำหนด แนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 4) ปฏิบัติภาคสนาม ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสัมมนาหรือจากกิจกรรมจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้บริหาร (2) ครู ผู้รับผิดชอบกิจการนักเรียน เป็นการนัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการหรือการสนทนากลุ่ม มีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วม ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นขั้นตอนที่ทำขึ้นในภายหลังจากการประชุม การระดมความคิดเห็น

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาวิธีการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวะ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ดำเนินการโดยการรวบรวมข้อมูล จากครู ผู้บริหาร นักเรียน จากการเข้าร่วมทำกิจกรรมและการออกแบบการบริหารกิจการนักเรียน ประชุมประเมิน ความเหมาะสมและการใช้งานได้จริง โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนรู้และมีการสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นและจัด สนทนากลุ่มหรือจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบ สำนวนความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) ใช้การสนทนากลุ่ม หรือการสัมมนาเชิง วิชาการ

ระยะที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวะ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีขั้นตอนดังนี้ 1) ดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงเอกสาร โดยค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา วารสาร บทความวิชาการ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เพื่อนำมาออก แบบและกำหนดทิศทางการดำเนินงานในภาพรวมของโครงการวิจัย 2) การเก็บข้อมูล จากการสัมภาษณ์เชิงลึก 3) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) 4) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) 4) การนำเสนอผล การศึกษาวิจัย ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการ พรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับแนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการ นักเรียนตามหลักภาวะ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาปทุมธานี มีดังนี้

การบริหารงานกิจการนักเรียนถือเป็นการกิจสำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการ พัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ โดยมีเป้าหมายในการเสริมสร้างทักษะชีวิตที่จำเป็นให้กับนักเรียน นอกจากการ เรียนการสอนในห้องเรียนแล้ว การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นยังช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะ การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและบุคลากรในโรงเรียน การมี ส่วนร่วมในกิจการต่างๆ ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่และการดำเนินชีวิตในสังคมได้ อย่างมีคุณภาพ การสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนและครูที่รับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การ ดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่จะช่วยเสริมสร้างทักษะทั้งด้าน ร่างกายและจิตใจให้กับนักเรียน เพื่อให้พวกเขาสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์ การกำหนดเป้าหมาย และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ครูและนักเรียนรู้สึกถึงความสำคัญของกิจกรรมและ ผลลัพธ์ที่จะได้รับการทำกิจกรรมนั้นๆ การสร้างแรงจูงใจในการบริหารกิจการนักเรียนต้องเริ่มจากการ ส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลกิจการนักเรียนมีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ โดยครูต้องเป็นผู้ที่ สามารถวางแผน กำหนดเป้าหมาย และประเมินผลกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การทำงาน ร่วมกันกับทีมงานที่มีความเข้าใจในบทบาทของตนเองและมีความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ช่วยให้การบริหารกิจการ นักเรียนประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันจะช่วยให้ทุกคนมีแรงจูงใจใน การทำงานและพัฒนาตนเองไปพร้อมๆ กัน

2. วิธีการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวนา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

2.1 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การวางแผนงานกิจการนักเรียนเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ครอบคลุมถึงการสร้างประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลายของนักเรียน โดยเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มีการลำดับความสำคัญของกิจกรรม รวมถึงจัดลำดับความเหมาะสมกับกลุ่มนักเรียนที่มีความแตกต่าง ทั้งในด้านศักยภาพและพฤติกรรม การดำเนินงานเน้นความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้กิจกรรมมีความต่อเนื่องและเกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นสุขภาพกายและจิตใจ เช่น กีฬา ศิลปะ การฝึกสมาธิ และการให้คำปรึกษา จะช่วยสร้างนักเรียนที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการปรับตัวและการพัฒนาทักษะชีวิต นอกจากนี้ การติดตามและประเมินผลเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของนักเรียน การวางแผนอย่างรอบคอบนี้ยังช่วยเสริมสร้างความสุข ความมั่นใจ และพัฒนานักเรียนให้พร้อมเผชิญกับอนาคตอย่างมีศักยภาพครบทุกด้าน ส่งเสริมการเสริมสร้างคุณค่าของตนเองผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำงานอาสาสมัครหรือการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน ซึ่งทำให้พวกเขาเข้าใจความสำคัญของการเป็นสมาชิกในสังคม และรู้จักแบ่งปันความรู้สึกเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะการสื่อสารและการแก้ปัญหาที่มีบทบาทสำคัญในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในด้านการศึกษาและการทำงาน รวมถึงการมีทักษะในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้คนในสังคมอย่างมีความเข้าใจและความเคารพซึ่งกันและกัน

2.2 การพัฒนาแบบองค์รวม ส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีวินัย คุณธรรม และจริยธรรม โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ในเชิงบวก ผ่านการเป็นแบบอย่างที่ดีจากครู การบูรณาการคุณธรรมในบทเรียน การใช้การเสริมแรงบวกและการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของพฤติกรรมที่เหมาะสม การสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และการเสริมสร้างวินัยในห้องเรียนผ่านการวางแผนที่ชัดเจน การจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของนักเรียน การใช้การเสริมแรงในเชิงบวก การชมเชยและให้รางวัล รวมถึงการติดตามและประเมินผลการพัฒนาพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้การสร้างบรรยากาศที่ดีในโรงเรียนผ่านการจัดทำมุมคุณธรรมและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกันและแก้ไขปัญหาจะช่วยให้เด็กนักเรียนพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมได้อย่างยั่งยืน มีการติดตามผลการพัฒนาพฤติกรรมช่วยเสริมความมุ่งมั่นในการปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น ทั้งยังสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ในเชิงบวกที่นักเรียนสามารถพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในอนาคต

2.3 การพัฒนานักเรียนและการสนับสนุน ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรเน้นการพัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยการส่งเสริมจิตอาสาและการอบรมจิตใจ โรงเรียนควรสร้างบรรยากาศที่เอื้ออาทรและเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา เพื่อเสริมสร้างคุณค่าของการช่วยเหลือผู้อื่น รวมถึงส่งเสริมการสื่อสารและการเปิดใจในกิจกรรมต่าง ครูและผู้บริหารควรมีบทบาทในการสร้างแรงบันดาลใจและสนับสนุนการพัฒนานักเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเข้ากับความสนใจของนักเรียน ซึ่งการพัฒนาไม่ได้จำกัดเพียงแคในห้องเรียน แต่ยังคงมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมให้เด็กๆ ได้มีโอกาสเรียนรู้ผ่านกิจกรรมภายนอก เช่น การเข้าร่วมโครงการต่างๆ ที่สามารถพัฒนาความคิดริเริ่มและการ

ทำงานเป็นทีมได้ การประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมสามารถสนับสนุนการเรียนรู้และการเติบโตของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4. การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนผ่านการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจเป็นการช่วยให้เด็กเข้าใจในหลักการและคุณค่าของประชาธิปไตย เช่น สิทธิ เสรีภาพ ความเท่าเทียมและความรับผิดชอบในสังคม โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ เช่น สภานักเรียน การเลือกตั้ง และกิจกรรมจิตอาสา เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม การฝึกอบรมควรเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการเคารพความคิดเห็นผู้อื่น ครูและผู้บริหารควรเป็นผู้แนะนำและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยกิจกรรมต่าง ๆ ควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการเคารพสิทธิของผู้อื่น เมื่อเด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านความคิดและจิตใจ ก็จะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีความรับผิดชอบ การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น การร่วมกิจกรรมทำความสะอาดโรงเรียน หรือการร่วมมือในการจัดโครงการเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส การพัฒนาความรับผิดชอบในด้านนี้จะช่วยให้เด็กๆ เข้าใจถึงการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณค่าและรู้สึกภาคภูมิใจในการทำสิ่งที่ดีให้กับส่วนรวม ซึ่งจะเป็นการสร้างพลเมืองที่มีจิตสำนึกที่ดีและสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

3. แนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวะนา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีดังนี้

3.1 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (Shared leadership) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยนำหลักภาวะนามาประยุกต์ใช้ โดยมีการสร้างสตีก่อนเริ่มการประชุมด้วยการนั่งสมาธิประมาณ 5 นาที มีการวางแผนร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา โดยการประสานงานระหว่างครูและนักเรียนจะช่วยให้การกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของทั้งสองฝ่าย การร่วมมือในการวางแผนช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลให้พวกเขารู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมและมีความมุ่งมั่นในการดำเนินการมากยิ่งขึ้น โดยครูสามารถให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการกำหนดทิศทางและวิธีการที่เหมาะสม ขณะที่นักเรียนสามารถเสนอไอเดียและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในการวางแผนยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้การรับผิดชอบต่อสังคมและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

3.2. การพัฒนาแบบองค์รวม (Thorough Development) โดยการบูรณาการคุณธรรมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของคุณค่าต่างๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการเคารพผู้อื่น การเสริมแรงบวกในกระบวนการเรียนการสอนจะช่วยให้นักเรียนรู้สึกมีคุณค่าและได้รับการยอมรับจากครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้พวกเขามีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองต่อไปเช่น การส่งเสริมการทำความดีและการเคารพสิทธิของผู้อื่น จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในเชิงบวกและเป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตของนักเรียน สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ก็เป็นสิ่งสำคัญ เช่น การจัดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน การติดตามและประเมินผลจะช่วยให้โรงเรียนสามารถตรวจสอบการพัฒนาของนักเรียนในด้านต่างๆ และปรับปรุงวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง กิจกรรม

ส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียนและชั้นเรียน เช่น การจัดโครงการจิตอาสา หรือการส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยเหลือสังคม กิจกรรมการฝึกทักษะในชั้นเรียน เป็นต้น จะช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการทำดี และฝึกทักษะทางสังคม ในขณะเดียวกัน การร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนจะเป็นการสร้างเครือข่ายการสนับสนุนที่แข็งแกร่ง ซึ่งสามารถช่วยพัฒนาและเสริมสร้างคุณธรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3.3. การพัฒนานักเรียนและการสนับสนุน (Educational development and support) เริ่มจากการส่งเสริมและการเสริมสร้างคุณค่าทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การสนับสนุนจากครูและผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน และกระตุ้นให้พวกเขามีความตั้งใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การอบรมจิตใจและการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมจะช่วยให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างบรรยากาศที่เอื้ออาทรในโรงเรียนเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและพร้อมที่จะเรียนรู้ ด้วยวิธีฝึกจิตภาวนาในช่วงเช้าก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ด้วยการนั่งสมาธิ เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่สงบและพร้อมต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้การช่วยเหลือผู้อื่นและรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งจะเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนช่วยให้เกิดความร่วมมือที่ยั่งยืนและเสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย

3.4 การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม (Promoting social responsibility) เน้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดงานกิจกรรมภายในโรงเรียนหรือการเลือกตั้งสภานักเรียนจะช่วยให้นักเรียนรู้จักการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลมีการใช้ปัญญาในการไตร่ตรองสิ่งต่างๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งเสริมให้พวกเขามีความรับผิดชอบต่อในทุกการกระทำ การแสดงออกในประเด็นสาธารณะ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาหรือการร่วมมือในโครงการเพื่อสังคมเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการปฏิบัติบนพื้นฐานของการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงการเคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น แม้ในสถานการณ์ที่มีความแตกต่าง ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม จัดตั้งสภานักเรียนในโรงเรียนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และการตัดสินใจร่วมกัน นักเรียนจะได้ฝึกทักษะการแสดงความคิดเห็น การเคารพความคิดเห็นผู้อื่น และการทำงานเป็นทีมในการแก้ไขปัญหาหรือจัดกิจกรรมต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่าการส่งเสริมให้ครูมีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการกิจกรรมเป็นหัวใจสำคัญในการทำให้กิจกรรมต่างๆ ประสบผลสำเร็จ ครูต้องสามารถวางแผน กำหนดเป้าหมาย และประเมินผลกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นสามารถตอบสนองต่อการพัฒนานักเรียนได้จริง นอกจากนี้ การทำงานร่วมกับทีมงานที่มีความเข้าใจในบทบาทของตนเองและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ยังช่วยให้การบริหารกิจการนักเรียนสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ดี สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าและมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ ถือเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและพัฒนาการที่สมบูรณ์ของนักเรียนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ เห็นได้ชัดว่า การ

บริหารงานกิจการนักเรียนที่มีการสร้างแรงจูงใจในทุกภาคส่วน ทั้งนักเรียน ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนสามารถประสบความสำเร็จได้ การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันและการมุ่งมั่นพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารกิจการนักเรียนสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของเจนจิรา อักษรเงิน (2566) ที่พบว่า สภาพการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ด้านการยอมรับนับถือ และด้านความรับผิดชอบ และสอดคล้องกับการวิจัยของวิศรุต คงเทพ (2565) ที่พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน การบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

2. ผลการศึกษาวิธีการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง การให้คำปรึกษาช่วยพัฒนาความสามารถของนักเรียนทั้งด้านการปรับตัวและทักษะชีวิต การติดตามผลและประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญในการปรับปรุงกิจกรรมเพื่อให้กิจกรรมมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง โดยดำเนินการพัฒนาแบบองค์รวมสร้างกระบวนการที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนอย่างมีระบบผ่านการเป็นแบบอย่างที่ดีจากครู บุคลากรคุณธรรมในบทเรียนและการใช้การเสริมแรงบวก การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม โดยมีการติดตามผลการพัฒนาพฤติกรรมและการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน การสอนให้นักเรียนเคารพสิทธิผู้อื่นและรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นการส่งเสริมคุณธรรมให้ยั่งยืน การสนับสนุนจากครูและผู้บริหารที่มีบทบาทในการสร้างแรงบันดาลใจ การจัดกิจกรรมที่หลากหลายและตรงกับความต้องการของนักเรียน การประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนทำให้กิจกรรมสามารถสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนผ่านการฝึกอบรมการพัฒนาจิตใจและการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การให้โอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ เช่น การเลือกตั้งหรือกิจกรรมจิตอาสา การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกดีในการแก้ไขปัญหาสังคมและรักษาสิ่งแวดล้อมในอนาคตสอดคล้องกับ Mary Elizabeth Cranley (2003) ที่พบว่า การจัดการศึกษาด้านจริยธรรมโดยผู้บริหารและครูเน้นการปลูกฝังความดีงามที่ยึดตามหลักพระพุทธศาสนาโดยเน้นการควบคุมตัวเอง เป็นแบบอย่างให้แก่คนอื่นได้แม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในหลักสูตร สิ่งที่ต้องปฏิบัติต่อกันคือการให้เกียรติผู้อื่นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและได้ค้นพบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจริยศึกษาในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้และปฏิบัติได้แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่านักเรียนส่วนใหญ่จะมีความประพฤติที่เหมาะสมแต่ก็มีนักเรียนบางส่วนไม่ยอมเรียนวิจัยสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมนักเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วม ในการเลือกกิจกรรมซึ่งสามารถส่งผลให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ แต่อย่างไรก็ตาม โรงเรียนจำเป็นต้องมีการ

วางแผนปฏิบัติไว้ สำหรับนักเรียนในแต่ละปีการศึกษา มีการศึกษา สภาพแวดล้อมบริบทของโรงเรียน งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ส่งเสริมพัฒนานักเรียน เน้นทางด้าน ความประพฤติ ระเบียบ วินัย คุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพที่ดี สวัสดิการความปลอดภัยของนักเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้เป็นคนดี และอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และสอดคล้องกับ การวิจัยของชาคริต สุวรรณวงษ์, เกษม แสงนันทน์ และสุทธิพงษ์ ศรีวิชัย (2568) ที่พบว่า วิธีการพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครู ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำครู ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมสร้างความ เชื่อมั่นและความเคารพในวิชาชีพครูในสังคม ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในด้าน จริยธรรมและคุณธรรม และชุมชนในทางสร้างสรรค์ ชักนำศิษย์ไปศึกษาในแหล่งวิทยาการชุมชน ไต่ถามทุกข์ สุขของศิษย์อย่างสม่ำเสมอ เข้าใจความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น เลือกใช้วิธีการที่หลากหลายในการสอนให้ เหมาะสมกับสภาพของศิษย์เป็นการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพ ใช้วิธีการที่ เหมาะสมกับศิษย์แต่ละคนจะช่วยให้การเรียนการสอนมีความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของศิษย์ใน แต่ละรูปแบบการเรียนรู้ ทำให้ศิษย์สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และมีพัฒนาการที่ดีในทุกด้าน ปฏิบัติตนตาม หลักจริยธรรมและคุณธรรมอย่างแท้จริงจะช่วยสร้างความไว้วางใจ ความยุติธรรม และความโปร่งใส ครูมีความ พร้อมในการสร้างสรรค์การเรียนรู้และการรักษาความประพฤติและการแสดงออกของครู ควรเป็นไปอย่าง เหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม เคารพความรู้สึกรักของผู้อื่น สร้างแรงบันดาลใจแก่ศิษย์ เพื่อนครู แสดงออกถึงความรักในวิชาชีพและการเผยแพร่ผลงานต้องมาจากการกระทำที่เป็นรูปธรรมการ พัฒนาตนเอง และการสร้างผลงานครูควรมุ่งมั่นพัฒนาทักษะและความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่องให้ เกียรติและยอมรับในผลงานของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

3. ผลการแนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวะนา 4 ของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 4 แนวทางดังนี้ (1) การบริหารงานแบบมี ส่วนร่วม มีการนำหลักภาวะนาเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันกันระหว่างครูและนักเรียน สร้างสุขภาพที่ดีต่อการออกกำลังกาย มีสุขภาพปราศจากโรคร้ายต่างๆ (2) การปรับพฤติกรรมมุ่งเน้นฝึกกาย วาจาและจิต ใช้หลักศีลภาวะนาบูรณาด้วยกิจกรรมเป็นฐานในการพัฒนา และเป็นการลดความขัดแย้งอาจจะ เกิดขึ้น (3) การบูรณาการด้วยหลักของจิตภาวะนา เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ฝึกอบรม สุขภาพด้วยการฝึกสมาธิ จะช่วยให้เกิดความมั่นคงทางอารมณ์ และจิตใจ (4) การเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมคุณค่าทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม สนับสนุนกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาด้วยจิต ปัญญภาวะนา เกิดสภาวะความเข้มแข็งทางจิตใจ พิจารณาด้วยเหตุผล มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ให้กับ สังคม มีผลในการสร้างแรงจูงใจและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนในหลายด้าน ผู้บริหาร และครู ฝ่ายกิจการนักเรียน ควรประยุกต์ใช้หลักภาวะนาในกระบวนการบริหารงานของโรงเรียนช่วยเสริมสร้างการ มีส่วนร่วมของครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในกระบวนการวางแผนกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับ ความต้องการและความคาดหวังของทุกฝ่าย โดยเฉพาะการใช้การฝึกสมาธิเป็นเครื่องมือช่วยให้ทุกฝ่ายมีสติและสงบ เมื่อมีการประชุม ซึ่งเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจร่วมกัน การวางแผนร่วมกันช่วยให้นักเรียนรู้สึกเป็นเจ้าของ กิจกรรมและเพิ่มความมุ่งมั่นในการดำเนินงาน ตลอดจนช่วยลดความขัดแย้งในกระบวนการเรียนรู้และการ ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรบูรณาการคุณธรรมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้นักเรียน ตระหนักถึงคุณค่าของการดำเนินชีวิตที่ดี การเสริมแรงบวกในการเรียนการสอน และการเป็นแบบอย่างจากครู จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนพัฒนาอย่างมีคุณค่า และการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับการ

เรียนรู้จะช่วยให้กระบวนการพัฒนานักเรียนมีความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของภุชณิศา วรสายัณห์, พระครูภัทรธรรมคุณ และพระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฺฒโน (2565) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับประถมศึกษา เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล 5 ด้าน โดยบูรณาการตามหลักภาวะนา 4 อันหลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาผู้บริหารคือกายภาวะนา ศีลภาวะนา จิตภาวะนา ปัญญาภาวะนา 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น ทำให้ดู อยู่ให้เห็นเป็นตัวอย่าง (2) ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงเป็นคนกล้าและเปิดเผย กล้าเผชิญกับความจริง บุกเบิกกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมในโรงเรียน (3) ภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (4) ภาวะผู้นำด้านแรงบันดาลใจเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ครองคน และครองงาน (5) ภาวะผู้นำด้านสนับสนุนเป็นผู้กระตุ้นจิตวิญญาณของทีมงานให้มีชีวิตชีวาในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการสร้างแรงจูงใจการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักภาวะนา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี สรุปองค์ความรู้การวิจัยคือ STEP MODEL ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย STEP MODEL

จากภาพองค์ความรู้การวิจัย STEP MODEL มื่ออธิบายดังนี้

S : Shared leadershi หมายถึง การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีที่ปรึกษาและทีมงานในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยการประสานงานกับทุกฝ่ายในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ การร่วมมือระหว่างครูกับนักเรียนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะและความสามารถของนักเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม

T: Thorough Development หมายถึง การพัฒนาแบบองค์รวม การเรียนรู้ในเชิงบวก, การบูรณาการคุณธรรม, การเสริมแรงบวก, การเป็นแบบอย่าง, การสร้างบรรยากาศคุณธรรม, สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม, การติดตามและประเมินผล, กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม, การร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน

E: Educational development and support หมายถึง การพัฒนานักเรียนและการสนับสนุน การเสริมสร้างคุณค่า การพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การอบรมจิตใจ การพัฒนาทักษะการทำงาน เป็นทีม การสร้างบรรยากาศที่เอื้ออาหาร การสนับสนุนจากครูและผู้บริหาร การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา การสร้างแรงบันดาลใจ การประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชน

P: Promoting social responsibility หมายถึง การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม การส่งเสริมความเคารพต่อผู้อื่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การแสดงออกในประเด็นสาธารณะ โดยปฏิบัติบนพื้นฐานของการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำผลด้านการส่งเสริมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการวางแผนกิจกรรมร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการใช้หลักภาวะผู้นำในการฝึกสมาธิเพื่อเสริมสร้างสติและการตัดสินใจร่วมกันในกระบวนการประชุม ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้ง และเพิ่มความมุ่งมั่นของนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง

1.2 ควรนำผลด้านการพัฒนาแบบองค์รวม ไปใช้ในการบูรณาการคุณธรรมและทักษะที่ดีในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

1.3 ควรนำผลด้านการสนับสนุนการพัฒนานักเรียนในทุกด้านไปใช้ในการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออาหารในโรงเรียน เช่น การฝึกสมาธิก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่สงบและพร้อมสำหรับการเรียนรู้ และควรมีการสนับสนุนจากครูและผู้บริหารในด้านต่างๆ เพื่อให้การพัฒนานักเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ไปใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมในนักเรียน โดยการให้โอกาสนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาและกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสังคม การสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นการเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่นจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและการร่วมมือในสังคม เช่น การจัดโครงการจิตอาสา และการส่งเสริมการฝึกฝนทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณค่าต่อสังคม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการวางแผนการเรียนการสอนโดยใช้หลัก
ภาวนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สงบและเอื้อต่อการเรียน

2.2 ควรศึกษาเรื่องส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนโดยใช้หลักภาวนาใน
โรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร:
กระทรวงศึกษาธิการ.
- เจนจิรา อักษรเงิน. (2566). การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชาคริต สุวรรณวงษ์, เกษม แสงนนท์ และสุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2568). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ของครูตามหลักภาวนา 4 กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา จังหวัดปทุมธานี. วารสารบรร
ณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 6(1), 102-113.
- ภูษณิศ วรสายัณห์, พระครูภัทรธรรมคุณ และพระมหาญาณวิวัฒน์ จิตตพัฒโน. (2565). แนวทางการพัฒนา
ภาวะผู้นำคุณจิตตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 9(2), 335-345.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้าอุตรดิตถ์. (2567). คู่มือการบริหารกิจการนักเรียน. แหล่งที่มา
<https://www.tunu.ac.th/> สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2567.
- วิศรุต คงเทพ. (2565). การบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิต
สาธารณะของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- lifestudies.net. (2567). การพัฒนาที่ยั่งยืน : ภาวนา 4 - ธรรมานามัย. แหล่งที่มา
https://www.lifestudies.net/Article_202_1120.html สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2567.
- Mary Elizabeth Cranley. (2003). Tassaban School : The Moral Life of a Thai Primary School.
Dissertation Abstracts International, 65(5), 1531.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude
Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

การบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล
MANAGEMENT OF THE UPRIGHT SCHOOL PROJECT BASED ON THE FIVE
CHARACTERISTICS IN SECONDARY SCHOOLS OF CHAINAT PROVINCE
ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES

¹ชนุดร โสน้ำเที่ยง Chanudorn Sonamthiang

²ทนง ทศไกร Thanong Thosagai ³ดิเรก ด้วงลอย Direk Duangloy

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: kanchon.za@gmail.com

Article Received: May 04, 2025. Revised: June 26, 2025. Accepted: June 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีการปฏิบัติสูงสุดซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านมีวินัย อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านทักษะกระบวนการคิด ซึ่งอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย (1) ด้านทักษะกระบวนการคิด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบของผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และวิพากษ์ ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักธรรมาภิบาลและเจตนารมณ์โรงเรียนสุจริต (2) ด้านมีวินัย ผู้บริหารสถานศึกษาควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมวินัยควบคู่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและปรับปรุงมาตรการส่งเสริมวินัยโดยเน้นการมีส่วนร่วม สร้างกฎระเบียบที่ชัดเจน บริหารจัดการโปร่งใสให้ความสำคัญสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย ปลูกฝังความรับผิดชอบ พร้อมติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนา

อย่างต่อเนื่อง (3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งสร้างองค์กระต้นแบบด้านความซื่อสัตย์สุจริตโดยเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความตระหนักรู้ โปร่งใส ไว้วางใจ ตามหลักคุณธรรม โปร่งใส นิติธรรม สำนึกรับผิดชอบ และเปิดเผยข้อมูล พร้อมมีกลไกตรวจสอบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สอดแทรกคุณธรรม ประเมินผลเพื่อให้ยั่งยืนและคุ้มค่า (4) ด้านอยู่อย่างพอเพียง ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายตามหลักนิติธรรม เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและคุณค่าทรัพยากร โดยผู้บริหารวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดเป้าหมาย เปิดโอกาสมีส่วนร่วม โปร่งใส ตรวจสอบได้ รายงานผล สร้างวัฒนธรรมประหยัดเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน (5) ด้านมีจิตสาธารณะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลกิจกรรมจิตสาธารณะอย่างโปร่งใส เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติกิจกรรมบนพื้นฐานศีลธรรม กฎหมาย มีกลไกตรวจสอบประเมินผลที่ชัดเจนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อสร้างความไว้วางใจ ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม รายงานผลและประเมินผลกระทบระยะยาวอย่างคุ้มค่า

คำสำคัญ: การบริหาร, โครงการโรงเรียนสุจริต, โรงเรียนมัธยมศึกษา, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

This research article aimed 1) to study the management of the Upright School Project according to the five characteristics of secondary schools in Chainat Province, and 2) to propose a guideline for the management of the Upright School Project according to the five characteristics of secondary schools in Chainat Province based on the principle of good governance. This research was a mixed method research with 2 steps: Step 1: The management of the Upright School Project according to the five characteristics of secondary schools in Chainat Province was a quantitative research. The samples used in the research were 220 school administrators and teachers in secondary schools in Chainat Province. The research instrument was a 2-part, 5-level rating questionnaire. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. Step 2: Proposing a guideline for the management of the Upright School Project according to the five characteristics of secondary schools in Chainat Province based on the principle of good governance. This was a qualitative research method, and 9 key informants were interviewed. The research instrument was a semi-structured interview form. Data were analyzed by content analysis.

The research findings were as follows: 1) Overall, the project management of the Upright School Project based on the five characteristics in secondary schools of Chainat Province was rated at a high level. When considering each aspect individually, it was found that the highest level of practice was in the aspect of honesty, followed by discipline. The aspect with the lowest level of practice was thinking process skills, which was still rated at a high level. 2) The proposed guidelines for the project management of the Upright School Project based on the five characteristics in secondary schools of Chainat Province according to good governance principle were as follows: (1) Thinking process skills: School administrators should focus on developing students' systematic thinking skills through a variety of activities,

emphasizing student-centered learning, and promoting analytical, synthetic, evaluative, and critical thinking skills while simultaneously fostering moral and ethical values according to the good governance principle and the intentions of the Upright School Project. (2) Discipline: Administrators should instill moral and ethical discipline while building positive relationships and improving disciplinary measures by promoting participation, establishing clear regulations, managing transparently, emphasizing human rights and democracy, fostering responsibility, and continuously monitoring and evaluating development. (3) Honesty: Administrators should aim to create model organizations of honesty by setting a good example, raising awareness, ensuring transparency and trustworthiness based on principles of morality, transparency, the rule of law, responsibility, and disclosure of information, with mechanisms for inspection, promoting participation, integrating morality, and conducting evaluations for sustainability and cost-effectiveness. (4) Sufficiency living: Administrators should establish policies based on the rule of law to instill values of morality and resource conservation. They should analyze information, set goals, encourage participation, ensure transparency and accountability, report results, and foster a culture of frugality and shared responsibility. (5) Public-mindedness: Administrators should focus on transparently disclosing information about public-minded activities, allowing participation from all sectors in planning and implementing activities based on morality and legality, with clear mechanisms for monitoring and evaluation according to good governance principles, to build trust, promote social responsibility, and report and evaluate long-term impacts effectively.

Keywords: Management, Upright School Project, Secondary Schools, Good Governance Principles

บทนำ

สภาพแวดล้อมของสังคมไทยปัจจุบัน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทย มีสื่อและเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของบุคคล และก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะหลักธรรมาภิบาลกับการศึกษา (Good Governance) การกระจายอำนาจการมีส่วนร่วม ทางการศึกษา นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ผลจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ มีผลทำให้การจัดการศึกษาในท้องถิ่นดีขึ้น สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ข้อย่อย 4.2 ว่าในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าคุ้มทุน โดยเฉพาะหลักการมีส่วนร่วม เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจ ปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดง

ประชามติ หรืออื่นๆ และข้อย่อย 6.3 เร่งรัดให้เกิดการปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงในการบริหารภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูประบบราชการ และการปฏิรูปการศึกษา (วิทยากร เชียงกูล, 2567)

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่สามารถรับและส่งต่ออย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชาชน ชุมชน และสังคมรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ประชาชนมีความรู้ความสามารถมากขึ้นและพร้อมที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษามากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาและความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างยิ่ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ยุทธศาสตร์ที่ 6 เป็นยุทธศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดระบบและรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคมและพัฒนาระบบการเงินเพื่อการศึกษาให้รัฐสามารถใช้ทรัพยากรในการกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนาผู้เรียน และกำลังคนของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา กรอบแนวคิดในเรื่องหลักธรรมาภิบาลยังไม่มีบทบาทมากเท่าที่ควร ส่งผลทำให้การบริหารจัดการ ภาครัฐขาดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดปัญหาการคอร์รัปชันรวมทั้งก่อให้เกิดความสับสนเสี่ยงต่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของประเทศในระยะยาว (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2566) ดังนั้น ในการบริหารจัดการองค์การไม่สามารถที่จะเน้นเฉพาะหลักการทางวิทยาศาสตร์ ในความเป็นจริงบุคคลต่างมีจิตใต้สำนึกที่แตกต่างกันออกไป แต่ถ้านำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาพัฒนาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับการควบคุมทางด้านจิตใจของผู้บริหารให้มีการบูรณาการในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลสำหรับองค์การ จะทำให้หลักการนำสุจริตธรรมสู่การบริหารองค์การที่ยั่งยืนต่อไป

ด้วยการขับเคลื่อนการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ 2 เพื่อเป็นเครื่องมือให้หน่วยงานต่างๆ ใช้เป็นแนวทางนำไปสู่การจัดทำแผนการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการบูรณาการการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานในการดำเนินงานด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบให้เกิดประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานสร้างภาครัฐให้มีความโปร่งใส ปลดการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัวและละอายต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

จากการที่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทำข้อตกลงความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อประสานความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) โดยให้ความสำคัญกับการเตรียมการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในสถานศึกษา เพื่อบูรณาการการปลูกจิตสำนึก ถือเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศชาติ

ในการขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ระยะที่ 3 ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต และยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก เพื่อพัฒนานักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เกิดคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต ได้แก่ ทักษะกระบวนการ

คิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และจิตสาธารณะ โดยดำเนินการตามแนวทางของปฏิญญาโรงเรียนสุจริตทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการป้องกัน ด้านการปลูกฝัง และด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายตัวชี้วัดของแผนบูรณาการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังนี้ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 100 มีการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่ผ่านการเรียนการสอนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ร้อยละ 80 ได้รับการปลูกฝังให้มีทัศนคติและค่านิยมไม่ยอมรับการทุจริต ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 80 เข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิดสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 80 ดำเนินกิจกรรมตามโครงการเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีความมีส่วนร่วมด้านทุจริตมีจิตสำนึกสาธารณะ และสามารถแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยละ 80 ดำเนินกิจกรรมตามโครงการเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีความมีส่วนร่วมด้านทุจริต มีจิตสำนึก สาธารณะ และสามารถแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ค่าคะแนนเฉลี่ยการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85

สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ มีผู้บริหารควบคุม กำกับ ดูแลให้การดำเนินงานของบุคลากรมีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้การปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ สถานศึกษาและบุคลากรทุกคนเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา ในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารและบุคลากรจะต้องนำหลักการต่างๆ มาบูรณาการร่วมกันเพื่อปรับใช้ในการบริหารและการดำเนินงาน แต่หลักการที่ขาดไม่ได้เลยคือการใช้หลักคุณธรรมซึ่งครอบคลุมจุดหมายของหลักธรรมาภิบาล (สุเมธ แสงนิมนวล, 2552) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใส การทำงานเกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพ

จากข้อมูลโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี พบว่าการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในสถานศึกษายังประสบปัญหา ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาออนไลน์ ประจำปีงบประมาณ 2567 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท 13 โรงเรียน มีผลคะแนนการประเมินต่ำกว่าร้อยละ 90 จำนวน 2 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท, 2567) ทั้งที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ได้มีนโยบาย รวมถึงการจัดการอบรมให้ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้นำหลักและแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการดำเนินงานมากขึ้น แต่บุคลากรบางส่วนยังไม่ได้นำหลักการดังกล่าวมาปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้การปฏิบัติงานเกิดปัญหาและข้อขัดแย้ง ส่งผลไปถึงคุณภาพของการศึกษาลดลงด้วย ปัจจุบันพบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ยังมีได้กำหนดแผนการดำเนินการและโครงการเพื่อรองรับการบริหารงาน และการดำเนินงาน ตามแนวทางการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ประกอบด้วย คุณลักษณะ 5 ประการได้แก่ 1) ทักษะกระบวนการคิด 2) มีวินัย 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) อยู่อย่างพอเพียง 5) มีจิตสาธารณะ อย่างจริงจัง อีกทั้งในการปฏิบัติงานบางขั้นตอนมีการทำงานที่ซ้ำซ้อนส่งผลให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเกิดความล่าช้า ผู้บริหาร

สถานศึกษาไม่สามารถประสานความร่วมมือที่ดีให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนได้ มีปัญหาความขัดแย้งภายในโรงเรียน เกิดความเสียหายแก่ราชการและตัวบุคคล หากไม่ได้รับการแก้ไขอาจส่งผลเสียต่อคุณภาพการศึกษา ไม่ได้มาตรฐานตามข้อกำหนด ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษา

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาด้านการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้ในการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการบริหารโรงเรียน ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากร ได้แก่ผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ทั้ง 13 โรงเรียน จำนวน 512 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครูจำนวน 499 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท จำนวน 220 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครูจำนวน 214 คน จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970) โดยเทียบสัดส่วนและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ 9 รูป/คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นการซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนสุจริต จากเอกสาร บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ 2) ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำร่างแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการหาดัชนี (index of congruence: IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.5 ถึง 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่ประชากร นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ซึ่งความเชื่อมั่นมีค่าอยู่ระหว่าง 1 ถึง +1 แต่ค่าความเชื่อมั่นที่ใช้ได้จะต้องมีค่าเป็น + และมีค่าใกล้เคียงกับ 1 6) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครู ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และ ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ Check list ตอนที่ 2 การบริหาร โครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท โดยใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale ของ Likert (1970) ซึ่งแต่ละคำถามจะเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการใช้เกณฑ์ระดับความคิดเห็น ซึ่งมีการแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาและการอ้างอิงคำพูดบุคคล

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัด ชัยนาท ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านทักษะกระบวนการคิด 2) ด้านมีวินัย 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้าน อยู่อย่างพอเพียง 5) ด้านมีจิตสาธารณะ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีการปฏิบัติสูงสุดซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านมีวินัย อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านทักษะกระบวนการคิด ซึ่งอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัด ชัยนาท โดยภาพรวม

ที่	การบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท	ระดับการปฏิบัติ			ลำดับที่
		$\bar{X}$	SD	แปลผล	
1	ด้านทักษะกระบวนการคิด	3.87	0.26	มาก	5
2	ด้านมีวินัย	4.71	0.22	มากที่สุด	2
3	ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	4.73	0.28	มากที่สุด	1
4	ด้านอยู่อย่างพอเพียง	4.02	0.50	มาก	4
5	ด้านมีจิตสาธารณะ	4.60	0.45	มากที่สุด	3
รวมเฉลี่ย		4.39	0.32	มาก	

2. แนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาทตามหลักธรรมาภิบาล

2.1 ด้านทักษะกระบวนการคิด สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการ คิด แนวทาง 1) สถานศึกษา ส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล และคุณธรรม โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้

ผู้เรียนอภิปราย ตั้งคำถาม ผิวกวิเคราะห์ เน้นการพิจารณาเหตุและผล รวมถึงไตร่ตรองผลกระทบของการกระทำ 2) สถานศึกษา มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่บูรณาการทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล และคุณธรรม โดยจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ผ่านกิจกรรม มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ เพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบร่วมกันภายใต้บรรยากาศที่เปิดกว้างและปลอดภัย 3) สถานศึกษา เน้นการออกแบบการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเผชิญสถานการณ์ท้าทาย ผิวกวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ผ่านคำถามระดับสูง พร้อมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อ

2.2 ด้านวินัย สถานศึกษามีการปรับปรุงมาตรการส่งเสริมวินัยให้เหมาะสม แนวทาง

1) สถานศึกษา ควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความเข้าใจในระเบียบวินัยผ่านกิจกรรม และการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงในชั้นเรียน ควบคู่กับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู และนักเรียนโดยมีการติดตามและประเมินผลมาตรการอย่างสม่ำเสมอ 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรปรับปรุงมาตรการส่งเสริมวินัยโดยเน้นการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย สร้างกฎระเบียบที่ชัดเจน สมเหตุสมผล สอดคล้องกับกฎหมายและหลักธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน 3) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและหลักการประชาธิปไตย ควบคู่ไปกับการปลูกฝังความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยเน้นการลงโทษเพื่อการพัฒนามากกว่าการลงโทษ

2.3 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายด้านความซื่อสัตย์สุจริต

แนวทาง 1) สถานศึกษา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจ ควบคู่ไปกับการสร้างบรรยากาศ วัฒนธรรมองค์กร โดยเน้นการให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์สุจริต 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบาย ระเบียบ แนวปฏิบัติ และกลไกการดำเนินงานที่ชัดเจน ครอบคลุม ปฏิบัติได้จริง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ 3) สถานศึกษา ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการกำหนดและดำเนินนโยบาย สอดแทรกคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตในการเรียนการสอน มีการประเมินผลและปรับปรุงนโยบายอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

2.4 ด้านอยู่อย่างพอเพียง สถานศึกษามีการกำหนดมาตรการประหยัดทรัพยากร แนวทาง

1) สถานศึกษา ปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีและความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรแก่ครู บุคลากร และนักเรียนทุกคน เน้นย้ำความพอประมาณ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการประหยัดทรัพยากร โดยการวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด ประเมินผล แนวทางการดำเนินงานที่ปฏิบัติได้จริง 3) สถานศึกษา เปิดโอกาสให้ ครู บุคลากร นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้

2.5 ด้านมีจิตสาธารณะ สถานศึกษามีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมจิตสาธารณะ

แนวทาง 1) สถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานกิจกรรมอย่างชัดเจน และตรวจสอบได้ รวมถึงเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ ในการปฏิบัติกิจกรรม 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรดำเนินกิจกรรมจิตสาธารณะโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรม จริยธรรม และกฎหมาย มีกลไกการตรวจสอบ และประเมินผลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ 3) สถานศึกษา ควรกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน สอดคล้องกับเป้าหมาย และวัดผลได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะกระบวนการคิดมีการปฏิบัติในระดับน้อยสุด ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายเหตุที่การปฏิบัติด้านทักษะกระบวนการคิดต่ำสุด เนื่องจากทักษะกระบวนการคิดเป็นทักษะที่มีความซับซ้อนและเป็นนามธรรมสูงกว่าคุณลักษณะอื่นๆ เช่น ความซื่อสัตย์หรือความมีวินัย ทำให้การนำไปปฏิบัติและการวัดผลประเมินผลทำได้ยากกว่า นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาอาจยังไม่ได้เน้นการส่งเสริมทักษะนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่องเท่าที่ควร ครูผู้สอนอาจยังขาดความชำนาญหรือเทคนิควิธีการที่หลากหลายในการกระตุ้นและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา หรือการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนภายใต้กรอบของโครงการโรงเรียนสุจริต อีกทั้งภาระงานอื่นๆ และข้อจำกัดด้านเวลา อาจทำให้การให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านนี้ถูกลดทอนลงไป เมื่อเทียบกับคุณลักษณะด้านอื่นที่เห็นผลเป็นรูปธรรมได้ง่ายกว่าในระยะสั้น การบูรณาการทักษะการคิดเข้ากับกิจกรรมหรือเนื้อหาสาระอื่นๆ ของโครงการอาจยังไม่ชัดเจนเพียงพอทำให้การปฏิบัติไม่เข้มข้นเท่าที่ควร สอดคล้องกับการวิจัยของรุ่งทิพย์ สะโลรัมย์ (2563) ที่พบว่า ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาตามโครงการโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาต่างมีบทบาทและหน้าที่ในการส่งเสริมคุณลักษณะสุจริตแก่นักเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยส่งเสริมให้มีทักษะการคิด ตลอดจนส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้เกิดคุณลักษณะด้านความสุจริต รวมทั้งยังปลูกฝังค่านิยมให้มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะ 5 ประการ คือทักษะการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ ภายใต้เกณฑ์มาตรฐานการบริหารงานของโรงเรียนโดยผู้บริหารและครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและขยายผลการดำเนินงานเข้าสู่ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการดำเนินการจัดการโครงการต่างๆ จะมีการประชุมและวางแผนงานร่วมกัน คณะครูมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุนงานของสถานศึกษาจึงทำให้สภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมาก โดยมีการอภิปรายผลในรายด้านดังต่อไปนี้

1.1 ด้านทักษะกระบวนการคิด การบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ด้านทักษะกระบวนการคิด อยู่ระดับ มาก อาจเป็นเพราะ ได้มีการบริหารโครงการโดยมีการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างชัดเจน บุคลากรครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีทักษะและเทคนิคการสอนที่กระตุ้นกระบวนการคิดของผู้เรียนได้ดี ผู้บริหารให้การสนับสนุนและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของเรณณรงค์ ดวงดีแก้ว (2565) ที่พบว่า การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน ถ้าจะให้ความชำนาญการและเกิดทักษะในระดับสร้างคุณค่าในหน่วยงาน หรือองค์กร ควรฝึกฝนทักษะการคิดโดยมีวิธีการกระบวนการจัดการ โดยจัดให้มีการอบรมสัมมนาในลักษณะปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย คุ้นชิน ฝึกฝนให้เกิดทักษะนั้นๆ รวมทั้งมีการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นกันเอง โดยมีความรู้สึกเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาโดยไม่มีความรู้สึกกดดัน ผ่อนคลายแล้วผลงานที่ได้จะเป็นเชิงบวก รวมทั้งสามารถบูรณาการความรู้จากต่างสาขาวิชาเข้าด้วยกัน การแก้ปัญหาในลักษณะมองปัญหาแบบองค์รวมและแก้ปัญหาให้สำเร็จได้

1.2 ด้านมีวินัย การบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ด้านมีวินัย อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังระเบียบวินัยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง กิจกรรมในโครงการที่ส่งเสริมความมีวินัยรวมถึงได้รับการออกแบบและนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีการตอบสนองและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญารักษ์ เสนาหาร (2561) ที่พบว่า การเสริมสร้างวินัย เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการ พัฒนาคนให้เป็นผู้มีวินัยในตนเอง และเคารพต่อกฎหมายของบ้านเมืองอันก่อให้เกิดผลดีต่อ ประเทศชาติ และวินัยจัดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อเด็ก ซึ่งวินัยเป็นเครื่องช่วยแนะแนวทาง ความประพฤติของเด็ก การมีวินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุปนิสัยของเด็ก เพื่อที่จะสร้างสังคมให้สงบสุขเป็นระเบียบเรียบร้อยในอนาคต

1.3 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต การบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ด้านความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญ และเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ มีการดำเนินกิจกรรมในโครงการที่มุ่งเน้นปลูกฝังคุณธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ครูอาจารย์มีความตระหนัก และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธาสินี ศิริกิจ (2556) ที่พบว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จโดยปราศจากข้อบกพร่อง จำเป็นต้องนำหลักธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริตมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

1.4 ด้านอยู่อย่างพอเพียง การบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ด้านอยู่อย่างพอเพียง อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาได้ดำเนินการกำหนดแผนงาน โครงการในแผนปฏิบัติการประจำปี ตามนโยบายทางการศึกษา อย่างชัดเจน มีการดูแลอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนสถานศึกษาได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกวิทย์ นันทธร (2565) ที่พบว่า วิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของ นักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงอันเป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและเป็นคุณลักษณะที่ สังคมต้องการในด้านคุณธรรมจริยธรรม 5 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้ คุณธรรม 2) หลักเบญจธรรม อันเป็นธรรมอันงามที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม และเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่การประพฤติดี 5 ให้สมบูรณ์ผ่องใสยิ่งขึ้น 5 ประการ ได้แก่ เมตตากรุณา สัมมาอาชีพ กามสังวร สัจจวาจา สติสัมปชัญญะ

1.5 ด้านมีจิตสาธารณะ การบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ด้านมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้ดำเนินการกำหนดแผนงาน โครงการในแผนปฏิบัติการประจำปี ตามนโยบายทางการศึกษาอย่างชัดเจนมีการดูแลอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนสถานศึกษาได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริกมล นนทะภา (2560) ที่พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนที่สำคัญ กล่าวคือ การพัฒนานี้ควรดำเนินการบนพื้นฐานของหลักการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนตัวนักเรียนเอง ได้เข้ามามีบทบาท นอกจากนี้ ควรมีการออกแบบและดำเนินโครงการหรือ

กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกฝนและแสดงออกถึงจิตสาธารณะอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการสอดแทรกเนื้อหาและปลูกฝังจิตสำนึกด้านนี้ในกระบวนการเรียนการสอนตามปกติ โดยเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และเกิดความตระหนักรู้ในคุณค่าของการมีจิตสาธารณะ ยิ่งไปกว่านั้น การจัดอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอในโรงเรียนก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาจิตสาธารณะในทุกๆ ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเสนอแนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งความสำเร็จของโครงการไม่ได้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จัดขึ้นเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ การนำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาเป็นกรอบในการบริหารโครงการจึงเป็นแนวทางที่ช่วยยกระดับโครงการให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืนและโปร่งใส และการนำหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการมาประยุกต์ใช้ในการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท เป็นการทำให้โครงการสอดคล้องกับระเบียบการบริหารภาครัฐรวมถึงเป็นการสร้างระบบนิเวศแห่งความสุจริตให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการอภิปรายผลในรายด้านดังนี้

2.1 ด้านทักษะกระบวนการคิด ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ โดยให้สถานศึกษาส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล และคุณธรรมผ่านการจัดสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปราย ตั้งคำถาม และฝึกวิเคราะห์ตามหลักธรรมาภิบาล อันได้แก่ หลักนิติธรรมที่ให้ความสำคัญกับกฎระเบียบที่เป็นธรรม หลักคุณธรรมที่เน้นการปลูกฝังความดีงาม หลักความโปร่งใสที่เปิดเผยมعلوماتให้ตรวจสอบได้ หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน หลักสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาลเหล่านี้ไปสู่การปฏิบัติจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของภูษิต ทองวัชรไพบูลย์ (2560) ที่พบว่า การบริหารโดยหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของโรงเรียนวัดมนโธรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เนื่องจากผู้บริหารได้บริหารสถานศึกษาโดยเน้นผลที่เกิดกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยมุ่งเน้นทักษะกระบวนการคิดที่ดี การมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา รวมถึงภาวะผู้นำและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของผู้บริหาร

2.2 ด้านวินัย ผู้บริหารสถานศึกษาควรเริ่มต้นจากการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและวินัยแก่นักเรียนและครูผ่านกิจกรรมอบรม การให้ความรู้เรื่องผลของการกระทำ และการมีส่วนร่วมกำหนดข้อตกลงในชั้นเรียน ควบคู่กับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียนด้วยความเมตตาและการเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักคุณธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเล็งเห็นว่า การปรับปรุงมาตรการส่งเสริมวินัยให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเน้นการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย อันเป็นหลักการมีส่วนร่วม และสร้างกฎระเบียบที่ชัดเจน สมเหตุสมผล สอดคล้องกับกฎหมายและหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสะท้อนถึงหลักนิติธรรม รวมถึงการบริหารจัดการด้วยความโปร่งใสเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และหลักการประชาธิปไตย ควบคู่ไปกับการปลูกฝังความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยเน้นกระบวนการที่โปร่งใส เป็นธรรม และให้โอกาสนักเรียนในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลมาตรการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกานดา สุโลมาน (2560) ที่พบว่า

ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับหลักความโปร่งใส ที่ผู้บริหารส่งเสริมให้มีระบบประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาที่ชัดเจน อีกทั้งให้ความสำคัญกับจัดทำข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาเผยแพร่สู่สาธารณชน ส่วนหลักนิติธรรม ผู้บริหารกำหนดแนวทางบริหารจัดการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับของบุคลากร และหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและจัดให้มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าคุ้มทุนของโครงการ ที่ส่งผลต่อภาพรวมการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูเป็นสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา

2.3 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการสร้างองค์กรต้นแบบด้านความซื่อสัตย์สุจริตโดยสถานศึกษาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความตระหนักรู้และจิตสำนึกแก่บุคลากรควบคู่กับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใสและไว้วางใจตามหลักคุณธรรมและหลักความโปร่งใส เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีกลไกการตรวจสอบและรับเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพตามหลักสำนึกรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาลงกรณ์ เก่งกลกิจ (2564) ที่พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ด้านหลักความเปิดเผยและโปร่งใส พบว่าในภาพรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้สาธารณชนทราบอย่างสม่ำเสมอ และสร้างการรับรู้ที่ตรงกันในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.4 ด้านอยู่อย่างพอเพียง ผู้บริหารสถานศึกษาปลูกฝังจิตสำนึกที่ต้งามด้านคุณธรรมและความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรแก่บุคลากรและนักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนตามหลักนิติธรรมเกี่ยวกับการประหยัดและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามหลักความคุ้มค่า มีการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดเป้าหมายที่ปฏิบัติได้จริง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนตามหลักการมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางและร่วมบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้ตามหลักความโปร่งใส มีการรายงานผลอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย) (2556) ที่พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต้องการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาเขตอำเภอชุมแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 นครสวรรค์ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการบริหารงานวิชาการในการจัดการเรียนการสอน และการใช้จ่ายด้วยความคุ้มค่า ได้ประโยชน์สูงสุด จึงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.5 ด้านมีจิตสาธารณะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลกิจกรรมจิตสาธารณะอย่างชัดเจนและตรวจสอบได้ตามหลักความโปร่งใส เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ และปฏิบัติกิจกรรมตามหลักการมีส่วนร่วม โดยกิจกรรมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรม จริยธรรม และกฎหมายตามหลักคุณธรรมและหลักนิติธรรม มีกลไกการตรวจสอบและประเมินผลที่โปร่งใส เน้นทั้งเชิงปริมาณ คุณภาพ และผลกระทบจริง พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน สอดคล้องกับเป้าหมาย และวัดผลได้ โดยอิงหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ มีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของภูวรินทร์ รัชพงศ์ (2561) ที่พบว่า ด้านที่มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสูงสุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ

ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดองค์กรและโครงสร้างทางการบริหารที่ชัดเจน และมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงต่อ ผลประโยชน์ของสถานศึกษาในการดำเนินการบริหารทุกด้านและสถานศึกษามีการมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนปลูกจิตสำนึกด้านมีจิตสาธารณะและให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อภาระการกระทำของตน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 5 ด้าน โดยสรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยแนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล สามารถดำเนินการได้โดยมีกระบวนการทั้ง 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านทักษะกระบวนการคิด สถานศึกษาควรส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผลและคุณธรรมโดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปราย ตั้งคำถาม และฝึกวิเคราะห์ตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมแห่งความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยคำนึงถึงส่วนรวม ครูและผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการพิจารณาเหตุและผล รวมถึงไตร่ตรองผลกระทบของการกระทำ อีกทั้งยังส่งเสริมสมาธิและการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมาภิบาลอย่างลึกซึ้ง สถานศึกษามุ่งเน้นการสร้าง

สภาพแวดล้อมที่บูรณาการทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลและคุณธรรมตามหลักธรรมาภิบาล โดยจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และการคิดเชิงวิพากษ์ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย รวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ เพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบร่วมกัน ภายใต้บรรยากาศที่เปิดกว้างและปลอดภัย สถานศึกษาเน้นการออกแบบการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเผชิญสถานการณ์ท้าทาย ผึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ผ่านคำถามระดับสูง ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พร้อมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการเสริมสร้างหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มาช่วยในการสร้างแนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา

2. ด้านวินัย สถานศึกษาเริ่มต้นด้วยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยผ่านกิจกรรมอบรม การให้ความรู้ และการมีส่วนร่วมกำหนดข้อตกลงในชั้นเรียน ควบคู่กับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีด้วยความเมตตา เป็นแบบอย่าง และให้คำปรึกษา โดยมีการติดตามประเมินผลร่วมกันเพื่อปรับปรุงพัฒนา ซึ่งเป็นการส่งเสริมหลักคุณธรรม สร้างกฎระเบียบที่ชัดเจน สมเหตุสมผล สอดคล้องกับกฎหมายและหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วม พัฒนาศักยภาพ เคารพสิทธิมนุษยชน สร้างความรับผิดชอบต่อสังคม และบริหารจัดการโปร่งใสเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน อันเป็นการสะท้อนหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส และหลักการมีส่วนร่วม สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจในสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย ปลูกฝังความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม ใช้กระบวนการที่โปร่งใส เป็นธรรม ให้โอกาสแก่ทุกคน เน้นการลงโทษเพื่อพัฒนามากกว่าการประจาน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสำนึกรับผิดชอบ และเมื่อพิจารณาถึงการดำเนินการทั้งหมดนี้ อย่างรอบคอบ ย่อมนำไปสู่หลักความคุ้มค่าในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

3. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต สถานศึกษาที่ยึดมั่นในหลักความซื่อสัตย์สุจริตนั้น จะต้องผู้บริหารสถานศึกษาที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความตระหนักรู้และจิตสำนึกแก่บุคลากรทุกคน อันเป็นการส่งเสริมหลักคุณธรรมให้หยั่งรากลึกในองค์กร ควบคู่ไปกับการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมที่เปิดเผยและน่าไว้วางใจ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความโปร่งใส สถานศึกษาที่ดีต้องกำหนดนโยบาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ครอบคลุม และปฏิบัติได้จริง ตามหลักนิติธรรม มีระบบการบริหารจัดการที่ตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูล และมีกลไกการตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแสดงถึงหลักสำนึกรับผิดชอบ นอกจากนี้ สถานศึกษาควรส่งเสริมหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการกำหนดและดำเนินนโยบาย และมีการประเมินผลและปรับปรุงนโยบายอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน และคุ้มค่า อันเป็นการสะท้อนถึงหลักความคุ้มค่าของการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

4. ด้านอยู่อย่างพอเพียง สถานศึกษาปลูกฝังจิตสำนึกที่ดงามและตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรแก่ทุกคน เน้นย้ำความพอประมาณและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบาย และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการประหยัดทรัพยากร มีการวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินจุดที่ปรับปรุงได้ กำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงานที่ปฏิบัติได้จริง รวมถึงการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามหลักความคุ้มค่า เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการประหยัด การกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ ตามหลักการมีส่วนร่วม บริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และรายงานผลการใช้ทรัพยากรอย่างสม่ำเสมอตามหลักความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับหลักคุณธรรมและหลักนิติธรรมในการดำเนินงานตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

5. ด้านมีจิตสาธารณะ สถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังจิตสาธารณะอย่างแท้จริง จะต้องยึดมั่นในหลักความโปร่งใส โดยเปิดเผยข้อมูลกิจกรรมต่างๆ ให้ทุกฝ่ายตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมเสนอความเห็น วางแผน ปฏิบัติกิจกรรมตามหลักการมีส่วนร่วมทุก ขั้นตอนดำเนินการภายใต้หลักคุณธรรม และหลักนิติธรรม มีระบบตรวจสอบภายในที่เข้มแข็งและประเมินผล โปร่งใส สถานศึกษาควรกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน สอดคล้องเป้าหมายกิจกรรม โดยอิงธรรมาภิบาล 6 ประการ และนำข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพมาวิเคราะห์ ปรับปรุงพัฒนาต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดหลักความคุ้มค่า และ สร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมระยะยาว รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กรการศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท สามารถนำผลการวิจัย เกี่ยวกับจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการที่เชื่อมโยง กับหลักธรรมาภิบาล ไปปรับใช้ในการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานจริง

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบาย การสนับสนุน และการนิเทศติดตามการดำเนินโครงการโรงเรียนสุจริตของโรงเรียนในสังกัดให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมให้โรงเรียนบริหารโครงการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

1.3 ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลสะท้อนภาพการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตในระดับ พื้นที่ ซึ่งอาจนำไปสู่การทบทวนหรือปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานโครงการในภาพรวมให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และส่งเสริมการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเป็น รูปธรรมมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล ระหว่างกลุ่มโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์หา ปัจจัย เงื่อนไข หรือแนวปฏิบัติที่ดี

2.2 ควรศึกษาทัศนคติของผู้บริหารเกี่ยวกับการนำตามหลักธรรมาภิบาล มาประยุกต์ใช้ในการ การศึกษาแนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนสุจริตตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักธรรมาภิบาล

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาภัค เสนาหาร. (2561). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาวินัยของนักเรียนโรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จุฑาทากาญจน์ เก่งกลิจ. (2564). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต ธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย). (2556). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูวินทร์ รักษ์พงศ์. (2561). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ภูจิต ทองวัชรไพบูลย์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผล โรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุ่งทิพย์ สะโลรัมย์. (2563). สภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามโครงการโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เริงณรงค์ ดวงดีแก้ว. (2565). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิทยากร เชียงกุล. (2567). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารโรงเรียน. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/359952> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2567.
- ศิริกมล นนทะภา. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2566). แนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 และการขับเคลื่อนธรรมาภิบาลของประเทศไทยสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา ประเทศไทย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. (2567). ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาออนไลน์ ประจำปีงบประมาณ 2567. แหล่งที่มา <https://spmuncn.obec.site/oit2567> สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2567.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท. (2566). สารสนเทศด้านจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา. แหล่งที่มา <https://edustatistics.moe.go.th/teacher18> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.
- สุกานดา สุไลมาน. (2560). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สุธาสินี ศิริกิจ. (2565). การพัฒนาคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนโรงเรียนเวียงสะอาดพิทยาคม ตำบลเวียงสะอาด อำเภอพยุหะภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุเมธ แสงนันทนวล. (2552). ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญการพิมพ์.
- เอกวิทย์ นันทน. (2565). การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Likert, Rensis. (1970). The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเรียกรับสินบนเจ้าพนักงานรัฐต่างประเทศ THE PROBLEM OF COMMITTING CRIMES RELATED TO ACCEPTING BRIBES FROM FOREIGN GOVERNMENT OFFICIALS

¹อนุชา คุ่มวัน Anucha Khumwan ²วรรณวิภา เมืองถ้ำ Wanwipa Muangtham
^{1, 2}มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand
Corresponding Author. E-mail: anuchalawyer888@hotmail.com

Article Received: April 05, 2025. Revised: June 17, 2025. Accepted: June 20, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีความหมาย สาเหตุการให้และรับสินบนและบทกำหนดโทษทางอาญา 2) เปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการให้และรับสินบน 3) วิเคราะห์ปัญหากฎหมายไทยการให้และรับสินบนของนิติบุคคลเกี่ยวกับบทกำหนดโทษทางอาญา และ 4) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายประเทศไทยให้มีผลบังคับใช้กับกฎหมายการทุจริตต่อหน้าที่ของเจ้าพนักงาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากตัวบทกฎหมายต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ หนังสือบทความ งานวิจัย เอกสารทางวิชาการอื่นๆ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการให้และเรียกรับสินบนที่มีผลต่อการกระทำความผิดในประเทศไทยที่สำคัญประกอบด้วย ทฤษฎีความผิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน คือ ทฤษฎีสามเหลื่อมของการทุจริต ทฤษฎีและสาเหตุของการกระทำความผิด ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ในการลงโทษ ทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ 2) กฎหมายในการให้และเรียกรับสินบนในประเทศไทยปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และประมวลกฎหมายอาญา สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ และสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะใช้ประมวลกฎหมายอาญา 3) ปัญหาที่พบคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ยังกำหนดคำจำกัดความและบทกำหนดโทษทางอาญา ตลอดจนอายุความการดำเนินคดี 4) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ การปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมายอาญาให้ครอบคลุมและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อกระบวนการยุติธรรม

คำสำคัญ: ปัญหาการกระทำความผิด, การเรียกรับสินบน, เจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศ

Abstract

This research article aimed to 1) Study the history, concepts and theories, meanings, causes of bribery and criminal penalties, 2) Compare Thai and foreign laws related to bribery, 3) Analyze the problems of Thai law on bribery of juristic persons regarding criminal penalties, and 4) Propose guidelines for amending Thai laws to be effective against corruption laws of government officials. This was a qualitative research using the document method. The researcher had collected data from all relevant documents from various laws, Thai and foreign languages, books, articles, research, other academic documents, and information from the internet. The data were analyzed using content analysis.

The results found that: 1) The concepts and theories on bribery that had an important impact on criminal acts in Thailand included the theory of corruption, namely the triangle theory of corruption, the theory and causes of criminal acts, the theory and objectives of punishment, and the theory on the causes of criminal acts of transnational organized crime, 2) The current law on bribery in Thailand was the Organic Act on the Prevention and Suppression of Corruption B.E. 2561 and the Criminal Code. The United States, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the Republic of France use the Criminal Code, 3) The problem found was that the Organic Act on the Prevention and Suppression of Corruption B.E. 2561 still defined the definition and penalties, as well as the statute of limitations for prosecution, and 4) Suggesting solutions to the problem was to amend the criminal law to be more comprehensive and appropriate for the greatest benefit of the justice process.

Keywords: Problem of Committing Crimes, Accepting Bribes, Foreign Government Officials

บทนำ

ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นปัญหาสำคัญของนานาประเทศที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข และทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญ ซึ่งการทุจริตส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐ การพัฒนา เศรษฐกิจ การค้าการลงทุน การพัฒนาประเทศ รวมถึงภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ ทั้งในด้านการรับรู้ของภาค ประชาชนและภาคธุรกิจ จากข้อมูลสถิติเรื่องกล่าวหาที่สำนักงาน ป.ป.ช. รับไว้ดำเนินการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2565 พบว่า มีเรื่องกล่าวหาเกี่ยวกับการรับสินบนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 1,432 เรื่อง โดยเป็นเรื่องกล่าวหาที่เกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุดจำนวน 428 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 29.89 ของเรื่องกล่าวหาเกี่ยวกับการรับสินบนทั้งหมด รองลงมาเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 370 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.84 และกระทรวงมหาดไทย จำนวน 161 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.24 ดังนั้นจึงต้อง ดำเนินการแก้ไขปัญหาย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ซึ่งมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังที่เป็นหนึ่งในวิธีการ แก้ไขปัญหาสินบน มีบทลงโทษผู้ให้และผู้รับสินบน รวมถึงมีการออกพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกใน การพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 หรือในส่วนการดำเนินการของการคณะกรรมการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมถึงการรับสินบนในหน่วยงานของรัฐให้ลดลงหรือหมดสิ้นไป

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 กำหนดโทษของ “ผู้รับ” สินบน ไว้ในมาตรา 173 เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ ผู้ใด เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึง 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 1 แสนบาท ถึง 4 แสนบาท และมาตรา 174 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึง 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 1 แสนบาท ถึง 4 แสนบาท อีกทั้งกำหนดโทษของ “ผู้ให้” สินบน ไว้ในมาตรา 176 ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงาน ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เพื่อจูงใจให้กระทำการไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับในกรณีผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลใดและกระทำไปเพื่อประโยชน์ของนิติบุคคลนั้น โดยนิติบุคคลดังกล่าวไม่มีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดนั้น นิติบุคคลนั้นมีความผิดตามมาตรา นี้ และต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งเท่า แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ

ทั้งนี้ได้มีการระบุโทษในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นประมวลกฎหมายหลักในการกำหนดความรับผิดทางอาญาในฐานความผิดต่างๆ โดยได้กำหนดการให้สินบนสินบนเป็นความผิดทางอาญาไว้ใน 2 มาตรา ดังนี้ คือในมาตรา 144 และมาตรา 167 ส่งผลให้หากมีผู้กระทำความผิดฐานให้และรับสินบนแก่เจ้าพนักงานของรัฐ ถือเป็นความผิดทางอาญา เมื่อรัฐต่างประเทศต้องการนำตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในประเทศของตน ก็จะไม่สามารถร้องขอให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดเป็นผู้ร้ายข้ามแดนกลับไปดำเนินคดีในประเทศของตนได้ เพราะพระราชบัญญัติส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2551 มาตรา 7 ได้กำหนดความผิดที่จะสามารถส่งเป็นผู้ร้ายข้ามแดนได้ต้องเป็นความผิดอาญาที่ทั้งประเทศผู้ร้องขอ คือรัฐต่างประเทศและประเทศผู้รับคำร้องขอ คือประเทศไทยได้กำหนดให้เป็นความผิดอาญาด้วยกัน

สำหรับในต่างประเทศมีการออกกฎหมายที่ลงโทษทั้งผู้รับและผู้ให้สินบนเช่นกัน เช่น สหรัฐอเมริกา ได้มีการออกกฎหมาย Foreign Corrupt Practices Act (FCPA) ขึ้นในปี ค.ศ.1977 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดบทลงโทษสำหรับบุคคล จำคุก 5 ปี และปรับสูงสุด 250,000 ดอลลาร์ หรือนิติบุคคลที่จ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ เพื่อให้ได้งานหรือรักษารัฐกิจไว้ ในสหรัฐอเมริกาบริษัทที่กระทำความผิดอาจถูกปรับสูงสุด 2 ล้านดอลลาร์ สำหรับผู้กระทำความผิดทุกมาตรา อังกฤษ จำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ และหรือนิติบุคคลปรับไม่จำกัดจำนวน สาธารณรัฐฝรั่งเศส จำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับสูงสุดถึง 1,000,000 ยูโร หรือมากกว่านั้น หากผลประโยชน์ที่ได้รับหรือเสนอมีมูลค่าสูงกว่าจำนวนดังกล่าว และนิติบุคคล จำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาบทบัญญัติความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการให้สินบนของประเทศไทยประกอบกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีของสากล ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าหลักประกันของกฎหมายอาญา คือ การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณี ห้ามใช้กฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง กฎหมายอาญาต้อง

บัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง และการตีความกฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัดตามหลักภาษา ความสัมพันธ์กันเป็นระบบของกฎหมาย ประวัติความเป็นมาของกฎหมาย และตามความมุ่งหมายของตัวบทกฎหมาย จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายอาญารัฐธรรมนูญความผิดให้สินบนของประเทศไทยได้อย่างชัดเจน ต้องตีความตามองค์ประกอบความผิดที่บัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด ไม่สามารถตีความนอกเหนือไปจากที่บัญญัติในกฎหมายได้ ทำให้บทบัญญัติความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการให้สินบนของประเทศไทยมีช่องว่างหลายประการที่ไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายสากลที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ส่งผลให้กฎหมายไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการให้สินบนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะประชาชนไม่เกรงกลัวต่อความผิด อีกทั้งการให้สินบนบางประการก็ไม่เป็นความผิดในทางอาญา อันเป็นการสร้างทัศนคติแก่ประชาชนที่ทำให้การให้สินบนกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่สามารถกระทำได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการหรือไม่กระทำการใดในหน้าที่โดยเห็นแก่สินบน ตลอดทั้งพยานในคดีที่เห็นต่อสินบนก็จะทำให้สามารถนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ในท้ายที่สุดจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจต่อไป

ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตในเรื่องการรับสินบนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในประเด็นการรับสินบนมาตรการการกำหนดความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการให้และรับสินบนของเจ้าพนักงานรัฐต่างประเทศ โดยศึกษาเปรียบเทียบประเด็นการรับสินบนของประเทศไทยกับต่างประเทศเพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขปัญหาการรับสินบนของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎี ความหมาย สาเหตุการให้และรับสินบนและบทกำหนดโทษทางอาญา
2. เพื่อเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการให้และรับสินบน
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหากฎหมายไทยการให้และรับสินบนของนิติบุคคลเกี่ยวกับบทกำหนดโทษทางอาญา
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายประเทศไทย ให้มีผลบังคับใช้กับกฎหมายการทุจริตต่อหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางกฎหมาย ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความวิจัย ข้อมูลจากแหล่งออนไลน์ที่น่าเชื่อถือ มีขอบข่าย ดังนี้ 1) ประวัติความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎี ความหมาย สาเหตุการให้และรับสินบนและบทกำหนดโทษทางอาญา 2) เปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการให้และรับสินบน 3) วิเคราะห์ปัญหากฎหมายไทยการให้และรับสินบนของนิติบุคคลเกี่ยวกับบทกำหนดโทษทางอาญา เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายประเทศไทย ให้มีผลบังคับใช้กับกฎหมายการทุจริตต่อหน้าที่ของเจ้าพนักงาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากเอกสารทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาประกอบการวิเคราะห์ และใช้วิธีเปรียบเทียบกฎหมาย เพื่อหาข้อแตกต่างและแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎี ความหมาย สาเหตุการให้และรับสินบนและบทกำหนดโทษทางอาญา

การให้และรับสินบนเกิดขึ้นในทุกยุคสมัยและเป็นปัญหาสากลที่พบในหลายประเทศทั่วโลก แนวคิดเกี่ยวกับสินบนสามารถอธิบายได้ผ่านทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีจริยศาสตร์ และทฤษฎีทางกฎหมาย ซึ่งแต่ละแนวคิดมีมุมมองที่แตกต่างกันไป เช่น แนวคิดเชิงเศรษฐศาสตร์ มองว่าสินบนเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งบางครั้งอาจช่วยให้กระบวนการราชการดำเนินไปอย่างรวดเร็วขึ้น แนวคิดเชิงจริยศาสตร์และกฎหมาย มองว่าสินบนเป็นพฤติกรรมที่ผิดศีลธรรมและเป็นภัยต่อหลักนิติธรรม สำหรับในประเทศไทยการให้และรับสินบนของเจ้าพนักงานรัฐเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทย และส่งผลกระทบในวงกว้างทั้งต่อภาครัฐและภาคเอกชน แม้ว่ากฎหมายไทยจะมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ยังคงพบว่ามีช่องว่างทางกฎหมายหลายประการที่ทำให้การดำเนินคดีและการป้องกันสินบนยังไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกฎหมายไทย พบว่า มีการกำหนดบทลงโทษที่เข้มงวดในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144 และมาตรา 149 ซึ่งครอบคลุมถึงการให้และรับสินบนของเจ้าพนักงานรัฐ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ที่ให้สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานหลักในการตรวจสอบการทุจริต อย่างไรก็ตาม พบว่า กฎหมายไทยยังขาดกลไกการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ และมีข้อจำกัดในแง่ของการดำเนินคดี

2. การเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการให้และรับสินบน เมื่อนำกฎหมายไทยไปเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และฝรั่งเศส มีความแตกต่างกันในหลายประเด็นสำคัญ คือ

2.1 กฎหมายของสหรัฐอเมริกา Foreign Corrupt Practices Act - FCPA มุ่งเน้นการควบคุมการให้สินบนของบริษัทอเมริกันต่อเจ้าหน้าที่รัฐในต่างประเทศ และมีมาตรการควบคุมภายในองค์กรอย่างเข้มงวด

2.2 กฎหมายของสหราชอาณาจักร UK Bribery Act 2010 ครอบคลุมทั้งการให้และรับสินบนภายในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งยังกำหนดโทษต่อองค์กรที่ไม่มีมาตรการป้องกันสินบน ซึ่งเป็นจุดที่กฎหมายไทยยังไม่มี

2.3 กฎหมายของฝรั่งเศส Loi Sapin II 2016 มีมาตรการที่เข้มงวดต่อภาคเอกชน โดยกำหนดให้บริษัทต้องมีระบบป้องกันการให้สินบน เช่น การตรวจสอบบัญชีและการฝึกอบรมพนักงาน

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายต่างประเทศเหล่านี้ พบว่า กฎหมายไทยยังขาดการกำหนดมาตรการป้องกันสินบนในระดับองค์กร และยังไม่มีกำหนดโทษต่อบริษัทที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้สินบน นอกจากนี้ ขอบเขตของกฎหมายไทยยังไม่ครอบคลุมถึงการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศ ซึ่งเป็นจุดที่กฎหมายของหลายประเทศได้มีการแก้ไขไปแล้ว

3. ปัญหากฎหมายไทยการให้และรับสินบนของนิติบุคคลเกี่ยวกับบทกำหนดโทษทางอาญา

ปัญหาของกฎหมายไทยเกี่ยวกับการให้และรับสินบนของนิติบุคคล แม้ว่ากฎหมายไทยจะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับสินบนของเจ้าพนักงานรัฐ แต่ไม่มีการกำหนดความรับผิดของนิติบุคคลอย่างชัดเจน ในกรณีที่บริษัทมีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้สินบน ในขณะที่ FCPA ของสหรัฐฯ และ UK Bribery Act ของอังกฤษ กำหนดโทษต่อบริษัทที่ไม่มีมาตรการป้องกันสินบน นอกจากนี้ กฎหมายไทยยังขาดมาตรการที่ชัดเจน

เกี่ยวกับการตรวจสอบทางบัญชีเพื่อป้องกันการให้สินบน ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของฝรั่งเศสที่กำหนดให้บริษัทต้องมีมาตรการภายในเพื่อป้องกันพฤติกรรมทุจริต

4. แนวทางการแก้ไขกฎหมายประเทศไทย ให้มีผลบังคับใช้กับกฎหมายการทุจริตต่อหน้าที่ของเจ้าพนักงาน พบว่า กฎหมายไทยควรได้รับการปรับปรุงเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการป้องกันและปราบปรามการให้และรับสินบน โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

4.1 แก้ไขคำนิยามของ “เจ้าพนักงานของรัฐ” ให้ครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ ตามแนวทางของ FCPA และ UK Bribery Act

4.2 กำหนดความรับผิดของนิติบุคคล โดยให้บริษัทที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบนต้องรับผิดชอบทางกฎหมายและถูกลงโทษเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา

4.3 เพิ่มมาตรการป้องกันสินบนในภาคเอกชน เช่น การกำหนดให้บริษัทต้องมีแผนป้องกันการทุจริต และกำหนดบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม

4.4 ปรับปรุงระบบตรวจสอบทางบัญชี เพื่อให้สามารถติดตามธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบนได้ง่ายขึ้น

4.5 ปรับปรุงบทลงโทษให้มีความเหมาะสม โดยอาจพิจารณายกเลิกโทษประหารชีวิต และใช้มาตรการริบทรัพย์สินแทน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎี ความหมาย สาเหตุการให้และรับสินบนและบทกำหนดโทษทางอาญา พบว่า การให้และรับสินบนของเจ้าพนักงานรัฐเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทย และส่งผลกระทบในวงกว้างทั้งต่อภาครัฐและภาคเอกชน แม้ว่ากฎหมายไทยจะมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ยังมีช่องว่างทางกฎหมายหลายประการที่ทำให้การดำเนินคดีและการป้องกันสินบนยังไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกฎหมายไทยกำหนดโทษเกี่ยวกับการให้และรับสินบนของเจ้าพนักงานรัฐไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144 และ 149 รวมถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ซึ่งมีบทลงโทษที่รุนแรง เช่น โทษจำคุกสูงสุดตลอดชีวิต หรือแม้กระทั่งโทษประหารชีวิต อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากล พบว่ากฎหมายไทยยังมีข้อจำกัดหลายประการ ข้อจำกัดสำคัญที่พบ ได้แก่ ขอบเขตของกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ ทำให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินคดีในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของประเทศอื่น นอกจากนี้ กฎหมายไทยยังไม่มีมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับความรับผิดของนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบน ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของประเทศพัฒนาแล้วที่กำหนดให้บริษัทที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบทางกฎหมายด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention Theory) ที่เน้นว่าการบังคับใช้กฎหมายที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพสามารถช่วยลดระดับการทุจริตได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Transparency International (2016) ที่พบว่า ประเทศที่มีบทบัญญัติด้านการต่อต้านสินบนที่เข้มงวดและมีมาตรการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพมักจะมีระดับการทุจริตต่ำกว่าประเทศที่กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการให้และรับสินบน พบว่ากฎหมายของสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และฝรั่งเศส มีมาตรการที่เข้มงวดและครอบคลุมกว่ากฎหมายไทยในหลายประเด็น โดยเฉพาะในเรื่อง ความรับผิดชอบของนิติบุคคล และมาตรการป้องกันการให้สินบนในภาคเอกชน ดังนี้ 1) Foreign Corrupt Practices Act (FCPA) ของสหรัฐอเมริกา กำหนดให้บริษัทต้องรับผิดชอบต่อการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศ แม้ว่าจะเกิดจากการกระทำของพนักงานก็ตาม 2) UK Bribery Act 2010 ของสหราชอาณาจักร มีข้อกำหนดที่เข้มงวดเกี่ยวกับ การป้องกันสินบนในองค์กร โดยกำหนดให้บริษัทต้องมีแผนป้องกัน หากไม่มีมาตรการเพียงพอ บริษัทอาจถูกดำเนินคดีได้ 3) Loi Sapin II ของฝรั่งเศส มีมาตรการที่บังคับให้บริษัทต้องมีการตรวจสอบบัญชีภายใน และแผนป้องกันสินบนที่เป็นมาตรฐานเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย พบว่า กฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้บริษัทต้องรับผิดชอบต่อการให้สินบนของพนักงาน หรือกำหนดให้บริษัทต้องมีมาตรการป้องกันสินบนที่ชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ OECD Anti-Bribery Convention (2021) ที่สนับสนุนให้ประเทศต่างๆ กำหนดมาตรการป้องกันสินบนในภาคเอกชนควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมาย

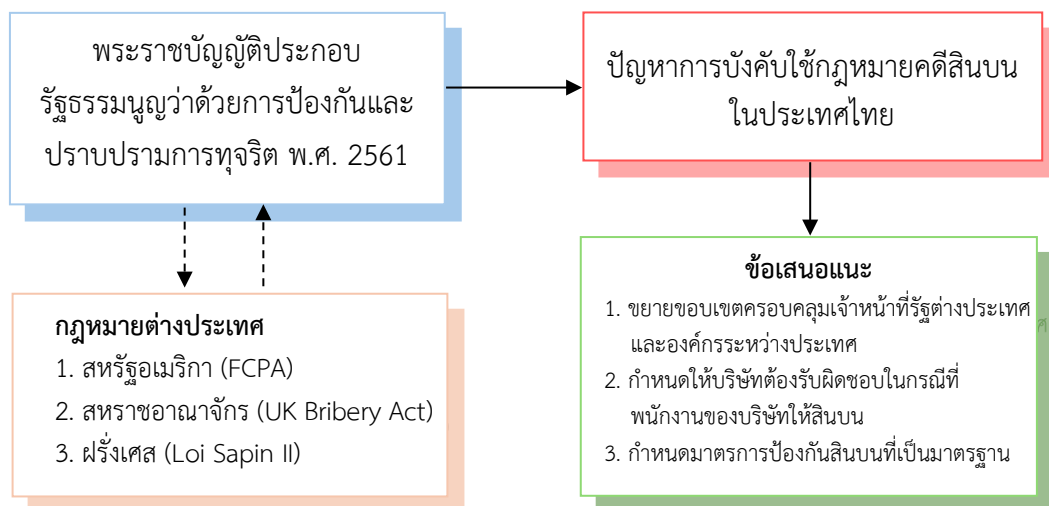
3. ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายไทยการให้และรับสินบนของนิติบุคคลเกี่ยวกับบทกำหนดโทษทางอาญา พบว่า กฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการรับผิดของนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสินบน ในขณะที่กฎหมายของประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐฯ และอังกฤษ ได้กำหนดบทลงโทษต่อบริษัทที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวด การขาดบทบัญญัติในเรื่องนี้ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไทยในคดีสินบนนั้นมักมุ่งเน้นไปที่ ตัวบุคคลที่เป็นเจ้าพนักงานรัฐโดยตรง โดยไม่สามารถดำเนินคดีต่อองค์กรที่เป็นต้นเหตุของการให้สินบนได้ ซึ่งแตกต่างจากแนวทางของกฎหมายสากลที่เน้นให้ ทั้งตัวบุคคลและองค์กรต้องรับผิดชอบร่วมกัน ข้อจำกัดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงกฎหมายไทยให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยการบัญญัติกฎหมายที่ระบุไว้ว่า หากบริษัทไม่มีมาตรการป้องกันสินบนที่เพียงพอ หรือหากมีหลักฐานว่าผู้บริหารรู้เห็นต่อการให้สินบน บริษัทนั้นจะต้องรับโทษด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับการวิจัยของกวีกันท์ บุญช้าง และอัจฉริยา ชูตินันท์ (2565) ที่พบว่า ปัญหาของกฎหมายไทย คือ หากนิติบุคคลกระทำความผิดไม่สามารถที่จะรับโทษในทางอาญาได้เหมือนเช่นกรณีบุคคลธรรมดา ทำให้ปัจจุบันแนวโน้มของการให้สินบนแก่เจ้าพนักงานเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าการให้สินบนเพื่อประโยชน์ของบุคคลธรรมดา ทำให้โดยสภาพแล้วการให้สินบนโดยนิติบุคคลควรจะต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายที่มีการบัญญัติให้มีความชัดเจนถึงโทษและลักษณะของการกระทำความผิดให้สอดคล้องกับลักษณะของนิติบุคคลและความเสียหายที่เกิดขึ้น

4. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายประเทศไทย ให้มีผลบังคับใช้กับกฎหมายการทุจริตต่อหน้าที่ของเจ้าพนักงาน พบว่า สามารถเสนอแนะแนวทางปรับปรุงกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดย ขยายขอบเขตของกฎหมายให้ครอบคลุมเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ กำหนดให้บริษัทต้องรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของพนักงานที่ให้สินบนในนามของบริษัท กำหนดให้บริษัทต้องมีมาตรการป้องกันสินบนที่เป็นมาตรฐาน เช่น การตรวจสอบบัญชีภายใน และการจัดทำแผนป้องกันสินบน และปรับปรุงกลไกการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเพิ่มอำนาจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และใช้เทคโนโลยีมาตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินที่ผิดปกติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการวิจัยของกวีกันท์ บุญช้าง และอัจฉริยา ชูตินันท์ (2565) ที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย โดยการกำหนดการให้สินบนของนิติบุคคลแก่เจ้าพนักงานของรัฐเป็นความผิดในทางอาญาที่มีการบัญญัติไว้ โดยเฉพาะแก้ไขบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญามาตรา 144 และ 167 ในเรื่องของการให้สินบน ซึ่งเป็นการ

กระทำโดยนิติบุคคลแยกต่างหากจากบุคคลธรรมดา ควรกำหนดอัตราโทษของนิติบุคคลไว้โดยเฉพาะให้อยู่ในรูปของโทษที่มีลักษณะเป็นพิเศษออกแตกต่างจากการกระทำและการลงโทษของบุคคลธรรมดา ให้รูปแบบในการลงโทษสอดคล้องกับลักษณะการทำความผิดของนิติบุคคลโดยเฉพาะ การลงโทษปรับมีลักษณะเป็นการลงโทษปรับในจำนวนเงินที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพในการควบคุมการทำความผิดของนิติบุคคล

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายประเทศไทย ให้มีผลบังคับใช้กับกฎหมายการทุจริตต่อหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาว่า กฎหมายไทยยังมีช่องว่างสำคัญในการกำหนดความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับสินบนของเจ้าพนักงานรัฐ โดยเฉพาะในเรื่องของการควบคุมสินบนในระดับองค์กร และการครอบคลุมเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของประเทศที่พัฒนาแล้ว การปรับปรุงกฎหมายไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถลดปัญหาการทุจริตและสร้างความโปร่งใสในภาครัฐได้มากขึ้น สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

1. ขอบเขตของกฎหมายไทยเกี่ยวกับการให้และรับสินบน กฎหมายไทยกำหนดความผิดเกี่ยวกับการให้และรับสินบนภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ซึ่งกฎหมายไทยยังไม่ครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ ทำให้เกิดช่องโหว่ในการดำเนินคดี

2. การเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา (FCPA) และสหราชอาณาจักร (UK Bribery Act) กำหนดให้นิติบุคคลต้องรับผิดชอบในกรณีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้สินบน ซึ่งไทยยังไม่มี ส่วนประเทศฝรั่งเศส (Loi Sapin II) มุ่งเน้นการป้องกันสินบนในภาคเอกชน โดยกำหนดให้บริษัทต้องมีมาตรการป้องกันการทุจริต ซึ่งกฎหมายไทยยังขาดมาตรการป้องกันสินบนที่มีประสิทธิภาพในระดับองค์กร

3. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทย การบังคับใช้กฎหมายในคดีสินบนยังมีข้อจำกัดในกระบวนการยุติธรรม เช่น อายุความที่สั้น ข้อจำกัดด้านพยานหลักฐาน และโครงสร้างการดำเนินคดีที่ซับซ้อน บทลงโทษสูงสุดสำหรับสินบนในกฎหมายไทยคือ โทษประหารชีวิต ซึ่งถูกมองว่าไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น

4. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงกฎหมายไทย ได้แก่ การขยายขอบเขตของกฎหมายให้ครอบคลุมเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ กำหนดความรับผิดของนิติบุคคลให้บริษัทต้องรับผิดชอบในกรณีที่พนักงานของบริษัทให้สินบน ปรับปรุงกระบวนการบังคับใช้กฎหมายโดยเพิ่มมาตรการตรวจสอบบัญชีเพื่อป้องกันการจ่ายสินบน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยเรื่อง ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเรียกรับสินบนเจ้าพนักงานรัฐต่างประเทศ ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงกฎหมายป้องกันการทุจริตของไทย โดยควรให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรการป้องกันสินบนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การตรวจสอบทางบัญชีและการกำหนดโทษสำหรับนิติบุคคล รวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างกระบวนการยุติธรรมให้สามารถดำเนินคดีเกี่ยวกับสินบนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเรื่อง แนวทางการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการป้องกันและตรวจสอบการให้และรับสินบน เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Blockchain มาใช้ในการป้องกันและตรวจสอบการให้และรับสินบน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กวีกันท์ บุญช้าง และอัจฉริยา ชูตินันท์. (2565). ปัญหาความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล: ศึกษามาตรการลงโทษที่เหมาะสมกรณีผู้ให้สินบนเป็นนิติบุคคล. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 12(4), 620-633.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561. เล่ม 135 ตอนที่ 52 ก หน้า 71 (21 กรกฎาคม 2561).
- ศิรินันท์ วัฒนศิริธรรม และคณะ. (2566). รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์: เรื่องการรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐ กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- สำนักงาน ป.ป.ช. (2567). “สินบน” มหันตภัยร้าย ฆาตทั้งผู้ให้และผู้รับ. แหล่งที่มา <https://www.nacc.go.th/categorydetail/20180831184638361/20240718100018> สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2567.
- OECD. (2021). France: Anti-Bribery Implementation. From <https://www.oecd.org>. Retrieved August 3, 2024.
- Transparency International. (2016). Total SA Corruption Case. From <https://www.transparency.org> Retrieved August 3, 2024.

**แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล
ตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี**
**GUIDELINES FOR DEVELOPING THE DESIRED CHARACTERISTICS OF DIGITAL AGE
ADMINISTRATORS BASED ON THE PUBBANIMITTA OF MAGGA 7
IN SINGBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE**

¹ภิรมย์พร จิตรประไพ Phiomphon Chitprapai

²พระมหาอุดร อุตโตโร PhramahaUdorn Uttaro ³วินัย ทองมัน Winai Tongmun

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: i_nan_ii@hotmail.com

Article Received: May 28, 2025. Revised: June 25, 2025. Accepted: June 26, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี การวิจัยนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธีโดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 269 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนและประมาณค่า ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.87 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) และ F-test ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือวิจัยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการจัดการข้อมูลและการสื่อสารดิจิทัล รองลงมา จริยธรรมและความรับผิดชอบทางดิจิทัลและต่ำสุด คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ไม่แตกต่างกันและขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบทางดิจิทัล ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ประกอบด้วย (1) การติดตามแนวโน้มและนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาคือการสร้างวิสัยทัศน์ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมการพัฒนาทักษะดิจิทัล โดยใช้หลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 ซึ่งเน้นการมีสติในการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและนักเรียนให้

สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัล พร้อมทั้งสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง (2) การจัดการระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาคือการใช้หลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 ในการสร้างการจัดการข้อมูลที่มีระเบียบและเป็นระบบ โดยเน้นการมีสติในการรวบรวมและใช้ข้อมูลอย่างรอบคอบ มีการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ พร้อมส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้การจัดการข้อมูลมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อการตัดสินใจได้อย่างทันท่วงที (3) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมคือการใช้หลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 เพื่อส่งเสริมการมีสติในการมองเห็นโอกาสใหม่ๆ และสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างให้กับความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งให้การสนับสนุนทางทรัพยากรเพื่อกระตุ้นการพัฒนาแนวคิดใหม่ๆ (4) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านเทคโนโลยีแก่บุคลากรคือการใช้หลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 โดยเน้นการมีสติและความตั้งใจในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเองและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (5) การดูแลความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนและบุคลากร คือการใช้หลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 โดยเน้นการมีสติในการจัดการข้อมูลอย่างรอบคอบและระมัดระวัง พร้อมทั้งสร้างการรับรู้และอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปกป้องข้อมูล และการตรวจสอบระบบอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: คุณลักษณะอันพึงประสงค์, ผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล, หลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7

Abstract

This research article aimed 1) to study the desirable characteristics of educational administrators in the digital age, 2) to compare the opinions of educational administrators and teachers toward the desirable characteristics of educational administrators in the digital age, classified by personal factors, and 3) to propose a guideline for developing the desirable characteristics of educational administrators in the digital age based on the principles of the Seven Magguppāda-Pubbanimitta in the Singburi Primary Educational Service Area. This research was a mixed-method research using quantitative research. Data were collected from a sample group of 269 educational administrators and teachers. The research instrument was a scale and rating questionnaire with a reliability value of 0.87. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test and F-test. Qualitative research collected data by interviewing 9 key informants. The research instrument was semi-structured interviews. Data were analyzed by content analysis.

The research results found that: 1) School administrators and teachers had opinions on the desirable characteristics of school administrators in the digital age in the Singburi Primary Educational Service Area at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest value was digital data management and communication skills, followed by digital ethics and responsibility, and the lowest was human resource development in the digital age. 2) School administrators and teachers with different levels of

education and work experience did not have different opinions on the desirable characteristics of school administrators in the digital age, and different school sizes had different opinions on the desirable characteristics of school administrators in the digital age with statistical significance at the .05 level, except for ethics and digital responsibility, which did not differ. 3) The guidelines for developing the desirable characteristics of school administrators in the digital age according to the principles of the Seven Magguppāda-Pubbanimitta of the Singburi Primary Educational Service Area consisted of (1) Monitoring trends and innovations in educational technology, namely, creating a vision for lifelong learning and promoting the development of digital skills by using the principles of the Seven Magguppāda-Pubbanimitta, which emphasized mindfulness in learning and appropriate application of technology to develop the potential of personnel and students in line with changes in the digital age and created quality learning at all levels continuously. (2) The management of the educational institution's database system was to use the principles of the Seven Magguppāda-Pubbanimitta to create orderly and systematic data management, emphasizing mindfulness in collecting and using data carefully, checking data quality regularly, and promoting the development of modern tools and technologies to make data management efficient and able to respond to decision-making in a timely manner. (3) Creating an atmosphere conducive to creativity and innovation was to use the principles of the Seven Magguppāda-Pubbanimitta to promote mindfulness in seeing new opportunities and supporting experimentation and learning from failure by creating an environment open to creativity, promoting collaboration and knowledge exchange, and providing resources to stimulate the development of new ideas. (4) Promoting lifelong learning in technology for personnel was to use the principles of the Seven Magguppāda-Pubbanimitta by emphasizing mindfulness and intention to continuously learn new technologies, encouraging personnel to take responsibility for their own development and be flexible to change, and creating an atmosphere that supports sustainable learning and development. (5) Taking care of the security of students' and personnel's personal data was to use the principles of the Seven Magguppāda-Pubbanimitta by emphasizing mindfulness in managing data carefully and cautiously, and creating awareness and training personnel on data security, using modern technology to protect data, and regularly checking the system.

Keywords: Desired Characteristics, Administrators, Digital Age, The Seven Magguppāda-Pubbanimitta

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง” เป็นคำกล่าว ของ Peter Drucker ซึ่งถือได้ว่าเป็นปรมาจารย์ด้านการบริหารท่านหนึ่ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) ที่ได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา ดังนั้น ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงการเตรียมบุคลากรและตัวองค์กรเองให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสภาพแวดล้อมขององค์กรและทางเทคโนโลยีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน ดังนั้น “ผู้บริหาร” หรือ “ผู้นำขององค์กร” ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนองค์กร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ สมรรถนะ หรือทักษะเฉพาะที่จะนำพาองค์กรให้สามารถแข่งขันกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น (ตวงพร รุ่งเรืองศรี, 2561)

ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นหัวหน้าสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จ นอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของสถานศึกษาแล้ว ผู้อำนวยการ สถานศึกษายังเป็นจุดเชื่อมโยงของนโยบายกับการปฏิบัติที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งแน่นอนว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะอันดี มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำครูและ บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนให้มาร่วมส่งเสริมและสนับสนุนการจัด การศึกษา ให้บรรลุผล คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคประเทศไทย 4.0 เป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้บริหารสถานศึกษาใน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพในระดับมาตรฐานสากล ควรมีทักษะ การคิดขั้นสูง เพื่อผลิตภาพเชิงนวัตกรรมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือการบริหารจัดการ สามารถสร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้ร่วมงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาสู่เป้าหมายผ่านการจัดการด้วยการทำงานเป็นทีม มีการพัฒนาหลักสูตรสถาน ศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะเกิดทักษะชีวิต และเป็นฐานแนวคิดในการเปลี่ยนจากผู้ บริโภคสู่ผู้ผลิตเพื่อให้เกิดความยั่งยืน สามารถสานสัมพันธ์กับสังคมและชุมชน และสามารถระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน (คมคาย น้อยสิทธิ์, 2561)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของ ผลลัพธ์ที่ได้จากระบบ การศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของ สถานศึกษา นักวิชาการหลายท่าน มีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลว ทางศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่งดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการ จัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมี คุณลักษณะที่โดดเด่น มีทักษะและบทบาทในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และนำไปสู่การ ปฏิบัติในอนาคต ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอยู่แล้วและ จำเป็นต้องสร้างขึ้นมาปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ร่วมงานและ ผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้บริหารต้องแสดงพฤติกรรมต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่เพื่อจะช่วยให้การ บริหารงานโรงเรียนมีหลายด้าน (ชัยยนต์ เพาพาน ,2559) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคประเทศไทยในยุคดิจิทัล เป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพในระดับมาตรฐานสากลควรมีทักษะการคิดขั้นสูงเพื่อผลิตภาพเชิงนวัตกรรมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการ

บริหารจัดการสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ร่วมงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสู่เป้าหมายผ่านการจัดการด้วยการทำงานเป็นทีมมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะเกิดทักษะชีวิตและเป็นฐานแนวคิดในการเปลี่ยนจากผู้ บริโภคสู่ผู้ผลิตเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสามารถสานสัมพันธ์กับสังคมและชุมชน และสามารถระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน (คมคาย น้อยสิทธิ์, 2561) การบริหารสถานศึกษา คือ งานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรงจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจในบริบทของสถานศึกษาและชุมชนโดยรอบที่ตั้งของสถานศึกษา นโยบายที่เกี่ยวข้องกับภารกิจงานดำเนินการของสถานศึกษาต้องแสดงออกให้เห็นถึงความเป็นผู้บริหารมืออาชีพรวมถึงต้องเข้าใจในกระบวนการบริหารและการจัดการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจ อย่างถ่องแท้ในวิชาชีพ พัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพครูคุณภาพการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาตลอดจน ดูแลการทำงานของครูในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ รวมไปถึงผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ที่ดี ซึ่งลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารหรือผู้นำนั้น มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีแผนปฏิบัติงานในกลยุทธ์ที่ 3 เรื่องยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 3 ประกอบด้วย 1) เด็กปฐมวัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีพัฒนาการสมวัย 2) ผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาภาคบังคับ มีความรักในสถาบันหลักของชาติและยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ อย่างมีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรักและความภูมิใจในความเป็นไทย 3) ผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาภาคบังคับได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสอดคล้องกับศักยภาพ ให้เป็นผู้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 4) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีมีสมรรถนะ ความรู้ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ และจิตวิญญาณความเป็นครู 5) สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) โดยเฉพาะ SDG เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพและสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6) สถานศึกษา สามารถจัดการเรียนรู้ เชิงรุก (Active Learning) และมีระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning) ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ยืดหยุ่นตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personalized Learning) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี, 2566)

จากรายงานผลการดำเนินการประจำปีงบประมาณ 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ด้านคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่าได้กำหนดนโยบายมาตรการและแนวทางการดำเนินการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการบริหารอัตรากำลังที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาตามความต้องการตามสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ อาทิเช่น หลักเกณฑ์อัตรากำลังครู-นักเรียน

ไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดเล็ก ปัญหาครูไม่ครบชั้น ไม่ตรงตามวิชาเอก ครูมีภาระงานมากไม่สามารถสอนได้อย่างเต็มที่ ปัญหาการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ ความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง ระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการ จัดการศึกษาการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองยังไม่สามารถดำเนินการให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งการอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านครูและบุคลากรจำเป็นที่จะต้องเร่งให้มีการ พัฒนาครูรุ่นใหม่ให้ได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี, 2566)

ปัจจุบันสังคมได้พัฒนาก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีที่ ทันสมัยเข้า มาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อ การเปลี่ยนแปลงของโลกในหลายด้าน การพัฒนาตนเองเป็นความต้องการที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของ ตนให้เพิ่มขึ้น มีศักยภาพเกิดประโยชน์ต่อตนเองและหน่วยงานเป็น การพัฒนาตนให้ดีขึ้นด้วยสติปัญญาได้เป็น ส่วนหนึ่งของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นด้วย จิตสำนึกของความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วยความรู้ความเข้าใจและหลักการ พัฒนาตนเอง การนำหลักธรรมบุพนิมิตแห่งมรรค 7 อันเป็นธรรมของผู้ประพฤติปฏิบัติดีแล้วมาปฏิบัติเพื่อการ พัฒนาตนเองจะเป็นเครื่องหมายบ่งบอกล่วงหน้าว่า มรรคมิองค์ 8 ประการ อันประเสริฐจะเกิดขึ้นแก่ผู้นั้น ด้วยความเจริญก้าวหน้ามีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรมเกิดปัญญาพิจารณา เพื่อทำกิจการงานใดๆ ด้วยความรอบคอบและรอบรู้ สัมผัสประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญและทักษะมีความ มุ่งมั่น ใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ที่ดั่งงามด้วยแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาตนที่ถูกต้องมีเหตุผลมีความ ตระหนักและมีเจตคติที่ดีมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ส่งผลให้ประสบความสำเร็จ ทั้งในชีวิตและหน้าที่การ งานนำพาพัฒนาตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วด้วยความไม่ประมาทให้สมบูรณ์พร้อมด้วยกาย ศีล จิต และปัญญา (มยุรี คำปาเชื้อ, 2557)

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทาง ปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา อีกทั้งเป็นข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสิงห์บุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยจำแนกตามปัจเจกบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลตาม หลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำนวน 917 คน 2) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 269 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านการบริหารสถานศึกษา เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนและมีความรู้ด้านพระพุทธศาสนา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนด เป็นขอบข่ายในการสร้างแบบสอบถาม 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 - 1.00 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม ซึ่งพบว่าข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดลองใช้ จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87 6) ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีองค์ประกอบ 5 ประการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลตามหลักคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งรายด้านและรายข้อโดยพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ 3) ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

จำแนกตามระดับการศึกษา ประสิทธิภาพในการทำงานและขนาดของโรงเรียนโดยใช้สถิติทดสอบ ค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ในภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยภาพรวม

ที่	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล	ระดับความคิดเห็น			อันดับที่
		$\bar{X}$	SD	แปลผล	
1	ความเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี	3.57	0.70	มาก	4
2	ทักษะการจัดการข้อมูลและการสื่อสารดิจิทัล	3.71	0.70	มาก	1
3	ความยืดหยุ่นและการส่งเสริมนวัตกรรม	3.58	0.75	มาก	3
4	การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล	3.53	0.74	มาก	5
5	จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อทางดิจิทัล	3.68	0.67	มาก	2
	รวมเฉลี่ย	3.61	0.71	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการจัดการข้อมูลและการสื่อสารดิจิทัล อยู่ในระดับมาก รองลงมาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อทางดิจิทัลอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยจำแนกตามปัจเจกบุคคลสรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยพิจารณารายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยพิจารณารายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยพิจารณารายด้านพบว่า

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ยกเว้นด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อทางดิจิทัล ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

3.1 ความเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี โดยใช้หลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 ควรเน้นการมีสติในการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและนักเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัลพร้อมทั้งสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในทุกะดับของการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.2 ทักษะการจัดการข้อมูลและการสื่อสารดิจิทัล การจัดการระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาคือการใช้หลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 ในการสร้างการจัดการข้อมูลที่มีระเบียบและเป็นระบบ โดยเน้นการมีสติในการรวบรวมและใช้ข้อมูลอย่างรอบคอบ มีการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ พร้อมส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้การจัดการข้อมูลมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อการตัดสินใจในเชิงกลยุทธ์ได้อย่างทันทั่วทั้ง

3.3 ความยืดหยุ่นและการส่งเสริมนวัตกรรม คือการใช้หลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 เพื่อส่งเสริมการมีสติในการมองเห็นโอกาสใหม่ๆ และสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างให้กับความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งให้การสนับสนุนทางทรัพยากรเพื่อกระตุ้นการพัฒนาแนวคิดใหม่ๆ ในการศึกษา

3.4 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านเทคโนโลยีแก่บุคลากร คือการใช้หลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 โดยเน้นการมีสติและความตั้งใจในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาตนเองและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านทักษะและความรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

3.5 จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อทางดิจิทัล การดูแลความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนและบุคลากร คือการใช้หลักบุพนิมิตแห่งมรรค 7 โดยเน้นการมีสติในการจัดการข้อมูลอย่างรอบคอบและระมัดระวัง พร้อมทั้งสร้างการรับรู้และอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปกป้องข้อมูลและการตรวจสอบระบบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนและบุคลากรในความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการจัดการข้อมูลและการสื่อสารดิจิทัล รองลงมา จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อทางดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรีสะท้อน

ถึงความสำคัญของการพัฒนาและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในด้านทักษะการจัดการข้อมูลและการสื่อสารดิจิทัล ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สามารถปรับใช้ได้ทันทีและมีผลกระทบอย่างมากต่อการเรียนการสอน ในขณะที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านดิจิทัลแม้จะมีความสำคัญ แต่ก็ยังเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและความทุ่มเทในการพัฒนาจึงทำให้ค่าเฉลี่ยในด้านนี้ต่ำที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพนิดา รัชฎาเพชร (2564) พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศราวุฒิ ชันคำหมื่น (2566) ที่พบว่า (1) ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอรอนงค์ เทียบอุดม (2565) ที่พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวัลย์ วัชรโรทัย (2564) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคกลาง 1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี พรหมทะสาร (2561) ที่พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีวะตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความสำคัญอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การที่ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างในความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา แต่ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และพัฒนาในด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง การฝึกฝนและการเข้าถึงแหล่งความรู้ในการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการศึกษาเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถพัฒนาได้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน นอกจากนี้ยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทอย่างสูงในระบบการศึกษา การพัฒนาทักษะดิจิทัลและการใช้งานเทคโนโลยีได้กลายเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนต้องเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารหรือการสอนนั้นไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาอย่างตรงไปตรงมา แต่ขึ้นอยู่กับ การฝึกฝนและการใช้งานเครื่องมือดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในยุคดิจิทัล ทักษะในการใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น การจัดการข้อมูลและการสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล มีความสำคัญสูงมาก ซึ่งทักษะเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาของบุคคล การฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีต่างๆ เช่น ระบบบริหารจัดการโรงเรียนออนไลน์ แพลตฟอร์มการเรียนการสอนดิจิทัล หรือเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน เป็นทักษะที่สามารถเรียนรู้ได้ทั้งจากการอบรม การเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน และการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน การพัฒนาคุณลักษณะทางดิจิทัลเป็นกระบวนการที่ต้องมีการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่คำนึงถึงระดับการศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยของกฤษฎาพร ชาพิศร (2566) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของ

ผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ภาพรวมของครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ส่วนอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันเกิดจากหลายปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัล ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะประสบการณ์การทำงาน แต่ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ การฝึกอบรม และการปรับตัวต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความสำคัญสำหรับการพัฒนาการศึกษาในยุคนี้ โดยทั้งผู้บริหารและครูไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากหรือน้อย ต่างก็ต้องพัฒนาทักษะเหล่านี้ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของศราวภูมิ ชันคำหมื่น (2566) ที่พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และวิทยฐานะต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา รายด้าน ครูที่มีวิทยฐานะต่างกันมีความคิดเห็นด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของปฏิฐาน มหิเมือง (2565) ที่พบว่า การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารยุคดิจิทัล โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำแนกตามระดับวุฒิการศึกษา ภาพรวมมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ภาพรวมมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในด้านการสร้างและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไล พรหมดาว (2566) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนการจำแนกตามตำแหน่งและวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลตามหลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ประกอบด้วย 1) การติดตามแนวโน้มและนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาคือการสร้างวิสัยทัศน์ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมการพัฒนาทักษะดิจิทัล โดยใช้หลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 ซึ่งเน้นการมีสติในการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและนักเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัล พร้อมทั้งสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง 2) การจัดการระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา คือการใช้หลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 ในการสร้างการจัดการข้อมูลที่มีระเบียบและเป็นระบบ โดยเน้นการมีสติในการรวบรวมและใช้ข้อมูลอย่างรอบคอบ มีการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ พร้อมส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้การจัดการข้อมูลมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อการตัดสินใจได้อย่างทันทั่วทั้ง 3) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมคือการใช้หลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 เพื่อส่งเสริมการมีสติในการมองเห็นโอกาสใหม่ๆ และสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างให้กับความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งให้การสนับสนุนทางทรัพยากรเพื่อกระตุ้นการพัฒนาแนวคิดใหม่ๆ 4) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านเทคโนโลยีแก่บุคลากร คือการใช้หลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 โดยเน้นการมีสติและความตั้งใจในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเองและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน 5) การดูแลความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนและบุคลากร คือการใช้หลักบุญนิมิต

แห่งมรรค 7 โดยเน้นการมีสติในการจัดการข้อมูลอย่างรอบคอบและระมัดระวัง พร้อมทั้งสร้างการรับรู้และอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปกป้องข้อมูล และการตรวจสอบระบบอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ Magnuson (1971) ให้ความหมายว่า คุณลักษณะของผู้จัดการโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จโดยจำแนกคุณลักษณะของผู้จัดการโรงเรียนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ได้แก่ มีความสามารถที่ติดต่อและเข้ากับผู้อื่นได้ดีมีความรู้ในวิชาชีพเป็นอย่างดี ผู้จกมอบหมายให้ผู้อื่นทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีในผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นผู้ที่นำเข้าใกล้และมีเวลาสำหรับผู้ร่วมงานให้ความสนใจบุคคลอื่นๆ มีความสามารถในการวางแผนและการจัดระเบียบงาน รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่นๆ และรู้จักใช้ช่องทางแห่งอำนาจหน้าที่ 2) คุณลักษณะส่วนตัว ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ มีวิจรรย์ญาณ และมีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ และจงรักภักดี มีความรู้กว้างขวาง เป็นผู้ที่มีสติไม่ใช้อารมณ์ มีความจริงใจ มีความเป็นมิตร มีอารมณ์ขัน มีใจกว้าง และเปิดเผย มีความเสมอต้นเสมอปลาย และมีความเมตตาปราณีและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Pressel (1986) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีจิตใจอ่อนโยนน้อยกว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้สำเร็จปริญญาเอกจะยึดกลุ่มเป็นสำคัญและผู้บริหารโดยทั่วๆ ไปจะเป็นผู้ที่ชอบแสดงออกให้ความรู้สึกรอบอุ้นแก่เพื่อนร่วมงาน ปรับตัวได้ดี ฉลาดและรู้จักใช้อำนาจ จิตใจอ่อนโยนและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนี้ยังพบอีกว่าผู้บริหารการศึกษามีลักษณะความเป็นผู้บริหารและเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานได้มากกว่าผู้บริหารด้านอื่นๆ

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูใบฎีกาอิทธิพล กิตติพล (พรหมมาพันธุ์) (2567) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสำนักศาสนศึกษา ประกอบด้วย 1) พหุสสุตา (ฟังและการเรียนรู้) การฟังและการเรียนรู้เทคโนโลยีโดยการฟังและทำความเข้าใจความต้องการ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผล ให้คำแนะนำที่มีประสิทธิภาพและการติดตาม ประเมินการสอนโดยใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของครู 2) ธตา (ทรงจำแม่นยำ) ทรงจำแม่นยำจับหลักหรือสาระได้ ทรงจำความไวแม่นยำในข้อปฏิบัติและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ดำเนินการให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลในสำนักศาสนศึกษา 3) วจสา ปริจิตา (เข้าใจและการปฏิบัติได้จริง) เข้าใจและการปฏิบัติได้จริงเข้าใจความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้กับครูและบุคลากร สนับสนุนการเรียนการสอน 4) มนसानุเปกขิตา (วิเคราะห์) วิเคราะห์ความพึงพอใจของครูและบุคลากรด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในด้านการบริหารงาน 5) ทิฏฐิยา สุปฏิวิทา (สังเคราะห์และการประยุกต์) สังเคราะห์และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาร่วมกับการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญา พันพิลา (2562) ที่พบว่า ความสามารถด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงไป คือ ด้านการควบคุมกำกับและการปฏิบัติตามกฎหมาย นโยบายและมาตรฐานการจัดการด้านผู้นำดิจิทัล ด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับศักยภาพองค์กร ด้านการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล ด้านการบริหารกลยุทธ์และการจัดการโครงการและด้านการออกแบบกระบวนการและการให้บริการด้วยระบบดิจิทัล และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี พรหมทะเล (2561) พบว่า ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่นเพื่อนำมาพัฒนาตนเอง มีเป้าหมายมีแผนมีจุดจําเพาะ ชัดเจน แต่งกายถูกกาลเทศะ สะอาดเรียบร้อย เป็นผู้ที่มีความสง่างามมีวุฒิภาวะสามารถ

ควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและที่สำคัญต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้เป็นที่น่าเคารพนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชาและชุมชน ผู้บริหารควรสั่งการให้ชัดเจนง่ายต่อการปฏิบัติ รวมถึงผู้บริหารควรดำรงชีวิตอยู่ในครรลองครองธรรม ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม มีสติสัมปชัญญะ มีความเมตตากรุณาเอื้ออาทรต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม เป็นสำคัญ ตั้งใจปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม มีความสุขุมรอบคอบ ดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และละเว้นจากอบายมุข

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีความสัมพันธ์จากการบูรณาการดังนี้

วงกลมชั้นในสุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าหมายไว้ คือ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

วงกลมชั้นที่ 2 ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี 2) ทักษะการจัดการข้อมูลและการสื่อสารดิจิทัล 3) ความยืดหยุ่นและการส่งเสริมนวัตกรรม 4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล และ 5) จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อทางดิจิทัล ที่บูรณาการร่วมกับหลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7

วงกลมชั้นที่ 3 ได้แก่หลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 ประกอบด้วย 1) กัลยาณมิตตตา 2) สีสัมปทา และ 3) ฉันทสัมปทา 4) อตตสัมปทา 5) ทิฐิสัมปทา 6) อปปมาทสัมปทา และ 7) โยนิโสมนสิการสัมปทา

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ประเด็นที่ 1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี 2) ทักษะการจัดการข้อมูลและการสื่อสารดิจิทัล 3) ความยืดหยุ่นและการส่งเสริมนวัตกรรม 4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล และ 5) จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อทางดิจิทัล เพื่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล

ประเด็นที่ 2 การใช้หลักธรรมหลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 มาบูรณาการปรับใช้ร่วมกันซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมดังนี้

1. ความเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี การเสริมสร้างทักษะในการใช้เทคโนโลยีให้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการสื่อสารและการเรียนการสอน เพื่อสร้างความร่วมมือและความยั่งยืนในการพัฒนาความรู้ของครูและนักเรียนในยุคดิจิทัล

2. ทักษะการจัดการข้อมูลและการสื่อสารดิจิทัล การพัฒนาความสามารถในการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสื่อสารและประสานงานกับครูนักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจทางการศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

3. ความยืดหยุ่นและการส่งเสริมนวัตกรรม การพัฒนาความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยสนับสนุนการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมการใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาการศึกษาทั้งในด้านการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ เพื่อให้การศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีทักษะในการใช้เทคโนโลยีและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัล รวมทั้งสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัล

5. จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อทางดิจิทัล การส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความตระหนักรู้ในเรื่องจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี โดยเน้นการใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนเข้าใจถึงการปฏิบัติตนในโลกออนไลน์อย่างถูกต้องและปลอดภัย เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาคุณธรรมในยุคดิจิทัล สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
    - 1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ควรส่งเสริมการฝึกอบรมทักษะด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการดิจิทัลแก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม
    - 1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านทักษะด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการดิจิทัล เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล
    - 1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ควรสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล
    - 1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ควรเสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร ตลอดจนนักเรียนในการพัฒนาสมรรถนะและทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล
    - 1.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยึดหลักความรับผิดชอบและความโปร่งใสในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล อย่างเหมาะสมและตรวจสอบได้
  2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
    - 2.1 ควรทำการศึกษาความคาดหวังและประเมินความพึงพอใจของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล
    - 2.2 ควรมีการทำวิจัยเชิงสถิติเกี่ยวกับปัจจัยการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ที่ส่งผลต่อเป้าหมายของการพัฒนาโรงเรียน เพื่อให้มีการพัฒนาแนวทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย
    - 2.3 ศึกษาการมีส่วนร่วมการพัฒนาความสามารถในการสร้างความร่วมมือภายในสถานศึกษา และชุมชนในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล
    - 2.4 ประเมินผลการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นความรับผิดชอบและจริยธรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักพุทธธรรม
    - 2.5 ควรพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลโรงเรียนประถมศึกษาและนำมาเปรียบเทียบกับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
-

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎาพร ชาพิศร. (2566) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร. วารสารบริหารการศึกษา มศว, 20(39), 115-126.
- คมคาย น้อยสิทธิ์. (2561). ผู้บริหารยุค 4.0. วารสารครุศาสตร์, 46(4), 40-57.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารการศึกษา, 12(1), 1-9.
- ดวงพร รุ่งเรืองศรี. (2561). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21. วารสารด้านการบริหาร รัฐบาลและการเมือง, 7(1), 106-149.
- ปฏิจาน มหิเมือง. (2565). การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารยุคดิจิทัล โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พนิดา รัชฎาเพชร. (2564). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พระครูใบฎีกาอิทธิพล กิตติพิโล (พรหมมาพันธุ์). (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาแผนกธรรมสนามหลวงในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 5(3), 1-17.
- มยุรี คำปาเชื้อ. (2553). บุพนิมิตแห่งมรรค 7 นำพาพัฒนาดน. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1(2), 119-134.
- วิลาวลัย วัชรไทย์. (2564). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 15(ฉบับพิเศษ), 71-72.
- วิไล พรหมดาว. (2566). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 17(1), 89-102.
- ศราวุฒิ ชันคำหมื่น. (2566). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 18(1), 51-71.
- สัญญา พันพิลา. (2562). ความสามารถด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. (2566). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2566. สิงห์บุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี.
- สุภาวดี พรหมทะสาร. (2561). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- อรอนงค์ เทียบอุดม. (2565). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.
- Magnuson, W.C. (1971). The characteristics of successful school business managers. Dissertation Abstract International.
- Pressel. D.A. (1986). A study of the Relationship Between Personality Factors and Aspiration for Leadership. Dissertation Abstract International.

**แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี**
**GUIDELINES FOR LEARNING MANAGEMENT IN THE 21ST CENTURY BASED ON
THE FOUR VUDDHI-DHAMMA IN SECONDARY SCHOOLS IN BANG KRUI
DISTRICT, NONTHABURI PROVINCE**

¹กนกเทพ พงษ์เพ็ง Kanoktep Pongpeng

²พระครูวิรุณหุตคุณ PhrakhruiWirunsuttakun ³พระสุรชัย สุรชัย PhraSurachai Surachayo

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: surachaihongtrakool@gmail.com

Article Received: May 26, 2025. Revised: June 24, 2025. Accepted: June 26, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี 1) การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 351 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 รูป/คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ด้านตัวผู้สอน ด้านวิธีการจัดการการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาและด้านตัวผู้เรียน ตามลำดับ 2) วิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ (1) ด้านตัวผู้เรียน การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนต้องมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ มีแรงจูงใจและเป้าหมายในการเรียนรู้พร้อมทั้งมีทักษะสำคัญ มีส่วนร่วมในกิจกรรมและกล้าแสดงความคิดเห็น บรรยายภาคการเรียนรู้แบบ Active Learning (2) ด้านเนื้อหา ควรทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมสามารถนำไปต่อยอดได้ ส่งเสริมวิจารณ์ญาณ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม เนื้อหาควรมีความหลากหลายน่าสนใจ เข้าใจง่ายนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง (3) ด้านวิธีการจัดการการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ควรเน้นประสบการณ์จริง จัดกิจกรรมที่หลากหลาย (4) ด้านตัวผู้สอน ผู้สอนควรเป็นผู้ชี้แนะ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง การประเมินผลควรมีความหลากหลาย ใช้เทคนิคที่น่าสนใจและยึดมั่นในคุณธรรม ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาตนเอง เข้าอบรมศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม (5) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ควรส่งเสริมสมาชิกสงบ ปลอดภัย อบอุ่นเป็นมิตร เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเรียนรู้ควรเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว และบูรณาการเรียนรู้แบบองค์รวม ผสานความรู้กับ

สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่ดีส่งผลต่อการเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาครูส่งเสริมให้ ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เป็นการจัดการเรียนรู้ตามหลักคุณธรรม 4 ประการ (1) คบหาผู้เป็นบัณฑิตผู้รู้ การเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายหรือจัด Workshop เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงได้รับแรงบันดาลใจและแนวทางในการพัฒนาตนเอง (2) เอาใจใส่เล่าเรียน จัดหาหนังสือ วิดีโอ บทความหรือสื่อการเรียนรู้ต่างๆ จัดกิจกรรม (3) ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เช่น การนำเสนองาน การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะต่างๆ ผ่านการลงมือปฏิบัติ กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมระดมสมอง กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมบริการชุมชน กิจกรรมเข้าค่ายพักแรม (4) การพิจารณาวิเคราะห์ การออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เปิดกว้างและสนุกสนาน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, ศตวรรษที่ 21, หลักคุณธรรม 4, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research article aimed to 1) study the learning management in the 21st century in secondary schools in Bang Kruai District, Nonthaburi Province, 2) study the learning management methods in the 21st century according to the Four Vuddhi-dhamma in secondary schools, 3) propose the learning management guidelines in the 21st century according to the Four Vuddhi-dhamma in secondary schools in Bang Kruai District, Nonthaburi Province. This research was a mixed-method research between quantitative and qualitative research. The quantitative research used a questionnaire to collect opinions of 351 students in secondary schools in Bang Kruai District, Nonthaburi Province. The data were analyzed using basic statistics: frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research interviewed 15 school administrators, teachers, and monks or Buddhist experts. The data were analyzed using content analysis.

The research results found that: 1) The learning management in the 21st century in secondary schools in Bang Kruai District, Nonthaburi Province, in all 5 areas, overall, there were opinions at a high level, namely, the learning environment, the teachers, the learning management methods, the content and the students, respectively. 2) Methods for managing learning in the 21st century according to the principles of the Four Vuddhi-dhamma in secondary schools; (1) In terms of learners, learning in the 21st century focused on learners as the center, learners must be physically, mentally and emotionally ready, having motivation and learning goals, and having important skills, participating in activities and expressing their opinions in active learning atmosphere. (2) In terms of content, the learning content should be up-to-date, consistent with the needs of learners and society, and could be further developed. It promoted judgment, instills morality, ethics and social responsibility. The content should be diverse, interesting, easy to understand and could be applied in

practice. (3) In terms of learning management methods, learning management should focus on real experiences and organize a variety of activities. (4) In terms of teachers, teachers should be guides, encourage and support learners to learn by themselves. The assessment results should be diverse, using interesting techniques and adhere to morality, using digital technology for effective teaching and learning, developing yourself, attending training, and seeking additional knowledge. (5) In terms of learning environment, the learning environment should promote concentration, be peaceful, safe, warm, friendly, and supportive of collaborative learning, the exchange of ideas, and mutual assistance. Learning should be linked to the immediate environment and integrate holistic learning, combining knowledge with the environment. A good environment affected learning. Teacher development should be provided, and teachers should be encouraged to use digital technology. 3) Guidelines for learning management in the 21st century based on the Four Vuddhi-dhamma principles in secondary schools in Bang Kruai District, Nonthaburi Province was organizing learning based on the Four Vuddhi-dhamma principles: (1) Seeking friends who are scholars, inviting expert speakers to lecture or organize workshops to allow learners to learn from direct experiences, receive inspiration and guidelines for self-development; (2) Taking care of learning, providing books, videos, articles or various learning media, organizing activities; (3) Practicing Dhamma appropriately, organizing activities for learners to practice, such as presenting work, role-playing, group activities, to develop various skills through practice; and other activities such as brainstorming, creative activities, community service activities, and camping activities. (4) Considering and analyzing activities and designing activities that are consistent with the learners' interests and aptitudes, and creating a safe, open, and fun learning atmosphere.

Keywords: Learning Management, The 21st Century, The Four Vuddhi-dhamma Principles, Secondary Schools

บทนำ

วิถีชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากอดีต มีความเปิดกว้าง ยอมรับ และให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้และข่าวสารที่หลากหลาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้คนในศตวรรษนี้จึงไม่สามารถใช้ความรู้และทักษะบางอย่างในอดีตมาแก้ปัญหาในปัจจุบันได้ดี การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงไม่ใช่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ แต่คือการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้คนนั่นเอง

การจัดศึกษาและการเรียนรู้ควรมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคนในฐานะพลเมืองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอย่างสมดุล มีทักษะจำเป็นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย การเรียนรู้

เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ๆ การเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวม และการเรียนรู้เพื่อการนำไปปฏิบัติ มุ่งสร้างการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พึ่งพาตนเองได้ และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้ หลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีใช้การจดจำเนื้อหาวิชา เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนต้องสามารถสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศเกื้อหนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การเชื่อมโยงความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนและสังคมโดยรวม จัดการเรียนรู้ผ่านบริบทความเป็นจริง และการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือ และแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ภาควิชาต่างๆ ในสังคม อาทิ ครอบครัว สถาบันการศึกษา องค์กร ชุมชน จำเป็นต้องปรับหลักคิดและหลักปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพบุคลากร ผู้เรียน บุคลากร และประชาชนให้เป็นผู้ที่มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อการดำเนินชีวิตและการทำงานที่ประสบความสำเร็จและมีความสุข โดยมุ่งที่การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) เน้นองค์ความรู้ การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติจริง (Learning to Do) เน้นการพัฒนาทักษะ พัฒนาสมรรถนะ และศักยภาพตนเอง การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างเป็นองค์รวม และการปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) เน้นการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พึ่งพาอาศัยกัน การเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลง (Learning to Change) พัฒนาศักยภาพทางความคิด การตัดสินใจ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน (Learning for Sustainable) สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2567)

การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในปัจจุบันคือการสร้างผู้เรียนให้เป็น Lifelong Learner คือเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางของการศึกษาที่สำคัญที่สุด สิ่งที่จะสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้รักในการเรียนรู้ได้ คือการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างนักเรียนให้พร้อมรับมือโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ในเวทีวิทยาลัทธิจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในปัจจุบันที่เป็นมากกว่าการเรียนรู้จากห้องเรียน ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมและสอดคล้องกับการเรียนรู้ คือการนำหลักปัญญาธรรม 4 (อง.จตุตถก. (ไทย) 21/449/368) ไปใช้ในการส่งเสริมการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญอันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนตามหลักปัญญาธรรม วุฒิ หรือ วุฒิธรรม 4 คือ ธรรมเป็นเครื่องเจริญ, คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ประกอบด้วย 1) สัปปุริสสังเสวะ หมายถึง คบหาสัตบุรุษ เสวนาท่านผู้รู้ผู้ทรงคุณ 2) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง ฟังสัทธรรม เอาใจใส่เล่าเรียน หาความรู้จริง 3) โยนิโสมนสิการ หมายถึง ทำในใจโดยแยบคาย คิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี 4) อัมมานุสุมปณิบัติ หมายถึง ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมให้ถูกต้องตามหลักคือให้สอดคล้องพอดีตามขอบเขตความหมายและวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรมข้ออื่นๆ นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนและตรึตรองเห็นแล้วไปใช้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลัก ตามความมุ่งหมายของสิ่งนั้นๆ ธรรมหมวดนี้ ในบาลีที่มา เรียกว่า ธรรมที่เป็นไปเพื่อ ปัญญาธรรม คือ เพื่อความเจริญงอกงามแห่งปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2546)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นหาวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนด้วยการนำหลักคุณธรรมมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้แก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี และโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี รวมทั้งสิ้น 3,893 คน กลุ่มตัวอย่างการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางการสร้างมนุษย์สัมพันธ์และเชี่ยวชาญด้านศาสนา 15 รูป/คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และหลักคุณธรรม 4 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.917 6) ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศอายุ ระดับการศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เป็นการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นใน 5 ด้าน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีประเด็นคำถามวิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ การวิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จะใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย วิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ด้านตัวผู้สอน ด้านวิธีการจัดการการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา และด้านตัวผู้เรียน ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม

	การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
1	ด้านตัวผู้เรียน	4.02	0.81	มาก	5
2	ด้านเนื้อหา	4.05	0.79	มาก	4
3	ด้านวิธีการจัดการการเรียนรู้	4.07	0.80	มาก	3
4	ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้	4.09	0.80	มาก	1
5	ด้านตัวผู้สอน	4.08	0.78	มาก	2
	รวม	4.06	0.80	มาก	

2. วิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.1 ด้านตัวผู้เรียน ได้แก่ 1) ผู้เรียนต้องมีความพร้อมทั้งร่างกายจิตใจ อารมณ์ มีแรงจูงใจ เป้าหมาย ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสารและทักษะชีวิต 2) เชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริง ยกตัวอย่างที่ชัดเจน แสดงผลลัพธ์ของการบรรลุเป้าหมาย 3) สื่อสารให้ชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนกิจกรรม 5) ตั้งเป้าหมายส่วนตัว ใช้เทคนิค SMART (เฉพาะเจาะจง วัดผลได้มีกรอบเวลา) 6) แบ่งเป้าหมายใหญ่เป็นเป้าหมายย่อย เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าและไม่ท้อแท้ 7) สร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น Active Learning, การให้ข้อมูลป้อนกลับ การเรียนรู้แบบกลุ่ม 8) ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย คบหาสัตบุรุษ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 9) ประเมินและปรับปรุงตนเอง หมั่นประเมินและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ 10) สร้างแรงบันดาลใจ พบปะบุคคลต้นแบบ สร้างเครือข่าย กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น เชื่อมโยงความรู้ ฝึกตั้งคำถาม ลงมือปฏิบัติจริง

2.2. ด้านเนื้อหา ได้แก่ 1) เนื้อหาทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม นำไปต่อยอดได้ 2) ส่งเสริมวิจารณ์ญาณ คิดอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจอย่างมีวิจารณ์ญาณ 3) ปลุกฝังคุณธรรม มีจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม 4) นำเสนอเนื้อหาหลากหลาย น่าสนใจ เข้าใจง่าย นำไปประยุกต์ใช้ได้จริง 5) ฝึกฝนการคิด ตั้งคำถาม ชักถาม ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ แยกแยะ จำแนก เปรียบเทียบ หาความสัมพันธ์ ตีความ สรุป ประเมิน 6) คิดอย่างมีเหตุผล ใช้หลักฐาน ข้อมูล ข้อเท็จจริง อ้างเหตุผล อธิบาย ตระหนักถึงอคติ 7) ตัดสินใจอย่างมีวิจารณ์ญาณ ระบุ วิเคราะห์ ปัญหา รวบรวมข้อมูล พิจารณาทางเลือก ประเมินผลกระทบ วิเคราะห์ความเสี่ยง 8) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ กล้าแสดงความคิดเห็น ชักถามโต้แย้ง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 9) แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ศึกษา ติดตาม ความก้าวหน้าทางวิชาการ 10) พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ แก้ปัญหา

2.3. ด้านวิธีการจัดการการเรียนรู้ ได้แก่ 1) เน้นประสบการณ์จริง จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ทักษะศึกษา ศึกษาฐาน ฝึกปฏิบัติจริง 2) ใช้สื่อและเทคโนโลยี สื่อเสมือนจริง วิดีโอ ภาพยนตร์ แอนิเมชัน VR/AR คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชัน 3) ส่งเสริมการสะท้อนคิด จัดบันทึก อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงาน 4) สร้างบรรยากาศ ทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ สร้างแรงบันดาลใจ 5) เชื่อมโยงเนื้อหา ประยุกต์ใช้ความรู้ ยกตัวอย่าง ออกแบบกิจกรรม 6) เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ พูดคุย แลกเปลี่ยน เรียนรู้วิธีปฏิบัติ เคล็ดลับ เทคนิค 7) ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ บทความ วารสาร สารคดี เว็บไซต์ สัมมนา 8) ฝึกทักษะการเรียนรู้ อ่าน ฟัง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 9) พัฒนาความคิด ฝึกฝนกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 10) บูรณาการหลักคุณธรรม สัมผัสสัมผัส สัมผัสสัมผัส สัมผัสสัมผัส ปฏิบัติ

2.4 ด้านตัวผู้สอน ได้แก่ 1) ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ประเมินผลหลากหลาย ใช้เทคนิคหลากหลาย น่าสนใจและยึดมั่นในคุณธรรม 3) ติดตามผล ให้คำปรึกษา แนะนำผู้เรียนอย่างใกล้ชิด 4) จัดการชั้นเรียน ดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง 5) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาทักษะการพูด เขียน ฟัง 6) ใช้เทคโนโลยี ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ 7) พัฒนานตนเอง เข้าอบรม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม 8) สร้างบรรยากาศ สร้างวัฒนธรรมการสื่อสารเชิงบวก เปิดกว้าง 9) ให้คำแนะนำ ให้ Feedback ที่เป็นประโยชน์ 10) บูรณาการหลักคุณธรรม นำหลักธรรม มาใช้ในการพัฒนานตนเองและจัดการเรียนรู้

2.5 ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมส่งเสริมสมาธิ สงบ ปลอดภัย อบอุ่น เป็นมิตร 2) เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3) เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว 4) บูรณาการ เรียนรู้แบบองค์รวม ผสานความรู้กับสภาพแวดล้อม 5) ผ่อนคลาย สบายใจ สภาพแวดล้อมที่ดีส่งผลต่อการเรียนรู้ 6) พัฒนาครู ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 7) เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ จัด Workshop แบ่งปันประสบการณ์ 8) ศึกษาค้นคว้า ส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม 9) วิเคราะห์ สะท้อนคิด ทดลองใช้เครื่องมือ ประเมินผล พัฒนาระบบการคิด 10) ฝึกปฏิบัติ นำเทคโนโลยีไปใช้จริง สร้างสื่อ จัดกิจกรรม

3. แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีแนวทางดังนี้

3.1 ด้านตัวผู้เรียน ได้แก่ 1) ผู้เรียนต้องมีความพร้อมทั้งร่างกายจิตใจ อารมณ์ มีแรงจูงใจ เป้าหมายทักษะการคิด ทักษะการสื่อสารและทักษะชีวิต 2) เชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริง ยกตัวอย่างที่ชัดเจน

แสดงผลลัพธ์ของการบรรลุเป้าหมาย 3) สื่อสารให้ชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัย 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนกิจกรรม 5) ตั้งเป้าหมายส่วนตัวใช้เทคนิค SMART (เฉพาะเจาะจง วัดผลได้ 6) แบ่งเป้าหมายใหญ่เป็นเป้าหมายย่อย เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าและไม่ท้อแท้ 7) สร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น Active Learning, การให้ข้อมูลป้อนกลับ, การเรียนรู้แบบกลุ่ม 8) ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย คบหาสัตบุรุษ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 9) ประเมินและปรับปรุงตนเอง หมั่นประเมินและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ 10) สร้างแรงบันดาลใจ พบปะบุคคลต้นแบบ สร้างเครือข่าย กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น เชื่อมโยงความรู้ ผูกตั้งคำถาม ลงมือปฏิบัติจริง

3.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ 1) เนื้อหาทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม นำไปต่อยอดได้ 2) ส่งเสริมวิจาร์ณญาณคิดอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจอย่างมีวิจาร์ณญาณ 3) ปลูกฝังคุณธรรม มีจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม 4) นำเสนอเนื้อหาหลากหลาย น่าสนใจ เข้าใจง่าย นำไปประยุกต์ใช้ได้จริง 5) ฝึกฝนการคิด ตั้งคำถาม ซักถาม ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ แยกแยะ จำแนก เปรียบเทียบ หาความสัมพันธ์ ดีความ สรุป ประเมิน 6) คิดอย่างมีเหตุผล ใช้หลักฐานข้อมูลข้อเท็จจริง อ้างเหตุผล อธิบาย ตระหนักถึงอคติ 7) ตัดสินใจอย่างมีวิจาร์ณญาณ ระบุนิเคราะห์ปัญหา รวบรวมข้อมูล พิจารณาทางเลือก ประเมินผลกระทบ วิเคราะห์ความเสี่ยง 8) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ กล่าวแสดงความ คิดเห็น ซักถามโต้แย้ง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 9) แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ศึกษา ติดตาม ความก้าวหน้าทาง วิชาการ 10) พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ แก้ปัญหา

2.3 ด้านวิธีการจัดการการเรียนรู้ ได้แก่ 1) เน้นประสบการณ์จริง จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ทักษะศึกษา ศึกษาฐาน ฝึกปฏิบัติจริง 2) ใช้สื่อและเทคโนโลยี สื่อเสมือนจริง วิดีโอ ภาพยนตร์ แอนิเมชัน VR/AR คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชัน 3) ส่งเสริมการสะท้อนคิด จดบันทึก อภิปราย แลกเปลี่ยน เรียนรู้ นำเสนอผลงาน 4) สร้างบรรยากาศ ทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ สร้างแรงบันดาลใจ 5) เชื่อมโยงเนื้อหาประยุกต์ใช้ความรู้ ยกตัวอย่าง ออกแบบกิจกรรม 6) เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ พูดคุย แลกเปลี่ยน เรียนรู้วิธีปฏิบัติ เคล็ดลับ เทคนิค 7) ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ บทความ วารสาร สารคดี เว็บไซต์ สัมมนา 8) ฝึกทักษะการเรียนรู้ อ่าน ฟัง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 9) พัฒนาความคิด ฝึกฝนกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 10) บูรณาการหลักคุณธรรม สัมผัสสังเสวะ สัมผัสสัมผัส สัมผัสสัมผัสปฏิบัติ

2.4. ด้านตัวผู้สอน ได้แก่ 1) เน้นประสบการณ์จริง จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ทักษะศึกษา ศึกษาฐาน ฝึกปฏิบัติจริง 2) ใช้สื่อและเทคโนโลยี สื่อเสมือนจริง วิดีโอภาพยนตร์ แอนิเมชัน VR/AR คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชัน 3) ส่งเสริมการสะท้อนคิดจดบันทึก อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงาน 4) สร้างบรรยากาศ ทำงานเป็นทีมช่วยเหลือให้กำลังใจสร้างแรงบันดาลใจ 5) เชื่อมโยงเนื้อหา ประยุกต์ใช้ความรู้ ยกตัวอย่าง ออกแบบกิจกรรม 6) เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธี ปฏิบัติ เคล็ดลับ เทคนิค 7) ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ บทความ วารสาร สารคดี เว็บไซต์ สัมมนา 8) ฝึกทักษะ การเรียนรู้ อ่าน ฟัง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 9) พัฒนาความคิด ฝึกฝนกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 10) บูรณาการหลักคุณธรรม สัมผัสสังเสวะ สัมผัสสัมผัส สัมผัสสัมผัสปฏิบัติ

2.5 ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมส่งเสริมสมาธิ สงบ ปลอดภัย อบอุ่น เป็นมิตร 2) เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3) เรียนรู้จากประสบการณ์ จริง เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว 4) บูรณาการ เรียนรู้แบบองค์รวม ผสานความรู้กับสภาพแวดล้อม 5) ผ่อนคลาย สบายใจ สภาพแวดล้อมที่ดีส่งผลต่อการเรียนรู้ 6) พัฒนาครู ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

7) เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ จัด Workshop แบ่งปันประสบการณ์ 8) ศึกษาค้นคว้า ส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม 9) วิเคราะห์ สะท้อนคิด ทดลองใช้เครื่องมือ ประเมินผล พัฒนาระบบการคิด 10) ฝึกปฏิบัติ นำเทคโนโลยีไปใช้จริง สร้างสื่อ จัดกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง โรงเรียนมีการจัดด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย อบอุ่นและเป็นมิตร ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงจากสภาพแวดล้อม นักเรียนมีทักษะการสื่อสารที่ดีทั้งการพูด การเขียนและการฟัง มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิจรรย์ญาณ คิดอย่างมีเหตุผลและตัดสินใจอย่างมีวิจรรย์ญาณ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สอดคล้องกับการวิจัยของไพรัช แสงแก้ว (2566) ที่พบว่า ครูจะต้องฝึกฝนเรียนรู้ในเรื่องวิธีการสอนรูปแบบใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการเข้าร่วมทำ PLC เป็นการคบหาสมาคมกับผู้รู้หรือกับกลุ่มสาระในและนอกโรงเรียนที่เป็นกัลยาณมิตร เมื่อได้ฟังคำแนะนำของกัลยาณมิตรที่ได้จากการ PLC เกี่ยวกับหลักวิชาการไปพัฒนาตนเอง เรียนรู้ ฝึกฝนตนเองเพิ่มเติมอีกทั้งโรงเรียนจะต้องจัดการประชุม อบรมความรู้ให้แก่ครูเพื่อสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อพัฒนาครูให้ได้ปรึกษาและนำเสนอประสบการณ์ ครูสามารถคิดอย่างมีเหตุผลตามหลักโยนิสมนสิการในการแก้ปัญหาเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม โดยเฉพาะการปฏิบัติสมควรแก่ธรรมของหน้าที่ครูที่ดีในโรงเรียน ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เป็นกัลยาณมิตรให้กับผู้เรียนทุกคน สามารถให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบตนเอง สังคม และประเทศชาติ

2. ผลการศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงหลักคุณธรรม 4 ประการ สัปปุริสสังเสาะ (คบหาสัตบุรุษ) เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ มาบรรยายหรือจัด Workshop เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงได้รับแรงบันดาลใจ และแนวทางในการพัฒนาตนเอง สัทธัมมัสสวนะ (เอาใจใส่เล่าเรียน) จัดหาหนังสือ วีดีโอ บทความหรือสื่อการเรียนรู้ต่างๆ จัดกิจกรรม ธรรมานุธรรมปฏิบัติ (ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม): จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เช่น การนำเสนองาน การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะต่างๆ ผ่านการลงมือปฏิบัติ กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมระดมสมอง กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมบริการชุมชน กิจกรรมเข้าค่ายพักแรม ปักจ้ย สนับสนุน การออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เปิดกว้าง และสนุกสนาน การให้ Feedback และการประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของสาริณี อาษา (2564) ที่เสนอว่า การนำหลักพุทธธรรม คือ หลักคุณธรรม 4 คือ คบสัตบุรุษ ฟังธรรม คิดไตร่ตรองธรรม และการปฏิบัติให้งานตามหน้าที่ เพื่อนำไปบูรณาการกับอันการมีส่วนร่วมอันเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารสถานศึกษา คือ การร่วมคิด การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติตามโครงการ การร่วมติดตาม และประเมินผลโครงการ เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้กระทำกิจกรรมร่วมกันในการส่งเสริมให้เกิด

ความร่วมมือกันรับผิดชอบร่วมกัน รวมถึงมีความรู้สึกผูกพันสถานศึกษา อันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสาโรจน์ อธิภทฺโท (นันทนิม) (2561) ที่พบว่า การจัดหาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมีความน่าสนใจใหม่ๆ มีทั้งภาพ เสียงบรรยายและเสียงดนตรี ประกอบภาพเป็นสื่อวัสดุอุปกรณ์สามารถใช้การนำเสนอสื่อธรรมให้มีความหลากหลาย สื่อธรรมชาติ การจัดหาสื่อที่มีอยู่ใกล้ตัวเรา ซึ่งสามารถหยิบยืมมาเป็นผลิตสื่อนวัตกรรมเพื่อจัดการเรียนการสอนได้ทันต่อการเรียนรู้ เรื่องศีลธรรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สถานศึกษาควรหาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาเป็นสื่อช่วยสอนมีความน่าสนใจสะดวกในการค้นหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพราะสื่อคอมพิวเตอร์สามารถรับสัญญาณผ่านเคเบิลทีวี/ทีวีดาวเทียม มีทั้งภาพและเสียงเหมาะสมกับการเรียนการสอนในปัจจุบัน

3. ผลการเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่าการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยส่งเสริมแรงจูงใจ ความพร้อมและทักษะที่จำเป็น เนื้อหาต้องทันสมัยปลูกฝังวิจรรณญาณ คุณธรรมและนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง วิธีการจัดการเรียนรู้เน้นประสบการณ์จริง ใช้สื่อเทคโนโลยีและบูรณาการหลักคุณธรรม 4 ผู้สอนต้องพัฒนาตนเอง ใช้เทคโนโลยีและจัดกิจกรรมที่หลากหลายสภาพแวดล้อมต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัย และเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภเศรษฐ์ พิงบัว (2562) ที่พบว่า บทเรียนออนไลน์ วิชาอินเทอร์เน็ตด้วยแอปพลิเคชัน Google Classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลังเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด การสร้างบทเรียนออนไลน์สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นและบทเรียนออนไลน์สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เกือบทุกวิชาและทุกระดับชั้น นับเป็นนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สมควรนำมาเป็นสื่อเพื่อประกอบการเรียนการสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้องค์ความรู้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย SDCP Model

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย คือ แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยมีอธิบายได้ดังนี้

1.ด้านตัวผู้เรียน การส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ มีความสุขกับการเรียน และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี การสร้างแรงบันดาลใจ เช่น การพาผู้เรียนไปพบปะบุคคลต้นแบบ หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจ จุดประกายความสนใจ และอยากเรียนรู้ อยากลองทำตาม การสร้างเครือข่ายเพื่อน ครู หรือผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ก็ช่วยให้ผู้เรียนมีกลุ่มที่ช่วยสนับสนุน ให้กำลังใจ และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น ด้วยการฟัง อ่าน หรือศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จะช่วยเปิดโลกทัศน์ ทำให้ผู้เรียนเกิดคำถาม และนำไปสู่การเรียนรู้อย่างแท้จริง การเชื่อมโยงความรู้กับตัวผู้เรียน การคิดวิเคราะห์ ใคร่ครวญ และเชื่อมโยงเนื้อหา กิจกรรม หรือประสบการณ์เข้ากับตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ เกิดความสนใจ และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น การฝึกฝนให้ผู้เรียนตั้งคำถาม และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง จะช่วยพัฒนาทักษะการคิด เสริมสร้างความมั่นใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น การลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ จดจำ และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น การได้เห็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จ ผลงาน หรือพัฒนาการของตนเอง จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจ และกระตุ้นให้เกิดความพยายามในการเรียนรู้ต่อไป การส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ สามารถทำได้ด้วยหลากหลายวิธี ทั้งการสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น การเชื่อมโยงความรู้กับตัวผู้เรียน การฝึกให้ตั้งคำถาม และการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความสุข และการพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ใน

ศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านตัวผู้เรียน ได้แก่ 1) ผู้เรียนต้องมีความพร้อม ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ มีแรงจูงใจ เป้าหมาย ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร และทักษะชีวิต 2) เชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริง ยกตัวอย่างที่ชัดเจน แสดงผลลัพธ์ของการบรรลุเป้าหมาย 3) สื่อสารให้ชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนกิจกรรม 5) ตั้งเป้าหมายส่วนตัว ใช้เทคนิค SMART (เฉพาะเจาะจง วัดผลได้ บรรลุได้ เกี่ยวข้อง มีกรอบเวลา) 6) แบ่งเป้าหมายใหญ่เป็นเป้าหมายย่อย เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าและไม่ท้อแท้ 7) สร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น Active Learning, การให้ข้อมูลป้อนกลับ, การเรียนรู้แบบกลุ่ม 8) ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย คบหาสัตบุรุษ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 9) ประเมินและปรับปรุงตนเอง หมั่นประเมินและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ 10) สร้างแรงบันดาลใจ พบปะบุคคลต้นแบบ สร้างเครือข่าย กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น เชื่อมโยงความรู้ ผูกตั้งคำถาม ลงมือปฏิบัติจริง

2. ด้านเนื้อหา การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ล้วนเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างวิจรรย์ญาณ การคิดอย่างมีเหตุผล และการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และการเรียนรู้ตลอดชีวิต การแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง การหมั่นศึกษาหาความรู้ ติดตาม ความก้าวหน้าทางวิชาการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ที่ทันสมัย และสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาองค์ความรู้ในระดับที่สูงขึ้นได้ การพัฒนาทักษะการคิด การฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนากระบวนการคิด จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ประเมิน และประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น การเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการได้รับคำแนะนำชี้แนะ ล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการต่อยอดความรู้ของผู้เรียน การลงมือปฏิบัติจริง การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ทดลอง ฝึกฝน และแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง การทำโครงการ การวิจัย และการเรียนรู้จากประสบการณ์ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และสามารถต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่ระดับที่สูงขึ้นได้ โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านเนื้อหา ได้แก่ 1) เนื้อหาทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม นำไปต่อยอดได้ 2) ส่งเสริมวิจรรย์ญาณ คิดอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจอย่างมีวิจรรย์ญาณ 3) ปลูกฝังคุณธรรม มีจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม 4) นำเสนอเนื้อหาหลากหลาย น่าสนใจ เข้าใจง่าย นำไปประยุกต์ใช้ได้จริง 5) ฝึกฝนการคิด ตั้งคำถาม ชักถาม ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ แยกแยะ จำแนก เปรียบเทียบ หาความสัมพันธ์ ดีความ สรุป ประเมิน 6) คิดอย่างมีเหตุผล ใช้หลักฐาน ข้อมูล ข้อเท็จจริง อ้างเหตุผล อธิบาย ตระหนักถึงอคติ 7) ตัดสินใจอย่างมีวิจรรย์ญาณ ระบุ วิเคราะห์ ปัญหา รวบรวมข้อมูล พิจารณาทางเลือก ประเมินผลกระทบ วิเคราะห์ความเสี่ยง 8) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ กล้าแสดงความคิดเห็น ชักถาม โต้แย้ง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 9) แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ศึกษา ติดตาม ความก้าวหน้าทางวิชาการ 10) พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ แก้ปัญหา

3. ด้านวิธีการจัดการการเรียนรู้ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ต้องอาศัยการจัดกิจกรรม การใช้สื่อ การสะท้อนคิด การสร้างบรรยากาศ และการเชื่อมโยงกับเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เกิดความเข้าใจ จดจำ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ความชำนาญ และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ การพัฒนาทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม

และทักษะชีวิต เป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังให้กับผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้ผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยบูรณาการหลักสูตร 4 ประการ คือ สัปปุริสสังเสวะ (คบหาสัตบุรุษ) เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย หรือจัด Workshop เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้รับแรงบันดาลใจ และแนวทางในการพัฒนาตนเอง สัทธัมมัสสนะ (เอาใจใส่เล่าเรียน) จัดหาหนังสือ วีดีโอ บทความ หรือสื่อการเรียนรู้ต่างๆ จัดกิจกรรม ธรรมทานธรรมปฏิบัติ (ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เช่น การนำเสนองาน การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะต่างๆ ผ่านการลงมือปฏิบัติ กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมระดมสมอง กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมบริการชุมชน กิจกรรมเข้าค่ายพักแรม ปัจจัยสนับสนุนการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เปิดกว้าง และสนุกสนาน การให้ Feedback และการประเมินผล โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสูตร 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านวิธีการจัดการการเรียนรู้ ได้แก่ 1) เน้นประสบการณ์จริง จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ทักษะศึกษา ศึกษาดูงาน ฝึกปฏิบัติจริง 2) ใช้สื่อและเทคโนโลยี สื่อเสมือนจริง วีดีโอ ภาพยนตร์ แอนิเมชัน VR/AR คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชัน 3) ส่งเสริมการสะท้อนคิด จัดบันทึก อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงาน 4) สร้างบรรยากาศ ทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ สร้างแรงบันดาลใจ 5) เชื่อมโยงเนื้อหา ประยุกต์ใช้ความรู้ ยกตัวอย่าง ออกแบบกิจกรรม 6) เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ พุดคุย แลกเปลี่ยน เรียนรู้วิธีปฏิบัติ เคล็ดลับ เทคนิค 7) ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ บทความ วารสาร สารคดี เว็บไซต์ สัมมนา 8) ฝึกทักษะการเรียนรู้ อ่าน ฟัง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 9) พัฒนาความคิด ฝึกฝนกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 10) บูรณาการหลักสูตร สัปปุริสสังเสวะ สัทธัมมัสสนะ ธรรมทานธรรมปฏิบัติ

4. ด้านตัวผู้สอน บูรณาการหลักสูตร 4 ประการ สัปปุริสสังเสวะ (คบหาสัตบุรุษ) เชิญครูผู้เชี่ยวชาญ หรือวิทยากร มาเป็นแบบอย่าง มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จัด Workshop เพื่อให้ครูได้เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ตรง เกิดแรงบันดาลใจ และมีแนวทางในการพัฒนาตนเอง สัทธัมมัสสนะ (เอาใจใส่เล่าเรียน) ส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เช่น การอ่านบทความ คู่มือ งานวิจัย เข้าร่วมสัมมนา อบรมออนไลน์ ศึกษาผ่าน MOOCs หรือเข้าร่วมชุมชนออนไลน์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ โยนิสมนสิการ (ทำในใจโดยแยบคาย) ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์และสะท้อนคิดเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การทดลองใช้เครื่องมือใหม่ๆ การประเมินผล การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนากระบวนการคิด และการตัดสินใจเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม ธรรมทานธรรมปฏิบัติ (ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม) สนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการเรียนการสอนจริง เช่น การสร้างสื่อ การจัดกิจกรรมออนไลน์ การใช้แพลตฟอร์มเพื่อฝึกปฏิบัติ เกิดความชำนาญ และนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมอื่นๆ เช่น การจัด PLC การจัด Workshop การศึกษาดูงาน การแข่งขัน หรือประกวด การส่งเสริมให้ครูมีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน ครูควรได้รับการสนับสนุน ทั้งในด้านการเข้าถึงเทคโนโลยี การพัฒนาความรู้ และทักษะ รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้ครูสามารถบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสูตร 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านตัวผู้สอน ได้แก่ 1) เน้นประสบการณ์จริง จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ทักษะศึกษา ศึกษาดูงาน ฝึกปฏิบัติจริง

2) ใช้สื่อและเทคโนโลยี สื่อเสมือนจริง วิดีโอ ภาพยนตร์ แอนิเมชัน VR/AR คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชัน 3) ส่งเสริมการสะท้อนคิด จัดบันทึก อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงาน 4) สร้างบรรยากาศ ทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ สร้างแรงบันดาลใจ 5) เชื่อมโยงเนื้อหา ประยุกต์ใช้ความรู้ ยกตัวอย่าง ออกแบบกิจกรรม 6) เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ พุดคุย แลกเปลี่ยน เรียนรู้วิธีปฏิบัติ เคล็ดลัทธิ เทคนิค 7) ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ บทความ วารสาร สารคดี เว็บไซต์ สัมมนา 8) ฝึกทักษะการเรียนรู้ อ่าน ฟัง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 9) พัฒนาความคิด ฝึกฝนกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 10) บูรณาการหลักคุณธรรม สัมผัสสภาวะ สัมผัสวัฒนธรรม ธรรมานุธรรมปฏิบัติ

5. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ การเรียนรู้จากผู้รู้ในชุมชน เชิญผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ หรือปราชญ์ชาวบ้าน มาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ตรง เช่น เกษตรกร ช่างฝีมือ ศิลปิน เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เกิดแรงบันดาลใจ และเกิดความอยากเรียนรู้ อยากลงมือปฏิบัติ การศึกษาค้นคว้าจากสภาพแวดล้อมจริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล เช่น การศึกษาธรรมชาติ การสำรวจชุมชน การสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เกิดความเข้าใจ และเห็นความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ในห้องเรียนกับสภาพแวดล้อมรอบตัว การวิเคราะห์ประสบการณ์จริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเกต ตั้งคำถาม และหาคำตอบจากประสบการณ์จริง เช่น การทดลอง การสำรวจ เพื่อฝึกคิดอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ ตีความ และประเมิน การลงมือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทดลอง สร้างสรรค์ และเรียนรู้ เช่น การฝึกอาชีพ การทำโครงการ เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่นำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ตัวอย่างกิจกรรม การเรียนรู้วิถีเกษตร เช่น การทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ การเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน การสำรวจชุมชน ศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต การศึกษาธรรมชาติ สำรวจระบบนิเวศ การทำโครงการชุมชน โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมส่งเสริมสมาธิสงบ ปลอดภัยอบอุ่น เป็นมิตร 2) เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3) เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว 4) บูรณาการ เรียนรู้แบบองค์รวม ผสมความรู้กับสภาพแวดล้อม 5) ผ่อนคลาย สบายใจ สภาพแวดล้อมที่ดีส่งผลต่อการเรียนรู้ 6) พัฒนาคู ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 7) เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ จัด Workshop แบ่งปันประสบการณ์ 8) ศึกษาค้นคว้า ส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม 9) วิเคราะห์ สะท้อนคิด ทดลอง ใช้เครื่องมือ ประเมินผล พัฒนาระบบการคิด 10) ฝึกปฏิบัติ นำเทคโนโลยีไปใช้จริง สร้างสื่อ จัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย อบอุ่น และเป็นมิตร เรียนรู้จากประสบการณ์จริงจากสภาพแวดล้อม เสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย สบายใจกาย จะช่วยให้การเรียนรู้ดีขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว

1.2 จากผลการวิจัยด้านตัวผู้สอน ควรเพิ่มให้ผู้สอนมีทักษะการสื่อสารที่ดีทั้งการพูด การเขียน และการฟัง ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการติดตามผลและให้คำปรึกษาแนะนำผู้เรียนอย่างใกล้ชิด จัดการชั้นเรียน ดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ประเมินผล

การเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ และมีคุณธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาด้านตัวผู้เรียน ควรศึกษาวิจัยให้ผู้เรียนมีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน การเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้เนื้อหาหรือกิจกรรมที่จัดขึ้น ทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และตัดสินใจ ทักษะการสื่อสารที่ดีทั้งการพูด การเขียน และการฟัง ทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะชีวิตอื่นๆ ที่จำเป็น ความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ที่จะเรียนรู้

2.2 ควรศึกษาด้านเนื้อหาโดยศึกษาวิจัยในประเด็นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิจาร์ณญาณ คิดอย่างมีเหตุผล และตัดสินใจอย่างมีวิจาร์ณญาณ สามารถนำไปต่อยอดความรู้ในระดับที่สูงขึ้นได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม เนื้อหาที่นำมาใช้น่าสนใจในรูปแบบที่หลากหลาย น่าสนใจ และเข้าใจง่าย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระสาโรจน์ ธีรภทโท (นิ่มเนียม). (2561). การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อจัดการสอนศีลธรรมสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพรัช แซงแก้ว. (2566). แนวทางการพัฒนาระดับศักยภาพครูในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศุภเศรษฐ์ พิงบัว (2562). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาอินเทอร์เน็ตด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สาริณี อาษา. (2564). คุณธรรม 4 : พุทธธรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วม. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 2(2), 1-9.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2567). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First Century Skills). แหล่งที่มา <https://www.trueplookpanya.com/dhamma/content/66054> สืบค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2567.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัล ตามหลักอิทธิบาท 4
โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**

พระนครศรีอยุธยา เขต 1

**GUIDELINES FOR DEVELOPING LEADERSHIP SKILLS OF PERSONNEL IN DIGITAL
AGE SCOUT ACTIVITIES ACCORDING TO FOUR IDDHIPADA OF NAKHON LUANG
DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1**

¹ภาคภูมิ คงเมือง Pakpoom Khongmuang ²พระครูวิรุฬห์สุตคุณ PhrakhruWirunsuttakun
³ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthawee Kaewtongyai

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Pond.pakpoom@gmail.com

Article Received: May 23, 2025. Revised: June 21, 2025. Accepted: June 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพของภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัล 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามประชากรทั้งหมดที่เป็นครู จำนวน 185 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 รูป/คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพของภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรให้ความสำคัญต่อการพัฒนากิจกรรมลูกเสือและให้ความสำคัญทุกด้าน (1) ด้านความพอใจของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือ บุคลากรในอำเภอนครหลวงมีความพอใจต่อกิจกรรมลูกเสือในระดับมาก โดยให้คะแนนสูงสุดกับการแต่งเครื่องแบบถูกต้อง วุฒิทางลูกเสือ และความเหมาะสมของหลักสูตร (2) ด้านการพัฒนาตนเองของบุคลากร บุคลากรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองในกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนสนับสนุนอย่างเป็นระบบ มีค่ายพักแรม ประชุม อบรมและสัมมนา (3) ด้านการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในกิจกรรมลูกเสือ ช่วยเสริมภาวะผู้นำ การคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมเป็นระบบ มีทีมงานและเวลาเรียนที่เหมาะสมและ (4) ด้านการวางแผนติดตามและการประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือ มีคณะกรรมการติดตาม ใช้เกณฑ์มาตรฐานและดำเนินงานเป็นระบบ 2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัล ตามหลักอิทธิบาท 4 มีวิธีการดังนี้ (1) ด้านความพอใจของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือ (2) ด้านการพัฒนาตนเองของบุคลากร (3) ด้านการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (4) ด้านการวางแผนติดตามและการประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือ พบว่าเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและ

ความถนัด (ฉันทะ) การเรียนรู้และฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง (วิริยะ) การจำลองสถานการณ์และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ (จิตตะ) และ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความแม่นยำ กำหนดเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมพร้อมสนับสนุนบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (อุเบกขา) จะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและความเป็นผู้นำของผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 มีแนวทางดังนี้ (1) ด้านความพอใจของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือ ส่งเสริมการอบรมและการมีส่วนร่วมพัฒนาทักษะผู้นำสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี AR, VR (2) ด้านการพัฒนาตนเองของบุคลากรส่งเสริมการอบรมหลักสูตรลูกเสือพัฒนาทักษะผู้นำและการใช้เทคโนโลยี (3) ด้านการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในกิจกรรมลูกเสือพัฒนาทักษะผู้นำผ่านการฝึกปฏิบัติ ใส่ใจการวางแผนและความปลอดภัย จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ (4) ด้านส่งเสริมการมีใจรักในกิจกรรมผ่านการวางแผนร่วมกัน ติดตามความคืบหน้าด้วยแอปพลิเคชันและแบบประเมินออนไลน์ ใช้เครื่องมือดิจิทัลในการเก็บข้อมูล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, กิจกรรมลูกเสือ, ยุคดิจิทัล, หลักอิทธิบาท 4, โรงเรียน

Abstract

This research article aimed 1) to study the leadership status of personnel in digital age scout activities, 2) to study the method of developing leadership status of personnel in digital age scout activities based on the Four Bases for Success, and 3) to propose a guideline for developing leadership status of personnel in digital age scout activities based on the Four Bases for Success in schools in Nakhon Luang District, under the Office of the Primary Educational Service Area, Phra Nakhon Si Ayutthaya Area 1. The research used a mixed method: 1) Quantitative research using a questionnaire with a population of 185 teachers. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. 2) Qualitative research used interviews with 7 key informants. The data were analyzed using content analysis.

The research results found that 1) The overall leadership status of personnel in scouting activities in the digital era was at a high level, reflecting the importance that school administrators and personnel place on scouting activities and holistic development. Personnel in Nakhon Luang District were highly satisfied with scouting activities, particularly in terms of proper uniform, scouting qualifications, and the suitability of the curriculum. Personnel placed great importance on self-development through scouting activities, systematically supported by schools through camping, meetings, training, and seminars. Creativity in scouting activities helped enhance leadership, analytical thinking, and problem-solving skills, with structured activities, teamwork, and appropriate learning time. A committee was in place to monitor activities using standard criteria and operate systematically. 2) The study identified effective methods for developing leadership in scouting personnel according to the Four Paths of Accomplishment (Iddhipāda 4), including: involving teachers and personnel in designing activities that align with their interests and strengths (Chanda: Aspiration), promoting

continuous learning and training (Viriya: Effort), using simulations and creative activities (Citta: Thoughtfulness), and leveraging digital technology for accuracy, setting flexible and appropriate criteria, and providing ongoing support to personnel (Vimamsā: Investigation). These methods fostered leadership qualities in scouting personnel, enabling the development of life skills and leadership traits that align with societal changes. 3) The proposed guidelines for leadership development of scouting personnel in the digital era according to the Four Paths of Accomplishment (Iddhipāda 4) including: promoting training and participation, developing leadership skills, and encouraging the use of AR and VR technologies (Chanda: Aspiration); encouraging scouting training courses, leadership development, and technology utilization (Viriya: Effort); promoting the use of technology in scouting activities, enhancing leadership skills through practical training, focusing on planning and safety, and organizing creative activities (Citta: Thoughtfulness); and fostering a love for scouting through collaborative planning, monitoring progress using applications and online evaluations, and utilizing digital tools for data collection (Vimamsā: Investigation)

Keywords: Leadership, Scout Activities, Digital Age, Four Iddhipāda, School

บทนำ

แนวทางการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือ เป็นการสอนให้คำนึงถึงหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีการเรียนรู้ของลูกเสือ ตามพันธกิจหลักของกิจการลูกเสือ ซึ่งได้กำหนดไว้ชัดเจนตามนโยบายขององค์การลูกเสือโลก เพื่อให้เยาวชนไทยสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ การจัดการลูกเสือในหลักสูตรสามารถจัดให้สอดคล้องตามแนวการจัดหน่วยกิจกรรมทั้ง 10 หน่วย สอดคล้องกับผังมโนทัศน์ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช พ.ศ. 2544 ผู้บริหารสถานศึกษาผู้กำกับลูกเสือ ครูผู้สอนวิชาลูกเสือควรทราบข้อกำหนดและระเบียบต่างๆ เพื่อให้การเรียนการสอนลูกเสือประสบความสำเร็จตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

กระบวนการเรียนรู้การบูรณาการหลักธรรมอริยบท 4 กับการจัดการลูกเสือเป็นกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนากับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2551 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในการเข้าสู่ยุคดิจิทัลยุคปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างครบครันการพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้งานแทนเครื่องมือแบบเก่าพร้อมกับการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมาใช้เชื่อมโยงเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถส่งข้อมูลไปทั่วโลกได้อย่างรวดเร็วอย่างไร้ขีดจำกัดและมีการพัฒนาแอปพลิเคชันหลากหลายรูปแบบมาใช้ประโยชน์ในการทำงานให้เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพ เช่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการใช้

สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากกิจกรรมลูกเสือครูผู้สอนสามารถนำกระบวนการของลูกเสือไปบูรณาการหลักธรรมอริยบท 4 กับการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนากับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการพุทธศักราช 2551 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในการเตรียมเข้าสู่โลกอนาคต เช่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการใช้สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงและผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วยแต่เนื่องจากผู้บริหารบางโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนลูกเสือในสถานศึกษาจึงทำให้กิจกรรมลูกเสือไม่เจริญก้าวหน้าขึ้นเนื่องจากสาเหตุดังนี้คือ 1) ผู้บริหารระดับสูงที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ค่อยให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษามากนัก 2) ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีความเข้าใจในเรื่องงานลูกเสือในสถานศึกษาเนื่องจากไม่เคยเป็นผู้นำในกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา 3) ครูในสถานศึกษาไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับงานลูกเสือในสถานศึกษาเนื่องจากเห็นว่ากิจกรรมลูกเสือเป็นวิธีการที่ยุ่งยากในการเรียนการสอนอีกทั้งโรงเรียนมีครูบรรจุใหม่และยังไม่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมลูกเสือขาดประสบการณ์การเป็นผู้นำกิจกรรมลูกเสือในประเภทต่างๆ และครูบางท่านยังไม่มีคุณสมบัติทางลูกเสือและครูยังมีการะงานที่จะต้องสอนในวิชาหลักของกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จึงเป็นสาเหตุทำให้การจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร (กอง วิสุทธาธรรม, 2549)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเอาหลักธรรมอริยบท 4 มาบูรณาการกับภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนให้สามารถขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือต้องการให้เยาวชนเป็นพลเมืองดีมีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ครูได้รับการฝึกอบรมผู้กำกับมีการปรับปรุงหลักสูตรสม่ำเสมอและเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับการบริหารงานกิจการลูกเสือให้ถูกต้องตามหลักสูตร ส่งเสริมให้กิจการลูกเสื่อดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัล โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัลตามหลักอริยบท 4 โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัลตามหลักอริยบท 4 โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรครูของโรงเรียน ในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 185 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางการสร้างมนุษย์สัมพันธ์และเชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน 5 ท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำในกิจกรรมลูกเสือในยุคดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 จากวารสาร ตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.982 6) ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของบุคลากรครู ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในกิจกรรมลูกเสือในยุคดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นใน 4 ด้าน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด 4 ด้าน เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในกิจกรรมลูกเสือ ในยุคดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ การวิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของครู ในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยระดับคะแนน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพของภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดีจิตัล โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ ด้านการพัฒนาตนเองของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือ ด้านการวางแผนติดตามและการประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือ และด้านความพอใจของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือ ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดีจิตัล โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวม

ภาวะผู้นำในกิจกรรมลูกเสือยุคดีจิตัลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียน ในอำเภอนครหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1	N=ประชากร 185 คน ระดับความคิดเห็น			
	μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. ด้านความพอใจของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือ	3.88	0.62	มาก	4
2. ด้านการพัฒนาตนเองของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือ	3.97	0.64	มาก	2
3. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ	4.03	0.64	มาก	1
4. ด้านการวางแผนติดตามและการประเมินผลการจัดกิจกรรม ลูกเสือ	3.95	0.67	มาก	3
ภาพรวม	3.96	0.62	มาก	

2. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดีจิตัลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2.1 หลักการฉันทะ พบว่า สำรองตนเองว่ามีความรู้ความสามารถหรือความเชี่ยวชาญในด้านใด โดยเฉพาะด้านการเป็นผู้นำกิจกรรมลูกเสือ เช่น การจัดกิจกรรมฝึกทักษะชีวิตหรือการบริหารจัดการค่ายลูกเสือ ซึ่งจะช่วยให้สามารถปรับ "ฉันทะ" ของตนเองให้เข้ากับบทบาทผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการฉันทะ มีดังนี้ 1) ส่งเสริมให้บุคลากรเห็นความสำคัญของกิจกรรมลูกเสือผ่านการอบรมและการมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจ 2) บุคลากรควรเห็นความสำคัญของกิจกรรมลูกเสือในการพัฒนาภาวะผู้นำและเข้าร่วมอบรมหลักสูตรลูกเสือยุคใหม่ เช่น A.T.C และวูดแบดจ์ พร้อมใช้เทคโนโลยีในการฝึกอบรม 3) การสร้างแรงจูงใจในกิจกรรมลูกเสือยุคดีจิตัลผ่านการออกแบบกิจกรรมที่ใช้เทคโนโลยี เช่น AR และแอปพลิเคชันเรียนรู้เพื่อสร้างความสนุกและกระตุ้นความสนใจในกิจกรรมลูกเสือ 4) สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรและลูกเสือมีความตั้งใจร่วมกิจกรรมผ่านการประชุมวางแผนร่วมกัน กำหนดเป้าหมายชัดเจนเพื่อกระตุ้นความกระตือรือร้น

2.2 หลักการวิริยะ พบว่า วิริยะ หรือความขยันหมั่นเพียรในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบ เช่น การเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ การจัดตารางกิจกรรมและการฝึกอบรมลูกเสือ ยังมีความเพียรมากเท่าใด ผลลัพธ์ที่ได้ย่อมมีคุณภาพมากขึ้นเท่านั้น วิธีการวิริยะ มีดังนี้ 1) สนับสนุนการพัฒนาทักษะดิจิทัล เช่น การใช้แอปพลิเคชันและเข้ารับการอบรมทักษะผู้นำจากหน่วยงานภายนอก 2) บุคลากรต้องฝึกฝนทักษะการเป็นผู้นำและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Canva และ PowerPoint เพื่อออกแบบสื่อการสอน

อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การฝึกฝนทักษะผู้นำอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรมและการปฏิบัติ เช่น การจัดค่ายลูกเสือเสมือนจริงและการใช้เทคโนโลยีในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและภาวะผู้นำ 4) ติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรมด้วยเทคโนโลยีและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนพร้อมปรับหลักเกณฑ์ให้ยืดหยุ่นตามบริบทของโรงเรียน

2.3 หลักการจิตตะ พบว่า จิตตะ จะช่วยให้ผู้นำกิจกรรมลูกเสือมีความรอบคอบและรับผิดชอบในทุกขั้นตอนของกิจกรรม เช่น การตรวจสอบความปลอดภัยของสถานที่ การติดตามผลการเรียนรู้ของลูกเสือ และการให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการจิตตะ มีดังนี้ 1) เปิดเวทีแสดงความคิดเห็น จัดประกวดแผนกิจกรรมลูกเสือดิจิทัล และใช้เทคโนโลยี เช่น AR, VR เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรม 2) บุคลากรต้องติดตามความก้าวหน้าของการเรียนรู้ จัดหาสื่อดิจิทัลที่เหมาะสมและคำนึงถึงงบประมาณและความปลอดภัย พร้อมใช้สื่อออนไลน์ในการเสริมทักษะ 3) การจัดกิจกรรมที่ใส่ใจทุกรายละเอียดตั้งแต่การวางแผนจนถึงความปลอดภัยและการใช้เทคโนโลยีในการฝึกทักษะชีวิตและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ 4) ใส่ใจรายละเอียดของกิจกรรม เช่น ความเหมาะสม ความปลอดภัยและความสนุกสนาน พร้อมเก็บข้อมูลความพึงพอใจและความก้าวหน้าผ่านเครื่องมือดิจิทัล

2.4 หลักการวิมังสา พบว่า วิมังสา คือการพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องใช้ปัญญาและการไตร่ตรองในการวางแผนและประเมินผลกิจกรรม เช่น การวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของกิจกรรมที่ผ่านมาและนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุงแผนงานในอนาคต เพื่อให้กิจกรรมมีความเหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของลูกเสือได้ดียิ่งขึ้น วิธีการวิมังสา มีดังนี้ 1) วางแผนและประเมินผลกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนาให้กิจกรรมบรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน 2) บุคลากรต้องทบทวนและประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อปรับปรุงการสอนในอนาคต และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูผู้กำกับจากโรงเรียนอื่นเพื่อพัฒนาการฝึกอบรม 3) การทบทวนและประเมินผลกิจกรรมโดยใช้เครื่องมือดิจิทัลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของนักเรียน 4) ประเมินผลกิจกรรมจากผู้จัดและผู้เข้าร่วมเพื่อตรวจสอบจุดแข็ง-จุดอ่อนและนำข้อมูลไปปรับปรุงกิจกรรมอย่างเป็นระบบ

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีแนวทางดังนี้

3.1 ด้านความพอใจของบุคลากร มีดังนี้ 1) ส่งเสริมความรักในกิจกรรมลูกเสือผ่านการอบรมและการออกแบบกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจของบุคลากร 2) สนับสนุนให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมและการฝึกอบรมทักษะผู้นำ 3) เปิดเวทีแสดงความคิดเห็นและใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนากิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ 4) วางแผนและประเมินผลกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาเพื่อผลสำเร็จที่ยั่งยืน

3.2 ด้านการพัฒนาตนเองของบุคลากร มีดังนี้ 1) ส่งเสริมให้บุคลากรเห็นความสำคัญของกิจกรรมลูกเสือในการพัฒนาภาวะผู้นำผ่านการอบรมและการใช้เทคโนโลยีเสริมการสอน 2) ส่งเสริมการฝึกฝนทักษะผู้นำและการใช้สื่อดิจิทัล เช่น Canva และ PowerPoint เพื่อออกแบบสื่อการสอน 3) ให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนการจัดกิจกรรม, ดูแลความปลอดภัย, และใช้สื่อออนไลน์ เช่น YouTube และแบบทดสอบหลังกิจกรรม และ 4) ทบทวนและประเมินผลกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.3 ด้านการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีดังนี้ 1) ส่งเสริมความรักและความสนใจในกิจกรรมลูกเสือผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น AR และแอปพลิเคชันการเรียนรู้ 2) สนับสนุนการพัฒนาทักษะผู้นำผ่านการฝึกอบรมและการลงมือปฏิบัติ เช่น การจัดค่ายเสมือนจริง 3) ใส่ใจในทุกขั้นตอนการจัดกิจกรรม, รวมถึงการวางแผนงบประมาณและความปลอดภัย และ 4) ประเมินผลกิจกรรมด้วยเครื่องมือดิจิทัลและนำข้อมูลมาปรับปรุงกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ

3.4. การวางแผนติดตามและการประเมินผล มีดังนี้ 1) ส่งเสริมให้บุคลากรและลูกเสือมีใจรักในกิจกรรมด้วยการวางแผนร่วมกันและกำหนดเป้าหมายชัดเจนเพื่อกระตุ้นความกระตือรือร้น 2) ติดตามความคืบหน้าของกิจกรรมด้วยแอปพลิเคชันและแบบประเมินออนไลน์ พร้อมจัดทำแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและปรับเกณฑ์การติดตามให้ยืดหยุ่น 3) ใส่ใจรายละเอียดทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การจัดกิจกรรมจนถึงการประเมินผล โดยเก็บข้อมูลความก้าวหน้าและความพึงพอใจผ่านเครื่องมือดิจิทัล และ 4) ประเมินผลกิจกรรมจากหลายมิติ เช่น แบบสอบถามและสังเกตพฤติกรรมเพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาศาภาพของภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัล โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวม 4 ด้านอยู่ในระดับมากเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือให้ความสำคัญต่อคุณภาพของกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของบุคลากร โดยกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจและกิจกรรมสนับสนุนการช่วยสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจให้กับบุคลากรและผู้เข้าร่วม นอกจากนี้การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ เช่น ระเบียบแถว และภาวะผู้นำส่งผลให้บุคลากรสามารถจัดกิจกรรมลูกเสือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นการเรียนรู้ ซึ่งช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหา อีกทั้งการมีกระบวนการวางแผน ติดตามและประเมินผลที่ชัดเจนยังช่วยให้สามารถปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสรุปผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัลต้องอาศัยการส่งเสริมในหลายด้าน ซึ่งจะนำไปสู่กิจกรรมลูกเสือที่มีคุณภาพและสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมในปัจจุบัน สอดคล้องกับการวิจัยของอดุลย์ วังไชยเลิศ (2548) ที่พบว่า ผู้บริหารควรเข้าร่วมการวางแผนกับผู้กำกับลูกเสือด้วยทุกครั้งและควรจัดประชุมและอบรมทบทวนผู้กำกับลูกเสือสัปดาห์ละ 2 ปีต่อครั้ง เพื่อความถูกต้อง มีการจัดครูผู้สอนควรจัดให้เหมาะสมกับระดับชั้นเพราะมีผลต่อการจัดกิจกรรมเดินทางไกลและเข้าค่ายพักแรมเพื่อจะได้ใกล้ชิดและรู้พฤติกรรมนักเรียน จัดผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีความรู้ และทักษะเฉพาะวิชาเข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อให้ลูกเสือจะได้พัฒนาการหลากหลายโดยยึดกระบวนการลูกเสือเป็นหลักและควรแต่งตั้งผู้กำกับและรองผู้กำกับและผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ให้ชัดเจน ผู้บริหารต้องลงมาดูแลเอาใจใส่ และให้ขวัญกำลังใจผู้กำกับและลูกเสือด้วย

2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและ

ความถนัดของตน ให้มีใจรักในกิจกรรมลูกเสือโดยการให้รางวัลและการยกย่องผู้ที่มีผลงานโดดเด่นหรือแสดง ความทุ่มเทในการจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยีในการออกแบบสื่อ การสอน โดยใช้สื่อดิจิทัลในการติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรมและจัดทำแบบทดสอบออนไลน์และใช้ เครื่องมือดิจิทัลในการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมลูกเสืออย่างเป็นระบบสอดคล้องกับงานวิจัย ของพระมหาชินกฤต จิรวโส (รูปสะอาด) (2561) ที่พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ว่าด้วยการครองตน ครองคนและ ครองงาน เป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย เพื่อเสริมทักษะในการจัดการเรียนการสอนทำ ให้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย ไม่เบื่องาน ไม่ท้อถอย มีกำลังใจต่อสู้ป้องกัน สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม ทำให้งานต่อเนื่อง ครูผู้สอนสั่งการบ้านแล้วส่งให้ครบตามจำนวน ทำให้ทราบความเป็นไปของงานอยู่เสมอ เมื่อมีปัญหาสามารถ แก้ไขเหตุการณ์ได้ ทันทีที่ มีการตรวจ สำรวจเพื่อทำงานไม่ผิดพลาด และทำให้มองเห็นช่องทางที่จะทำงานให้ ได้ผลดี

3. ผลการเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัลตามหลัก อิทธิบาท 4 โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย ส่งเสริมให้บุคลากรเห็นความสำคัญของกิจกรรมลูกเสือในการพัฒนาภาวะผู้นำผ่านการ อบรมหลักสูตรลูกเสือยุคใหม่ เช่น A.T.C และวูดแบดจ์ (W.B) การให้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมที่ บุคลากรรักและสนใจ ส่งเสริมความเพียรด้วยการฝึกฝนทักษะผู้นำ การพูด การแนะนำอย่างต่อเนื่อง พร้อม เรียนรู้การใช้สื่อดิจิทัล เช่น Canva และ PowerPoint เพื่อออกแบบสื่อการสอน ใส่ใจในกระบวนการจัด กิจกรรม ตั้งแต่การวางแผน งบประมาณ และความปลอดภัย โดยจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น ฐานทักษะชีวิต และสถานการณ์จำลอง บุคลากรควรทบทวนและประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเครื่องมือ ดิจิทัล วิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสีย พร้อมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูผู้กำกับจากโรงเรียนอื่นเพื่อหาแนวทางที่ เหมาะสมที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของบริพัฒน์ สารผล (2565) ที่พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การมีความคิด สร้างสรรค์ การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมและการบริหารความเสี่ยง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัลตามหลัก อิทธิบาท 4 โรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ SDCP Model จะมีจุดเน้นสำคัญ 4 ประการ อธิบายได้ว่า

S (Satisfaction) แนวทางการพัฒนาความพอใจของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือตามหลักอิทธิบาท 4 มุ่งเน้นให้บุคลากรมีใจรัก (ฉันทะ) โดยส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัลผ่านการอบรม และการมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมที่สนใจ ควบคู่กับการมีความเพียร (วิริยะ) ในการทุ่มเทร่างกายและ แรงใจ รวมถึงการเข้ารับการอบรมเสริมทักษะจากหน่วยงานภายนอก นอกจากนี้ ยังเน้นความเอาใจใส่และ รับผิดชอบ (จิตตะ) ผ่านการเปิดเวทีแสดงความคิดเห็น การจัดประกวดแผนงานกิจกรรมดิจิทัล และการใช้ เทคโนโลยี AR, VR เพื่อพัฒนากิจกรรมให้ทันสมัย สุดท้ายคือการไตร่ตรอง (วิมังสา) โดยมีการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผลกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พร้อมใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้บรรลุ เป้าหมายอย่างยั่งยืน

D (Development of personnel) แนวทางการพัฒนาตนเองของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือยุคดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 มุ่งเน้นให้บุคลากรมีใจรัก (ฉันทะ) โดยตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมลูกเสือในการพัฒนาภาวะผู้นำ ผ่านการอบรมหลักสูตรลูกเสือยุคใหม่ เช่น A.T.C และวูดแบดจ์ (W.B) ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอน พร้อมทั้งมีความเพียร (วิริยะ) ในการฝึกฝนทักษะผู้นำ การพูด และการแนะนำอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเรียนรู้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Canva และ PowerPoint เพื่อออกแบบสื่อการสอนให้ดึงดูดและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ บุคลากรต้องมีความเอาใจใส่และรับผิดชอบ (จิตตะ) โดยติดตามความก้าวหน้า วางแผนงบประมาณ ดูแลความปลอดภัยของนักเรียน และใช้สื่อออนไลน์ เช่น YouTube และแบบทดสอบออนไลน์ เพื่อประเมินผลผู้เรียน สุดท้ายคือการไตร่ตรอง (วิมังสา) ด้วยการทบทวนและประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูผู้กำกับจากโรงเรียนอื่น เพื่อพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น

C (Creativity in organizing) การแนวทางการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมลูกเสือตามหลักอิทธิบาท 4 มุ่งเน้นให้บุคลากรมีใจรัก (ฉันทะ) โดยส่งเสริมความสนใจในกิจกรรมลูกเสือผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น AR แอปพลิเคชันการเรียนรู้ และโครงการออนไลน์ที่สอดคล้องกับความถนัดของนักเรียน พร้อมทั้งมีความเพียร (วิริยะ) ในการพัฒนาทักษะผู้นำผ่านการฝึกอบรมและการลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดค่ายเสมือนจริงและกิจกรรมแบบผสมผสาน พร้อมทดลองแนวทางใหม่ ๆ นอกจากนี้ บุคลากรต้องมีความเอาใจใส่และรับผิดชอบ (จิตตะ) โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดกิจกรรม ตั้งแต่การวางแผน งบประมาณ และความปลอดภัย พร้อมจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น ฐานทักษะชีวิตและสถานการณ์จำลอง สุดท้ายคือการไตร่ตรอง (วิมังสา) โดยใช้เครื่องมือดิจิทัลในการประเมินผล วิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสีย และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงกิจกรรมให้ตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

P (Planning and evaluating) แนวทางการวางแผนติดตามและการประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือตามหลักอิทธิบาท 4 มุ่งเน้นให้บุคลากรและลูกเสือนี้อีก (ฉันทะ) ในกิจกรรมผ่านการวางแผนร่วมกัน กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และสร้างความเข้าใจถึงประโยชน์ของกิจกรรมเพื่อกระตุ้นความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมอย่างเต็มที่ ควบคู่กับการมีความเพียร (วิริยะ) ในการติดตามความคืบหน้าของกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้แอปพลิเคชันและแบบประเมินออนไลน์ พร้อมจัดทำแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน มอบหมายทีมงานรับผิดชอบ และปรับเกณฑ์การติดตามให้ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ นอกจากนี้ บุคลากรต้องมีความเอาใจใส่และรับผิดชอบ (จิตตะ) โดยดูแลรายละเอียดทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การจัดกิจกรรม ไปจนถึงการประเมินผล โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหา ความปลอดภัย และความสนุกสนาน พร้อมเก็บข้อมูลความก้าวหน้าและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมผ่านเครื่องมือดิจิทัล สุดท้ายคือการไตร่ตรอง (วิมังสา) โดยการประเมินผลจากหลายมิติ เช่น แบบสอบถาม สัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรม เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับเป้าหมายของกิจกรรม พร้อมสรุปข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย SDCP Model

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 บุคลากรในกิจกรรมลูกเสือควรนำผลการวิจัยที่มีผลอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด “ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ” ไปส่งเสริมการจัดกิจกรรมลูกเสือตามหลักอิทธิบาทจะช่วยให้กิจกรรมลูกเสือมีความหลากหลายมากขึ้นสามารถพัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้กับบุคลากรและตัวนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นและสนับสนุนการพัฒนาทักษะผู้นำผ่านการฝึกอบรมและลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดค่ายเสมือนจริงและกิจกรรมแบบผสมผสาน พร้อมทดลองแนวทางใหม่ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านความพอใจในกิจกรรมลูกเสือของบุคลากรโรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตนเองของบุคลากรในกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาด้านการวางแผนติดตามและการประเมินผลกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนในอำเภอนครหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กอง วิสสุทธธรรม. (2549). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพนิมิตการพิมพ์.
- พระมหาชินกฤต จิรวโส (รูปสะอาด) (2561). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านตูม ตำบลบ้านจันทร์อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาชินกฤต จิรวโส (รูปสะอาด). (2561). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านตูม ตำบลบ้านจันทร์อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศุภฤกษ์ ศิโรต. (2561). แนวทางการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อดุลย์ วังไชยเลิศ. (2548). สภาพการดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีสามัญรุ่นใหญ่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ตามหลักภาวนา 4
STUDY OF THE COMPONENTS OF LEARNING MANAGEMENT IN SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF KAMPAENGPHET PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA 2 BASED ON THE FOUR BHAVANA PRINCIPLES

¹พรพิมล ทองพันธ์ Pornphimol Thongpan

²พระมหาอุดร อุตฺตโร PhramahaUdorn Uttaro ³ธานี เกสทอง Thanee Kesthong

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Porn14thong@gmail.com

Article Received: May 28, 2025. Revised: June 25, 2025. Accepted: June 26, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 และ 2) เพื่อนำเสนอองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ตามหลักภาวนา 4 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง และจากผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบส่งเคราะห์องค์ประกอบและแบบสัมภาษณ์ ระยะที่ 2 นำเสนอองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ และการสนทนากลุ่มเพื่อทำการตรวจสอบองค์ประกอบ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ร่างองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามหลักภาวนา 4

ผลการวิจัยพบว่า 1) จากการศึกษาองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้องค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 20 ตัวแปร 2) การนำเสนอองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ตามหลักภาวนา 4 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ องค์ประกอบที่ 2 บุคลากรที่มีคุณภาพ องค์ประกอบที่ 3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ 5 ความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน และองค์ประกอบที่ 6 งบประมาณ
คำสำคัญ: องค์ประกอบ, การบริหารจัดการเรียนรู้, โรงเรียนประถมศึกษา, หลักภาวนา 4

Abstract

This research article aimed to 1) study the components of learning management administration in schools under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 2, and 2) propose components of learning management administration in these schools based on the Four Bhāvanā Principles. This qualitative research was conducted in two phases. The first phase involved studying the components of learning management administration through a review of documents, concepts, theories, and relevant research from 10 sources, along with interviews with 15 experts. The research instruments included a synthesis form for the components and an interview guide. The second phase involved presenting the proposed components of learning management administration and conducting focus group discussions to verify them, with 7 purposively selected key informants. The instrument used in this phase was a draft of the learning management administration components based on the Four Bhāvanā Principles.

The research results found that: 1) From the study of the learning management components of schools under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 2 by studying documents, concepts, theories and related research and from the results of interviewing experts, the learning management components consisted of 6 components and 20 variables. 2) The presentation of the learning management components of schools under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 2 according to the Four Bhāvanā Principles consisted of 6 components: Component 1: Academic Leadership, Component 2: Quality Personnel, Component 3: Environment Conducive to Learning, Component 4: Transparent and Efficient Management, Component 5: Cooperation from Parents and Community, and Component 6: Budget.

Keywords: Components, Learning Management, Elementary School, The Four Bhāvanā Principles

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นั้นมีความมุ่งหมายและหลักการ ตามมาตรา 6 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข” กระบวนการจัดการศึกษาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559) การจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนพัฒนานตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการเรียนการสอนที่ต้องตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน ซึ่งในปัจจุบันนี้การจัดการ

เรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการจัดการความรู้ที่นักวิชาการด้านการศึกษาให้ความสนใจและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลจำเป็นต้องมีการศึกษาและดำเนินการอย่างรอบคอบและโดยเจตนาที่จะตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นการเรียนรู้ จากความหลากหลายมุมมองของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ได้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเฉพาะผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง หรือให้คำแนะนำสำหรับบางคนเท่านั้น แต่เป็นการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนทุกคนที่แตกต่างกัน โดยการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความเท่าเทียมกัน (วลิตา อุ่นเรือน, 2563) ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นว่าการเรียนรู้อย่างมุ่งเน้นการสอนเนื้อหาตามหลักสูตรในหนังสือเรียน แต่ครูยังไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจนเรื่องการจัดการเรียนรู้ซึ่งในการสอนแบบเดิมยังไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่หลากหลายมีศักยภาพอันเนื่องมาจากระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐาน การจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาต้องเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามกระบวนการที่กำหนดให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับโลกยุคปัจจุบัน การส่งเสริมให้ครูมีการจัดทำนวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้จึงต้องสนับสนุนให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้มากยิ่งขึ้นมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนจึงเป็นการเพิ่มประสิทธิผลในการเรียนรู้อย่างขึ้นนั่นเอง

จากรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี 2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 ได้สรุปเกี่ยวกับผลการทดสอบระดับชาติทุกระดับชั้น ดังนี้ ด้านคุณภาพการศึกษา ด้านคุณภาพการศึกษา พบว่า คุณภาพการศึกษาลดลง ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 กับ ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ระดับประเทศ พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยลดลง ร้อยละ 4.47 และร้อยละ 5. ตามลำดับและพบว่า แนวโน้มผลการทดสอบมีแนวโน้มที่ไม่คงที่ และไม่สม่ำเสมอ และจากผลการติดตาม ประเมินผล การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามตัวชี้วัดนโยบายเร่งด่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Quick Policy: QP) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้ศึกษาระดับความสำเร็จของการนำผล RT หรือ NT หรือ O-NET หรือผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนอื่นๆ ไปใช้ในการพัฒนา พบว่า ระดับคุณภาพอยู่ในระดับปรับปรุง และระดับความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า ระดับคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2, 2567) ซึ่งจากรายงานผลข้างต้นย่อมชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนา สื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรม 4) ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้ 5) ด้านประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ยังประสบความสำเร็จและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิวพร ละหารเพชร (2562) ที่ได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

สถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู โดยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จัดทำเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายนำผลการประกันคุณภาพภายในมาพัฒนาสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อประสิทธิผลทางการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับต่อไป

จากปัญหาการเรียนรู้ดังกล่าวมีแนวทางการพัฒนาด้วยหลักภาวะ 4 (ขุ.จ. (ไทย) 30/18/115) ได้แก่ 1) ภาวะกาย คือ การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรม ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษให้ กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) ภาวะจิต คือ การเจริญจิต พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมจิต ให้ตั้งอยู่ใน ระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน 3) จิตตภาวะ คือ การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอก งามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีการเมตตา มีฉันทะ ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิและสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น 4) ปัญญาภาวะ คือ การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะสามารถทำให้เป็นอิสระทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดพ้นจากความทุกข์แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วย ปัญญา ความหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนานั้นต้องพัฒนาร่วมกันหลายอย่างเช่น การพัฒนากาย การพัฒนาจิต การพัฒนาปัญญา เข้าด้วยกันจึงจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยไม่เน้นอย่างใดอย่างหนึ่ง (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2544) แต่ละองค์ประกอบมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ ในการหาองค์ประกอบการบริหารจัดการการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้ใช้หลักหลักภาวะ 4 มาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้ตามหลักภาวะ 4 ของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยนำหลักธรรมภาวะ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่แสดงถึงการเจริญกาย จิต จิต และปัญญาเป็นธรรมที่นำไปสู่วิปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อใช้ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
2. เพื่อนำเสนอองค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ตามหลักภาวะ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

1. แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 เรื่อง ได้องค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลตัวประกอบองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผู้อำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัย กรรมการสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ ได้แก่ ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่งทางวิชาการ สถานที่ทำงาน ระดับการศึกษา วันเวลา สถานที่สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 2 ข้อคำถาม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 นำเสนอองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ตามหลักทฤษฎี 4

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรโดยได้เปรียญธรรม 6 ประโยคขึ้นไปหรือจบปริญญาเอก ผู้เชี่ยวชาญระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผู้เชี่ยวชาญระดับสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นข้าราชการครู ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร่างองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎี 4 มีขั้นตอนการสร้างและประเมินเครื่องมือ ดังนี้ 1) จัดทำกลุ่มตัวแปรร่างองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ที่จัดกลุ่มแล้วในระยะที่ 1 แต่ละด้านมาวิเคราะห์โดยบูรณาการเข้ากับหลักทฤษฎี 4 2) ตรวจสอบองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ตามหลักทฤษฎี 4 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้องของภาษาและความถูกต้อง 3) ปรับปรุงร่างองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎี 4 4) นำองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎี 4 ที่จะใช้ในการสนทนากลุ่มจัดพิมพ์ นำไปสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จากการศึกษาดูงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง ได้ตัวแปร 57 ตัวแปร และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 ท่าน ได้ 22 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น 79 ตัวแปร ผู้วิจัยได้

นำตัวแปรที่ได้มาจัดเรียงใหม่ เพื่อให้ทราบว่าตัวแปรแต่ละค่าเกิดขึ้นซ้ำกัน นำมาจัดกลุ่มองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 20 ตัวแปร ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การสร้างทีมงาน และความสัมพันธ์ของบุคลากรในสถานศึกษา 3) การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ 4) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 บุคลากรที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร 2) การจัดสรรบุคลากรในสถานศึกษา 3) ความรู้ความสามารถของบุคลากร 4) วิธีการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) สภาพทั่วไปของสถานศึกษา 2) การบริหารจัดการห้องเรียน 3) แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 4) เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา 2) นโยบายการศึกษา 3) การวิเคราะห์และประเมินองค์กร

องค์ประกอบที่ 5 ความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) ความร่วมมือจากผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การขอรับสนับสนุนจากชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 6 งบประมาณ ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) งบประมาณที่ได้รับจัดสรร 2) การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา 3) ขนาดของสถานศึกษา

2. องค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ตามหลักทฤษฎี 4 สรุปลดได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ บุคลากรเข้ากับหลักทฤษฎี 4 ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) การสร้างทีมงาน และความสัมพันธ์ของบุคลากรในสถานศึกษา การสื่อสารอย่างสุภาพ 3) การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ เกี่ยวข้องกับการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจด้านวิชาการ 4) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัยในสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 บุคลากรที่มีคุณภาพ บุคลากรเข้ากับหลักทฤษฎี 4 ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ให้มีจรรยาบรรณที่ดี และให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กร 2) การจัดสรรบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับภาระงาน 3) ความรู้ความสามารถของบุคลากรมาจากการฝึกฝนพัฒนาปัญญาของบุคคล 4) วิธีการจัดการเรียนรู้ของครูที่หลากหลายตามธรรมชาติของสาระการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บุคลากรเข้ากับหลักทฤษฎี 4 ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) สภาพทั่วไปของสถานศึกษา ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การบริหารจัดการห้องเรียน ให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย เหมาะสมกับการเรียนรู้ 3) แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนนอกห้องเรียน 4) เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ช่วยในการเข้าถึงข้อมูลและความรู้ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย

องค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ บุคลากรเข้ากับหลักทฤษฎี 4 ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ใช้การแก้ปัญหา และตัดสินใจ 2) นโยบายการศึกษา ที่นำมาปฏิบัติสู่สถานศึกษา 3) การวิเคราะห์และประเมินองค์กร เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในองค์กรอย่างแท้จริง

องค์ประกอบที่ 5 ความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน บุรณาการเข้ากับหลักภาวะนา 4 ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) ความร่วมมือจากผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประโยชน์ของนักเรียนและสถานศึกษา 2) การขอรับสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

องค์ประกอบที่ 6 งบประมาณ บุรณาการเข้ากับหลักภาวะนา 4 ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) งบประมาณที่ได้รับจัดสรรตามข้อมูลนักเรียนรายบุคคล เพื่อใช้ในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา 2) การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา ตามแนวทางการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา 3) ขนาดของสถานศึกษา การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการการเรียนรู้ ของโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ จากตัวแปรที่ศึกษาอธิบายได้ว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษา โดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะต้องมีมุมมองที่กว้างไกล มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยอาศัยการสร้างทีมงานที่เข้มแข็งเป็นพื้นฐานสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารต้องสามารถทำงานร่วมกับคณะครูและบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้เกิดการทำงานเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกัน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นอีกหนึ่งภารกิจสำคัญของผู้นำทางวิชาการ มีแนวทางและกลยุทธ์ในการสนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้รับการอบรมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถกำหนดนโยบายด้านหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สนับสนุนให้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของธีระพล บุญตารวะ (2563) ที่พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโดยตรง โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทฐานะผู้นำในการเป็นผู้นำทิศและให้คำปรึกษา เพื่อช่วยเหลือแก่ครู อาจารย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหลัก อันเป็นปัจจัยอิทธิพลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 2 บุคลากรที่มีคุณภาพ จากตัวแปรที่ศึกษาอธิบายได้ว่าการจัดสรรบุคลากรในสถานศึกษาต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและประสิทธิภาพของการทำงาน โดยต้องมีการวางแผนการจัดสรรงานที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดความสมดุลและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ โดยบุคลากรที่มีคุณภาพต้องมีความรู้ความสามารถที่ตรงกับงานที่รับผิดชอบ และต้องมีความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอน วิธีการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการศึกษา วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบ Active Learning, Problem-Based Learning (PBL) หรือการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมัลลิกา คำมี (2567) ที่พบว่า องค์ประกอบประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างความ

ชัดเจนในบทเรียน 2) การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อการเรียนรู้ 5) การแสดงความใส่ใจในการจัดการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จากตัวแปรที่ศึกษาอธิบายได้ว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ต้องประกอบด้วยสถานศึกษาที่สะอาดปลอดภัย ห้องเรียนที่มีการบริหารจัดการที่ดี แหล่งเรียนรู้ที่ครบครันและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งหมดนี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดพัฒนาการที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระปลัดเขตจันทร์ คนงานดี (2567) ที่พบว่า ความสำคัญสำหรับการเรียนรู้และการทำงานของทุกคนในสถานศึกษา การจัดบรรยากาศที่เหมาะสมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้นได้ การกำหนดบทบาทของคณะและหน่วยงานในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนเป้าหมายในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงานในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้และการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ จากตัวแปรที่ศึกษาอธิบายได้ว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูงมีทักษะในการแก้ปัญหา การบริหารงานบุคคล และการกำหนดแนวทางพัฒนาสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร การวิเคราะห์และประเมินองค์กรช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงการดำเนินงาน และบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาและต้องมีความเข้าใจในนโยบายระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2562) ที่พบว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) การบริหารจัดการ 2) การจัดการเชิงคุณภาพด้านวิชาการ 3) การจัดระบบการเงินและการจัดสรรทรัพยากร 4) การส่งเสริมบุคลากรเพื่อการทำงานอย่างมีคุณภาพ 5) การบริหารด้านความสัมพันธ์ชุมชน

องค์ประกอบที่ 5 ความร่วมมือจากผู้ปกครองและจากตัวแปรที่ศึกษาอธิบายได้ว่า ความร่วมมือจากผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานภายนอก มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนที่ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน และส่งเสริมให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์ (2560) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้การสนับสนุนทรัพยากร การสร้างภาคีเครือข่าย บรรยายภาคองค์กร การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน และการประเมินผล

องค์ประกอบที่ 6 งบประมาณ จากตัวแปรที่ศึกษาอธิบายได้ว่างบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ งบประมาณที่เพียงพอและมีการบริหารจัดการที่ดีจะช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จัดหาสื่อการเรียนการสอน พัฒนาบุคลากร และส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของนักเรียนได้ การจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษาต้องพิจารณาจากงบประมาณที่ได้รับ ขนาดของสถานศึกษา และความต้องการในการพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด การบริหารงบประมาณที่ดีจะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของทิวพร พระสุพรรณ (2566)

ที่พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = .684$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการนำเสนอองค์ประกอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ตามหลักทฤษฎี 4 มี 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 20 ตัวแปร พบผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามหลักทฤษฎี 4 ได้แก่ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถกำหนดทิศทางที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษา โดยการสื่อสารอย่างสุภาพช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร ลดความขัดแย้งและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบุคลากร ซึ่งบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตติยา จันทรวงศ์ (2566) ที่พบว่า การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎี 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนงานวิชาการ ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของผู้เรียน พัฒนาบุคลิกภาพของบุคลากร เตรียมลักษณะทางกายภาพในการเรียนรู้ผู้เรียน ส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับหลักศีลทฤษฎี 4 สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในกิจกรรมภายในโรงเรียน ให้ครูผู้สอนประพฤติปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการสอนให้ความสำคัญของหลักจิตตทฤษฎี 4 ปลุกฝังนักเรียนให้มีจิตใจที่ดี รู้จักเคารพผู้ใหญ่ และมีภาวะความเป็นผู้นำ สอดแทรกหลักจิตตทฤษฎี 4 กับสาระพระพุทธศาสนา ส่งเสริมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปัญญาทฤษฎี 4 พัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้ทันสมัย และแก้ไขปัญหาและพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 2 บุคลากรที่มีคุณภาพ ตามหลักทฤษฎี 4 ได้แก่ความสามารถของบุคลากรมาจากการเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการทำงาน โดยครูต้องมีความเข้าใจผู้เรียน มีความเมตตา และใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะของวิชาและธรรมชาติของผู้เรียน โดยผู้บริหารจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีทำให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เกิดภาระงานเกินตัว และสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มที่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา ภูขำนิ (2564) ที่พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะของครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มี 10 องค์ประกอบ 44 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) ทักษะการสื่อสาร มี 3 ตัวชี้วัด 2) การจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 5 ตัวชี้วัด 3) การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน มี 3 ตัวชี้วัด 4) ภาวะผู้นำครู มี 5 ตัวชี้วัด 5) คุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ มี 5 ตัวชี้วัด 6) การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 7) การพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ มี 2 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 8 ทักษะการคิดมี 5 ตัวชี้วัด 9) การทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มี 7 ตัวชี้วัด และ 10) การวัดและการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน มี 3 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามหลักทฤษฎี 4 ได้แก่สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัย ร่มรื่น มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ห้องเรียนที่สะอาด แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมาธิ ช่วยกระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ของผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิบาล สุวรรณโคตร (2563) ที่พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการและด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ

องค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ตามหลักภาวะ 4 ได้แก่ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์จะสามารถนำ ภาวะภาวะ (การฝึกฝนปฏิบัติ) มาใช้ในการทำงานจริง นำความรู้ที่มี มาปรับใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีการวิเคราะห์และการประเมินอย่างรอบคอบ นำไปสู่ การพัฒนาองค์กร สามารถนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและสามารถ สร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวัชร วชิรญาณ (แสงน้อย) (2565) ที่พบว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรในเรื่องมีระเบียบวินัย ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน และมีการกำหนดวิธีการ มีการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรอย่าง เหมาะสมและมีประสิทธิภาพและทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้เบิกจ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า ให้โอกาส และสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม และเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมให้สะอาด มีความสะอาดสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย

องค์ประกอบที่ 5 ความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ตามหลักภาวะ 4 ได้แก่ความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนจึงเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาที่มีคุณภาพ เพราะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างรอบด้าน ทั้งในโรงเรียนและชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวนกร พลอดคง (2560) ที่พบว่า การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียง ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การให้บริการชุมชน การประชาสัมพันธ์ บทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา และการรับความช่วยเหลือจากชุมชน

องค์ประกอบที่ 6 งบประมาณ ตามหลักภาวะ 4 ได้แก่สถานศึกษาขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ มีงบประมาณที่แตกต่างกัน การจัดสรรงบประมาณต้องมีแนวทางที่ชัดเจนในการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ช่วยให้ผู้สามารถพัฒนาและ ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวรารณ ธนากุลจิรวัฒน์ (2560) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมากและผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาจำแนกตามเพศ ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ส่วนวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ตามหลักภาวะ 4 สามารถอธิบายได้ว่า

องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ บุคลากรเข้ากับหลักภาวะ 4 มีตัวแปร ดังนี้

- 1) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีการการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 2) การสร้างทีมงาน และความสัมพันธ์ของบุคลากรในสถานศึกษา การสื่อสารอย่างสุภาพ
- 3) การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ เกี่ยวข้องกับการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจด้านวิชาการ
- 4) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัยในสถานศึกษา

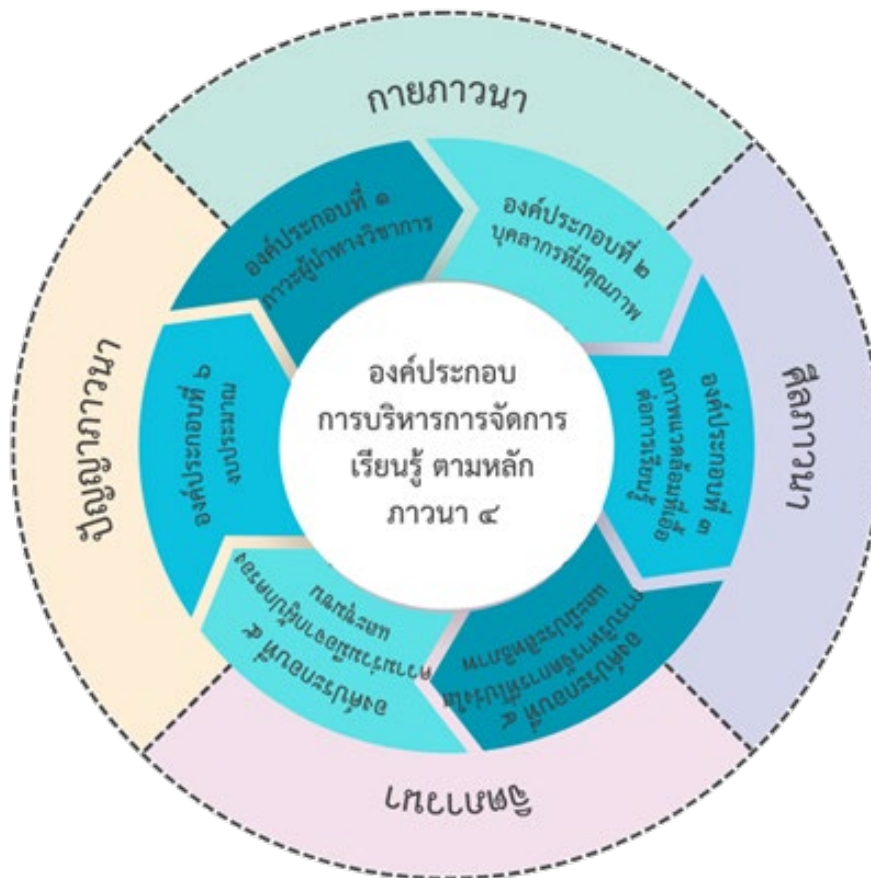
องค์ประกอบที่ 2 บุคลากรที่มีคุณภาพ บุรณาการเข้ากับหลักทฤษฎี 4 ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ให้มีจรรยาบรรณที่ดี และให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กร 2) การจัดสรรบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับภาระงาน 3) ความรู้ความสามารถของบุคลากรมาจากการฝึกฝนพัฒนาปัญญาของบุคคล 4) วิธีการจัดการเรียนรู้ของครูที่หลากหลายตามธรรมชาติของสาระการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บุรณาการเข้ากับหลักทฤษฎี 4 ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) สภาพทั่วไปของสถานศึกษา ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การบริหารจัดการห้องเรียน ให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย เหมาะสมกับการเรียนรู้ 3) แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนนอกห้องเรียน 4) เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ช่วยในการเข้าถึงข้อมูลและความรู้ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย

องค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ บุรณาการเข้ากับหลักทฤษฎี 4 ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ใช้การแก้ปัญหาและตัดสินใจ 2) นโยบายการศึกษา ที่นำมาปฏิบัติสู่สถานศึกษา 3) การวิเคราะห์และประเมินองค์กร เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในองค์กรอย่างแท้จริง

องค์ประกอบที่ 5 ความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน บุรณาการเข้ากับหลักทฤษฎี 4 ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) ความร่วมมือจากผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประโยชน์ของนักเรียนและสถานศึกษา 2) การขอรับสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

องค์ประกอบที่ 6 งบประมาณ บุรณาการเข้ากับหลักทฤษฎี 4 ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) งบประมาณที่ได้รับจัดสรรตามข้อมูลนักเรียนรายบุคคล เพื่อใช้ในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา 2) การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา ตามแนวทางการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา 3) ขนาดของสถานศึกษา การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมหรือพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ การส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์และการสร้างวิสัยทัศน์ทางวิชาการ โดยพัฒนาระบบการให้คำปรึกษา (Mentorship) ระหว่างผู้บริหารที่มีประสบการณ์กับผู้บริหารรุ่นใหม่ โดยมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง นำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืน

1.2 องค์ประกอบที่ 2 ควรสนับสนุนการฝึกฝนสติและสมาธิในสถานศึกษา ส่งเสริมการศึกษาที่เน้นการสร้าง ความเข้าใจและการเรียนรู้ในรูปแบบที่มีการคิดวิเคราะห์และปรับใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน สนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันในกลุ่ม การมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ สามารถเป็นแนวทางให้ครูนำไปจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนได้ สถานศึกษาควรมีการพัฒนาสภาพแวดล้อม มีแนวทางการบริหารจัดการห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยส่งเสริม

ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา

1.3 องค์ประกอบที่ 5 สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาท เช่น การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เปิดช่องทางการสื่อสาร เช่น กลุ่ม Line Facebook หรือแอปพลิเคชันของสถานศึกษา สนับสนุนให้ผู้ปกครองช่วยเหลือด้านการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรศึกษารูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อไป

2.3 ควรศึกษารูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: พืบาลานซ์ดีไซด์แอนพริ้นติ้ง.
- ทิวาพร พระสุพรรณ. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 21(2), 102-117.
- ธีระพล บุญตารวะ. (2563). องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ. บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์, 8(3), 275-286.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2544). พุทธธรรม (ฉบับเดิม). พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: ดวงแก้ว.
- พระปลัดเขตขันท์ คนงานดี. (2567). การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียน. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 6(2), 471-482.
- พระมหาวัชร วชิรญาโณ (แสงน้อย). (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มัลลิกา คำมี. (2567). การศึกษาองค์ประกอบประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- รัตติยา จันทร์สว่าง. (2566). การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 3(2), 105-115.

- ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 28(3), 57-63.
- วนากร ปลอดภัย. (2560). การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนในอำเภอท้ายาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วนิดา ภูขำนิ. (2564). การพัฒนาสมรรถนะของครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21: กรณีโรงเรียนบ้านนาตาลคำป่า. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรารณ ธนากุลจิรวัดน์. (2560). ประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 9(2), 304-315.
- วลิดา อุ้นเรือน. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิวพร ละหารเพชร. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. แหล่งที่มา [https:// www.kpp2.go.th](https://www.kpp2.go.th) สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2567.
- สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2562). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(2), 934-944.
- อภิบาล สุวรรณโคตร. (2563). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2. วารสารมหาจุฬานาครธรรม์, 7(7), 74-85.

**ปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วน
ตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี**
**MOTIVATIONAL FACTORS AFFECTING WORK PERFORMANCE OF PERSONNEL IN
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS, NONG KHAE DISTRICT,
SARABURI PROVINCE**

¹กมลศักดิ์ อินทสนธิ์ Kamolsak inthason

²อภิชาติ พานสุวรรณ Apichart Pansuwan

^{1, 2}มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: kamonsak36@gmail.com

Article Received: May 07, 2025. Revised: June 17, 2025. Accepted: June 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล และ 4) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำนวน 245 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านการยอมรับนับถือ และด้านความรับผิดชอบในงาน มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านระยะเวลา และด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 3) การเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีแตกต่างกัน ส่วนบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ประเภทบุคลากร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีไม่แตกต่างกัน 4) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำแนก

ตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอายุแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีแตกต่างกัน ส่วนบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ประเภทบุคลากร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ปัจจัยแรงจูงใจ, ส่งผลต่อประสิทธิภาพ, การปฏิบัติงาน

Abstract

This research article aimed 1) to examine the level of work motivation among personnel of the Subdistrict Administrative Organizations in working, 2) to assess the work performance efficiency of the personnel of the Subdistrict Administrative Organization, 3) to compare the level of motivation in working of the personnel of the Subdistrict Administrative Organization, Nong Khae District, Saraburi Province, classified according to the personal factors of the Subdistrict Administrative Organization personnel, and 4) to compare the work performance efficiency categorized by personal factors. The sample group consisted of 245 personnel working in SAOs in Nong Khae District. Data were collected using questionnaires. The statistical tools used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings were as follows: 1) The level of work motivation among the SAOs personnel in overall was at the highest level. When considered by aspect, the highest levels of agreement were found in achievement, career advancement, job characteristics, recognition, and responsibility in the work. 2) The work performance efficiency of the personnel in overall was also rated at the highest level. Specifically, the aspects of work quality, workload, timeliness, and cost-effectiveness received the highest level. 3) In comparing work motivation by SAOs personal factors, it was found that personnel of different ages exhibited significantly different levels of work motivation. However, no significant differences were observed based on gender, marital status, educational level, years of service, employment type, and average monthly income. 4) In comparing work performance efficiency by SAOs personal factors, it was found that personnel of different ages demonstrated significantly different levels of efficiency. While the gender, marital status, educational level, years of service, employment type, and average monthly income showed no significant differences in work performance efficiency.

Keywords: Motivational Factors, Affecting Performance, Work Performance

บทนำ

บุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กรเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จขององค์กรซึ่งการมีบุคลากรที่มีความสามารถ มีความมุ่งมั่น และมีความสุขในการทำงาน จะส่งผลโดยตรงต่อ ประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร และนำไปสู่ความสำเร็จ และการที่องค์กรจะประสบความสำเร็จ ผู้บริหารขององค์กรต้องสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรของตนเพื่อให้บุคลากรเกิดการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถและเกิดความรักความผูกพันในองค์กรของตนผู้บริหารองค์กรอาจต้องมีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมรับฟังความคิดเห็น สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงานสร้างขวัญกำลังใจให้ หรือสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร (อุษาคีระสาร, 2562) ซึ่งแรงจูงใจถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นอย่างมาก เนื่องจากแรงจูงใจเป็นพลังงานที่ขับเคลื่อนให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมาย มีความทุ่มเทเต็มกำลังความสามารถ และปฏิบัติงานอย่างมีความสุข เมื่อบุคลากรมีความสุขในการทำงาน ก็จะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ผลผลิต และคุณภาพของงานที่ออกมาจากนี้ ยังช่วยลดอัตราการลาออกของพนักงานทำให้องค์กรสามารถรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ได้ (ประเสริฐ อุไร, 2559)

องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และทำหน้าที่ในการเชื่อมประสานความร่วมมือระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ประกอบกับปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี มีจำนวน 15 แห่ง มีบุคลากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 625 คน (องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี, 2567) บุคลากรจำนวนมากได้มีการทุ่มเทเสียสละอุทิศตน ทำหน้าที่ด้วยความเข้มแข็งจนทำให้ภารกิจหลายๆ ประการบรรลุเป้าหมาย ประสบความสำเร็จตามนโยบายของรัฐบาลและผู้บริหาร แต่มีบุคลากรอีกจำนวนหนึ่งที่ทำหน้าที่เหมือนเป็นกาฝากองค์กร ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายแบบให้เสร็จไปวันๆ หนึ่ง บางครั้งก่อให้เกิดความหนักใจกับผู้บริหารหรือหัวหน้างานที่รับผิดชอบเรื่องนั้น การทำงานที่ขาดความรับผิดชอบ การทำงานที่ไม่มีความกระตือรือร้น ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากนิสัยส่วนตัวที่ปลูกฝังมานาน แต่อีกส่วนหนึ่งอาจมาจากแรงจูงใจในการทำงานหรือบางครั้งอาจไม่มีขวัญกำลังใจทำงานไปโดยไม่มีความคาดหวัง ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานและแสดงพฤติกรรมตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ (ธมกร พยาประศาสน์, 2560)

สรุปจากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี เพื่อให้ทราบถึงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี ว่าอยู่ในระดับใด และมีปัจจัยแรงจูงใจใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาปรับปรุง แก้ไขปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้สามารถบรรลุผลตามกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และเป้าหมายขององค์กรได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำนวน 625 คน ประกอบด้วย ข้าราชการ พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973) ผู้วิจัยใช้วิธีการหาจำนวนประชากรในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ต้องการสุ่มโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 245 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยผู้วิจัยสร้างเครื่องมือขึ้นจากการศึกษาแนวคิดจากทฤษฎี เอกสารต่างๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบ่งออกได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ประเภทบุคลากร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ประกอบด้วยคำถามแบบให้เลือกเพียง 1 คำตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ลักษณะของงานปฏิบัติ การยอมรับนับถือ และความรับผิดชอบในงาน ซึ่งแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบวิธีการของลิเคิร์ท (Likert Rating scale) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบตามความคิดเห็น โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ โดยค่าแต่ละระดับ มีความหมาย (Likert, 1932)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านระยะเวลา และด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบวิธีการของลิเคิร์ท (Likert Rating scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้ 1) ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ

หนองแค จังหวัดสระบุรี เพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อขอให้ช่วยตอบแบบสอบถาม 2) ผู้วิจัยติดต่อส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละตำบลด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามเท่าจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างของแต่ละตำบลที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมแจ้งนัดหมายวันนัดในการจัดเก็บแบบสอบถาม 3) ผู้วิจัยประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามกับเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อติดตามแบบสอบถามเมื่อถึงวันนัดเก็บแบบสอบถาม 4) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยตนเอง ที่เก็บได้จำนวน ทั้ง 245 ชุด เพื่อให้ได้มั่นใจถึงคุณภาพของแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล และการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้วิธีการประมวลผลค่า ทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 แบบสอบถามส่วนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามการวิเคราะห์โดยการแยกข้อมูลตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ประเภทบุคลากร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยวิธีการหาค่าร้อยละ และบรรยายประกอบตาราง

4.2 แบบสอบถามส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการแจกแจงออกเป็นความถี่ การคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีทั้งข้อมูลส่วนบุคคลข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น การเลือกตอบ (Check – List) เป็นต้น

4.3 แบบสอบถามส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการแจกแจงออกเป็นความถี่ การคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีทั้งข้อมูลส่วนบุคคลข้อมูลเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเช่น การเลือกตอบ (Check – List) เป็นต้น

4.4 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ F-Test (One Way Anova) และ t-test

5. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ ดังต่อไปนี้

5.1 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ประเภทบุคลากร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยวิธีการหาค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี โดยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ F-Test (One Way Anova) และ t-test

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วยด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านการยอมรับนับถือ และด้านความรับผิดชอบในงาน โดยมีผลการวิจัยดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.29	.343	มากที่สุด
2. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	4.64	.337	มากที่สุด
3. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.28	.312	มากที่สุด
4. ด้านการยอมรับนับถือ	4.64	.333	มากที่สุด
5. ด้านความรับผิดชอบในงาน	4.52	.329	มากที่สุด
ภาพรวม	4.47	.258	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .258) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วยด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านระยะเวลา และด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตารางค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี โดยมีผลการวิจัยดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านคุณภาพของงาน	4.38	.318	มากที่สุด
2. ด้านปริมาณงาน	4.64	.364	มากที่สุด
3. ด้านระยะเวลา	4.28	.330	มากที่สุด
4. ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	4.64	.364	มากที่สุด
ภาพรวม	4.49	.318	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

3. การเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีสมมติฐานเพื่อการทดสอบ ดังนี้

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีไม่แตกต่างกัน

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การทดสอบเพื่อเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็น	เพศ				t	Sig. (2-tailed)
	ชาย (n = 71)		หญิง (n = 174)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.40	.33	4.33	.34	.942	.347
2. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	4.58	.36	4.60	.33	-.305	.761
3. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.42	.34	4.38	.30	.551	.582
4. ด้านการยอมรับนับถือ	4.67	.33	4.63	.33	.556	.572
5. ด้านความรับผิดชอบในงาน	4.60	.30	4.54	.33	.687	.493
รวม	4.53	.27	4.50	.25	.625	.532

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติ Independent sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งค่า Sig. มากกว่าค่า $\alpha = .05$ ทั้ง 5 ด้าน แสดงว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านการยอมรับนับถือ และด้านความรับผิดชอบในงานไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีสมมติฐานเพื่อการทดสอบ ดังนี้

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีไม่แตกต่างกัน

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การทดสอบเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็น	เพศ				t	Sig. (2-tailed)
	ชาย (n = 71)		หญิง (n = 174)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านคุณภาพของงาน	4.45	.34	4.38	.31	1.043	.298
2. ด้านปริมาณงาน	4.73	.31	4.63	.36	1.131	.259
3. ด้านระยะเวลา	4.36	.37	4.28	.32	1.082	.281
4. ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	4.73	.31	4.63	.36	1.131	.259
รวม	4.57	.30	4.48	.31	1.188	.236

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติ Independent sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติที่ .05 ซึ่งค่า Sig. มากกว่าค่า $\alpha = .05$ ทั้ง 4 ด้าน แสดงว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศแตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรีด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านระยะเวลา และด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้สำเร็จตามเป้าหมายทันเวลาที่กำหนดหาวิธีแก้ไขเพื่อให้งานสำเร็จ มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาผลงานอย่างเป็นธรรม เปิดโอกาสให้พนักงานทุกคนมีโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรเลื่อนไปตำแหน่งที่สูงขึ้นให้โอกาสได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ต้องใช้ความสามารถและความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานได้รับโอกาสเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ได้รับการร้องขอคำปรึกษาในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงาน มีการสนับสนุนให้พนักงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ มีความรับผิดชอบในงานที่ทำมีการกำหนดหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน มีความตั้งใจส่งมอบงานที่มีคุณภาพและพัฒนางานให้ดี พร้อมทั้งจะฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการทำงานให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัชรินทร์ ทองหม่อมราม และบุญลั่นต์ พินัยทรัพย์ (2564) ที่พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรภรณ์ คงสมา (2565) ที่พบว่า แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรกระทรวงการคลัง มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานปัจจัยจูงใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความรับผิดชอบ รองลงมาคือด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือและด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน และมีการอภิปรายผลรายด้านดังนี้

1.1 ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน โดยรวมมีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้สำเร็จตามเป้าหมายทันเวลาที่กำหนด หากพบปัญหาในการทำงานมีความพยายามหาวิธีแก้ไขเพื่อให้งานสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเมธ สมานิต (ทวีกุล) (2562) ที่พบว่า ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและจริงจังในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

1.2 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมมีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาผลงานอย่างเป็นธรรม เปิดโอกาสให้พนักงานทุกคนมีโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สนับสนุนและส่งเสริมให้เลื่อนไปตำแหน่งที่สูงขึ้น มีโอกาสได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ต้องใช้ความสามารถและความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเมธ สมานิต (ทวีกุล) (2562) ที่พบว่า ควรให้บุคลากรรับผิดชอบงานที่ถนัดและเปิดโอกาสให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานโดยไม่ออกนอกกรอบกฎระเบียบ ส่งเสริมบุคลากรเข้าอบรมในงานที่ยังขาดความรู้

1.3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ โดยรวมมีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเมธ สมานิต (ทวีกุล) (2562) ที่พบว่า หน้าที่และความรับผิดชอบควรมีการกำหนดให้เหมาะสมและมีขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน ไม่ทับซ้อนกัน ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติราชการให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

1.4 ด้านการยอมรับนับถือ โดยรวมมีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหัวหน้างานยอมรับในความสามารถในการทำงาน ได้รับโอกาสเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ได้รับการร้องขอคำปรึกษาในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงาน มีการสนับสนุนให้พนักงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเมธ สมานิต (ทวีกุล) (2562) ที่พบว่า ส่งเสริมบุคลากรเข้าอบรมในงานที่ยังขาดความรู้ ในการปฏิบัติและประเมินผลงานควรใช้ระบบคุณธรรมเพื่อความโปร่งใส

1.5 ด้านความรับผิดชอบในงาน โดยรวมมีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบในงานที่มีการกำหนดหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน มีความตั้งใจส่งมอบงานที่มีคุณภาพและพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น มีความพร้อมที่จะฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการทำงานให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเมธ สมานิต (ทวีกุล) (2562) ที่พบว่า นโยบายและแนวทางการบริหารงานควรจัดทำให้ครอบคลุมทุกตำแหน่งหน้าที่

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านปริมาณงาน ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ด้านคุณภาพของงานและด้านระยะเวลา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถวางแผน จัดระบบงานโดยนำเทคโนโลยีมาช่วยให้การปฏิบัติงานมีความถูกต้อง สมบูรณ์ เข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในงานของ

ตนเองได้ดี มีการวางแผนการทำงานตั้งเป้าหมายและสามารถวัดผลของงานที่ทำได้ ปฏิบัติงานสำเร็จครบถ้วนตรงตามปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย มีแก้ไขปัญหาเมื่อได้รับมอบหมายปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น บริหารเวลาในการทำงานในสถานการณ์ต่างๆ ได้เหมาะสม ใช้ทรัพยากรในหน่วยงานได้อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน ควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมฤดี ทับพรม และเสนีย์ พวงยานี (2560) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของชัชรินทร์ ทองหม่อมราม และบุญล้นันต์ พินัยทรัพย์ (2564) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพวัลย์ ออมทรัพย์ (2559) ที่พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามารถในการวางแผน รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล และมีการอภิปรายผลรายด้านดังนี้

2.1 ด้านคุณภาพของงาน โดยรวมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีการวางแผน จัดระบบงานโดยนำเทคโนโลยีมาช่วยให้การปฏิบัติงานมีความถูกต้อง สมบูรณ์ เข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในงานของตนเองได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อาสานอก (2562) ที่พบว่า ด้านคุณภาพของงาน ควรมีการศึกษาระเบียบข้อกฎหมายให้สามารถจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องข้อมูลเป็นปัจจุบันสามารถวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ได้ตรงตามข้อเท็จจริง ควรจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาในระดับต่างๆ ควรมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและรวดเร็วและควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.2 ด้านปริมาณงาน โดยรวมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีการตั้งเป้าหมายและสามารถวัดผลของงานที่ทำได้ทุกครั้ง ปฏิบัติงานสำเร็จ ครบถ้วนตรงตามปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายเสมอ มีความสามารถแก้ไขปัญหาเมื่อได้รับมอบหมายปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อาสานอก (2562) ที่พบว่า ด้านปริมาณงาน ควรมอบหมายบุคลากรเพื่อช่วยเหลืองานให้เหมาะสมกับภารกิจงานและความรับผิดชอบ สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย สามารถจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับงบประมาณ ควรมีการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาและควรมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2.3 ด้านระยะเวลา โดยรวมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถบริหารเวลาในการทำงานในสถานการณ์ต่างๆ ได้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อาสานอก (2562) ที่พบว่า ด้านเวลา ควรมีการกำหนดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนกำหนดหัวงานการดำเนินงานได้ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริง เป็นนักประสานงานที่ดี มีการเปิดรับข้อคิดเห็นจากประชาชนโดยผ่านสื่อช่องทางที่หลากหลายและรวดเร็วทันต่อสถานการณ์

2.4 ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยรวมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากร

องค์การบริหารส่วนตำบลใช้ทรัพยากรในหน่วยงานได้อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน มีการคำนึงถึงและควบคุมการใช้งบประมาณได้เหมาะสม สามารถนำทรัพยากรที่ใช้แล้วมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อาสานอก (2562) ที่พบว่า ด้านค่าใช้จ่าย การขอรับงบประมาณจากหน่วยงานอื่น หรือโครงการที่เกินศักยภาพควรจัดเตรียมเอกสารให้ครบถ้วน ถูกต้อง และจัดส่งเอกสารภายในกำหนด ควรมีการประสานโครงการพัฒนาเพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนควรมีการสร้างเครือข่ายขยายผลต่อยอดกิจกรรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ประเภทบุคลากร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรีไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเมธ สมานิติ (ทวีกุล) (2561) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับ การศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาปฏิบัติงาน รายได้ต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

4. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ประเภทบุคลากร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรีไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล เตียวไพบูลย์ (2564) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประเภทพนักงาน ระยะเวลาในการทำงาน หน่วยงานที่สังกัด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพวัลย์ ออมทรัพย์ (2559) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรที่มีเพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรในองค์กรสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่ดีมีประสิทธิภาพออกมาให้แก่องค์กรได้ แนวคิดสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยอัตราความต้องการของตลาดแรงงานที่เพิ่มขึ้นพอๆ กับอัตราการลาออกที่เพิ่มขึ้น ทำให้องค์กรต้องมียุทธศาสตร์ในการดึงดูดพนักงานชั้นดีให้ยังทำงานอยู่กับองค์กร อย่างการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงาน เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังอยากทำงานอยู่กับองค์กรต่อไปในอนาคต โดยมีหลัก 4 ใจของการสร้างแรงจูงใจให้คนในองค์กร ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 หลัก 4 ใจของการสร้างแรงจูงใจให้คนในองค์กร (สมพิศ สุขแสน, 2556)

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

หลัก 4 ใจของการสร้างแรงจูงใจให้คนในองค์กรดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากหลักการธรรมชาติ คือ การเรียนรู้ธรรมชาติของมนุษย์ เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีความต้องการแตกต่างกันและมีเป้าหมายชีวิตที่แตกต่างกัน ซึ่งถ้าหากเราเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์แล้ว เราก็จะบริหารพนักงานได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นถ้าหากพนักงานของเราพบว่าสิ่งที่ตนต้องการเป็นเส้นทางเดียวกันกับสิ่งที่จะนำพาเขาไปสู่ความต้องการและเป้าหมายชีวิตนั้น (ก็คือเป็นเส้นทางเดียวกันกับเป้าหมายขององค์กร) ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติด้วย “ใจ” ที่เต็มเปี่ยมด้วยพลัง (อรุณ รักธรรม, 2562)

1. เข้าใจ การเข้าใจความแตกต่างของมนุษย์ ทำให้สามารถเลือกมอบหมายหน้าที่การงานให้ถูกต้องกับคนแต่ละประเภท เป็นการนำเอาความรู้ ความสามารถ ความเก่งกาจของเขาออกมาใช้ให้ได้ผลอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันก็จะหลีกเลี่ยงการมอบหมายงานให้กับคนที่ไม่สามารถทำงานนั้น เพื่อป้องกันการเกิดผลลัพธ์อันไม่พึงประสงค์ขึ้นได้และมอบหมายงานได้ตรงกับความสามารถของ พนักงานแต่ละคนก็จะสามารถแสดงความรู้ความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ ได้ทำงานในสิ่งที่รัก ที่มีความถนัด ย่อมจะทำงานนั้นๆ ได้อย่างมีความสุขและจะได้ผลงานที่มีคุณภาพ

2. จูงใจ การจูงใจให้กล้าที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองไม่ถนัดจะทำให้วันหนึ่ง สิ่งนั้นกลายเป็นสิ่งที่รู้และถนัดขึ้นมาได้ ขอบเขตความสนใจในความรู้ก็จะกว้างใหญ่ขึ้น รู้มาก ก็มีวัตถุดิบในการคิดมาก ซึ่งแต่ละคนมีความสนใจในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด การจูงใจ ประกอบไปด้วย 5 ความกล้า กล่าวคือ (1) กล้าเรียนรู้ (2) กล้าคิด (3) กล้านำเสนอ (4) กล้าทำ และ (5) กล้ารับผิดชอบ การที่เราสามารถจูงใจให้พนักงานกล้าทำในสิ่งที่ตัวเองไม่ถนัด จะทำให้สักวันหนึ่งสิ่งนั้นกลายเป็นสิ่งที่รู้และถนัดขึ้นมาได้ และพัฒนาเป็นความกล้าคิดกล้านำเสนอ และนำไปสู่ความกล้าทำและกล้ารับผิดชอบในที่สุด

3. สานใจ ในองค์กรย่อมประกอบด้วยคนจำนวนมาก มีหน้าที่แตกต่างกันไป หากได้นำเอาความรู้ความสามารถของแต่ละคนมาเกื้อกูลกัน จะเกิดพลังขึ้นอย่างมาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ด้วยการจัดการทีมงานข้ามสายงานโดยมีเป้าหมายร่วมกันนอกจากการทำงานเป็นทีม โดยมี “งาน” เป็นตัวสานใจแล้ว เรายังสามารถใช้ “ความชอบ” ที่เหมือนกันของแต่ละคน มาเป็นตัวสานใจ โดยผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนั้น การทำกิจกรรมร่วมกันยังช่วยเสริมให้เกิดการ “เข้าใจ” และการ “จูงใจ” ให้กับพนักงานคนอื่นๆ ต่อไป

4. ได้ใจ องค์กรที่มีความยั่งยืน จะต้องเป็นองค์กรที่มีชีวิต มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และแน่นอนว่า ในทุกช่วงเวลาที่ผ่านไปจะมีอุปสรรคอยู่บ้าง แต่สิ่งที่จะยึดเหนี่ยวให้ทุกคนในองค์กรร่วมแรงร่วมใจในการฝ่าฟันอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ ก็คือใจที่ “รักและผูกพัน” ต่อองค์กรเสมือนครอบครัวเดียวกัน ผู้อาวุโสจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อาวุโสน้อยกว่า (Role model) สิ่งเหล่านี้จะทำให้พนักงานทุกคนฟันฝ่าอุปสรรคไปได้ด้วยดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
    - 1.1 ด้านคุณภาพของงาน บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีความรู้ความเข้าใจระบบงานที่ปฏิบัติ ทำงานด้วยความละเอียดรอบคอบและความถูกต้อง ผลการปฏิบัติงานได้คุณภาพเป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการวางแผนนำเทคโนโลยีมาช่วยทำงาน ผู้บริหารพนักงานในองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องปฏิบัติตามระเบียบหลักเกณฑ์
    - 1.2 ด้านปริมาณงาน บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลควรสามารถทำงานที่รับมอบหมายได้ตามเป้าหมาย/ตามแผนงานที่กำหนด ในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพของบุคลากร ควรมีการพัฒนาในทุกๆ ด้านไปพร้อมๆ กัน
    - 1.3 ด้านระยะเวลา บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลควรตรงต่อเวลาและรักษาเวลาในการปฏิบัติงาน หน่วยงานให้การสนับสนุนในเรื่องของเวลาเมื่อพนักงานต้องการหาความรู้และพัฒนาการทำงานของตนเอง แบ่งเวลาการปฏิบัติงานที่ชัดเจนเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามที่ยุ้บังคับบัญชากำหนด เลือกใช้วิธีการและเทคนิคในการปฏิบัติงานให้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น
    - 1.4 ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับงบประมาณที่หน่วยงานกำหนด ต้องปฏิบัติงานให้ได้ผลงานนั้นๆ โดยไม่สิ้นเปลืองงบประมาณและทรัพยากรของหน่วยงานเกินจากที่กำหนดหรือคาดหวังไว้
  2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
    - 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
    - 2.2 ควรศึกษาปัจจัยลักษณะงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
-

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร กัลยาณมิตร. (2559). แรงจูงใจ 2 ปัจจัย พลังสู่ความสำเร็จ: ทฤษฎี 2 ปัจจัยของเฮิร์ชเบิร์ก. แหล่งที่มา <http://acad.vru.ac.th/> สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2568.
- ชัชรินทร์ ทองหม่อมราม และบุญณันต์ พินัยทรัพย์. (2564). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารการเมืองการปกครอง, 11(1), 118 – 139.
- ญาณิภา จันทรบำรุง. (2555). ปัจจัยในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของพนักงานกรณีศึกษา บริษัท บางกอกกล๊าส จำกัด. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณิศา เวทยานนท์. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน กลุ่มเจนเอเรชั่นวายในจังหวัดกาญจนบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนภรณ์ พรณราย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การ บริหารส่วนจังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธมกร ทยาประศาสน์. (2560). พฤติกรรมบุคคลในองค์การ. กรุงเทพมหานคร: เจริญพัฒนา.
- นฤมล เตียวไพบูลย์. (2564). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายปฏิบัติการกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 19(1), 32-34.
- ประเสริฐ อุไร. (2559). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ออโตโมทีฟ (ประเทศไทย) จำกัด. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- พระมหาสุเมธ สมาธิโต (ทวีกุล). (2562). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลพุทธบูรณาการการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพวัลย์ ออมทรัพย์ (2559). ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : วิเคราะห์กรณีการจัดการขยะของเทศบาลนครอ้อมน้อย จังหวัดสมุทรสาคร. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- มลฤดี ทับพรม และเสนีย์ พวงยานี (2560). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตชิ้นส่วนยานยนต์บริษัท คาเซ (ไทยแลนด์) จำกัด. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วราภรณ์ คงสมา (2565). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรกระทรวงการคลัง. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิภาวดี อาสานอก. (2562). การศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักวิเคราะห์นโยบายและแผนองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สมพิศ สุขแสน. (2556). เทคนิคการสร้างแรงจูงใจ. แหล่งที่มา www.aecenlist.com สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2568.

- องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี. (2567). แผนอัตรากำลัง 3 ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2569 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง. สระบุรี: องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.
- อรุณ รักธรรม. (2562). หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุษา ศิริสากร. (2562). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตของบริษัท เอ็นอีเนียร์รีสอร์ทเซส (ประเทศไทย) จำกัด. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- Likert, R. A. (1932). Technique for the Measurement of Attitude. Archives Psychological.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3th ed. New York: Haper and Row Publication.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4th ed. New York: Harper & Row.

**แนวทางการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์
จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักพละ 4**
**GUIDELINES FOR PROMOTION SPORTS MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER
NAKHON SAWAN MUNICIPALITY IN NAKHON SAWAN PROVINCE
ACCORDING TO THE FOUR PRINCIPLES OF BALA**

¹อภิวิชญ์ เผ่าพันธุ์ Aphiwit Phaophan

²พระมหาอุดร อุดตโร PhramahaUdorn Uttaro ³วินัย ทองมัน Winai Tongmun

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: aphiwit.phaophan@gmail.com

Article Received: April 30, 2025. Revised: June 22, 2025. Accepted: June 24, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดการกีฬา ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักพละ 4 การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี 1) การวิจัยเชิงปริมาณทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูและผู้บริหาร จำนวน 181 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้เท่ากับ .961 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) 2) การวิจัยเชิงคุณภาพทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านสถานที่ออกกำลังกาย สนามกีฬา และสวนสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ตามลำดับ ส่วนด้านการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) แนวทางการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักพละ 4 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (1) ด้านสถานที่ออกกำลังกาย ผู้บริหารควรกำหนดประเภทและชนิดของกีฬาให้เหมาะสมกับสถานที่ มีอากาศที่โปร่งสบาย สะอาด มีความปลอดภัย (ปัญหาพละ) (2) ด้านอุปกรณ์

กีฬา อาคารและสถานที่ ผู้บริหารควรมีการจัดตั้งเวรผู้ดูแลรับผิดชอบ โดยมีการจัดเวรให้มีการผลัดเปลี่ยนประจำวัน (อนวัชพล) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ (ปัญญาพล) (3) ด้านบุคลากร ผู้บริหารควรจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกาย โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และเครือข่ายภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ (ปัญญาพลและอนวัชพล) (4) ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรสนับสนุนการฝึกซ้อมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งด้านทักษะ และด้านสมรรถภาพทางร่างกายด้วยเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์การกีฬา (ปัญญาพลและวิริยพล) (5) ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมกีฬาในแผนปฏิบัติการ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการจัดโครงการ/กิจกรรมการฝึกซ้อมระยะสั้นและระยะยาว ผู้บริหารควรจัดประชุมวางแผนการเข้าร่วมแข่งขันและการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการรายงานผลการดำเนินโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการกีฬา (วิริยพล)

คำสำคัญ: การจัดการกีฬา, โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์, หลักพล 4

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the sports management condition of schools under Nakhon Sawan Municipality, Nakhon Sawan Province, 2) to compare opinions on sports management of schools under Nakhon Sawan Municipality, Nakhon Sawan Province, classified by personal factors, and 3) to present guidelines for promoting sports management according to the four principles of Bala of schools under Nakhon Sawan Municipality, Nakhon Sawan Province. This research was a mixed-method research. 1) Quantitative research collected data from a sample of 181 teachers and administrators. The research instrument was a questionnaire. The reliability of the questionnaire was .961. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (One Way ANOVA). When differences were found, the differences in means were compared by pairs using the least significant difference (LSD) method. 2) Qualitative research collected data by interviewing 9 key informants. The research instrument was a semi-structured interview. The data were analyzed using content analysis.

The research findings were as follows: 1) The overall of sports management condition in schools under Nakhon Sawan Municipality, Nakhon Sawan Province, was at a high level. When considering each aspect, it was found that all aspects were at a high level. The aspects of exercise centers, sports fields, and health parks had the highest mean which was at a high level, followed by sports equipment, buildings and locations, management, and personnel, respectively. As for organizing activities, it had the lowest mean which was at a high level. 2) The results of the comparison of sports management promoting conditions in schools under Nakhon Sawan Municipality, Nakhon Sawan Province, classified by personal factors, found that the respondents with different genders, ages, and work experiences had opinions

on the overall conditions of sports management in schools under Nakhon Sawan Municipality, Nakhon Sawan Province, which were not different, therefore, the hypothesis was rejected.

3) Guidelines for promoting sports management in schools under Nakhon Sawan Municipality, Nakhon Sawan Province, according to the principles of Four Bala, consisting of 5 aspects:

(1) In terms of exercise centers, school administrators should determine the kinds of sports that were appropriate for the exercise centers with clear air, clean, and safe (Paññā Bala).

(2) In terms of sports equipment, buildings and locations, school administrators should set up shifts for daily supervisors (Anavajja Bala). School administrators should involve students in taking care of sports equipment, buildings, and facilities. (Paññā Bala).

(3) In terms of personnel, school administrators should establish a committee to promote sports and exercise, involving parents and external networks to participate in the committee (Paññā Bala and Anavajja Bala).

(4) In terms of management, school administrators should support training by focusing on developing both skills and physical fitness with technology and sports science (Paññā Bala and Viriya Bala).

(5) In terms of organizing activities related to the promotion of sports projects or activities in the action plan, school administrators should support the organization of short-term and long-term training activities. School administrators should organize meetings to systematically plan participation in competitions and training. School administrators should promote reporting of project results to be used as information for the development of sports management (Viriya Bala).

Keywords: Sports Management, Schools Under Nakhon Sawan Municipality, Four Bala Principles

บทนำ

การกีฬามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในด้านสุขภาพ พลานามัยและด้านจิตใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมนำไปสู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม การเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ กีฬาถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความ แข็งแรงของครอบครัวและชุมชน ในประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วโลกจะอาศัยกระบวนการของกีฬาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างเครือข่ายชุมชน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกในการดำรงชีวิตที่มีคุณธรรม มีวินัยและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่นเป็นรากฐานที่ดีของสังคม องค์การของประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งองค์กรระหว่าง ประเทศจึงได้สนับสนุนให้มีการใช้กีฬาการออกกำลังกายและนันทนาการ เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ ประชากรของประเทศตน โดยเฉพาะโรงเรียนกีฬาเป็นพื้นฐานแรก ที่จะปลูกฝังทัศนคติและวางรากฐานด้านร่างกายให้เกิดความพร้อมตามวัยที่ควรจะเป็น ทำให้โรงเรียนกีฬาเริ่มมีบทบาท สำคัญในด้านส่งเสริมและพัฒนาทางด้านกีฬาขั้นพื้นฐานของชาติ โดยมุ่งเน้นการวางรากฐานการกีฬาที่ถูกต้องให้แก่เยาวชน เพื่อให้สามารถยกระดับความสามารถของตนได้ขึ้นไปจนถึงระดับเป็นตัวแทนประเทศในการแข่งขันกีฬา ระดับชาติและนานาชาติสามารถสร้างชื่อเสียง

ให้ประเทศชาติ ตลอดจนยกระดับมาตรฐานการศึกษาของประเทศให้สูง ยิ่งขึ้น นอกจากโรงเรียนก็หาจะผลิต นักกีฬาเพื่อรับใช้ชาติแล้ว ศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกีฬายังสามารถศึกษาต่อ ในระดับอุดมศึกษาที่ เกี่ยวข้องกับการกีฬา เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และยกระดับนักกีฬาไทย ให้มีชื่อเสียงและเป็นที่ ยอมรับจาก นานาชาติเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันสถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชนยังได้ให้ความสำคัญต่อการ ส่งเสริมด้านกีฬา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมด้านกีฬาตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 10 (2) ส่งเสริม สนับสนุน และทำการวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ให้มีความเป็นเลิศด้าน กีฬาการพลศึกษา การสร้างเสริมสุขภาพ วิทยาศาสตร์การกีฬา การบริหารจัดการกีฬา การประกอบธุรกิจและ อุตสาหกรรมกีฬา และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2562, 2562) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 31 กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับทุกประเภท และการอาชีวศึกษา แต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐาน การศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการ กีฬา ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับรัฐจัดการศึกษาตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการ พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่มุ่งพัฒนาคนไทยมีความสุข และสนองต่อการบรรลุซึ่ง ผลประโยชน์แห่งชาติ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้าง ความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม สามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจซึ่งมี กรอบแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนไว้ 5 แนวทาง ดังนี้ 1) พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต 2) การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง 3) ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ 4) การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี 5) การสร้างความเป็นอยู่ที่ดีมีสุขของ ครอบครัวไทย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2561) โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความ มั่นคงของสังคมและประเทศชาติซึ่งได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นคงของ สถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยกระดับ คุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในเขตพัฒนา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4), 2562)

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมี อำนาจหน้าที่จัดการ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษา รวมทั้งการจัดการหรือสนับสนุนการดูแลและ พัฒนาเด็กเล็ก พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50(6) กำหนดให้เทศบาลตำบลมีหน้าที่ให้ราษฎร ได้รับการศึกษาอบรม มาตรา 53(1) และมาตรา 56(1) กำหนดให้เทศบาลเมืองและเทศบาลนครมีหน้าที่ให้ ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67 (5) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่จัดการ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการฝึกอบรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งการจัดการหรือสนับสนุนการดูแลและพัฒนาเด็กเล็กตาม แนวทางที่เสนอแนะจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16(9) กำหนดให้เทศบาล

และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษา มาตรา 17(6) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษา ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น และมาตรา 42 กำหนดให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดตั้ง รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การขยายชั้นเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้ดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 หรือตามที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติกำหนด ดังนี้ การศึกษาขั้นพื้นฐานให้แบ่งออกเป็นสามระดับ คือ การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา การศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษา และประเภทสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ศักยภาพ และความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ประเภทอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพให้เป็นการกำลังแรงงานที่มีฝีมือ หรือศึกษาต่อในระดับอาชีพขั้นสูงต่อไป (กระทรวงมหาดไทย, 2563)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาประเทศได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาดังกล่าวเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศได้มีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาทางการศึกษา กีฬา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพทั้งด้านวิชาการ และด้านสุขภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมอันเป็นผลจากการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นกำหนดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกีฬา ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์มีสถานศึกษาในการรองรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านกีฬา สถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาที่มีการส่งเสริมด้านกีฬาอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความถนัดอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้การบริหารจัดการในสถานศึกษาควรเป็นไปตามแนวทางการจัดทำมาตรฐานการส่งเสริมกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านสถานที่ออกกำลังกาย สนามกีฬา และสวนสุขภาพ ด้านอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรม (สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2562)

จากรายงานการจัดการศึกษาของสำนักงานการศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ พบว่าสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ไม่รวมสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษากลุ่มนักเรียนความสามารถพิเศษเฉพาะ) จำนวน 9 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนเทศบาลวัดไพรไธ้ โรงเรียนเทศบาลวัดปากน้ำโพไธ้ โรงเรียนเทศบาลวัดพรหมจริยาวาส โรงเรียนเทศบาลวัดวรนาถบรรพต โรงเรียนเทศบาลวัดช่องศิรีฯ โรงเรียนเทศบาลวัดจอมศรีนาคพรต โรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม และโรงเรียนเทศบาลวัดไพรเหนือ ประสพปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การมีระเบียบวินัยในการฝึกซ้อม การตรงต่อเวลาของนักกีฬา และนักกีฬามีความสนใจและความสามารถในการแข่งขันกีฬาแต่ละประเภทชนิดมีจำนวนไม่เพียงพอ ประกอบกับความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ในการซ้อม สถานที่ ทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง

ส่งผลให้นักเรียนที่มีความสนใจและความสามารถด้านกีฬาไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ มีผลการประเมินความสามารถ และทักษะด้านกีฬาไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่โรงเรียนกีฬาเทศบาลนครสวรรคกำหนด จึงทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการศึกษาต่อในสาขาที่ตนเองถนัด (สำนักการศึกษาเทศบาลนครสวรรค, 2565) สถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครสวรรค จึงควรมีการส่งเสริมการจัดการกีฬาให้เป็นไปตามมาตรฐานแนวทางการจัดทำมาตรฐานการส่งเสริมกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรด้านกีฬามีความรู้ ความสามารถ ได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะศาสตร์หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬาจะต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างนักกีฬาอย่างเป็นระบบ และการสร้างแนวทางการบริหารจัดการที่ดีนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการซึ่งสอดคล้องกับ หลักผล 4 อันเป็นธรรมแห่งพลังทำให้ดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่าง ประกอบด้วย 1) ปัญญาผล (กำลังปัญญา) 2) วิริยผล (กำลังความเพียร) 3) อนวัชชผล (กำลังสุจริต) 4) สังคหผล (กำลังการสงเคราะห์) (อง.นวก. (ไทย) สอดคล้องกับการวิจัยของวันฉัตรธร ศรีใส (2565) ที่พบว่า แนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักผล 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความเห็นต่อการบริหารการศึกษาตามหลักผล 4 โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าหลักผล 4 สามารถนำมาซึ่งการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดีทั้งต่อผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสวรรค จังหวัดนครสวรรค ตามหลักผล 4 เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสวรรคในการเข้าใจถึงปัญหาในการพัฒนาการศึกษาด้านการส่งเสริมกีฬาในสถานศึกษาปกติ ตลอดจนเข้าใจถึงความแตกต่างของสถานศึกษาแต่ละแห่งในสังกัดในส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านกีฬา ตลอดจนหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการกีฬาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการส่งเสริมการจัดการกีฬาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสวรรค จังหวัดนครสวรรค
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสวรรค จังหวัดนครสวรรค โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสวรรค จังหวัดนครสวรรคตามหลักผล 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู โค้ชผู้ฝึกสอน โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสวรรค จังหวัดนครสวรรค จำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 340 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ผู้บริหาร ครู โค้ชผู้ฝึกสอน โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 181 คน ได้จากการเทียบตารางของ Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970) แล้วกำหนดสัดส่วนและสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 9 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจงคุณสมบัติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัย แล้วร่างแบบสอบถาม 2) นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วปรับแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 3) นำร่างแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วดำเนินการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruency: IOC) 4) ขอความอนุเคราะห์หนังสือ/บันทึกข้อความ เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิที่หาค่าดัชนีความสอดคล้องจำนวน 5 คน กำหนดคะแนนของผู้เชี่ยวชาญเป็น +1 หรือ 0 หรือ -1 5) นำผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป กำหนดให้ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 สามารถใช้สอบถามได้ และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 0.60 6) ปรับปรุงร่างแบบสอบถามแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อจัดทำแบบสอบถามเพื่อการวิจัย 7) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try out) จำนวน 30 คน 8) เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองใช้ (Try out) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) กำหนดค่าความเชื่อมั่นมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ จึงถือว่ามีความเชื่อมั่นและใช้สอบถามได้ค่าความเชื่อมั่น .961 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม อันได้แก่ เพศ ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ตอนที่ 2 ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามการส่งเสริมการจัดการกีฬา 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสถานที่ออกกำลังกาย สนามกีฬา และสวนสุขภาพ 2) ด้านอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านการบริหารจัดการ 5) ด้านการจัดกิจกรรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต คือ ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

3.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักพล 4

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุวรรณฯ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านสถานที่ออกกำลังกาย สนามกีฬา และสวนสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ตามลำดับ ส่วนด้านการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุวรรณฯ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม

ข้อที่	สภาพการจัดการกีฬาของโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ			อันดับที่
		$\bar{X}$	SD	แปลผล	
1.	ด้านสถานที่ออกกำลังกาย สนามกีฬา และสวนสุขภาพ	4.45	.51	มาก	1
2.	ด้านอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่	4.33	.37	มาก	2
3.	ด้านบุคลากร	4.21	.32	มาก	4
4.	ด้านการบริหารจัดการ	4.21	.36	มาก	3
5.	ด้านการจัดกิจกรรม	4.19	.40	มาก	5
รวมเฉลี่ย		4.28	.19	มาก	

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุวรรณฯ จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า สภาพการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุวรรณฯ จังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุวรรณฯ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักพละ 4 มีดังนี้

4.1 ด้านสถานที่ออกกำลังกาย ผู้บริหารควรกำหนดประเภทและชนิดของกีฬาให้เหมาะสมกับสถานที่ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการจัดสถานที่ให้มีอากาศที่โปร่งสบาย สะอาด มีความปลอดภัย ไม่เป็นอุปสรรคในการฝึกซ้อม และไม่มีความเสี่ยงในการก่อให้เกิดอันตรายต่อนักกีฬา (ปัญญาพละ)

4.2 ด้านอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ ผู้บริหารควรมีการจัดตั้งเวรผู้ดูแลรับผิดชอบ โดยมีการจัดเวรให้มีการผลัดเปลี่ยนประจำวัน (อนวัชพละ) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ (ปัญญาพละ) ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมก่อนการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งผู้ดูแลรับผิดชอบอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ และผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมกับการลงนามรับทราบคำสั่งแต่งตั้งอย่างชัดเจน (สังคหพละ)

4.3 ด้านบุคลากร ผู้บริหารควรจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกายโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และเครือข่ายภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ (ปัญญาพละและอนวัชพละ) ผู้บริหารควรมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่นโยบายการส่งเสริมกีฬา และการออกกำลังกายสู่สาธารณชนเพื่อสร้างความเข้าใจและเชิญชวนร่วมเป็นคณะกรรมการ (วิริยพละ) ผู้บริหารควรจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาบุคคลที่เหมาะสมให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกาย

ภายในสถานศึกษา (อนวัชพละ) ผู้บริหารควรแต่งตั้งเครือข่ายผู้ปกครองในระดับชั้นเรียนที่มีศักยภาพในการส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกายให้เป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการสวดคล้องกับ (สังคพละ)

4.4 ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนการฝึกซ้อมและแข่งขันกีฬาในประเภทที่นักกีฬานักเรียนสนใจ สนับสนุนการฝึกซ้อมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งด้านทักษะ และด้านสมรรถภาพทางร่างกายด้วยเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์การกีฬา นอกจากนี้ผู้บริหารควรส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ แข็งแรงสมบูรณ์ รวมทั้งการกำหนดแนวทางในการพัฒนากีฬาสู่ความเป็นเลิศควบคู่กับการจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพ (ปัญญพละและวริยพละ)

4.5 ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมกีฬาในแผนปฏิบัติการ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการจัดโครงการ/กิจกรรมการฝึกซ้อมระยะสั้นและระยะยาว ผู้บริหารควรจัดประชุมวางแผนการเข้าร่วมแข่งขันและการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการรายงานผลการดำเนินโครงการเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการกีฬา (วริยพละ) ผู้บริหารควรมีการวางแผนเป็นลำดับแรกก่อนที่จะมีการจัดการประชุมเพื่อทำแผนปฏิบัติการ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า สภาพการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านสถานที่ออกกำลังกาย สนามกีฬา และสวนสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ตามลำดับ ส่วนด้านการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจาก โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนากีฬาทั้งด้านสถานที่ออกกำลังกาย สนามกีฬา และสวนสุขภาพที่มีการจัดสถานที่เหมาะสมกับการออกกำลังกาย มีการให้บริการสนามกีฬาแก่หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการจัดให้มีสวนสุขภาพในการให้บริการกับนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป มีการดูแลรักษา และบำรุงอุปกรณ์กีฬาจัดให้มีบุคลากรผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน จัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับเบญจวรรณ พงศ์สุวรรณ และคณะ ที่พบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนกีฬาคณะการบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า สภาพการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการจัดการกีฬาอย่างทั่วถึง ให้บริการและสนับสนุนครูผู้สอนทุกเพศ ทุกวัย ให้อิสระในการทำงานและดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมด้านกีฬาให้นักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของเบญจวรรณ พงศ์สุวรรณ และคณะ (2560) ที่พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนกีฬาที่มีเพศ ระดับ

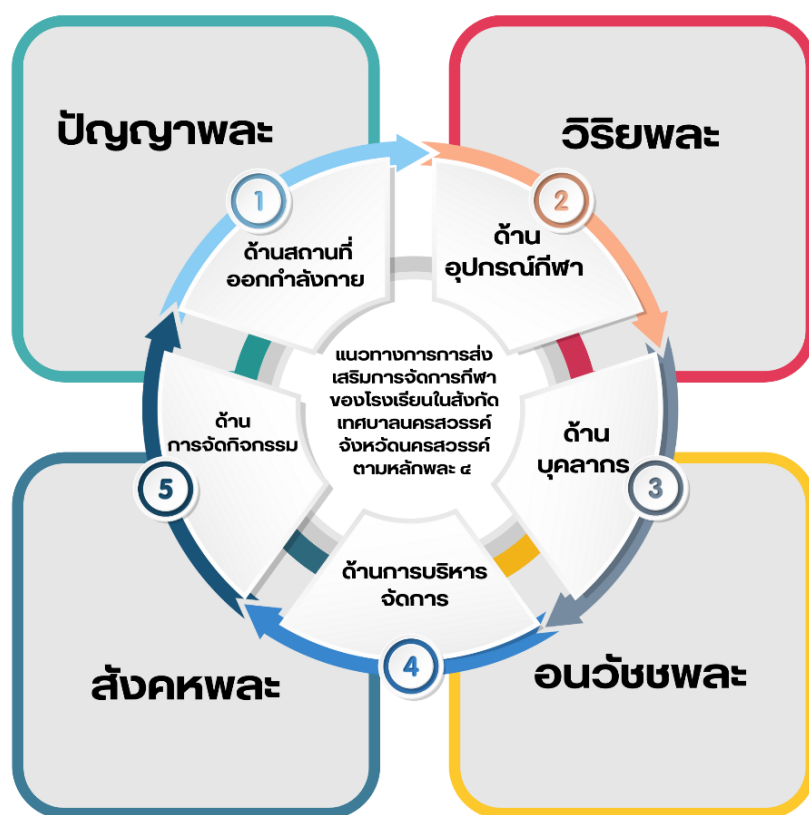
การศึกษา และระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโรงเรียนกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนคร นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักพละ 4 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านสถานที่ออกกำลังกาย ผู้บริหารควรกำหนดประเภทและชนิดของกีฬาให้เหมาะสมกับสถานที่ มีอากาศที่โปร่งสบาย สะอาด มีความปลอดภัย (ปัญญาพละ) 2) ด้านอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ ผู้บริหารควรมีการจัดตั้งเวรผู้ดูแลรับผิดชอบ โดยมีการจัดเวรให้มีการผลัดเปลี่ยนประจำวัน (อนวัชพละ) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ (ปัญญาพละ) 3) ด้านบุคลากร ผู้บริหารควรจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกายโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และเครือข่ายภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ (ปัญญาพละและอนวัชพละ) 4) ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรสนับสนุนการฝึกซ้อมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งด้านทักษะ และด้านสมรรถภาพทางร่างกายด้วยเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์การกีฬา (ปัญญาพละและวิริยพละ) 5) ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมกีฬา ในแผนปฏิบัติการ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการจัดโครงการ/กิจกรรมการฝึกซ้อมระยะสั้นและระยะยาว ผู้บริหารควรจัดประชุมวางแผนการเข้าร่วมแข่งขันและการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการรายงานผลการดำเนินโครงการเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการกีฬา (วิริยพละ) ซึ่งการนำหลักพลธรรมมาบูรณาการใช้นั้นว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างมาก เพราะสามารถส่งเสริมให้ผู้บริหารได้มีการจัดการกีฬาในได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของสมศักดิ์ บุญปู (2557) ที่กล่าวได้ว่า ผู้บริหารการศึกษาเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องรู้จักบูรณาการพลังอำนาจทั้งตามแนวพุทธศาสตร์และศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อเป็นพลังอำนาจเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารสถานศึกษายุคใหม่ การบูรณาการพลธรรมที่เป็นแนวพุทธศาสตร์กับพลังอำนาจตามศาสตร์สมัยใหม่เพื่อสร้างพลังอำนาจเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารสถานศึกษานั้น นับได้ว่าเป็นการบริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่เหมาะสม เพราะภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษานั้น การบริหารบางด้านสมควรบริหารตามศาสตร์สมัยใหม่ เช่น พลังอำนาจตามกฎหมาย อำนาจการบังคับหรือลงโทษ เป็นต้น ส่วนการบริหารบางด้านสมควรบริหารตามพุทธศาสตร์ คือ พลธรรม เช่น กำลังการทำงานที่สุจริต กำลังการสงเคราะห์ช่วยเหลือทั้งผู้ร่วมงานและนักเรียน เป็นต้น เหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักพลธรรมในการบริหารทั่วไปทั้ง 3 ด้าน และในการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน เป็นเบื้องต้น จากนั้นจึงควรเสริมพลังอำนาจทั้ง 8 ประการในการบริหารทั่วไป 3 ด้านและในการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน เพื่อเป็นการเสริมพลังอำนาจให้การบริหารด้านต่างๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของไพโรจน์ สว่างไพร และคณะ (2565) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาประกอบด้วยองค์ประกอบด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก และสอดคล้องกับการวิจัยของบงกช จันทร์สุขวงศ์ (2562) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้ฝึกสอน/ผู้เชี่ยวชาญกีฬา 2) วิทยาศาสตร์การกีฬา 3) สถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก 4)งบประมาณ 5) การบริหารจัดการองค์กร 6) การฝึกซ้อม 7) การจัดประสพการณ์ในการแข่งขัน 8) การคัดเลือกนักกีฬา 9) ความพร้อมของนักกีฬา 10) การส่งเสริมสนับสนุนและการจูงใจ 11) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสอดคล้องกับการวิจัยของอวยชัย

ราชัยกุล (2565) พบว่า คุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการปฏิบัติงาน สมรรถนะจะสะท้อนให้เห็นถึง ค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร วิสัยทัศน์ พันธกิจ การเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร ได้แก่ ปัญญาพละ กำลังความรู้ วิริยะพละ นำสู่ปฏิบัติ ผนวชพละ ซื่อสัตย์สุจริต และสังคหพละ มีจิตอาสาซึ่ง สามารถพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพด้วยความรู้ความสามารถ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ สภาพการส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักพละ 4 โดยสรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์ จังหวัด นครสวรรค์ ตามหลักพละ 4 สามารถดำเนินการได้โดยมีขั้นตอนและกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ด้านสถานที่ออกกำลังกาย ผู้บริหารควรกำหนดประเภทและชนิดของกีฬาให้เหมาะสมกับ สถานที่ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการจัดสถานที่ให้มีอากาศที่โปร่งสบาย สะอาด มีความปลอดภัย ไม่เป็น อุปสรรคในการฝึกซ้อม และไม่มีความเสี่ยงในการก่อให้เกิดอันตรายต่อนักกีฬา ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลัก ปัญญาพละ (กำลังปัญญา) โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มในการพัฒนา และส่งเสริมการ ออกกำลังกายในสถานที่ที่มีความเหมาะสม

2. ด้านอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ ผู้บริหารควรมีการจัดตั้งเวรผู้ดูแลรับผิดชอบ โดยมีการจัดเวรให้มีการผลัดเปลี่ยนประจำวัน สอดคล้องกับหลัก อนุวัชพละ (กำลังสุจริต) ที่ผู้บริหารมีความตั้งใจแน่วแน่ในการบริหารจัดการและดูแลอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ ทั้งนี้การจัดตั้งเวรผู้ดูแลและผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ สอดคล้องกับหลัก ปัญญาพละ (กำลังปัญญา) คือมีความคิดริเริ่มในการส่งเสริมให้ทั้งครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาซึ่งครุมีหน้าที่ดูแลรักษาในฐานะผู้สอน ส่วนนักเรียนก็มีหน้าที่ในการดูแลรักษาในฐานะผู้ใช้อุปกรณ์กีฬา และสถานที่โดยตรงจึงเป็นผลดีต่อผู้เรียนและผู้สอนในการดูแลรักษาอุปกรณ์ อาคารสถานที่ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมก่อนการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งผู้ดูแลรับผิดชอบอุปกรณ์กีฬา อาคารและสถานที่ และผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมกับการลงนามรับทราบคำสั่งแต่งตั้งอย่างชัดเจน สอดคล้องกับหลักสังคหพละ (กำลังการสงเคราะห์) โดยผู้บริหารมีการมอบหมายบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างเหมาะสม เป็นการใช้อำนาจบังคับบัญชาในทางที่เหมาะสม ด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์ ด้วยความยุติธรรม

3. ด้านบุคลากร ผู้บริหารควรจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกายโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และเครือข่ายภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการมีความสอดคล้องกับหลัก ปัญญาพละ (กำลังปัญญา) ในการส่งเสริมให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมกีฬาให้แก่บุตรหลาน และสอดคล้องกับหลัก อนุวัชพละ (กำลังสุจริต) คือการบริหารเครือข่ายด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์มุ่งหวังผลดีให้เกิดแก่ตัวผู้เรียนและสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่นโยบายการส่งเสริมกีฬา และการออกกำลังกายสู่สาธารณชนเพื่อสร้างความเข้าใจและเชิญชวนร่วมเป็นคณะกรรมการ สอดคล้องกับหลัก วิริยพละ (กำลังความเพียร) โดยสร้างการรับรู้อย่างทั่วถึงเพื่อให้ได้บุคคลที่มีศักยภาพสูงในการร่วมพัฒนาและส่งเสริมกีฬา ผู้บริหารควรจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาบุคคลที่เหมาะสมให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกายในสถานศึกษาสอดคล้องกับหลัก อนุวัชพละ (กำลังสุจริต) ซึ่งผู้บริหารได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกบุคลากรอย่างสุจริตและโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ผู้บริหารควรแต่งตั้งเครือข่ายผู้ปกครองในระดับชั้นเรียนที่มีศักยภาพในการส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกายให้เป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการสอดคล้องกับ สังคหพละ (กำลังการสงเคราะห์)

4. ด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจให้เป็นไปเพื่อการส่งเสริมกีฬา ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนการฝึกซ้อมและแข่งขันกีฬาในประเภทที่นักกีฬานัดและสนใจ สนับสนุนการฝึกซ้อมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งด้านทักษะ และด้านสมรรถภาพทางร่างกายด้วยเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์การกีฬา นอกจากนี้ผู้บริหารควรส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ แข็งแรง สมบูรณ์ รวมทั้งการกำหนดแนวทางในการพัฒนากีฬาสู่ความเป็นเลิศควบคู่กับการจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักปัญญาพละ (กำลังปัญญา) ซึ่งผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างเหมาะสม ทั้งกับตัวผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา และมีความสอดคล้องกับหลักวิริยพละ(กำลังความเพียร) ซึ่งการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจนั้นเมื่อกำหนดแล้วต้องใช้ความเพียรในการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาที่เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ รวมถึงการที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ

5. ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมกีฬาในแผนปฏิบัติการ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการจัดโครงการ/กิจกรรมการฝึกซ้อมระยะสั้นและระยะยาว ผู้บริหารควรจัดประชุม

วางแผนการเข้าร่วมแข่งขันและการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการรายงานผลการดำเนินโครงการเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการกีฬาสอดคล้องกับวิสัยพละ (กำลังความเพียร) ในการนำผลการดำเนินโครงการมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาแผนงานโครงการตามแผนปฏิบัติการต่อไปและผู้บริหารควรแนะนำให้ครูเสนอแนวทางพัฒนาจากผลการดำเนินโครงการนั้นเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการในปีงบประมาณถัดไปสอดคล้องกับหลักปัญญาพละ (กำลังปัญญา) โดยผู้บริหารควรมีการวางแผนเป็นลำดับแรกก่อนที่จะมีการจัดการประชุมเพื่อทำแผนปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 จากผลการวิจัยพบว่าการจัดการกีฬาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์ด้านการจัดการกีฬามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายที่สนับสนุนจัดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น เช่น การเพิ่มรายการการแข่งขันกีฬา การส่งต่อนักกีฬาที่ผ่านการแข่งขันในระดับที่สูงขึ้น
  - 1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรด้วยการจัดอบรม และส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมร่วมกับหน่วยงานทั้งที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่นเพื่อฝึกซ้อมผู้เรียนโดยมีเป้าหมายเพื่อส่งต่อในระดับที่สูงขึ้น
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนของโรงเรียนกีฬาภาคเหนือ
  - 2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดการกีฬาของโรงเรียนกีฬาและโรงเรียนปกติที่มีผลงานความเป็นเลิศด้านกีฬา

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565). กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น.
- กระทรวงมหาดไทย. (2563). แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดตั้ง รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การขยายชั้นเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการเรียกชื่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.
- บงกช จันทรสุขวงศ์. (2562). รูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เบญจวรรณ พงศ์สุวรรณ และคณะ. (2560). ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 6(2), 5.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา หน้า 49 เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. 1 พฤษภาคม 2562.

- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา หน้า 1 เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก. 22 พฤษภาคม 2562.
- ไพโรจน์ สว่างไพรและคณะ. (2565). การจัดการกีฬาแบบมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้หลักประชาธิปไตย. วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ, 48(1), 6.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันฉวีวรรณ ศรีไสว. (2565). แนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักพละ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น. Journal of Modern Learning Development, 7(6), 136-145.
- สมศักดิ์ บุญปู. (2557). พลธรรม : พลังอำนาจเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1(2), 1-12.
- สำนักการศึกษาเทศบาลนครนครสวรรค์. (2565). รายงานการจัดการศึกษา. นครสวรรค์, เทศบาลนครนครสวรรค์.
- สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2562). มาตรฐานการส่งเสริมกีฬา. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- อวยชัย ราชชัยกุล. (2565). การประยุกต์ใช้พละ 4 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการปริทรรศน์, 5(1), 246-254.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักสี่ปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

GENERAL MANAGEMENT GUIDELINES ACCORDING TO THE FOUR SUPPLY PRINCIPLES OF THE SPECIAL EDUCATION SCHOOL GROUP, LOPBURI PROVINCE

¹ภัชรกุล ม่วงงาม Phacharakun Muangngam ²พีรวัฒน์ ชัยสุข Perawat Chaisuk

³พระครูภาวนาวุฒิบัณฑิต Phrakhruphawanawuttibundit

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: patcharakul28@gmail.com

Article Received: April 26, 2025. Revised: June 22, 2025. Accepted: June 24, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี 2) ศึกษาวิธีการบริหารงานทั่วไปตามหลักสี่ปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี 3) นำเสนอแนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักสี่ปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย 1) การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามประชากรประชากรทั้งหมดในการวิจัยที่เป็นครู กลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี จำนวน 332 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น คือ ด้านกลุ่มงานระดมทุน ด้านทรัพยากรและงานยานพาหนะ ด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย ด้านกลุ่มงานอาคารและสถานที่ ด้านกลุ่มงานอำนวยการประเมินผลการบริหารทั่วไป 2) วิธีการบริหารงานทั่วไปตามหลักสี่ปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เหมาะสมต่อการทำงาน การเรียนรู้ และการปฏิบัติการกิจต่างๆ การบริหารงานในกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากร จัดทำแผนปฏิบัติการที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน เพื่อสนับสนุนงานโภชนาการและอนามัย จัดสภาพแวดล้อมโรงอาหารที่เหมาะสมจัดให้โรงอาหารมีความสะอาด ปลอดภัย สนับสนุนการเรียนรู้ และเอื้อต่อการเรียนรู้การบริหารงานในกลุ่มงานอาคารและสถานที่จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้การจัดห้องเรียน จัดโต๊ะทำงานและพื้นที่ทำงานที่มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก และมีอุณหภูมิที่เหมาะสมการจัดหาทรัพยากรและอุปกรณ์ที่เหมาะสมเพียงพอ 3) แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักสี่ปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย โรงเรียนต้องมีการวางแผนกระบวนการดำเนินงานการระดมทรัพยากร มาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะงานอย่างครอบคลุมครบถ้วน ตรวจสอบสภาพประจำปีตรวจสอบสภาพร่างกายทั่วไปและโรคที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ สรรวจความต้องการสำรวจความต้องการใช้งานอาคารและสถานที่จากครู นักเรียน และบุคลากร เพื่อจัดลำดับ

ความสำคัญของการใช้งานจัดตารางการใช้งานที่เหมาะสมกำหนดตารางการใช้ห้องเรียน ห้องประชุม สนามกีฬา จัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในด้านต่างๆ เช่น การใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการ เอกสาร และการติดต่อสื่อสารส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ: การบริหารงานทั่วไป, หลักสัปปายะ 4, โรงเรียนการศึกษาพิเศษ

Abstract

This research article aimed to 1) Study the general administration needs of special education school groups in Lopburi Province, 2) Study the general administration methods according to the four Sappāya principles of special education school groups in Lopburi Province, 3) Present the general administration guidelines according to the four Sappāya principles of special education school groups in Lopburi Province. This research was a mixed-method research consisting of 1) Quantitative research using a questionnaire of the entire population in the research which were 332 teachers in the special education school group, Lopburi Province. Data were analyzed using basic statistics: percentage, frequency, mean, and standard deviation. 2) Qualitative research using interviews with 7 key informants. Data were analyzed using content analysis.

The results of the study found that: 1) The current conditions, desired conditions, and general administration needs of special education school groups in Lopburi Province were ranked in order of importance as follows: fundraising, resources, and vehicles group, nutrition and hygiene group, building and venue group, and general administration evaluation group. 2) General administration methods according to the four Sappāya principles of special education school groups in Lopburi Province, organized a physical environment suitable for working, learning and performing various tasks. In terms of management in the fundraising and resource group, creating an action plan that was appropriate for the needs of each student to support nutrition and hygiene, organizing a suitable cafeteria environment, organizing the cafeteria to be clean, safe, support learning and conducive to learning. In terms of management in the building and location group, organizing an environment suitable for learning, organizing classrooms, arranging desks and work areas with sufficient light, good ventilation and appropriate temperature, providing appropriate resources and equipment. 3) General management guidelines according to the four Sappāya principles of the special education school group, Lopburi Province. The school must have a plan for the resource mobilization process, using it appropriately for the nature of the work in a comprehensive and comprehensive manner, annual health check-up, general physical health check-up and diseases related to nutrition, survey the needs of building and location usage from teachers, students and personnel to prioritize usage, organizing an appropriate usage schedule, setting a schedule for using classrooms, meeting rooms, and sports fields, organizing training to

increase knowledge and skills in various areas, such as using technology, document management and communication to promote self-learning.

Keywords: General Management, Four Sappāya Principles, Special Education School

บทนำ

การบริหารการศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แต่ผู้บริหารก็ยังมีข้อผิดพลาดในการบริหารการศึกษาในโรงเรียน จึงทำให้เกิดประสิทธิผลของการจัดการศึกษาลดลง ข้อนี้อาจจะสืบเนื่องมาจากปัจจัยหลายอย่าง ที่ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถบริหารการศึกษาในโรงเรียนให้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังในการจัดการศึกษาของชาติได้ ปัญหาเหล่านี้มีมาช้านานและต้องหาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาผู้บริหารการศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนกระบวนการศึกษาในโรงเรียน เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขและมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติสืบต่อไป (พระจรัสศักดิ์ จิรสกโก, 2557)

ปัญหาการบริหารการศึกษาที่สำคัญ คือ มีการร้องเรียนกล่าวหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหลายประการ เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลอย่างไม่เป็นธรรม การสร้างเอกสารกลั่นแกล้งข้าราชการครูมีพฤติกรรมชอบ ขอบริจาคและใช้เงินของสถานศึกษาไม่ถูกต้องตามระเบียบของราชการ และมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหลายประการ โดยได้มีการร้องเรียนไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและหน่วยงานต่างๆ แต่ในการดำเนินการดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จตามแนวทางของการบริหาร เพราะในทางปฏิบัติการกระจายอำนาจด้านการตัดสินใจยังผูกขาดอยู่ที่ผู้บริหารยึดวัฒนธรรมการบริหารแบบเดิมไม่เปลี่ยนแปลง (ธีระ รุณเจริญ, 2545)

การบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีหลักการเช่นเดียวกับการบริหารงานการศึกษาทั่วไป ทั้งนี้มีงานหลักอยู่สามประการคือ บุคลากร งาน และสภาพแวดล้อมของสังคม โดยที่พิจารณาจากบุคลากรในรูปของสุขภาพทางร่างกาย ทางสติปัญญาและประสิทธิภาพทางอารมณ์ ในขณะที่มีการกระทำเกี่ยวเนื่องและตอบโต้กับงานและสภาพแวดล้อมของสังคมบุคลากร บุคลากรในงานการศึกษาพิเศษ จะต้องมีความรู้และประสบการณ์ มีทัศนคติที่ดีในการเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการทำงานกลุ่ม และสามารถชี้แนะ และประเมินผลผู้ร่วมงานได้ ที่สำคัญอย่างยิ่งคืองานในส่วนที่จะต้องมีการตัดสินใจ ผู้บริหารงานการศึกษาพิเศษจะต้องปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2550) โดยมีมาตรฐานและประสบการณ์ที่กว้างขวาง ซึ่งการบริหารการศึกษาพิเศษเป็นศิลปะ และวิทยาศาสตร์ของการเป็นผู้นำ เนื่องจากการศึกษาพิเศษเป็นงานที่ต้องใช้ความมานะพยายามทั้งในด้านภายในโรงเรียนและในสังคม การจัดการศึกษาพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มีข้อจำกัดในการดำรงชีวิต โดยคำนึงถึงศักยภาพ ความถนัด ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล การจัดการศึกษาพิเศษจึงเป็นการเติมเต็ม เพื่อให้บุคคลที่มีความต้องการพิเศษได้รับการด้วยวิธีที่หลากหลายตามความแตกต่าง และจัดให้อย่างทั่วถึง

การบริหารทั่วไปของโรงเรียนการศึกษาพิเศษ เป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียนในการสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงาน ของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนา องค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การส่งเสริมและ ประสานงานการศึกษาในระบบและนอกระบบ

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ อย่างเหมาะสม โรงเรียนควรสร้างบรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนให้ทุกคนในโรงเรียนมีความรู้สึก อบอุ่นเมื่ออยู่ร่วมกัน คือ มีความเกื้อกูล เอื้อต่อความเจริญงอกงาม และความสุขในการดำเนินชีวิต ส่วนสัปปายะ 4 เป็นแนวคิดจากพระพุทธศาสนา หมายถึงปัจจัย 4 ประการที่เอื้อต่อการศึกษาและการปฏิบัติ ธรรมซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อการ เรียนรู้ ส่งเสริมโภชนาการที่ดีสำหรับนักเรียน เช่น จัดให้มีอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีคุณค่าทาง โภชนาการ คัดเลือกและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณธรรม จริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) และ ความสามารถในการจัดการศึกษา ส่งเสริมหลักธรรมและจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา เช่น หลัก คุณธรรม 4 (พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา) (สมชาย พรหมแพง, 2564) สัปปายะ 4 กับการบริหารสถานศึกษา สัปปายะ 4 เป็นหลักธรรมที่ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการ บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ อาวาสสัปปายะ จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อ การเรียนรู้ โภชนสัปปายะ ส่งเสริมโภชนาการที่ดี มีอาหารสะอาดและมีคุณค่าทางโภชนาการ บุคคลสัปปายะ คัดเลือกและพัฒนาบุคลากรที่ดี ส่งเสริมความสามัคคีในองค์กรธัมมสัปปายะ ใช้หลักธรรมในการบริหารและ ปฏิบัติคุณธรรมแก่บุคลากรและนักเรียน เมื่อสถานศึกษามี สัปปายะ 4 ครบถ้วน จะช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดี

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักสัปปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นวิธีการบริหารงานทั่วไปตาม หลักสัปปายะ 4 พร้อมเสนอแนวทางการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงานทั่วไปตามหลักสัปปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักสัปปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเป็นการแบบผสมวิธีใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ครูกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ 6 จังหวัดลพบุรี เลือกพื้นที่ 4 โรงเรียน จำนวน 332 คน และใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครู กลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี จำนวน 7 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 2 จำนวน 4 คน 2) กลุ่มครู ได้แก่ ครูชำนาญการ ครูเชี่ยวชาญ ครูผู้ทำงานด้านการบริหาร จำนวน 3 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เป็นการซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนการศึกษาพิเศษ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป และหลักสัปปายะ 4 2) กำหนดนิยามปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยอาศัยฐานทฤษฎีและงานวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำร่างแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการหาดัชนี (index of congruence: IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.5 ถึง 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับ ครูโรงเรียนโสตศึกษาปานเลิศ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.907 6) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามผ่าน application line ส่วนตัวในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถาม ความต้องการจำเป็นการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ ได้แก่ (1) งานอำนวยการ ประเมินผลการบริหารทั่วไป (2) งานโภชนาการและอนามัย (3) งานอาคารและสถานที่ (4) งานระดมทุนและทรัพยากร งานยานพาหนะ รวม 40 ข้อ โดยใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale (สุวรรีย์ ศิริโกภาภิรมย์, 2546) ซึ่งแต่ละคำถามจะมีคำตอบเป็นตัวเลือก 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด 4 ประเด็น เพื่อศึกษา การศึกษาวิธีการบริหารงานทั่วไปตามหลักสัปปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ทั้ง 4 ด้าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาและการอ้างอิงคำพูดบุคคล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกลุ่มงานอำนวยการประเมินผลการบริหาร รองลงมาคือ ททั่วไป ด้านกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากร และงานยานพาหนะ ด้านกลุ่มงานอาคารและสถานที่ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรีโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สำหรับสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากร และงานยานพาหนะ รองลงมาคือ ด้านกลุ่มงานอำนวยการประเมินผลการบริหารทั่วไป ด้านกลุ่มงานอาคารและสถานที่ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการความจำเป็น โดยระบุความต้องการความจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนามาก่อน ซึ่งพิจารณาตามค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ในที่นี้ คือ 0.646 พบว่า อันดับ 1 คือ ด้านกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากรและงานยานพาหนะ รองลงมาคือ ด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย ด้านกลุ่มงานอาคารและสถานที่ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านกลุ่มงานอำนวยการประเมินผลการบริหารทั่วไป ตามลำดับดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม

ที่	การบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับ $PNI_{modified}$
		μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล		
1	ด้านกลุ่มงานอำนวยการประเมินผลการบริหารทั่วไป	2.63	0.34	ปานกลาง	4.29	0.43	มาก	0.631	4
2	ด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย	2.55	0.41	ปานกลาง	4.21	0.33	มาก	0.651	2
3	ด้านกลุ่มงานอาคารและสถานที่	2.61	0.31	ปานกลาง	4.26	0.47	มาก	0.632	3
4	ด้านกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากร และงานยานพาหนะ	2.62	0.48	ปานกลาง	4.35	0.43	มาก	0.660	1
	รวม	2.60	0.23	ปานกลาง	4.28	0.31	มาก	0.646	

2. วิธีการบริหารงานทั่วไปตามหลักสัปปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

2.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เหมาะสมต่อการทำงาน การเรียนรู้ และการปฏิบัติภารกิจต่างๆ การบริหารงานในกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากร และงานยานพาหนะ จัดสถานที่ จัดพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมระดมทุน เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้บริจาคและผู้สนับสนุน จัดหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในแต่ละตำแหน่งงาน โดยการคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และ

ประสบการณ์ วางแผนการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมและเพียงพอกับลักษณะงาน โดยยึดหลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ตามหลักธรรม เพื่อให้เกิดความประหยัดและคุ้มค่า

2.2 การบริหารงานโภชนาการและอนามัยในโรงเรียนโดยใช้หลักสัปปายะ 4 จะช่วยให้เกิดความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยมีการประเมินภาวะโภชนาการรายบุคคล และจัดทำแผนปฏิบัติการที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน เพื่อสนับสนุนงานโภชนาการและอนามัยของนักเรียนการบริหารงานในกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย จัดสภาพแวดล้อมโรงอาหารที่เหมาะสม ให้มีความสะอาดปลอดภัย มีการระบายอากาศที่ดี แสงสว่างเพียงพอ โดยใช้ผลการประเมินภาวะโภชนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการดูแลนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการบกพร่อง การเก็บข้อมูลสุขภาพของนักเรียนแบบรายบุคคล และใช้ข้อมูลนั้นในการจัดทำเมนูอาหารที่เหมาะสม

2.3 การบริหารงานด้านอาคารและสถานที่โดยยึดหลักสัปปายะ 4 จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้อาคารและสถานที่ สนับสนุนการเรียนรู้ และเอื้อต่อการเรียนรู้การบริหารงานในกลุ่มงานอาคารและสถานที่ จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ โดยจัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก การจัดหาและจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ซ่อมแซมอาคาร จัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็น การคัดเลือกและจัดสรรบุคลากรที่เหมาะสม จัดหาบุคลากรที่มีทักษะในด้านการดูแลอาคาร กำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรในแต่ละตำแหน่งให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการบริหารจัดการอาคารและสถานที่

2.4 การจัดสถานที่ทำงานที่เหมาะสมและเอื้อต่อการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพการบริหารงานในกลุ่มงานอำนวยการประเมินผลการบริหารทั่วไปจัดสถานที่ปฏิบัติงานที่เหมาะสมและปลอดภัยจัดโต๊ะทำงานและพื้นที่ทำงานที่มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก และมีอุณหภูมิที่เหมาะสม การจัดหาทรัพยากรและอุปกรณ์ที่เหมาะสมเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน จัดหาบุคลากร คัดเลือกบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม การประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรจัดอบรมพนักงานด้านการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรยึดถือปฏิบัติ โดยการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedures: SOP) กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างละเอียด

3. แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักสัปปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

3.1 ด้านกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากรและงานยานพาหนะ 1) โรงเรียนต้องมีการวางแผนกระบวนการดำเนินงานการระดมทรัพยากร มาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะงานอย่างครอบคลุมครบถ้วน วางแผนงบประมาณที่ชัดเจน ระบุเป้าหมายการใช้เงินอย่างชัดเจน การเขียนโครงการเพื่อขอสนับสนุนจากองค์กรภายนอก หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเชิญชวนบริจาค 2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ร่วมมือกับชุมชน องค์กรท้องถิ่น และผู้ปกครองเพื่อสร้างโอกาสในการระดมทุน การจัดการทรัพยากร ประเมินความต้องการ วิเคราะห์ทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อจัดสรรให้เหมาะสม ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จัดทำระบบตรวจสอบการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดการสูญเปล่า 3) การบริหารงานยานพาหนะ วางแผนการใช้งานยานพาหนะ กำหนดตารางการใช้รถที่ชัดเจน บำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ ตรวจสอบสภาพยานพาหนะอย่างต่อเนื่อง เพื่อความปลอดภัยและประหยัดค่าใช้จ่ายในระยะยาว จัดอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ให้ความรู้เรื่องการใช้งานและการดูแลยานพาหนะแก่คนขับรถและผู้ดูแล

3.2 ด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย 1) การประเมินและติดตามภาวะโภชนาการ การประเมินภาวะโภชนาการ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และคำนวณดัชนีมวลกาย (BMI) ของนักเรียนเป็นประจำ ตรวจสอบภาวะโภชนาการ การติดตามผล บันทึกข้อมูลนักเรียนรายบุคคลเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของภาวะโภชนาการ ใช้ระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล 2) การดูแลและแก้ไขปัญหาโภชนาการเป็นรายบุคคล ออกแบบแผนโภชนาการเฉพาะบุคคลจัดอาหารที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนแต่ละคน ให้คำแนะนำและอบรมจัดการอบรมนักเรียน ผู้ปกครอง และครูเกี่ยวกับโภชนาการที่ดีและการดูแลสุขภาพให้คำแนะนำการรับประทานอาหารเฉพาะบุคคล 3) การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การตรวจสอบสุขภาพประจำปีตรวจสอบสุขภาพร่างกายทั่วไปและโรคที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ ส่งเสริมสุขอนามัยส่วนบุคคลสอนนักเรียนเรื่องการล้างมืออย่างถูกวิธี การดูแลสุขภาพช่องปาก และการออกกำลังกาย 4) การจัดการอาหารในโรงเรียน พัฒนาเมนูอาหารจัดทำเมนูที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน เหมาะสมกับวัยและสุขภาพของนักเรียนควบคุมคุณภาพอาหารตรวจสอบวัตถุดิบ กระบวนการประกอบอาหาร และการเสิร์ฟอาหารให้ได้มาตรฐานแก้ไขปัญหาอาหารเหลือ ปรับปรุงปริมาณอาหารที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการสูญเสีย

3.3 ด้านกลุ่มงานอาคารและสถานที่ 1) การติดตามการใช้งานอาคารและสถานที่ การสำรวจความต้องการในการใช้งานอาคารและสถานที่จากครู นักเรียน และบุคลากร เพื่อจัดลำดับความสำคัญของการใช้งานจัดตารางการใช้งานที่เหมาะสมกำหนดตารางการใช้ห้องเรียน ห้องประชุม สนามกีฬา และพื้นที่ส่วนรวมให้เป็นระเบียบและเกิดประโยชน์สูงสุดการตรวจสอบการใช้งานจริงมอบหมายผู้รับผิดชอบตรวจสอบการใช้งานอาคารและสถานที่เป็นประจำ 2) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ตรวจสอบโครงสร้างและอุปกรณ์ตรวจสอบโครงสร้างอาคาร ห้องเรียน ห้องน้ำ ระบบไฟฟ้า และน้ำประปาให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยดูแลความสะอาดและความเรียบร้อยวางแผนการทำความสะอาดและกำจัดขยะอย่างมีระบบเพื่อรักษาความสะอาดสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จัดตกแต่งพื้นที่ด้วยต้นไม้ หรือมุมการเรียนรู้เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร 3) การบำรุงรักษาและปรับปรุงสถานที่ การบำรุงรักษาอาคารวางแผนการบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ ประเมินความคุ้มค่าวิเคราะห์ต้นทุนและประโยชน์ของการใช้งานอาคารและสถานที่ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันส่งเสริมการใช้พื้นที่ร่วมกัน 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนและครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนและครูช่วยกันดูแลรักษา

3.4 ด้านกลุ่มงานอำนวยการประเมินผลการบริหารทั่วไป 1) การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานกำหนดบทบาทและหน้าที่ระบุบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในแต่ละตำแหน่ง ให้ชัดเจนสร้างคู่มือการปฏิบัติงานจัดทำคู่มือหรือแนวทางการทำงานที่ครอบคลุมขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาในการดำเนินงานระบุเกณฑ์มาตรฐานกำหนดตัวชี้วัด (Key Performance Indicators: KPIs) เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน 2) การพัฒนาความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่การอบรมและพัฒนาจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์หรือการร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ การติดตามและประเมินผล การประเมินผลปฏิบัติงานจัดระบบการประเมินผลการทำงานของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ทั้งการประเมินตนเอง (Self-Assessment) และการประเมินโดยหัวหน้างานการปรับปรุงและพัฒนาวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการทำงานและแก้ไขปัญหาที่พบ 3) การบริหารจัดการงานเอกสารและระบบข้อมูลจัดระเบียบงานเอกสารกำหนดระบบการจัดเก็บและค้นหาเอกสารให้สะดวกและเป็นระเบียบใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานนำระบบดิจิทัลมาใช้ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มความรวดเร็ว ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร สร้าง

ความโปร่งใสส่งเสริมการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ปลูกฝังจิตสำนึกในงานบริการสร้างวัฒนธรรมการบริการที่เป็นมิตรและใส่ใจต่อผู้มาติดต่อ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่ผู้วิจัยนำผลมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกลุ่มงานอำนวยการประเมินผลการบริหาร รองลงมาคือ ทั่วไป ด้านกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากรและงานยานพาหนะ ด้านกลุ่มงานอาคารและสถานที่ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรีโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากรและงานยานพาหนะ รองลงมาคือ ด้านกลุ่มงานอำนวยการประเมินผลการบริหารทั่วไป ด้านกลุ่มงานอาคารและสถานที่ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย โดยสะท้อนให้เห็นว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ด้านกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากรและงานยานพาหนะ ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาจัดเป็นความต้องการจำเป็นการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ด้านกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากรและงานยานพาหนะ อันดับที่ 1 ข้อที่ 1 โรงเรียนมีการวางแผนกระบวนการดำเนินงานการระดมทรัพยากร มาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะงานอย่างครอบคลุมครบถ้วน อันดับที่ 2 ข้อที่ 5 โรงเรียนมีการตรวจสอบ ติดตาม การใช้เงินกองทุน สถานศึกษา และเงินรายได้อื่นๆ อย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน และด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาจัดเป็นความต้องการจำเป็นการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย อันดับที่ 1 ข้อที่ 7 โรงเรียนได้มีการนำผลการประเมินใช้ประโยชน์ในการดูแล แก้ไขปัญหาภาวะโภชนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคล อันดับที่ 2 ข้อที่ 3 ผู้บริหาร มีความสามารถ มีความตั้งใจที่จะให้เกิดกิจกรรมส่งเสริมงานสุขภาพ อาหาร และโภชนาการในด้านต่าง ๆ โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ศักดิ์สิทธิ์ ถาวรคุณ (ขาวใบไม้) (2562) ที่พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักพละ 4 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม และทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอนามัยชพละ การกระทำที่ไม่มีโทษ ด้านวิริยพละ พลังของความเพียร ด้านสังคหพละ พลังการช่วยเหลือผู้อื่นและด้านปัญญาพละ พลังความรู้ทางปัญญา ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาวิธีการบริหารงานทั่วไปตามหลักสัปปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เหมาะสมต่อการทำงาน การเรียนรู้ และการปฏิบัติภารกิจต่างๆ การบริหารงานในกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากร และงานยานพาหนะจัดสถานที่ระดมทุนและทรัพยากรจัดพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมระดมทุน เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้บริจาคและผู้สนับสนุนจัดพื้นที่จัดเก็บทรัพยากร จัดหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในแต่ละตำแหน่งงาน และการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรม การคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในงานระดมทุน ทรัพยากร และงานยานพาหนะ เพิ่มความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมวาง

แผนการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมและเพียงพอกับลักษณะงาน โดยยึดหลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ กระบวนการบริหารจัดการยานพาหนะตามหลักธรรม กำหนดนโยบายการใช้งานยานพาหนะให้เกิดความประหยัดและคุ้มค่า ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวรรณ การุญญะวีร์) (2565) ที่พบว่า การพัฒนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะ 7 ด้วยหลักการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้บูรณาการหลักสัปปายะ 7 โดยคำนึงถึงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ขั้นตอนการพาผู้เรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ และกระบวนการพัฒนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ 14 ข้อ ด้านกายภาพ 14 ข้อ ด้านวิชาการ 14 ข้อ และกระบวนการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะ 7 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ตามหลักการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในด้านกายภาพและวิชาการ มีแนวทางในการพัฒนา จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาให้เพียงพอและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อตามขั้นตอนการพาผู้เรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ คือขั้นกำหนดความมุ่งหมาย ขั้นเตรียมการ ขั้นเดินทางและศึกษาแหล่งเรียนรู้ ขั้นประเมินผลด้วยองค์ความรู้ “P2TI” การบริหารงานด้านอาคารและสถานที่โดยยึดหลัก สัปปายะ 4 จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้อาคารและสถานที่ สนับสนุนการเรียนรู้ และเอื้อต่อการเรียนรู้การบริหารงานในกลุ่มงานอาคารและสถานที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของประทีน จันทรตะละ) (2560) ที่พบว่า แนวทางการบริหารทั่วไปโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 1) ด้านการดำเนินงานธุรการ ควรจะดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งการจัดเก็บ การค้นหา รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาเป็นเครื่องมือ และมีเจ้าหน้าที่ที่ทำงานธุรการโดยเฉพาะ 2) ด้านงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีการวิเคราะห์ วางแผนการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้ตรงกับงานที่ต้องการ และมีการตรวจสอบ ประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน 3) ด้านการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ควรให้มีสภาพที่พร้อมใช้งานตลอด มีความปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาควรมีการระดมจากทรัพยากรจากหน่วยงานอื่น ทั้งภาคเอกชนหรือบุคคลภายนอก ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา และควรกำหนดมาตรการในการใช้และเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 5) ด้านการส่งเสริมงานกิจการนักเรียน ควรให้มีส่วนร่วมระหว่างครูและนักเรียนในการดำเนินกิจการร่วมกันทั้งโรงเรียน และกำหนดผู้รับผิดชอบ 6) ด้านการประชาสัมพันธ์งานการศึกษา ควรมีการประชาสัมพันธ์ในหลายๆ ทาง เพื่อที่จะให้ชุมชน และบุคคลภายนอกได้รับข่าวสารของสถานศึกษาและ 7) ด้านการจัดระบบการควบคุมภายใน ควรดำเนินการควบคุมภายในให้เป็นไปตามระเบียบของราชการ มีการควบคุม และติดตามประเมินผล

3. ผลการเสนอแนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักสัปปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย โรงเรียนต้องมีการวางแผนกระบวนการดำเนินงานการระดมทรัพยากร มาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะงานอย่างครอบคลุมครบถ้วน ตรวจสอบสภาพประจำปีตรวจสอบสภาพร่างกายทั่วไปและโรคที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ สำรวจความต้องการสำรวจความต้องการใช้งานอาคารและสถานที่จากครู นักเรียน และบุคลากร เพื่อจัดลำดับความสำคัญของการใช้งานจัดตารางการใช้งานที่เหมาะสมกำหนดตารางการใช้ห้องเรียน ห้องประชุม สนามกีฬา จัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในด้านต่างๆ เช่น การใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการเอกสาร และการติดต่อสื่อสารส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองสอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย ตันตรานนท์ (2562) ที่พบว่า การที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านบริหารทั่วไปให้

ยิ่งขึ้นกว่าเดิมจะต้องอาศัยแนวทาง ได้แก่ การปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน โดยเน้นการปฏิบัติงานอย่างรับผิดชอบ รวดเร็วและ ไม่เลือกปฏิบัติให้แก่ผู้รับบริการทุกคน พัฒนาเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายให้มีความรู้ความสามารถในงานของตนเพื่อให้สามารถบริการแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่พอเพียงและเหมาะสมต่อการให้บริการ โดยควรได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย และงบประมาณจากโรงเรียนอย่างเพียงพอ มีการจัดทำระบบการการจัดเก็บเอกสารและระบบการค้นหาที่ทันสมัยรวดเร็ว มีการสื่อสารในองค์กรที่เป็นระบบและรวดเร็ว เป็นต้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักสัปปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี โดยสรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่1

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักสัปปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักสัปปายะ 4 ของกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี สามารถดำเนินการได้โดยมีขั้นตอนและกิจกรรมดังต่อไปนี้

Building and Site work ด้านกลุ่มงานอาคารและสถานที่ (อาวาสสัปปายะ) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ตรวจสอบโครงสร้างและอุปกรณ์ตรวจสอบโครงสร้างอาคาร ห้องเรียน ห้องน้ำ ระบบไฟฟ้า และน้ำประปาให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยดูแลความสะอาดและความเรียบร้อยวางแผนการทำความสะอาดและกำจัดขยะอย่างมีระบบเพื่อรักษาความสะอาดสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การบำรุงรักษาและปรับปรุงสถานที่ การบำรุงรักษาอาคารวางแผนการบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ การบริหาร

จัดการทรัพยากรที่เกี่ยวข้องประเมินความคุ้มค่าวิเคราะห์ต้นทุนและประโยชน์ของการใช้งานอาคารและสถานที่ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและพื้นที่ร่วมกัน

Nutrition and Health ด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย (โคจรสปปายะ) การประเมินและติดตามภาวะโภชนาการ การประเมินภาวะโภชนาการ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และคำนวณดัชนีมวลกาย (BMI) ของนักเรียนเป็นประจำตรวจสอบภาวะโภชนาการ การติดตามผล บันทึกข้อมูลนักเรียนรายบุคคลเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของภาวะโภชนาการ ใช้ระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล การดูแลและแก้ไขปัญหาโภชนาการเป็นรายบุคคล ออกแบบแผนโภชนาการเฉพาะบุคคลจัดอาหารที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนแต่ละคน ให้คำแนะนำและอบรมจัดการอบรมนักเรียน ผู้ปกครอง และครูเกี่ยวกับโภชนาการที่ดีและการดูแลสุขภาพให้คำแนะนำการรับประทานอาหารเฉพาะบุคคล การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การตรวจสุขภาพประจำปีตรวจสุขภาพร่างกายทั่วไปและโรคที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ ส่งเสริมสุขอนามัยส่วนบุคคล การล้างมือ การดูแลสุขภาพช่องปาก และการออกกำลังกาย

Management ด้านกลุ่มงานอำนวยการประเมินผลการบริหารทั่วไป (ภัสสปปายะ) การพัฒนาความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่การอบรมและพัฒนา จัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในด้านต่างๆ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์หรือการร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ การติดตามและประเมินผล การประเมินผลปฏิบัติงานจัดระบบการประเมินผลการทำงานของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ทั้งการประเมินตนเอง และการประเมินโดยหัวหน้างานการปรับปรุงและพัฒนาวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการทำงานและแก้ไขปัญหา การบริหารจัดการงานเอกสารและระบบข้อมูลจัดระเบียบงานเอกสารกำหนดระบบการจัดเก็บและค้นหาเอกสารให้สะดวกและเป็นระเบียบใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานนำระบบดิจิทัลมาใช้ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มความรวดเร็ว ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ส่งเสริมการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้

Fundraising and Vehicles Division ด้านกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากรและงานยานพาหนะ (บุคลลสปปายะ) โรงเรียนต้องมีการวางแผนกระบวนการดำเนินงานการระดมทรัพยากร มาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะงานอย่างครอบคลุมครบถ้วน วางแผนงบประมาณที่ชัดเจน ระบุเป้าหมายการใช้เงินอย่างชัดเจน สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ร่วมมือกับชุมชน องค์กรท้องถิ่น และผู้ปกครองเพื่อสร้างโอกาสในการระดมทุน การจัดการทรัพยากร ประเมินความต้องการ วิเคราะห์ทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อจัดสรรให้เหมาะสม ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จัดทำระบบตรวจสอบการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านกลุ่มงานอำนวยการประเมินผลการบริหารทั่วไป ควรส่งเสริมการปฏิบัติงานกำหนดบทบาทและหน้าที่ระบุบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในแต่ละตำแหน่งให้ชัดเจน พัฒนาความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่การอบรมและพัฒนา จัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในด้านต่างๆ เช่น การใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการเอกสาร และการติดต่อสื่อสารส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์หรือการร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

1.2 ด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย ควรส่งเสริมการดูแลและแก้ไขปัญหาโภชนาการเป็นรายบุคคล ออกแบบแผนโภชนาการเฉพาะบุคคลจัดอาหารที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนแต่ละคน เช่น นักเรียน

ที่มีน้ำหนักเกินอาจได้รับอาหารไขมันต่ำหรือนักเรียนที่ขาดสารอาหารอาจได้รับอาหารที่มีพลังงานและโปรตีนสูงให้คำแนะนำและอบรมจัดการอบรมนักเรียน ผู้ปกครอง และครูเกี่ยวกับโภชนาการที่ดีและการดูแลสุขภาพให้คำแนะนำการรับประทานอาหารเฉพาะบุคคล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาด้านกลุ่มงานระดมทุน ทรัพยากรและงานยานพาหนะ ควรศึกษาวิจัยเรื่อง วางแผนการใช้งานยานพาหนะ กำหนดตารางการใช้รถที่ชัดเจน เช่น สำหรับการเดินทางของนักเรียน การขนส่งอุปกรณ์ หรือการเดินทางภาคสนาม บำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ควรทำการศึกษาด้านกลุ่มงานโภชนาการและอนามัย ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การดูแลและแก้ไขปัญหาโภชนาการเป็นรายบุคคล ออกแบบแผนโภชนาการเฉพาะบุคคลจัดอาหารที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนแต่ละคน เช่น นักเรียนที่มีน้ำหนักเกินอาจได้รับอาหารไขมันต่ำหรือนักเรียนที่ขาดสารอาหารอาจได้รับอาหารที่มีพลังงานและโปรตีนสูงให้คำแนะนำและอบรมจัดการอบรมนักเรียน ผู้ปกครอง และครูเกี่ยวกับโภชนาการที่ดีและการดูแลสุขภาพให้คำแนะนำการรับประทานอาหารเฉพาะบุคคล

2.3 ควรทำการศึกษาด้านกลุ่มงานอาคารและสถานที่ ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การตรวจสอบสภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ตรวจสอบโครงสร้างและอุปกรณ์ตรวจสอบโครงสร้างอาคาร ห้องเรียน ห้องน้ำ ระบบไฟฟ้า และน้ำประปาให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยดูแลความสะอาดและความเรียบร้อยวางแผนการทำความสะอาดและกำจัดขยะอย่างมีระบบเพื่อรักษาความสะอาดสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดตกแต่งพื้นที่ด้วยต้นไม้ หรือมุมการเรียนรู้เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). แนวทางการส่งเสริมโภชนาการในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- ฉัตรชัย ตันตรานนท์. (2562). การศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ธีระ รุณเจริญ. (2545). สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ประทีน จันทรทะเล. (2560). แนวทางการบริหารทั่วไปโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พระครูสมุทรศักดิ์สิทธิ์ ถาวรคุณ (ขาวใบไม้). (2562). แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักพละ 4 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระจิระศักดิ์ จิรสุโก. (2554). การบริหารการศึกษาตามหลักหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ศุภวรรณ การุญญะวีร์. (2565). การพัฒนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะ 7 โรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. ดุษฎีนิพนธ์
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมชาย พรหมแพง. (2564). บทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาคุณภาพบุคลากรในสถานศึกษา. วารสารการ
บริหารการศึกษา, 7(2), 47.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ฉบับลงประชามติ.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สุวรีย์ ศิริโกศาภิรมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude
Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

การส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียน
ในกลุ่มภาชีระพีพัฒนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
PROMOTING GENERAL ADMINISTRATIVE EFFICIENCY BASED ON FOUR
SANGKHAHAVATTHU PRINCIPLES OF THE PHACHIRAPEEPHAT SCHOOL GROUP
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹สุชิน โฟร์น้อย Suchin Phonoi ²พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhrui Kittianawisit

³พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวาทโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Suchinphonoi511@gmail.com

Article Received: May 24, 2025. Revised: June 21, 2025. Accepted: June 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน 2) เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามประชากรทั้งหมดในการวิจัยที่เป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 100 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ การส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการดำเนินงานธุรการ ด้านงานบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา ตามลำดับ 2) วิธีการพัฒนาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน โดยการบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน (การให้) ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ) อัตถจริยา (การประพฤติเป็นประโยชน์) และสมานัตตตา (การวางตนเสมอภาค) มุ่งเน้นการจัดสรรทรัพยากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย การส่งเสริมการใช้ภาษาที่สุภาพ การพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เท่าเทียม ถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแนวปฏิบัติที่ยั่งยืนจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและเสริมสร้างความเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่มีความเสมอภาคและครอบคลุมทุกภาค 3) แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน โดยการบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน (การให้) ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ) อัตถจริยา (การประพฤติเป็นประโยชน์) และสมานัตตตา (การวางตนเสมอภาค) มีแนวทาง มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อลดขั้นตอนที่

ข้าชื้อน และพัฒนาทักษะบุคลากรให้มีมาตรฐานและความเป็นธรรม ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสนับสนุน การเข้าถึงอุปกรณ์ดิจิทัลและการใช้ AI รวมถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อแบ่งปันทรัพยากร ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมโครงการอนุรักษ์พลังงานและเพิ่มพื้นที่สีเขียวผ่านเทคโนโลยีอัจฉริยะ และด้านการประชาสัมพันธ์มุ่ง พัฒนาสื่อที่เข้าถึงง่าย ใช้เทคโนโลยีเพื่อขยายการสื่อสารและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งหมดนี้ช่วย ให้สถานศึกษาก้าวหน้าที่ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารงานทั่วไป, หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

This research article aimed 1) to examine the current state of efficiency promotion in general administration within schools in the Phachi Raphiphat group, 2) to explore methods for enhancing administrative efficiency based on the four principles of Saṅgahavatthu and 3) to propose guidelines for improving administrative efficiency in accordance with these principles. This research was a mixed-method research: Quantitative research using a questionnaire of the entire population in the research, consisting of 100 teachers and school administrators. Data were analyzed using basic statistics, namely percentage, mean, and standard deviation. Qualitative research used interviews with 7 key informants. Data were analyzed using content analysis.

The research results found that 1) The overall state of promoting the efficiency of general administration in schools within the Phachi Rapeephat group was at a high level across all four aspects. This was due to the administrators' emphasis on management, enhancing operational efficiency in public relations, administrative work, facility, and environmental management, as well as technology and innovation for education, respectively. 2) The study on methods for enhancing the efficiency of general administration in schools within the Phachi Rapeephat group, based on the Four Saṅgahavatthu principles, integrated Dāna (giving), Piyavācā (kind speech), Atthachariyā (beneficial conduct), and Samānattatā (equitable treatment). The focus was on resource allocation and modern technology, promoting polite language use, improving operational efficiency, and fostering an inclusive work environment. These approaches served as key strategies for systematic school development. Furthermore, the application of digital technology and sustainable practices enhances educational quality and strengthens the role of schools as equitable and inclusive learning centers. 3) The guidelines for enhancing the efficiency of general administration based on the four Saṅgahavatthu principles in schools within the Phachi Rapeephat group, the approach to enhancing general administrative efficiency integrated the Four Saṅgahavatthu principles: Dāna (giving), Piyavācā (kind speech), Atthachariyā (beneficial conduct), and Samānattatā (equitable treatment). The key strategies focused on leveraging digital technology to streamline redundant processes and develop personnel skills to meet standardized and fair practices. In

the educational technology aspect, the approach emphasized on expanding access to digital devices, incorporating AI, and establishing resource-sharing networks. Regarding the environment, efforts included promoting energy conservation projects and increasing green spaces through smart technology. For public relations, the strategy involved developing accessible media, utilizing technology to enhance communication, and fostering stakeholder engagement. These comprehensive measures contribute to sustainable school development, ensuring that educational institutions effectively met the needs of both students and the community.

Keywords: Efficiency, General Administrative, Four Saṅgahavatthu Principles

บทนำ

แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมาย โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้สถานศึกษามีอำนาจบริหารจัดการทรัพยากร จัดหารายได้และเก็บค่าธรรมเนียมภายใต้นโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา การบริหารต้องครอบคลุมงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและงานทั่วไป โดยใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

งานบริหารทั่วไปเป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียนในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของ โรงเรียน ให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น การดำเนินงานธุรการ การประชาสัมพันธ์ งานประสานราชการ การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดทำสำมะโนนักเรียน การรับนักเรียน การจัดระบบการควบคุมภายใน หน่วยงาน การดูแลสถานที่และสภาพแวดล้อม งานบริการสาธารณะ งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน การประสาน และพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณและบุคลากร การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงาน งานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ซึ่งผู้รับผิดชอบงานควรรู้แนวปฏิบัติราชการเพื่อสนับสนุนให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนให้การ บริหารงานอื่นๆ บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการทางการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสถานศึกษา ตลอดจนการจัดให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบัน สังคมอื่น (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

โรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีภารกิจจัดการศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งมีประกอบด้วย 8 โรงเรียน โดยมี

สภาพความพร้อมในโรงเรียนนั้นมีการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการวางแผนอัตรา กำลังคน การดำเนินงานบริหารทั่วไปในโรงเรียน จึงต้องใช้บุคลากรเป็นจำนวนมากในการปฏิบัติงานแต่ละด้าน เพื่อรองรับนโยบายต่างๆ ให้รวดเร็วและบรรลุวัตถุประสงค์ แต่เนื่องจากบุคลากรแต่ละโรงเรียนมีจำกัด และมีการสอนประจำ รวมถึงการสับเปลี่ยนของบุคลากร และมีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรอยู่เสมอจึงส่งผลให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่องและล่าช้า เนื่องจาก การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่ต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบ และต้องศึกษากฎระเบียบอย่างถูกต้อง สภาพดังกล่าวส่งผลต่อการบริหารงานในด้านต่างๆ ของผู้บริหารทั้งสิ้น ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการบริหารงานในโรงเรียน และยากต่อการพัฒนาให้เกิดความสำเร็จ จากปัญหาดังกล่าวอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติงานอันอาจเกิดความเสียหายขัดต่อระเบียบปฏิบัติของทางราชการ ทำให้ราชการเสียประโยชน์ที่พึงมี และอาจทำให้ผู้ปฏิบัติต้องได้รับโทษอันเนื่องมาจากความประมาทหรือไม่มีความรู้ความชำนาญ โดยมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นหลักธรรมหรือความจริงอันสูงสุด ยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ตนและสังคมโดยรวม เพื่อบรรลุถึงความสงบสุขของชีวิตและการงาน มีมนุษย์สัมพันธ์กันเรียกว่า สังคหวัตถุ 4 (ที.ปา.(ไทย) 11/313/295) ดังนั้นการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันเป็นแนวทางสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีประสิทธิภาพต่อบุคลากร และสถานศึกษาสามารถแก้อุปสรรค ปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ว่าเป็นอย่างไร

ดังนั้นการทบทวนในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินงานธุรการ งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา งานบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมและการประชาสัมพันธ์ อันจะทำให้เราเข้าใจการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปได้อย่างชัดเจนและนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานบริหารของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาของในกลุ่มภาชีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 100 คน ใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา จำนวน 2 รูป/คน รวมทั้งหมด จำนวน 7 รูป/คน ด้วยวิธีการเจาะจงด้วยคุณสมบัติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ จากวารสาร ตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไปเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถาม 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน 30 ชุด กับครูโรงเรียนวัดลำพระยา (เขมข้อยวิทยา) อำเภอมั่นน้อย และโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง (กริ่ง สง่า ศิษย์อุบลมภ์) อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อค่า Cronbach's Alpha ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.975 6) ปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากประชากรครูและผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ ในประเด็น 4 ด้าน

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยระดับคะแนน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการดำเนินงานธุรการ ด้านงานบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวม

สภาพการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไป ของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์		N=ประชากร 100 คน			
		ระดับความคิดเห็น			
		μ	σ	ระดับ	อันดับ
1.	ด้านการดำเนินงานธุรการ	4.28	0.53	มาก	2
2.	ด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา	4.19	0.52	มาก	4
3.	ด้านงานบริหารจัดการอาคารสถานที่และ สิ่งแวดล้อม	4.23	0.52	มาก	3
4.	ด้านการประชาสัมพันธ์	4.30	0.52	มาก	1
ภาพรวม		4.25	0.46	มาก	

2. วิธีการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นแนวทางการบริหารงานทั่วไปทั้ง 4 ด้าน ที่นำมาบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดังนี้

2.1 ด้านการดำเนินงานธุรการ โดยการจัดสรรทรัพยากรและอุปกรณ์ที่จำเป็น รวมถึงการให้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์และระบบดิจิทัล เพื่อให้การดำเนินงานธุรการสะดวกและรวดเร็วขึ้น มีการอบรมทักษะการสื่อสารให้เจ้าหน้าที่ธุรการสามารถใช้ภาษาที่มีมารยาทในการติดต่อราชการและบริการ รวมทั้งการออกแบบกระบวนการสื่อสารที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ดีในทุกระดับ มุ่งเน้นการออกแบบกระบวนการทำงานที่ลดขั้นตอนซ้ำซ้อน โดยใช้เทคโนโลยีเช่น ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์และซอฟต์แวร์ติดตามงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและลดภาระที่ไม่จำเป็น สร้างบรรยากาศการทำงานที่เท่าเทียม โดยให้โอกาสเจ้าหน้าที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนากระบวนการ โดยไม่แบ่งแยกตำแหน่งหรืออาวุโส และการกระจายภาระงานอย่างสมดุล ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.2 ด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา สนับสนุนงบประมาณและการบริจาคอุปกรณ์ไอทีจากภาครัฐและเอกชน รวมถึงโครงการแบ่งปันอุปกรณ์ เช่น “Tech for All” เพื่อให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงทรัพยากรดิจิทัลอย่างเสมอภาค จัดอบรมเกี่ยวกับมารยาททางดิจิทัล ส่งเสริมโครงการ “คาชมเขยออนไลน์” และพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ พัฒนาเทคโนโลยีอย่างเป็นรูปธรรม โรงเรียนควรจัดตั้ง “ชมรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา” และพัฒนาห้องเรียนดิจิทัล ส่งเสริมการใช้ AI และแพลตฟอร์มการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการศึกษาที่มีคุณภาพ เน้นการร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และภาคเอกชน เช่น โครงการ “โรงเรียนสีเขียวดิจิทัล” และ “Tech Buddy” เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทรัพยากร การบูรณาการแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การศึกษาก้าวหน้า ลดช่องว่างทางดิจิทัล และสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ที่เท่าเทียมสำหรับทุกคน

2.3 ด้านงานบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบทรัพยากรและงบประมาณผ่านโครงการ “Green Donation” และ “คืนชีวิตให้โรงเรียน” เพื่อนำมาปรับปรุงอาคารสถานที่และจัดหาอุปกรณ์ประหยัดพลังงาน นอกจากนี้ การเพิ่มพื้นที่สีเขียวผ่านโครงการ “โรงเรียนสีเขียว” และ “1 ครอบครัว 1 ต้นไม้” รมจรงค์ให้เกิดจิตสำนึกที่ดี เช่น การติดป้ายประชาสัมพันธ์ให้กำลังใจแทนคำสั่งห้าม รวมถึงแคมเปญ “คำขอบคุณสีเขียว” ที่ส่งเสริมให้นักเรียนและครูกล่าวคำขอบคุณเมื่อเห็นกันช่วยกันดูแลโรงเรียน ส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสา เช่น “วันพัฒนาโรงเรียน” และ “จิตอาสาพัฒนาโรงเรียน” เพื่อให้นักเรียน

มีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและจัดการขยะรีไซเคิล การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์และอุปกรณ์ประหยัดพลังงาน อีกทั้งยังมีการพัฒนาหลักสูตรด้านพลังงานสะอาดในวิชาวิทยาศาสตร์ สร้างเครือข่าย “โรงเรียนสีเขียว” และจัดตั้ง “คณะกรรมการนักเรียนเพื่อสิ่งแวดล้อม” เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้นำในการพัฒนาโรงเรียน เทคโนโลยียังถูกนำมาใช้ เช่น แอปพลิเคชันแจ้งปัญหาสิ่งแวดล้อมและระบบ Smart School เพื่อช่วยให้โรงเรียนพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.4 ด้านการประชาสัมพันธ์ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงง่าย เช่น เว็บไซต์ แผ่นพับ และโซเชียลมีเดีย พร้อมเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่สังคม การเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและตรงกลุ่มเป้าหมาย เน้นการใช้ภาษาที่สุภาพ ชัดเจน และสร้างสรรค์ในการสื่อสาร โรงเรียนควรอบรมบุคลากรให้ใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่ายและสร้างความรู้สึกที่ดีแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ ควรมีระบบตอบกลับข้อมูลและข้อร้องเรียนที่รวดเร็ว สุภาพ และเป็นมิตร เผยแพร่ข้อมูลที่มีสาระ เช่น รายงานข่าวสารการศึกษา บทความแนะแนว และวิดีโอให้ความรู้ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์ เช่น การทำอินโฟกราฟิกและวิดีโอสั้น นอกจากนี้ การสนับสนุนกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียนและบุคลากรผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ข้อมูลครอบคลุมและเท่าเทียมกัน โรงเรียนควรใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลายเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน รวมถึงเปิดพื้นที่ให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น เช่น การทำแบบสำรวจเพื่อให้ข้อมูลสะท้อนความต้องการของชุมชน การประชาสัมพันธ์ที่ดีควรเป็นกลาง ถูกต้อง และครบถ้วน เพื่อสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือจากทุก

3. แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังกัด 4 ของโรงเรียนในกลุ่มวิชาชีพพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีแนวทางดังนี้

3.1 ด้านการดำเนินงานธุรการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรการจัดสรรทรัพยากรและอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์และระบบดิจิทัล สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรผ่านการอบรมและเสริมสร้างทักษะที่เกี่ยวข้อง จัดหาเครื่องมือที่ช่วยให้การดำเนินงานธุรการสะดวกและรวดเร็วขึ้น การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ธุรการให้ใช้ภาษาสุภาพและเหมาะสมในการสื่อสาร พัฒนาแนวทางการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีในทุกระดับ และปรับปรุงกระบวนการติดต่อราชการให้สุภาพและมีมาตรฐาน ลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน โดยใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ สนับสนุนการพัฒนาบุคลากร และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กรใช้ซอฟต์แวร์ติดตามงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน การเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบงาน กระจายภาระงานอย่างสมดุลเพื่อความเป็นธรรมและส่งเสริมการทำงานเป็นทีมที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3.2 ด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนงบประมาณและบริจาคอุปกรณ์ไอทีจากภาครัฐและเอกชน ดำเนินโครงการแบ่งปันอุปกรณ์ เช่น “Tech for All” เพื่อความเท่าเทียมและจัดหาเครื่องมือดิจิทัลเพื่อให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ การจัดการอบรมมารยาททางดิจิทัล เพื่อให้เกิดการใช้งานที่สร้างสรรค์ ส่งเสริมโครงการ “คำชมเชยออนไลน์” เพื่อสร้างสังคมการเรียนรู้เชิงบวก และพัฒนาแพลตฟอร์มชุมชนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ การจัดตั้ง “ชมรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา” ส่งเสริมทักษะไอที พัฒนาห้องเรียนดิจิทัล และนำ AI มาใช้ในการเรียนการสอน และการส่งเสริมแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่สามารถปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียน การสร้างความ

ร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และภาคเอกชน ดำเนินโครงการ “โรงเรียนสีเขียวดิจิทัล” และ “Tech Buddy” เพื่อแบ่งปันองค์ความรู้ลดช่องว่างทางดิจิทัล เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม

3.3 ด้านงานบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดขอรับบริจาคทรัพยากรและงบประมาณผ่านโครงการ “Green Donation” และ “คืนชีวิตให้โรงเรียน” ปรับปรุงอาคารสถานที่และจัดหาอุปกรณ์ประหยัดพลังงาน การเพิ่มพื้นที่สีเขียวผ่านโครงการ “โรงเรียนสีเขียว” และ “1 ครอบครัว 1 ต้นไม้” การรณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกที่ดีผ่านป้ายประชาสัมพันธ์ที่ให้กำลังใจแทนคำสั่งห้าม ส่งเสริมแคมเปญ “คำขอบคุณสีเขียว” ให้นักเรียนและครูกล่าวคำขอบคุณเมื่อเห็นกันช่วยกันดูแลโรงเรียน และการพัฒนาแนวทางการสื่อสารเชิงบวกเพื่อกระตุ้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสา เช่น “วันพัฒนาโรงเรียน” และ “จิตอาสาพัฒนาโรงเรียน” การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์และอุปกรณ์ประหยัดพลังงานเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาหลักสูตรด้านพลังงานสะอาดในวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อปลูกฝังความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างเครือข่าย “โรงเรียนสีเขียว” เพื่อเชื่อมโยงโรงเรียนที่มีแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน การจัดตั้ง “คณะกรรมการนักเรียนเพื่อสิ่งแวดล้อม” เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมเป็นผู้นำการพัฒนาโรงเรียน และการใช้เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชันแจ้งปัญหาสิ่งแวดล้อม และระบบ Smart School เพื่อช่วยบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

3.4 ด้านการประชาสัมพันธ์ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงง่าย เช่น เว็บไซต์ แผ่นพับ และโซเชียลมีเดีย มีการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น แนวทางการศึกษา ข่าวสารโรงเรียน และการเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนร่วมผลิตเนื้อหา เพิ่มความน่าสนใจ การจัดการอบรมบุคลากรให้ใช้ภาษาสุภาพ ชัดเจน และสร้างสรรค์ การพัฒนาแนวทางการสื่อสารที่สร้างความเชื่อมั่นต่อโรงเรียน และการปรับปรุงระบบตอบกลับข้อมูลและข้อร้องเรียนให้สุภาพและรวดเร็ว การเผยแพร่ข้อมูลที่มีสาระ เช่น บทความแนะนำ วิดีโอให้ความรู้ การใช้เทคโนโลยีช่วยประชาสัมพันธ์ เช่น อินโฟกราฟิก วิดีโอสั้น และส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชน การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายร่วมประชาสัมพันธ์ เพื่อความครอบคลุมและเท่าเทียม การใช้ช่องทางสื่อสารหลากหลาย ให้เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย และการเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็น เช่น การทำแบบสำรวจจากนักเรียนและผู้ปกครอง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ โดยภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการดำเนินงานธุรการ ด้านงานบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา โดยผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ครูและผู้บริหารมีความเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับโรงเรียน มีการทำงานอย่างเต็มใจเต็มศักยภาพ ไม่บกพร่อง การดูแลอาหารกลางวันในสถานศึกษามีคุณภาพ การนิเทศงานเทคโนโลยีและนวัตกรรมภายในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิธานวรานุกุล (ศักดิ์สิทธิ์ ถาวรคุณ) (2564) ที่พบว่า สภาพการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 ทั้ง 5 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการดำเนินงานธุรการ ด้านการ

ประชาสัมพันธ์ ด้านงานบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมและด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา ด้วยการให้บุคลากรปฏิบัติตามหลักการของการบริหารงานทั่วไปทั้ง 5 ด้าน บูรณาการกับหลักผลและกิจกรรมการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล ได้แก่ กิจกรรมการเสริมสร้างศรัทธาในการบริหารงานทั่วไป กิจกรรมกระบวนการส่งเสริมความเพียรในการปฏิบัติงานทั่วไป กิจกรรมสติในการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มงานบริหารงานทั่วไปกิจกรรมการเจริญสมาธิภาวนาในการปฏิบัติงานทั่วไป กิจกรรมการเสริมสร้างปัญญาสำหรับด้านการบริหารงานทั่วไปให้ผู้ปฏิบัติงานมีคุณสมบัติ 9 ข้อแนวทางปฏิบัติตามหลัก GBA Model

2. ผลการศึกษาวิธีการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้แก่ ทาน (การให้) การส่งเสริมประสิทธิภาพด้านการดำเนินงานธุรการด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา จัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักทาน เน้นการสร้างโรงเรียนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมผ่านโครงการบริจาควัสดุ เผยแพร่ข้อมูลผ่านแผ่นพับ เว็บไซต์ และโซเชียลมีเดีย ปิยวาจา (การพูดจาสุภาพ) เน้นการใช้คำพูดที่สุภาพและสร้างความเข้าใจที่ดี ใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารระหว่างบุคลากรและผู้มาติดต่อ อุตถจริยา (การทำประโยชน์ต่อกัน) พัฒนาทักษะบุคลากรผ่านโครงการฝึกอบรมและการเรียนรู้ร่วมกัน มุ่งเน้นการสร้างระบบพี่เลี้ยงเทคโนโลยี ส่งเสริมครูเป็นต้นแบบในการใช้เทคโนโลยี โรงเรียนควรพัฒนาเว็บไซต์ให้เป็นศูนย์กลางข้อมูล สมานัตตตา (ความเสมอภาค) เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและพัฒนาองค์กร รวมถึงการกระจายภาระงานอย่างเหมาะสม เปิดโครงการแข่งขันสื่อการศึกษา เช่น อีบุ๊กและคลาสเรียนออนไลน์ร่วม ส่งเสริม Co-Working Space และ Tech Buddy เพื่อให้ทุกคนเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียม เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นผ่านแบบสำรวจ และใช้ช่องทางที่หลากหลายเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียมสอดคล้องกับงานวิจัยของอณัญญา พงษ์ไพรัตน์ (2560) ที่พบว่า แนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ทาน คือ การเกื้อกูลกันด้วยการให้การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว ดังนั้น การเสียสละ ความเป็นคนใจกว้างรู้จักเสียสละ เผื่อแผ่ เห็นใจคนอื่น 2) ปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าวพูดในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์และเหมาะสมกับกาลเทศะ 3) อุตถจริยา ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาระเบียบวินัย และให้ความเสมอภาคต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อมีปัญหา มีน้ำใจ ไม่วางเฉย และ 4) สมานัตตตา ในการบริหารงานผู้บริหารควรทำตนเสมอต้นเสมอปลายกับทุกคน สามารถร่วมทุกข์ร่วมสุขกับบุคลากรทุกคนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

3. การเสนอแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) การดำเนินงานธุรการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม พร้อมพัฒนาทักษะบุคลากรผ่านการอบรม ควบคู่กับการส่งเสริมการสื่อสารที่สุภาพและเข้าใจง่าย การลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนโดยใช้เทคโนโลยีช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินงานและการสร้างบรรยากาศทำงานที่เท่าเทียม เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนางาน 2) งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สนับสนุนอุปกรณ์ดิจิทัลและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ให้ทั่วถึง ส่งเสริมการใช้ภาษาที่สุภาพและสร้างสรรค์ผ่านโครงการอบรมมารยาททางดิจิทัล พัฒนาชมรมเทคโนโลยีและนำ AI มาใช้ในการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาและสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และภาคเอกชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

ทางการศึกษา (สมานัตตดา) 3) การบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสังคหวัตถุ 4) ควรเริ่มจากการจัดหาทรัพยากรและอุปกรณ์ประหยัดพลังงานผ่านโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กระตุ้นจิตสำนึกที่ดีด้วยการใช้คำพูดสร้างแรงจูงใจแทนคำสั่งห้าม สนับสนุนกิจกรรมจิตอาสาและติดตั้งอุปกรณ์พลังงานสะอาดเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างเครือข่ายโรงเรียนสีเขียวให้ทุกคนมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน และ 4) การประชาสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ควรเริ่มจากการผลิตสื่อที่เข้าถึงง่ายและเป็นประโยชน์ เช่น เว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย มีการอบรมบุคลากรให้ใช้ภาษาสุภาพและเป็นมิตรต่อผู้รับสาร มีการใช้เทคโนโลยีและสื่อที่ทันสมัยในการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้เกิดผลกระทบสูงสุดและการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสื่อสารเพื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูธำรงวงศ์วิสุทธิ์ (ธีรศักดิ์ ธีรสุโก), พระมหาสมบัติ ธนปญโญ และลำพอง กลมกุล (2566) ที่พบว่า การพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ สงเคราะห์ เกื้อกูล พัฒนา บูรณาการ 2) หลักวิถีพุทธ (สังคหวัตถุ 4) ได้แก่ โอบอ้อมอารี (ทาน) วชิโรรา (ปิยวาจา) สงเคราะห์ชุมชน (อรรถจริยา) วางตนพอดี (สมานัตตดา) และ 3) การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย ได้แก่ สร้างความรู้รักสามัคคี ปลุกความศรัทธาเลื่อมใส เชื่อมจิตใจคณะสงฆ์กับชุมชนและพัฒนาเครือข่ายจิตอาสา และสอดคล้องกับการวิจัยของโยธิกา เลิศรัตยากุล, พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, สมศักดิ์ บุญปุ และกฤษฎา นันทเพ็ชร (2564) ที่พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมมาช่วยในการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ สังคหวัตถุ 4 อันเป็นธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกัน ผูกไมตรีเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ประสานใจกัน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาระบบการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านทาน การให้ ประกอบด้วย การให้คำปรึกษา อบรม สั่งสอนและคำแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคล ให้ความรู้ ชี้แนะไปในทางที่ถูกต้อง การแบ่งปัน และเสียสละ สิ่งของเครื่องใช้ให้กันและกัน มีทุนการศึกษาให้นักเรียน การให้อภัยแก่ผู้อื่น การใช้เวลาแก่นักเรียน เคารพสิทธิหน้าที่ของนักเรียน 2) การพัฒนาระบบการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปิยวาจา พูดจาอ่อนหวาน ประกอบด้วย การให้คำปรึกษา อบรม สั่งสอนและคำแนะนำที่ด้วยวาจาที่อ่อนหวาน ไพเราะ การพูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ พูดดีต่อกัน ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดเพ้อเจ้อ ไม่พูดจาถ้อยคำที่ไปกระทบกระทั่งผู้อื่น รู้จักกล่าวขอโทษเมื่อทำผิด รู้จักกล่าวขอบคุณ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 3) การพัฒนาระบบการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านอรรถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ ประกอบด้วยประพฤติตนเป็นประโยชน์แก่ทั้งตนเองและผู้อื่น รู้จักการเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความสุขสบายส่วนตัว ทุ่เมทะร่างกาย แรงใจ ในการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักแก้ปัญหาด้วยปัญญา ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับสิ่งที่ดี มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้วยกำลังความคิด กำลังกาย และกำลังทรัพย์ และ 4) การพัฒนาระบบการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านสมานัตตดา การทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ประกอบด้วย การวางตัวให้เหมาะสมเสมอต้นเสมอปลายกับนักเรียนทุกคน รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับฐานะ มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวเปลี่ยนแปลงง่าย ดำรงตนไม่ให้ตกไปในความชั่ว ปฏิบัติกับนักเรียนหรือผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุข ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ร่วมแก้ปัญหา กับนักเรียน โรงเรียน เพื่อความสามัคคีของหมู่คณะ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย “ATFP”

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย “ATFP” สามารถอธิบายได้ดังนี้

A : ด้านการดำเนินงานธุรการ (Administrative Operations) การบริหารงานธุรการที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม เช่น ระบบดิจิทัลและอุปกรณ์สำนักงาน พร้อมพัฒนาทักษะบุคลากรผ่านการอบรม (ทาน) ควบคู่กับการส่งเสริมการสื่อสารที่สุภาพและเข้าใจง่าย (ปิยวาจา) การลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนโดยใช้เทคโนโลยีช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินงาน (อรรถจริยา) และการสร้างบรรยากาศทำงานที่เท่าเทียม เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนางาน (สมานัตตตา)

T : ด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา (Technology and Innovation for Education) การส่งเสริมเทคโนโลยีทางการศึกษาต้องมีการสนับสนุนอุปกรณ์ดิจิทัลและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ให้ทั่วถึง (ทาน) ส่งเสริมการใช้ภาษาที่สุภาพและสร้างสรรค์ผ่านโครงการอบรมมารยาททางดิจิทัล (ปิยวาจา) พัฒนาชมรมเทคโนโลยีและนำ AI มาใช้ในการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษา (อรรถจริยา) และสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและภาคเอกชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (สมานัตตตา)

F : ด้านงานบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม (Facility and Environmental Management) การบริหารจัดการอาคารสถานที่ให้มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากการจัดหาทรัพยากรและอุปกรณ์ประหยัดพลังงานผ่านโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ทาน) กระตุ้นจิตสำนึกที่ดีด้วยการใช้คำพูดสร้าง

แรงจูงใจแทนคำสั่งห้าม (ปิยวาจา) สนับสนุนกิจกรรมจิตอาสาและติดตั้งอุปกรณ์พลังงานสะอาดเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (อรรถจริยา) และสร้างเครือข่ายโรงเรียนสีเขียวให้ทุกคนมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน (สมานัตตดา)

P : ด้านการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากการผลิตสื่อที่เข้าถึงง่ายและเป็นประโยชน์ เช่น เว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย (ทาน) การอบรมบุคลากรให้ใช้ภาษาสุภาพและเป็นมิตรต่อผู้รับสาร (ปิยวาจา) การใช้เทคโนโลยีและสื่อที่ทันสมัยในการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้เกิดผลกระทบสูงสุด (อรรถจริยา) และการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสื่อสารเพื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย (สมานัตตดา)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา ควรเน้นการประสานความร่วมมือกำหนดแผนพัฒนาทักษะดิจิทัล ทดลองใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนที่พร้อม และประเมินผลเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสม ข้อเสนอแนะนี้มีเป้าหมายเพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพ ทันสมัย และเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ ควรนำผลการศึกษากการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ไปปรับประยุกต์ใช้ให้ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินงานธุรการ ด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา ด้านงานบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านการประชาสัมพันธ์ และบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 โดยนำไปพัฒนาเป็นคู่มือและปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานธุรการตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักอิทธิบาท 4

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- พระครูธำรงวงศ์วิสุทธิ (ธีรศักดิ์ ธีรสุโก), พระมหาสมบัติ ธนปญโญ และลำพอง กลมกุล. (2566). ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 4(1), 1-9.
- พระครูวิธานวรานุกุล (ศักดิ์สิทธิ์ ถาวรคุณ). (2564). รูปแบบการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปตามหลักพละ 5 ในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต).
- โยธิกา เลิศรัตยากุล, พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, สมศักดิ์ บุญปุ และกฤษฎา นันทเพ็ชร. (2564). ระบบการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 8(3), 166-179.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจบริหาร และการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎ กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). แนวทางการบริการและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- อณัญญา พงษ์ไพรัตน์. (2560). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 กับการบริหารงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานธุรการโรงเรียนอนุบาลหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

**แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ 3
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง**
**GUIDELINES IN APPLYING INFORMATION TECHNOLOGY IN THE
ADMINISTRATION OF ACADEMIC ISSUES IN ACCORDANCE WITH THE 3 KOSALLA
PRINCIPLES IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE
SINGBURI ANGTHONG SECONDARY EDUCATION AREA OFFICE**

¹นพพร ทองกลัด Nopporn Thongklad

²สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Sudhipong Srivichai ³พระครูวิรุฬห์สุตคุณ PhrakhuVirulsuthakun

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: noppornbeer2014@gmail.com

Article Received: May 25, 2025. Revised: June 21, 2025. Accepted: June 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความจำเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษาวิธีการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา 3) เพื่อเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี 1) การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูจำนวน 169 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นความจำเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า ความต้องการจำเป็น อันดับ 1 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 2) วิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ได้แก่ การสามารถนำเทคโนโลยีครูและบุคลากรพัฒนาตนเองในด้านวิชาการหรือทักษะใหม่ๆ สารสนเทศเพื่อนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการ สามารถเข้าถึงระบบการเรียนรู้เพื่อจัดการการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อป้องกันปัญหาและจัดการสิ่งที่อาจเป็นอุปสรรค ป้องกันการเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต เลือกใช้แพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ การใช้วิธีการหรือเครื่องมือที่เหมาะสมและชาญฉลาดในการบรรลุเป้าหมายเพื่อให้เนื้อหาที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย 3) แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ปรับตามยุค

สมัยใหม่ให้ทันสมัยตามการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ การสำรวจความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง ออกแบบโครงสร้างหลักสูตรเป็นกระบวนการวางแผนและจัดระบบเนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผล ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน เน้นการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางประเมินทั้งจากครู ผู้เรียน และผู้ปกครองปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งเสริมการอบรมครูในเรื่องเทคนิคการสอนใหม่ๆ สนับสนุนการทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ, การบริหารงานวิชาการ, หลักโกศล 3, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research article aimed 1) to study the necessity of applying information technology in the administration of academic issues in secondary schools, 2) to study the various methods of applying information technology in the administration of academic issues in accordance with the Three Kosalla Principles in secondary schools, and 3) to propose guidelines for applying information technology in the administration of academic issues in accordance with the Three Kosalla Principles in secondary schools under the jurisdiction of the Singburi-Angthong Secondary Educational Service Area Office. This research was a mixed-method research: 1) Quantitative research using a questionnaire with a sample of 169 teachers. Data were analyzed using basic statistics: frequency, percentage, mean, and standard deviation. 2) Qualitative research using an interview form to interview 7 key informants. Data were analyzed using content analysis.

The research results found that 1) The necessity in applying information technology in the administration of academic issues of secondary schools, found that the most noteworthy needs were in the area of curriculum development of the educational institution, followed by the assessment and transfer of learning results, the development and use of technologically-related media for education, development of learning processes, and finally, the development of internal quality assurance systems and educational standards. 2) The various methods for applying information technology in the administration of academic issues in accordance with the Three Kosalla Principles of secondary schools under the jurisdiction of the Singburi-Angthong Secondary Educational Service Area Office must be able to apply technology for the development of its teachers and personnel in terms of academics or new skills, as well as apply information technology towards developing academic administration, and be able to access the learning process to manage teaching and learning activities in a systematic manner, using information technology to prevent and manage potential issues and obstacles, preventing unauthorized access to personal information, using online teaching platforms efficiently, using appropriate and intelligent methods or tools to achieve goals that would result towards making the content interesting and easy to understand. 3) Guidelines for applying information technology in the administration of

academic-related issues in accordance with the Three Kosalla Principles of secondary schools under the jurisdiction of the Singburi-Angthong Secondary Educational Service Area Office included conducting an analysis of the learners' needs, adapting it to the modern era to keep up with changes in the area, surveying learners' and parents' needs, designing the curriculum structure to be part of planning and organizing with regards to content, activities, and assessment, through the use of teaching and learning technology management and innovation to emphasize student-centered learning, including evaluating the teachers, students, and parents, and making improvements to the content and teaching methods and ensure that it was consistent with social changes, promoting the training of teachers to be accustomed to new teaching techniques, and supporting teamwork to create quality learning.

Keywords: Information Technology, Academic Administration, Three Kosalla Principles, Secondary Schools

บทนำ

สังคมโลกในยุคปัจจุบัน เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารทำให้คนต้องคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และมีการตัดสินใจที่รวดเร็ว เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วนั้นมิใช่เพียงข้อความหรือเสียงเท่านั้นแต่เป็นข้อมูลมัลติมีเดียในรูปแบบดิจิทัล (Digital Format) ที่มีคุณภาพสูงสามารถนำไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและใช้ได้หลายครั้ง ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ จึงเล็งเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและได้มีการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ในด้านการศึกษาได้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถาบันการศึกษา ทั้งในด้านการจัดการศึกษา เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้อย่างทัดเทียมกัน เช่น การเรียนการสอน ทางไกล การบริการทางการศึกษา ซึ่งนักศึกษาสามารถที่จะลงทะเบียน เพิ่มถอนรายวิชา หรือตรวจสอบผลการ ศึกษา ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ เป็นต้น (นิตยภา จันทะปัสสา, 2562)

การเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลกของแต่ละประเทศ ประเทศที่จะอยู่รอดได้หรือคงความได้เปรียบคือประเทศที่มีอำนาจทางความรู้และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ซึ่งในยุคโลกไร้พรมแดน คนยุคใหม่จะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย เป็นสัญญาณเตือนว่าโลกในยุคหน้าจะมีปรากฏการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นเกินกว่าจะคาดคิด ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละประเทศต้องเตรียมคนรุ่นใหม่ ที่มีทักษะและความสามารถในการปรับตัว มีคุณลักษณะสำคัญในการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ได้อย่างรู้เท่าทัน สงบ สันติ มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี เหมาะสมและเพียงพอ

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักมีหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูทำหน้าที่จัดการศึกษาให้กับผู้เรียนการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ (รัชดาภรณ์ ณรงค์กุล, 2564)

พัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็วมีการประยุกต์ใช้งานอย่างกว้างขวาง คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นส่วนผสมผสานระหว่างเทคโนโลยี 2 ประเภท คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีพันธกิจร่วมกันในการดำเนินการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยเพิ่มสมรรถนะให้มีวัฒนธรรมการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม มีวิจารณญาณและรู้เท่าทัน ด้วยกระบวนการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ ร่วมกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างการศึกษาแห่งอนาคต ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง นำมาเป็นกลยุทธ์ที่ 4 เพื่อต้องการยกระดับการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะจรรยาบรรณ และมาตรฐานวิชาชีพส่งเสริมผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาพหุปัญญารายบุคคล โดยครูออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสอดคล้องตามบริบทและวัฒนธรรม คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลตามความถนัด ความสนใจ ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพส่งเสริม พัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่นำไปสู่ Digital Life & Learning (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง, 2567)

หลักโกศล 3 เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคม เพราะเป็นหลักการที่ช่วยให้เราสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีปัญญา มีความสุข และเจริญก้าวหน้าในทุกด้านช่วยในการการพัฒนาตนเอง ช่วยให้ผู้คนสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถที่สูงขึ้นโกศลสอนให้เรารู้จักการใช้ปัญญาในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าใจเหตุผล (อายุโกศล) หรือการรู้จักวิธีการที่ถูกต้อง (อุปายโกศล) ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้เราสามารถแก้ปัญหาและดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นพื้นฐานของการทำความดี โกศลเป็นสิ่งที่นำไปสู่การทำความดีคือการทำความดีด้วยการเข้าใจว่าอะไรถูกอะไรผิด (อัปปายโกศล) ทำให้เราสามารถเลือกทางที่ถูกต้องและหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่ดี ช่วยให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า การปฏิบัติตามหลักโกศลช่วยให้เราสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นระเบียบและเจริญก้าวหน้า เพราะเราใช้ความรู้ความสามารถ และเหตุผลในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จเสริมสร้างสังคมที่ดี เมื่อบุคคลหลายคนในสังคมปฏิบัติตามหลักโกศล สังคมก็จะมีคนที่มีปัญญาและความสามารถมากขึ้นส่งผลให้สังคมโดยรวมมีความเจริญและมีความสุขมากขึ้น (พุทธทาสภิกขุ, 2560)

จากความสำคัญของปัญหาเทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีความสำคัญกับการดำเนินงานของโรงเรียน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์ผล และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการบริหารงานของโรงเรียนด้วย ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษานวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักโกศล 3 ของคณะครูและบุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ให้มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ รวมทั้งให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องจำเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

2. เพื่อศึกษาวิธีการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

3. เพื่อศึกษาวิธีการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูของโรงเรียนบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 185 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง, 2567) กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 4 ด้าน 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญรวมจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) การใช้ภาษาและพิจารณาว่าแบบสอบถามครอบคลุมของเนื้อหาหรือไม่โดยการหาดัชนี (index of congruence: IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสิงห์บุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.864 6) ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบจำแนกตามความจำเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 5 ด้าน โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาวิธีการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ การวิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจะใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยของคำตอบโดยภาพรวมรายด้าน และรายข้อ การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับ ความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) โดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ ตามลำดับ ซึ่งนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) ได้ปรับ สูตรการคำนวณมาจากดัชนี PNI โดยการหารค่าผลต่างของ (I-D) โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการ จำเป็นจากระดับของสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็นได้ดังนี้ (Modified Priority Needs Index: $PNI_{Modified}$) = (I-D)/D

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ความต้องจำเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนี $PNI_{modified}$ ของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวม

ที่	การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับ $PNI_{modified}$
		μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล		
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	2.49	0.53	น้อย	4.62	0.35	มากที่สุด	0.855	1
2	ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์	2.64	0.33	ปานกลาง	4.56	0.35	มากที่สุด	0.727	4
3	ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	2.50	0.45	ปานกลาง	4.52	0.32	มากที่สุด	0.808	2
4	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	2.58	0.40	ปานกลาง	4.36	0.25	มาก	0.689	5
5	ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	2.53	0.36	ปานกลาง	4.44	0.35	มาก	0.755	3
	รวม	2.55	0.27	ปานกลาง	4.50	0.21	มากที่สุด	0.764	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับสภาพปัจจุบัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้าน

การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการความจำเป็น โดยระบุความต้องการความจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนาก่อน ซึ่งพิจารณาตามค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ในที่นี้ คือ 0.764 พบว่าความต้องการจำเป็น อันดับ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา รองลงมา ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และอันดับสุดท้าย ด้านพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

2. วิธีการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

2.1 ด้านอายุไกล สามารถนำเทคโนโลยีครูและบุคลากรพัฒนาตนเองในด้านวิชาการหรือทักษะใหม่ๆ สารสนเทศ เพื่อนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการ สามารถเข้าถึงระบบการเรียนรู้เพื่อจัดการการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา จัดเก็บบทเรียน วิดีโอการสอน และสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ให้ครูและนักเรียนเข้าถึงง่าย

2.2 ด้านอุปายไกล เป็นการป้องกันข้อมูลในทางที่ผิดและไม่ชอบธรรม คือ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อป้องกันปัญหาและจัดการสิ่งที่อาจเป็นอุปสรรค ป้องกันการเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต เลือกใช้แพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น Zoom, Google Meet หรือ Microsoft Teams ที่มีระบบรองรับการเรียนแบบเรียลไทม์ได้ดี เพื่อลดปัญหาเทคนิคขณะเรียน พัฒนาคู่มือและอบรมการใช้งาน จัดทำคู่มือการใช้เทคโนโลยีสำหรับครูและนักเรียน รวมถึงการจัดอบรมเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการใช้งานเทคโนโลยี รวมถึงการจัดอบรมเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการใช้งานเทคโนโลยี

2.3 ด้านอุปายไกล การนำอุปกรณ์ที่ทันสมัยหรือเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการบริหารงานวิชาการตามหลักอุปายไกล คือ การใช้วิธีการหรือเครื่องมือที่เหมาะสมและชาญฉลาดในการบรรลุเป้าหมาย เช่น ระบบ Timetable หรือ Scheduling Software เพื่อจัดการตารางเรียน ตารางสอบ และการบริหารทรัพยากรการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน เช่น ผลการเรียน การเข้าเรียน และพฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อวางแผนการพัฒนาที่ตรงจุด การใช้สื่อการสอนดิจิทัล เช่น การสร้างบทเรียนออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อให้เนื้อหาที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย

3. การนำเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีแนวทางสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ต้องมีการประชุมเพื่อวิเคราะห์บริบทและความต้องการของผู้เรียนให้เห็นปัญหาและแก้ไขถูกต้องตามเป้าหมาย ผู้บริหารและครูต้องมีการดำเนินการโดยผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทองได้ดังนี้

3.1 ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อตั้งเป้าหมายนำมากำหนดเป้าหมายของหลักสูตร กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้เทคโนโลยีในการเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียน (Academic Achievement) และวิเคราะห์แนวโน้มความสนใจของผู้เรียนใช้ข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

3.2 ออกแบบโครงสร้างหลักสูตร เป็นกระบวนการวางแผนและจัดระบบเนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผล วางแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เหมาะสมกับช่วงวัย ออกแบบให้ยืดหยุ่น รองรับการเรียนรู้แบบ Active Learning และ STEM ออกแบบหลักสูตรที่มีการบูรณาการเนื้อหา Coding, AI, และ Data Science ในรายวิชาหลัก ใช้ซอฟต์แวร์หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ในการออกแบบและปรับปรุง โครงสร้างหลักสูตร

3.3 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน เน้นการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered) ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) เช่น ใช้ LMS เช่น Google Classroom, Microsoft Teams, หรือ Moodle สำหรับบริหารจัดการเนื้อหาวิชาจัดการสอบและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านระบบออนไลน์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้แอปพลิเคชันด้านการฝึกสมาธิ เช่น Headspace หรือ Calm สร้างแอปพลิเคชันของโรงเรียนที่เน้นกิจกรรมพัฒนาสติ เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการพัฒนาทักษะในหลายด้าน ออกแบบการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะปฏิบัติ และทักษะสังคม เน้นรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น 1) การเรียนรู้แบบปฏิบัติการ (Hands-On Learning) เน้นให้ผู้เรียนได้ทดลอง ลงมือทำ หรือแก้ปัญหา 2) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่ม (Collaborative Learning) ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน เช่น การแก้ปัญหาในกลุ่ม การระดมสมอง (Brainstorming) 3) การเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี (Technology-Based Learning): ใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อเสริมการเรียนรู้ 4) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) เรียนรู้จากสถานการณ์จริง 5) การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning) ผู้เรียนตั้งคำถามและค้นหาคำตอบด้วยตนเอง เช่น การวิจัยขนาดเล็ก การค้นคว้าหาข้อมูลในหัวข้อที่สนใจ 6) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ผสมผสานการเรียนแบบออนไลน์และออฟไลน์ เช่น การเรียนผ่านวิดีโอร่วมกับการทำงานกลุ่มในห้องเรียน การใช้ระบบ Flipped Classroom 7) การเรียนรู้แบบเล่นตามบทบาท (Role-Playing) จำลองสถานการณ์หรือบทบาทต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ เช่น การจำลองสถานการณ์ในห้องประชุม การเล่นบทบาทในกรณีศึกษาทางประวัติศาสตร์

3.4 ประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ใช้การประเมินทั้งจากครู ผู้เรียน และผู้ปกครองปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ระบบประเมินพฤติกรรมและคุณธรรม ใช้ระบบออนไลน์ในการติดตามและประเมินพฤติกรรมของนักเรียน รายงานผลด้านคุณธรรมผ่านแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงระหว่างครู ผู้ปกครอง และโรงเรียน

3.5 พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาและส่งเสริมทักษะ ความรู้ การพัฒนาบุคลากรช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปรับตัวและเรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยี วิธีการสอน หรือแนวโน้มทางการศึกษา และคุณลักษณะต่างๆ ของบุคลากรจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและความท้าทายในสภาพแวดล้อมการศึกษาในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความจำเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง พบว่า สภาพปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาโดยสะท้อนให้เห็นว่า สภาพที่พึงประสงค์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาจัดลำดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการความจำเป็น โดยระบุความต้องการความจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุดและมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อน ซึ่งพิจารณาตามค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ในที่นี้ คือ 0.764 พบว่า ความต้องการจำเป็น อันดับ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา รองลงมา ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้และอันดับสุดท้าย ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญญา รัตนโกเมศ (2551) พบว่า การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ “มาก” ด้านที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุดตามลำดับคือ การวัดและประเมินผล การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการและการบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน

2. ผลการศึกษาวិธีการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ได้แก่ 1) आयโกศ (ความเจริญ) ต้องสามารถนำเทคโนโลยีครูและบุคลากรพัฒนาตนเองในด้านวิชาการหรือทักษะใหม่ๆ สารสนเทศเพื่อนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการ สามารถเข้าถึงระบบการเรียนรู้เพื่อจัดการการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา จัดเก็บบทเรียน วิดีโอการสอนและสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ให้ครูและนักเรียนเข้าถึงง่าย 2) อุปายโกศ เป็นการป้องกันข้อมูลในทางที่ผิดและไม่ชอบธรรม คือ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อป้องกันปัญหาและจัดการสิ่งที่อาจเป็นอุปสรรค ป้องกันการเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต เลือกใช้แพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น Zoom, Google Meet หรือ Microsoft Teams ที่มีระบบรองรับการเรียนแบบเรียลไทม์ได้ดี เพื่อลดปัญหาเทคนิคขณะเรียน พัฒนาคู่มือและอบรมการใช้งาน 3) อุกายโกศ คือ การใช้วิธีหรือเครื่องมือที่เหมาะสมและชาญฉลาดในการบรรลุเป้าหมาย เช่น ระบบ Timetable หรือ Scheduling Software เพื่อจัดการตารางเรียน

ตารางสอบและการบริหารทรัพยากรการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา วงษ์น้อย (2566) ที่พบว่า วิธีการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 กับวิธีการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ 4 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และการวัดผลประเมินผล ประยุกต์กับหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน การให้ ปิยวาจา การใช้วาจาที่สุภาพ อตถจริยา การทำประโยชน์ และสมานัตตตา รู้จักวางตนให้เหมาะสม เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพ ตลอดจนสนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3. ผลการนำเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักโกศล 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ได้แก่ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ปรับตามยุคสมัยใหม่ให้ทันสมัยตามการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ มีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง เพื่อตั้งเป้าหมายนำมากำหนดเป้าหมายของหลักสูตร กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ 2) การออกแบบโครงสร้างหลักสูตร วางแผนและจัดระบบเนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผล เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและเป้าหมายของหลักสูตร ผู้บริหารและครูต้องมีการกำหนดรายวิชาและสาระการเรียนรู้ 3) จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน เน้นการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered) ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) เช่น ใช้ LMS เช่น Google Classroom, Microsoft Teams, หรือ Moodle 4) ประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ใช้การประเมินทั้งจากครู ผู้เรียน และผู้ปกครองปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ระบบประเมินพฤติกรรมและคุณธรรม ใช้ระบบออนไลน์ในการติดตามและประเมินพฤติกรรมของนักเรียน รายงานผลด้านคุณธรรมผ่านแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงระหว่างครู ผู้ปกครอง และโรงเรียน 5) การพัฒนาบุคลากร ช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปรับตัวและเรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยี ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งภา คำเทศ, พระครูกิตติญาณวิสิฐ และพระมหาสมบัติ ธนปญโญ (2566) ที่พบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยการพัฒนาที่ตัวบุคลากรให้มีความรู้ทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับยุคปกติวิถีใหม่ การจัดอบรมให้ครูได้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี การนำโปรแกรมประยุกต์มาใช้ในงานวิชาการ การประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และระบบงานออนไลน์มาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลในการวัดผลและประเมินผล การใช้สื่อและการสร้างสื่อออนไลน์ แอปพลิเคชันเกมส์การเรียนรู้ บทเรียนสำเร็จรูป นำเทคโนโลยีมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคปกติวิถีใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามหลักโกศล 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย มีอธิบายดังนี้

Knowledge หมายถึง ความรอบรู้ในทางเจริญและเหตุของความเจริญ การพัฒนาโครงสร้างการจัดการใช้เทคโนโลยีในการจัดระเบียบงานต่างๆ เป็นความรู้ในเชิงทฤษฎี (Theoretical Knowledge) เช่น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ศีลธรรม หรือจริยศาสตร์ ความรู้ในเชิงปฏิบัติ (Practical Knowledge) เช่น การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาสังคม ความรู้ในเหตุและผล (Causal Knowledge) เช่น ความรู้ด้านจริยธรรม หรือการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ความรู้ที่ถูกต้อง ความเข้าใจที่ตั้งอยู่บนความจริง ไม่ใช่เพียงความเชื่อผิดๆ หรืออคติ เช่น การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ที่ผ่านการพิสูจน์ ความรู้ที่เป็นนวัตกรรม ความคิดใหม่ๆ หรือการประยุกต์ใช้สิ่งใหม่เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีกว่า เช่น การพัฒนานวัตกรรมด้านการศึกษาที่มีองค์ความรู้ใหม่ๆ

Prudence หมายถึง ความรอบรู้ทางเสื่อมและเหตุของความเสื่อมของการใช้ที่ไม่ถูกต้องเป็นความสามารถในการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนการกระทำ การกระทำที่ขาดศีลธรรม เช่น การโกง การหลอกลวง หรือการเห็นแก่ตัวการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยหรือไม่คำนึงถึงผลกระทบ การไม่เข้าใจถึงผลกระทบของการกระทำ เช่น การใช้เทคโนโลยีอย่างไม่ระมัดระวังจนเกิดปัญหาสังคม การใช้ความรู้ในทางที่ผิด การนำความสามารถหรือความรู้มาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม เช่น การปลอมแปลงข้อมูลเพื่อเอื้อประโยชน์ส่วนตนความประมาทหรือขาดความรอบคอบ การตัดสินใจที่เร่งรีบโดยไม่ไตร่ตรอง

Update หมายถึง ความรอบรู้ทันเหตุการณ์ ความรอบรู้วิธีการที่จะแก้ไขเหตุการณ์ ความรอบรู้วิธีการที่จะแก้ไขเหตุการณ์ และวิธีที่จะทำให้สำเร็จ การพัฒนาและเสริมสร้างแรงจูงใจ ใช้เทคโนโลยีในการออกแบบโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันที่ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ เช่น ระบบคะแนนสะสม ระบบติดตามความคืบหน้าของนักศึกษา และการให้คำแนะนำผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ การประเมินและพัฒนาอารมณ์และความรู้สึก การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการจัดทำแบบสำรวจความพึงพอใจหรือการประเมินความคิดเห็นจากนักศึกษาและอาจารย์ เพื่อปรับปรุงการบริหารงานวิชาการให้ดีขึ้น

ความรู้ในวิธีการแก้ไขเหตุการณ์ หรือการพัฒนาความเข้าใจและความสามารถในการปรับปรุงหรือแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ให้เหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานการณ์ดีขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการหรือความคาดหวังในปัจจุบัน การพัฒนาตนเองหรือการปรับปรุงสถานการณ์ให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยอาศัยความรู้และความเข้าใจในวิธีการแก้ไขหรือปรับปรุงที่เหมาะสม ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จและการพัฒนาทั้งในระดับบุคคลและสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 จากผลการวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ครูควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนให้สอดคล้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน
  - 1.2 จากผลการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน โดยพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
  - 2.2 ควรทำการศึกษาการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่นำมาพัฒนาห้องสมุดของโรงเรียนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียน
  - 2.3 ควรทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล เช่น การออกแบบแบบทดสอบ แบบประเมิน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- นริศรา วงษ์น้อย. (2566). แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นิตยภา จันทะปัสสา. (2562). การพัฒนาระบบสารสนเทศการบริหารงานบุคคลโรงเรียนบ้านดอนตูมดอนโต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปกร.
- พุทธทาสภิกขุ. (2560). ธรรมะในฐานะวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- รัชดาภรณ์ ณรงค์กุล. (2564). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 3. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 3(2), 94.

- รุ่งนภา คำเทศ, พระครูกิตติญาณวิสิฐ และพระมหาสมบัติ ธนปญโญ. (2566). แนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 4(2), 128-140.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. (2567). ข้อมูลพื้นฐานในการบริหารงาน. แหล่งที่มา <https://www.sesasingthong.go.th/> สืบค้นเมื่อ 10 ส.ค. 2567.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญญา รัตนโกเมศ. (2551). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

การศึกษาผลกระทบของความผันผวนของราคาน้ำมันต่อภาวะเงินเฟ้อและการเจริญเติบโต
ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยใช้สมการเกี่ยวเนื่อง
STUDYING OF THE IMPACT OF OIL PRICE FLUCTUATIONS ON INFLATION RATE
AND ECONOMIC GROWTH OF THAILAND USING
THE SIMULTANEOUS EQUATION MODEL

จิรภรณ์ กิจเจริญ Jeeraporn Kitcharoen

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Faculty of Management Science Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: jeeraporn.ki@bsru.ac.th

Article Received: May 15, 2025. Revised: June 17, 2025. Accepted: June 20, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบความผันผวนของราคาน้ำมันต่ออัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย 2) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบความผันผวนของราคาน้ำมันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย 3) เพื่อวิเคราะห์บทบาทนโยบายการเงินและอัตราดอกเบี้ยต่ออัตราเงินเฟ้อและการลงทุน และ 4) เพื่อใช้เครื่องมือแบบ Two-Stage Least Squares (2SLS) สำหรับจัดการปัญหาความสัมพันธ์ภายใน (Endogeneity) ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเศรษฐมิติ (Econometric Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous equations model: SEM) โดยการวิเคราะห์แบบจำลองการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน (Two-stage least squares: 2SLS) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความผันผวนราคาน้ำมัน (OILVOL) อัตราเงินเฟ้อ (INF) การเติบโตของ GDP การลงทุน (INVES) ปริมาณเงิน (M2) และอัตราดอกเบี้ย (R) พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2002-2022) รวม 21 ปี

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความผันผวนของราคาน้ำมัน 2 ปีที่ผ่านมาและปริมาณเงินของปีก่อนหน้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเงินเฟ้อ แต่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย 2) ความผันผวนของราคาน้ำมันและการลงทุนของปีที่ผ่านมามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงของเงินเฟ้อปีที่ผ่านมาความสัมพันธ์เชิงลบกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ 3) การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจึงตัดตัวแปรนี้ออกแล้วทำการประมาณค่าใหม่พบว่า การเปลี่ยนแปลงของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในปีก่อนหน้ามีความสัมพันธ์กับการลงทุน ในขณะที่เงินเฟ้อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุน และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม มีการใช้ตัวแปรกำกับ (Instrumental Variables) ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ (EXCHANGE) มูลค่าการส่งออกสุทธิ (NETEXPORT) การลงทุน (INVES) ปริมาณเงิน (M2) เพื่อแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ภายใน

คำสำคัญ: ราคาน้ำมัน, ภาวะเงินเฟ้อ, การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ, แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง

Abstract

The purposes of the research were 1) To analyze the impact of oil price fluctuations on inflation rate of Thailand 2) To analyze the impact of oil price fluctuations on economic growth of Thailand 3) To analyze the role of monetary policy and interest rates on inflation and investment. And 4) To use the two-stage least squares regression analysis tool to handle endogeneity problems. Conduct research using the Econometric Analysis method to study the relationship and impact of interest rates on oil price fluctuations on inflation rate and economic growth of Thailand. Using Cointegration analysis with Simultaneous equations model (SEM) and Two-stage least squares regression model (2SLS) analysis. Data used in the analysis include oil price fluctuations, inflation rates, economic growth, investment, Money supply, and interest rate from 2002 to 2022.

The result of the study were as follows: 1) The fluctuations of oil prices over the past two years and the money supply of the previous year have a positive relationship with inflation, but economic growth has a negative relationship with inflation rate of Thailand 2) The fluctuations in oil prices and investment over the past year have a positive relationship with economic growth, and the changes in inflation over the past year have a negative relationship with economic growth 3) The change in interest rate is not statistically significant, so this variable is removed and re-estimated. It is found that the change in economic growth in the previous year is related to investment, while inflation is positively related to investment. And 4) The relationship between the variables is appropriately related to each other. Instrumental variables are used, money supply, foreign exchange rate, net export value, investment, money supply to solve the problem of endogeneity.

Keywords: Oil Price, Inflation, Economic Growth, Simultaneous Equations Model (SEM)

บทนำ

น้ำมันเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ชนิดหนึ่ง (commodity) หมายถึง เป็นสินค้าขั้นปฐมภูมิ (primary goods) ที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันโดยทั่วไป ส่วนมากมักใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าอื่นๆ หรือเป็นผลผลิตทางการเกษตร น้ำมันปิโตรเลียมดิบ หรือน้ำมันดิบ (Crude Oil) มีองค์ประกอบส่วนใหญ่เป็นสารประกอบไฮโดรคาร์บอน และยังมีโลหะหนัก กำมะถัน ไนโตรเจน และออกซิเจนปะปนอยู่ ทำให้มีสีหลากหลายทั้งเหลือง เขียว น้ำตาล ดำ และมีความหนืดตั้งแต่เหลวเป็นน้ำ จนหนืดเป็นยางมะตอย การนำน้ำมันดิบไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงต้องนำไปผ่านกระบวนการแยกสารประกอบต่างๆ ออกมาที่เรียกว่า การกลั่น (Refining) ผลิตภัณฑ์เชื้อเพลิงที่ได้จากการกลั่นน้ำมัน ได้แก่ ก๊าซหุงต้ม น้ำมันเบนซิน น้ำมันก๊าด น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา ยางมะตอย น้ำมันดิน และไข เป็นต้น ผลิตภัณฑ์เชื้อเพลิงที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการ ประเทศไทยผลิตน้ำมันดิบภายในประเทศได้เพียงร้อยละ 15 อีกร้อยละ 85 จึงต้องนำเข้าจาก

ต่างประเทศจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ประเทศซาอุดีอาระเบีย โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ บรูไนดารุสซาลาม มาเลเซีย เป็นต้น (สยาม โกลบอล ลูบริแคนท์, 2567)

ประเทศไทยมีอุปสงค์ส่วนเกินน้ำมัน หมายความว่า มีความต้องการน้ำมันมากกว่าน้ำมันที่ผลิตได้ในประเทศ ดังนั้น จึงต้องมีการนำเข้าน้ำมัน และปริมาณการนำเข้าน้ำมันของประเทศไทยอยู่ในระดับสูง มูลค่าการนำเข้าน้ำมันสำเร็จรูป ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 เฉลี่ยกว่า 4 พันล้านบาทต่อเดือน (กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2567) ปัจจัยหลักที่กำหนดราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก ได้แก่ ปัจจัยด้านอุปสงค์ หมายถึง ปริมาณความต้องการบริโภคน้ำมันโลก ปัจจัยด้านอุปทาน หมายถึง ประเทศผู้ผลิตน้ำมัน และปัจจัยด้านการลงทุนที่น้ำมันกลายเป็นสินทรัพย์ทางการเงินที่สามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ ทั้ง 3 ปัจจัยนี้สามารถส่งผลกระทบต่อความผันผวนของราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นได้ (ธนันธรมหาพรประจักษ์, 2562)

ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ได้แก่ ต้นทุนการผลิตและการขนส่งเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาสินค้าและบริการเพิ่มสูงขึ้น ประชาชนมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากค่าน้ำมันสำหรับรถยนต์ส่วนตัวหรือค่าขนส่งจากการใช้บริการรถสาธารณะ ราคาก๊าซหุงต้มเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ มีการถ่ายเทรายได้ไปยังประเทศผู้ส่งออกน้ำมันสุทธิ ทำให้รายได้ที่แท้จริงของผู้บริโภคลดลง ส่งผลให้อุปสงค์โดยรวมชะลอลงเช่นกัน การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันทำให้เศรษฐกิจได้รับผลกระทบจากปัจจัยลบทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจชะลอตัวควบคู่ไปกับการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548; ธนันธรมหาพรประจักษ์, 2562; พงศ์นคร โกชากรณ์, 2565)

เงินเฟ้อเป็นดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญ โดยเงินเฟ้อเป็นภาวะการณ์ที่ระดับราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ค่าของเงินที่แท้จริงลดลง ซึ่งจะมีผลต่อต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น ค่าแรงและค่าจ้างที่เพิ่มสูงขึ้น เป็นต้น สาเหตุที่ทำให้เกิดเงินเฟ้อ เงินเฟ้อที่เกิดทางด้านอุปสงค์ เงินเฟ้อที่เกิดทางด้านอุปทาน และเงินเฟ้อแบบผสม (รัตนา สายคณิต, 2560) เงินเฟ้อไทยเพิ่มขึ้นจากปัจจัยด้านอุปทานเป็นสำคัญ โดยปัจจัยด้านอุปทานที่ทำให้เงินเฟ้อไทยปรับเพิ่มขึ้นมาจากทั้งต่างประเทศและในประเทศ ปัจจัยต่างประเทศอย่างแรก คือ ราคาก๊าซหุงต้มโลก ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกสูงขึ้นต่อเนื่องจากอุปสงค์น้ำมันโลกที่เพิ่มขึ้น ภายหลังการคลายมาตรการล็อกดาวน์ในหลายประเทศ ประกอบกับอุปทานน้ำมันโลกที่ลดลงจากปัญหาชั่วคราวด้านการผลิต และปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ที่ซ้ำเติม ทำให้ราคาน้ำมันในประเทศไทยเพิ่มขึ้นแม้ภาครัฐจะตรึงราคาน้ำมันไว้ระดับหนึ่งแล้ว (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565)

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ดังนั้น การพัฒนาประเทศจึงมุ่งดำเนินการไปเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดย การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ

การศึกษาผลกระทบของความผันผวนของราคาน้ำมันต่อภาวะเงินเฟ้อและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เพื่อศึกษาผลกระทบของความผันผวนของราคาน้ำมันต่อภาวะเงินเฟ้อและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงต้องมีการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา สำหรับงานวิจัยนี้ ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ ปริมาณเงิน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ จึงนำตัวแปรไปสร้างแบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous equations model: SEM) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบสองขั้นตอนกำลังสองน้อยที่สุดขั้นตอน (Two-stage least squares: 2SLS) เพื่อแก้ปัญหา endogeneity

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาผลกระทบของความผันผวนของราคาน้ำมันต่อภาวะเงินเฟ้อและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยใช้สมการเกี่ยวเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบความผันผวนของราคาน้ำมันต่ออัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบความผันผวนของราคาน้ำมันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่อการลงทุน
4. เพื่อใช้เครื่องมือแบบ Two-Stage Least Squares (2SLS) สำหรับจัดการปัญหาความสัมพันธ์ภายใน (Endogeneity)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเศรษฐมิติ (Econometric Analysis) ศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบความผันผวนของราคาน้ำมันต่ออัตราเงินเฟ้อและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยการสร้างแบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous equations model: SEM) และการวิเคราะห์แบบจำลองด้วยการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน (Two-stage least squares: 2SLS) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series data) แบบรายปี ตั้งแต่ปี 2545 – 2565 (ค.ศ.2002-2022) รวม 21 ปี มีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการประมาณค่าสมการเงินเฟ้อ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน (Two-stage least squares: 2SLS) ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการประมาณค่าสมการการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน (Two-stage least squares: 2SLS) และขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการประมาณค่าสมการการลงทุน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน (Two-stage least squares: 2SLS) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series data) แบบรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2002-2022) รวม 21 ปี ข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วยความผันผวนราคาน้ำมัน (OILVOL) อัตราเงินเฟ้อ (INF) การเติบโตของ GDP การลงทุน (INVES) ปริมาณเงิน (M2) และอัตราดอกเบี้ย (R)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

สมการที่ 1 สมการอัตราเงินเฟ้อ ขึ้นอยู่กับความผันผวนราคาน้ำมัน (OILVOL) ปริมาณเงิน (M2) การเติบโตของ GDP

$$INF = f(OILVOL, M2, GDP \text{ growth})$$

- 1) ตัวแปรตาม (Dependent variables) คือ อัตราเงินเฟ้อ (Inflation)

- 2) ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ ความผันผวนราคาน้ำมัน (OILVOL) ปริมาณเงิน (M2) การเติบโตของ GDP

- 3) ตัวแปรกำกับ (Instrumental variable) คือ การลงทุน (INVES) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (EXCHANGE) มูลค่าการส่งออกสุทธิ (NETEXPORT)

สมการที่ 2 สมการการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ขึ้นอยู่กับความผันผวนราคาน้ำมัน (OILVOL) อัตราเงินเฟ้อ (INF) การลงทุน (INVES)

$$GDP\ growth = f(OILVOL, INF, INVES)$$

1) ตัวแปรตาม (Dependent variables) คือ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP growth)

2) ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ ความผันผวนราคาน้ำมัน (OILVOL) อัตราเงินเฟ้อ (INF) การลงทุน (INVES)

3) ตัวแปรกำกับ (Instrumental variable) คือ ปริมาณเงิน (M2) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (EXCHANGE) มูลค่าการส่งออกสุทธิ (NETEXPORT)

สมการที่ 3 สมการการลงทุน ขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย (R) อัตราเงินเฟ้อ (INF) การเติบโตของ GDP

$$INVEST = f(R, INF, GDP\ growth)$$

1) ตัวแปรตาม (Dependent variables) คือ การลงทุน (INVES)

2) ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย (R) อัตราเงินเฟ้อ (INF) การเติบโตของ GDP

3) ตัวแปรกำกับ (Instrumental variable) คือ การลงทุน (INVES) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (EXCHANGE) ปริมาณเงิน (M2)

3. สมมุติฐานการวิจัย

3.1 ความผันผวนของราคาน้ำมันมีอิทธิพลเชิงบวกต่ออัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย

3.2 ความผันผวนของราคาน้ำมันมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

3.3 ตัวแปรเครื่องมือที่เลือกมีความเหมาะสมและไม่เกิดปัญหา overidentification

4. เครื่องมือการวิจัย ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous equations Model: SEM) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ความผันผวนของราคาน้ำมัน (Oil Price Volatility: OILVOL), อัตราเงินเฟ้อ (INF), และการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) โดยใช้วิธีประมาณค่าแบบ Two-Stage Least Squares (2SLS) ซึ่งเป็นเทคนิคในการประมาณค่าพารามิเตอร์ของสมการที่มีปัญหาความสัมพันธ์ภายใน (endogeneity) และการเกิดความสัมพันธ์ย้อนกลับระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยมีเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

4.1 แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous Equations Model - SEM) ผู้วิจัยออกแบบสมการจำนวน 3 สมการเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร คือ สมการที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราเงินเฟ้อ (INF) สมการที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และสมการที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุน (LOG(INVES)) โดยตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันแบบมีทิศทางทั้งสองทาง (bidirectional) ซึ่งไม่สามารถใช้ OLS ทั่วไปได้ เพราะจะทำให้ค่าประมาณมีอคติ จึงจำเป็นต้องใช้ 2SLS

4.2 วิธีการประมาณค่าแบบ Two-Stage Least Squares (2SLS) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 (First Stage) สร้างค่าที่คาดการณ์ของตัวแปรต้นที่อาจมีปัญหาคือ endogeneity โดยประมาณค่าด้วยเครื่องมือ (Instruments) ขั้นตอนที่ 2 (Second Stage) ใช้ค่าที่ได้จากขั้นตอนแรกมาทดแทนในสมการเดิม แล้วใช้วิธี OLS ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ในแต่ละสมการ ผู้วิจัยได้เลือก เครื่องมือ (Instrumental Variables) ที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากคุณสมบัติหลัก 2 ประการ คือ ต้องมีความสัมพันธ์

กับตัวแปรต้นที่มีปัญหา endogeneity (relevance) และต้องไม่มีความสัมพันธ์กับพจน์ความคลาดเคลื่อนในสมการ (exogeneity)

4.3 การตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือ (Instrument Validity Check) ในแต่ละสมการ ได้มีการรายงานค่า J-statistic และ Prob(J-statistic) ซึ่งเป็นผลจากการทดสอบ Hansen's J-test เพื่อประเมินความถูกต้องของเครื่องมือ โดยค่าความน่าจะเป็น (Prob(J-statistic)) ของแต่ละสมการ > 0.05 ได้แก่ สมการที่ 1 INF = 0.2637 สมการที่ 2 GDP = 0.4964 และสมการที่ 3 LOG(INVES) = 0.3896 สรุปได้ว่า เครื่องมือมีความเหมาะสมและไม่มีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์กับพจน์ความคลาดเคลื่อน

4.4 ตัวช่วยทางสถิติในสมการ (AR terms & Inverted AR Roots) ผู้วิจัยใช้ตัวแปร AR(1) และ AR(2) ในแต่ละสมการเพื่อจัดการกับ ปัญหาอัตโนมัติ (Autocorrelation) และมีการรายงาน Inverted AR Roots เพื่อยืนยันว่าโมเดลมีเสถียรภาพ (ค่าทั้งหมด < 1)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการประมาณค่าแบบ Two-Stage Least Squares (2SLS) เนื่องจากตัวแปรอธิบายในแต่ละสมการอาจมีความสัมพันธ์กัน ทำให้มีปัญหา simultaneity bias จึงไม่สามารถใช้ OLS ได้โดยตรง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบความผันผวนของราคาน้ำมันต่ออัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย พบว่าความผันผวนของราคาน้ำมัน 2 ปีที่ผ่านมาและปริมาณเงินของปีก่อนหน้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเงินเฟ้อ แต่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ 2 ปีก่อนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบความผันผวนของราคาน้ำมันต่ออัตราเงินเฟ้อ

Dependent Variable: D_INF

Method: Two-Stage Least Squares

Sample (adjusted): 2003 2022

Included observations: 20 after adjustments

Convergence achieved after 12 iterations

Instrument specification: INVES(-1) EXANGE(-2) NETEXPORT(-2)

Constant added to instrument list

Lagged dependent variable & regressors added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	9.124266	4.072685	2.240357	0.0406
OILVOL(-2)	0.062453	0.030019	2.080465	0.0550
M2(-1)	1.36E-06	4.30E-07	3.172208	0.0063
GDP(-2)	-2.39E-06	7.26E-07	-3.289274	0.0050
AR(2)	0.533936	0.162588	3.283980	0.0050
R-squared	0.414729	Mean dependent var		1.830000
Adjusted R-squared	0.258656	S.D. dependent var		1.816196

S.E. of regression	1.563769	Sum squared resid	36.68059
Durbin-Watson stat	1.626687	J-statistic	3.979479
Instrument rank	8	Prob(J-statistic)	0.263689
Inverted AR Roots	.73	-.73	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความผันผวนของราคาน้ำมัน (OILVOL(-2)) ส่งผลต่อเงินเฟ้ออย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 10% ($p = 0.0550$) ปริมาณเงิน M2 มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อเงินเฟ้อ ($p = 0.0063$) รายได้ประชาชาติ (GDP(-2)) ส่งผลในทางลบต่อเงินเฟ้อ ($p = 0.0050$) แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงลบในระยะยาว

สมรรถนะของโมเดล พบว่า R-squared = 0.41 หมายถึง อธิบายความแปรปรวนของ D_INF ได้ประมาณ 41% Durbin-Watson = 1.63 ใกล้เคียง 2 พอสมควร บ่งชี้ว่าไม่มีปัญหา autocorrelation และ J-statistic = 3.98 ($p = 0.263$) บ่งชี้ว่าเครื่องมือ (instruments) ที่ใช้มีความเหมาะสม

2. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบความผันผวนของราคาน้ำมันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย พบว่า ความผันผวนของราคาน้ำมันและการลงทุนของปีที่ผ่านมาความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงของเงินเฟ้อปีที่ผ่านมาความสัมพันธ์เชิงลบกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบความผันผวนของราคาน้ำมันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

Dependent Variable: GDP

Method: Two-Stage Least Squares

Sample (adjusted): 2002 2022

Included observations: 21 after adjustments

Convergence achieved after 23 iterations

Instrument specification: M2 EXANGE NETEXPORT

Constant added to instrument list

Lagged dependent variable & regressors added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-1220571.	2721084.	-0.448561	0.6598
OILVOL	65775.98	31326.32	2.099703	0.0520
D_INF(-1)	-764934.4	229579.6	-3.331893	0.0042
INVES(-1)	77701.22	17433.33	4.457049	0.0004
AR(1)	0.500839	0.288348	1.736922	0.1016
R-squared	0.927220	Mean dependent var		11923620
Adjusted R-squared	0.909025	S.D. dependent var		3720400.
S.E. of regression	1122148.	Sum squared resid		2.01E+13
Durbin-Watson stat	1.758034	J-statistic		2.385367
Instrument rank	8	Prob(J-statistic)		0.496364
Inverted AR Roots	.50			

จากตารางที่ 2 พบว่า ความผันผวนของราคาน้ำมันมีผลกระทบเชิงบวกต่อ GDP ในระดับใกล้เคียงนัยสำคัญ ($p = 0.052$) อัตราเงินเฟ้อในอดีตมีผลเชิงลบอย่างมีนัยต่อการเติบโตของเศรษฐกิจ ($p = 0.0042$) การลงทุนในอดีตส่งผลต่อ GDP อย่างมีนัยสำคัญ ($p = 0.0004$)

สมรรถนะของโมเดล พบว่า $R\text{-squared} = 0.93$ (โมเดลสามารถอธิบาย GDP ได้ถึง 93%) $\text{Durbin-Watson} = 1.76$ ใกล้ 2 แสดงว่าไม่มี autocorrelation และ $J\text{-statistic} = 2.38$ ($p = 0.496$) แสดงว่า เครื่องมือที่ใช้เหมาะสม

3. ผลการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุน พบว่า การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการตัดตัวแปรอัตราดอกเบี้ยออกเพื่อให้ได้สมการที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้จึงทำการคำนวณค่าใหม่ พบว่า การเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุน และการเปลี่ยนแปลงของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของปีก่อนหน้ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับการลงทุน แต่ตัวแปรทั้งคู่ส่งผลต่อการลงทุนเพียงเล็กน้อย ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุน (M2) และอัตราดอกเบี้ยต่ออัตราเงินเฟ้อและการลงทุน

Dependent Variable: LOG(INVES)

Method: Two-Stage Least Squares

Sample (adjusted): 2002 2022

Included observations: 21 after adjustments

Convergence achieved after 10 iterations

Instrument specification: INVES(-1) EXANGE(-) M2

Constant added to instrument list

Lagged dependent variable & regressors added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	3.843232	0.423166	9.082102	0.0000
D_GDP(-1)	-1.66E-07	7.49E-08	-2.215713	0.0406
INF	0.015119	0.004580	3.300716	0.0042
AR(1)	0.425881	0.201793	2.110487	0.0499
R-squared	0.740261	Mean dependent var		5.107770
Adjusted R-squared	0.694424	S.D. dependent var		0.214342
S.E. of regression	0.118486	Sum squared resid		0.238663
Durbin-Watson stat	1.837957	J-statistic		3.013083
Instrument rank	7	Prob(J-statistic)		0.389612
Inverted AR Roots	.43			

จากตารางที่ 4 พบว่า การเปลี่ยนแปลงของ GDP ในอดีตมีผลเชิงลบต่อการลงทุน ($p = 0.0406$) และอัตราเงินเฟ้อมีผลเชิงบวกต่อการลงทุน ($p = 0.0042$) ซึ่งอาจสะท้อนถึงการเร่งลงทุนเพื่อป้องกันมูลค่าเงินลดลง

สมรรถนะของโมเดล พบว่า $R\text{-squared} = 0.74$ (อธิบายความแปรปรวนของ LOG (INVES) ได้ 74%) Durbin-Watson = 1.84 (ใกล้เคียง 2) และ J-statistic = 3.01 ($p = 0.39$) บ่งชี้ว่าเครื่องมือที่ใช้มีความเหมาะสม

4. ผลจากการใช้เครื่องมือแบบ Two-Stage Least Squares (2SLS) สำหรับจัดการปัญหาความสัมพันธ์ภายใน (Endogeneity) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม มีการใช้ตัวแปรกำกับ (Instrumental variables) ได้แก่ ปริมาณเงิน (M2) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (EXCHANGE) มูลค่าการส่งออกสุทธิ (NETEXPORT) การลงทุน (INVES) ปริมาณเงิน (M2) เพื่อแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ภายใน พิจารณาจากค่า Prob(J-statistic) ที่ปฏิเสธสมมติฐานหลักทุกสมการ หมายความว่า ทุกสมการมีความเหมาะสมที่จะใช้ประมาณค่าได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบความผันผวนของราคาน้ำมันต่ออัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย พบว่าความผันผวนของราคาน้ำมัน 2 ปีที่ผ่านมาและปริมาณเงินของปีก่อนหน้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเงินเฟ้อซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แต่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย

จากผลการประมาณค่า สมการที่มี D_INF เป็นตัวแปรตาม พบว่า ความผันผวนของราคาน้ำมัน ($OILVOL(-2)$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราเงินเฟ้อในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 10% ($p = 0.055$) ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Cost-Push Inflation ซึ่งระบุว่า ราคาน้ำมันที่มีความผันผวนทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการปรับตัวของราคาสินค้าในภาพรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hooker (2002) และ LeBlanc and Chinn (2004) ที่ชี้ว่า ความผันผวนของราคาน้ำมันเป็นตัวแปรสำคัญที่ขับเคลื่อนอัตราเงินเฟ้อในประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนี้ ปริมาณเงิน M2 ที่เพิ่มขึ้นในอดีตมีผลกระทบเชิงบวกต่อเงินเฟ้ออย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของนโยบายการเงินในการควบคุมราคาสินค้า ในทางตรงกันข้าม $GDP(-2)$ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับเงินเฟ้อ ซึ่งอาจสะท้อนว่าในระยะยาว เศรษฐกิจที่เติบโตอย่างมั่นคงสามารถควบคุมระดับราคาสินค้าได้ดีขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบความผันผวนของราคาน้ำมันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย พบว่า ความผันผวนของราคาน้ำมันและการลงทุนของปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 และการเปลี่ยนแปลงของเงินเฟ้อปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความผันผวนของราคาน้ำมัน ($OILVOL$) มีผลเชิงบวกต่อ GDP ในระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.052$) ซึ่งอาจขัดแย้งกับทฤษฎีพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์นี้สามารถตีความได้ว่า ความผันผวนของราคาน้ำมันอาจกระตุ้นให้เกิดการส่งออกสุทธิที่เพิ่มขึ้น หรือเกิดการเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ เช่น หันไปสู่อุตสาหกรรมทดแทน หรือการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในขณะที่ $D\_INF(-1)$ มีผลกระทบเชิงลบอย่างชัดเจนต่อ GDP ($p = 0.0042$) สะท้อนถึงผลกระทบของอัตราเงินเฟ้อในอดีตต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fischer (1993) ที่กล่าวว่า เงินเฟ้อมีผลกระทบในเชิงลบต่อการ

เจริญเติบโต นอกจากนี้ การลงทุนในอดีต (INVES(-1)) ส่งผลบวกต่อ GDP อย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการลงทุนภาคเอกชนยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย

3. ผลการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุน พบว่า การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการตัดตัวแปรอัตราดอกเบี้ยออกเพื่อให้ได้สมการที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้จึงทำการคำนวณค่าใหม่ พบว่า การเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุน และการเปลี่ยนแปลงของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของปีก่อนหน้ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับการลงทุน แต่ตัวแปรทั้งคู่ส่งผลต่อการลงทุนเพียงเล็กน้อย ซึ่งอัตราเงินเฟ้อ (INF) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการลงทุนนั้น ขัดกับทฤษฎีบางแนวที่ว่าเงินเฟ้อก่อให้เกิดความไม่แน่นอนและทำให้ผู้ประกอบการชะลอการลงทุน อย่างไรก็ตาม อาจตีความได้ว่า ในบริบทของไทย นักลงทุนมีพฤติกรรม เร่งลงทุนในช่วงที่ราคาเพิ่มขึ้น เพื่อป้องกันเงินเฟ้อกัดกินมูลค่าของเงินทุนหรือกำลังซื้อในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tobin's q theory ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงของ GDP ในอดีต (D_GDP(-1)) มีผลเชิงลบ ซึ่งอาจสะท้อนความผันผวนทางเศรษฐกิจในช่วงเวลานั้นที่ทำให้การลงทุนระมัดระวังมากขึ้น

4. ผลการใช้เครื่องมือแบบ Two-Stage Least Squares (2SLS) สำหรับจัดการปัญหาความสัมพันธ์ภายใน (Endogeneity) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม มีการใช้ตัวแปรกำกับ (Instrumental variables) ได้แก่ ปริมาณเงิน (M2) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ (EXCHANGE) มูลค่าการส่งออกสุทธิ (NETEXPORT) การลงทุน (INVES) ปริมาณเงิน (M2) เพื่อแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ภายใน สอดคล้องกับค่า J-statistic ที่ได้ค่าทดสอบ J-statistic ในทุกสมการไม่แสดงนัยสำคัญ (p-value > 0.05) แสดงว่า instrumental variables ที่ใช้มีความเหมาะสม และไม่มีปัญหาเรื่อง overidentification ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การศึกษาผลกระทบของความผันผวนของราคาน้ำมันต่อภาวะเงินเฟ้อและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยใช้สมการเกี่ยวเนื่อง สรุปได้ดังนี้

1. ความเชื่อมโยงแบบพลวัตระหว่างราคาน้ำมัน เงินเฟ้อ และการเติบโตทางเศรษฐกิจ การใช้แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous Equations Model) แสดงให้เห็นว่า ความผันผวนของราคาน้ำมันมิได้ส่งผลกระทบเฉพาะต่อภาวะเงินเฟ้อเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบทางอ้อมและทางตรงต่อการเติบโตของ GDP ผ่านการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาและพฤติกรรมการลงทุน สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของกลไกการส่งผ่าน (Transmission Mechanism) ของราคาน้ำมันในระบบเศรษฐกิจแบบเปิด ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญสำหรับนักวิเคราะห์และผู้กำหนดนโยบาย

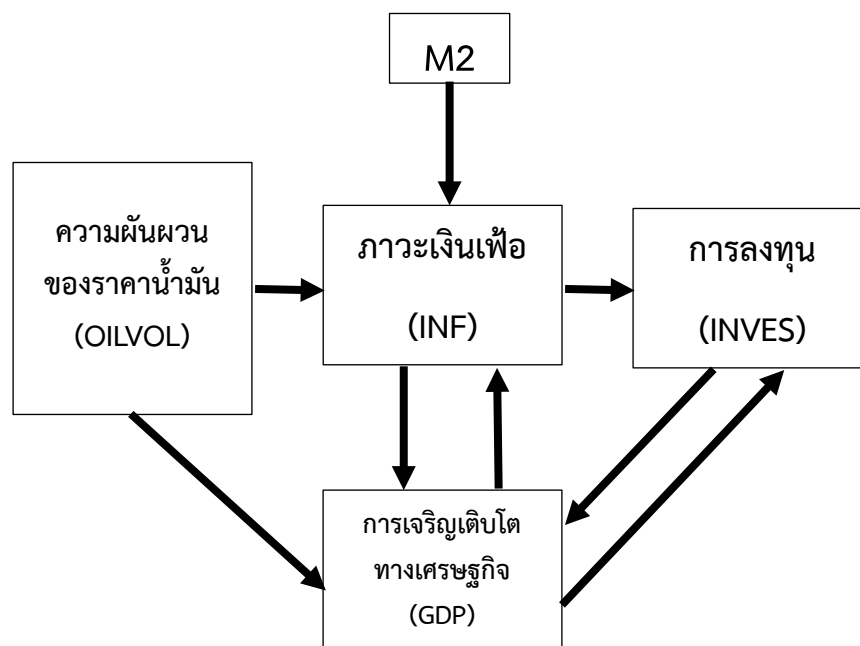
2. ความสำคัญของความผันผวน (fluctuate) มากกว่าระดับราคาน้ำมัน (Price Level) งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า “ความผันผวนของราคาน้ำมัน” ซึ่งวัดโดยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของราคาน้ำมัน มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจไทยมากกว่าความผันผวนส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนในต้นทุนพลังงาน การคาดการณ์กำไรและแนวโน้มการลงทุนซึ่งอาจส่งผลทั้งเชิงลบและเชิงบวกขึ้นกับลักษณะของเศรษฐกิจในช่วงเวลานั้น

3. การค้นพบกลไกการลงทุนเมื่อเผชิญเงินเฟ้อ (Investment Hedging Behavior) พบว่าอัตราเงินเฟ้อมีผลเชิงบวกต่อการลงทุนในรูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีแบบดั้งเดิม สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่า นักลงทุนไทยอาจ

มีพฤติกรรม “เร่งลงทุน” เพื่อป้องกันการด้อยค่าของมูลค่าเงินทุน (inflation hedging) ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมที่น่าสนใจและควรศึกษาเพิ่มเติม และสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของเงินเพื่อที่ไม่ใช่เพียง “ตัวแปรลบ” แต่สามารถกระตุ้นกิจกรรมบางประเภทในภาคเอกชนได้

4. การออกแบบนโยบายเศรษฐกิจแบบบูรณาการ งานวิจัยนี้ชี้ว่า การควบคุมเงินเฟ้อเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ หากไม่คำนึงถึง ต้นตอของความผันผวนในระบบพลังงานโลก ความเชื่อมโยงระหว่างเงินเฟ้อ การลงทุน และการเติบโต ทำให้เกิดข้อเสนอที่ว่า การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจต้องมีลักษณะ เชิงบูรณาการ (Integrated Policy Approach) ซึ่งรวมถึง การบริหารสำรองพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนพลังงานทางเลือก การสร้างเสถียรภาพของนโยบายการเงินในภาวะผันผวน

5. การประยุกต์ใช้วิธีการทางเศรษฐมิติเพื่อสะท้อนโครงสร้างเศรษฐกิจจริง การใช้ 2SLS และการทดสอบความเหมาะสมของตัวแปรแทน (Instrumental Variables) แสดงให้เห็นว่าโมเดลสมการพร้อมกันสามารถสะท้อนความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจจริงของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้จึงเป็นต้นแบบที่ดีในการประยุกต์ใช้ เทคนิคเศรษฐมิติขั้นสูงกับปัญหาเศรษฐกิจมหภาค โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งแบบจำลอง GARCH หรือ VAR เสมอไป สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 ธนาคารแห่งประเทศไทย ควรพัฒนากลไกติดตามความผันผวนของราคาน้ำมันอย่างใกล้ชิด และรวมเข้าไว้ในแบบจำลองการคาดการณ์เงินเฟ้อ
  - 1.2 กระทรวงพลังงาน ควรสนับสนุนการใช้พลังงานทางเลือก และลดการพึ่งพิงน้ำมันในภาคอุตสาหกรรมและขนส่ง เพื่อจำกัดผลกระทบจากความผันผวนของราคาพลังงาน

1.3 หน่วยงานเศรษฐกิจ ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการลงทุนในภาคการผลิตที่มีต้นทุนพลังงานต่ำหรือมีเสถียรภาพสูง เพื่อลดความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของเงินเพื่อ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลกระทบของราคาน้ำมันในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น ราคาน้ำมันที่แท้จริง (real oil price) หรือ ราคาน้ำมันดิบตามประเภท (เช่น Brent, Dubai)

2.2 ควรใช้โมเดลที่สามารถรองรับพลวัตของเวลา เช่น Vector Autoregression (VAR) หรือ GARCH model เพื่อวิเคราะห์ความผันผวนได้ลึกซึ้งขึ้น

2.3 ควรพิจารณาปัจจัยด้านนโยบายภาครัฐ และสถานการณ์โลก (เช่น ความขัดแย้งระหว่างประเทศ) ที่อาจเป็นตัวแปรเชิงโครงสร้างในระบบเศรษฐกิจไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2567). ปริมาณการนำเข้าน้ำมันดิบและวัตถุดิบ. แหล่งที่มา <https://data.doeb.go.th/dataset/s6> สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2568.
- ธนันธร มหาพรประจักษ์. (2562). ความผันผวนของราคาน้ำมันในช่วงที่ผ่านมา. แหล่งที่มา https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/Article_01Jul2019.html สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2568.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2548). ผลกระทบของราคาน้ำมันที่สูงขึ้นต่อเศรษฐกิจไทย. แหล่งที่มา https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/our-roles/monetary-policy/mpc-publication/monetary-policy-report/mpr-box/IR_2548_Q2_BOX1.pdf. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2568.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). เงินเพื่อโลก เงินเพื่อไทย และทิศทางการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารกลาง. แหล่งที่มา <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-65-1/highlight-65-1.html> สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2568.
- พงศ์นคร โภชากรณ์. (2565). ราคาน้ำมัน ดอกเบี้ย ค่าเงิน รุมเร้าเศรษฐกิจไทย. แหล่งที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/1004113> สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2568.
- รัตนา สายคณิต. (2560). หลักเศรษฐศาสตร์: มหเศรษฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สยาม โกลบอล ลูบริแคนท์. (2567). มาทำความรู้จัก กับ พลังงานน้ำมัน...พลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจ. แหล่งที่มา <http://www.sgl1.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539376603> สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2568.
- Fischer, S. (1993). The Role of Macroeconomic Factors in Growth. *Journal of Monetary Economics*, 32, 485-512.
- Hooker, M.A. (2002). Are Oil Shocks Inflationary? Asymmetric and Nonlinear Specifications versus Changes in Regime. *Journal of Money, Credit and Banking*, 34, 540-561.
- LeBlanc and Chinn (2004). Do High Oil Prices Presage Inflation? The Evidence from G-5 Countries. *SSRN Electronic Journal*, 34.

แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท
ตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4
GUIDELINES FOR MANAGEMENT OF INFORMATION SYSTEMS IN SECONDARY
SCHOOLS IN CHAINAT PROVINCE IN ACCORDANCE WITH
THE 4 PATISAMBHIDA PRINCIPLES

¹สุนิสา ปรีชும் Sunisa Preechum ²ทนง ทศไกร Thanong Thosagai

³ดิเรก ดั่งลอย Direk Duangloy

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: bbenzze@gmail.com

Article Received: May 06, 2025. Revised: June 26, 2025. Accepted: June 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเพื่อศึกษาปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จังหวัดชัยนาท จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 เสนอแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัด ชัยนาท ตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการรวบรวมข้อมูล รองลงมา ได้แก่ ด้านการตรวจสอบข้อมูลและด้านที่มีปัญหาอันดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ 2) แนวทางในการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4 ประกอบด้วย (1) ด้านการรวบรวมข้อมูล ควรมีโครงสร้างชัดเจน ใช้เทคโนโลยีช่วยลดข้อมูลซ้ำซ้อน มีระบบติดตามที่ทันสมัย และผู้บริหารสถานศึกษาควรสื่อสารด้วยภาษาที่ เข้าใจง่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการข้อมูล (2) ด้านการตรวจสอบข้อมูล ควรมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ภาษาในการสื่อสารขั้นตอนและเกณฑ์ตรวจสอบที่เข้าใจง่าย พร้อมมีระบบแจ้ง เตือนและคู่มือใช้งาน เพื่อให้ข้อมูลถูกต้อง ทันสมัย และปรับปรุงได้ตามสถานการณ์ (3) ด้านการประมวลผล ข้อมูล ควรกำหนดดัชนีที่ชัดเจน พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่จำเป็น โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรสื่อสารด้วย ภาษาที่เข้าใจง่าย และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม มีงบประมาณสนับสนุน และความ ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก (4) ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ควรวิเคราะห์เพื่อเลือกวิธีที่เหมาะสม

เข้าใจง่าย และน่าสนใจ โดยผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีและนโยบายที่สนับสนุนข้อมูลที่ต้องการ ทันสมัย พร้อมส่งเสริมความรู้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง (5) ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ควรวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่อย่างชัดเจน มีระบบที่ปลอดภัย ทันสมัย โดยผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และส่งเสริมการอบรมเพื่อพัฒนาการจัดเก็บอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารระบบสารสนเทศ, โรงเรียนมัธยมศึกษา, หลักปฏิบัติ 4

Abstract

This research article aimed to: 1) study the problems in the management of information systems in secondary schools in Chainat Province, and 2) propose guidelines for managing information systems in secondary schools in Chainat Province in accordance with the Four Patisambhidā Principles. A mixed-methods research design was employed, conducted in two phases. In Phase 1, the study investigated the problems in the management of information systems in secondary schools in Chainat Province using a quantitative approach. The sample consisted of 220 school administrators and teachers under the jurisdiction of the Uthai Thani-Chainat Secondary Educational Service Area Office. The research instrument was a five-level Likert-type questionnaire consisting of two parts. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. In Phase 2, guidelines for the management of information systems in accordance with the Four Patisambhidā Principles were proposed through qualitative research. The instrument used was a semi-structured interview with 9 key informants. Data were analyzed using content analysis.

The research found that: 1) The overall problems in the management of information systems in secondary schools in Chainat Province were found to be at a low level. When considering specific areas, the highest problem was in data collection followed by data verification and the lowest problem was in data and information storage. 2) Guidelines for managing information systems in secondary schools in Chainat Province in accordance with the Four Patisambhidā Principles were as follows: (1) Data Collection: There should be a clear structure, the use of technology to reduce data redundancy, a modern tracking system, and administrators should communicate in simple, understandable language to enhance data management efficiency. (2) Data Verification: There should be clearly assigned responsibilities, with administrators using straightforward communication to explain verification procedures and criteria, along with alert systems and user manuals to ensure data accuracy, timeliness, and adaptability to changing situations. (3) Data Processing: Clear indices should be established, personnel should be trained in essential skills, administrators should communicate simply and promote continuous learning through training, with supported budgets and collaboration with external agencies. (4) Presentation of data and information: Methods should be analyzed to select appropriate, understandable, and engaging

presentation methods, utilizing technology and policies that support accurate and updated information, along with continuous knowledge enhancement for personnel. (5) Data and Information Storage: Data should be clearly categorized, stored securely and with modern systems. Administrators should build understanding of storage objectives and promote training for effective and efficient data management.

Keywords: Management of Information Systems, Secondary Schools, Four Patisambhidā Principles

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้และความสามารถ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคคลและชาติ ความสำคัญและความจำเป็น ในการจัดการระบบบริหารและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ประโยชน์ในการสร้างความเป็นเลิศในการแข่งขัน การพัฒนาระบบบริหารและสารสนเทศใหม่เป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการวางแผนองค์กร ระบบบริหารและสารสนเทศต้องสนับสนุนแผนรวมขององค์กรทั้งหมด หน้าที่หลักของระบบบริหารและสารสนเทศคือช่วยสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรให้เข้ากับสภาพแวดล้อมธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งภายในและภายนอกองค์กร การบริหารงานประจำวันมีลักษณะที่ชัดเจน มีขั้นตอนวิธีการทำงาน ระเบียบการตัดสินใจที่ชัดเจนและระเบียบการตัดสินใจที่แน่นอน มีความลึกซึ้ง และมีรายละเอียดที่มากในการจัดทำระบบบริหารและสารสนเทศที่สนับสนุนการจัดการในระดับต้น จะช่วยให้การทำงานในระดับต่างๆ เกิดความคล่องตัว และให้องค์กรสามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในการตัดสินใจและวางแผนในระยะสั้นอย่างมีประสิทธิภาพและดีที่สุด (สิริชัย ดีเลิศ, 2558)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา และยอมรับว่าเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารและการเรียนการสอน โดยมีแนวโน้มว่าจะมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการจัดการการเรียนการสอนทั้งในโรงเรียนและนอกระบบ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะเทคโนโลยีสื่อสารและสื่อสารสนเทศ จะช่วยลดเวลาในการค้นหาข้อมูลและเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและตัดสินใจอย่างเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดที่เป็นไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2545)

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายการพัฒนาการบริหารจัดการให้มีการปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวางแผนระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและระบบเครือข่ายสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ และสามารถเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารถึงกันได้ทุกระดับปรับปรุงกระบวนการการบริหาร การประชาสัมพันธ์ทุกระดับได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบวิธีหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เพื่อช่วยและสนับสนุนในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการดำเนินงานด้านต่างๆ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการบริหารงานทั้งในและนอกระบบสถานศึกษาให้บุคลากรทางการศึกษาสามารถดำเนินงาน และขับเคลื่อนองค์กรหรือสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ระบบสารสนเทศทางการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง นอกจากจะใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน และประกอบการตัดสินใจแล้ว ยังนำไปสู่การพัฒนาแนวความคิดและสร้างทางเลือกใหม่ๆ ในการดำเนินงานต่างๆ ด้วย และกระทรวงศึกษาธิการ มีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษา คำนึงว่าให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ระดมสรรพกำลัง การใช้ยุทธศาสตร์และกระบวนการที่หลากหลาย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งกับการดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่ทุกฝ่ายตระหนักและยอมรับว่าเป็นปัจจัยของการพัฒนา คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ศักยภาพของปัจจัยดังกล่าวมีบทบาทสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา คำนึงว่า ทั้งในระบบและนอกระบบ การสร้างเครือข่ายระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อเรียกใช้และแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ เพื่อกำหนดนโยบาย การบริหาร การตัดสินใจ ตลอดจนพัฒนาสื่อการสอนและการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนการสอนล้วนเกิดจากศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งสิ้น (กรมวิชาการ, 2545)

โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาส่วนกลางด้วยเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ การจัดการมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ซึ่งตามรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2565 โดยกลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องตรงกันถึงจุดที่โรงเรียนควรพัฒนาในมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ คือ ระบบสารสนเทศยังไม่มีประสิทธิภาพ ควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ ควรพัฒนาระบบบริหารและการจัดการข้อมูลสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในรูปแบบ Big Data โรงเรียนมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้โดยบริการ Wireless network ควรมีการจัดระบบการบริการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท, 2565)

หลักปฏิสัมพันธ์ เป็นธรรมที่เกิดพร้อมกับบรรทัดธรรมค เป็นคุณ เครื่องให้อาจอภาของพระอรหันต์ เช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอัญญาโกณฑัญญะ พระสารีบุตร พระมหาโกณฑัญญะ เป็นต้น (พระภิกษุสงฆ์ 21/172/216) ประกอบด้วย 1) อัตตปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในอรรถ มีความแตกฉานในเนื้อหา ในความหมาย รู้จริง เข้าใจจริง หัดตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบตัวเอง 2) ธัมมปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในธรรม จับประเด็นได้ จับจุดของเรื่องได้ แตกฉานในตัวหลักตัวประเด็น 3) นิรุตติปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในนิรุตติ คือ ภาษา ปัญญาแตกฉานในการใช้ภาษา สื่อภาษา สื่อความให้ผู้ฟังเข้าใจได้ 4) ปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในปฏิภาณ เอาข้อมูลทั้งหลายมาเชื่อมโยงกันได้ สร้างเป็นความรู้ใหม่ ใช้แก้ปัญหาได้ตรงตามสถานการณ์ คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ สองข้อแรกใช้ในการรับข้อมูลข่าวสารเข้ามา ส่วนสองข้อหลังเป็นการนำข้อมูลข่าวสารนั้นไปใช้ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562) ดังนั้น หลักปฏิสัมพันธ์ 4 จึงเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมกับการบริหารระบบสารสนเทศ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ให้เกิดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4 เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและ

แนวทางให้ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้วางแผนเพื่อแก้ปัญหา ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท
  2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท
- ตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเป็นการแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ทั้ง 13 โรงเรียน จำนวน 512 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครู จำนวน 499 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท จำนวน 220 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครู จำนวน 214 คน จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970) โดยเทียบสัดส่วนและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ที่มีคุณวุฒิขั้นเอกขึ้นไป จำนวน 3 รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูผู้รับผิดชอบงานระบบสารสนเทศ โรงเรียน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์ และผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศ จากเอกสาร บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ 2) ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องสภาพการบริหารระบบสารสนเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำร่างแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการหาดัชนี (index of congruence: IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.5 ถึง 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 5 โรงเรียน ที่ไม่ใช่ประชากร รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 6) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 220 ชุด แจกกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้บริหารสถานศึกษาและครู ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ Check list ตอนที่ 2 ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเกิร์ต ซึ่งแต่ละคำถามจะมีคำตอบเป็นตัวเลือก 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์ระดับความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาและการอ้างอิงคำพูดบุคคล

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท โดยภาพรวมพบว่า ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาอันดับสูงสุดได้แก่ ด้านการรวบรวมข้อมูล รองลงมา ได้แก่ ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และด้านที่มีปัญหาอันดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท โดยภาพรวม

ที่	ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียน มัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท	ระดับปัญหา			ลำดับที่
		$\bar{X}$	SD	แปลผล	
1	การรวบรวมข้อมูล	2.11	0.92	น้อย	1
2	การตรวจสอบข้อมูล	2.03	0.85	น้อย	2
3	การประมวลผลข้อมูล	1.94	0.88	น้อย	3
4	การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ	1.83	0.73	น้อย	4
5	การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ	1.79	0.66	น้อย	5
รวมเฉลี่ย		1.93	0.80	น้อย	

2. แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ตามหลักปฏิสัมพันธ์

2.1 ด้านการรวบรวมข้อมูล

1. สถานศึกษามีข้อมูลที่ต้องการจัดเก็บ มีปริมาณมากเกินไป แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูลแต่ละประเภทให้ชัดเจนว่าข้อมูลนั้นจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร และมีความจำเป็นต่อการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างไร เพื่อป้องกันการจัดเก็บข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่จำเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ตรงประเด็น และไม่ซับซ้อนในการสื่อสาร

เกี่ยวกับข้อมูล เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกันและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการออกแบบโครงสร้างข้อมูลให้เป็นระบบ ระเบียบ และสอดคล้องกับหลักการจัดเก็บข้อมูลที่ดี ใช้ฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บและจัดการข้อมูลจำนวนมาก กำหนดประเภทข้อมูลให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ตรงประเด็น และไม่ซับซ้อน ทำให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนสามารถดำเนินงานด้านข้อมูลสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูล เพื่อลดปริมาณข้อมูลที่ไม่จำเป็น และจัดทำคู่มือการใช้งานระบบจัดเก็บข้อมูลให้เข้าใจง่ายและครอบคลุมทุกขั้นตอน เพื่อให้บุคลากรสามารถใช้งานระบบได้อย่างถูกต้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้การจัดการข้อมูลเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

2. สถานศึกษามีข้อมูลที่เก็บไม่ครอบคลุมกระบวนการในการบริหารงานการจัดการศึกษาของโรงเรียน แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์กระบวนการบริหารงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างละเอียด เพื่อระบุข้อมูลที่จำเป็นในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตาม ประเมินผล ไปจนถึงการปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกัน ลดความคลาดเคลื่อนในการดำเนินงาน และสามารถปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรออกแบบระบบจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ ระเบียบ และสอดคล้องกับหลักการจัดเก็บข้อมูลที่ดี เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหา จัดการ และนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ เพื่อเพิ่มความสะดวกและรวดเร็วในการจัดเก็บข้อมูล การจัดตั้งมาตรฐานการจัดเก็บช่วยให้ทุกฝ่ายปฏิบัติตามแนวทางเดียวกัน ทำให้ข้อมูลมีคุณภาพและพร้อมใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามแนวทางได้อย่างถูกต้อง (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจแก่บุคลากรในเรื่องการจัดเก็บข้อมูล โดยการจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจถึงหลักการจัดเก็บข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการบริหารงานของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดทำคู่มือการใช้งานระบบจัดเก็บข้อมูลที่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเข้าสู่ระบบ การบันทึกข้อมูล การค้นหา ไปจนถึงการจัดเก็บสำรองข้อมูล เพื่อให้ครูและบุคลากรทุกคนสามารถเข้าใจได้แม้ไม่มีพื้นฐานทางเทคนิค เป็นการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจร่วมกันภายในองค์กร

3. สถานศึกษาขาดการติดตามการรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแผนการติดตามและประเมินผลการรวบรวมข้อมูลอย่างชัดเจน โดยระบุความถี่ในการติดตาม โดยรายงานควรมีรูปแบบที่เข้าใจง่าย สื่อสารเนื้อหาอย่างตรงประเด็น และครอบคลุมข้อค้นพบ ปัญหา แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ไม่เกิดความสับสน และสามารถนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ได้จริง (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างระบบการแจ้งเตือนและติดตามข้อมูลแบบอัตโนมัติ โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ ระบบเหล่านี้จะช่วยให้บุคลากรสามารถติดตาม ตรวจสอบ และเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำ เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้งานได้อย่างถูกต้องและมั่นใจ (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการติดตามและปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ข้อมูลที่ใช้ในการบริหารจัดการมีความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกฝ่ายเห็นคุณค่าและพร้อมมีส่วนร่วม ซึ่งการสื่อสารควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ตรงประเด็น และไม่ซับซ้อน จะช่วยให้บุคลากรเข้าใจระบบสารสนเทศมากขึ้นและสามารถใช้งานได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและพัฒนากระบวนการของโรงเรียนอย่างยั่งยืน

2.2 ด้านการตรวจสอบข้อมูล

1. สถานศึกษาไม่มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูลอย่างชัดเจน โดยระบุบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละคนให้เหมาะสมกับประเภทของข้อมูล เพื่อให้การตรวจสอบข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยจัดทำคู่มือการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ทุกคนสามารถเรียนรู้และทำตามได้ โดยไม่เกิดความสับสน (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างระบบการตรวจสอบข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นระบบ โดยกำหนดขั้นตอน วิธีการ และเกณฑ์การตรวจสอบไว้อย่างเป็นลำดับ เพื่อให้การตรวจสอบข้อมูลในแต่ละประเภทมีความเป็นมาตรฐานและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ เมื่อพบข้อมูลที่ผิดพลาดหรือขัดแย้งกัน (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสร้างวัฒนธรรมการตรวจสอบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องถึงขั้นตอน วิธีการ และหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน และสามารถใช้งานได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. สถานศึกษาไม่มีขั้นตอนการติดตาม ตรวจสอบข้อมูลอย่างเป็นระบบ แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนการติดตามและตรวจสอบข้อมูลอย่างชัดเจน และมีระบบที่เป็นแบบแผน โดยควรระบุความถี่ในการตรวจสอบ วิธีการตรวจสอบ และเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินข้อมูล โดยจัดทำคู่มือการติดตามและตรวจสอบข้อมูลที่อธิบายขั้นตอนอย่างชัดเจน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างระบบการแจ้งเตือนและติดตามตรวจสอบข้อมูลแบบอัตโนมัติ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถติดตามและตรวจสอบข้อมูลแบบเรียลไทม์ ระบบเหล่านี้จะช่วยให้อุปกรณ์สามารถติดตามข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการติดตามและตรวจสอบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ โดยเริ่มต้นจากการจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการติดตามและตรวจสอบข้อมูลอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้อุปกรณ์มีความเข้าใจร่วมกันและเห็นความสำคัญของการตรวจสอบข้อมูลในแต่ละขั้นตอนของการทำงาน เพื่อให้การติดตามตรวจสอบข้อมูลเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

3. สถานศึกษาไม่มีเกณฑ์การตรวจสอบข้อมูลที่ชัดเจน แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์การตรวจสอบข้อมูลให้ชัดเจนและเป็นมาตรฐาน โดยระบุเกณฑ์ต่างๆ เช่น ความถูกต้อง ความครบถ้วน ความสอดคล้อง และความน่าเชื่อถือ เพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการตรวจสอบข้อมูลแต่ละประเภทอย่างชัดเจน โดยจัดทำคู่มือการตรวจสอบข้อมูลที่อธิบายเกณฑ์วิธีการตรวจสอบ และวิธีการตัดสินใจ เพื่อให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ได้อย่างถูกต้องและมีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการตรวจสอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างระบบการตรวจสอบข้อมูลที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่อง โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ซึ่งช่วยให้สามารถแก้ไขข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ลดความผิดพลาดในการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบข้อมูล เป็นการผสมผสานแนวทางการจัดการข้อมูลที่ดีเข้ากับการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างระบบตรวจสอบข้อมูลที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้อย่างยืดหยุ่น (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการตรวจสอบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงบทบาทของตนในการดูแลคุณภาพของข้อมูล ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลไม่ใช่เพียงแค่การตรวจสอบข้อมูลครั้ง

เดียว แต่ยังรวมถึงการตรวจสอบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอและมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกคน เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

2.3 ด้านการประมวลผลข้อมูล

1. สถานศึกษาไม่มีการจัดทำดัชนีข้อมูลทางการศึกษาที่จำเป็นของสถานศึกษาไว้ แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดดัชนีข้อมูลทางการศึกษาที่จำเป็นและเป็นมาตรฐานอย่างชัดเจน โดยระบุประเภทของดัชนีข้อมูลที่ควรจัดเก็บและนำไปใช้ ช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรสามารถเข้าใจเป้าหมายของการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลแต่ละประเภทได้ชัดเจนมากขึ้น จะนำไปสู่การวิเคราะห์และพัฒนาโรงเรียนได้อย่างตรงจุด นอกจากนี้ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้ดัชนีข้อมูลเพื่ออธิบายความหมาย วิธีการวัด และแนวทางการนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้สามารถนำดัชนีข้อมูลไปใช้ในการวางแผน พัฒนา และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกัน และสามารถเข้าถึงและใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างระบบการประมวลผลข้อมูลที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่อง โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ และสามารถตรวจสอบข้อมูลที่ผิดพลาดได้ทันทีผ่านระบบแจ้งเตือน เปรียบเทียบผลย้อนหลัง และแจ้งเตือนเมื่อผลลัพธ์ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยจัดทำรายงานสรุปผลการประมวลผลข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวิเคราะห์แนวโน้ม วางแผนการพัฒนา และปรับปรุงดัชนีข้อมูลให้สอดคล้องกับสภาพจริงและเป้าหมายของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสร้างวัฒนธรรมการใช้ดัชนีข้อมูลทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการใช้และวิเคราะห์ข้อมูล อบรมให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจัดทำคู่มือหรือแผ่นพับที่อธิบายศัพท์เฉพาะทางที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้บุคลากรทุกระดับสามารถเข้าถึงและเข้าใจข้อมูลได้เท่าเทียมกัน เพื่อให้การประมวลผลข้อมูลมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

2. บุคลากรในสถานศึกษาไม่ได้รับการฝึกอบรมหรือการพัฒนาด้านการประมวลผลข้อมูล แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรด้านการประมวลผลข้อมูลอย่างชัดเจนและเป็นระบบ ควรระบุวิธีการฝึกอบรมให้หลากหลาย เพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาในการอบรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและเวลาปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรมีความรู้และทักษะในการประมวลผลข้อมูล สามารถใช้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง มีมาตรฐานเดียวกัน (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างระบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ การศึกษาดูงาน เป็นการเรียนรู้จากต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ จะช่วยให้บุคลากรได้รับประสบการณ์จริง เพื่อการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจและการพัฒนางานภายในองค์กร โดยเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องผ่านการจัดอบรมเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ เพื่อสร้างแรงจูงใจและความร่วมมือจากบุคลากร เพื่อให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของข้อมูล และเห็นคุณค่าของการใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การประมวลผลข้อมูลเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจและการพัฒนาสถานศึกษา

3. สถานศึกษาขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการประมวลผลข้อมูล แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อจ้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประมวลผลข้อมูล ควรกำหนดตำแหน่งงานให้ชัดเจน พร้อมค่าตอบแทนที่เหมาะสม เพื่อ

ดึงดูดและรักษาบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทางให้เข้ามาทำงานอย่างต่อเนื่อง (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่มีอยู่ให้มีความเชี่ยวชาญด้านการประมวลผลข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลภายในสถานศึกษา รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เข้าใจแนวโน้มและปัญหาที่เกิดขึ้น การอบรมและพัฒนาความรู้ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรสามารถปรับตัวกับเทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันเหตุการณ์ (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอความร่วมมือในการให้คำปรึกษา ร่วมกับบุคลากรจากหน่วยงานภายนอก เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรของสถานศึกษาได้เรียนรู้เทคนิคใหม่ๆ โดยสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ

1. สถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของการนำข้อมูล และสารสนเทศไปใช้ในการบริหารงานในด้านต่างๆ ของสถานศึกษา แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรเห็นความสำคัญและเข้าใจประโยชน์ของการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการบริหารงาน โดยจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในงานต่าง ๆ การใช้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยจะช่วยให้การบริหารมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างตรงจุด เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางแก้ไขที่ชัดเจน เพื่อให้การใช้ข้อมูลและสารสนเทศเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานของสถานศึกษา (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงให้บุคลากรเห็นถึงผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมจากการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการบริหารงาน เพื่อสะท้อนผลลัพธ์และแนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจน พร้อมสื่อสารโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายไปยังบุคลากรทุกระดับ เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ข้อมูลในการบริหารงาน (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการบริหารงาน โดยเริ่มจากการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้ข้อมูลที่ชัดเจน พร้อมกับจัดให้มีระบบการเข้าถึงและใช้งานข้อมูลที่ง่าย สะดวก และปลอดภัย นอกจากนี้ควรมีการประชุมที่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมเสนอแนวคิดในการใช้ข้อมูล ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ทุกคนคิดอย่างเป็นระบบ และใช้ข้อมูลในการหาคำตอบ จะช่วยให้บุคลากรทุกระดับเกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญของข้อมูล และพร้อมใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

2. สถานศึกษาขาดรูปแบบ / วิธีการนำเสนอที่หลากหลายเพื่อให้น่าสนใจและเข้าใจง่าย แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเลือกวิธีการนำเสนอข้อมูลให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลและกลุ่มเป้าหมาย โดยวิเคราะห์ก่อนว่าข้อมูลที่ต้องการนำเสนอเป็นข้อมูลเชิงสถิติ ข้อมูลเปรียบเทียบ หรือข้อมูลที่ต้องการอธิบายกระบวนการ จากนั้นจึงเลือกรูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสม ควรใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ตรงประเด็น และไม่ซับซ้อน เพื่อให้ข้อมูลที่นำเสนอสามารถเข้าใจได้ทันที และนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจหรือปรับปรุงการทำงานได้อย่างถูกต้อง (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนำเสนอข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและก็น่าสนใจในการสื่อสารข้อมูลภายในโรงเรียน ควรเลือกใช้เครื่องมือและสื่อที่เหมาะสมกับบริบทของข้อมูลและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะอย่างรวดเร็วและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้น รวมทั้งจัดอบรมให้บุคลากร โดยสร้างพื้นที่หรือช่องทางสื่อสารที่เป็นระบบ เพื่อปรับปรุงการใช้เทคโนโลยีให้ดียิ่งขึ้น (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศที่สร้างสรรค์และมีส่วนร่วม โดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกระดับ มีบทบาทในการออกแบบ สื่อสาร และแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

การเรียนการสอน และการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีจินตนาการและประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนบุคลากรในการพัฒนาทักษะด้านนี้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้การสื่อสารในองค์กรมีประสิทธิภาพ และขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนด้วยข้อมูลที่เข้าใจง่ายและน่าเชื่อถือ

3. สถานศึกษาขาดการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและแนวทางในการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย โดยระบุมิติในการปรับปรุงข้อมูล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบและตรวจสอบได้ง่าย จะช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษามีความทันสมัยและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในความสำคัญของคุณค่าของข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ผ่านการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจแก่บุคลากรเกี่ยวกับความสำคัญของการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย โดยการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและวิธีการปรับปรุงข้อมูล ตลอดจนการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญของการปรับปรุงข้อมูลที่ทันสมัยและถูกต้อง เพื่อให้บุคลากรทุกคนเข้าใจและเห็นคุณค่าของการรักษาความถูกต้องและทันสมัยของข้อมูล โดยมีการกำหนดมาตรฐานการปรับปรุงข้อมูลและการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปรับปรุงข้อมูลนั้นเป็นไปอย่างมีคุณภาพและทันสมัยอยู่เสมอ (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการนำเสนอข้อมูลแบบเรียลไทม์ โดยการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรสามารถติดตามข้อมูลสำคัญอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การตัดสินใจที่เร็วและแม่นยำ ซึ่งการนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการนำเสนอข้อมูลช่วยให้การสื่อสารภายในสถานศึกษาเป็นไปอย่างทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

2.5 ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ

1. บุคลากรในสถานศึกษาไม่มีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บข้อมูล แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจแก่บุคลากรเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้ทุกคนเข้าใจถึงความสำคัญและคุณค่าของการมีข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน ควรกำหนดแนวทางการจัดเก็บข้อมูลที่เหมาะสมและมีระบบ เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและพร้อมใช้งานเสมอ (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูลแต่ละประเภทให้ชัดเจน เพื่อให้ทราบว่าข้อมูลเหล่านั้นจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร และจะช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพแค่ไหน การกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่จะจัดเก็บอย่างชัดเจนจะช่วยป้องกันการเก็บข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่จำเป็น ทำให้การจัดเก็บข้อมูลมีความคุ้มค่าและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารจัดการในโรงเรียน จัดทำคู่มือการจัดเก็บข้อมูลที่อธิบายถึงวัตถุประสงค์และวิธีการจัดเก็บข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อให้บุคลากรทุกคนเข้าใจถึงข้อมูลที่ต้องจัดเก็บ และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำระบบการเข้าถึงและใช้งานข้อมูลที่สะดวกและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง โดยการออกแบบระบบให้ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน และเหมาะสมกับประเภทของข้อมูลที่ต้องการเข้าถึง และควรกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคล เพื่อให้บุคลากรเข้าใจถึงวิธีการใช้งานระบบอย่างถูกต้อง

2. สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศไม่เป็นระบบ โดยไม่มีการจำแนกเป็นหมวดหมู่ / ประเภทของข้อมูลและสารสนเทศแต่ละประเภทไว้อย่างชัดเจน แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ประเภทของข้อมูลและสารสนเทศที่โรงเรียนจัดเก็บ และกำหนดหมวดหมู่ให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดการและเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดรหัสหรือสัญลักษณ์ในการจำแนกประเภท

ของข้อมูลจะช่วยให้การจัดเก็บข้อมูลเป็นระเบียบ และสามารถค้นหาข้อมูลได้ง่าย นอกจากนี้ควรจัดทำคู่มือการจำแนกประเภทของข้อมูลและสารสนเทศอย่างชัดเจน เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องและเข้าใจในหลักการเดียวกัน (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรออกแบบระบบจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศให้เป็นระบบระเบียบ และสอดคล้องกับหลักการจัดเก็บข้อมูลที่ดี โดยการเลือกใช้ฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บและจัดการข้อมูลเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีความแม่นยำ การจัดเก็บข้อมูลต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้ทุกคนในองค์กรปฏิบัติตามในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และสามารถเข้าถึงได้ง่ายในทุกละดับที่ต้องการ (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจแก่บุคลากร โดยการจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรมีความเข้าใจที่ชัดเจนในกระบวนการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระเบียบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้กระบวนการจัดการข้อมูลเป็นไปอย่างมีระเบียบ และมีความชัดเจนในการรับผิดชอบ รวมถึงการถ่ายทอดความรู้และทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูล จะช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ปัญหาหรือจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

3. สถานศึกษาไม่มีสถานที่ที่ใช้เป็นแหล่งในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศที่เหมาะสม แนวทาง (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดสถานที่จัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศให้เหมาะสมกับประเภทของข้อมูล ควรให้สถานที่จัดเก็บมีความปลอดภัย และเป็นระเบียบ เพื่อรักษาคุณภาพและความปลอดภัยของข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ข้อมูลมีความปลอดภัยและพร้อมใช้งานได้อย่างเต็มที่ (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลลดภาระและความยุ่งยากในการจัดการข้อมูลภายในสถานศึกษา (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดมาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศอย่างชัดเจน ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลแต่ละประเภท เพื่อให้ทุกข้อมูลและสารสนเทศสามารถจัดการได้อย่างมีระเบียบและสามารถเข้าถึงได้ง่าย ควรจัดทำคู่มือการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศเพื่อให้บุคลากรทุกคนปฏิบัติตามแนวทางเดียวกัน โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและชัดเจนในการสื่อสาร การกำหนดมาตรฐานดังกล่าวจะช่วยให้การจัดเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่มีความซ้ำซ้อนหรือล้าสมัย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท พบว่าปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลและพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง หรือการส่งเสริมให้บุคลากรทั่วไป มีความเข้าใจและทักษะพื้นฐานในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งในด้านนโยบาย คำแนะนำ และการฝึกอบรม ก็อาจเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐริดา บัณฑุกาญจน์ (2559) ที่พบว่า ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนราชดำริ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย

ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ด้านการรวบรวมข้อมูล อยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การที่โรงเรียนเห็นคุณค่าของข้อมูลทำให้มีการวางแผนและดำเนินการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการจัดเก็บอย่างชัดเจน หรือการจัดทำคู่มือและแนวปฏิบัติในการรวบรวมข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรัตน์ สงวนนาม (2553) ที่พบว่า ปัญหาการจัดการระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล อยู่ในระดับน้อย

ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ด้านการตรวจสอบข้อมูล อยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการตรวจสอบและจัดการข้อมูล ทำให้บุคลากรมีแนวทางในการดำเนินงานที่เป็นระบบและมีมาตรฐาน ทำให้สามารถดำเนินงานด้านการตรวจสอบได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชรีดา บัณฑุกาญจน์ (2559) ที่พบว่า ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนราชดำริ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการตรวจสอบข้อมูลโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับน้อย

ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ด้านการประมวลผลข้อมูล อยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีระบบสารสนเทศที่มีเสถียรภาพและได้รับการพัฒนาให้สามารถรองรับปริมาณข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ทำให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ สุทธิอาจ (2556) ที่พบว่า ปัญหาการดำเนินงานจัดทำระบบสารสนเทศงานวิชาการโรงเรียนตามความคิดเห็นผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและครูผู้รับผิดชอบการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการ โรงเรียนเอกชนในจังหวัดสกลนคร ด้านการประมวลผลข้อมูล อยู่ในระดับน้อย

ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ อยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีระบบสารสนเทศที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและเข้าใจง่าย ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ช่วยให้บุคลากรสามารถดึงข้อมูลที่จำเป็นและนำเสนอในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้ใช้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ทำให้สามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งช่วยลดภาระของบุคลากรในการประมวลผลและนำเสนอข้อมูลอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของดารุณี วีระขานนท์ (2549) ที่พบว่า ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ด้านการนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ อยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีระบบสารสนเทศที่ได้รับการออกแบบมาให้สามารถจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีความปลอดภัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ทำให้บุคลากรสามารถดำเนินการจัดเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความผิดพลาด และช่วยให้สามารถเรียกใช้ข้อมูลได้อย่างแม่นยำและตรงตามความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของยอดชาย กองทอง (2556) ที่พบว่า ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์ สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ อยู่ในระดับน้อย

2. ผลการเสนอแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4 ซึ่งการนำหลักปฏิสัมพันธ์ 4 มาบูรณาการในการวิจัยครั้งนี้มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะเป็นการบูรณาการหลักพุทธปัญญาเข้ากับการบริหารจัดการสมัยใหม่ ทำให้เกิดมุมมองที่ลึกซึ้งและครอบคลุมมากกว่าการมองในมิติทางเทคนิคเพียงอย่างเดียว การนำหลักปฏิสัมพันธ์ 4 หรือ "ปัญญาแตกฉาน 4 ประการ" มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศ (Information Systems Management) ช่วยให้เห็นภาพรวมของปัญหาและแนวทางแก้ไขได้อย่างเป็นระบบและรอบด้าน สอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน และคณะ (2567) ที่พบว่า การส่งเสริมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย คือ หลักปฏิสัมพันธ์เป็นหลักสำคัญสำหรับยุคข่าวสารข้อมูล และสามารถนำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำได้ และสอดคล้องกับการวิจัยของไชยโพธิ์ ร่มโพธิ์, พระครูภาวนาวิมลจิตต และพระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน (2568) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขันในบริบทของโลกยุคใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) อัธยาศัยปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในอรรถ มีความแตกฉานในเนื้อหา ในความหมาย รู้จริง เข้าใจจริง หัดตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบตัวเอง 2) ธัมมปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในธรรม จับประเด็นได้ จับจุดของเรื่องได้ แยกแยะในตัวหลักตัวประเด็น 3) นิรุตติปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในนิรุตติ คือ ภาษา ปัญญาแตกฉานในการใช้ภาษา สื่อภาษา สื่อความให้ผู้ฟังเข้าใจได้ 4) ปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในปฏิภาณ เอาข้อมูลทั้งหลายมาเชื่อมโยงกันได้ สร้างเป็นความรู้ใหม่ ใช้แก้ปัญหาได้ตรงตามสถานการณ์ คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ สองข้อแรกใช้ในการรับข้อมูลข่าวสารเข้ามา ส่วนสองข้อหลังเป็นการนำข้อมูลข่าวสารนั้นไปใช้ เป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล โดยหลักปฏิสัมพันธ์ 4 เป็นปัญญาชุดที่ทำให้ผู้บริหารปฏิบัติต่อข้อมูลข่าวสารได้อย่างถูกต้องและเท่าทันในยุคดิจิทัล หากผู้บริหารมีปัญญาชุดนี้ครบ 4 อย่าง จะเป็นผู้พร้อมที่จะทำงานข่าวสารข้อมูลได้และอยู่ในสังคมดิจิทัลได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้การปฏิบัติงานบริหารสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ผลการวิจัยในรายด้านที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการรวบรวมข้อมูล ควรมีการประชุมเพื่อวางแผนและออกแบบโครงสร้างอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงปริมาณและความครอบคลุมของข้อมูล พร้อมการติดตามอย่างต่อเนื่องและสร้างระบบแจ้งเตือนให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน ควรกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตข้อมูลให้ชัดเจน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อลดข้อมูลที่ไม่จำเป็น และวิเคราะห์กระบวนการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของสมทรง หนองนา (2550) ที่พบว่า แนวทางการรวบรวมข้อมูล คือ การประชุมวางแผน สร้างหรือจัดหาเครื่องมือ กำหนดบุคลากร รับผิดชอบ แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับ ติดตามการดำเนินการ

ด้านการตรวจสอบข้อมูล ควรกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีขั้นตอนการติดตามตรวจสอบที่เป็นระบบ และเกณฑ์การตรวจสอบที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัศกมล ชินวงศ์ (2548) ที่พบว่า ในขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูล กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูล ลักษณะของข้อมูลที่ได้จึงเป็นปัจจุบัน ถูกต้อง ทันเหตุการณ์ และเชื่อถือได้

ด้านการประมวลผลข้อมูล ควรกำหนดดัชนีข้อมูลทางการศึกษาให้ชัดเจน และพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญ โดยกำหนดมาตรฐานและจัดอบรมให้บุคลากร เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของชาติชาย หนะขว้าง (2558) ที่พบว่า แนวทางการจัดการระบบ

เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา ด้านการประมวลผลข้อมูล ควรจัดอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้และทักษะแก่บุคลากรในเรื่องการประมวลผลข้อมูล

ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ควรวิเคราะห์ข้อมูลในการเลือกวิธีนำเสนอที่เหมาะสม รวมทั้งสร้างความตระหนักในการใช้ข้อมูล นำเสนอข้อมูลอย่างน่าสนใจและเข้าใจง่าย เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญภา สุขเสริม และเพ็ญแข ภูผายาง (2567) ที่พบว่า แนวทางด้านการนำข้อมูลไปใช้ มีงบประมาณในการสนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างเพียงพอ ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศและจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น แผ่นพับ ป้ายนิเทศ เอกสารหรือผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มีการนำเสนอข้อมูลที่ง่ายต่อความเข้าใจและนำไปใช้ในรูปแบบต่างๆ เช่น ตาราง กราฟร้อยละหรือแผนภูมิต่างๆ

ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ควรวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ข้อมูลให้ชัดเจน และสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยจัดหาสถานที่เก็บข้อมูลที่เหมาะสม กำหนดสถานที่และมาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลเพื่อความปลอดภัยและทันสมัยของข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริภา แก้วกามา (2557) ที่พบว่า ควรมีการวางแผนการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นไปตามสภาพและระยะเวลาของข้อมูลแต่ละประเภทนอกจากนี้ควรจัดอบรมบุคลากรที่ปฏิบัติงานสารสนเทศในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถและเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4 โดยสรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4 สามารถดำเนินการได้โดยมีขั้นตอนและกิจกรรมดังต่อไปนี้

กระบวนการที่ 1 อธิบายปัญหาของการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรวบรวมข้อมูล 2) ด้านการตรวจสอบข้อมูล 3) ด้านการประมวลผลข้อมูล 4) ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และ 5) ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อสร้างแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา

กระบวนการที่ 2 เป็นการใช้หลักปฏิสัมพันธ์ 4 เป็นตัวกำกับในการสร้างแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้าง แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการรวบรวมข้อมูล ในการบริหารระบบสารสนเทศ ด้านการรวบรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยการวางแผนและการจัดการอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงปริมาณข้อมูลที่เหมาะสม ครอบคลุมของข้อมูลต่อกระบวนการบริหารงาน และการติดตามข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างเต็มที่

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักอัตถปฏิสัมพันธ์ และธัมมปฏิสัมพันธ์ มาใช้ในการแก้ไขปัญหา ปริมาณข้อมูลที่มีมากเกินไป โดยกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตข้อมูลให้ชัดเจน ออกแบบโครงสร้างข้อมูลให้เป็นระบบ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูล เพื่อลดปริมาณข้อมูลที่ไม่จำเป็นและเพิ่ม ประสิทธิภาพในการจัดเก็บ สำหรับการแก้ไขปัญหาข้อมูลไม่ครอบคลุมกระบวนการบริหารงาน

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักธัมมปฏิสัมพันธ์ และนิรุตติปฏิสัมพันธ์ โดยวิเคราะห์กระบวนการ บริหารงานอย่างละเอียด ออกแบบระบบจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และสร้างความตระหนักและความ เข้าใจแก่บุคลากร เพื่อให้ข้อมูลที่จัดเก็บครอบคลุมทุกด้านและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ในส่วน ของการแก้ไขปัญหาการขาดการติดตามข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักปฏิสัมพันธ์ โดยกำหนดแผนการติดตามข้อมูลอย่างชัดเจน สร้างระบบการแจ้งเตือนและติดตามข้อมูลแบบอัตโนมัติ และสร้างวัฒนธรรมการติดตามและปรับปรุงข้อมูล อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

2. ด้านการตรวจสอบข้อมูล ในการบริหารระบบสารสนเทศ ด้านการตรวจสอบข้อมูลที่มี ประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยการกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน การมีขั้นตอนการติดตามตรวจสอบที่เป็น ระบบ และการกำหนดเกณฑ์การตรวจสอบที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างเต็มที่

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักอัตถปฏิสัมพันธ์ ในการแก้ไขปัญหาการขาดผู้รับผิดชอบในการ ตรวจสอบข้อมูล โดยกำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูลอย่างชัดเจน ระบุบทบาทหน้าที่และความ รับผิดชอบ กำหนดคุณสมบัติของผู้รับผิดชอบ และจัดทำคู่มือการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ผู้รับผิดชอบสามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับการแก้ไขปัญหาการขาดขั้นตอนการติดตาม ตรวจสอบข้อมูลที่เป็นระบบ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักธัมมปฏิสัมพันธ์ โดยกำหนดขั้นตอนการติดตามตรวจสอบข้อมูล อย่างชัดเจน ระบุความถี่ วิธีการ และเกณฑ์การตรวจสอบ จัดทำคู่มือการติดตามตรวจสอบข้อมูล และสร้าง

ระบบการแจ้งเตือนและติดตามตรวจสอบข้อมูลแบบอัตโนมัติ เพื่อให้การติดตามตรวจสอบข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดภาระงานของบุคลากร ในส่วนของการแก้ไขปัญหาการขาดเกณฑ์การตรวจสอบข้อมูลที่ชัดเจน

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักนิติปฏิบัติสัมฤทธิ์ และปฏิญาณปฏิบัติสัมฤทธิ์ โดยกำหนดเกณฑ์การตรวจสอบข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐาน จัดทำคู่มือการตรวจสอบข้อมูลที่อธิบายเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ และสร้างระบบการตรวจสอบข้อมูลที่ยืดหยุ่นและปรับปรุงได้ เพื่อให้การตรวจสอบข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

3. ด้านการประมวลผลข้อมูล ในการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียน ด้านการประมวลผลข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยการกำหนดดัชนีข้อมูลทางการศึกษาที่ชัดเจน การพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญ และการจัดสรรบุคลากรที่มีความสามารถ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างเต็มที่

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักอัตถิปฏิบัติสัมฤทธิ์ ในการแก้ไขปัญหาการขาดดัชนีข้อมูลทางการศึกษา โดยกำหนดดัชนีข้อมูลทางการศึกษาที่จำเป็นและเป็นมาตรฐาน จัดทำคู่มือการใช้ดัชนีข้อมูล และจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร เพื่อให้การประมวลผลข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน สำหรับการแก้ไขปัญหาการขาดการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักธรรมาปฏิบัติสัมฤทธิ์ โดยจัดทำแผนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร จัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร และสร้างระบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เพื่อให้บุคลากรสามารถพัฒนาทักษะด้านการประมวลผลข้อมูลได้อย่างต่อเนื่อง ในส่วนของการแก้ไขปัญหาการขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักนิติปฏิบัติสัมฤทธิ์ และปฏิญาณปฏิบัติสัมฤทธิ์ โดยจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อจ้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ พัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการประมวลผลข้อมูลของสถานศึกษา

4. ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ในการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียน ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยการสร้างตระหนักในการใช้ข้อมูล การนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย และการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย เพื่อให้ข้อมูลและสารสนเทศสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานได้อย่างเต็มที่

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักนิติปฏิบัติสัมฤทธิ์ และปฏิญาณปฏิบัติสัมฤทธิ์ ในการแก้ไขปัญหาการขาดความตระหนักในการใช้ข้อมูล โดยสร้างการตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้ข้อมูล จัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร และแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการใช้ข้อมูล เพื่อให้บุคลากรเห็นถึงความสำคัญของการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการบริหารงาน

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักอัตถิปฏิบัติสัมฤทธิ์ โดยวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลและกลุ่มเป้าหมาย เลือกรูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสม และใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายในการนำเสนอข้อมูล เพื่อให้ผู้รับข้อมูลสามารถเข้าใจและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักธรรมาปฏิบัติสัมฤทธิ์ โดยกำหนดนโยบายและแนวทางการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย จัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนำเสนอข้อมูลแบบเรียลไทม์ เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

5. ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ในการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียน ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยการสร้าง ความเข้าใจในวัตถุประสงค์การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ และการมีสถานที่จัดเก็บข้อมูลที่เหมาะสม เพื่อให้ข้อมูลและสารสนเทศมีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างเต็มที่

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักนิติปฏิบัติปฏิบัติ และปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ ในการแก้ไขปัญหาการขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูล โดยสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดเก็บข้อมูล และกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตข้อมูลให้ชัดเจน

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักอัตถปฏิสัมพันธ์ โดยวิเคราะห์ประเภทของข้อมูลและสารสนเทศ กำหนดหมวดหมู่ให้ชัดเจน และออกแบบระบบจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ เพื่อให้ข้อมูลและสารสนเทศมีความเป็นระเบียบและง่ายต่อการค้นหา ในส่วนของการแก้ไขปัญหาการขาดสถานที่จัดเก็บข้อมูลที่เหมาะสม

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักธรรมาปฏิบัติปฏิบัติ โดยกำหนดสถานที่จัดเก็บข้อมูลให้เหมาะสมกับประเภทของข้อมูล ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูล และกำหนดมาตรฐานการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลและสารสนเทศมีความปลอดภัยและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศที่ได้จากผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน พัฒนา และปรับปรุงระบบสารสนเทศในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย การบริหารงานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับติดตามการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในพื้นที่ให้มีมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงการจัดอบรมหรือพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

1.3 แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยนี้ สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อยอด เปรียบเทียบ หรือนำไปใช้เป็นกรณีศึกษาในการพัฒนาระบบสารสนเทศในบริบทของสถานศึกษาระดับอื่น ๆ หรือต่างจังหวัด เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาโดยรวม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการวิจัยในการนำหลักปฏิสัมพันธ์ 4 มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาทให้เพิ่มมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาการเปรียบเทียบแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ในจังหวัดชัยนาท เพื่อวิเคราะห์หาขนาดของโรงเรียนมีผลต่อแนวทางการบริหารอย่างไร

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ สุทธิอาจ. (2556). สภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดทำระบบสารสนเทศงานวิชาการโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กรมวิชาการ. (2544). แนวทางการจัดทำระบบสารสนเทศสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- ชาติชาย หนองบัว. (2558). การจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยเชียงราย.
- ไชยโพธิ์ ร่มโพธิ์, พระครูภาวนาวิธาน และพระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน. (2568). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 6(1), 64-76.
- ณัฐชริดา บัณฑุกาญจน์. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนราชดำริ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดารุณี วีระชานนท์. (2549). สภาพปัญหาและรูปแบบการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวิริยาสาน.
- พระภาวนามังคละจารย์ (ชนมงคล นาประกอบ). (2566). การเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4 ของคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(6), 1391-1402.
- พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ทองดี ศรีตระกูล, เอกลักษณ์ เทพวิจิตร, ประวิทย์ ชัยสุข, อรุณรัตน์ วิไลรัตน์กุล และพระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ. (2567). การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 11(3), 1-14.
- เพ็ญภา สุขเสริม และเพียงแข ภูผายาง. (2567). แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยอดชาย กองทอง. (2556). การจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2562). ปฏิสัมพันธ์ 4 ที่ฉายแสงแห่งพุทธปัญญา. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.

- สมทรง หนองนาร. (2550). การนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอลานสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. (2565). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565 (SAR). รายงานวิจัย. กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2558). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สิริชัย ดีเลิศ. (2558). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภัคกมล ชินวงศ์. (2548). การศึกษาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัจฉรัตน์ สงวนนาม. (2553). ปัญหาการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา กรณีศึกษา : สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบุรี. งานค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

แนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5
ของโรงเรียนวัดควนเกียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครศรีธรรมราช เขต 3

THE PARTICIPATION GUIDELINES FOR PROMOTING STUDENTS'
CHARACTERISTICS ACCORDING TO THE FIVE PRECEPTS' VILLAGE PROJECT OF
WATKUANTIA SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

¹รดา โออินทร์ Rada O-in ²พระครูสุเมธปริยัติคุณ Phrakhrusumetpariyattikun

³เกษมา ศรีสุวรรณ Kasama Srisuwan

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: amity-ann@hotmail.com

Article Received: May 06, 2025. Revised: June 18, 2025. Accepted: June 20, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนของโรงเรียนวัดควนเกียะ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเกียะ และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเกียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง 15 รูป/คน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทาง 5 รูป/คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำมาเขียนเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนของโรงเรียนวัดควนเกียะ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ (1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยมีเพียงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางโรงเรียนหรือผู้เรียนโดยตรง ซึ่งจะมีมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนการดำเนินงานของสถานศึกษาในแต่ละภาคเรียน (2) การมีส่วนร่วมดำเนินงาน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินงาน ได้แก่ โรงเรียน และบ้านพัก (3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยได้สร้างการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (4) การมีส่วนร่วมประเมินผล จะมีครูผู้สอนที่ประเมินผู้เรียนโดยตรง โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประเภทอื่น ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะสงฆ์วัดควนเกียะ ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ปกครอง จะมีมีส่วนร่วมประเมินผลในภาพรวม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียน 2) แนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเกียะ ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมดำเนินงาน (3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (4) การมีส่วนร่วมประเมินผล โดยสร้างการมีส่วนร่วมจะต้องมีการสำรวจความพร้อม มีการวางแผน กำหนดปฏิทิน จัดทำประกาศการปฏิบัติงาน รวมไปถึงดำเนินงานตามขั้นตอน เพื่อนำข้อมูลไปสรุปผลประเมินผลเพื่อรายงานผล

และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาในการสร้างให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมก่อให้เกิดคุณลักษณะของผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ (1) รักษาศีล 5 (2) สวดมนต์ นั่งสมาธิ (3) จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาดเป็นระเบียบ (4) คิดดี ด้วยการสังเกตความดีของคนรอบข้าง (5) พุดดี ด้วยการพุดจาไพเราะ (6) ทำดี ด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์ (7) ร่วมกิจกรรมชั่วโม่งสุขจริงหนอ 3) การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเกียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ทุกด้าน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, คุณลักษณะผู้เรียน, โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

Abstract

This research article aimed 1) to study the participation conditions for promoting students' characteristics of Watkulantia School, 2) to study the participation guidelines for promoting students' characteristics according to the Five Precepts' Village Project of Watkulantia School, 3) to present a participation guidelines for promoting students' characteristics according to the Five Precepts' Village Project of Watkulantia School under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3. This research was a qualitative research. Data were collected through in-depth interviews with 15 relevant persons, in-depth interviews with 5 experts to draft the guidelines, and focus group discussions with 7 qualified persons to evaluate the appropriateness, feasibility, and usefulness. The qualitative data were analyzed through content analysis, and descriptive writing.

The results of the study were as follows; 1) The participation conditions for promoting students' characteristics of Watkulantia School, consisted of 4 aspects (1) Participation in decision-making, it was found that participation in decision-making was only for those directly involved with the school or students who participated in decision-making and planning the operations of the educational institution in each semester. (2) Participation in operations, it was carried out by those involved in operations, namely at the school and at the residences. (3) Participation in receiving benefits, it had created participation in receiving benefits for all parties involved. 4) Participation in evaluation results, there would be teachers who directly evaluated the students and other stakeholders, including the school board, the monks of Watkulantia, village headmen, and parents, would participate in the overall evaluation and providing suggestions for improving the approach to promote students' characteristics. 2) Participation guidelines for promoting students' characteristics according to the Five Precepts' Village Project of Watkulantia School, it consisted of 4 aspects (1) Participation in decision-making, (2) Participation in operations, (3) Participation in receiving benefits, (4) Participation in evaluation. To create participation,

there must be a survey readiness, planning, setting a calendar, and making an announcement of operations. Including the implementation of the steps to summarize the evaluation results to report the results and analyze the data to develop the project participants to be of benefit to the public, creating the desired characteristics of the students according to the Five Precepts' Village Project, consisting of 7 components (1) Keep the Five Precepts, (2) Pray and meditate, (3) Keep your bedroom and bathroom clean and tidy, (4) Think good thoughts by observing the goodness of those around you, (5) Speak good thoughts by speaking politely, (6) Do good deeds by making merit or doing good deeds, (7) Participate in the True Happiness Hour activities. 3) The results of the presentation of the participation guidelines for promoting students' characteristics according to the Five Precepts' Village Project of Watkuntia School under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, it was found that all elements were appropriate, feasible and useful.

Keywords: Participation, Students' Characteristics, The Five Precepts' Village Project

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานที่กำกับดูแลการศึกษาของประเทศไทยจึงกำหนดให้มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ขึ้นเพื่อพัฒนานักเรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก โดยหลักสูตรมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) โดยมีสถานศึกษาเป็นสถาบันทางการศึกษาที่จะต้องดำเนินการด้านการศึกษาให้กับนักเรียน มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการ คอยกำกับ ติดตาม และดูแลการดำเนินการด้วยการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย หลักการของโรงเรียนร่วมกับองค์คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้วนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องพยายามที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องของการจัดการศึกษาหลายๆ ประการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือความพยายามที่จะดำเนินการทุกอย่างที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยให้เกิดผลผลิต คือ นักเรียนที่มีคุณภาพในที่สุด สามารถพัฒนาคนไทยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน

การจัดการศึกษาในปัจจุบันได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามสภาพแวดล้อม ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการต่างๆ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ โดยผ่านสื่อที่มีอยู่มากมาย ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันนอกจากให้ความรู้เข้าใจในเนื้อหาแล้วจำเป็นต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยกำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่

สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และได้วางแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนา ตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น และแก้ปัญหาเป็นรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์, 2562)

คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกายความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ มุ่งเน้นในการพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ต้องอาศัยองค์ประกอบด้วยกันหลายด้านทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษา บุคลากร ทั้งในและนอกสถานศึกษาที่จะมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้นแล้วส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (จิตตินันท์ ดีหลาย, 2561)

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อชาวประชาเป็นสุข (กรมการศาสนา, 2559) เป็นโครงการในดำริของสมเด็จพระมหาธีรราชมิ่งคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช เพื่อสร้างความตระหนักให้พุทธศาสนิกชนนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล 5 เพื่อให้สังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุขซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่มีความมุ่งหมายสร้างความปรองดองสมานฉันท์และคืนความสุขให้กับคนในชาติโดยเห็นว่าทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดีมีเหตุมีผล ไม่เช่นฆ่าทำร้ายซึ่งกันและกัน การนำหลักธรรมทางศาสนาไปสู่เด็กเยาวชนและประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จึงสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างมากเนื่องจากสภาพปัญหาต่างๆ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ก่อให้เกิดความวุ่นวายและสังคมขาดความสงบสุขเมื่อพิจารณาสาเหตุของปัญหาพบว่าส่วนใหญ่มาจากการละเมิดศีล 5 คือการไม่รักษาศีล 5 ซึ่งจะเห็นว่าปัจจุบันศีลธรรมของคนในสังคมไทยเสื่อมถอยลง มีปัญหาอาชญากรรมการระบาดของสิ่งเสพติดและอบายมุขมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังที่ปรากฏให้เห็นตามสื่อต่างๆ จากผลสำรวจของกรมกิจการเด็กและเยาวชน พบว่าสถานการณ์ด้านเยาวชน พบประเด็นปัญหาที่ปรากฏในสังคมไทย ประกอบด้วยปัญหาการทะเลาะวิวาท

ปัญหาการฆ่าตัวตาย ปัญหาการทำร้ายร่างกายผู้อื่น และปัญหาการลักทรัพย์รวมถึงการทำลายทรัพย์สิน (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2566) โดยปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการละเมิดศีล 5 อีกทั้งเป็นปัญหาสังคมเกิดความขัดแย้งกันหาความสงบสุขได้ยาก เป็นห่วงมากกับเด็กและเยาวชน การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงควรใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก้ไขปัญหาลูกต้นตอของสาเหตุ รวมถึงเป็นการส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ดังนั้น การสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนผ่านโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ถือเป็นการปลูกฝังศีลธรรม เพื่อสร้างความเป็นคนดีให้แก่เด็กและเยาวชนไทยเนื่องจากสถาบันทางสังคมในการให้การศึกษา กลุ่มเกลาสร้างคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดีให้แก่สถาบันที่จัดการศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย และสถาบันทางศาสนาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชีวิตของตนเองตั้งแต่เกิดจนถึงตายและศาสนาเกิดขึ้นมาก็เพื่อความมั่นคงทางจิตใจ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจร่วมกัน ศาสนามีความสำคัญสำหรับมนุษย์ทั้งในส่วนตนและส่วนรวมเพราะช่วยกล่อมเกลาให้มนุษย์มีศีลธรรมคุณธรรมในการดำรงชีวิต การพัฒนาสังคมและประเทศชาติจึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้คนได้ปฏิบัติตามศาสนาที่ตนนับถืออย่างถูกต้องและยึดมั่นต่อหลักธรรมในศาสนา ช่วยปรับความตั้งใจ เครียด ทางจิตใจ ศาสนาให้ความร่วมมือกับมนุษยชาติ เพราะศาสนาสอนให้ละความชั่วทำความดี มีเมตตาต่อกันและกัน (พระสมุห์นพดล จิริสโร, 2561)

โรงเรียนวัดควนเกียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นสถานศึกษาที่มีหน้าที่จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และจัดการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสมและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต (โรงเรียนวัดควนเกียะ, 2567) ดังนั้น ศีลจึงเป็นรากฐานของการยึดถือปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งการจะส่งเสริมคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของเยาวชนจึงต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในหลักของศีล 5 และการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีตามคุณลักษณะผู้เรียนของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อให้ผู้เรียนเก่ง ดี และมีความสุข

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมา ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเกียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 5 โดยการศึกษาสภาพ และกำหนดในการวางแผนทางปฏิบัติ เพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน และเพื่อเป็นการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ให้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตและชาวพุทธสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดทั้งต่อตนเองและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนของโรงเรียนวัดควนเกียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเกียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเกียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียน มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือโดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ดำเนินการนำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์มารวบรวมเรียบเรียง และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการมีส่วนร่วม 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมประเมินผล เพื่อจัดทำร่างแนวทาง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ตรวจสอบร่างแนวทางด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมินการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมประเมินผล โดยประยุกต์ใช้คุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) รักษาศีล 5 2) สวดมนต์ นั่งสมาธิ 3) จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาดเป็นระเบียบ 4) คิดดี ด้วยการสังเกตความดีของคนรอบข้าง 5) พูดดี ด้วยการพูดจาไพเราะ 6) ทำดี ด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์ และ 7) ร่วมกิจกรรมช่วยเหลือสังคม ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบันทึกการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนของโรงเรียนวัดควนเกียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

1.1 การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีเฉพาะบุคลากรของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และตัวแทนผู้ปกครอง ที่ร่วมวางแผนและกำหนดแนวทางส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนให้สอดคล้องกับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ส่วนข้าราชการบำนาญ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองบางส่วน ไม่มีบทบาทในการตัดสินใจ แต่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเท่านั้น

1.2 การมีส่วนร่วมดำเนินงาน เกิดขึ้นทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน โดยโรงเรียนมีผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พระสงฆ์ และข้าราชการบำนาญร่วมส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียน ส่วนที่บ้าน ผู้ปกครองส่งเสริมคุณลักษณะที่ทำได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การรักษาศีล 5 และปลูกฝังพฤติกรรมดีผ่านกิจกรรมร่วมกับชุมชนและศาสนา

1.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ส่งผลดีต่อทุกภาคส่วน โดยช่วยสร้างผลงานให้โรงเรียน สร้างความภาคภูมิใจแก่กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสริมคุณค่าแก่ข้าราชการบำนาญ ส่งเสริมการเป็น พุทธศาสนิกชนในชุมชน และหล่อหลอมเยาวชนให้เป็นคนดีของครอบครัวและสังคม

1.4 การมีส่วนร่วมประเมินผล เป็นหน้าที่หลักของครูผู้สอน โดยมีการให้คะแนนและรายงาน ผลรายบุคคลแก่ผู้ปกครอง ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการประเมินภาพรวมและให้ข้อเสนอแนะ โดยผู้ปกครองยังมีหน้าที่รับทราบผลการประเมินของ บุตรหลานด้วย

2. แนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของ โรงเรียนวัดควนเถี่ยะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

องค์ประกอบที่ 1 รักษาศีล 5 ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักและความเข้าใจ โดยให้ผู้เรียนดูวิดีโอหรืออ่านเรื่องราวเกี่ยวกับผลของการละเมิดศีล 5 และอภิปราย เรื่องศีล 5 สำคัญอย่างไรในชีวิตประจำวัน ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง โดยให้ผู้เรียนเขียนปณิธานประจำวัน เช่น จะไม่พูดโกหก หรือจะไม่เบียดเบียนผู้อื่น ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนฝึกรักษาศีล 5 และติดตามพฤติกรรมตนเองด้วยการบันทึกลงในสมุดบันทึกความดี และขั้นที่ 4 ทบทวนตนเอง โดยให้ผู้เรียนเขียนบันทึกสะท้อนความรู้สึกหลังจากพยายามรักษาศีล จากนั้นร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน เช่น เรื่องที่ยากที่สุดในการรักษาศีล 5

องค์ประกอบที่ 2 สวดมนต์ นั่งสมาธิ สวดมนต์ นั่งสมาธิ ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักและความเข้าใจ โดยผู้เรียนได้เรียนรู้ประโยชน์ของการสวดมนต์และสมาธิ ผ่านวิดีโอหรือบทความ และทดลองฟังเสียงธรรมะหรือบทสวด แล้วสังเกตความรู้สึก ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง โดยให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมาย นั่งสมาธิ 5 นาทีทุกเช้าก่อนเรียน หรือสวดมนต์ ก่อนนอนวันละบท ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนฝึกสวดมนต์ นั่งสมาธิ โดยจัดสภาพแวดล้อมให้สงบ และใช้เทคนิคกำหนดลมหายใจ พุท-โธ หรือ เข้า-ออก และฝึกสมาธิแบบง่าย เช่น นับลมหายใจ 1-10 แล้วเริ่มใหม่ และขั้นที่ 4 ทบทวนตนเอง โดยให้ผู้เรียนเขียนความรู้สึกหลังฝึก เช่น วันนี้รู้สึกสงบขึ้นไหม เปรียบเทียบความรู้สึกก่อน-หลังนั่งสมาธิ

องค์ประกอบที่ 3 จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาดเป็นระเบียบ ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักและความเข้าใจ โดยให้ผู้เรียนดูภาพเปรียบเทียบห้องที่รก กับห้องที่สะอาด แล้วอภิปรายว่าอะไรให้ความรู้สึกดี และพูดคุยเรื่องระเบียบในห้องเท่ากับระเบียบในใจ ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง โดยกำหนดให้ผู้เรียนวางแผนรายวัน หรือรายสัปดาห์ เช่น จัดเตียงทุกเช้า และล้างห้องน้ำทุกวันเสาร์ ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนจัดทำตารางความสะอาดติดผนัง เพื่อฝึกจัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ใช้เวลา 5-10 นาทีทุกวันในการจัดของให้เข้าที่ และขั้นที่ 4 ทบทวนตนเอง โดยให้ผู้เรียนถ่ายภาพก่อน-หลัง เพื่อเปรียบเทียบ ด้วยการเขียนความรู้สึก เมื่อห้องสะอาด เราารู้สึกอย่างไร แล้วสังเกตผล เช่น นอนหลับดีขึ้น สมาธิดีขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 คิดดี ด้วยการสังเกตความดีของคนรอบข้าง ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจ โดยให้ผู้เรียนอ่านนิทาน หรือเรื่องสั้นที่สื่อถึงการมองโลกในแง่ดี และสนทนาเรื่อง ทำไมคนเรามักมองแต่ข้อเสียของผู้อื่น ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเอง โดยให้ผู้เรียนสังเกตข้อดีของเพื่อน หรือคนในครอบครัววันละ 1 คน และเขียนบันทึกว่าวันนี้เห็นความดีของใคร ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนบันทึกสิ่งดีเล็กๆ ที่เห็นในแต่ละวัน ลงในสมุดบันทึกความดี หรือบอกความดีของคนอื่นให้ฟัง (หัดชื่นชมอย่างจริงใจ) และขั้นที่ 4 ทบทวนตนเอง โดยให้ผู้เรียนเขียนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น จากที่เคยขัดแย้งกับเพื่อน วันนี้กลับรู้สึกชื่นชมเขามากขึ้น

องค์ประกอบที่ 5 พูดดี ด้วยการพูดจาไพเราะ ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจ โดยให้ผู้เรียนฟังคลิปเปรียบเทียบระหว่างคำพูดทำร้ายใจกับคำพูดที่สร้างกำลังใจ และสนทนาในหัวข้อ คำพูดคำเดียว เปลี่ยนใจคนได้ไหม ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง โดยให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายว่าวันนี้จะไม่พูดคำหยาบ หรือจะพูดชมเพื่อน 1 คน ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ โดยใช้เทคนิค 3 คำมหัศจรรย์ ได้แก่ ขอโทษ ขอขอบคุณ และให้กำลังใจ ให้ผู้เรียนทำแบบฝึก คำหยาบเปลี่ยนเป็นคำสร้างสรรค์ และหัดคิดก่อนพูด โดยท่องไว้ในใจว่าพูดไปแล้วทำให้ดีขึ้นไหม และขั้นที่ 4 ทบทวนตนเอง โดยให้ผู้เรียนถามตนเองว่าวันนี้ฉันพูดอะไรที่ทำให้คนอื่นยิ้มได้ ให้เพื่อนหรือคนในครอบครัวสะท้อนว่าเราพูดเปลี่ยนไปจากเดิมหรือไม่

องค์ประกอบที่ 6 ทำดี ด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์ ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจ โดยให้ผู้เรียนดูข่าว หรือเรื่องราวคนทำความดี แล้วอภิปรายว่า ความดีเล็กๆ มีพลังแค่ไหน ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง โดยให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายว่าจะตั้งใจทำดีวันละ 1 อย่าง เช่น ช่วยเก็บขยะ แบ่งขนม หรือดูแลผู้สูงอายุ ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา เช่น ปลูกต้นไม้ บริจาคสิ่งของ และขั้นที่ 4 ทบทวนตนเอง โดยให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการทำดีวันนี้ทำให้ฉันรู้สึกอย่างไร และพูดคุยในกลุ่มว่าใครทำอะไรดีในสัปดาห์นี้

องค์ประกอบที่ 7 ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจ โดยครูบอกความหมายและความสำคัญของชั่วโมงสุขจริงหนอ ผ่านการบรรยายและสนทนา เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักว่าการรวมกลุ่มสนทนาความดีช่วยเสริมพลังใจอย่างไร ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง โดยให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายส่วนตัวเกี่ยวกับการพัฒนาจิตวัตรความดี เช่น การรักษาศีล 5 การพูดดี การทำดี เพื่อเตรียมเรื่องราวที่จะมาแบ่งปันในการสนทนาแต่ละครั้ง ขั้นที่ 5 ลงมือปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ เพื่อร่วมรับฟังเรื่องราวดี ๆ จากเพื่อน ฟังคลิปหรือบรรยายสร้างแรงบันดาลใจ แลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาตนเองอย่างเปิดใจ และขั้นที่ 4 ทบทวนตนเอง โดยให้ผู้เรียนเขียนผลสะท้อนกลับ (Reflection) หลังจบกิจกรรมแต่ละครั้ง เช่น สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการฟังเพื่อนวันนี้ หรือการทำความดีทำให้เรารู้สึกอย่างไร เพื่อเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นจริง

3. การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเกียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยจัดการสนทนากลุ่มด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Meet ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล

วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่ามีเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนของโรงเรียนวัดควนเถียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า 1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ มีเพียงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางโรงเรียนหรือนักเรียนโดยตรง ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาทุกฝ่าย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวแทนผู้ปกครอง โดยจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงานของสถานศึกษาในแต่ละภาคเรียน และมีส่วนร่วมกับการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนของโรงเรียนวัดควนเถียะ ตั้งแต่การกำหนดหัวข้อคุณลักษณะผู้เรียนให้สอดคล้องกับการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 แนวทางการส่งเสริม ไปจนถึงการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามหัวข้อที่กำหนด แต่ข้าราชการบำนาญที่เป็นอดีตบุคลากรของสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนจากแนวทางต่างๆ ที่หลากหลาย ผ่านเกณฑ์คุณลักษณะที่ต้องรับผิดชอบส่งเสริมให้ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือตามนโยบายของทางกระทรวงศึกษาธิการมาอย่างยาวนาน ในส่วนของพระสงฆ์ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งถือเป็นผู้นำชุมชน และผู้ปกครองของนักเรียนบางส่วน ไม่ได้มีส่วนร่วมตัดสินใจกับการส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเถียะ จะมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมต่างๆ ของทางโรงเรียนเท่านั้น 2) การมีส่วนร่วมดำเนินงานนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินงาน 2 สถานที่ ได้แก่ โรงเรียน และบ้านพัก โดยผู้ปกครองจะเป็นผู้มีส่วนร่วมดำเนินการ โดยจะสามารถร่วมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะบางประการที่สามารถปฏิบัติที่บ้านได้ และผู้ปกครองอาจส่งเสริมเพิ่มเติมโดยการพาบุตรหลานเข้าไปมีส่วนร่วมกับการบำเพ็ญประโยชน์กับชุมชน ปลุกฝังให้บุตรหลานในความดูแลเคารพกฎหมาย กฎระเบียบของสถานที่ต่างๆ เชื้อฟังผู้นำชุมชน และการทำหน้าที่พุทธศาสนิกชนโดยการทำบุญเข้าวัดในวันสำคัญทางศาสนา 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ได้สร้างการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยสร้างผลงานให้กับโรงเรียนวัดควนเถียะในด้านการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียน สร้างความภาคภูมิใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างคุณค่าในตนเองให้กับข้าราชการบำนาญที่เป็นผู้สูงอายุ สร้างพุทธศาสนิกชนที่ดีในหมู่บ้าน/ชุมชน และสร้างบุตรหลานที่ดีให้กับผู้ปกครอง ชุมชน รวมไปถึงสังคม 4) การมีส่วนร่วมประเมินผล จะมีเพียงครูผู้สอนเท่านั้นที่มีหน้าที่ประเมินผู้เรียนโดยตรง โดยการประเมินให้คะแนน และรายงานผลการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบเป็นรายบุคคล แต่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประเภทอื่น ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะสงฆ์วัดควนเถียะ ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ปกครอง จะมีส่วนร่วมประเมินผลในภาพรวม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียนเท่านั้น ส่วนผู้ปกครองจะมีเพิ่มเติมจากที่กล่าวมาคือการได้เซ็นรับทราบการประเมินแต่ของบุตรหลานตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของรัชณี ศรีทับทิม (2562) ที่พบว่า แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารงาน ด้านการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ โรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจูงใจนักเรียนให้เข้ามาเรียนรู้ด้วยตนเอง ในขั้นการดำเนินการพัฒนาโดยมีบุคลากรมีการพัฒนาตนเองและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ทั้งยังสามารถจัดประสบการณ์แก่นักเรียนด้วยการบูรณาการ

ความรู้ต่างๆ ผ่านการดูแล สนับสนุนใกล้ชิดมีการนิเทศติดตาม ช่วยเหลือ สนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบ กัลยาณมิตร ด้านปรับปรุงและ พัฒนาต่อเนื่อง มีการประเมินผลและเผยแพร่ผลการทำงานได้อย่างชัดเจน และ ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาก้องไพโร สาคโร (เกตุสาคร) (2563) ที่พบว่า โครงการที่นำหลักของศีล 5 มาเป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงานในรูปของการบูรณาการความร่วมมือทั้งจากคณะสงฆ์ ภาครัฐและเอกชน โดยมีคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ทั้งระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และ หมู่บ้านเพื่อให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

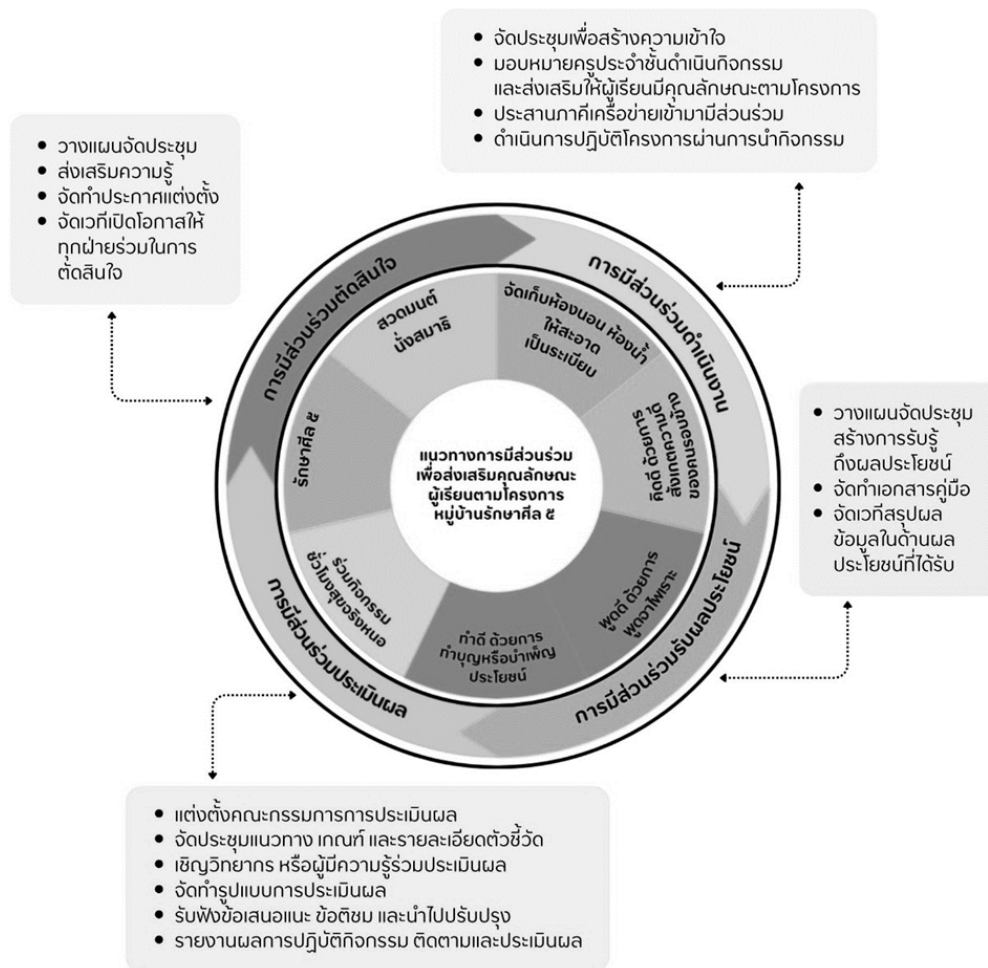
2. ผลการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเถียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ ผู้อำนวยการโรงเรียน ร่วมกับครูในโรงเรียนวัดควนเถียะ ตัวแทนผู้ปกครอง ผู้ใหญ่บ้าน และพระสงฆ์ วางแผนจัดประชุมการส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ซึ่งการวางแผนจัดประชุมต้องจัดเตรียมข้อมูลและเอกสารก่อนการประชุม และเตรียมข้อมูลล่วงหน้าสำหรับให้ที่ประชุมพิจารณา จากนั้นส่งเสริมความรู้ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานได้ถูกต้อง และจัดทำประกาศแต่งตั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยใช้การสื่อสารที่ชัดเจนเพื่อให้คณะกรรมการเข้าใจในหน้าที่ของตนเอง และจัดเวทีเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่ยังไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมดำเนินงาน โรงเรียนวัดควนเถียะ โดยผู้บริหารและคณะครู ดำเนินการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่แท้จริงและการรับรู้ถึงผลประโยชน์และผลกระทบของการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และเป็นการทำงานร่วมกันอย่างสันติ โดยควบคุมนักเรียนในความดูแลอย่างใกล้ชิด ครูคอยชี้แนะให้เห็นถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการปฏิบัติตามโครงการ ประสานภาคีเครือข่าย เพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา ได้มาร่วมจัดกิจกรรมและถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน เพื่อรักษาสมาธิและศีลแก่ผู้เรียน และดำเนินการปฏิบัติโครงการผ่านการนำกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ร่วมกับครูในโรงเรียนวัดควนเถียะ ตัวแทนผู้ปกครอง ผู้ใหญ่บ้าน และพระสงฆ์ วางแผนจัดประชุม สร้างการรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินโครงการ มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดประชุม ให้สามารถรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินโครงการได้อย่างชัดเจน จัดทำเอกสารคู่มือการส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และจัดเวทีสรุปผลข้อมูลในด้านผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมประเมินผล ผู้อำนวยการโรงเรียน ร่วมกับครูในโรงเรียนวัดควนเถียะ ตัวแทนผู้ปกครองผู้ใหญ่บ้าน และพระสงฆ์ ดำเนินการตั้งคณะกรรมการขึ้นมารับผิดชอบ และเชิญคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้เข้ามาร่วมประเมินนักเรียนกับทางคุณครูผู้รับผิดชอบ จัดประชุมเพื่อการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง เกณฑ์ และรายละเอียดตัวชี้วัดการประเมินผล เชิญวิทยากร หรือผู้มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน เข้ามาร่วมประเมินผลคุณลักษณะผู้เรียน จัดทำรูปแบบการประเมินผลของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้มีความชัดเจน การรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อติชม และนำไปปรับปรุงในปีการศึกษาถัดไป จัดให้มีการประเมินโครงการประจำปี เพื่อให้มีการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระปลัดกิตติพันธ์ สจจวโร (วงศ์สวัสดิ์) (2561) ที่พบว่า การบูรณาการการรักษาศีล 5 อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้ส่งเสริมให้นักเรียน ประชาชนในชุมชนรักษาศีล

5 โดยการประสานงานของผู้นำชุมชนผู้นำท้องถิ่นในหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานราชการและสถานศึกษาผ่านโครงการกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน รมรงค์ให้ทุกภาคส่วนรักษาศิลปปฏิบัติธรรมประกอบด้วย 1) รักษาศีล 5 2) สวดมนต์ นั่งสมาธิ 3) จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาดเป็นระเบียบ 4) คิดดี ด้วยการสังเกตความดีของคนรอบข้าง 5) พุติ ด้วยการพูดจาไพเราะ 6) ทำดี ด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์ 7) ร่วมกิจกรรมช่วยเหลือสังคม และน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการร่วมปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยประชาชนรู้จักสามัคคีทำความดีถวายในหลวง สร้างสังคมน่าอยู่อย่างยั่งยืน บูรณาการร่วมส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีสุข และส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนมีจิตสาธารณะทำความดี ด้วยหัวใจส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยศีลธรรม

3. ผลการนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเถียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ทุกองค์ประกอบ สอดคล้องกับกระบวนการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมประเมินผล เพื่อก่อให้เกิดคุณลักษณะในด้านการรักษาศีลอันเป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์นพดล จิริสโร (เจริญผล) (2561) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาโครงการรักษาศีล 5 ที่ดำเนินการโดยโรงเรียนมัธยมศึกษาควรมีการวางแผนกระบวนการทำงานที่ชัดเจนที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดกิจกรรม การดำเนินการเรียนการสอน การติดตามการประเมินผล ผ่านการได้รับความสนับสนุนจากทางผู้บริหารและองค์การต้นสังกัด พระสงฆ์ต้องมีการวิเคราะห์ ในด้านนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการรักษาศีล 5 ให้มีคุณลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะ และมีคุณลักษณะของผู้มีคุณธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูโสภณสาโรภาส (2561) ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการรักษาศีล 5 สำหรับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยการมีหลักการจุดมุ่งหมาย (ร่วมในการตัดสินใจ) การดำเนินการ (ร่วมในการดำเนินงาน) ประโยชน์การดำเนินการ (ร่วมในการรับผลประโยชน์) การประเมินผล (ร่วมในการประเมินผล) ซึ่งผลการเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการรักษาศีล 5 สำหรับสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเถียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 สามารถสรุปองค์ประกอบการมีส่วนร่วมได้ 4 องค์ประกอบคือ 1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมประเมินผล โดยประยุกต์ใช้คุณลักษณะของผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) รักษาศีล 5 2) สวดมนต์ นั่งสมาธิ 3) จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาดเป็นระเบียบ 4) คิดดี ด้วยการสังเกตความดีของคนรอบข้าง 5) พุติ ด้วยการพูดจาไพเราะ 6) ทำดี ด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์ 7) ร่วมกิจกรรมช่วยเหลือสังคม สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ว่า

การมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเกียะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมประเมินผล

การส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนในด้านการรักษาศีล อันเป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษา เป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อก่อให้เกิดคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) รักษา ศีล 5 2) สวดมนต์ นั่งสมาธิ 3) จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาดเป็นระเบียบ 4) คิดดี ด้วยการสังเกตความดีของคนรอบข้าง 5) พุดดี ด้วยการพุดจาไฟเราะ 6) ทำดี ด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์ 7) ร่วมกิจกรรมชั่วโม่งสุขจริงหนอ

การมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเกียะ เป็นกระบวนการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อก่อให้เกิดคุณลักษณะในด้านการรักษาศีลอันเป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษา เป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของโรงเรียนวัดควนเกียะ จะต้องมีการสำรวจความพร้อม มีการวางแผน กำหนดปฏิทิน จัดทำประกาศการปฏิบัติงาน รวมไปถึงดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อนำข้อมูลไปสรุปผล ประเมินผลเพื่อรายงานผลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาในการสร้างให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมมากขึ้น ส่งผลให้ปัญหาอาชญากรรมในสังคมลดน้อยลง ซึ่งผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในชุมชนและประเทศชาติได้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 ควรมีการประเมินผลโครงการในแต่ละด้านอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง ตั้งแต่กระบวนการร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล เพื่อจะได้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมนำไปสู่สารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อการปรับปรุงโครงการให้มีสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น
  - 1.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดควนเกียะ ควรสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยการส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการทุกภาคส่วน ตั้งแต่ในชั้นเรียน ครุเวร และในระดับชุมชน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมก่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม
  - 1.3 เจ้าอาวาสในฐานะสงฆ์ควรสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ในขั้นตอนการเริ่มต้นจนถึงการประเมินผล เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้เกิดการสร้างเสริมคุณลักษณะอันดีในพระพุทธศาสนา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรมีการขยายผลการบูรณาการการรักษาศีล 5 อย่างมีส่วนร่วมในหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่องค์กร สร้างบรรทัดฐานค่านิยมวิถีไทยวิถีพุทธสู่ความสำเร็จแก่องค์กรตามปัจจัยชี้วัดหลักประกันทางพระพุทธศาสนา
  - 2.2 ควรมีการวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการรักษาศีล 5 สำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกันของเขตพื้นที่การศึกษาว่าควรจัดรูปแบบอย่างไรจึงจะเหมาะสม
  - 2.3 ควรมีการวิจัยรูปแบบที่มีลักษณะการผสมผสานองค์ความรู้ในกระบวนการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ เพื่อก่อให้เกิดการทดสอบรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ในการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2559). แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5: ชาวประชาเป็นสุข. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2566). รายงานสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนประจำปีงบประมาณ 2566. แหล่งที่มา <https://www.dcy.go.th/public/mainWeb.pdf> สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2567.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิตตินันท์ ดีหลาย. (2561). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนไสวัญวิทย จังหวัด ตราด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- พรรณอร อุสุภาพ. (2561). การศึกษาและวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- พระครูวินัยธรคุณ จนทสโล (เป๋จันทิก). (2560). กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เชิงพุทธบูรณาการในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. คุชฌินีพนธ์พุทธศาสตร์คุชฌินีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสันติวิจิตรกิจ (วิโมกข์). (2561). แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อชุมชนสันติสุข: กรณีศึกษาชุมชนบ้านโนนดุมจังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุพัฒนกาญจนกิจ (สุพิน สุภโท/กริ่งกาญจนา). (2559). ศึกษาพัฒนารูปแบบการทำงานของคณะสงฆ์ จังหวัดกาญจนบุรี ในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5. คุชฌินีพนธ์พุทธศาสตร์คุชฌินีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณสารโรภาส. (2561). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการรักษาศีล 5 สำหรับสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. คุชฌินีพนธ์พุทธศาสตร์คุชฌินีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธำมรงค์ วุฒโน (จาวสุวรรณวงษ์). (2559). การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดกิตติพันธ์ วงศ์สวัสดิ์ (สจจวโร). (2561). การบูรณาการการรักษาศีล 5 อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอด่านชัย จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหา ก้องไพร เกตุสาร (สาครโร). (2563). แนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- พระสมุห์นพดล จิรสีโล (เจริญผล). (2561). แนวทางการพัฒนาโครงการรักษาศีล 5 ที่ดำเนินการโดยโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัชณี ศรีทับทิม. (2562). การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติพิบูลบำรุง. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- โรงเรียนวัดควนเถียะ. (2567). ข้อมูลทั่วไปโรงเรียน. แหล่งที่มา https://data.bopp-obec.info/web/index_view.php?School_ID=1080210185&page=info สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2567.
- ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์. (2562). การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom ในรายวิชา กิจกรรมพลศึกษาสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ, 8(2), 116–120.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม GUIDELINES FOR PREVENTING RECIDIVISM OF OFFENDERS IN NAKHON PATHOM CENTRAL PRISON

¹ธยาพัฒน์ เทียนแอม Thayapat Tianam ²ปณณธร หอมบุญมา Pannathorn Hombunma
^{1, 2}มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: tayapat12062522@gmail.com

Article Received: February 22, 2025. Revised: June 17, 2025. Accepted: June 20, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม 2) เพื่อศึกษาแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐมไม่ให้กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐมที่กระทำผิดซ้ำ ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 323 คน ได้มาโดยใช้วิธีโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความยากจน และการว่างงาน สำหรับความยากจน ส่วนใหญ่เกิดจากค่าครองชีพสูงขึ้นแต่รายได้ของทนายยังเท่าเดิม ส่วนการว่างงาน ส่วนใหญ่เกิดจากมีประวัติติดคุกทำให้หางานได้ยาก (2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ การยอมรับของสังคม สภาพชุมชน และการคบค้าสมาคมกับเพื่อน สำหรับการยอมรับของสังคมส่วนใหญ่เกิดจาก คิดว่าสังคมมองว่าไม่สามารถเป็นคนดี เลิกกระทำผิดไม่ได้อย่างเด็ดขาด ส่วนสภาพชุมชน ส่วนใหญ่เกิดจากคนในชุมชนที่อาศัยอยู่มีแหล่งมั่วสุมอบายมุข และการคบค้าสมาคมกับเพื่อน ส่วนใหญ่เกิดจากเพื่อนส่วนใหญ่เคยต้องโทษอยู่ในเรือนจำ (3) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สภาพทางจิตใจ อุนิสัยส่วนตัว และทางกายภาพ สำหรับสภาพทางจิตใจ ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำผิดเพราะยับยั้งความต้องการของตนเองไม่ได้ ส่วนอุนิสัยส่วนตัว ส่วนใหญ่เกิดจากเป็นคนที่ใช้เงินซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย และทางกายภาพ ส่วนใหญ่เกิดจากการมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง (4) ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สถานภาพทางครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัว สำหรับสถานภาพทางครอบครัว ส่วนใหญ่เกิดจากครอบครัวอยู่คนละทิศละทาง ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัว ส่วนใหญ่เกิดจากไม่ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว 2) แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ได้แก่ (1) ด้านเศรษฐกิจ ควรให้เรือนจำประสานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อรับผู้ต้องขังเข้าทำงาน (2) ด้านส่วนบุคคล ควรมีการจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้ต้องขัง เช่น กีฬา นันทนาการ ดนตรี เป็นต้น (3) ด้านครอบครัว ควรเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้รับการเยี่ยมเยียนจากญาติทั้งทางใกล้และทางไกลผ่านทางจอภาพโทรศัพท์มือถือเพื่อไม่ให้ผู้ต้องขังคิดว่าถูกทอดทิ้งหรืออยู่ห่างไกลจากครอบครัว (4) ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ควรสร้างความเข้าใจต่อชุมชนและสังคม ควรให้การยอมรับผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ

คำสำคัญ: การป้องกันการกระทำผิดซ้ำ, ผู้ต้องขัง, เรือนจำ

Abstract

This research article aimed 1) to study the factors of recidivism of inmates in Nakhon Pathom Central Prison and 2) to study the methods to prevent recidivism of inmates in Nakhon Pathom Central Prison from recidivating. This was a quantitative research with a sample group of 323 inmates in Nakhon Pathom Central Prison who recidivated 2 times or more. The sample group was obtained by using a non-probability method and a quota sample group. The research instrument was a questionnaire with a reliability value of 0.93. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results findings revealed as follows: 1) The factors affecting the recidivism of offenders in Nakhon Pathom central prison consisted of (1) Economic factors included poverty and unemployment. Poverty was mostly caused by a higher cost of living but the same income. Unemployment was mostly caused by having a prison record, making it difficult to find a job. (2) Environmental factors included social acceptance, community conditions, and associating with friends. Social acceptance mostly came from the idea that society seeing people as unable to be good people and unable to stop doing wrong. As for community conditions, it mostly came from people in the community living in places where people hang out with vices, and associating with friends, it mostly came from friends who have been in prison. (3) Personal factors included mental state, personal habits, and physical. For mental states, most were caused by wrongdoing because they could not control their desires. For personal habits, most were caused by being extravagant spenders. For physical state, most were caused by poor health, and (4) Family factors included family status and family relationships. For family status, most were caused by family separation. For family relationships, most were caused by not receiving warmth from the family. 2) The guidelines for preventing recidivism of offenders in Nakhon Pathom Central Prison consisted of (1) Economic aspect: Prisons should coordinate with outside agencies to hire offenders. (2) Personal aspect: There should be activities to relieve stress for offenders, such as sports, recreation, music, etc. (3) Family aspect: Prisoners should be allowed to receive visits from relatives both near and far via mobile phone screens so that offenders did not feel abandoned or far from their families, and (4) Environmental aspect: There should help to create understanding among the community and society to accept offenders after their release.

Keywords: Recidivism Prevention, Inmates, Prisons

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้านและมีความสลับซับซ้อนไม่ว่าในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมากเพียงใด ปัญหาของสังคมด้านต่างๆ ก็จะเพิ่มมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะปัญหาด้านอาชญากรรม นับเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งซึ่งเป็นภัยคุกคามส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของประชาชนทั่วไป โดยจากภาวะวิกฤตทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ซึ่งปัญหาด้านอาชญากรรมจะเกิดขึ้นตามเขตพื้นที่ที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีค่าแรงค่าตอบแทนในการทำงานสูง เช่น ในเขตปริมณฑล หรือจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค เช่น จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดที่มีผู้คนอพยพเข้ามาหางานทำเป็นจำนวนมาก เนื่องจากความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดนครปฐม เป็นเมืองเศรษฐกิจมีทรัพยากรที่เป็นทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญและมีสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ ในเขตจังหวัดนครปฐมเป็นจำนวนมาก ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นแหล่งดึงดูดผู้คนให้อพยพเข้ามายังจังหวัดนครปฐม เข้ามาประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก เมื่อมีการเดินทางเข้ามาภายในจังหวัดนครปฐมปัญหาสำคัญที่ตามมาคือ ปัญหาทางด้านอาชญากรรม นับเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นปัญหาต่อการพัฒนาสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจ ความรุนแรงของปัญหานี้ยังทวีความรุนแรงและมีจำนวนครั้งของอาชญากรรมสูงขึ้นมาก ทั้งปัญหายาเสพติด ปัญหาเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาความผิดเกี่ยวกับเพศ เมื่ออาชญากรรมสูงขึ้น อาชญากรหรือผู้กระทำความผิดก็มีจำนวนมากขึ้นด้วยจากการตรวจสอบประวัติผู้กระทำความผิดส่วนหนึ่งจะเป็นผู้ต้องขังที่เคยต้องโทษอยู่ในเรือนจำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันมีผู้ต้องขังในความดูแลของกรมราชทัณฑ์ ทั้งหมดจำนวน 264,669 คน ซึ่งเกินกว่าพื้นที่อัตราความจุของเรือนจำ (พื้นที่อัตราความจุมาตรฐาน รองรับผู้ต้องขังได้เพียง 112,348 คน) โดยนักโทษเด็ดขาดทั้งหมด จำนวน 21,932 คน ซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดที่ต้องโทษ ครั้งแรก จำนวน 117,822 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 55.59 ของนักโทษเด็ดขาดทั้งหมด และต้องโทษตั้งแต่ครั้งที่สองขึ้นไป จำนวน 90,526 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 42.71 ของผู้ต้องขังเด็ดขาดทั้งหมด (กรมราชทัณฑ์, 2566) สถิติของผู้ที่กระทำความผิดซ้ำ ในจำนวนสถิติคนที่ทำผิดซ้ำในขณะพ้นโทษ 100 คน ในเวลา 1 ปีแรก จะทำผิดซ้ำ 14 คน อีก 36 คนคือยังก้ำกึ่ง ซึ่ง 36 คนข้างต้นมีพื้นเพชีวิตดีบ้างไม่ดีบ้าง ผสมกับคนที่มาจากพื้นเพชีวิตที่ตีหน้อย มีครอบครัวรองรับมีงานทำ เมื่อพ้นโทษออกไปเขาก็กลับไปสู่การงาน ที่มีพื้นที่ต่างๆ คอยช่วยเหลือ ก็ไม่ทำผิดซ้ำ แต่พอปีที่ 2 คนที่อยู่ใน 36 คน มีประมาณ 10 คนที่มาทำผิดซ้ำ เพิ่มขึ้น 24 คน และพอมาปีที่ 3 คนใน 36 คนก็ทำผิดซ้ำอีก 10 คน ก็เลยเป็น 34 คน เพราะฉะนั้นสรุปคือคนที่ออกไปจากคุก 100 คน ภายใน 3 ปี จะกลับมาในคุก 1 ใน 3 หรือ 34% ซึ่งถือว่าเป็นสถิติที่ค่อนข้างสูง ภาพรวมของสาเหตุและปัญหาของผู้กระทำความผิดซ้ำแล้วกลับมาติดคุกใหม่ สาเหตุมีอยู่ 2 ประการ 1. กลับไปแล้วไม่มีงานทำ 2. กลับไปสู่สิ่งแวดล้อมเดิม เพื่อนฝูงเดิม เครือข่ายเดิม สิ่งสำคัญ คือ เขาถูกขัดเกลา ถูกทำลาย ในสิ่งแวดล้อม ในสังคมมาเป็นเวลานาน เติบโตมาในสลัม เติบโตมาในครอบครัวที่แตกแยกต่างๆ เป็นแบบนี้มานาน แล้วก็เข้ามาอยู่ในเรือนจำแค่ 2 – 3 ปีแล้วจะให้กลับออกไปก็กลับไปอยู่ในสภาพเดิม เรายังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรเขาได้ แต่ก็มีคนส่วนใหญ่ที่เขาทำผิดที่เขาไม่ได้มาจากสภาพแวดล้อมนั้น ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะทำผิด บางคนที่เขาพลาดมา เช่น ไม่ได้ตั้งใจที่จะทำผิดแล้วติดคุก เขาออกไปเขาก็กลับไปสู่สังคม ครอบครัวเดิม ถ้าเขาพื้นเพมาดี เข้ามาอยู่ในคุก กลับออกไปดี แต่ถ้าพื้นเพเป็นมาไม่ดี มาอยู่ในคุก ถ้ากลับออกไปมีโอกาสที่จะทำผิดซ้ำเพราะฉะนั้นสิ่งที่ เป็นสาเหตุที่ทำให้ทำผิดซ้ำ ก็คือพื้นเพเดิม เป็นมายังก็กลับออกไปอย่างนั้น ปัญหาคือจะอย่างไรให้เปลี่ยนคนที่พื้นเพไม่ดี ให้สามารถไม่กระทำความผิดซ้ำได้ หรือให้คนพื้นเพดีกลับออกไปไม่กระทำความผิดซ้ำด้วยเหมือนกัน ไม่แ่

ลงไปกว่าเดิม อันนี้เป็นหน้าที่ที่กรมราชทัณฑ์จะต้องทำ (นัทธี จิตสว่าง, 2566) ผู้ต้องขังที่กระทำผิดที่ถูกคุมขังในเรือนจำทั่วประเทศ มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ส่งผลให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังมากขึ้นเกินกว่าความจุที่กรมราชทัณฑ์จะรับได้ ทำให้เรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศมีภารกิจในการควบคุมผู้ต้องขังป้องกันไม่ให้หลบหนี และการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมผู้ต้องขังเพื่อคืนคนดีสู่สังคม มักจะประสบปัญหาด้านงบประมาณ และบุคลากรที่มีความรู้ ความ สามารถ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้นจึงทำให้การอบรมแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากต้องเน้นในด้านการควบคุมมากกว่าการปลูกฝังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังด้านต่างๆ จึงทำให้ผู้ต้องขัง เมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษกลับเข้าไปสู่ครอบครัวและสังคม ก็ไม่สามารถที่จะดูแลตนเองและครอบครัวได้ เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวและคนในชุมชนไม่ยอมรับพร้อมทั้งยังถูกตราหน้าว่าเป็นคนชั่ว เกิดความหวาดระแวงว่าตนจะไม่สามารถได้รับความปลอดภัยหากอยู่ใกล้ชิดกับบุคคลที่เคยต้องโทษ เมื่อขาดการให้ออกจากครอบครัว ชุมชน และสังคมแล้ว ผู้ต้องขังที่พ้นโทษจึงไม่สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ไม่สามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้ จึงหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำเช่นเดิม เช่น การลักทรัพย์ การก่ออาชญากรรมต่างๆ ที่เป็นภัยแก่สังคม การค้าหรือใช้ยาเสพติดส่งผลให้ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว บางรายกระทำผิดซ้ำหวนกลับมาภายในเรือนจำ และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ แสดงให้เห็นว่า สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำ ไม่ได้มีเพียงแค่การอบรมแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ที่ไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มที่เพียงอย่างเดียว แต่น่าจะเกิดจากปัจจัยภายนอกอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องร่วมด้วย (กรมราชทัณฑ์, 2561)

เรือนจำกลางนครปฐม เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง สังกัด กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีอำนาจควบคุมนักโทษเด็ดขาดชาย และนักโทษเด็ดขาดหญิง กำหนดโทษตลอดชีวิต มีหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการด้านทัณฑปฏิบัติ การจัดการศึกษาอบรม ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมและฝึกวิชาชีพ ตลอดจนจัดสวัสดิการให้การสงเคราะห์ และดูแลสุขภาพอนามัยผู้ต้องขัง โดยได้แบ่งเขตการควบคุมผู้ต้องขังเป็น 9 แดน คือ แดน 1, 2, และแดน 4 เป็นแดนที่ใช้คุมขังผู้ต้องขังเด็ดขาดชายทั่วไป แดน 3 เป็นแดนที่ใช้คุมขังผู้ต้องขังเด็ดขาดชายโทษสูง แดน 5 เป็นแดนที่ใช้คุมขังผู้ต้องขังแรกรับชายและอยู่ระหว่างการตัดสินใจ แดน 6 เป็นแดนสุทธรรม (ใช้ประกอบอาหาร) แดน 7 เป็นแดนผู้ต้องขังหญิง แดน 8 เป็นแดนสถานพยาบาล และแดน 9 เป็นแดนสำหรับควบคุมผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ ผู้ต้องกักกัน ผู้ต้องกักขัง และผู้ต้องขังที่เป็นผู้ช่วยงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งการปฏิบัติการต่างๆ ได้ดำเนินการภายใต้แผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2563-2565 และยังเป็นเรือนจำกลางที่ทำหน้าที่ประสานเรือนจำเขต 7 รับผิดชอบดูแลให้คำปรึกษาเรือนจำที่ตั้งอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดราชบุรี อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ชาย 127 คน หญิง 27 คน มีจำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งหมด 3,921 คน โดยเป็นนักโทษเด็ดขาดทั้งหมด จำนวน 3,294 คน ซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดที่ต้องโทษครั้งแรกจำนวน 1,641 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 49.81 ของนักโทษเด็ดขาดทั้งหมด และต้องโทษตั้งแต่ครั้งที่สองขึ้นไปจำนวน 1,653 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 50.18 ของผู้ต้องขังเด็ดขาดทั้งหมด (เรือนจำกลางนครปฐม, 2566) เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าจำนวนนักโทษเด็ดขาดที่กระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ของผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาดเรือนจำกลางนครปฐมทั้งหมด ซึ่งเป็นตัวเลขที่ใกล้เคียงกับกระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปทั่วประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนเกือบครึ่งของผู้ต้องขังเด็ดขาดทั้งหมด และการที่ผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำและออกไปกระทำผิดซ้ำอีกนั้น ถือเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อกรมราชทัณฑ์ เพราะเป็นการขัดต่อภารกิจของกรมราชทัณฑ์ที่นอกจากจะมีภารกิจด้านการควบคุมแล้วยังมีภารกิจด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังอีก

ด้วย การศึกษายังพบว่าสาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่สำคัญเกิดจากองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุหลายด้าน อาทิ ความต้องการเงินหรือทรัพย์สิน ฐานะค่อนข้างยากจน ไม่มีรายได้ ว่างาน เลิกยาเสพติดไม่ได้มีระดับการศึกษาที่ต่ำเพียงชั้นประถมศึกษา (สุวรรณ ใจคลองแคล้ว, 2556) และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือกลุ่มผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มด้อยโอกาสทางสังคม แม้แต่ครอบครัวยังไม่ให้การยอมรับหรือให้การช่วยเหลือ ทำให้เมื่อพ้นโทษกลับสู่สังคมจะถูกตีตรา มลทินทางสังคม (Social Stigma) และมาตรการสังคม (Social Sanction) จนอาจส่งผลให้กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก (นิมิต ทิพนานต์, 2556) และประเด็นปัญหาที่ผู้พ้นโทษไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติ เกิดจากทัศนคติของคนในสังคม ความไม่พร้อมของครอบครัวในการสนับสนุนผู้พ้นโทษให้กลับคืนสู่สังคม ปัญหาด้านทุนทรัพย์และโอกาสในการประกอบอาชีพ ปัญหาส่วนบุคคลของตัวผู้ต้องขัง ปัญหาการฝึกอาชีพ ปัญหาความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ, 2563) ยิ่งไปกว่านั้นหากพิจารณาแล้วผู้ที่กระทำผิดซ้ำมีจำนวนเกือบครึ่งของจำนวนประชากรนักโทษเด็ดขาดภายในเรือนจำเคยผ่านการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูขณะต้องโทษภายในเรือนจำมาบ้างแล้วแต่ยังวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกจนต้องกลับเข้ามาภายในเรือนจำ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำภายในเรือนจำยังไม่บรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ แม้รัฐจะใช้งบประมาณจำนวนมากและสนับสนุนทรัพยากรอื่นๆ อีกมากมายก็ยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ทั้งที่แนวทางในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยนี้มีมาอย่างยาวนานทำให้รัฐต้องเสียงบประมาณในการดูแลและเสียประชากรที่อยู่ในวัยทำงานซึ่งเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ

จากสถานการณ์และปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง พบว่ามีผู้ต้องขังที่กลับมากระทำผิดซ้ำ ซึ่งครั้งหนึ่งผู้ต้องขังเหล่านี้เคยได้กระทำความผิดและได้ผ่านกระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรมให้ลงโทษจำคุก อีกทั้งยังได้ผ่านการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูจากเรือนจำ โดยได้รับการอบรมแก้ไขทั้งด้านความประพฤติและศีลธรรม เพื่อให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีของสังคม ตลอดจนได้รับการฝึกหัดวิชาชีพ เพื่อได้ใช้เป็นแนวทางหาเลี้ยงชีพและดำเนินชีวิตอย่างสุจริตชนในสังคม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อต้องการให้ทราบว่าปัจจัยใดชักนำให้ผู้ต้องขังกลับมากระทำผิดซ้ำอีก และเพื่อให้ได้แนวทางในการป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังเหล่านี้กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก และเนื่องจากผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายในเรือนจำกลางนครปฐมจึงมีความเชื่อมั่นว่าสามารถเข้าถึงข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเต็มที่ในการนำข้อมูลมาศึกษาวิจัยเพื่อทราบปัจจัยและแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นประโยชน์ต่องานราชทัณฑ์และในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานราชทัณฑ์ ตามวิสัยทัศน์ของกรมราชทัณฑ์ที่ว่า “องค์กรสมรรถนะสูงด้านการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง แบบมีอาชีพบูรณาการ มาตรฐาน และนวัตกรรม”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม
2. เพื่อศึกษาแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐมไม่ให้เกิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร ได้แก่ ผู้ต้องขังในเรือนจำกลางยะลาที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 1,653 คน (เรือนจำกลางนครปฐม, 2566) 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐมที่กระทำผิดซ้ำ ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 323 คน ได้มาโดยใช้วิธีโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) และใช้รูปแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุปัจจุบัน ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา (สูงสุด) สถานภาพการสมรส อาชีพก่อนต้องโทษ รายได้ก่อนต้องโทษ และจำนวนครั้งในการต้องโทษ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 14 ข้อ 2) ปัจจัยด้านครอบครัว จำนวน 9 ข้อ 3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จำนวน 10 ข้อ และ 4) ด้านสภาพแวดล้อมจำนวน 14 ข้อ ซึ่งมีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 6 ข้อ 2) ด้านส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ 3) ด้านครอบครัว จำนวน 6 ข้อ และ 4) ด้านสภาพแวดล้อม จำนวน 6 ข้อ ซึ่งมีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ซึ่งมีลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บัญชาการเรือนจำกลางนครปฐมเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำที่ถูกคุมขังภายในเรือนจำกลางนครปฐม ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 323 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับปานกลางได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และด้านสภาพแวดล้อม สำหรับปัจจัยด้านครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความเห็นน้อยสุด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม

	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1	ปัจจัยส่วนบุคคล	2.12	0.66	น้อย	3
2	ปัจจัยด้านครอบครัว	2.06	0.86	น้อย	4
3	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	2.71	0.91	ปานกลาง	1
4	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	2.65	0.86	ปานกลาง	2
	รวม	2.38	0.66	น้อย	

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำในระดับปานกลางได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และด้านสภาพแวดล้อม ส่วนปัจจัยด้านครอบครัวอยู่ในระดับน้อย โดยผลการวิจัยในแต่ละด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ผลรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับปานกลาง คือ ความยากจน รองลงมา เห็นด้วยในระดับน้อย คือ การว่างงานสำหรับความยากจน ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรกคือ ค่าครองชีพสูงขึ้นแต่รายได้ของทานยังเท่าเดิมส่วนการว่างงาน ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรกคือมีประวัติติดคุกทำให้หางานได้ยาก

1.2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ผลรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับปานกลางคือ การยอมรับของสังคม และสภาพชุมชน รองลงมาเห็นด้วยในระดับน้อยคือ การคบค้าสมาคมกับเพื่อน สำหรับการยอมรับของสังคม ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรก คิดว่าสังคมมองว่าไม่สามารถเป็นคนดี เลิกกระทำผิดไม่ได้อย่างเด็ดขาด ส่วนสภาพชุมชน ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรกคือ คนในชุมชนที่อาศัยอยู่มีแหล่งมั่วสุมอบายมุข ส่วนการคบค้าสมาคมกับเพื่อน ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรกคือ เพื่อนส่วนใหญ่เคยต้องโทษอยู่ในเรือนจำ

1.3 ปัจจัยส่วนบุคคล ผลรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับน้อยคือ สภาพทางจิตใจ อุนิสัยส่วนตัว และทางกายภาพ สำหรับสภาพทางจิตใจ ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรกคือ กระทำผิดเพราะยังต้องการของตนเองไม่ได้ ส่วนอุปนิสัยส่วนตัว ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นเป็นลำดับแรกคือ เป็นคนที่ใช้เงินซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย ส่วนทางกายภาพ ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรก คือ มีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง

1.4 ปัจจัยด้านครอบครัว ผลรวมอยู่ระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับน้อยคือ สถานภาพทางครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัว สำหรับสถานภาพทางครอบครัว ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรกคือ ครอบครัวอยู่คนละทิศละทาง ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัว ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรกคือ ไม่ได้ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว

2. แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐมไม่ให้กลับมามีการกระทำผิดซ้ำอีก พบว่า แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ในภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยส่วนบุคคล รองลงมาผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม

	แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1	ปัจจัยส่วนบุคคล	4.22	0.97	มากที่สุด	2
2	ปัจจัยด้านครอบครัว	4.07	1.03	มาก	3
3	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	4.30	1.01	มากที่สุด	1
4	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	3.99	1.03	มาก	4
	รวม	4.14	0.93	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยส่วนบุคคล รองลงมาผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับมากได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมโดยผลการวิจัยในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ผลรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรกคือ ต้องการให้เรือนจำประสานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้รับผู้ต้องขังเข้าทำงาน

2.2 แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำปัจจัยส่วนบุคคล ผลรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรกคือ มีการจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้ต้องขัง เช่น กีฬา นันทนาการ ดนตรี เป็นต้น

2.3 แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำปัจจัยด้านครอบครัว ผลรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรกคือ เปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้รับการเยี่ยมเยียนจากญาติทั้งทางใกล้และทางไกลผ่านทางจอภาพโทรศัพท์มือถือ เพื่อไม่ให้ผู้ต้องขังคิดว่าถูกทอดทิ้งหรืออยู่ห่างไกลจากครอบครัว

2.4 แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ผลรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยเป็นลำดับแรกคือ ต้องการให้ช่วยสร้างความเข้าใจต่อชุมชนสังคม ให้การยอมรับผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ

แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม สรุปประเด็นข้อเสนอแนะได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการฝึกวิชาชีพ ควรได้รับการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังดำเนินการอย่างจริงจัง ควรได้รับการฝึกวิชาชีพอย่างทั่วถึงกับผู้ต้องขังทุกคน ควรมีหลักสูตรในการฝึกวิชาชีพที่หลากหลายมีระยะเวลาที่เหมาะสม ควรได้รับการฝึกวิชาชีพที่ตรงกับตลาดแรงงานมีอาชีพรองรับ และมีปันผลกำไรจากการฝึกวิชาชีพเพื่อเป็นทุนภายหลังพ้นโทษ 2) ด้านการศึกษา ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อมีวุฒิไปสมัครงาน ควรได้รับการศึกษาเพื่อให้อ่านออกเขียนได้ 3) ด้านการอบรมพัฒนาพฤติกรรม มีกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เพื่อเกิดความผ่อนคลาย ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมาย ควรจัดให้มีการอบรมความรู้และสร้างความเข้าใจเรื่องความพอเพียง ควรจัดให้มีการอบรมทางศาสนา ส่งเสริมด้านการทำดีละความชั่ว 4) ด้านการได้รับ

การสงเคราะห์ภายหลังพ้นโทษ มีหน่วยงานรัฐหรือเอกชนมีงานรองรับผู้พ้นโทษ เงินช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษทุกคนในช่วงที่พ้นโทษปล่อยตัว มีที่พักพิงสำหรับผู้พ้นโทษที่ไร้ญาติไร้บ้าน 5) ด้านการสร้างสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว จัดให้มีการเยี่ยมใกล้ชิด ได้รับการเยี่ยมญาติทางไกลได้สะดวกและทั่วถึง 6) ด้านการสร้างความรู้เข้าใจและยอมรับผู้พ้นโทษของชุมชน และสังคม การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจและให้โอกาสผู้พ้นโทษ มีการประสานงานผู้นำชุมชนกับเรือนจำในการติดตามและเฝ้าระวังผู้พ้นโทษ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษางานที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ 2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม 3) ปัจจัยส่วนบุคคล และ 4) ปัจจัยด้านครอบครัว โดยอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ประกอบด้วย ความยากจน และการว่างงาน สอดคล้องกับทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ (พรชัย ชันดี, 2553) หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้ สามารถนำมาอธิบายสาเหตุอาชญากรรมของคนจนหรือบุคคลที่มีความด้อยทางสังคมและเศรษฐกิจ แม้ว่าจะไม่มีงานศึกษาวิจัยยืนยันชัดเจนว่า ความยากจนเป็นสาเหตุของอาชญากรรม แต่ปรากฏการณ์ทางสังคมที่พบเห็นชัดเจนคือ คนจนจำนวนมากที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดมีแนวโน้มว่าจะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและอาชญากรรม โดยจากการศึกษาพบว่า ความยากจนส่วนใหญ่เกิดจาก ค่าครองชีพสูงขึ้นแต่รายได้ของท่านยังเท่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ แก้วจันทร์ และโกศล สอดส่อง (2565) ที่พบว่า การไม่มีอาชีพที่มั่นคง การมีฐานะยากจน มีรายได้ที่ไม่แน่นอน มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชญาภรณ์ บุญชู (2558) ที่พบว่า การกระทำผิดเพราะมีฐานะยากจน ไม่มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่ไม่แน่นอน และมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรินทร์ญาภา เมืองไทย (2562) ที่พบว่า สภาพเศรษฐกิจ รายได้ไม่เพียงพอ ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ ส่วนการว่างงาน ส่วนใหญ่เกิดจาก มีประวัติติดคุกทำให้หางานได้ยาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของชวลิต กลิ่นแข และคณะ (2563) ที่พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ผู้ต้องขังกังวลว่านายจ้างอาจรู้ว่าเป็นผู้เคยถูกตัดสินจำคุกมาก่อนจะได้รับการปฏิเสธไม่ให้เข้าทำงาน ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ

1.2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ประกอบด้วย การยอมรับของสังคม สภาพชุมชน และการคบค้าสมาคมกับเพื่อน

การยอมรับของสังคม พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากคิดว่าสังคมมองว่าไม่สามารถเป็นคนดี เลิกกระทำผิดไม่ได้อย่างเด็ดขาด สอดคล้องกับทฤษฎีตรา (พรชัย ชันดี, 2553) หลักการของทฤษฎีตราที่สำคัญคือ การดำเนินคดีหรือลงโทษของกระบวนการยุติธรรมจะมีอิทธิพลด้านลบทำให้บุคคลที่เข้าสู่กระบวนการพัฒนาอาชญากรรม หรือการลงโทษทำให้มนุษย์กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ปัจจุบันทฤษฎีตราระจะถูกนำไปอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมที่ไม่ร้ายแรงหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบน ตัวอย่างเช่น การเสพยาเสพติด

การติดสุรา การค้าประเวณี หรือบุคคลลึกลับจืด ตลอดจนพวกกรักร่วมเพศ ฯลฯ บุคคลเหล่านี้เมื่อได้มีพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับเหล่านี้แล้ว เมื่อถูกหักท้วงจากบุคคลใกล้ชิดให้กลับตัวหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรม บุคคลเหล่านี้บางส่วนได้แสดงความรู้สึกว่าไม่สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ เนื่องจากคิดว่าสังคมไม่ยอมรับอีกต่อไป หรือหากปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแล้ว ก็ไม่มีทางอื่นในการประกอบอาชีพ จำเป็นต้องยึดถือพฤติกรรมเดิมต่อไป ซึ่งทฤษฎีตีตราอธิบายว่าบุคคลเหล่านี้ได้พัฒนาจิตสำนึก ที่ยอมรับว่าตนเองเป็นผู้กระทำผิดที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้แล้ว นอกจากนี้ทางเลือกในการกลับตัวเป็นคนดีก็ถูกปิดกั้นลงจากปฏิกิริยาของสังคมด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชาญาณ บุญชู (2558) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการยอมรับของสังคมเห็นว่าคนที่มีประวัติเคยต้องโทษมักถูกตีตราจากสังคมว่าเป็นคนไม่ดี ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ ฉัตรเงิน และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ (2558) ที่พบว่า คนสังคมมีการเหยียดหยามบุคคลที่เคยต้องโทษ รวมถึงสังคมไม่ได้ให้ความยุติธรรมกับคนที่เคยต้องโทษ มีทัศนคติที่ติดลบกับผู้เคยต้องโทษ มาก่อน ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ

สภาพชุมชน พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากคนในชุมชนที่อาศัยอยู่มีแหล่งมั่วสุมอบายมุข สอดคล้องกับทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ (พรชัย ชันดี, 2553) นักวิชาการหลายท่านได้นำทฤษฎีนี้ไปอธิบายสาเหตุของอาชญากรรมได้หลายโอกาส ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจนคือ การเกิดอาชญากรรมจำนวนมากในเขตพื้นที่ชุมชนแออัดหรือสลัมของเมืองขนาดใหญ่ของทุกประเทศ และเขตชุมชนที่บ้านเรือนมีสภาพเสื่อมโทรมและขาดคนดูแลรักษา ชุมชนแออัดเหล่านี้เปรียบเสมือนเขตพื้นที่ติดต่อยกย่องระหว่างโซนที่หนึ่งและโซนที่สองตามทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ เป็นพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมเชิงกายภาพที่ไม่น่าอยู่อาศัย และเกิดอาชญากรรมพื้นที่ (Street Crime) จำนวนมากและเป็นประจำ เช่น ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา ทำลายทรัพย์สิน ก่อความเดือดร้อนรำคาญ ฯลฯ จนนับว่าเป็นเขตพื้นที่ที่เป็นปัญหาของทุกสถานีตำรวจ ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายสังคมไร้ระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชวลิต กลิ่นแข และคณะ (2563) ที่พบว่า ปัจจัยด้านสังคมและชุมชน ครอบครัวยุติในชุมชนแออัด แหล่งเสื่อมโทรม อยู่กับเพื่อนชักจูงให้กระทำความผิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ แก้วจันทร์ และโกศล สอดส่อง (2565) ที่พบว่า ปัจจัยด้านที่เป็นชุมชนแออัดและมีการก่ออาชญากรรมสูง และมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำมากที่สุด

การคบค้าสมาคมกับเพื่อน พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากเพื่อนส่วนใหญ่เคยต้องโทษอยู่ในเรือนจำ สอดคล้องกับทฤษฎีเรียนรู้ (พรชัย ชันดี, 2553) หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือบุคคลกระทำความผิดเนื่องจากได้เรียนรู้รูปแบบหรือวิธีการกระทำความผิดและทัศนคติเห็นด้วยกับการกระทำผิดจากบุคคลที่ใกล้ชิด หรือจากการเฝ้าดูหรือสังเกตบุคคลอื่น นอกจากนี้หากกระทำผิดแล้วได้รับผลประโยชน์ที่พึงพอใจ จะทำให้บุคคลนั้นประกอบอาชญากรรมมากยิ่งขึ้น พฤติกรรมเบี่ยงเบนจำนวนมากของคนในสังคมจะมีลักษณะของการกระทำที่เป็นกลุ่มหรือร่วมกระทำกันหลายคน ได้แก่ การมั่วสุมเสพยาเสพติด ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การเล่นเกมพนัน ตลอดจนถึงการค้าประเวณี หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศหลายประเภท ฯลฯ จากพฤติการณ์ข้อเท็จจริงทั่วไป จะพบว่าก่อนที่บุคคลจะมีพฤติกรรมเหล่านี้แล้วหลังจากนั้นจึงได้เรียนรู้พฤติกรรมเหล่านี้จากบุคคลดังกล่าว เช่น ผิดหวังเรื่องหน้าที่การงานหรือชีวิตครอบครัว จึงหันมาคบหาสมาคมกับบุคคลที่เสพยาเสพติด แล้วเรียนรู้เทคนิคและแรงจูงใจในที่สุดก็มีพฤติกรรมเสพยาเสพติดตามบุคคลที่คบหาสมาคมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรินทร์ญาภา เมืองไทย (2562) ที่พบว่า การคบเพื่อนที่ชอบเที่ยวกลางคืน ชักชวนให้เสพยา เพื่อแสดงว่าเป็นพวกเดียวกัน ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ ฉัตรเงิน และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ (2558) ที่พบว่า ในด้าน

การเรียนรู้ทางสังคมในการกระทำผิด การถูกต้องซึ่งในเรือนจำไม่ได้ง่ายเพราะสภาพในเรือนจำสามารถปรับตัวได้ง่าย ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ

1.3 ปัจจัยส่วนบุคคล สำนักอาชีววิทยานิพนธ์หรือสำนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งชี้ชัด ลอมโบโซได้อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ได้รับอิทธิพลหลายอย่าง ทั้งจากทางกายภาพ จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม เป็นสาเหตุให้บุคคลกระทำความผิด จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ประกอบด้วย สภาพทางจิตใจ อุปนิสัยส่วนตัว และ ทางกายภาพ

สภาพทางจิตใจ พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากกระทำผิดเพราะยังยึดความต้องการของตนเองไม่ได้ สอดคล้องกับทฤษฎีแนวจิตวิทยา (พรชัย ชันดี, 2553) หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้ สามารถนำไปใช้อธิบายสาเหตุอาชญากรรมในกระบวนการทัศนด้านความผิดปกติของสภาพจิตใจ โดยให้เหตุผลว่า มนุษย์ประกอบอาชญากรรมเนื่องจากถูกกระตุ้นหรือเร้าจากสภาพแวดล้อมทำให้แสดงออกพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนหรือผิดกฎหมาย ซึ่งตนเองไม่สามารถควบคุมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเสกสัน เกรือคำ (2562) ที่พบว่า ผู้ต้องขังในกลุ่มชั้นเลวจะมีการควบคุมตัวเองต่ำกว่ากลุ่มผู้ต้องขังชั้นดี และมีประวัติการกระทำผิดมากกว่ากลุ่มผู้ต้องขังชั้นดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธา เจริญสิทธิ์ และคณะ (2561) ที่พบว่า วุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ต้องขังที่ไม่เคยใช้ยาเสพติดจะมีระดับวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงกว่าผู้ต้องขังที่ใช้ยาเสพติด ส่วนผู้ต้องขังที่กระทำความผิดแตกต่างกันมีระดับวุฒิภาวะทางอารมณ์แตกต่างกัน และพบว่า ผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำในคดีที่รุนแรงมีระดับวุฒิภาวะทางอารมณ์แตกต่างกับผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำหลายคดี

อุปนิสัยส่วนตัว พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากเป็นคนที่ใช้เงินซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกดดัน (พรชัย ชันดี, 2553) มีหลักการสำคัญว่า ระบบโครงสร้าง วิถีชีวิต หรือระบบเศรษฐกิจของสังคมได้สร้างหรือพัฒนาความกดดันให้แก่คนในสังคม เนื่องจากได้สร้างค่านิยมด้านวัตถุให้แก่คนในสังคมทำให้คนบางคนซึ่งไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ทำการโต้ตอบต่อความกดดันนั้นด้วยการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือพฤติกรรมอาชญากรรมและเมื่อนำทฤษฎีกดดันมาวิเคราะห์สาเหตุของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคม พบว่าอาชญากรรมหลายประเภทสามารถนำทฤษฎีนี้มาอธิบายสาเหตุได้อย่างชัดเจน อาชญากรรมประเภทแรกน่าจะเป็นการค้าประเวณีของทั้งผู้หญิงและผู้ชายที่มีอยู่อย่างหลากหลายในสังคมไทย ผลการศึกษาจำนวนมากพบว่า ผู้ค้าประเวณีส่วนมากเป็นบุคคลชั้นล่างหรือชั้นกลางของสังคม และไม่ได้ถูกบังคับขู่เข็ญให้มาทำการขายบริการทางเพศ แต่ทำด้วยความสมัครใจ และสาเหตุประการสำคัญคือ ต้องการเงินหรือต้องการมีรายได้ดี และเห็นว่าการค้าประเวณีเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้ตนเองหรือครอบครัวจะมีทรัพย์สินเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม แต่เนื่องจากในการที่จะมีทรัพย์สินโดยหนทางที่ชอบด้วยกฎหมายถูกปิดกั้นจึงได้เลือกทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในการให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทอง พฤติการณ์สอดคล้องกับสมมุติฐานของทฤษฎีกดดัน สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชญารณ บัญชู (2558) ที่พบว่า การดื่มสุรา เล่นการพนัน เที่ยวกลางคืน และการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย เป็นพฤติกรรมปกติของคนในสังคม ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิลป์ชัย ลีลิตธรรม และวงศกร เพิ่มผล (2564) ที่พบว่า สาเหตุในการกระทำผิดซ้ำเกิดจากตัวผู้กระทำความผิดเองเป็นสำคัญเพราะต้องการเงินมาอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ชีวิตส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ

ทางกายภาพ พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากการมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง เห็นด้วยในระดับน้อย ไม่ปรากฏสอดคล้องกับงานวิจัยใด ซึ่งอาจเป็นเพราะทางกายภาพนั้นส่งผลน้อยมากต่อการกระทำผิดซ้ำของ

ผู้ต้องขัง แต่ทางกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นการมีร่างกายไม่แข็งแรง หรือมีโรคประจำตัวจะส่งผลต่อเนื่องต่อสภาพทางจิตใจของผู้ต้องขังหรือปัจจัยด้านอื่น

1.4 ปัจจัยด้านครอบครัว สถาบันครอบครัวถือเป็นพื้นฐานทางสังคมที่จะสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ประกอบด้วย สถานภาพทางครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งทั้งสองสาเหตุนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน สอดคล้องกับทฤษฎีควบคุมทางสังคม (พรชัย ชันดี, 2553) ที่เชื่อว่า สถาบันทางสังคมโดยสถาบันครอบครัว โรงเรียน และศาสนา มีความสำคัญในการป้องกันอาชญากรรมผ่านกระบวนการควบคุมบุคคล และเมื่อนำมาอธิบายอาชญากรรมที่กระทำโดยเยาวชน (Juvenile Delinquency) และอาชญากรรมประทุษร้ายต่อทรัพย์และชีวิตร่างกายทั่วไป (Street Crimes) แต่ไม่สามารถอธิบายอาชญากรรมที่ประกอบโดยบุคคลที่มีตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่สูง หรือที่เรียกว่า อาชญากรรมคอเชื้ตขาว ดังนั้น ทฤษฎีกลุ่มนี้จึงอธิบายอาชญากรรมดังต่อไปนี้ชัดเจน 1) เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายอาญา ส่วนมากจะมาจากครอบครัวแตกแยกหรือครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น จากการวิจัยจำนวนมากยืนยันว่า เยาวชนที่กระทำผิดหรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น เล่นการพนัน เสพยาเสพติด ลักทรัพย์ ทะเลาะวิวาท ฯลฯ มีภูมิหลังด้านครอบครัวในลักษณะที่มีความผูกพันกับครอบครัวน้อย อาจมาจากครอบครัวที่แตกแยก หรือครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวเป็นหัวหน้าครอบครัว หรือมาจากครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่ให้ความสนใจหรือขาดความอบอุ่น 2) บุคคลที่ประสบความล้มเหลวในชีวิตครอบครัวมีความเป็นไปได้สูงที่จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรืออาชญากรรม เช่น ติดสุราหรือแอลกอฮอล์ เสพยาเสพติด เล่นการพนัน ตลอดจนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขต่างๆ ฯลฯ ซึ่งทฤษฎีควบคุมทางสังคมอธิบายได้ว่า บุคคลเหล่านี้ขาดกลไกควบคุมความประพฤติที่สำคัญคือความผูกพันกับสถาบันครอบครัว และตามข้อเท็จจริงจะพบว่าบุคคลเหล่านี้จะมีปัญหาครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการหย่าร้าง หรือคู่สมรสเสียชีวิต ทำให้ไม่มีจุดมุ่งหมายในชีวิตที่ชัดเจน และถูกชักจูงให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่างๆ ได้ง่ายมากกว่าคนปกติทั่วไป 3) บุคคลกระทำผิดกฎหมายจำนวนมากที่มีพฤติกรรมรักสันโดษ ชอบอยู่โดดเดี่ยวหรือเก็บตัวไม่สูงส่งกับใคร บุคคลเหล่านี้จะไม่มี ความผูกพันกับสถาบันทางสังคม เนื่องจากไม่มีการลงทุนอะไรในสังคม จึงกระทำผิดกฎหมายได้ง่ายดาย โดยจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวประกอบด้วย สถานภาพทางครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัว

สถานภาพทางครอบครัว ส่วนใหญ่เกิดจากครอบครัวอยู่คนละทิศละทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชาญาณ บุญชู (2558) ที่พบว่า การที่สมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างอยู่และไม่เคยทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรินทร์ญาภา เมืองไทย (2562) ที่พบว่าครอบครัวไม่สมบูรณ์ พ่อแม่แยกทางกัน ทำให้ขาดความรัก และขาดสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ส่วนใหญ่เกิดจากไม่ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของชวลิต กลิ่นแข และคณะ (2563) ที่พบว่า ปัญหาแล้วคนในครอบครัวไม่ช่วยหาแนวทางแก้ไข ปัญหาในทางที่ถูกต้องไม่เคยให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจ ทำให้ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ แก้วจันทร์ และโกศล สอดส่อง (2565) ที่พบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมากที่สุดส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ

2. แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม

2.1 แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ต้องการให้เรือนจำประสานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้รับผู้ต้องขังเข้าทำงาน ดังนั้น ภาครัฐควรจัดหาแหล่งงานที่มีรายได้แน่นอนมั่นคงไว้รองรับให้ผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ สังคม บริษัท โรงงานเอกชน ควรเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้เข้าทำงานได้เหมือนกับบุคคลทั่วไป ควรให้โอกาสผู้ที่มีความตั้งใจจะกลับตนเป็นคนดีอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข เพื่อจะได้มีรายได้ไว้เลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว ไม่ควรปิดกั้นโอกาสไม่ให้ทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้พวกเขาเหล่านั้นวนกลับไปกระทำผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชวลิต กลิ่นแข และคณะ (2563) ที่พบว่า หน่วยงานภาครัฐ ควรจะร่วมมือในการจัดหางานให้กับผู้ต้องขังที่พ้นโทษตามความรู้ความสามารถ ประชาสัมพันธ์ให้สังคมภายนอกยอมรับและเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระศักดิ์ สัจจะปกาสิต (2564) ที่พบว่า เรือนจำควรร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังที่เคยต้องโทษให้มีงานที่สุจริต คอยสนับสนุนในการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีเครื่องมือในการทำงานไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

2.2 แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้ต้องขัง เช่น กีฬา นันทนาการ ดนตรี เป็นต้น กิจกรรมผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้ต้องขังเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมและฟื้นฟูจิตใจภายในเรือนจำนโยบายหลักของกรมราชทัณฑ์ เพื่อแก้ไขป้องกันต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ถ้าการอบรมและฟื้นฟูจิตใจไม่เพียงพอจะไม่สามารถแก้ไขผู้ต้องขังไม่ให้กลับมากระทำผิดซ้ำได้ สำนักอาชีวศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาหรือสำนักวิทยาศาสตร์ ซึ่ง ซีชาร์ ลอมโบโซ ได้อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ได้รับอิทธิพลหลายอย่าง ทั้งจาก ทางกายภาพ จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมเป็นสาเหตุให้บุคคลกระทำความผิด ดังนั้น การกระทำความผิดควรมีการแก้ไขปรับปรุง เน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคม และการแก้ไขควรให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย การอบรมและฟื้นฟูจิตใจให้กับผู้ต้องขังขณะต้องโทษ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และจะได้ผลจริงจึงก็ต่อเมื่อได้มีการอบรมสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง ถ้าภาวะจิตใจของผู้ต้องขังสูงพอ คือมีความรับผิดชอบ มีความยั้งคิด การกระทำผิดซ้ำที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคตก็จะไม่มี โดยผู้ต้องขังต้องการให้เรือนจำควรอบรมและฟื้นฟูจิตใจให้กับผู้ต้องขัง และควรมีการจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้ต้องขัง เช่น กีฬา นันทนาการ ดนตรี สอดแทรกในการจัดกิจกรรมนั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรินทร์ญาภา เมืองไทย (2562) ที่พบว่า ควรแยกผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อเข้าโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูให้เห็นผลเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของนคพัฒน์ สิ้นเย็น (2564) ที่พบว่า ควรมีการจัดโครงการอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจของผู้ต้องขัง มีการจัดกิจกรรมเพื่อปรับปรุงพฤติกรรม และความรู้ และเพื่อไม่ให้ผู้ต้องขังกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกและศึกษาปัญหาของนักโทษแต่ละคนและแก้ไขให้ตรงกับปัญหาของผู้ต้องขัง

2.3 แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้รับการเยี่ยมเยียนจากญาติทั้งทางใกล้และทางไกลผ่านทางจอภาพโทรศัพท์มือถือ เพื่อไม่ให้ผู้ต้องขังคิดว่าถูกทอดทิ้งหรืออยู่ห่างไกลจากครอบครัว ดังนั้น ครอบครัวต้องมีความสัมพันธ์ที่ดี มีความรักความปรารถนาดีต่อกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เมื่อมีปัญหาครอบครัวต้องหันหน้าปรึกษาหารือเพื่อหาทางแก้ปัญหา เรือนจำควรจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชวลิต กลิ่นแข และคณะ (2563) ที่พบว่า เรือนจำควรจัดการพบญาติแบบใกล้ชิดเพิ่มเติมจากการเยี่ยมญาติปกติ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีในครอบครัว ทำให้ผู้ต้องขังมีกำลังใจที่จะกลับตัวประพฤติตนเป็นคนดีของสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของนคพัฒน์ สิ้นเย็น (2564) ที่พบว่า เรือนจำควรเพิ่มโอกาสให้ผู้ต้องขังพบญาติเพิ่มมากขึ้น

2.4 แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ต้องการให้ช่วยสร้างความเข้าใจต่อชุมชน สังคม ให้การยอมรับผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ ดังนั้น ผู้ต้องขังที่จะได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษที่สามารถปรับสภาพร่างกายและจิตใจให้พร้อมที่จะกลับคืนสู่สังคม และใช้ชีวิตปกติ ตลอดจนมีอาชีพที่สุจริตเลี้ยงตนเองและครอบครัวต่อไปได้นั้น ถือเป็นการคุ้มครองป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพมากประการหนึ่ง เรือนจำประสานกับหน่วยงานภายนอกสร้างความเข้าใจต่อองค์กรเอกชนและสังคมภายนอกให้ยอมรับผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ สอดคล้องกับงานวิจัยของภานุวัฒน์ มีเพียร และบุญเหลือ บุปผามาลา (2565) ที่พบว่า ควรเสนอแนะแนวทางในการอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกภายหลังพ้นโทษออกจากเรือนจำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัศครร ไชยพงษ์ (2556) ที่พบว่า หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต้องให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือดูแลผู้ต้องขัง หลังพ้นโทษให้กลับตัว ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสังคม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลาง นครปฐม 5 ด้านสำคัญ ได้แก่

1. ด้านการฝึกวิชาชีพ 1) ฝึกอย่างจริงจังและทั่วถึง ผู้ต้องขังทุกคนควรได้รับการฝึกวิชาชีพอย่างจริงจังและทั่วถึง เพื่อให้มีทักษะติดตัวเมื่อพ้นโทษ 2) หลากหลายและตรงตลาดแรงงาน ควรมีหลักสูตรการฝึกวิชาชีพที่หลากหลาย มีระยะเวลาเหมาะสมและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้ต้องขังมีอาชีพรองรับ 3) มีปันผลกำไร ควรมีระบบปันผลกำไรจากการฝึกวิชาชีพเพื่อเป็นทุนให้ผู้ต้องขังใช้ภายหลังพ้นโทษ

2. ด้านการศึกษา 1) เพิ่มวุฒิการศึกษา ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้มีวุฒิการศึกษาสำหรับใช้สมัครงาน 2) พัฒนาทักษะพื้นฐาน จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการใช้ชีวิต

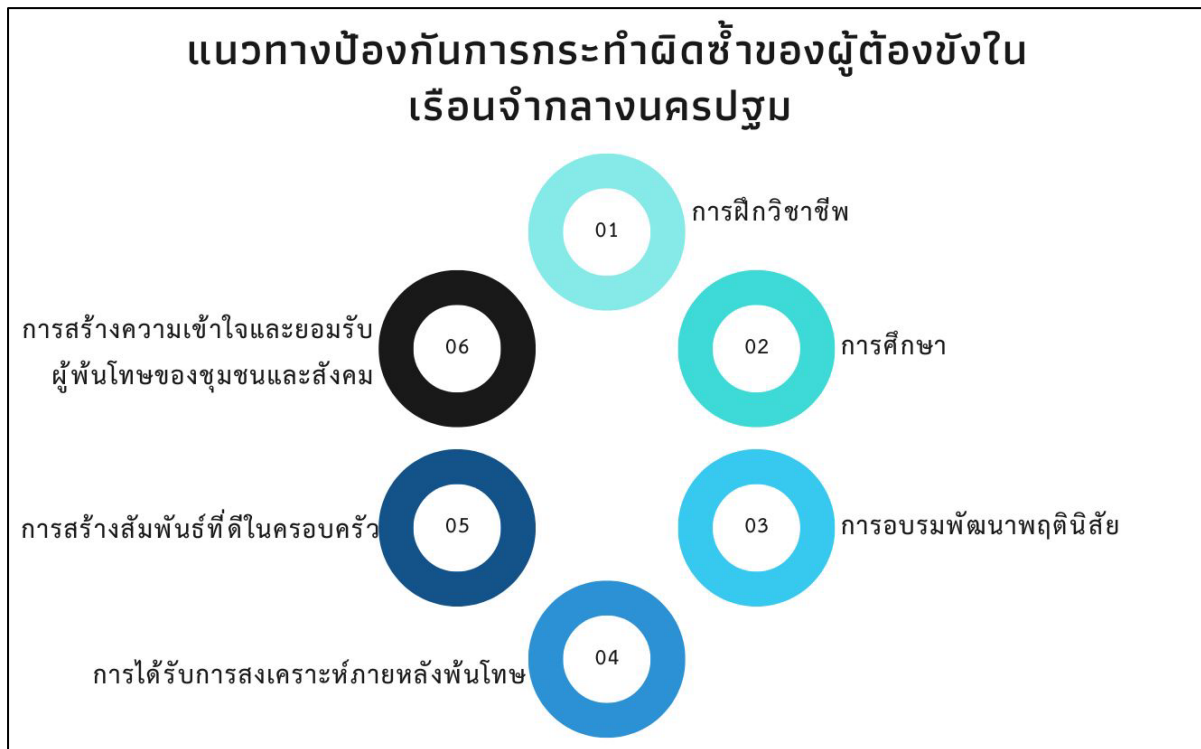
3. ด้านการอบรมพัฒนาพฤติกรรม 1) กิจกรรมนันทนาการ จัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด 2) อบรมกฎหมาย ให้ความรู้ด้านกฎหมาย เพื่อให้ผู้ต้องขังเข้าใจกฎหมายและผลที่ตามมาของการกระทำผิด 3) อบรมความพอเพียง จัดอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผล 4) อบรมศาสนา ส่งเสริมการอบรมทางศาสนา เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการทำความดีละเว้นความชั่ว

4. ด้านการได้รับการสงเคราะห์ภายหลังพ้นโทษ 1) งานรองรับ ประสานงานกับหน่วยงานรัฐและเอกชน เพื่อจัดหางานรองรับผู้พ้นโทษ 2) เงินช่วยเหลือ จัดหาเงินช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษทุกคนในช่วงแรกของการพ้นโทษ 3) ที่พักพิง จัดหาที่พักพิงสำหรับผู้พ้นโทษที่ไม่มีญาติหรือที่อยู่อาศัย

5. ด้านการสร้างสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว 1) กิจกรรมครอบครัว จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว 2) เยี่ยมใกล้ชิด จัดให้มีการเยี่ยมญาติแบบใกล้ชิด 3) เยี่ยมญาติทางไกล พัฒนาระบบการเยี่ยมญาติทางไกลให้สะดวกและทั่วถึง

6. ด้านการสร้าง ความเข้าใจและยอมรับผู้พ้นโทษของชุมชนและสังคม 1) ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและเปิดโอกาสให้ชุมชนและสังคมยอมรับผู้พ้นโทษ 2) ประสานงานผู้นำชุมชน ประสานงานกับผู้นำชุมชน เพื่อติดตามและเฝ้าระวังผู้พ้นโทษในพื้นที่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

- ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม สรุปประเด็นข้อเสนอแนะได้ 6 ด้าน ได้แก่
  - 1.1 ด้านการฝึกวิชาชีพ ได้แก่ ควรได้รับการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังดำเนินการอย่างจริงจัง ควรได้รับการฝึกวิชาชีพอย่างทั่วถึงกับผู้ต้องขังทุกคน ควรมีส่วนร่วมในการฝึกวิชาชีพที่หลายหลายมีระยะเวลาที่เหมาะสม ควรได้รับการฝึกวิชาชีพที่ตรงกับตลาดแรงงานมีอาชีพรองรับ และมีปันผลกำไรจากการฝึกวิชาชีพเพื่อเป็นทุนภายหลังพ้นโทษ
  - 1.2 ด้านการศึกษา ได้แก่ ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อมีวุฒิไปสมัครงาน ควรได้รับการศึกษาเพื่อให้อ่านออกเขียนได้
  - 1.3 ด้านการอบรมพัฒนาพฤตินิสัย ได้แก่ มีกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เพื่อเกิดความผ่อนคลาย ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมาย ควรจัดให้มีการอบรมความรู้และสร้างความเข้าใจเรื่องความพอเพียง ควรจัดให้มีการอบรมทางศาสนา ส่งเสริมด้านการทำดีละความชั่ว
  - 1.4 ด้านการได้รับการสงเคราะห์ภายหลังพ้นโทษ ได้แก่ มีหน่วยงานรัฐหรือเอกชนมีงานรองรับผู้พ้นโทษ เงินช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษทุกคนในช่วงที่พ้นโทษปล่อยตัว มีที่พักพิงสำหรับผู้พ้นโทษที่ไร้ญาติไร้บ้าน
  - 1.5 ด้านการสร้างสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ได้แก่ จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว จัดให้มีการเยี่ยมใกล้ชิด ได้รับการเยี่ยมญาติทางไกลได้สะดวกและทั่วถึง
  - 1.6 ด้านการสร้างความเข้าใจและยอมรับผู้พ้นโทษของชุมชน และสังคม ได้แก่ มีการ

ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจและให้โอกาสผู้พันโทฯ มีการประสานงานผู้นำชุมชนกับเรือนจำในการติดตามและเฝ้าระวังผู้พันโทฯ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว โดยทำการเปรียบเทียบกับเรือนจำอื่นๆ เช่น เรือนจำกลางราชบุรีเพื่อที่จะได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ และได้แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำอื่นๆ

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ และได้แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2561). คู่มือการจัดโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามลักษณะแห่งคดีและพฤติการณ์การกระทำผิด. กรุงเทพมหานคร: กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม.
- กรมราชทัณฑ์. (2566). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ. แหล่งที่มา <http://www.correct.go.th> สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2566.
- เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ. (2558). ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดซ้ำในคดีอาชญากรรมและการพัฒนาคุณภาพชีวิต. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม.
- ขลิบทอง กลิ่นแข, เกชา ใจดี, ณัฐวรรณ เสมียนเพชร, สุพัตรา สมวงศ์ และทิพวรรณ สุวรรณโณ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 6(3), 253-261.
- นคพัฒน์ สิ้นเย็น. (2564). การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารวิชาการ. การจัดการภาครัฐและเอกชน, 3(1), 46-56.
- นที จิตสว่าง. (2549). หลักทฤษฎีอาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์.
- นที จิตสว่าง. (2566). จะแก้ปัญหาผู้ทำความผิดซ้ำ ต้องเปลี่ยนแปลงให้ถูกคน. แหล่งที่มา www.tijthailand.org. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2566.
- นิมิต ท้าวานนท์. (2560). การพัฒนาแนวทางการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังไร้ญาติ. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ประเสริฐ แก้วจันทร์ และโกศล สอดส่อง. (2565). ปัจจัยการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดหนองคาย. วารสารพุทธมณฑล, 7(2), 170-182.
- ปรีชาญาณ บัญชู. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี. วารสารสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ, 12(2), 102-129.
- พรชัย ชันดี. (2553). ทฤษฎีอาชญาวิทยา : หลักการ งานวิจัย และนโยบายปฏิบัติประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: สุเนตรฟิล์ม.
- พัทธา เจริญสิทธิ์, ฐนันต์ศักดิ์ บวรนนท์กุล, เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล และอายุตม์ สินธพพันธุ์. (2561). วุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 12(2), 11-19.

- ภาณุวัฒน์ มีเพียร และบุญเหลือ บุปผามาลา. (2565). ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(3), 17-32.
- เรือนจำกลางนครปฐม. (2566). ข้อมูลสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์เรือนจำกลางนครปฐม. นครปฐม: เรือนจำกลางนครปฐม.
- วรินทร์ญาภา เมืองไทย. (2562). สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงภายในทัณฑสถานหญิงกลาง. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 1(1), 25-35.
- วีระศักดิ์ สัจจะปกาสิต. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกลับมากระทำผิดซ้ำในความผิดฐาน พ.ร.บ.ยาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 3(3), 147-157.
- ศิลป์ชัย ลีลิตรธรรม และวงศกร เพิ่มผล. (2564). การศึกษาปัจจัยและแนวทางป้องกันตามหลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการไม่กระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 4(1), 51-68.
- สุวรรณ ใจคลองแคล้ว. (2556). สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- เสกสัน เครือคำ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 11 (2), 117-135.
- อัศกร ไชยพงษ์. (2556). การพัฒนากลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังชายในเรือนจำเขต 8. *รายงานการวิจัย. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*.
- อานนท์ ฉัตรเงิน และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์. (2558). ลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมของผู้กระทำผิดซ้ำหญิงในคดีจำหน่ายยาเสพติด. *รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*.

การพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ตามหลักภาวนา 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
DEVELOPMENT OF THE STUDENT SUPPORT AND MANAGEMENT SYSTEM AT
THE LOWER-SECONDARY SCHOOL LEVEL BASED ON THE FOUR BHĀVANĀ
PRINCIPLES IN EXPANDED OPPORTUNITY SCHOOLS WITHIN
THE CHAINAT PRIMARY EDUCATION AREA

¹กัณตณ อ่อนพุท Kantaphon Onput ²พระมหาอุดร อุดตโร PhramahaUdorn Uttaro

³พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ Phrakhrusrisutthammaniwit

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Pongpon27@gmail.com

Article Received: May 27, 2025. Revised: June 18, 2025. Accepted: June 20, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักภาวนา 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท การวิจัยนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธี โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 244 คน มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนและประมาณค่าได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.90 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) และ F-test ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพทำเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน โดยใช้เครื่องมือวิจัยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมา ด้านการส่งต่อนักเรียน ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ตำแหน่งปัจจุบันต่างกัน พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านการส่งต่อนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักภาวนา 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ได้แก่ (1) ควรมีการเตรียมกระบวนการสัมภาษณ์อย่างเหมาะสมและเป็นระบบ ดำเนินการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตและให้เกียรตินักเรียน ใส่ใจฟังอย่างตั้งใจ มีความเมตตา และสร้าง

บรรยากาศที่อบอุ่นพร้อมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้อย่างมีเหตุผลเพื่อนำไปวางแผนการช่วยเหลือที่ตรงจุดเพื่อให้
นักเรียนได้รับการส่งเสริมด้านการเรียนอย่างแท้จริง (2) ควรมีการดำเนินงานที่ชัดเจน มีขั้นตอนที่ตรวจสอบได้
ยึดมั่นในความถูกต้อง ยุติธรรม และมีจริยธรรมในการประเมินใช้ความเข้าใจและเมตตาในการสื่อสารกับ
นักเรียนและวิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรองอย่างรอบคอบเพื่อปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมและทันต่อ
สถานการณ์เพื่อให้การคัดกรองมีประสิทธิภาพและครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม (3) ควรดำเนินการติดตามด้วย
ความสม่ำเสมอและมีระบบที่ชัดเจน ยึดหลักความรับผิดชอบ โปร่งใสและมีคุณธรรมใส่ใจและให้กำลังใจ
นักเรียนอย่างจริงใจ พร้อมใช้ข้อมูลวิเคราะห์เพื่อปรับแผนพัฒนาให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคนเพื่อให้
นักเรียนได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (4) ควรดำเนินการประเมินอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบได้
ยึดหลักความถูกต้อง เที่ยงธรรม และมีจริยธรรมในการประเมินใช้ใจเข้าถึง เข้าใจสถานการณ์และความรู้สึก
ของนักเรียนอย่างแท้จริงและนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ ปรับปรุงแนวทางให้สอดคล้องกับปัญหาอย่างมี
เหตุผลและเป็นระบบเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (5) ควรจัดให้มีขั้นตอนการดำเนินงานที่
เป็นรูปธรรมและสามารถปฏิบัติได้จริง ดำเนินการด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส และยุติธรรม มีใจเปิดรับ
ฟังนักเรียนด้วยความเข้าใจ และร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องใช้ข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา และวางแผนการส่งต่อ
อย่างเป็นระบบและมีเหตุผลเพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, หลักทฤษฎี 4, โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

This research article aimed 1) to study the state of student care system administration, 2) to compare the opinions of administrators and teachers on student care system administration, classified by individual, 3) to propose a guideline for the development of the administration of the student care system at the lower secondary level according to the Four Bhāvanā Principles in the opportunity expansion schools in the Chai Nat Primary Education Area. This research was a mixed-method research. The quantitative research method collected data by using a questionnaire with a sample group of 244 school administrators and teachers. The research instrument was a scale questionnaire with a reliability estimate of 0.90. The data were analyzed using basic statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test and F-test. The qualitative research collected data from interviews with 9 key informants using a structured interview research tool. The data were analyzed using content analysis.

The research results found that 1) School administrators and teachers had opinions on the administration of the student care system at the lower secondary level in the opportunity expansion schools in the Chai Nat Primary Educational Service Area at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest value was student screening, followed by student referrals, and the aspect with the lowest value was prevention and problem solving. 2) The school administrators and teachers with different levels of education had different opinions on the administration of the student care system,

considering each aspect, it was found that there were no differences. Therefore, the research hypothesis was rejected. The different of current positions was found that in terms of student screening, prevention and problem solving, and work experience, the differences in student referrals were statistically significant at the .05 level. 3) Guidelines for the development of the administration of the student care system at the lower secondary level according to the Four Bhāvanā Principles in the opportunity expansion schools in the Chai Nat Primary Education Area (1) There should be an appropriate and systematic preparation of the interview process, conducted with honesty, integrity and respect for students, listening with the heart attentively and with compassion and creating a warm atmosphere with rational data analysis to plan targeted assistance so that students receive real academic support. 2) There should have clear operations, verifiable steps, adhere to correctness, fairness and ethics in the evaluation, using understanding and compassion in communicating with students and carefully analyzing screening data to improve the guidelines to be appropriate and timely so that screening was effective and covers all groups of students. (3) There should be carried out with consistency and a clear system, based on the principles of responsibility, transparency, and morality, and sincerely caring and encouraging students ready to use analytical data to adjust development plans to suit each individual's potential so that students received care and develop to their full potential. (4) There should be conducted continuously and verifiably, adhering to the principles of correctness, fairness, and ethics in evaluating and using the heart to understand. Truly understanding the situation and feelings of students and analyzing the evaluation results, adjusting the approach to be consistent with the problems in a rational and systematic manner to make the care and assistance more effective. (5) There should provide concrete and practical steps for implementation, carried out with honesty, transparency and fairness, being open-minded, listening to students with understanding, and cooperating with all relevant parties to use information, analyzing problems, and planning referrals systematically and rationally so that students received continuous and effective assistance.

Keywords: Student Support and Management System, The Four Bhāvanā Principles, Expanded Opportunity Schools

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 ที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยน โครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” รวมทั้งเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น อีกทั้ง การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้อุบัติขึ้นมาในโลก ส่งผลต่อระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเชื้อไวรัสเริ่มระบาดในประเทศจีนปลายปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2563 ยูเนสโก (UNESCO) รายงานว่ารัฐบาล 191 ประเทศทั่วโลก ประกาศปิดสถานศึกษาทั่วประเทศ มีผู้เรียนได้รับผลกระทบกว่า 1.5 พันล้านคน (มากกว่าร้อยละ 90 ของผู้เรียนทั้งหมด) สำหรับประเทศไทยสถานการณ์การระบาดเกิดขึ้นในช่วงสถานศึกษาชั้นพื้นฐานปิดภาคเรียน โดยในช่วงต้นเดือนเมษายน คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้เลื่อนวันเปิดเทอมภาคเรียนที่ 1 ไปเป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ไทยจึงมีโอกาสดทบทวนบทเรียนจากต่างประเทศเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการระบาดพร้อมกับเตรียมมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เรียนได้รับผลกระทบจากรูปแบบการเรียนที่เปลี่ยนไป (พงศ์ทิศ วณิชานันท์, 2567)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนเน้นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขปัญหาและคุ้มครองสิทธิเด็กโดยให้สถานศึกษานโยบายที่สำคัญประการหนึ่ง คือการยอมรับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและการรองรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีโดยมีประเด็นสำคัญของนโยบาย ได้แก่สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลของผู้เรียนทั้งสี่กลุ่ม ได้แก่ เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เด็กปกติและเด็กที่มีความสามารถพิเศษในแต่ละพื้นที่ ให้มีความชัดเจนถูกต้องเป็นปัจจุบันเพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนการจัดการการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมาย การปฏิรูปการเรียนรู้เร่งพัฒนาการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสอดคล้องและผสมผสานการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยมีมาตรการการรู้จักเด็กรายบุคคล เพื่อดูแลและจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การรับรองสิทธิและโอกาสทางการศึกษาโดยมีมาตรการที่ต้องดำเนินการ คือจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเด็กและเยาวชน เพื่อจัดระบบการส่งต่อผู้เรียนในทุกระดับและทุกประเภท การสนับสนุนให้โรงเรียนจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเร่งแก้ไขปัญหายาเสพติดและเพศศึกษาในโรงเรียนโดยประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้ปกครอง วัด ชุมชน พัฒนาครูแนะแนวในโรงเรียนในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้มาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) สอดคล้องกับที่ธนกร จันทพันธ์, สีน งามประโคน และลำพอง กลมกุล (2566) กล่าวว่า การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เป็นการใช้กระบวนการที่เป็นระบบในการพัฒนาคุณภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น มี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผนทำความเข้าใจ ให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญ 2) การปฏิบัติตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการส่งต่อ 3) การตรวจสอบ จัดนิเทศ ติดตาม และประเมินผล 4) การแก้ไขปรับปรุง ทบทวน กำหนดมาตรฐาน ซึ่งจะทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องส่งผลดีแก่นักเรียน ครูที่ปรึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าช่วยเหลือแนะนำ และพัฒนานักเรียน ได้ทันเวลาและมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้การศึกษาในระดับปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาตอนต้นโดยมีพื้นฐานจากโรงเรียนประถมศึกษาเดิมแต่ยังมีปัญหาในด้านความพร้อมของผู้เรียน ส่วนใหญ่เป็นเด็กจากครอบครัวฐานะยากจน โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเด็กจำนวนมากที่ไม่อยู่กับพ่อแม่ ส่งผลกระทบต่อการศึกษา นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีอัตราการเข้าเรียนต่ำเพียง 77.9% และยังมีแนวโน้มลดลงของจำนวนประชากรวัยเรียน ทำให้บางแห่งมีนักเรียนน้อยหรือไม่มีเลย (อดิสร ก้อนคำ, 2563) หนึ่งในนโยบายและจุดเน้นตามแผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2566(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท, 2566) เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้เรียนมีความเสมอภาค และความปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบพร้อมระดมความร่วมมือจากทุกภาคเครือข่าย อย่างไรก็ตาม จากการรายงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปีการศึกษา 2565 พบว่ามีปัญหาในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ประสบปัญหาต่างๆ ได้แก่ นักเรียนออกกลางคัน เนื่องจากการย้ายตามผู้ปกครองนักเรียนมีชื่อในโรงเรียนแต่ไม่มาเรียน การถูกทิ้งให้อยู่ในความอุปการะของผู้อื่น ครอบครัวแตกแยก การหย่าร้าง การออกกลางคันของนักเรียน ปัญหาผู้ปกครองมีรายได้น้อย ทำให้ขาดทุนทรัพย์ในการดำรงชีวิต ปัญหาการปรับสภาพตนเองในสังคม การเรียนร่วมกับเพื่อน ปัญหาการอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ที่พักอาศัยใกล้แหล่งอบายมุข และมีความประพฤติไม่ถูกต้องตามระเบียบ จากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ปัญหาสภาวะการณ์มีแนวโน้มจะออกกลางคันของนักเรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประยุกต์ใช้หลักทฤษฎี 4 อันประกอบด้วย 1) กายภาพนา การพัฒนากาย 2) สีสภาพนา การพัฒนาความประพฤติ 3) จิตภาพนา การพัฒนาจิต และ 4) ปัญญาภาพนา การพัฒนาปัญญา และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังไว้

ดังนั้น ถ้าคณะครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน โดยยึดหลักทฤษฎี 4 เป็นที่ตั้งก็จะช่วยให้สามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม และมีคุณค่าของสังคมต่อไปซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการที่จะนำไปปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาต่อไป

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจศึกษาการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักทฤษฎี 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เพื่อพัฒนาระบบดูแลนักเรียนให้สอดคล้องกับสถานศึกษาและส่งเสริมสังคม ชุมชนให้มีภูมิป้องกันและพึ่งตนเองได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
2. เพื่อเปรียบเทียบของความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามปัจเจกส่วนบุคคล

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักภาวะนา 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจากโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ทั้งหมด 47 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 667 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท, 2567) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกนได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 244 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการทฤษฎี จากเอกสาร ตำราและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนด เป็นข้อบ่งชี้ในการสร้างแบบสอบถาม 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป ซึ่งพบว่าข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 50 ข้อปรากฏว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.00 จึงนำมาเป็นข้อคำถามทั้งหมด 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90 6) ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 การวัดระดับสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้วยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักภาวะนา 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามปัจเจกส่วนบุคคล โดยใช้สถิติทดสอบ ค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป

ระยะที่ 2 การพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลัก
ภาวนา 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้มีความรู้
หรือเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเชี่ยวชาญด้านศาสนาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการ
บริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักภาวนา 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยาย
โอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
รายด้านทั้ง 5 ด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมา ด้านการส่งต่อนักเรียน
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

ที่	การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น			อันดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.56	0.71	มาก	4
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.65	0.71	มาก	1
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.58	0.73	มาก	3
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.51	0.74	มาก	5
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.61	0.76	มาก	2
	รวมเฉลี่ย	3.58	0.73	มาก	

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
พบว่า

2.1 ระดับการศึกษา

การศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหาร
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยนาท โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ
ด้านการคัดกรองนักเรียนรองลงมา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้าน
การป้องกันและแก้ไขปัญหา

การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทโดยพิจารณาารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

2.2 ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้ที่มีตำแหน่งปัจจุบันเป็น ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมาด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ผู้ที่มีตำแหน่งปัจจุบันเป็น ครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมาด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

ผู้ที่มีตำแหน่งปัจจุบันเป็น ครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งปัจจุบันต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ประสบการณ์การทำงาน

ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียนปัญหา

ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 5 - 15 ปี มีความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาชั้นนาท โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมาด้านการส่งเสริมและพัฒนาักเรียนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชั้นนาท โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ด้านการคัดกรองักเรียน รองลงมาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหาร ระบบดูแลช่วยเหลือักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาชั้นนาท พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลัก ภาวนา 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชั้นนาท

3.1 ด้านการรู้จักักเรียนเป็นรายบุคคล การพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือักเรียน ในการสัมภาษณ์เพื่อทราบข้อมูลด้านการเรียน ตามหลักภาวนา 4 ควรมีการเตรียมกระบวนการสัมภาษณ์อย่าง เหมาะสมและเป็นระบบ ดำเนินการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตและให้เกียรติักเรียน ใ้ใจฟังอย่างตั้งใจ มีความ เมตตาและสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นพร้อมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้อย่างมีเหตุผลเพื่อนำไปวางแผนการช่วยเหลือที่ ตรงจุดเพื่อให้ักเรียนได้รับการส่งเสริมด้านการเรียนอย่างแท้จริง

3.2 ด้านการคัดกรองักเรียน การพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือักเรียนในการ ประเมินผลการคัดกรองอย่างต่อเนื่อง ตามหลักภาวนา 4 ควรมีการดำเนินงานที่ชัดเจน มีขั้นตอนที่ตรวจสอบ ได้ ยึดมั่นในความถูกต้อง ยุติธรรมและมีจริยธรรมในการประเมินใช้ความเข้าใจและเมตตาในการสื่อสารกับ ักเรียนและวิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรองอย่างรอบคอบเพื่อปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมและทันต่อ สถานการณ์เพื่อให้การคัดกรองมีประสิทธิภาพและครอบคลุมักเรียนทุกกลุ่ม

3.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาักเรียน การพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือักเรียน ในการติดตามผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามหลักภาวนา 4 ควรดำเนินการติดตามด้วยความสม่ำเสมอและมี ระบบที่ชัดเจน ยึดหลักความรับผิดชอบ โปร่งใส และมีคุณธรรม ใส่ใจและให้กำลังใจักเรียนอย่างจริงใจ พร้อมใช้ข้อมูลวิเคราะห์เพื่อปรับแผนพัฒนาให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคนเพื่อให้ักเรียนได้รับการ ดูแลและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา การพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือักเรียนใน การประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามหลักภาวนา 4 ควรดำเนินการประเมินอย่างต่อเนื่องและ ตรวจสอบได้ ยึดหลักความถูกต้อง เที่ยงธรรมและมีจริยธรรมในการประเมินใช้ใจเข้าถึง เข้าใจสถานการณ์และ ความรู้สึกของักเรียนอย่างแท้จริงและนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ ปรับปรุงแนวทางให้สอดคล้องกับปัญหา อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน การพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือักเรียนให้มีระบบการ ส่งต่อภายในที่ชัดเจน ตามหลักภาวนา 4 ควรจัดให้มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและสามารถปฏิบัติ ได้จริง ดำเนินการด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส และยุติธรรม มีใจเปิดรับ ฟังักเรียนด้วยความเข้าใจและร่วมมือ

กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องใช้ข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีเหตุผลเพื่อให้
นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาศาภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใน
โรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน
พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมา ด้านการส่งต่อนักเรียน แสดงให้เห็นว่า
การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมมีประสิทธิภาพและได้รับการดำเนินการอย่างจริงจัง
ในระดับสถานศึกษา สะท้อนถึงความตระหนักและให้ความสำคัญของผู้บริหารและครูในการส่งเสริม สนับสนุน
และดูแลพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทสร
สุริยะ (2562) ที่พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ
สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร เล็กจินดา (2561) ที่พบว่า ระดับการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน
สถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อสภาพการบริหารระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
ตามปัจจัยส่วนบุคคล อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ระดับการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็น
ต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้
อาจเป็นเพราะ การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับโรงเรียน เป็นภารกิจที่มีการกำหนดแนวทาง
ปฏิบัติที่ชัดเจนจากหน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนดแนว
ทางการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับทุกโรงเรียนทั่วประเทศ ไม่ว่าบุคลากรในโรงเรียนจะมีระดับ
การศึกษาต่างกันหรือไม่ การปฏิบัติงานภายใต้กรอบนโยบายเดียวกัน ทำให้ความคิดเห็นหรือทัศนคติต่อการ
ดำเนินงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อีกประการหนึ่งคือ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงและบริบท
ของโรงเรียน มีผลมากกว่าระดับการศึกษาในการกำหนดแนวคิดหรือทัศนคติของบุคลากรเกี่ยวกับระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน กล่าวคือ แม้ผู้บริหารหรือครูจะมีวุฒิการศึกษาต่างกัน แต่เมื่อได้รับมอบหมายภารกิจใน
หน้าที่เดียวกัน และทำงานในสภาพแวดล้อมเดียวกัน ก็ย่อมมีแนวคิดและท่าทีที่คล้ายคลึงกันในการบริหาร
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นอกจากนี้ หลักสูตรการพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีการจัดฝึกอบรม
อย่างสม่ำเสมอในแต่ละปีการศึกษา ยังเป็นปัจจัยที่ช่วยลดความแตกต่างทางด้านวุฒิการศึกษา เนื่องจากทุกคน
มีโอกาสเข้าร่วมการอบรมในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความ
เข้าใจในแนวทางและวิธีการปฏิบัติงานในระดับที่ใกล้เคียงกัน ผลการวิจัยในข้อนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การ
บริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเน้นการปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมมากกว่าคุณวุฒิทางการศึกษา
โดยเฉพาะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมักมีลักษณะเฉพาะด้านบริบทของชุมชนและความ
หลากหลายของนักเรียน การเข้าใจบริบทของนักเรียนและการมีจิตวิญญาณของความเป็นครูจึงเป็นหัวใจ
สำคัญในการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ มากกว่าระดับวุฒิการศึกษาที่ผู้บริหารหรือครูแต่ละคนถืออยู่ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทสร สุริยะ (2562) ที่พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูตามขนาดของโรงเรียนต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า ไม่แตกต่าง

2.2 ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งปัจจุบันต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะใน ด้านการคัดกรองนักเรียน และ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งที่ดำรงอยู่ ส่งผลต่อมุมมองและการมีส่วนร่วมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ตำแหน่งปัจจุบันของบุคลากรส่งผลโดยตรงต่อระดับของการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของระบบ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา มักมีบทบาทในการกำกับ ดูแล และตัดสินใจเชิงนโยบาย มากกว่าการลงมือปฏิบัติจริงในระดับห้องเรียน ทำให้รับรู้ในภาพรวมของระบบมากกว่ารายละเอียด ขณะที่ ครูผู้สอนหรือครูที่ปรึกษา มีหน้าที่โดยตรงในการคัดกรอง ติดตาม และวางแผนการช่วยเหลือรายกรณี จึงมีประสบการณ์ตรงมากกว่าในการประเมินพฤติกรรม ความเสี่ยง หรือปัญหาของนักเรียนรายบุคคลใน ด้านการคัดกรองนักเรียน ความแตกต่างอาจเกิดจากการที่ครูเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูล พูดคุยกับนักเรียน และสังเกตพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด ขณะที่ผู้บริหารอาจเห็นเพียงผลลัพธ์หรือรายงานสรุป ทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพหรือความยากง่ายของกระบวนการคัดกรองอาจแตกต่างกันตามประสบการณ์ตรงส่วนใน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ความแตกต่างของความคิดเห็นอาจสะท้อนถึงมุมมองที่หลากหลายในการจัดการปัญหาของนักเรียน ผู้บริหารอาจมองในเชิงนโยบายและการสนับสนุนระบบ ขณะที่ครูผู้ปฏิบัติงานอาจต้องเผชิญกับข้อจำกัดที่แท้จริง เช่น จำนวนนักเรียนที่มาก ความหลากหลายของปัญหา ทักษะในการจัดการ และข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร ส่งผลให้ความคิดเห็นในด้านนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยข้อนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรให้ความสำคัญกับ การสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในทุกๆระดับ เพื่อให้เกิดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ลดช่องว่างของมุมมอง และส่งเสริมให้เกิดการสนับสนุนซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความต่อเนื่อง ครบวงจร และตอบสนองต่อปัญหาของนักเรียนได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ หยวกทอง (2560) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นของครูประจำชั้นโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของนิสรา สิมพริกซ์ (2560) ที่พบว่า การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการส่งเสริมนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของคมสันต์ ทะลายรัมย์ (2560) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเขาคิชฌกูฏ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และจำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.3 ประสิทธิภาพการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มี ประสิทธิภาพการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะใน ด้านการส่งต่อนักเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสำคัญในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนที่มีปัญหาเฉพาะด้าน ประสิทธิภาพการทำงานมีผลโดยตรงต่อทักษะ ความเข้าใจ และความมั่นใจในการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่มี ประสิทธิภาพมากกว่ามักมีความคุ้นเคยกับกระบวนการส่งต่อ รู้จักแหล่งทรัพยากรในชุมชน และมีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกมากกว่า จึงมีมุมมองที่ชัดเจนและเป็นระบบเกี่ยวกับการส่งต่อนักเรียน ในขณะที่ผู้ที่มีประสิทธิภาพน้อยอาจยังขาดความเข้าใจในกระบวนการ ขาดความมั่นใจ หรือไม่ทราบถึงช่องทางและหน่วยงานที่สามารถส่งต่อนักเรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ บุคลากรที่มีประสิทธิภาพน้อย อาจยังไม่เคยเผชิญกับกรณีที่ต้องส่งต่อนักเรียนในสถานการณ์จริง จึงอาจประเมินความสำคัญหรือความซับซ้อนของขั้นตอนนี้แตกต่างจากผู้ที่มีประสิทธิภาพมาก ที่อาจเคยพบทั้งความสำเร็จและอุปสรรคในการส่งต่อ เช่น ปัญหาด้านเอกสาร การประสานงานที่ล่าช้า หรือข้อจำกัดของหน่วยงานภายนอก ซึ่งทำให้ความคิดเห็นในด้านนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยข้อนี้สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในด้านการส่งต่อนักเรียน ควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องในบุคลากรทุกระดับ โดยเฉพาะผู้ที่มีประสิทธิภาพน้อย เช่น การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูรุ่นใหม่กับครูที่มี ประสิทธิภาพ หรือการจัดทำคู่มือการส่งต่อที่เป็นรูปธรรมและเข้าใจง่าย จะช่วยลดความแตกต่างทางความคิดเห็น และส่งผลให้ระบบการส่งต่อนักเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ และสามารถช่วยเหลือผู้เรียนได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ หยวกทอง (2560) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนจำแนกตามประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู โดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิสรา สิมพริกซ์ (2560) ที่พบว่า การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนจำแนกตามประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการส่งเสริมนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

3. ผลการเสนอแนะทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักทฤษฎี 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ได้แก่ (1) ควรมีการเตรียมกระบวนการสัมภาษณ์อย่างเหมาะสมและเป็นระบบ ดำเนินการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตและให้เกียรตินักเรียน ใจฟังอย่างตั้งใจ มีความเมตตา และสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นพร้อมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ อย่างมีเหตุผลเพื่อนำไปวางแผนการช่วยเหลือที่ตรงจุดเพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมด้านการเรียนอย่างแท้จริง (2) ควรมีการดำเนินงานที่ชัดเจน มีขั้นตอนที่ตรวจสอบได้ ยึดมั่นในความถูกต้อง ยุติธรรม และมีจริยธรรมในการประเมินใช้ความเข้าใจและเมตตาในการสื่อสารกับนักเรียนและวิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรองอย่างรอบคอบ เพื่อปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมและทันต่อสถานการณ์เพื่อให้การคัดกรองมีประสิทธิภาพและครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม (3) ควรดำเนินการติดตามด้วยความสม่ำเสมอและมีระบบที่ชัดเจน ยึดหลักความรับผิดชอบ

โปร่งใสและมีคุณธรรมใส่ใจและให้กำลังใจนักเรียนอย่างจริงจัง พร้อมใช้ข้อมูลวิเคราะห์เพื่อปรับแผนพัฒนาให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคนเพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (4) ควรดำเนินการประเมินอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบได้ ยึดหลักความถูกต้อง เทียบธรรม และมีจริยธรรมในการประเมินใช้ใจเข้าถึง เข้าใจสถานการณ์และความรู้สึกของนักเรียนอย่างแท้จริงและนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ ปรับปรุงแนวทางให้สอดคล้องกับปัญหาอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (5) ควรจัดให้มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและสามารถปฏิบัติได้จริง ดำเนินการด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส และยุติธรรม มีใจเปิดรับฟังนักเรียนด้วยความเข้าใจ และร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องใช้ข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา และวางแผนการส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีเหตุผลเพื่อให้การดูแลช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง (2562) ที่พบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารและครูประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ผู้บริหารประชุมชี้แจงการใช้เกณฑ์การวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ครูสำรวจความต้องการของนักเรียนในกิจกรรมโฮมรูม และกิจกรรมแนะแนว 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมต่างๆ ตามที่นักเรียนต้องการและตามความสนใจ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ผู้บริหารประชุมวางแผนในการประเมินการส่งต่อนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของคมสันต์ ทะลายรัมย์ (2560) ที่พบว่า แนวทางแก้ไขปัญหาคัดกรองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเขาคิชฌกูฏ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลควรจัดเวลาเยี่ยมบ้านเพิ่มขึ้น ด้านคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรเก็บผลการคัดกรองเป็นความลับ ด้านส่งเสริมพัฒนาควรพิจารณาถึงความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคูที่ปรึกษาควรดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่ชัดเจน โดยเน้นการปฏิบัติจริง ด้านการส่งต่อนักเรียน นักเรียนต้องพร้อมรับการช่วยเหลือจากครูที่ปรึกษาและบุคลากรอื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉราภรณ์ ปรางโห้ (2561) ที่พบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทตามกระบวนการ 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดแผนงานและปฏิทินการเยี่ยมบ้านนักเรียน จัดเตรียมเครื่องมือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง 2) การคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาจัดประชุมร่วมกับคณะครู พิจารณาตัวชี้วัดเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนจัดทำบันทึกหลักฐานการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียน (SDQ) และนำผลมาแบ่งกลุ่มนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนสถานศึกษาและคณะครูวางแผนกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดกิจกรรมก่อนเรียนการจัดกิจกรรมก่อนเรียนให้มีความหลากหลายเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหามาตรการการช่วยเหลือนักเรียนและส่งเสริมให้ครูจัดการความรู้ (KM) เพื่อพัฒนาความรู้เป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษาแก่นักเรียน 5) การส่งต่อนักเรียน จัดทำแบบบันทึกการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และติดตามผลอย่างต่อเนื่องขณะนักเรียนอยู่กับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักภาวะ 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

การพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักภาวะ 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทใน 5 ด้าน มีความสัมพันธ์จากการบูรณาการที่สามารถอธิบายได้ดังนี้

วงกลมชั้นในสุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าหมายไว้ คือ การพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักภาวะ 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

วงกลมชั้นที่ 2 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้จำนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ที่บูรณาการร่วมกับหลักภาวะ 4

วงกลมชั้นที่ 3 ได้แก่หลักภาวะ 4 ประกอบด้วย 1) กายภาพ 2) สรีระ 3) จิตตภาพ 4) ปัญญา

องค์ความรู้ที่รับรู้จากการวิจัย

ประเด็นที่ 1 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้
1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียนเพื่อแนวทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน

ประเด็นที่ 2 การใช้หลักธรรมหลักภาวา 4 มาบูรณาการปรับใช้ร่วมกันซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการ
เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเสนอการ
พัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักภาวา 4 ในโรงเรียนขยาย
โอกาส เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมของนักเรียนอย่าง
เป็นระบบ เริ่มจากการสังเกตพฤติกรรม และเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาเจตคติและ
วินัยในการดูแลนักเรียนอย่างมีเมตตา ใช้สื่อสารเชิงบวกสร้างความไว้วางใจและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวางแผน
การช่วยเหลือที่เหมาะสมเพื่อให้การดูแลมีคุณภาพและเข้าถึงนักเรียนอย่างแท้จริง

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน การพัฒนาระบบแบบสอบถามหรือเครื่องมือประเมินที่มีความ
เหมาะสมและครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม อารมณ์ สังคมและการเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมและสุขภาพของ
นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์และยุติธรรม มีจิตใจเอื้อเฟื้อและเข้าใจความแตกต่างของ
นักเรียนและใช้ข้อมูลวิเคราะห์อย่างรอบคอบเพื่อระบุปัญหาได้อย่างแม่นยำ เพื่อให้การคัดกรองมีประสิทธิภาพ
และนำไปสู่การช่วยเหลือที่ตรงจุด

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การส่งเสริมศักยภาพตามความถนัดและความสนใจของแต่ละ
บุคคล ผ่านกิจกรรมหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถและ
ศักยภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและวินัยในการพัฒนาสนับสนุนให้นักเรียนมี
จิตใจเข้มแข็งและเชื่อมั่นในตนเองและใช้ข้อมูลวิเคราะห์เพื่อวางแผนพัฒนาอย่างเหมาะสมกับแต่ละบุคคล
เพื่อให้นักเรียนเติบโตอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา การสร้างบรรยากาศโรงเรียนที่อบอุ่น ปลอดภัยและเอื้อต่อ
การพูดคุยอย่างเปิดใจ มีควรเผื่อระวังและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด วินัยและความรับผิดชอบ
ในตนเองใช้ความเข้าใจและเมตตาในการพูดคุยให้คำปรึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเพื่อวางแผนการ
แก้ไขอย่างเป็นระบบและตรงจุดเพื่อให้นักเรียนกลับมาอยู่ในแนวทางที่เหมาะสมและปลอดภัย

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน จัดให้มีระบบการประเมินและวินิจัยที่ชัดเจนเพื่อระบุนักเรียนที่
ต้องการความช่วยเหลือเฉพาะด้านอย่างถูกต้อง ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในการประสานงานกับหน่วยงาน
ภายในและภายนอก เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือสถานพยาบาล มีการจัดทำข้อมูลและเอกสาร
ประกอบการส่งต่ออย่างเป็นระบบและรัดกุม พร้อมติดตามผลการส่งต่ออย่างต่อเนื่อง เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียน
ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม และสามารถกลับมาเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสรุปดังในภาพที่ 1

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ส่งเสริมการฝึกอบรม พัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้านแก่
ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

- 1.2 ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน พัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.3 สนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่เอื้อต่อการ
พัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.4 เสริมสร้างความร่วมมือระหว่าง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ชุมชน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรตลอดจนนักเรียนในการพัฒนาการบริหารระบบ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.5 สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยึดหลักคุณธรรม ความรับผิดชอบ และความโปร่งใสการ
พัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสมและตรวจสอบได้
  2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
    - 2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ครูและนักเรียนต่อการ
บริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
    - 2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ส่งผลต่อ
เป้าหมายของการพัฒนานักเรียน
    - 2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระหว่าง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ชุมชน ผู้ปกครอง
และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรตลอดจนนักเรียนในการพัฒนาการ
บริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
    - 2.4 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นความยุติธรรม ความ
รับผิดชอบและกัลยาณมิตรต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรม
    - 2.5 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนมัธยมและนำมาเปรียบเทียบกับโรงเรียนขยายโอกาส
-

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ หยวทอง. (2560). ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คมสันต์ ทะลายมย์ (2560). ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเขาคิชฌกูฏ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยพล อนุสุวรรณ. (2560) แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ใน
โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง. (2562). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยาย โอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- ธนากร จันทพันธ์, ลิน งามประโคน และลำพอง กลมกุล. (2566). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 4(1), 77-87.
- นิสรา สิมพริกซ์. (2560). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นุจรี เมฆพิทักษ์. (2560). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักไตรสิกขา ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พงศ์ทัต วนิชานันท์. (2567). การศึกษาพื้นฐานในยุคโควิด-19: จะเปิด-ปิดโรงเรียนอย่างไร?. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/UsH7C> แหล่งที่มา 9 เมษายน 2567.
- สมพร เล็กจินดา. (2561). การจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566. ชัยนาท: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สุภัสสร สุริยะ. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.
- อดิสร ก้อนคำ. (2563). การเพิ่มประสิทธิภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาด้วยการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 7(2), 305.
- อัจฉราภรณ์ ปรางไท้. (2561). แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา
จังหวัดชลบุรี

THE FACTORS AFFECTING THE MANAGEMENT EFFECTIVENESS OF
HOMELESSNESS AND BEGGARS AT SRIRACHA MUNICIPALITY
IN CHONBURI PROVINCE

¹ธัญญ์เมธิน ชาญนิธิเศรษฐ์ Thanmatin Channithiset

²พิชิต รัชตพิบูลภพ Pichit Ratchatapibhunphob

^{1, 2}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: pichit.ra@go.buu.ac.th

Article Received: April 04, 2025. Revised: June 17, 2025. Accepted: June 20, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน ในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานโดยตรงในการจัดการคนขอทาน ในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จำนวน 163 คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสมการการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน ในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านค่าใช้จ่ายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองมาคือด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน และด้านเวลาในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ 2) ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน ในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ระดับความสัมพันธ์สูงและปานกลาง และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การจัดการคนเร่ร่อนขอทาน, เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี

Abstract

This research aimed to 1) Investigate the level of management effectiveness of homelessness and beggars at Sriracha Municipality in Chonburi Province, 2) Investigate the relationship of factors involving personnel, budget, materials and equipment, and operational methods affecting the management effectiveness of homelessness and beggars at Sriracha Municipality in Chonburi Province, and 3) Investigate the factors involving personnel, budget, materials and equipment, and operational methods affecting the management effectiveness of homelessness and beggars at Sriracha Municipality in Chonburi Province. The study was quantitative research and used questionnaire as the tool to collect data from 163 personnel who directly responsible for operation and management of beggars at Sriracha Municipality in Chonburi Province. The data analysis consisted of statistics of frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's Correlation Coefficient, and multiple regression equation.

The research findings revealed the following: 1) The level of management effectiveness of homelessness and beggars at Sriracha Municipality in Chonburi Province was overall the highest. The consideration of each dimension revealed that on the average expense was the highest, followed by workload, work quality, and time spent in operations respectively, 2) Factors involving personnel, budget, materials and equipment, and operational methods had positive relationship with the management effectiveness of homelessness and beggars at Sriracha Municipality in Chonburi Province with the statistical significance at the level of 0.05, with high and moderate relationship levels, and 3) Factors affecting the management effectiveness of homelessness and beggars at Sriracha Municipality in Chonburi Province consisted of personnel, budget, materials and equipment, and operational methods with the statistical significance at the level of 0.05.

Keywords: Effectiveness, Management of Homelessness and Beggars, Sriracha Municipality in Chonburi Province

บทนำ

ปัจจุบันเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่ที่เป็นอยู่ในโครงการเขตพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก Eastern Economic Corridor Project (EEC) และเมืองใหม่ที่น่าอยู่เป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อดำเนินการต่อยอดการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกซึ่งเป็นที่รู้จักกันมากกว่า 30 ปี หรือที่เรียกว่า อีสเทิร์นซีบอร์ด (Eastern Seaboard) โครงการอีอีซีมุ่งเน้นสู่การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ 3 จังหวัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ได้แก่ ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา อยู่ในแผนดำเนินการพัฒนาอีอีซีได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออก ทั้งทางด้านกายภาพและทางสังคม เพื่อเป็นกลไกพื้นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในยุค 4.0 และ เพื่อเป็นการยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ทางด้านสังคมที่เกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะตามหัวเมืองใหญ่ เช่น อำเภอเมืองศรีราชา เป็นต้นจึงได้มีการดำเนินการจัดตั้งเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล (Digital Innovation) EEC จึงเป็นศูนย์กลางในการลงทุนและพัฒนาคนด้านดิจิทัล บนพื้นที่กว่า 700 ไร่ ในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การเป็น Digital Innovation Hub Asian ทำให้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจค่อนข้างมาก การพัฒนานี้ส่งผลต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตและการใช้ชีวิตของคนในสังคม และท่ามกลางการพัฒนาทางเศรษฐกิจของโครงการ (Eastern Economic Corridor Project) ตามแผนพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกนั้น มีกลุ่มประชากรจำนวนหนึ่งที่หลุดออกจากกรอบการพัฒนา กลายมาเป็นคนเร่ร่อนขอทาน (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์, 2561)

คนเร่ร่อนขอทาน (Homelessness & Beggar) เป็นกลุ่มคนที่ถูกจัดว่าเป็นผู้ใช้ชีวิตในที่สาธารณะ เป็นกลุ่มบุคคลที่ไร้บ้าน ไม่มีบ้านพักอาศัยเป็นของตนเอง บางกลุ่มไร้ซึ่งการประกอบสัมมาอาชีพ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรม ลักษณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตไปวันวัน ใช้ชีวิตที่ทับซ้อนกันและ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทออกเป็นกลุ่มหลักๆ ดังต่อไปนี้ เช่น ไม่มีบ้านพักอาศัย เร่ร่อนขอทาน ปัญหาภายในครอบครัว มีปัญหากับชีวิตตัวเอง ครอบครัวแตกแยก ติดสุรา ติดยาเสพติด ผู้ป่วยจิตเวช ผู้มีปัญหาสุขภาพ ผู้พ้นโทษออกมาจากกรมราชทัณฑ์ เรือนจำ และผู้ที่ชอบบิฮิสระในการใช้ชีวิต ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ไม่แน่นอน (เหมพรพรช บุญย้อยหยัด และเพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์, 2555) และจากปรากฏการณ์ปัญหาคนเร่ร่อนขอทานที่เกิดขึ้นมานั้น แม้จะไม่ใช่ปัญหาที่ใหญ่หรืออยู่ในภาวะที่รุนแรง ซึ่งก็ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างหนึ่งโดยตรงที่สำคัญ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ปัญหาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมและชุมชนเมือง เป็นต้น ขณะเดียวกันคนกลุ่มนี้อาจตกเป็นเหยื่อของสังคมเองก็เป็นได้ในแง่ของอคติ ทำให้ถูกตีตราว่าคนเร่ร่อนขอทานเป็นต้นเหตุบ่อเกิด หรือจุดกำเนิดของปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นมากมาย เพียงเพราะสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่ได้เป็นไปตามระดับมาตรฐานของสังคม ภาพลักษณ์และข่าวสารที่นำเสนอผ่านสื่อของสื่อมวลชนเร่ร่อนขอทานนั้นจึงทำให้การถูกตีตราและกีดกันดังกล่าวมาบดบังความเป็นมนุษย์ของคนเร่ร่อนขอทาน (บุญเลิศ วิเศษปรีชา, 2552) ซึ่งกลุ่มคนเร่ร่อนขอทานส่วนใหญ่เป็นคนไร้ที่พึ่งและเป็นผู้ประสบปัญหาในสังคมไร้ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต ทำให้มีมาตรฐานการดำรงชีพที่ต่ำกว่ามาตรฐานความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไปจึงทำให้เกิดช่องว่างทางสังคมต่อคนกลุ่มนี้อย่างชัดเจนทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ที่ท้าววิจัย จากคำแถลงของนโยบายการบริหารจัดการพัฒนาเมืองศรีราชาให้สอดคล้องกับนโยบายของอีอีซี (Eastern Economic Corridor Project) โดยนายกเทศมนตรีเมืองศรีราชานายฉัตรชัย ทิมกระจ่าง วันพฤหัสบดีที่ 17 มิถุนายน พุทธศักราช 2564 กล่าววิสัยทัศน์ (Vision) ว่า “เมืองศรีราชา ต้องเป็นเมืองน่าอยู่ เมืองน่าเที่ยว ต้องเป็นเมืองที่มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต” (Smart City Model and Comfort Zone) โดยมีการดำเนินการบริหารจัดการโดยมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการด้านการพัฒนาเมืองศรีราชา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน เพื่อที่จะเชื่อมโยงสอดคล้องต่อเนื่องเป็นกระบวนการสู่การดำเนินการพัฒนาเมืองศรีราชา (Siracha Development Policy) เพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชามีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข (Quality of Life) มีความเท่าเทียมกันทางสังคม (Social Equality) คุณภาพด้านความเป็นอยู่ (Being Equality) และมีความสามารถ (Ability) ในด้านการแข่งขันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม มีความปลอดภัยในชีวิต (Safe in Life) ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขร่วมกัน (Life Together Happily) ซึ่งจะเป็นการสร้างให้เกิดความเป็นเอกภาพของเมืองและชุมชนโดยการบริหารราชการอย่างโปร่งใส ยุติธรรม ผสมผสานแนวคิด แบบองค์รวมด้วยการนำหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล (Good

Governance) และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอนภายใต้หลักการ “เมืองศรีราชาเมืองน่าอยู่เมืองน่าเที่ยว” โดยในปัจจุบัน เทศบาลเมืองศรีราชาเป็นสถานที่พักผ่อน และท่องเที่ยวของชาวไทยและต่างชาติ โดยสัปดาห์ละประมาณ 15,000 คน ซึ่งเป็นการนำรายได้มาสู่ท้องถิ่นอย่างมาก ยังไม่นับรวมประชากรชาวญี่ปุ่น ที่มาอาศัยในเทศบาลเมืองศรีราชา ถึง 6,500 - 6,800 คน (เทศบาลเมืองศรีราชา, 2564) ดังนั้น การที่มีคนเร่ร่อนขอทานเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองศรีราชาย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การอยู่อาศัย ระบบเศรษฐกิจ ระบบบริหารจัดการเมือง รวมถึงไม่สอดคล้องต่อนโยบายการบริหารจัดการของผู้บริหารเทศบาลเมืองศรีราชา

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 มาตรา 15 ได้กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สนับสนุนให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือ มีส่วนร่วมในการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือกล่าวได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหน้าที่สำคัญที่ต้องให้การดูแล ช่วยเหลือและให้การคุ้มครองบุคคลเหล่านี้โดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนปัจจัยในการดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความเท่าเทียมกัน

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เพื่อให้เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี สามารถที่จะดำเนินการบริหารจัดการอย่างประสิทธิผลเพื่อบรรลุตามเกณฑ์เป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในพื้นที่บริหารจัดการของเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นแนวทางเพื่อดำเนินการวางแผนเพื่อการบริหารจัดการและดำเนินการแก้ไขปัญหาซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรในการจัดการปัญหาและเพื่อการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงงานและการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไปในอนาคตอันใกล้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน ในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงานที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงานที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานโดยตรงในการจัดการคนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จำนวน 163 คน (งานธุรการบุคคล โดยเป็นข้อมูล ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2567) โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มงาน ดังต่อไปนี้ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่เทศกิจ จำนวน 12 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายป้องกันสาธารณสุข จำนวน 30 คน เจ้าหน้าที่ปกครองอำเภอศรีราชา จำนวน 10 คน ผู้นำชุมชนทั้ง 13 ชุมชน

ซึ่งเป็นตัวแทนชุมชน จำนวน 106 คน และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด จำนวน 163 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับด้านปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงาน ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบไปด้วย คุณภาพของงาน ปริมาณของงาน เวลา และค่าใช้จ่าย โดยตอนที่ 2-4 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) กำหนดการให้เป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) และส่วนที่ 4 คำถามเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended)

2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทั้งในด้านความตรง (Validity) โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ความชัดเจน ความเหมาะสม โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ แล้วนำผลคะแนนในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence--IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รวมทุกข้อคำถามมีค่าเท่ากับ 0.99 โดยค่า IOC อยู่ในช่วง 0.50 – 1.00 สรุปว่า แบบสอบถามสามารถใช้เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดลองใช้ (Try-Out) กับบุคลากรเทศบาลบางพระ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทุกข้อคำถามมีค่าเท่ากับ 0.950 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์คุณภาพของเครื่องมือที่ควรจะมีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.70 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง ดังนั้น สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการโดยติดต่อเทศบาลเมืองศรีราชา และดำเนินการประสานงานกับผู้นำชุมชนทั้ง 13 ชุมชน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการขอข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จากนั้นจัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนบุคลากร พร้อมกำหนดเวลาการขอรับแบบสอบถามคืนภายใน 30 วัน เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนจะทำการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา ด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายถึงข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม

4.2 การวิเคราะห์โดยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) เพื่อทดสอบสมมติฐานสถิติที่ใช้ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน ในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
ปัจจัยบริหารในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าปัจจัยบริหารทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ รองมาคือด้านงบประมาณ ด้านปฏิบัติงาน และด้านบุคลากร ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยบริหารในภาพรวม

ปัจจัยบริหารในภาพรวม		ระดับความคิดเห็น (n = 163)		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านบุคลากร	4.33	0.52	มากที่สุด
2.	ด้านงบประมาณ	4.48	0.48	มากที่สุด
3.	ด้านวัสดุอุปกรณ์	4.52	0.52	มากที่สุด
4.	ด้านปฏิบัติงาน	4.40	0.52	มากที่สุด
ภาพรวม		4.43	0.38	มากที่สุด

บุคลากร มีความคิดเห็นต่อระดับประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน ในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านค่าใช้จ่าย รองมาคือด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน และด้านเวลาในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรีในภาพรวม

ประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี		ระดับประสิทธิผล (n = 163)		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1.	ด้านคุณภาพงาน	4.41	0.56	มากที่สุด
2.	ด้านปริมาณงาน	4.42	0.58	มากที่สุด
3.	ด้านเวลาในการปฏิบัติงาน	4.40	0.62	มากที่สุด
4.	ด้านค่าใช้จ่าย	4.57	0.55	มากที่สุด
ภาพรวม		4.45	0.47	มากที่สุด

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรีพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยด้านวิธีปฏิบัติงาน กับประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่าปัจจัยบริหารทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้โดยมีความสัมพันธ์ระดับความสัมพันธ์สูง และระดับปานกลาง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบริหารกับประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรีโดยภาพรวม

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y
ด้านบุคลากร (X ₁)	1.00	0.473**	0.394**	0.456**	0.524**
ด้านงบประมาณ (X ₂)		1.00	0.404**	0.333**	0.463**
ด้านวัสดุอุปกรณ์ (X ₃)			1.00	0.426**	0.489**
ด้านวิธีปฏิบัติงาน (X ₄)				1.00	0.492**
ประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน (Y)					1.00

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม พบว่า ปัจจัยบริหารทุกด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านคุณภาพของงาน พบว่า ตัวแปรปัจจัยบริหาร 1 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านคุณภาพของงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ ด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยด้านวิธีปฏิบัติงาน ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านคุณภาพของงาน

3.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านปริมาณของงาน พบว่า ตัวแปรปัจจัยบริหาร 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยด้านวิธีปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านปริมาณของงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ ด้านงบประมาณ ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านปริมาณของงาน

3.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านเวลา พบว่า ตัวแปรปัจจัยบริหาร 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านเวลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ ปัจจัยด้านวิธีปฏิบัติงาน ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านเวลา

3.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านค่าใช้จ่าย พบว่า ปัจจัยบริหารทุกด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ

อุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านค่าใช้จ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์สถิติด้วยสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ปัจจัยบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผล	ประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน				
	ภาพรวม	คุณภาพของงาน	ปริมาณของงาน	เวลา	ค่าใช้จ่าย
ด้านบุคลากร (X_1)	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านงบประมาณ (X_2)	✓	✓	✗	✓	✓
ด้านวัสดุอุปกรณ์ (X_3)	✓	✗	✓	✓	✓
ด้านวิธีปฏิบัติงาน (X_4)	✓	✗	✓	✗	✓

หมายเหตุ :   ✓ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ
                  ✗ ไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรีอยู่ ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านค่าใช้จ่าย รองมาคือด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน และด้านเวลาในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับการวิจัยของภมร ชันธหัตถ์ (2565) ที่พบว่า ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลบางชะแยง อำเภอเมืองปทุมธานี พบว่าประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลบางชะแยง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีพบว่า โดยภาพรวมมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับการวิจัยของธีระสา อยู่โต (2565) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง พบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรีพบว่า ปัจจัยบริหารทุกด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยด้านวิธีปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรีโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยมีความสัมพันธ์ระดับความสัมพันธ์สูง สอดคล้องกับการวิจัยของธีระสา อยู่โต (2565) ที่พบว่า ปัจจัยโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง และสอดคล้องกับการวิจัยของพิชญ์สินี พันธุ์ณี (2563) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี คือ ปัจจัยด้านรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี

3. ผลการศึกษาปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า ตัวแปร

ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงานส่งผลต่อประสิทธิภาพต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือกล่าวได้ว่าปัจจัยบริหารทั้งหมดนี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดประสิทธิภาพของการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน โดยหากมีการพัฒนาปัจจัยเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ดียิ่งขึ้น ก็จะส่งผลให้การจัดการคนเร่ร่อนขอทานในพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเช่นกัน สอดคล้องกับการวิจัยของมณีนี ลัมปะวงศ์ (2553) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 5 จังหวัดอุบลราชธานี คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่มีอยู่ไม่เหมาะสมกับจำนวนเด็กและเยาวชนซึ่งมีจำนวนมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นการนำปัจจัยบริหารทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านวิธีปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา และมีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยการบริหารจัดการที่ดีในแต่ละด้าน จะช่วยให้การจัดการคนเร่ร่อนขอทานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา มีดังนี้

1. ด้านบุคลากร การพัฒนาบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน เนื่องจากบุคลากรเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการดำเนินการในการจัดการปัญหานี้ จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีการปฏิบัติงานในการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน รวมถึงทักษะการสื่อสารและการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน โดยการจัดกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจในการทำงานและเสริมสร้างทักษะการสื่อสารระหว่างบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เหมาะสมกับขนาดของปัญหาด้วยการจัดหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านงบประมาณ งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อการดำเนินงานในทุกด้านของการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน การจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพถือเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ โดยควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น การดูแลสวัสดิการ การสร้างโครงการฝึกอาชีพ และการดูแลสุขภาพของคนเร่ร่อนขอทาน การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่างโปร่งใสและเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในการดำเนินงานและป้องกันการทุจริต นอกจากนี้ การระดมทุนจากแหล่งอื่นๆ เช่น ภาครัฐหรือภาคเอกชนก็เป็นทางเลือกที่ช่วยเสริมสร้างความพร้อมด้านงบประมาณในการดำเนินงาน

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ การมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและมีคุณภาพดีเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้การจัดการคนเร่ร่อนขอทานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดหาเครื่องมือในการปฏิบัติงานและอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการดูแลคนเร่ร่อนขอทาน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ควรเป็นไปอย่างรวดเร็วและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในพื้นที่ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างทันเวลา นอกจากนี้ การมีระบบการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นคงสภาพดีและพร้อมใช้งานในทุกสถานการณ์

4. ด้านวิธีปฏิบัติงาน วิธีปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิผล การจัดการคนเร่ร่อนขอทาน การปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความชัดเจนและเหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระเบียบและตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาเทคโนโลยีในการติดตามและจัดการข้อมูล นอกจากนี้ การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องก็เป็นปัจจัยที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสามารถเพิ่มความสำเร็จในการจัดการปัญหานี้ได้อย่างยั่งยืน ดังในภาพที่ 1

ประสิทธิผลต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
1. บุคลากร การเพิ่มบุคลากรที่เพียงพอ/การฝึกอบรมและพัฒนาความรู้/การเสริมสร้างความกระตือรือร้น
2. งบประมาณ การจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม/การตรวจสอบและโปร่งใสในการใช้จ่าย/การเพิ่มแหล่งทุนจากภาครัฐและเอกชน
3. วัสดุอุปกรณ์ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพและเพียงพอ/การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้ทันสถานการณ์
4. วิธีปฏิบัติงาน การปรับปรุงกระบวนการทำงาน/การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ การประเมินผลและปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยบริหารด้านบุคลากร พบว่า ปัจจัยที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ บุคลากรในองค์กรมีเพียงพอต่อการจัดการคนเร่ร่อนขอทานหรือกล่าวได้ว่าจำนวนบุคลากรในองค์กร ที่รับผิดชอบในเรื่องนี้อาจยังไม่เพียงพอหรือไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่ต้องดูแล ฉะนั้น เทศบาลควรมีการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดการคนเร่ร่อนขอทานให้เพียงพอต่อปริมาณงานที่มีอยู่ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาจใช้ความร่วมมือจากชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ

1.2 จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยบริหารด้านงบประมาณ พบว่า ปัจจัยที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ งบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้รับการจัดสรรสนับสนุนอย่างพอเพียงต่อการดำเนินงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินที่เพียงพอสำหรับการแก้ไขปัญหาคนเร่ร่อนขอทานในพื้นที่ ฉะนั้น เทศบาลควรมีการพิจารณาเพิ่มงบประมาณโดยอาจมีการร่วมมือกับองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือคนไร้บ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระการใช้จ่ายและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนซึ่งเป็นภาคเอกชนที่สนใจร่วมมือในการช่วยเหลือคนเร่ร่อน

1.3 จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ปัจจัยที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ขั้นตอนและระยะเวลาในการจัดหาวัสดุไม่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งอาจทำให้การตอบสนองต่อสถานการณ์หรือการช่วยเหลือคนเร่ร่อนขอทานอาจไม่ทันเวลาในบางกรณี ฉะนั้น ควรมีการปรับปรุง

กระบวนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินได้ทันทั่วทั้งที่ เช่น การจัดเตรียมคลังวัสดุสำหรับการจัดการคนเร่ร่อน หรือการร่วมมือกับองค์กรภายนอก หรือภาคเอกชนที่สามารถจัดหาวัสดุได้อย่างรวดเร็วเพื่อช่วยจัดหาวัสดุในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน

1.4 จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยบริหารด้านวิธีปฏิบัติงาน พบว่า ปัจจัยที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ หน่วยงานมีการชี้แจงขั้นตอนของนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ และวิธีการจัดการคนเร่ร่อน ขอทานแก่ผู้ปฏิบัติงานไม่ตรงตามขั้นตอนหรือไม่ละเอียดครบถ้วน ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินงานอาจขาดความชัดเจนและอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติการ ฉะนั้น หน่วยงานควรมีการฝึกอบรมหรือสัมมนาให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีปฏิบัติตามนโยบายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการอัปเดตข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับใหม่ ๆ ที่อาจมีผลต่อการดำเนินงาน และมีการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าทุกขั้นตอนถูกดำเนินการตามนโยบายและระเบียบอย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ตัวแปรในการศึกษานี้สามารถใช้ทำนายหรือพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ได้ร้อยละ 54.3 ซึ่งที่เหลือนำมาจากปัจจัยอื่นที่ไม่ได้นำมาวิเคราะห์ ฉะนั้น การศึกษาครั้งต่อไป ควรเลือกตัวแปรอื่นที่อาจมีผลประสิทธิผลการจัดการคนเร่ร่อนขอทาน มาใช้ในการศึกษาเพื่อให้ได้ผลที่มีความหลากหลายต่อการนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลในการจัดการคนเร่ร่อนขอทานในเขตเทศบาลเมืองศรีราชากับเขตเทศบาลอื่นๆ หรือในพื้นที่ต่างๆ ที่มีลักษณะการจัดการที่แตกต่างกันเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุดที่สามารถนำมาปรับใช้ในพื้นที่อื่นๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- เทศบาลเมืองศรีราชา. (2564). คำแถลงนโยบายของนายฉัตรชัย ทิมกระจ่าง นายกเทศมนตรีเมืองศรีราชา. แหล่งที่มา <https://www.srirachacity.go.th/news-detail?hd=11&id=5590> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2566.
- ธีระสา อยุโต. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญเลิศ วิเศษปรีชา. (2552). โลกของคนไร้บ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- พิชญ์สินี พันธุ์มณี. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิชญ์ญา วัฒนรังสรรค์. (2558). การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมระดับ 4 ดาว ย่านสยามสแควร์. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ภมร ชันธหัตถ์. (2565). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลบางชะแยง อำเภอเมืองปทุมธานี. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 9(5), 15-30.

- มณี ลิ้มปะวงค์. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 5 จังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. (2561). เจาะลึกอุตสาหกรรมเด่นขึ้นรับโครงการ. แหล่งที่มา https://www.scbec.com/th/detail/file/product/4424/-eybkxjz5u2/sight_EEC_2018-0215.pdf สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2566.
- เหมพรรษ บุญย้อยหยัด และเพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์. (2555). สิทธิมนุษยชนกับกระบวนการต่อสู้ของคนไร้บ้านในเขตพระนคร. วารสารปาริชาติ, 25(3), 1-10.

แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3

ตามหลักอิทธิบาท 4

GUIDELINES FOR THE 4 IDDHIPĀDA DEVELOPMENT TO USE THE INFORMATION
TECHNOLOGY OF SMALL SCHOOLS ADMINISTRATORS IN ACADEMIC
ADMINISTRATION UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATIONAL
NAKHONSAWAN SERVICE AREA 3

¹ณัฐนันท์ พัฒนาสิริโชค Natthinun Patthanasirichock

²พระมหาอุดร อุตโตโร PhramahaUdorn Uttaro ³วรกฤต เกื้อนช้าง Worrakrit Thuenchang

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: ntnpnk_2015@hotmail.com

Article Received: May 27, 2025. Revised: June 26, 2025. Accepted: June 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 95 คน ด้วยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.965 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้าน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรสถาน ศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูต่อการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานในการทำงาน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีเพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ 3) แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยี

สารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 พบว่า (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารควรวางแผน ดำเนินการเขียนหลักสูตรสถานศึกษา มีเทคโนโลยีในการช่วยเก็บข้อมูลให้ทุกคนเข้าถึงร่วมกัน ดำเนินการตาม แผนงาน ใช้เทคโนโลยีในการลำดับขั้นตอนในการดำเนินการ มีคณะทำงานพัฒนาหลักสูตร และผู้บริหารกำกับ ติดตามการดำเนินงาน (2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรดำเนินการประชุมครู ให้ครูนำสื่อ เทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน และชี้แจงตั้งเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน ให้ครูใช้ประโยชน์จากสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ (3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ผู้บริหารควรตั้งคณะทำงานที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นผู้ดูแล มีการตรวจสอบและ ประเมินผล (4) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารควรร่วมวางแผนกับคณะทำงานภายในโรงเรียน ศึกษา ด้านจุดเน้นของสถานศึกษา และบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนให้ครูจัดแหล่งเรียนรู้ตาม หลักสูตรท้องถิ่นและนำเทคโนโลยีมาใช้

คำสำคัญ: การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ, การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนขนาดเล็ก, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the use of information technology media by administrators in small schools, 2) to compare opinions on the use of information technology media in academic administration of administrators in small schools, classified by personal factors. 3) to propose guidelines for the development of the use of information technology media in academic administration of administrators in small schools under the office of primary educational Nakhonsawan service area 3, according to the Four Iddhipāda Principles. This research was a mixed-method research using quantitative research using a questionnaire with a sample group of 95 administrators and teachers of small schools in the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 3. The questionnaire was assessed on a 5-level scale with a reliability of 0.965. Data were analyzed using basic statistics, including percentage, mean, and standard deviation. Qualitative research interviewed 9 key informants using a semi-structured interview form. Data were analyzed using content analysis.

The research results found that: 1) The condition of using information technology media in academic administration of administrators in small schools, Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3, overall, had a high average value. When considering each aspect, it was found that in all 4 aspects, the development of media, innovation and technology for education had the highest average value, followed by the development of learning processes, the development of learning resources and the development of school curriculum had the lowest average value. 2) The results of comparing the opinions of administrators and teachers on the development of the use of information technology media in academic administration of administrators in small schools, Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3, according to personal factors, classified by gender, age,

position, education level and work experience, found that school administrators and teachers with different genders, ages, positions, education levels and work experience had different opinions without statistical significance at the 0.05 level, thus rejecting the research hypothesis. 3) The guidelines for the development of the use of information technology media in academic administration of administrators in small schools, Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3, found that (1) in terms of school curriculum development, administrators should plan to write school curriculum, have technology to help collect data for everyone to access together, implement the plan, use technology to sequence the steps in the process and have a curriculum development working group, and administrators supervise and monitor the operations. (2) In terms of learning process development, administrators should hold teacher meetings, use technological media in planning teaching and learning, and explain and set clear operational goals, so that teachers be able to use technological media in managing learning. (3) In terms of media, innovation and technology development, administrators should set up a working group with knowledge and experience in using technological media to oversee, inspect and evaluate. (4) In terms of learning resource development, administrators should plan together with the working group within the school, study the focus areas of the educational institution and integrate them into teaching and learning, support teachers in organizing learning resources according to the local curriculum and use technology.

Keywords: Use of Information Technology, Academic Administration, Small Schools, Four Iddhipāda Principles

บทนำ

ปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดจนก่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างพลิกผัน เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อินเทอร์เน็ต การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ หุ่นยนต์และโดรน เทคโนโลยีพันธุกรรมสมัยใหม่ และเทคโนโลยีทางการเงิน คาดว่าจะเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักที่ช่วยให้เศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มที่จะกลับมาขยายตัวได้เข้มแข็งขึ้น และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เรื่องการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม โดยกำหนดเป้าหมายให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น และมีมูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมของประเทศไทยสามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนกลุ่มต่างๆ ในประเทศ ยกกระดับภาคการผลิตและบริการแก้ไขปัญหาของสังคม พัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ตลอดจนมุ่งเน้นการบูรณาการหน่วยงานด้านการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม การบริหารจัดการ งานวิจัย และ

การสร้างองค์ความรู้พื้นฐานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแผนย่อยในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังนี้ แนวทางการพัฒนา 1) พัฒนางค์ความรู้พื้นฐานและเทคโนโลยีฐาน โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาความรู้พื้นฐานและเทคโนโลยีฐาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในสาขาที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบหรือมีศักยภาพสูง รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจและสังคม โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ นาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล 2) พัฒนางค์ความรู้พื้นฐานทางสังคมและความเป็นมนุษย์ โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาองค์ความรู้พื้นฐานทางสังคมและความเป็นมนุษย์เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ของประเทศ รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจและสังคม โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ ชุมชนของไทย ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ภาษา ดนตรี วรรณกรรมของไทย ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และสำนึกในการดูแลรับผิดชอบต่อบ้านเมือง มรดกวัฒนธรรม 3) พัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการโดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรม เพื่อสร้างองค์ความรู้และความเป็นเลิศทางวิชาการในด้านที่ประเทศไทยมีศักยภาพแต่ละสาขา รวมทั้งเชื่อมโยง ให้เกิดเครือข่ายและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจและสังคม การมีความรู้เรื่องสารสนเทศมีความสำคัญต่อการศึกษาทั้งระดับอุดมศึกษาและทุกๆ ระดับสำหรับผู้ที่กำลังศึกษารวมถึงนักวิจัยค้นคว้า นักวิชาการศึกษา สายงานบริหาร การจัดการ และบุคคลทั่วไป ศาสตร์ความรู้ทุกๆ ด้านย่อมต้องอาศัยมาตรฐานทางวิชาการ เพื่อผลงานการศึกษาค้นคว้าที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับนับถือกันอย่างทั่วหน้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รศ.ดร.ฉลอง ทับศรี มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กล่าวว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศ” มีลักษณะความสามารถในการเข้าถึงผู้ใช้อย่างทันที ได้ทุกที่ได้ทุกคน เทคโนโลยีสารสนเทศโดย ตัวมันเองมีสมรรถภาพสูง ประโยชน์หรือโทษที่เกิดขึ้นอยู่กับการนำไปใช้งาน โรงเรียนและระบบ การศึกษาไทย น่าจะได้รับประโยชน์อย่างมหาศาลในการใช้สื่อหัตถ์จรรยนี้ การสร้างประโยชน์และป้องกันไม่ให้เกิดโทษขึ้นอยู่กับผู้เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย ที่จะต้องวางแผนจัดการใช้ประโยชน์มันให้ได้ (วรวิทย์ นิเทศศิลป์, 2564)

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงเศรษฐกิจและสังคมไปทั่วโลก หากต้องการเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศจำเป็นต้อง ปรับตัว เรียนรู้ และมุ่งสู่การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยพัฒนาเข้าสู่สังคมนวัตกรรมและเตรียมการก้าวสู่ประเทศรายได้สูงในอนาคต จะต้องให้ความสำคัญกับการใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ผลงานวิจัยและพัฒนา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์อย่างเข้มข้นทั้งในภาค ธุรกิจ ภาครัฐ และภาคประชาสังคม รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานะแวดล้อมหรือปัจจัยพื้นฐาน ที่เอื้ออำนวยทั้งการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากรวิจัย โครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และการบริหารจัดการ เพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่เป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) โดยอยู่ในขอบข่ายการบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้านดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร ของสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 4) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยมีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ซึ่งมีจุดเน้น 3 ด้าน คือ จุดเน้นด้านผู้เรียน จุดเน้นด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และจุดเน้นด้านการบริหารจัดการจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ จุดเน้นด้านครูและบุคลากรทางการศึกษามีปัญหาอุปสรรค

ข้อ 2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ข้อ 4 สถานศึกษา ครูผู้สอนไม่นำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การเรียนการสอนอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เนื่องจากการไม่ให้ความสำคัญ การไม่เข้าใจเรื่องหลักสูตรและจุดเน้นของหลักสูตรรวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร ข้อ 5 ครูผู้สอนใช้สื่อการเรียนการสอนน้อย และสื่อไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้ เนื่องจากการขาดทักษะในการใช้สื่อ โดยเฉพาะสื่อด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ ครูผู้สอนบางส่วนไม่ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน นอกจากนี้การสนับสนุนด้านงบประมาณยังไม่เพียงพอ เป็นต้น จุดเน้นด้านการบริหารมีปัญหาคอขวด ข้อ 3 สถานศึกษาบางแห่งยังขาดความตระหนักในการวางแผนเพื่อพัฒนาและนำไปใช้ในการควบคุมกำกับ ติดตาม และนำไปใช้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ข้อ 5 ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดการพัฒนาตนเอง รู้ไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงโลกยุคใหม่ ข้อ 6 สถานศึกษาขาดการส่งเสริม และสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการโลกยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 และไทยแลนด์ 4.0 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3, 2564) ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาตามงานวิจัยที่สอดคล้องกับการวิจัยของพิมล โชติธนะอิวิวัฒน์ (2560) พบว่า 1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล เมืองพินันคม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงรายด้านจากมากมาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพินันคม จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) แนวทางการพัฒนา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพินันคม คือ ควรประชุมชี้แจงคณะครูและบุคลากร ให้เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีการอบรมคณะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและผู้รับผิดชอบโดยตรงในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ เป็นต้น

จากจุดเน้น 3 ด้าน คือ จุดเน้นด้านผู้เรียน จุดเน้นด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และจุดเน้นด้านการบริหารจัดการมีปัญหาและอุปสรรคบางประการจึงมีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา โดยหากนำแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยยึดหลักธรรมอริยาบท 4 (อภิ.วิ. (ไทย). 35/342-347) เป็นหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการที่เรียกว่า อริยาบท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี 4 ข้อ คือ 1) ฉันทะ รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรักต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอย่างได้รางวัลหรือผลกำไร 2) วิริยะ สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ ขยัน) คือ พากเพียรทำ ขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ 3) จิตตะ ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาจิตผูกใจ ตั้งจิต ระวังในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้น บ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ และ 4) วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ ทดสอบ ตรวจสอบ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข)

ใช้ปัญหาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญหาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2545) เมื่อเราทำงานอะไรก็ตาม ให้พิจารณาพิจารณา สร้างสรรค์พัฒนา นำมาแก้ไขปัญหาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กแห่งหนึ่งที่มีผลการประเมินจากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ในสังกัดอำเภอท่าตะโก เกี่ยวกับทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่ควรพัฒนาซึ่งอยู่ในกลุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 (2563) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำเทคโนโลยีที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำเอารูปแบบการส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประจักษ์ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สมเกียรติ สรรคพงษ์, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อนำผลที่ได้จากการทำวิทยานิพนธ์ไปปรับใช้และพัฒนาให้เป็นประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 17 คน ครูและบุคลากร จำนวน 108 คน รวมทั้งสิ้น 125 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูจากโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 95 คน ด้วยการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 รูป/คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากตำราและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือ 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความรู้ต่างๆ มาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหา 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำร่างแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item Objective Congruence) 5) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้ จำนวน 30 คน โดยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) เพื่อตรวจสอบหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ 0.965 6) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและอาจารย์ ถึงกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอท่าตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 มีทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) เกี่ยวกับสภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) มี 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยยึดเกณฑ์เฉลี่ยด้านรายข้อรายด้าน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาและการอ้างอิงคำพูดบุคคล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารใน

กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม

สภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3	(n=95)			ลำดับที่
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.11	0.49	มาก	4
2. การพัฒนาระบบการเรียนรู้	4.23	0.50	มาก	2
3. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.24	0.49	มาก	1
4. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.16	0.55	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.18	0.46	มาก	

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ความคิดเห็นผู้บริหารและครูต่อการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 พบว่า จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่า t-test และค่า F-test (One Way Anova) แบบสอบถามเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอธิบายสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ผู้บริหารและครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 5) ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่า ผู้บริหารและครูที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ทุกข้อ

3. แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4

3.1 แนวทางด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารร่วมศึกษาหลักสูตรแกนกลางและตั้งคณะทำงานเขียนหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีในการช่วยเก็บข้อมูลให้ทุกคนเข้าถึงร่วมกัน เพื่อความสะดวกในการทำงาน คณะทำงานพัฒนาหลักสูตร ต้องศึกษาหลักสูตรแกนกลาง และบริบทของโรงเรียนต้องการอะไร โดยมีกรอบระยะเวลา ผู้บริหารต้องคอยกำกับติดตามการดำเนินงาน ร่วมกับผู้มีส่วนร่วมสังเคราะห์ช่วยกันแก้ไขปัญหา วางแผนกระบวนการในการบริหารงานกับฝ่ายวิชาการมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาสรุปการปฏิบัติงาน หลักสูตรที่นำมาใช้ในโรงเรียนต้องมีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น และระดับชาติ

3.2 แนวทางด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารมีคำสั่งแต่งตั้งครูผู้ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับด้านสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างชัดเจน และจัดหาคนที่มีประสบการณ์มาอบรม หรือเป็นหัวหน้าทีม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการประชุมครู ส่งเสริมให้ครูนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้จัดอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และระบบเครือข่าย ผู้บริหารมีการประชุมนัดส่งแผนการจัดการเรียนรู้ และชี้แจงตั้งเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน ผู้บริหารทำความเข้าใจบริบทในท้องถิ่นของสถานศึกษา และวิธีการดำเนินงานของครู เพื่อมอบหมายในการทำโครงการ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับผู้เรียน

3.3 แนวทางด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้บริหารร่วมตั้งคณะทำงาน และควรเลือกครูที่มีความรู้และประสบการณ์ในการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นผู้ดูแล อำนวยความสะดวก ดูแล และกระตุ้นให้ครูค้นคว้าในการอบรมด้านนวัตกรรม และการผลิตสื่อ จัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้ครูได้นำเสนอ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างสรรค์ผลงาน โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาเกี่ยวกับผลงานที่สามารถนำมาพัฒนาการศึกษาได้ โดยผู้บริหารควรเป็นต้นแบบในการพัฒนาสื่อ และตัวอย่างในการใช้เพื่อให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจ ให้สอดคล้องใน การบริหารการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และสามารถนำผลการประเมินมาวางแผนปรับปรุง การบริหารการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้มีคุณภาพต่อไป

3.4 แนวทางด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารศึกษา และร่วมวางแผนกับคณะทำงานภายในโรงเรียนด้านจุดเน้นของสถานศึกษา และนำมาสร้างแหล่งเรียนรู้ โดยศึกษาบริบทของสถานศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาองค์กร และบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ โดยร่วมอภิปรายเกี่ยวกับความต้องการ ความเหมาะสม และประโยชน์ในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารร่วมดำเนินการสนับสนุนให้ครูจัดแหล่งเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้บูรณาการควบคู่กับชีวิตจริง โดยศึกษาและนำเทคโนโลยีมาใช้ ในการลดภาระและอำนวยความสะดวกในด้านการบริหารจัดการพื้นที่โรงเรียนเพื่อจัดทำแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยการวิเคราะห์รูปแบบเนื้อหา ลักษณะแหล่งเรียนรู้ ความคุ้มค่า และให้คำปรึกษาในการจัดทำแหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ตามบริบทของโรงเรียนที่จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำผลมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารใน

กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการวางแผนกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโรงเรียน และมีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ในเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้บริหารหมั่นคอยติดตามตรวจสอบ และประเมินผลร่วมกับคณะทำงานอย่างสม่ำเสมอ จึงส่งผลให้การดำเนินงานเป็นระบบ และเกิดผลลัพธ์ที่ดีมากในการบริหารงานวิชาการ สามารถนำผลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของจงกล ภูเทียน (2560) ที่พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 แตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระจิตกร กิตติปัญญา (สินอินแก้ว) (2559) ที่พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กจะมีการให้ความรู้และอบรมเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการปฏิบัติงานและการบรรจุแต่งตั้งในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทุกที่ ซึ่งผู้ปฏิบัติงานทุกคนจะต้องรู้บทบาท และหน้าที่ รวมถึงการเข้ารับการอบรมหลักสูตร เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการออกแบบกิจกรรม การดำเนินงานด้านการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน นอกจากนี้สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก มีการดำเนินงานตามโครงสร้างของสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ รวมถึงงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาระบบการเรียนรู้, การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นการพัฒนาโรงเรียนโดยมีผู้บริหารเป็นผู้สนับสนุนงานวิชาการ และมีคณะครูและบุคลากรร่วมกันในการขับเคลื่อน ภายในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน สำหรับคณะครูผู้สอน และผู้บริหาร ทำให้บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลไม่ว่าจะเป็นด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน มีผลการเปรียบเทียบไม่แตกต่างกัน และโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน ดังคำกล่าวของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 คือ “หัวใจสำคัญ คือผู้เรียน” ในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา

3. ผลการเสนอแนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนดำเนินการเขียนหลักสูตรสถานศึกษา

มีเทคโนโลยีในการช่วยเก็บข้อมูลให้ทุกคนเข้าถึงร่วมกัน ดำเนินการตามแผนงานของโรงเรียนที่คณะกรรมการได้จัดเตรียมไว้ โดยมอบหมายคณะครูและบุคลากรร่วมกันเป็นหลักในการยึดถือปฏิบัติ 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ดำเนินการประชุมครูให้ครูนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ตั้งคณะทำงาน ที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นผู้ดูแล ให้ครูอบรมด้านนวัตกรรม และการผลิตสื่อ และ 4) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ร่วมวางแผนกับคณะทำงานภายในโรงเรียนด้านจุดเน้นของสถานศึกษา และนำมาสร้างแหล่งเรียนรู้ และบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ สนับสนุนให้ครูจัดแหล่งเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของสุภัสสรา วันทมาตย์ และพระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน (2566) ที่เสนอว่า รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนานวัตกรรมผู้เรียนร่วมกับหลักอิทธิบาท 4 เป็นการสร้างรูปแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดค้นพัฒนานวัตกรรมของตนเองขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนานวัตกรรมผู้เรียน SUPAT Model จะต้องนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ คือ พอใจรักใคร่ในการศึกษาเล่าเรียน 2) วิริยะ คือ ความเพียรในการศึกษาเล่าเรียน 3) จิตตะ คือ เอาใจฝักใฝ่ในการศึกษาเล่าเรียนไม่วางธุระ 4) วิมังสา คือ หมั่นตรិตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น และในการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนานวัตกรรมผู้เรียนนั้น จะต้องสอดแทรกหลักอิทธิบาท 4 ในทุกๆ ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบ SUPAT Model จึงจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จ และได้มาซึ่งนวัตกรรมของผู้เรียน และสอดคล้องกับการวิจัยของนฤตลมะโนศรี (2565) ที่พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ รู้จักการวิเคราะห์จัดทำ และนำหลักสูตรไปใช้ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ 2) ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ ตั้งมั่นที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความเพียรพยายามโดย เฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริง 3) ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีใจจดจ่อต่อการปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมครูให้ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ทั้งหน้าที่หลักและหน้าที่เสริมมา 4) ด้านการบริหาร งานตามหลักวิมังสา มีความรอบคอบไตร่ตรองการปฏิบัติงานในด้านของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ 4 ด้าน ยังพบว่ามีความสอดคล้องกับการวิจัยของดาวใจ วงศิลา (2559) ที่พบว่า ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวางแผนการตัดสินใจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นเครื่องชี้นำในการดำเนินงานต่างๆ ให้เป็นไปตามตามวัตถุประสงค์ และต้องพิจารณาจัดเก็บให้สอดคล้องกับภารกิจที่กำหนดเป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับการวิจัยของพิมล โชติธนะอิวัฒน์ (2560) ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรจัดทำสาระการเรียนรู้ในรายละเอียดตามกรอบของหลักสูตรแกนกลาง เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษากับควรประชุมชี้แจงคณะครูและบุคลากรให้เห็นความสำคัญของหลักสูตรการนำหลักสูตรไปใช้ สอดคล้องกับการวิจัยของกรรณก อนุธรรมะกุล (2555) ที่พบว่า การพัฒนาด้านการเรียนการสอน คือ เทคโนโลยีสารสนเทศที่นำมาใช้สำหรับการเรียนการสอน เป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่หลายอย่าง สอนด้วยสื่ออุปกรณ์

ที่ทันสมัย ห้องเรียนสมัยใหม่ มีอุปกรณ์วีดีโอโปรเจคเตอร์ (Video Projector) มีเครื่องคอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับการวิจัยของสุธน ศรีศักดิ์บางเตย (2562) ที่พบว่า ด้านสื่อการเรียนรู้ ควรจัดฝึกอบรมการใช้สื่อการเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่ควรมีการใช้อินเทอร์เน็ตในการสร้างเครือข่ายทางวิชาการหรือแลกเปลี่ยนความรู้ภายในและระหว่างสถานศึกษา และสอดคล้องกับการวิจัยของพิมล โชติธนอธิวัฒน์ (2560) ที่พบว่า ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ควรเพิ่มระบบสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ Internet ในห้องสมุดและมุมต่างๆ ภายในโรงเรียนและห้องเรียน ควรมีสถานที่ให้นักเรียนนั่ง รับชมรายการโทรทัศน์เพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน และควรมีการจัดวิทยุ โรงเรียนเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จัดหาพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มามีส่วนสำคัญ ในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนและชุมชนร่วมกัน ควรผลิตสื่อมัลติมีเดีย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยสรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4 สามารถสรุปได้ ดังนี้

แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีดังนี้ 1) ฉันทะ ผู้บริหารร่วมศึกษาหลักสูตรแกนกลางและตั้งคณะทำงานเขียนหลักสูตรสถานศึกษา มีเทคโนโลยีในการช่วยเก็บข้อมูลให้ทุกคนเข้าถึงร่วมกัน 2) วิริยะ ผู้บริหารร่วมให้คำปรึกษา และแนวทางการเขียน และให้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอยู่สม่ำเสมอในกรอบเวลา ผู้บริหารดำเนินการตามแผนงานของโรงเรียนที่คณะกรรมการได้จัดเตรียมไว้ โดยมอบหมายคณะครูและบุคลากรร่วมกันเป็นหลักในการยึดถือปฏิบัติ โดยมีการใช้เทคโนโลยีในการลำดับขั้นตอนในการดำเนินการ เพื่อความสะดวกในการทำงาน 3) จิตตะ คณะทำงานพัฒนาหลักสูตร ต้องศึกษาหลักสูตรแกนกลาง และบริบทของโรงเรียนต้องการอะไร โดยมีกรอบระยะเวลา ผู้บริหารต้องคอยกำกับติดตามการดำเนินงาน ผู้บริหารร่วมกับผู้มีส่วนร่วมสังเคราะห์ช่วยกันแก้ไขปัญหา วางแผนกระบวนการในการบริหารงานกับฝ่ายวิชาการมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาสรุปการปฏิบัติงาน และ 4) วิมังสา ความคิดไตร่ตรองพิจารณา หลักสูตรที่นำมาใช้ในโรงเรียนให้มีความเหมาะสม และประโยชน์ ให้สอดคล้องกับชุมชน ท้องถิ่น และระดับชาติ หลักสูตรแกนกลาง ผู้บริหารร่วมกันกับคณะครู ปรับปรุง และหาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการตรวจสอบผลการใช้แผนของโรงเรียน ในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ

แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อยู่ มีดังนี้ 1) ฉันทะ ผู้บริหารมีคำสั่งแต่งตั้งครูผู้ดูแลรับผิดชอบ เกี่ยวกับด้านสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้ชัดเจน และจัดหาคนที่มีประสบการณ์มาอบรม หรือเป็นหัวหน้าทีม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการประชุมครู 2) วิริยะ ส่งเสริมให้ครูนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้จัดอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และระบบเครือข่าย 3) จิตตะ ผู้บริหารมีการประชุมนัดส่งแผนการจัดการเรียนรู้ และชี้แจงตั้งเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน ผู้บริหารทำความเข้าใจบริบทในท้องถิ่นของสถานศึกษา และวิธีการดำเนินงานของครู เพื่อบริหารในการทำโครงการ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูใช้ประโยชน์จากสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 4) วิมังสา ผู้บริหารดำเนินการตรวจสอบการใช้แผนประเมินการใช้แผนโดยการนิเทศการสอนของคณะครูและบุคลากร ให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียน และผลสะท้อนกลับเกี่ยวกับบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน โดยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ และคณะครู ร่วมกันตรวจสอบ และวิเคราะห์ให้ครูตระหนักถึงข้อดีของการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เช่น การเก็บคะแนน การเช็คเวลาเรียน และการเก็บผลงานออนไลน์ เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีดังนี้ 1) ฉันทะ ผู้บริหารร่วมตั้งคณะทำงาน และควรเลือกครูที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นผู้ดูแล ผู้บริหารอำนวยความสะดวก ดูแล และกระตุ้นให้ครู

ค้นคว้าในการอบรมด้านนวัตกรรม และการผลิตสื่อ 2) วิริยะ ผู้บริหารจัดการกิจกรรมเปิดโอกาสให้ครูได้นำเสนอ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างสรรค์ผลงาน โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาเกี่ยวกับผลงานที่สามารถ นำมาพัฒนาการศึกษาได้ โดยผู้บริหารควรเป็นต้นแบบในการพัฒนาสื่อ และตัวอย่างในการใช้ เช่น การ ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย หรือนักข่าวประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ผู้บริหารเป็นผู้สนับสนุน จัดสรร และช่วยดูแล เกี่ยวกับปัจจัยให้กับคณะครูในการพัฒนาสื่อ 3) จิตตะ ผู้บริหารเป็นที่ปรึกษา การพัฒนา และ นำผลที่ได้จาก การพัฒนาสื่อมาอภิปราย มีความเอาใจใส่ในการบริหารงานโดยใช้สื่อกับบุคลากรอย่างทั่วถึง มีการตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจ ให้สอดคล้องใน การบริหารการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี และสามารถนำผลการประเมินมาวางแผนปรับปรุง การบริหารการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีให้มีคุณภาพต่อไป 4) วิมังสา มีการพิจารณาถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำเทคโนโลยีที่ใช้ในการ พัฒนาสื่อ ว่ามีประโยชน์ และข้อควรระวัง เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยผู้มีส่วน ร่วมทุกฝ่ายมาปรับปรุง รวมถึงความพึงพอใจกับผู้บริหารมีความพอใจและความคิดเห็น เพื่อนำมาใช้ในการ พัฒนาและ สามารถเสนอแนวทางในการพัฒนาสื่อต่อไปได้

แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่ม โรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีดังนี้ 1) ฉันทะ ผู้บริหารศึกษา และร่วมวางแผนกับคณะทำงานภายในโรงเรียนด้าน จุดเน้นของสถานศึกษา และนำมาสร้างแหล่งเรียนรู้ โดยศึกษาบริบทของสถานศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาองค์กร และบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ และร่วมอภิปรายเกี่ยวกับความต้องการ ความเหมาะสม และประโยชน์ในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ 2) วิริยะ ผู้บริหารร่วมดำเนินการสนับสนุนให้ครูจัด แหล่งเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้บูรณาการควบคู่กับชีวิตจริง ควรศึกษาและนำ เทคโนโลยีมาใช้ เพื่อการลดภาระและอำนวยความสะดวกมากยิ่งขึ้นในด้านการบริหารจัดการพื้นที่โรงเรียนเพื่อ จัดทำแหล่งเรียนรู้ การจัดทำกราฟิกสรุปความรู้ 3) จิตตะ ผู้บริหารตรวจสอบแหล่งเรียนรู้ที่จัดขึ้นมีความ เหมาะสม โดยการวิเคราะห์รูปแบบเนื้อหา ลักษณะแหล่งเรียนรู้ ความคุ้มค่า และให้คำปรึกษาในการจัดทำ แหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ตามบริบทของโรงเรียนที่จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน และ 4) วิมังสา ผู้บริหารนำผล จากการตรวจสอบการบริหารจัดการเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไข มีรูปแบบ และเวลาที่ ชัดเจน ควรมีการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน การประยุกต์ใช้ ใน การเรียนการสอนทุกระดับชั้นร่วมกัน และตรงกับความต้องการของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมและสนับสนุน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อคณะครูสามารถนำไปต่อยอดในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ต่อไป

1.2 ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้าไปศึกษาบริบทโรงเรียนที่มีการพัฒนา นวัตกรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่นำมาช่วยในการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดเกี่ยวกับเทคโนโลยีหรือ นวัตกรรมที่เหมาะสมกับโรงเรียนของตนเองต่อไป

1.3 ผู้บริหารจัดการทุน งบประมาณ หรือสื่อเทคโนโลยี ที่ตอบสนองความต้องการและประโยชน์ที่ใช้ให้เพียงพอต่อความต้องการของจำนวนนักเรียนและบุคคล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเนื่องจากมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เพื่อให้ทราบปัญหาและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น ประสิทธิภาพในการใช้สื่อเทคโนโลยีของครู จำนวนสื่อและอุปกรณ์เทคโนโลยีในโรงเรียน เป็นต้น

2.4 ควรศึกษาการบริหารวิชาการด้านอื่นๆ โดยการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถเข้าไปช่วยในการบริหารในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. (2550). ราชกิจจานุเบกษา หน้า 29 เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก. (16 พฤษภาคม 2550).
- กรกนก อนุธรรมธะกุล. (2555). แนวคิดเทคโนโลยีสารสนเทศในการประยุกต์ใช้ในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/366271> สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2555.
- จกมล ภูเทียน. (2560). การดำเนินงานตามมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ดาวใจ วงศิลา. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นฤดล มะโนศร. (2565). การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระจิตกร กิตติปัญญา (สินอินแก้ว). (2559). การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2545). ธรรมนุญชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 46. กรุงเทพมหานคร: กรมศาสนา.
- พิมล โชติธนอริวัฒน์. (2560). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2564). การรู้สารสนเทศ เพื่อมาตรฐานการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ. แหล่งที่มา <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14291> สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2564.
- สมเกียรติ สรรคพงษ์. (2564). การส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา. แหล่งที่มา <https://web2024.obec.site/wp-content/uploads/2018/08/รูปแบบส่งเสริมใช้สื่อ1.pdf> สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2564.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. (2563). โครงการแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณปี 2563. แหล่งที่มา <http://www.nsw3.go.th/core/services.php> สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2564.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุธน ศรีศักดิ์บางเตย. (2562). แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารในโรงเรียนพระแท่นดงรังวิทยาการ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภัทสร่า วันทมาตย์ และพระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน. (2566). SUPAT Model: รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาวัตรกรรมผู้เรียนร่วมกับหลักอิทธิบาท 4 ในศตวรรษที่ 21. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 10(2), 519–528.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

**แนวทางการบริหารการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามหลักอิทธิบาท 4
ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1**
**GUIDELINES FOR THE IMPLEMENTING DISTANCE LEARNING VIA SATELLITE
(DLTV) BASED ON THE FOUR IDDHIPĀDA OF SMALL SCHOOLS UNDER THE
NAKHONSAWAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, AREA 1**

¹นพรัตน์ อินตรา Noppharat Intra   ²วินัย ทองมัน Winai Tongmun

³พระมหาอุดร อุตตโร PhramahaUdorn Uttaro

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: aonintra@gmail.com

Article Received: May 07, 2025. Revised: June 25, 2025. Accepted: June 26, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 จำนวน 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.93 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติ ส่วนด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) แนวทางการบริหารการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ประกอบด้วย (1) ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการจัดหาเครื่องรับสัญญาณและจานดาวเทียมที่มีคุณภาพ ควรศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับกล่องรับสัญญาณและจานดาวเทียมจากแหล่งที่เชื่อถือได้ควรมีการดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์และประเมินประสิทธิภาพของอุปกรณ์ที่จัดหา (2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการตรวจสอบความปลอดภัยของอุปกรณ์ก่อนและหลังการติดตั้ง เพื่อป้องกันการลัด หลุด หรือชำรุด กำหนดพื้นที่ติดตั้งให้เหมาะสม ควรมีความตั้งใจจริงในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเหมาะสม และควรศึกษาหาข้อมูลและเลือกใช้อุปกรณ์ที่มีมาตรฐาน ผ่านการรับรองด้านความปลอดภัย (3) ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ของ

ผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน ควรวิเคราะห์และประเมินศักยภาพของบุคลากรก่อนแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และผู้บริหารสถานศึกษาควรคัดเลือกครูหรือบุคลากรที่มีความสนใจด้านเทคโนโลยีและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนผ่านดาวเทียม (4) ด้านการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการเพื่อหาจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุง โดยใช้ผลลัพธ์จากการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมาประเมิน ควรเอาใจใส่ในการตรวจสอบและพัฒนาการดำเนินงานต่างๆ และผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการพิจารณาและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการ (5) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ผลการประเมินผลการพัฒนาของครูและบุคลากรในการวิเคราะห์และปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีความพยายามในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารสถานศึกษาควรปลูกฝังให้ครูและบุคลากรมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตน (6) ด้านการนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ผลการนิเทศอย่างรอบคอบและนำข้อมูลจากการนิเทศมาวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน ควรกำหนดนโยบายและแผนการนิเทศที่เป็นระบบและต่อเนื่อง และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเห็นคุณค่าของการนิเทศและการพัฒนาตนเอง

คำสำคัญ: การบริหารการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV), หลักอริยบท 4, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the current situation of the implementing distance learning via satellite (DLTV) of small schools under the Nakhonsawan Primary Educational Service Area Office, Area 1, and 2) to propose management guidelines for the implementing distance learning via satellite (DLTV) based on the Four Iddhipāda of small schools under the Nakhonsawan Primary Educational Service Area Office, Area 1. This research was a mixed-method research: 1) Quantitative research using a questionnaire with a sample group of 226 school administrators and teachers in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Sawan. The research instrument was a 5-level rating questionnaire with a reliability of 0.93. Data were analyzed using basic statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. 2) Qualitative research by interviewing 9 key informants. The research instrument was a semi-structured interview form. Data were analyzed using content analysis.

The research found that: 1) The current state of the implementing distance learning via satellite (DLTV) of small schools under the Nakhonsawan Primary Educational Service Area Office, Area 1 was found to be as follows: 1) Overall, it was at a high level. When examining specific aspects, the highest average score was in teaching and learning support, followed by implementation of instructional policy. The lowest average score was in provision of materials and equipment. 2) The guidelines for the implementing distance learning via satellite (DLTV) based on the Four Iddhipāda of small schools under the Nakhonsawan Primary Educational Service Area Office, Area 1 were as follows: (1) Equipment Procurement: School administrators

should demonstrate determination and commitment in acquiring high-quality signal receivers and satellite dishes. They should research information about these devices from reliable sources. Additionally, proper maintenance and regular evaluation of the performance of the procured equipment should be conducted. (2) Learning Environment Arrangement: School administrators should inspect the safety of the equipment both before and after installation to prevent falling, detachment, or damage. The installation area should be appropriately designated. They should show genuine commitment to creating a safe and suitable learning environment, and they should research and select equipment that meets standards and has certified safety approval. (3) Support for Teaching and Learning: School administrators should clearly define the roles and responsibilities of involved personnel. They should analyze and assess the capabilities of personnel before assigning responsibilities. Additionally, administrators should select teachers or personnel who are interested in technology and hold a positive attitude toward satellite-based teaching and learning. (4) Implementation of Teaching and Learning Policies: School administrators should analyze the data obtained from project implementation to identify strengths and areas for improvement, using the outcomes of the satellite-based distance learning as a basis for evaluation. They should pay close attention to monitoring and improving various operations, and recognize the importance of reviewing and analyzing data gathered from the project's implementation. (5) Teacher and Staff Development: School administrators should use the results of teacher and staff development evaluations to analyze and improve teaching effectiveness. Administrators and teachers should make continuous efforts to improve and develop themselves. Additionally, school administrators should install a sense of love and faith in the profession among teachers and staff, and (6) Internal Supervision: School administrators should carefully analyze the results of internal supervision and use the data from the supervision to plan for the development of teaching and learning. They should establish systematic and continuous supervision policies and plans. Additionally, school administrators should encourage teachers and staff to recognize the value of supervision and self-development.

Keywords: Implementing Distance Learning Via Satellite (DLTV), Four Iddhipāda Principles, Small Schools

บทนำ

สภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ ที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของประเทศ ซึ่งให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ซับซ้อน และคาดการณ์ได้ยาก ในขณะที่ผลการจัดการศึกษาของประเทศในทุกๆระดับยังคงมีปัญหาทั้งในด้านคุณภาพของคนไทยที่ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่างๆ ที่ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาคุณลักษณะ และทักษะอยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพึงพอใจ และกำลังแรงงานของประเทศที่มีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเร่งปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติและการขับเคลื่อน ประเทศไทยสู่ยุค 4.0 จึงเป็นทางออกสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสในการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลอันจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จร่วมกันในสังคมของชนในชาติ และลดความเหลื่อมล้ำ ในสังคมให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกันมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาประเทศให้สามารถก้าวข้ามกับดัก ประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วในอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีหลักการสำคัญคือการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนามุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งพบว่า ปัญหาวิกฤติการณ์ข้อขัดแย้งต่างๆ ของประเทศชาติ จำเป็นต้องป้องกันและแก้ไขด้วยการปฏิรูปการศึกษา การบังคับใช้ข้อกฎหมาย และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุณธรรมจริยธรรม ข้อกฎหมายนำไปบังคับใช้ในการจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและการเข้ารับบริการของประชาชน ต้องปรับปรุงและพัฒนาทั้งด้านการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนด้านคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการสั่งการและการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพและไม่เป็นเอกภาพซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวจึงกำหนดยุทธศาสตร์และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญที่ครอบคลุมทั้งการยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา การผลิตและพัฒนาคุณภาพกำลังคนรองรับที่จะพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ การส่งเสริม งานวิจัยและพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตรวมทั้งการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท มีภารกิจหลักที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวัง กล่าวคือ คุณสมบัตินับเป็นปัจจัยที่จะให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ทักษะ ความสามารถในการด้านต่างๆ พร้อมทั้งคุณธรรมจริยธรรม การมีโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนมาก และสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กที่เด่นชัด และเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดที่โรงเรียน ขนาดเล็กส่วนมากประสบอยู่คือการขาดแคลนครูมีปัญหาคูรย้ายออกบ่อย ครูขาดขวัญกำลังใจ และครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายได้ย่อมส่งผลถึงคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กโดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กขึ้น

เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง โดยสิ่งหนึ่งที่อยู่
ในกระบวนการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก คือการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีการศึกษา
ทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) เป็นการดำเนินการตามรอยเบื้องพระยุคลบาทและสนองพระราชดำริของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มุ่งการพัฒนาการศึกษาไทยให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป รูปแบบการนำ
เทคโนโลยีทางการศึกษาทางไกลมาใช้ในการยกระดับคุณภาพศึกษามี 2 รูปแบบ ได้แก่ การจัดการศึกษา
ทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television หรือ DLTV) เป็นระบบ โทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ใช้
เทคโนโลยีการถ่ายทอดสัญญาณภาพและเสียงส่งจากต้นทางไปยังปลายทางผ่านระบบดาวเทียมและการจัด
การศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Distance Learning Information Technology หรือ DLIT)
เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการจดจำบันทึกถ่ายทอดและเผยแพร่สัญญาณภาพและเสียง
ตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องจากต้นทาง ไปยังปลายทางผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย
ทุกช่องทาง (มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์และสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

การใช้สื่อการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียนต้องมีความรู้
ความเข้าใจ รวมทั้งเข้าใจบทบาทภารกิจ หน้าที่ ตลอดจนแนวทาง การปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการใช้สื่อ
การเรียนรู้ เนื่องจากสื่อการเรียนรู้มีอิทธิพล ต่อการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและ
สามารถเชื่อมโยงแหล่งความรู้ที่อยู่ในสังคมรอบตัวมาสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างรวดเร็วและไม่จำกัด ทั้งนี้
บริบทโรงเรียนขนาดเล็ก ที่จำกัดด้วยงบประมาณ ในการบริหารงานด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ จำนวนครูและ
บุคลากรทางการศึกษามีไม่ครบตรงกับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือในรายวิชาที่โรงเรียนเปิดการเรียนการสอน
และขาดความต่อเนื่อง ในการบริหารงานโรงเรียนและการจัดเรียนการสอน เนื่องจากการย้ายกลับภูมิลำเนา
ของครู และผู้อำนวยการโรงเรียน หรือเปลี่ยนจากสายผู้สอนเป็นสายงานบริหารสถานศึกษาหรือสายงานอื่น
ซึ่งการจัดระบบการส่งเสริมสนับสนุนในด้านการจัดการเรียนรู้ให้แก่สถานศึกษาและผู้เรียนให้มีความพร้อมใน
การเข้าสอบ O-Net เช่น การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่หน่วยงานใน สพฐ.
ต้องดำเนินการต่อไป และจากแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2565-2568) สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน
(O-Net) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 กำหนด และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละของระดับประเทศ

การบริหารงานโรงเรียนมีความสำคัญต่อการดำเนินงานในองค์กร ควรวางแผนงานและปฏิบัติตาม
แผนงานที่วางไว้ มีการบริหารที่ชัดเจนให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน และการควบคุมกระบวนการของงาน
ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์มุ่งสู่ความสำเร็จ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสหลักพุทธ วิธีการ
บริหารอันจะเป็นแนวทางในการบริหารองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งในหลักพุทธวิธีทางพระพุทธศาสนาที่
ผู้บริหารควรมีในการบริหารองค์กรนั้น ประกอบด้วยหลักธรรมที่เรียกว่า อิทธิบาท 4 (อภิ.วิ. (ไทย). 35/342-
347) เป็นหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการที่เรียกว่า อิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี 4 ข้อ
คือ 1) ฉันทะ รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก
ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอย่างได้
รางวัลหรือผลกำไร 2) วิริยะ สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ ขยัน) คือ พากเพียรทำ ขยันหมั่น
ประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดลอย ก้าวไปข้างหน้า

จนกว่าจะสำเร็จ 3) จิตตะ ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาจิตฝึกฝั ตั้งจิต รับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้น บ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ และ 4) วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ ทดสอบ ตรวจสอบ ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข) ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อที่ยังหย่อน เกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2545) อิทธิบาท 4 นี้ จึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ สอดคล้องกับแนวคิดของสุภัสสรา วันทมาตย์ และพระมหาญาณวฑฺฒน์ จิตฺตพฺทฺโน (2566) ที่เสนอว่า รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกับหลักอิทธิบาท 4 เป็นการสร้างรูปแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดค้นพัฒนาวัตกรรมการของตนเองขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 3) ทักษะด้านชีวิตและการทำงาน สำหรับรูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้นั้น ผู้เขียนได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ขึ้นมา คือ SUPAT Model ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) สืบค้นความรู้ ข้อมูลสารสนเทศ 2) การทำความเข้าใจ สรุปเป็นความคิดรวบยอด 3) วางแผนการดำเนินงาน ออกแบบนวัตกรรม และฝึกปฏิบัติ 4) นำนวัตกรรมที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ 5) เผยแพร่นวัตกรรมสู่ชุมชนและสังคม ในการใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ SUPAT Model จะต้องนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ คือ พอใจรักใคร่ในการศึกษาเล่าเรียน 2) วิริยะ คือ ความเพียรในการศึกษาเล่าเรียน 3) จิตตะ คือ เอาใจฝึกฝัในการศึกษาเล่าเรียนไม่วางธุระ 4) วิมังสา คือ หมั่นไตร่ตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น และในการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้นั้นจะต้องสอดแทรกหลักอิทธิบาท 4 ในทุกๆ ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบ SUPAT Model จึงจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จ และได้มาซึ่งนวัตกรรมของผู้เรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวการบริหารจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเป็นการแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย 1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูจากโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 550 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูจากโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 226 คน ด้วยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เป็นการซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาคั่นคว่ำและการสังเคราะห์องค์ประกอบ ขอบเขตเนื้อหาเพื่อสร้างแบบสอบถาม 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามขอบข่ายเนื้อหาการดำเนินงานการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำร่างแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการใช้หาค่าดัชนี (index of congruence: IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.5 ถึง 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้ จำนวน 30 ชุด นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 6) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปเก็บข้อมูลกับโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ สอบถามเกี่ยวกับศึกษาสภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1967) ซึ่งแต่ละคำถามจะมีคำตอบเป็นตัวเลือก 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยยึดเกณฑ์เฉลี่ยด้านรายข้อรายด้านตามความหมายของบุญชม ศรีสะอาด (2545)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาและการอ้างอิงคำพูดบุคคล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการนํานโยบายการจัดการเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 1 โดยภาพรวม

ด้านที่	การบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 1	ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1	การจัดหาวัสดุอุปกรณ์	3.61	0.78	มาก	6
2	การจัดสภาพแวดล้อม	3.72	0.83	มาก	4
3	การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน	3.81	0.71	มาก	1
4	การนํานโยบายการจัดการเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติ	3.80	0.69	มาก	2
5	การพัฒนาครูและบุคลากร	3.79	0.78	มาก	3
6	การนิเทศภายใน	3.65	0.66	มาก	5
	รวมเฉลี่ย	3.73	0.74	มาก	

2. การบริหารการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 1

ด้านที่ 1 ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะจัดหาเครื่องรับสัญญาณและจานดาวเทียมที่มีคุณภาพ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องรับสัญญาณและจานดาวเทียมจากแหล่งที่เชื่อถือได้ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์และประเมินประสิทธิภาพของอุปกรณ์ที่จัดหา

ด้านที่ 2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการตรวจสอบความปลอดภัยของอุปกรณ์ก่อนและหลังการติดตั้ง เพื่อป้องกันการล้ม หลุด หรือชำรุด กำหนดพื้นที่ติดตั้งให้เหมาะสม 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความตั้งใจจริงในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเหมาะสม 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาหาข้อมูลและเลือกใช้อุปกรณ์ที่มีมาตรฐาน ผ่านการรับรองด้านความปลอดภัย

ด้านที่ 3 ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์และประเมินศักยภาพของบุคลากรก่อนแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรคัดเลือกครูหรือบุคลากรที่มีความสนใจด้านเทคโนโลยีและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนผ่านดาวเทียม

ด้านที่ 4 ด้านการนํานโยบายการจัดการเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการเพื่อหาจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุง โดยการใชัผลลัพธ์จากการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมาประเมิน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจใส่ในการตรวจสอบและ

พัฒนาการดำเนินงานต่างๆ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการพิจารณาและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการ

ด้านที่ 5 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ผลการประเมินผลการพัฒนาของครูและบุคลากรในการวิเคราะห์และปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีความพยายามในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรปลูกฝังให้ครูและบุคลากรมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตน

ด้านที่ 6 ด้านการนิเทศภายใน 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ผลการนิเทศอย่างรอบคอบและนำข้อมูลจากการนิเทศมาวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและแผนการนิเทศที่เป็นระบบและต่อเนื่อง 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเห็นคุณค่าของการนิเทศและการพัฒนาตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและมุ่งพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา สาทิ (2564) ที่พบว่าการดำเนินงานการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือด้านอุปกรณ์ และสื่อ รองลงมา คือด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการ โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหาโทรทัศน์ กล้องรับสัญญาณ จานดาวเทียมและอุปกรณ์เชื่อมต่อครบทุกห้องเรียนซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการจัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับการซ่อมแซมอุปกรณ์ทางไกลผ่านดาวเทียมซึ่งอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหากล่องรับสัญญาณ และจานดาวเทียมที่รับสัญญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ รับชมได้ไม่มีสะดุดซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจังเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติวรดา จันทรแมน (2564) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดหาอุปกรณ์ที่มีคุณภาพและสามารถใช้งานได้นาน ควรหางบประมาณโดยการระดมทรัพยากรเพื่อจัดซื้อ หรือซ่อมแซมอุปกรณ์

ด้านที่ 2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดวางโทรทัศน์อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมกับระดับสายตาของนักเรียน และนักเรียน ทุกคนสามารถได้ยินเสียงจากโทรทัศน์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งอยู่ในระดับมากรองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการห้องเรียนทุกระดับชั้นให้สะอาด เป็นระเบียบ และปลอดภัยซึ่งอยู่ในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตั้งอุปกรณ์สำหรับจัดวางโทรทัศน์ที่มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัยซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบริหารจัดการ

สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก และให้ความสำคัญกับการจัดการแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยต่อผู้เรียนอย่างจริงจัง สอดคล้องงานวิจัยของวนิดา แสงจันทร์ และคณะ (2567) ที่พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม คือ สิ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์ งบประมาณ

ด้านที่ 3 ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีปรับตารางเวลาเรียนให้สอดคล้องกับโรงเรียนต้นทางและบริบทของสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควบคุมผู้รับผิดชอบให้ตรวจเช็คสภาพอุปกรณ์และระบบอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลอุปกรณ์และระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมอย่างชัดเจน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการจัดทำตารางเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและมีการปรับประยุกต์การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมให้เหมาะสมกับผู้เรียน รวมถึงมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการดูแลรักษาอุปกรณ์ สอดคล้องงานวิจัยของเพชรไพลิน สอนทิพย์ และคณะ (2563) ที่พบว่า ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับเวลา เหมาะสมกับผู้เรียน ตามช่วงวัยของผู้เรียน ปรับตารางเรียนให้สอดคล้องกับโรงเรียนต้นทาง

ด้านที่ 4 ด้านการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักกับครูผู้สอนในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมอย่างต่อเนื่องรวมทั้งชี้แจงแนวทางการปฏิบัติและเป้าหมายอย่างชัดเจน ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติโดยกำหนดวิสัยทัศน์หรือกลยุทธ์เป้าหมายอย่างสอดคล้อง พร้อมปฏิบัติได้จริง ซึ่งอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำข้อมูลรายงานผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานในปีต่อไป ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และนำผลการจัดการเรียนการสอนมาปรับปรุงอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณพร ประศาสน์นิช (2564) ที่พบว่า สภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ทั้ง 4 ด้านอยู่ในภาพรวมในระดับมาก

ด้านที่ 5 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมการประชุมอบรม สัมมนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ซึ่งอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการสรุปและรายงานผลการพัฒนาครูและบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ซึ่งอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือผู้บริหารสถานศึกษามีการประเมินผลการนำความรู้จากการพัฒนาของครูและบุคลากรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และนำผลการอบรมมาประยุกต์ใช้ในการ

จัดการเรียนการสอน สอดคล้องงานวิจัยของพรศักดิ์ พัฒนะ และคณะ (2564) ที่พบว่า ครูโรงเรียนขนาดเล็กในเขตอำเภอคีรีรัฐนิคมได้รับความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพิ่มขึ้น และมีความมั่นใจที่จะสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียน

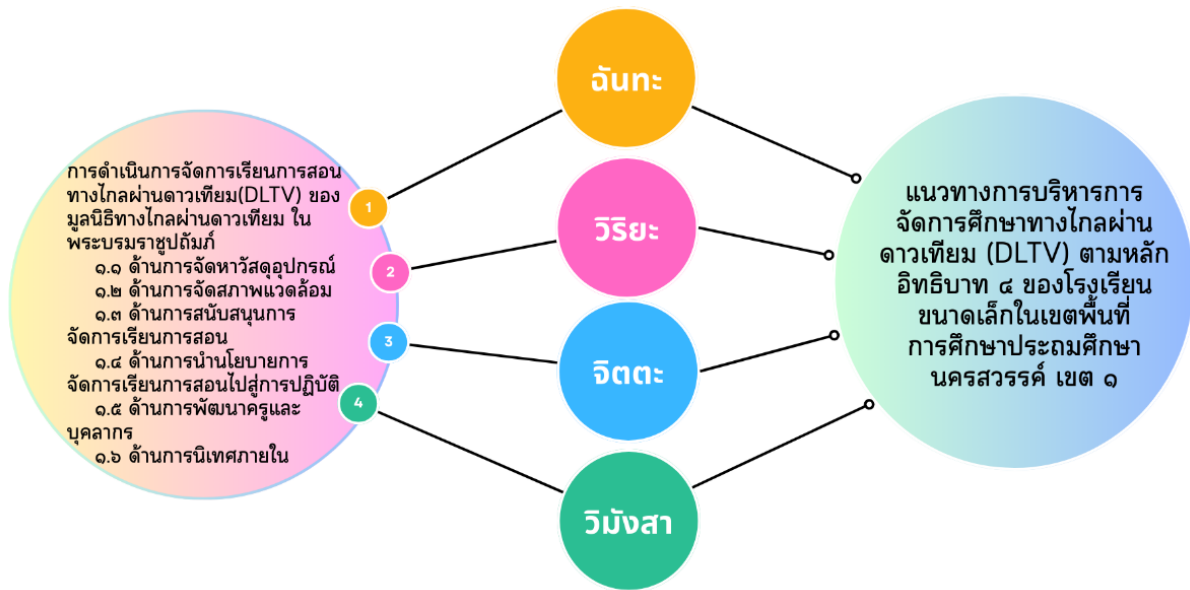
ด้านที่ 6 ด้านการนิเทศภายใน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินงานนิเทศภายใน เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการนิเทศในปีต่อไป ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำสรุปรายงานผลการประเมินตนเอง ตามแบบประเมินมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ระดับสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดแผนการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบันทึกผลการนิเทศของผู้รับการนิเทศเป็นรายบุคคล ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดปฏิทินการนิเทศติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินผลการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข สอดคล้องงานวิจัยของสุธิดา สาทิ (2564) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนคณะครูควรกำหนดการกำกับนิเทศติดตามวัตถุประสงค์การดำเนินงานการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดคณะกรรมการดำเนินรายงานผลการดำเนินงานการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อนำผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์ปรับปรุงในปีถัดไป

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการจัดหาเครื่องรับสัญญาณและจานดาวเทียมที่มีคุณภาพ ควรศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับกล่องรับสัญญาณและจานดาวเทียมจากแหล่งที่เชื่อถือได้ควรมีการดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์และประเมินประสิทธิภาพของอุปกรณ์ที่จัดหา 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการตรวจสอบความปลอดภัยของอุปกรณ์ก่อนและหลังการติดตั้งเพื่อป้องกันการล้ม หลุด หรือชำรุด กำหนดพื้นที่ติดตั้งให้เหมาะสม ควรมีความตั้งใจจริงในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเหมาะสมและควรศึกษาหาข้อมูลและเลือกใช้อุปกรณ์ที่มีมาตรฐานผ่านการรับรองด้านความปลอดภัย 3) ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนผู้บริหารสถานศึกษาควรถูกกำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน ควรวิเคราะห์และประเมินศักยภาพของบุคลากรก่อนแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และผู้บริหารสถานศึกษาควรคัดเลือกครูหรือบุคลากรที่มีความสนใจด้านเทคโนโลยีและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนผ่านดาวเทียม 4) ด้านการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการเพื่อหาจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุง โดยการใช้ผลลัพธ์จากการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมาประเมิน ควรเอาใจใส่ในการตรวจสอบและพัฒนาการดำเนินงานต่างๆ และผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการพิจารณาและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการ 5) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ผลการประเมินผลการพัฒนาของครูและบุคลากรในการวิเคราะห์และปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีความพยายามในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารสถานศึกษาควรปลูกฝังให้ครูและบุคลากรมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตน 6) ด้านการนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ผลการนิเทศอย่างรอบคอบและนำข้อมูลจากการนิเทศมาวางแผนพัฒนาการ

เรียนการสอน ควรกำหนดนโยบายและแผนการนิเทศที่เป็นระบบและต่อเนื่อง และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเห็นคุณค่าของการนิเทศและการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของชนากร ศาสตร์สกุล, บุญเชิด ชำนิศาสตร์ และพระมหาญาณวฑฺฒน์ จิตวฑฺฒโน (2567) ที่เสนอว่า พุทธวิธีการบริหารวิชาการในสถานศึกษานั้นเป็นการที่ผู้บริหารมีความรู้ในศาสตร์และศิลป์หลักการบริหารและสิ่งสำคัญต้องมีหลักคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาผู้ร่วมงาน โดยเฉพาะหลักอริยบท 4 ซึ่งถือว่าเป็นบันไดสำคัญของการปฏิบัติงานให้บรรลุความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) หลักฉันทะ ผู้บริหารที่ดี ต้องเป็นผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงาน ด้วยการปลูกฉันทะความพอใจรักใคร่ในงานที่ทำกิจกรรมที่รับผิดชอบ 2) วิริยะ คือ ความเพียร ความขยันในการทำงาน ผู้บริหารจะประสบความสำเร็จทั้งหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิต 3) จิตตะ หมายถึง การมีจิตตั้งมั่น ความมุ่งมั่น ตลอดถึงการมีสมาธิในการทำงาน 4) วิมังสา การใช้ปัญญาประกอบการทำงาน มีความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำอย่างถ่องแท้ สอดคล้องงานวิจัยของ นฤมล จันทร์เรือง (2563) ที่พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้เกิดการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศให้พร้อมใช้อยู่เสมอ โดยมีวิธีการต่างๆ และจัดเตรียม ส่งเสริมให้สื่อทันสมัยใช้การได้เอื้อต่อการเรียนการสอน พร้อมให้เกิดการเรียนรู้ต้องคอยสนับสนุนและเอื้อประโยชน์ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนต่อครูและนักเรียน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาแนวทางส่งเสริมให้เกิดการจัดสภาพห้องเรียน อาคารเรียน และสิ่งแวดล้อม ภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องงานวิจัยของนิดา หมั่นดี (2561) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดการทรัพยากรบุคคลโดยการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณกร ประศาสน์วนิช (2564) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางด้านการวางแผน มีกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ในการจัดการเรียนการสอนผ่านดาวเทียม และควรมีการสรุปผลการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลเป็นประจำ สอดคล้องงานวิจัยของจุฑาพล สอนจิตร และวิเชียร รุ้ยนิยม (2564) ที่พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดทำและเผยแพร่นวัตกรรมที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และสอดคล้องงานวิจัยของสิริพร บุญมา และนิดา เปี่ยมพิชนะ (2562) ที่พบว่า การนิเทศและติดตาม คือ ควรประชุมปรึกษาหารือในการพัฒนาการนิเทศและติดตามอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการบริหารการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยสรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

แนวทางการบริหารการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 สามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะจัดหาเครื่องรับสัญญาณและจานดาวเทียมที่มีคุณภาพ ควรศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องรับสัญญาณและจานดาวเทียมจากแหล่งที่เชื่อถือได้และควรมีการดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์และประเมินประสิทธิภาพของอุปกรณ์ที่จัดหา

ด้านที่ 2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการตรวจสอบความปลอดภัยของอุปกรณ์ก่อนและหลังการติดตั้ง เพื่อป้องกันการล้ม หลุด หรือชำรุด กำหนดพื้นที่ติดตั้งให้เหมาะสม ควรมีความตั้งใจจริงในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเหมาะสมและควรศึกษาหาข้อมูลและเลือกใช้อุปกรณ์ที่มีมาตรฐาน ผ่านการรับรองด้านความปลอดภัย

ด้านที่ 3 ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน ควรวิเคราะห์และประเมินศักยภาพของบุคลากรก่อนแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และผู้บริหารสถานศึกษาควรคัดเลือกครูหรือบุคลากรที่มีความสนใจด้านเทคโนโลยีและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนผ่านดาวเทียม

ด้านที่ 4 ด้านการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการเพื่อหาจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุง โดยการใช้ผลลัพธ์จากการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมาประเมิน ควรเอาใจใส่ในการตรวจสอบและพัฒนาการดำเนินงานต่างๆ และผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการพิจารณาและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการ

ด้านที่ 5 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ผลการประเมินผลการพัฒนาของครูและบุคลากรในการวิเคราะห์และปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษา

และครูควรมีความพยายามในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารสถานศึกษาควรปลูกฝังให้ครูและบุคลากรมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตน

ด้านที่ 6 ด้านการนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ผลการนิเทศอย่างรอบคอบและนำข้อมูลจากการนิเทศมาวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน ควรกำหนดนโยบายและแผนการนิเทศที่เป็นระบบและต่อเนื่อง และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเห็นคุณค่าของการนิเทศและการพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนการดำเนินงาน ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการนำการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) มาใช้ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกครั้ง เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
  - 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการตรวจสอบความปลอดภัยของอุปกรณ์ก่อนและหลังการติดตั้ง เพื่อป้องกันการชำรุด กำหนดพื้นที่ติดตั้งให้เหมาะสม และหมั่นบำรุงรักษาอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ
  - 1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV)
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรศึกษาการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
  - 2.2 ควรศึกษาปัญหาด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) อย่างต่อเนื่อง และเสนอแนวทางการแก้ปัญหา
  - 2.3 ควรศึกษาแนวทางการบริหารการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) โดยนำหลักธรรมอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรธรรศ ประศาสน์วนิช. (2564). แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/KUZCR> สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2566.
- จตุพล สอนจิตร และวิเชียร รุ้อยินยง. (2564). แนวทางการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (NEW DLTV) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5. Roi Kaensarn Academi, 6(8), 151-154.
- ชนากกร ศาสตร์สกุล, บุญเชิด ชำนิศาสตร์ และพระมหาญาณวิวัฒน์ ฐิตวฑฒโน. (2567). พุทธวิธีการบริหารวิชาการในสถานศึกษา. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 5(3), 723-732.

- ฐิติวรดา จันท์แมน. (2564). การบริหารจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของผู้บริหารสถานศึกษา
สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธานินท์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติด้วย spss. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร:
บิสซิเนส อาร์ แอนด์ ดี.
- นฤมล จันท์เรือง. (2563). ปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ใน
โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นิตา หมั่นดี. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็กในสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สุริยสาส์น.
- พรศักดิ์ พัฒนะ และคณะ. (2564). การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียน
ขนาดเล็กในเขต อำเภอบึงสามพัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี
เขต 2. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2545). ธรรมญูชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 46. กรุงเทพมหานคร: กรมศาสนา.
- เพชรไพลิน สอนทิพย์ และคณะ. (2563). การประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของ
โรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์,
7(10), 297.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน. (2558). แนวทางการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่าน
ดาวเทียม (dltv) ให้ได้มาตรฐาน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยี
การศึกษาทางไกล.
- วนิดา แสงจันทร์ และคณะ. (2567). การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วารสารวิชาการรัตนบุศย์, 6(3), 156.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร:
พริกหวานกราฟฟิค.
- สิริพร บุญมา และนิดา เปี่ยมพิชนะ. (2562). การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ในโรงเรียน
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วารสารการบริหาร
การศึกษาและภาวะผู้นำ, 8(29), 267-277.
- สุธิดา สาที. (2564). แนวทางการดำเนินงานการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม(DLTV) ของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- สุรัสสรา วันทมาตย์ และพระมหาญาณวัฒน์ จิตวาทมโน. (2566). SUPAT Model: รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาวัตกรรมการผู้เรียนร่วมกับหลักอิทธิบาท 4 ในศตวรรษที่ 21. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 10(2), 519–528.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุนและการบริโภคของประเทศไทย EFFECTS OF INTEREST RATE TO INVESTMENT AND CONSUMPTION OF THAILAND

จิรภรณ์ กิจเจริญ Jeeraporn Kitcharoen

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Faculty of Management Science Bansomdechaopraya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: jeeraporn.ki@bsru.ac.th

Article Received: May 14, 2025. Revised: June 18, 2025. Accepted: June 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างอัตราดอกเบี้ย เงินเพื่อราคาน้ำมัน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP growth) 2) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุน 3) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการบริโภค และ 4) เพื่อใช้เครื่องมือแบบวิเคราะห์การถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน (2SLS) สำหรับจัดการปัญหาความสัมพันธ์ภายใน (Endogeneity) ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเศรษฐมิติ (Econometric Analysis) เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์และผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุนและการบริโภค โดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration) ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous equations model: SEM) และการวิเคราะห์แบบจำลองการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน (Two-stage least squares: 2SLS) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ ราคาน้ำมัน การลงทุน การบริโภค และตัวเลข GDP growth ตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 – 2565 (ค.ศ.1999 – 2022)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ในระยะยาวอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์กับเงินเฟ้อ ราคาน้ำมัน และ GDP growth กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยจะแปรผันตามกับเงินเฟ้อ และ GDP growth แต่จะแปรผกผันกับราคาน้ำมัน 2) ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุน พบว่า การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยของปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการลงทุน แต่อัตราเงินเฟ้อ 2 ปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุนด้วย 3) ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการบริโภค พบว่า อัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริโภค และการเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อ ก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริโภคด้วย ส่วนการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมัน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริโภค 4) ผลการใช้ 2SLS สำหรับจัดการปัญหา Endogeneity สามารถใช้การประมาณค่าอัตราดอกเบี้ยเป็นตัวแทนของความสัมพันธ์ระยะยาวได้ดีมาก

คำสำคัญ: อัตราดอกเบี้ย, การลงทุน, การบริโภค, แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง, การวิเคราะห์การถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน

Abstract

The purposes of the research were to 1) To study the long-term relationship between interest rates, inflation, oil prices and economic growth. 2) To analyze the impact of interest rates on investment. 3) To analyze the impact of interest rates on consumption. And 4) To use the two-stage least squares regression analysis tool to handle endogeneity problems. Conduct research using the Econometric Analysis method to study the relationship and impact of interest rates on investment and consumption. Using Cointegration analysis with Simultaneous equations model (SEM) and Two-stage least squares regression model (2SLS) analysis. Data used in the analysis include interest rates, inflation rates, oil prices, investment, consumption, and GDP growth from 1999 to 2022.

The result of the study were as follows: 1) In the long run, interest rates are related to inflation, oil prices and GDP growth. That is, interest rates vary in line with inflation and GDP growth, but inversely with oil prices. 2) The impact of interest rates on investment found that the increase in interest rates in the past year had a negative relationship with investment, but the inflation rate in the past 2 years had a positive relationship with investment, and economic growth also had a positive relationship with investment. 3) The effect of interest rates on consumption found that interest rates have a positive relationship with consumption, and difference in inflation rates have a positive relationship with consumption. Difference in oil prices had a negative relationship with consumption. 4) The results of using 2SLS to manage the endogeneity problem show that the interest rate estimates are a very good proxy for the long-term relationship.

Keywords: Interest Rate, Investment, Consumption, Simultaneous Equations Model (SEM), Two-Stage Least Squares (2SLS)

บทนำ

อัตราดอกเบี้ย เงินเพื่อ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และราคาน้ำมัน ล้วนเป็นดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญ อัตราดอกเบี้ยเป็นดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจมหภาคตัวหนึ่งที่มีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจ และยังเป็นนโยบายด้านการเงินที่เป็นเครื่องมือของธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยเพื่อบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รักษาเสถียรภาพทางราคา การมีงานทำเต็มที่ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รักษาดุลยภาพการชำระเงินระหว่างประเทศ การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม เป็นต้น (กฤติยา ตติรังสรรค์สุข, 2559) นอกจากนี้ ดอกเบี้ยยังเป็นต้นทุนที่สำคัญของภาคธุรกิจ การเงิน และการผลิต ทั้งยังส่งผลถึงปริมาณการออมของประเทศ การตัดสินใจการลงทุนการจัดสรรงบประมาณการลงทุน เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเป็นตัวแปรที่มีความเชื่อมโยงทั้งในภาคเศรษฐกิจและภาคการเงิน หากอัตราดอกเบี้ยไม่มีความเหมาะสมจะส่งผลต่อเศรษฐกิจทำให้การขยายตัวของเศรษฐกิจในประเทศชะลอตัวลง (วราภรณ์ ไกรวรรณ, 2561)

การบริโภค หมายถึง รายจ่ายของครัวเรือนในการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ต่างๆ ในรอบปีหนึ่ง การบริโภคเป็นองค์ประกอบที่ใหญ่ที่สุดในรายจ่ายประชาชาติ นักเศรษฐศาสตร์ ได้ให้ความสนใจศึกษาว่า การบริโภคของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับปัจจัยใดบ้าง เพราะการตัดสินใจบริโภคของครัวเรือนจะมีความสำคัญต่อการตัดสินใจสำหรับการผลิตสินค้าและบริการของหน่วยธุรกิจ และจากการศึกษาของนักเศรษฐศาสตร์ พบว่า การบริโภคมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ระดับรายได้ประชาชาติ อัตราภาษีระดับราคา อัตราดอกเบี้ย สินทรัพย์ และการคาดคะเนอนาคต

การลงทุน หมายถึง รายจ่ายของเอกชนเพื่อจัดหาสินทรัพย์ต่างๆ ในรอบปีหนึ่งๆ การลงทุนเป็นองค์ประกอบที่ใหญ่ในรายจ่ายประชาชาติรองจากการบริโภค และเพื่อให้ปริมาณทุนของประเทศลดลง อันจะมีผลกระทบต่อกำลังการผลิตสินค้าและบริการ ดังนั้น การลงทุนสุทธิของประเทศควรจะเป็นบวก นั่นคือจะต้องสนับสนุนหรือกระตุ้นให้เอกชนลงทุนในจำนวนที่สูงกว่าการลงทุน เพื่อการทดแทนทุนที่เสื่อมสภาพซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุน ได้แก่ ระดับรายได้ประชาชาติ การเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ประชาชาติ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การแข่งขัน อัตราดอกเบี้ย อัตราภาษี และการคาดคะเน (รัตนา สายคณิต, 2560)

เงินเฟ้อก็เป็นดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจมหภาคตัวหนึ่งที่มีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน โดยเงินเฟ้อบ่งบอกถึงภาวะการณที่ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทำให้ค่าของเงินลดลง ส่งผลให้มีอำนาจซื้อลดลง โดยผลกระทบที่เกิดจากเงินเฟ้อทำให้อำนาจซื้อของเงินลดลง ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ความสามารถในการส่งออกลดลง เพิ่มความเป็นธรรมไม่เท่าเทียมกันในรายได้ ประชาชนคาดการณ์ราคาสินค้าและบริการในอนาคตได้ยากกว่า เป็นต้น (ธนากรแห่งประเทศไทย, 2563)

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายที่สำคัญของเศรษฐศาสตร์มหภาค เป้าหมายนี้เป็นเป้าหมายในระยะยาวเพื่อต้องการให้มีความเป็นอยู่ในระดับที่ดีกว่าเดิม ให้ประเทศสามารถผลิตสินค้าได้เป็นการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นระยะเวลายาวนาน ส่งผลทำให้รายได้ประชาชาติและผลิตภัณฑ์ประชาชาติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและยาวนาน (จินตนา พรพิไลพรรณ และบุญธรรม ราชรักษ์, 2548)

ราคาน้ำมัน เป็นต้นทุนการผลิตที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศทั้งภาคการผลิตและภาคการขนส่ง โดยอุปสงค์ของน้ำมันในประเทศมีสูงจึงต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ มีการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศเฉลี่ยเกินกว่า 4,000 ลิตรต่อเดือน (กรมธุรกิจพลังงาน, 2567) ประเทศไทยยังไม่สามารถควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อราคาน้ำมันได้ ยังต้องมีการพึ่งพิงกันนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศในปริมาณเพิ่มสูงขึ้นทำให้ความผันผวนของราคาน้ำมันจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก (ชนกวรรณ หนูดำ, 2550)

ปัญหาเศรษฐกิจมหภาค ได้แก่ ปัญหาเงินเฟ้อ เป็นสภาพการณ์ที่ค่าครองชีพของประชาชนสูงขึ้นเนื่องจากระดับราคาสินค้าสูงขึ้น ถ้ารายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้นไม่ทันการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าประชาชนจะเดือดร้อน เพราะประชาชนจะซื้อสินค้าบริโภคได้ลดลงกว่าเดิม ปัญหาด้านอัตราดอกเบี้ย ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงเกินไปการกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุนจะลดลง ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวในอัตราต่ำลง แต่ถ้าอัตราดอกเบี้ยลดลงจะกระตุ้นการลงทุนในการขยายตัวของเศรษฐกิจ ปัญหาด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เกิดการชะลอตัวลง บางประเทศมีค่าติดลบ (รัตนา สายคณิต, 2560)

การศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรในแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจในรูปของสมการ ประกอบด้วยตัวแปรภายใน (ตัวแปรอิสระ) และตัวแปรภายนอก (ตัวแปรตาม) ซึ่งแบบจำลองการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration)

เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา สำหรับงานวิจัยนี้ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ ตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และราคาน้ำมัน เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่

แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous equations model: SEM) หมายถึง แบบจำลองทางเศรษฐมิติที่มีสมการมากกว่าหนึ่งสมการ ซึ่งตัวแปรอิสระบางตัวในสมการหนึ่ง อาจเป็นตัวแปรตามในอีกสมการหนึ่ง ตัวอย่างเช่น อัตราดอกเบี้ยเป็นตัวแปรตามในสมการที่หนึ่ง แต่เป็นตัวแปรอิสระในอีกสมการหนึ่ง เป็นต้น

การวิเคราะห์แบบจำลองการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน (Two-stage least squares: 2SLS) เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักวิจัย ด้วยวิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) เมื่อมีปัญหา endogeneity หรือปัญหาที่ตัวแปรอิสระ (independent variables) มีความสัมพันธ์กับค่าความคลาดเคลื่อน (error term) ซึ่งจะทำให้การประมาณค่าโดยวิธี Ordinary Least Squares (OLS) ไม่เป็นกลาง (biased) และไม่สอดคล้อง (inconsistent) จึงต้องใช้ Two-stage least squares: 2SLS เข้ามาจัดการปัญหา Endogeneity

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญและปัญหาของตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคหลายตัว ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ ราคาน้ำมัน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาลักษณะของอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุนและการบริโภคของประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration) ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous equations model: SEM) และการวิเคราะห์แบบจำลองการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน (Two-stage least squares: 2SLS)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างอัตราดอกเบี้ย เงินเฟ้อ ราคาน้ำมัน และ GDP growth
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุน
3. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการบริโภค
4. เพื่อใช้เครื่องมือแบบ Two-Stage Least Squares (2SLS) สำหรับจัดการปัญหาความสัมพันธ์ภายใน (Endogeneity)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเศรษฐมิติ (Econometric Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุนและการบริโภค ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration) โดยวิธีการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous equations model: SEM) และการวิเคราะห์แบบจำลองการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน (Two-stage least squares: 2SLS) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series data) แบบรายปี ตั้งแต่ปี 2542 – 2565 (ค.ศ. 1999-2022) รวม 23 ปี ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัย 3 ดังนี้ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระยะยาว โดยวิธีการ Cointegration วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระยะยาวของอัตราดอกเบี้ย เงินเฟ้อ ราคาน้ำมัน และ GDP growth ด้วย Johansen test ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการสร้างประมาณ

ค่าอัตราดอกเบี้ย จากสมการ Cointegration ที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการประมาณค่าสมการการลงทุนและการบริโภค โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน (Two-stage least squares: 2SLS) เพื่อจัดการปัญหาความสัมพันธ์ภายใน (Endogeneity) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยโดยละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series data) แบบรายปี ตั้งแต่ปี 2542 – 2565 (ค.ศ.1999-2022) รวม 23 ปี ข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย อัตราดอกเบี้ย (Interest rate) อัตราเงินเฟ้อ (Inflation rate) ราคาน้ำมัน (Oil price) ตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP growth) การบริโภค (Consumption) และการลงทุน (Investment)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

สมการที่ 1 สมการอัตราดอกเบี้ย ขึ้นอยู่กับอัตราเงินเฟ้อ ราคาน้ำมัน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

$$R = f(\text{INF}, \text{OILPRICE}, \text{GDP growth})$$

1) ตัวแปรตาม (Dependent variables) คือ อัตราดอกเบี้ย (Interest rate)

2) ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ ราคาน้ำมัน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

สมการที่ 2 สมการการลงทุน ขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

$$\text{Inves} = f(R, \text{INF}, \text{GDP growth})$$

1) ตัวแปรตาม (Dependent variables) คือ การลงทุนภาคเอกชน (Investment)

2) ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

3) ตัวแปรกำกับ (Instrumental variable) คือ ราคาน้ำมัน และอัตราเงินเฟ้อ

สมการที่ 3 สมการการบริโภค ขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย ราคาน้ำมัน และอัตราเงินเฟ้อ

$$\text{Cons} = f(R, \text{OILPRICE}, \text{INF})$$

1) ตัวแปรตาม (Dependent variables) คือ การบริโภคภาคเอกชน (Consumption)

2) ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย ราคาน้ำมัน และอัตราเงินเฟ้อ

3) ตัวแปรกำกับ (Instrumental variable) คือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และราคาน้ำมัน

3. สมมุติฐานการวิจัย

3.1 อัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการลงทุนของเอกชนในภาคเศรษฐกิจของประเทศไทย

3.2 อัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการบริโภคของเอกชนในภาคครัวเรือนของประเทศไทย

3.3 การเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อ ราคาน้ำมัน และ GDP growth ส่งผลกระทบต่อการลงทุนของเอกชนในภาคเศรษฐกิจและการบริโภคของเอกชนในภาคครัวเรือนของประเทศไทย

4. เครื่องมือการวิจัย

4.1 แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous Equations Model - SEM) ผู้วิจัยออกแบบสมการจำนวน 3 สมการเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร คือ สมการที่ 1 อัตราดอกเบี้ย (R) เป็นผลลัพธ์จากตัวแปรภายนอก ได้แก่ เงินเฟ้อ (INF) และราคาน้ำมัน (OILPRICE) และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP growth) สมการที่ 2 การลงทุน (INVES) เป็นผลลัพธ์จากอัตราดอกเบี้ย (R), การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) และเงินเฟ้อย้อนหลัง (INF(-2)) และสมการที่ 3 การบริโภค (CONS) เป็นผลลัพธ์จากอัตราดอกเบี้ย (R) การเปลี่ยนแปลงเงินเฟ้อ (D_INF) และราคาน้ำมัน (D_OILPRICE)

4.3 แบบจำลอง 2SLS (Two-Stage Least Squares) ผู้วิจัยใช้เทคนิค Two-Stage Least Squares (2SLS) ในการประมาณค่าสมการ เนื่องจากในแบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (SEM) ตัวแปรอิสระบางตัวอาจมีความสัมพันธ์กับค่าคลาดเคลื่อน (endogeneity) ซึ่งอาจทำให้การประมาณค่าที่ได้เกิดความลำเอียง ดังนั้น จึงใช้เทคนิควิธี 2SLS เข้ามาช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวใน 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ประมาณค่าตัวแปรที่มีปัญหา endogeneity (เช่น R) ด้วยตัวแปรเครื่องมือที่ไม่สัมพันธ์กับค่าคลาดเคลื่อน และขั้นตอนที่ 2 ใช้ค่าที่ได้จากขั้นตอนแรกแทนในสมการหลักแล้วจึงประมาณค่าด้วยการวิเคราะห์ OLS

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การตรวจสอบคุณสมบัติของข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณสมบัติของข้อมูลในเบื้องต้น ได้แก่ ตรวจสอบค่าผิดปกติ (Outliers) ตรวจสอบความต่อเนื่องของข้อมูลอนุกรมเวลา ตรวจสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationarity) โดยใช้ Augmented Dickey-Fuller Test (ADF Test)

5.2 การทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาว ใช้การทดสอบ Cointegration หากพบว่ามีความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างตัวแปร ก็สามารถดำเนินการสร้างสมการร่วมกันได้อย่างเหมาะสม

5.3 การระบุรูปแบบสมการ (Model Specification) งานวิจัยนี้ประกอบด้วยสมการ 3 สมการหลัก

สมการที่ 1: การกำหนดอัตราดอกเบี้ย (R) $R = f(INF, OILPRICE, GDP)$

สมการที่ 2: การลงทุน (LOG(INVES)) $LOG(INVES) = f(R3\_HAT, INF(-2), GDP)$

สมการที่ 3: การบริโภค (D_CONS) $D\_CONS = f(R3\_HAT, D\_INF, D\_OILPRICE)$

5.4 การประมาณค่าโดยใช้ Two-Stage Least Squares (2SLS) เนื่องจาก ตัวแปรอัตราดอกเบี้ย (R) ปรากฏอยู่ในหลายสมการ และมีแนวโน้มเป็น endogenous variable ดังนั้น จึงใช้วิธี 2SLS เพื่อประมาณค่าในแต่ละสมการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างค่าประมาณของ R3_HAT ใช้ตัวแปรเครื่องมือ ได้แก่ INF, GDP และ OILPRICE ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอกที่ไม่สัมพันธ์กับค่าคลาดเคลื่อนของสมการการลงทุนและการบริโภค ดำเนินการประมาณค่าของ R ด้วยการถดถอย (regression) แล้วนำค่าที่ได้ (R3_hat) มาแทนในสมการถัดไป

ขั้นตอนที่ 2 การแทนค่าและประมาณสมการหลัก นำ R3_hat ที่ได้มาใช้ในสมการที่ 2 และ 3 ประมาณค่าสมการด้วย OLS เพื่อให้ได้ค่าประมาณของผลกระทบของ R, INF, GDP, และ OILPRICE ต่อการลงทุนและการบริโภค

5.5 การประเมินคุณภาพของโมเดล พิจารณาค่าต่างๆ ได้แก่ R-squared, Adjusted R-squared, Standard Error, Durbin-Watson และค่า J-statistic เพื่อตรวจสอบว่าเครื่องมือที่ใช้ไม่มีปัญหาในเชิงสถิติ และผลการประมาณค่าไม่มีปัญหา multicollinearity หรือ autocorrelation

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างอัตราดอกเบี้ย เงินเฟ้อ ราคาน้ำมัน และ GDP growth พบว่า อัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์กับเงินเฟ้อ ราคาน้ำมัน และ GDP growth โดยอัตราดอกเบี้ยจะมีความสัมพันธ์แบบแปรผันตามกับเงินเฟ้อ และ GDP growth แต่จะแปรผกผันกับราคาน้ำมัน กล่าวคือ ถ้าเงินเฟ้อและ GDP growth สูงขึ้น อัตราดอกเบี้ยก็จะสูงขึ้นด้วย ในทางกลับกัน ถ้าราคาน้ำมันสูงขึ้นจะส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยลดลง

2. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุน พบว่า การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยของปีที่ผ่านมามีความสัมพันธ์เชิงลบกับการลงทุน แต่อัตราเงินเฟ้อ 2 ปีที่ผ่านมาความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุนด้วย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุน

Dependent Variable: LOG(INVES)

Method: Two-Stage Least Squares

Sample (adjusted): 2002 2022

Included observations: 21 after adjustments

Convergence achieved after 59 iterations

Instrument specification: INF OILPRICE

Constant added to instrument list

Lagged dependent variable & regressors added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	3.861404	0.431054	8.958061	0.0000
R3_HAT	-0.009885	0.004366	-2.264283	0.0378
INF(-2)	0.017444	0.005206	3.350596	0.0041
GDP	0.020580	0.008427	2.441984	0.0266
AR(1)	0.580941	0.218950	2.653307	0.0174
R-squared	0.854893	Mean dependent var		5.107770
Adjusted R-squared	0.818616	S.D. dependent var		0.214342
S.E. of regression	0.091287	Sum squared resid		0.133333
Durbin-Watson stat	1.799520	J-statistic		4.667795
Instrument rank	7	Prob(J-statistic)		0.096917
Inverted AR Roots	.58			

จากตารางที่ 1 พบว่า R3_HAT (อัตราดอกเบี้ยแทนค่าคาดการณ์) มีค่าสัมประสิทธิ์ -0.009885 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.0378$) บ่งชี้ว่า อัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้การลงทุนลดลง อย่างมีนัยสำคัญ INF(-2) (อัตราเงินเฟ้อ lag 2 ปี) มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.01744 ($p = 0.0041$) ชี้ว่าอัตราเงินเฟ้อในอดีตมีผลบวกต่อการลงทุน ซึ่งอาจสะท้อนการคาดการณ์หรือแรงจูงใจในการลงทุนท่ามกลางราคาที่เพิ่มขึ้น GDP มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.02058 ($p = 0.0266$) แสดงให้เห็นว่าเมื่อ GDP เพิ่มขึ้น การลงทุนก็มีแนวโน้มเพิ่มตาม

อย่างมีนัยสำคัญ AR(1) สัมประสิทธิ์ 0.5809 แสดงว่า การลงทุนมีความสัมพันธ์กับค่าของตัวเองในอดีต (ลักษณะแบบถาวร)

สมรรถนะของโมเดล พบว่า R-squared = 0.8549 หมายถึง โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการลงทุนได้ถึง 85.5% Durbin-Watson = 1.80 หมายถึง ไม่มีปัญหาเรื่อง autocorrelation และ Prob(J-statistic) = 0.0969 หมายถึง ยอมรับได้ แสดงว่าไม่มีปัญหาเครื่องมือไม่เหมาะสม

3. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการบริโภค พบว่า อัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริโภค และการเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริโภคด้วย ส่วนการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมัน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริโภค ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการบริโภค

Dependent Variable: D_CONS

Method: Two-Stage Least Squares

Sample (adjusted): 2001 2022

Included observations: 22 after adjustments

Convergence achieved after 8 iterations

Instrument specification: GDP OILPRICE

Constant added to instrument list

Lagged dependent variable & regressors added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-712038.0	196712.8	-3.619683	0.0021
R3_HAT	20279.87	5054.730	4.012057	0.0009
D_INF	211478.4	27269.51	7.755122	0.0000
D_OILPRICE	-4458.191	2154.961	-2.068803	0.0541
AR(1)	0.445070	0.220736	2.016305	0.0599
R-squared	0.871472	Mean dependent var		306220.2
Adjusted R-squared	0.841231	S.D. dependent var		232294.4
S.E. of regression	92559.77	Sum squared resid		1.46E+11
Durbin-Watson stat	1.863403	J-statistic		0.023346
Instrument rank	7	Prob(J-statistic)		0.988395
Inverted AR Roots	.45			

จากตารางที่ 2 พบว่า R3_HAT มีค่าสัมประสิทธิ์ 20279.87 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.0009$) บ่งชี้ว่า อัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้การบริโภคเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ D_INF (การเปลี่ยนแปลงเงินเฟ้อ) มีค่าสัมประสิทธิ์ 211478.4 ($p = 0.0000$) ชี้ว่า อัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้การบริโภคเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญมาก D_OILPRICE มีค่าสัมประสิทธิ์ -4458.191 ($p = 0.0541$) AR(1) = 0.445 บ่งบอกถึงลักษณะถาวรบางส่วนของพฤติกรรมบริโภค

สมรรถนะของโมเดล พบว่า $R\text{-squared} = 0.8715$ หมายถึง โมเดลสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคได้ถึง 87.1% $\text{Durbin-Watson} = 1.86$ หมายถึง ไม่มีปัญหาเรื่อง autocorrelation และ $\text{Prob (J-statistic)} = 0.988$ หมายถึง เครื่องมือเหมาะสมมาก

4. ผลการใช้เครื่องมือแบบ Two-Stage Least Squares (2SLS) สำหรับจัดการปัญหาความสัมพันธ์ภายใน (Endogeneity) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม มีการใช้ตัวแปรกำกับ (Instrumental variables) ได้แก่ ราคาน้ำมัน อัตราเงินเฟ้อ และตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อแก้ไขปัญหาคือความสัมพันธ์ภายใน สอดคล้องกับค่า $\text{Prob (J-statistic)} = 0.0969$ หมายถึง ยอมรับได้ ไม่มีปัญหาเครื่องมือไม่เหมาะสม และผลจากสมการที่ 2 และค่า $\text{Prob (J-statistic)} = 0.988$ หมายถึง เครื่องมือมีความเหมาะสมมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างอัตราดอกเบี้ย เงินเฟ้อ ราคาน้ำมัน และ GDP growth พบว่า อัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์กับเงินเฟ้อ ราคาน้ำมัน และ GDP growth โดยอัตราดอกเบี้ยจะมีความสัมพันธ์แบบแปรผกผันตามกับเงินเฟ้อ และ GDP growth แต่จะแปรผกผันกับราคาน้ำมัน ทั้งนี้เป็นเพราะตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันในระยะยาวจึงสามารถสร้างความสัมพันธ์ได้ และสามารถนำค่าที่ได้ไปสร้างสมการคำนวณหาค่า R_{hat}

2. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุน พบว่า การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยของปีที่ผ่านมาความสัมพันธ์เชิงลบกับการลงทุน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 และสอดคล้องกับทฤษฎีการลงทุน ที่กล่าวว่า ถ้าอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การลงทุนลดลง ถ้าอัตราดอกเบี้ยลดลงจะกระตุ้นการลงทุนในประเทศ (รัตน สายคณิต, 2560) และยังสอดคล้องกับ Wuhan, Li Suyuan, Adnan Khurshid (2015) ที่พบว่า อัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการลงทุนในระยะยาว สำหรับผลของอัตราเงินเฟ้อ 2 ปีที่ผ่านมาความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ ไกรวรรณ (2561) ที่ได้พบว่า อัตราดอกเบี้ยนโยบายมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกับอัตราเงินเฟ้อทั่วไป

3. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการบริโภค พบว่า อัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริโภค และการเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริโภคด้วย ซึ่งไม่ได้เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 ซึ่งขัดกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่กล่าวถึงอำนาจซื้อลดลงในภาวะเงินเฟ้อ ทำให้บริโภคได้ลดน้อยลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นอาจเกิดขึ้นพร้อมกับภาวะทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง จึงช่วยให้เกิดการลงทุนเพิ่ม เมื่อการลงทุนเพิ่มก็ส่งผลต่อรายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้น และส่งผลต่อการบริโภคที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ส่วนการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริโภค เพราะการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันเป็นต้นทุนการผลิต ส่งผลให้ราคาสินค้าสูงขึ้น ทำให้ซื้อของได้น้อยลง

4. ผลการใช้เครื่องมือแบบ Two-Stage Least Squares (2SLS) สำหรับจัดการปัญหาความสัมพันธ์ภายใน (Endogeneity) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

อย่างเหมาะสม มีการใช้ตัวแปรกำกับ (Instrumental variables) ได้แก่ ราคาน้ำมัน อัตราเงินเฟ้อ และตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ภายใน สอดคล้องกับค่า J-statistic ที่ได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุนและการบริโภคของประเทศไทย ได้แก่

1. อัตราดอกเบี้ยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ จากทั้งสองสมการ พบว่า R3_HAT (ตัวแทนอัตราดอกเบี้ย) มีผลกระทบเชิงลบและมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อทั้ง การลงทุน (LOG(INVES)) และการบริโภค (D_CONS) สอดคล้องกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาคที่ว่า เมื่อดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น ต้นทุนของเงินทุนและการกู้ยืมจะสูงขึ้น ส่งผลให้ภาคเอกชนชะลอการลงทุน และผู้บริโภคลดการบริโภคในปัจจุบัน

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้น คือ การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยนโยบายมีอิทธิพลอย่างเป็นรูปธรรมต่อกลไกเศรษฐกิจที่แท้จริง (Real Economy) โดยผ่านช่องทางการตัดสินใจลงทุนและบริโภคในภาคเอกชน

2. การคาดการณ์จากข้อมูลอดีตมีผลต่อการตัดสินใจในปัจจุบัน ตัวแปร INF(-2) (เงินเฟ้อในอดีต) มีผลเชิงบวกต่อการลงทุน แสดงว่า ผู้ประกอบการใช้ข้อมูลในอดีตในการวางแผนการลงทุนในอนาคต โดยเฉพาะในบริบทที่เงินเฟ้ออาจสะท้อนการเติบโตของราคาและอุปสงค์ ในสมการบริโภค ตัวแปร D_INF และ D_OILPRICE มีผลเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนว่า ผู้บริโภคตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจในระยะสั้น เช่น ราคาสินค้าและพลังงาน ด้วยพฤติกรรมเร่งการใช้จ่าย

องค์ความรู้ที่ได้ คือ ผู้มีบทบาทในเศรษฐกิจไทยมีพฤติกรรมแบบ “Adaptive Expectation” คือ ใช้ข้อมูลจากอดีตประกอบการตัดสินใจในปัจจุบัน ซึ่งมีนัยต่อการออกแบบนโยบายเศรษฐกิจมหภาค เช่น นโยบายการเงินเชิงคาดการณ์ล่วงหน้า (Forward Guidance)

3. GDP เป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญของการลงทุน ตัวแปร GDP มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติในสมการการลงทุน ชี้ให้เห็นว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมมีส่วนกระตุ้นการลงทุนในระบบเศรษฐกิจ

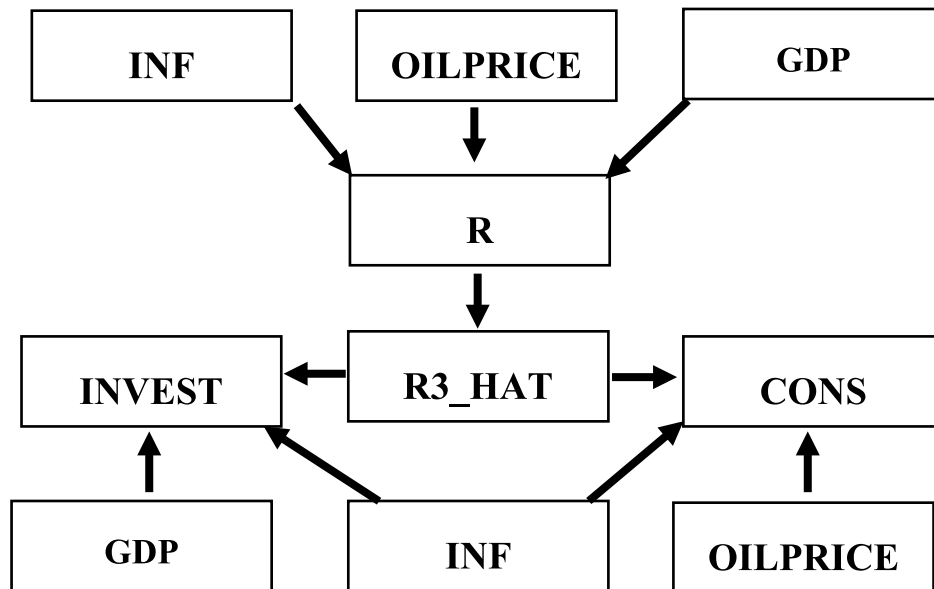
องค์ความรู้ที่ได้ คือ การส่งเสริมเศรษฐกิจในภาพรวม เช่น การลงทุนภาครัฐ การค้า การจ้างงาน มีผลทางอ้อมต่อการกระตุ้นการลงทุนภาคเอกชน ดังนั้น การประสานกันของนโยบายการเงินและการคลังจึงมีความสำคัญยิ่ง

4. ราคาน้ำมันมีบทบาทต่อพฤติกรรมการบริโภคของภาคครัวเรือน การพบว่า D_OILPRICE มีผลบวกต่อการบริโภค อาจสะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ติดคักกับราคาน้ำมัน เช่น การขนส่ง การท่องเที่ยว หรือรายได้จากภาคพลังงาน

องค์ความรู้ที่ได้ คือ ความผันผวนของราคาน้ำมันไม่ได้มีผลเชิงลบเสมอไป แต่ในบางช่วงอาจสะท้อนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาอย่างไทยที่ยังพึ่งพาการบริโภคเชื้อเพลิงอยู่มาก

5. โมเดลแบบ 2SLS เหมาะกับการศึกษาเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์แบบสองทาง การใช้วิธี Two-Stage Least Squares ช่วยแก้ไขปัญหา Endogeneity (ความสัมพันธ์ย้อนกลับระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ค่า J-statistic และ Instrument Rank ในทั้งสองสมการแสดงว่า เครื่องมือที่ใช้มีความเหมาะสม และแบบจำลองมีความน่าเชื่อถือ

องค์ความรู้ที่ได้ คือ ในกรณีศึกษาประเทศไทย การใช้โมเดลสมการพร้อมกัน (Simultaneous Equations Model) ร่วมกับ 2SLS สามารถสะท้อนพลวัตของระบบเศรษฐกิจที่ซับซ้อนได้ดีกว่าโมเดลเชิงเดี่ยว สรุปองค์ความรู้การวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 การดำเนินการควบคุมอัตราดอกเบี้ย ควรมีการพิจารณาการปรับอัตราดอกเบี้ยอย่างระมัดระวัง โดยต้องไม่ให้เกิดผลกระทบเกินไปต่อการลงทุนและการบริโภคมากเกินไป ซึ่งจะมีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ
  - 1.2 การดำเนินการควบคุมเงินเฟ้อ ควรมีการควบคุมเงินเฟ้อให้คงอยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้ โดยการควบคุมเงินเฟ้อจะทำให้ผู้บริโภคไม่ต้องเร่งบริโภค ซึ่งอาจสร้างความเสี่ยงต่อภาคเศรษฐกิจในระยะยาว อาจจะทำให้เกิดภาวะฟองสบู่แตกได้
  - 1.3 การส่งเสริมการลงทุนภาครัฐ การสนับสนุนการลงทุนต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจผ่านนโยบายภาษี หรือการเพิ่มการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) สามารถช่วยกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจและลดผลกระทบจากอัตราดอกเบี้ยที่สูง
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรใช้ข้อมูลที่มีระยะเวลายาวนานมากขึ้น รวมถึงการขยายผลของตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการศึกษา เช่น อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า ดัชนีชี้วัดความเชื่อมั่นของผู้บริโภค แนวโน้มด้านเทคโนโลยี เป็นต้น
  - 2.2 ควรมีการเปรียบเทียบผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยในหลายๆ บริบท เช่น ประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศด้อยพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กรมธุรกิจพลังงาน. (2567).ราคาน้ำมันนำเข้า. แหล่งที่มา <https://data.doeb.go.th/de/dataset/s21>. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2568.
- จินตนา พรพิไลพรรณ และบุญธรรม ราชรักษ์. (2548). เศรษฐศาสตร์มหภาค 1. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชนกวรรณ หนูดำ. (2550). การศึกษาผลกระทบของราคา น้ำมันเชื้อเพลิงที่มีต่อภาวะเงินเฟ้อและการบริโภคภาคเอกชนของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). เศรษฐศาสตร์ เล่มเดียวอยู่ ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร: อีซี.
- รัตนา สายคณิต. (2560). หลักเศรษฐศาสตร์II: มหเศรษฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรารณ ไกรวรรณ. (2561). การศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวชี้้นำต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยนโยบายไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Wuhan, Li Suyuan and Adnan Khurshid. (2015). The effect of interest rate on investment; Empirical evidence of Jiangsu Province, China. Journal of International Studies. 8(1), 81-90.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี
GUIDELINES FOR DEVELOPING BUDDHIST LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS IN KHLONG LUANG DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE

¹อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า Apinyar Chatchorfa ²เกษม แสงนนท์ Kasem Saengnont

³สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Chatchorfa@outlook.co.th

Article Received: May 31, 2025. Revised: June 24, 2025. Accepted: June 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณการใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 285 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 รูป/คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณลักษณะทางสติปัญญา ด้านคุณลักษณะทางพฤติกรรม ด้านคุณลักษณะทางร่างกาย และด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ ตามลำดับ 2) วิธีการพัฒนภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย (1) ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ ผู้บริหารที่ดีต้องเป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อดทน อดกลั้น และรับมือกับความเครียดจากการทำงานได้เป็นอย่างดี มีความยุติธรรม เห็นอกเห็นใจผู้อื่น (2) ด้านคุณลักษณะทางร่างกาย แม้จะเป็นเรื่องของบุคลิกภาพภายนอก แต่ก็เป็นที่ผู้บริหารไม่ควรมองข้าม ผู้บริหารที่ดีควรมีบุคลิกภาพที่ดี ดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ (3) ด้านคุณลักษณะทางพฤติกรรม คุณลักษณะด้านพฤติกรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร ผู้บริหารที่ดีต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความยุติธรรม เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทีมได้ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) ด้านคุณลักษณะทางสติปัญญา ผู้บริหารที่ดีต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบอย่างลึกซึ้ง สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ ตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่ม และมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ 3) แนวทางการพัฒนภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอคลองหลวง

จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ (1) ผู้นำที่ดีต้องมีจักษุมา (ผู้นำมีวิสัยทัศน์กว้างไกล) ผู้บริหารต้องมองเห็นภาพรวม ยึดมั่นในความยุติธรรมและความเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นการสร้างสามัคคี ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความสามัคคี มองความขัดแย้งเป็นโอกาสในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน เพื่อนำไปสู่การทำงานร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพ (2) ผู้นำที่ดีต้องมีวิรุโร (ผู้นำมีความรู้ ความสามารถ) ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจใน ธรรมชาติของความขัดแย้ง สามารถวิเคราะห์สาเหตุและรูปแบบของความขัดแย้งได้อย่างถูกต้อง เพื่อเลือก วิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม ควรมีความรู้ด้านจิตวิทยาเพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลมีทักษะการ สื่อสารที่ดี เช่น การฟังอย่างตั้งใจ การใช้ภาษาที่เหมาะสม และการแสดงความเห็นอกเห็นใจเพื่อลดความตึง เครียดและสร้างความเข้าใจระหว่างกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา ไม่ยึดติดกับวิธีการแบบเดิม (3) ผู้นำที่ดีต้องมีนิสัยสยัมปนโน (ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ดี) ผู้บริหารต้องเข้าถึงและรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งอย่างเท่าเทียม สร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน ทำหน้าที่เป็น ตัวกลางในการประสานประโยชน์ หากดูรวม และสร้างสมดุลระหว่างความต้องการที่แตกต่าง

คำสำคัญ:ภาวะผู้นำเชิงพุทธ, ผู้บริหาร, โรงเรียน

Abstract

This research article aimed to 1) study the leadership development status of school administrators in Khlong Luang District, Pathum Thani Province, 2) study the methods for developing Buddhist leadership of school administrators in Khlong Luang District, Pathum Thani Province, and 3) propose guidelines for developing Buddhist leadership of school administrators in Khlong Luang District, Pathum Thani Province. This research was a mixed-method research, consisting of quantitative research using questionnaires with a sample group of 285 teachers in schools under the Office of the Primary Education Area, Pathum Thani Area 1. Data were analyzed using basic statistics, namely frequency, percentage, mean, and standard deviation. Qualitative research interviewed 15 key informants and analyzed data using content analysis.

The research results found that: 1) The leadership development status of school administrators in Khlong Luang District, Pathum Thani Province in all 4 areas, overall, had high opinions, ranked from most to least, namely, intellectual characteristics, behavioral characteristics, physical characteristics, and emotional characteristics, respectively. 2) Methods for developing Buddhist leadership of school administrators in Khlong Luang District, Pathum Thani Province consist of (1) Emotional characteristics: A good administrator must be able to effectively control their emotions, be patient, tolerant, and cope well with work stress, be fair, and empathize with others. (2) Physical characteristics: Although it was a matter of external appearance, it was something that administrators should not overlook. A good administrator should have a good personality, take care of their health at all times, and dress appropriately and neatly. (3) Behavioral characteristics: Behavioral characteristics were what show the

professionalism of the administrator. A good administrator must be honest, responsible, fair, empathetic, and work with others as a team. They could communicate effectively. (4) Intellectual characteristics: A good administrator must have a deep understanding of the work they were responsible for, be able to analyze problems and situations systematically, make decisions quickly and efficiently, solve problems creatively, having initiative, and a clear vision that could lead the organization to the goal. 3) Guidelines for developing Buddhist leadership of school administrators in Khlong Luang District, Pathum Thani Province were as follows: (1) A good leader must have a vision (a leader with a broad vision). The administrator must see the big picture, adhere to justice and neutrality, and not favor any side in order to build trust and confidence for all parties involved, focusing on creating unity. The administrator must give importance to creating unity, seeing conflict as an opportunity for development and enhance understanding among each other, in order to lead to effective work together. (2) A good leader must have a vision (a leader with knowledge and ability). The administrator must have knowledge and understanding of the nature of conflict, be able to analyze the causes and forms of conflict correctly, in order to choose an appropriate solution. Should have knowledge of psychology to understand individual behavior, having good communication skills, such as: listening attentively, using appropriate language, and expressing empathy to reduce tension and create understanding among each other, be creative in solving problems, and not stick to the old methods. (3) A good leader must have a good human relation (a leader with good interpersonal skills). The administrator must access and listen to the opinions of all parties involved in the conflict equally, build trust and good relationships with everyone, act as a mediator to coordinate benefits, find common ground, and create a balance between different needs.

Keywords: Buddhist Leadership, Executives, Schools

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันต้องมีรูปแบบของความเป็นผู้นำที่เปลี่ยนแปลงไปและผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นรูปแบบของผู้นำชนิดที่นำความสำเร็จก้าวหน้ามาสู่องค์กร ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์เริ่มจากการมีคุณสมบัติสำคัญคือ เป็นผู้วิสัยทัศน์ (Vision) กว้างไกลและนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน (เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2552)

ผู้บริหารหรือผู้นำหรือผู้จัดองค์กร หรือหัวหน้างาน ไม่ว่าหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือเอกชนก็ตามย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงาน ดังนั้นผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติเหมาะสมมีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์กร ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร หรือผู้นำ ซึ่งจะวินิจฉัยสั่งการ หรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารหรือผู้นำนั้นควรที่จะประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญ

ได้แก่ ผู้บริหารต้องมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการทำงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารวิชาการและผู้นำทางวิชาการ และต้องเป็นนักบริหารที่มีประสิทธิผลสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2548) เหตุนี้ การบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารที่มีความครอบคลุมถึงหลักการครองตน ครองคน และหลักการครองงาน เพื่อแสดงหลักการบริหารตามหลักพุทธธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2552)

ในทางพระพุทธศาสนาแนวคิดเรื่องผู้นำและภาวะผู้นำของพระศาสดานั้นอาจพิจารณาได้ว่า พระศาสดาทรงเป็นผู้นำองค์การพุทธที่มีทั้งธรรมบารมีและทรงเป็นผู้นำที่ยึดธรรมเป็นหลัก เป็นการนำพาสมาชิกในองค์การ คือเหล่าพระสาวกไปสู่แนวทางแห่งการหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงอันเป็นเป้าหมายสุดท้ายในการนำและภาวะผู้นำของพระศาสดา โดยให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน การสร้างแรงจูงใจการให้ความสำคัญระหว่างคนและงานอย่างเท่าเทียมกัน การสร้างแรงจูงใจ การกระตุ้นสมาชิกให้ดำเนินกิจกรรมในการปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถ รวมถึงวิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับสมาชิกภายนอกองค์การ (พระครูสิริจันทวิสุทธิ (บุญจันทร์ เขมกาโม), 2549)

ภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติ เช่น สติ ปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม ดังที่ พระพุทธองค์ตรัสไว้ในโคบาลสูตรโดยการเปรียบเทียบฝูงโค และโคจำฝูง เกี่ยวกับผู้นำและผู้ตาม ไว้ว่า “เหมือนโคหัวหน้าฝูงว่ายน้ำไปสู่ฝั่งตรงกันข้าม หากโคหัวหน้าฝูงว่ายน้ำไปตรง เมื่อฝูงโค ทั้งหมด ก็ไปตรงตามกัน และ ประสบกับความปลอดภัย หากโคหัวหน้าฝูงพาวว่ายน้ำไปคดโคทั้งฝูงที่ติดตามย่อมจะดำเนินไปคด และประสบกับความลำบาก ฉะนั้น ในหมู่มนุษย์ ก็ฉนั้น บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ หรือเป็นผู้นำหากมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะเดินตามแบบของผู้นำด้วยดีและประสบกับความปลอดภัยหากว่าผู้นำหรือหัวหน้าไม่ประกอบด้วยคุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะดำเนินไปตามและประสบกับความลำบากฉนั้น” (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2546) ภาวะผู้นำสามารถครอบคลุมในมิติที่มีอย่างกว้างขวางและหลากหลายกว่าเรื่องความกล้าหาญการตัดสินใจการเป็นผู้นำต้องมีความสามารถในการนำหลักตันและสั่งการให้กิจกรรมทุกอย่าง ดำเนินไปตามเป้าหมายซึ่งต้องประกอบไปด้วยความกล้าหาญความสามารถในการโน้มน้าวใจและจังหวะเวลาในการตัดสินใจ (สมคิด จาตุศรีพิทักษ์, 2544) ในทางพระพุทธศาสนา หลักการบริหารนี้ได้ปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาตร ปฐมปิณณาสก์ ซึ่งพระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นนักบริหารจัดการที่ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีการบริหารจัดการที่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์ (อง. ติก. (ไทย) 20/20/163-164.)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูล ในการพัฒนา ปรับปรุงผู้บริหารโรงเรียนให้เป็นมาตรฐานสามารถนำพาโรงเรียนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการบริหารที่ตั้งไว้ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเป็นการแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ในอำเภอลองหลวง จำนวน 33 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 494 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ในอำเภอลองหลวง โดยได้มาจากการสุ่มด้วยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาที่มีความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธ รวมจำนวน 15 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และหลักทศพิธราชธรรม 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความรู้ต่าง ๆ มาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหา 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำร่างแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) การใช้ภาษาและพิจารณาว่าแบบสอบถามครอบคลุมของเนื้อหาหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนี (index of congruence: IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี ความสอดคล้อง ระหว่าง 0.5 ถึง 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้ จำนวน 30 ชุด โดยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.841 6) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามผ่าน application line ส่วนตัวในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการพัฒนภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ โดยใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale (สุรียรี ศิริโกภากรมย์, 2546) ซึ่งแต่ละคำถามจะมีคำตอบเป็นตัวเลือก 5 ระดับ

3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด 4 ประเด็น เพื่อศึกษาวิธีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการพัฒนภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาและการอ้างอิงคำพูดบุคคล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณลักษณะทางสติปัญญา ด้านคุณลักษณะทางพฤติกรรม ด้านคุณลักษณะทางร่างกาย และด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม

	สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
1	คุณลักษณะทางสติปัญญา	4.12	0.76	มาก	1
2	คุณลักษณะทางพฤติกรรม	4.11	0.80	มาก	2
3	คุณลักษณะทางอารมณ์	3.99	0.72	มาก	4
4	คุณลักษณะทางร่างกาย	4.02	0.61	มาก	3
	รวม	4.06	0.72	มาก	

2. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

2.1 ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ ได้แก่ (1) ควบคุมอารมณ์ ผู้บริหารต้องควบคุมอารมณ์ตนเองได้ อดทน อดกลั้น และรับมือกับความเครียดได้ดี (2) มั่นใจในการตัดสินใจ ผู้บริหารต้องมั่นใจในตนเอง กล้าตัดสินใจ และตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาด (3) สร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารต้องสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ผู้อื่นมีความมุ่งมั่นในการทำงาน (4) สร้างสัมพันธภาพที่ดี ผู้บริหารต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น (5) รับฟังความคิดเห็น ผู้บริหารต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ และเปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะ (6) แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ผู้บริหารต้องแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน (7) สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี และส่งเสริมความสุขในการทำงาน (8) ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ผู้บริหารต้องจัดการกับความเปลี่ยนแปลง และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ดี (9) สร้างความเชื่อมั่น ผู้บริหารต้องสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา (10) มองการณ์ไกล ผู้บริหารต้องมองเห็นภาพรวม และผลกระทบระยะยาวของการตัดสินใจ

2.2 ด้านคุณลักษณะทางร่างกาย ได้แก่ (1) บุคลิกภาพที่ดี ดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง มีท่าทางที่สง่างาม มีความมั่นใจในการเคลื่อนไหว (2) การแต่งกายเหมาะสม แต่งกายสุภาพ เรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะและสถานการณ์ (3) สุขภาพแข็งแรง มีสุขภาพแข็งแรง มีพลังในการทำงาน และสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง (4) สร้างแรงบันดาลใจ มีพลังในการทำงาน กระตือรือร้น และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับ

ผู้อื่นได้ (5) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อสารด้วยภาษาที่ที่เหมาะสม มีน้ำเสียงที่ชัดเจน และน่าฟัง (6) เป็นมิตรและเข้าถึงง่าย แสดงออกทางสีหน้าและแววตาที่เป็นมิตร และเข้าถึงง่าย (7) สร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีบุคลิกภาพที่เป็นมิตร และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ (8) มีความรู้ความสามารถ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (9) มีวิสัยทัศน์ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง และริเริ่มสิ่งใหม่ๆ (10) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถสร้างทีมงานที่แข็งแกร่ง มีความสามัคคี และร่วมมือร่วมใจกันทำงาน

2.3 ด้านคุณลักษณะทางพฤติกรรม ได้แก่ (1) ซื่อสัตย์สุจริต ผู้บริหารต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน (2) รับผิดชอบ ผู้บริหารต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลงานของตนเอง (3) ยุติธรรม ผู้บริหารต้องมีความยุติธรรม และปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน (4) เห็นอกเห็นใจ ผู้บริหารต้องเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (5) ทำงานเป็นทีม ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม และส่งเสริมความร่วมมือ (6) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องสื่อสาร และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (7) สร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารต้องสร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นให้ผู้อื่นทำงานอย่างเต็มที่ (8) แก้ไขปัญหา ความขัดแย้ง ผู้บริหารต้องแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างความสามัคคีในทีม (9) มอบหมายงานและให้คำปรึกษา ผู้บริหารต้องมอบหมายงาน และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา (10) สร้างวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และส่งเสริมการเรียนรู้

2.4 ด้านคุณลักษณะทางสติปัญญา ได้แก่ (1) ความรู้ความเข้าใจ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบอย่างลึกซึ้ง (2) วิเคราะห์ปัญหา ผู้บริหารต้องวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ (3) ตัดสินใจ ผู้บริหารต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แม้ต้องอยู่ภายใต้ความกดดัน (4) แก้ไขปัญหา ผู้บริหารต้องแก้ไขปัญหาและหาทางออกได้อย่างสร้างสรรค์ (5) คิดริเริ่ม ผู้บริหารต้องคิดริเริ่มและสามารถนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ ได้ (6) วิสัยทัศน์ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ (7) การเรียนรู้ ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ดี (8) วางแผนและจัดการ ผู้บริหารต้องวางแผนและจัดการทรัพยากร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (9) การสื่อสาร ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดความคิดเห็น ได้อย่างชัดเจน (10) พัฒนา EQ ผู้บริหารต้องพัฒนา EQ โดยเฉพาะการรับรู้และควบคุมอารมณ์ เพื่อการตัดสินใจที่ดี

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

3.1 ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ หลักพุทธธรรมมุตติยาปณิณกรรมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ 1) ควบคุมอารมณ์ ผู้บริหารต้องควบคุมอารมณ์ตนเองได้ อดทน อดกลั้น และรับมือกับความเครียดได้ดี 2) มั่นใจในการตัดสินใจ ผู้บริหารต้องมั่นใจในตนเอง กล้าตัดสินใจ และตัดสินใจ ได้อย่างเด็ดขาด 3) สร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารต้องสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ผู้อื่นมีความมุ่งมั่นในการทำงาน 4) สร้างสัมพันธภาพที่ดี ผู้บริหารต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น 5) รับฟังความคิดเห็น ผู้บริหารต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ และเปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะ 6) แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ผู้บริหารต้องแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน 7) สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี และส่งเสริมความสุขในการทำงาน 8) ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ผู้บริหารต้องจัดการกับความเปลี่ยนแปลง และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์

ใหม่ๆ ได้ดี 9) สร้างความเชื่อมั่น ผู้บริหารต้องสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา
10) มองการณ์ไกล ผู้บริหารต้องมองเห็นภาพรวม และผลกระทบระยะยาวของการตัดสินใจ

3.2 ด้านคุณลักษณะทางร่างกาย ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรยึดหลักธรรม 3 ประการ ได้แก่ จักขุมา วิรุโธ และนิสสยสัมปันโน เพื่อสร้างพลังในการทำงานและขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ โดยมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ 1) บุคลิกภาพที่ดี ดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง มีท่าทางที่สง่างาม มีความมั่นใจในการเคลื่อนไหว 2) การแต่งกายเหมาะสม แต่งกายสุภาพ เรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะและสถานการณ์ 3) สุขภาพแข็งแรง มีสุขภาพแข็งแรง มีพลังในการทำงาน และสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง 4) สร้างแรงบันดาลใจ มีพลังในการทำงาน กระตือรือร้น และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่นได้ 5) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อสารด้วยภาษาที่เหมาะสม มีน้ำเสียงที่ชัดเจน และน่าฟัง 6) เป็นมิตรและเข้าถึงง่าย แสดงออกทางสีหน้าและแววตาที่เป็นมิตร และเข้าถึงง่าย 7) สร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีบุคลิกภาพที่เป็นมิตร และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ 8) มีความรู้ความสามารถ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 9) มีวิสัยทัศน์ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง และริเริ่มสิ่งใหม่ๆ 10) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถสร้างทีมงานที่แข็งแกร่ง มีความสามัคคี และร่วมมือร่วมใจกันทำงาน

3.3 ด้านคุณลักษณะทางพฤติกรรม เสริมสร้างความร่วมมือ และพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยสามารถพัฒนาได้ 3 คุณลักษณะสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย จักขุมา วิรุโธ และนิสสยสัมปันโน เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้มีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ส่งเสริมการเรียนรู้ และนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ ความรู้ความสามารถ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ความร่วมมือ และการแบ่งปัน โดยมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ 1) ซื่อสัตย์สุจริต ผู้บริหารต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน 2) รับผิดชอบ ผู้บริหารต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลงานของตนเอง 3) ยุติธรรม ผู้บริหารต้องมีความยุติธรรม และปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน 4) เห็นอกเห็นใจ ผู้บริหารต้องเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 5) ทำงานเป็นทีม ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม และส่งเสริมความร่วมมือ 6) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องสื่อสาร และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 7) สร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารต้องสร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นให้ผู้อื่นทำงานอย่างเต็มที่ 8) แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ผู้บริหารต้องแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างความสามัคคีในทีม 9) มอบหมายงานและให้คำปรึกษา ผู้บริหารต้องมอบหมายงาน และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 10) สร้างวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และส่งเสริมการเรียนรู้

3.4 ด้านคุณลักษณะทางสติปัญญา หลักทศตยปาปณิกธรรม ซึ่งประกอบด้วย จักขุมา วิรุโธ และนิสสยสัมปันโน เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้มีความสามารถในการตัดสินใจภายใต้ความกดดัน ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ ความรู้ความสามารถ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ มีเหตุผล และเป็นประโยชน์ต่อองค์กร การส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ โดยมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบอย่าง

ลึกซึ้ง 2) วิเคราะห์ปัญหา ผู้บริหารต้องวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ 3) ตัดสินใจ ผู้บริหารต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แม้ต้องอยู่ภายใต้ความกดดัน 4) แก้ไขปัญหา ผู้บริหารต้องแก้ไขปัญหาและหาทางออกได้อย่างสร้างสรรค์ 5) คิดริเริ่ม ผู้บริหารต้องคิดริเริ่มและสามารถนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ ได้ 6) วิสัยทัศน์ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ 7) การเรียนรู้ ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ดี 8) วางแผนและจัดการ ผู้บริหารต้องวางแผนและจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 9) การสื่อสาร ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน 10) พัฒนา EQ ผู้บริหารต้องพัฒนา EQ โดยเฉพาะการรับรู้และควบคุมอารมณ์ เพื่อการตัดสินใจที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำผลมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาก้าวหน้าของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า สภาพการพัฒนาก้าวหน้าของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณลักษณะทางสติปัญญา ด้านคุณลักษณะทางพฤติกรรม ด้านคุณลักษณะทางร่างกาย และด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล โยคานุกุล (2556) ที่พบว่า ผู้บริหารควรให้เกียรติกับผู้นับถือปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ครองคน ครองงาน ควรส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานได้เข้ารับการอบรม เสริมความรู้ใหม่ และควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาตนเองตามความสามารถและความต้องการ และสอดคล้องกับการวิจัยของดารุณี พิพัฒน์ผล (2553) ที่พบว่า ก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมครูมีความคิดเห็นต่อก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ก้าวหน้าที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ก้าวหน้า แบบเปลี่ยนสภาพ รองลงมาคือ ก้าวหน้าแบบแลกเปลี่ยน

2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาก้าวหน้าเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ ผู้บริหารที่ดีต้องเป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อดทน อดกลั้น และรับมือกับความเครียดจากการทำงานได้เป็นอย่างดี มีความยุติธรรม เห็นอกเห็นใจผู้อื่น 2) ด้านคุณลักษณะทางร่างกาย แม้จะเป็นเรื่องของบุคลิกภาพภายนอก แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ผู้บริหารไม่ควรมองข้าม ผู้บริหารที่ดีควรมีบุคลิกภาพที่ดี ดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ 3) ด้านคุณลักษณะทางพฤติกรรม คุณลักษณะด้านพฤติกรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร ผู้บริหารที่ดีต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความยุติธรรม เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทีมได้ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านคุณลักษณะทางสติปัญญา ผู้บริหารที่ดีต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบอย่างลึกซึ้ง สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ ตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่ม และมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน และศุภญาณ ตรีคำไทย (2565) ที่กล่าวว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการนำหลักพุทธธรรม คือ หลักปาปนิกรรม 3 ประการ คือ 1) จักขุมา เป็นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีความรอบคอบ มีเหตุผล และมีปัญญามองการณ์ไกล 2) วิรุโธ เป็นผู้บริหารที่จัดการ

บริหารสถานศึกษาได้ดีด้วยความเชี่ยวชาญ 3) นิสสัยสัมพันธ์ เป็นผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นผู้บริหารต้นแบบอย่างที่ดี นำมาบูรณาการกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา 3 สมรรถนะหลัก คือ 1) สมรรถนะด้านความรู้ (การบริหารงานวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา) 2) สมรรถนะด้านทักษะ (การบริหารงานวิชาการและการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้) 3) สมรรถนะด้านคุณลักษณะ (ภาวะผู้นำทางวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม) อันจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีศักยภาพในการบริหารจัดการทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณธรรมจริยธรรม โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม (ปาปณิกธรรม 3) กับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา คือ 1) สมรรถนะด้านความรู้ กับจักขุมา วิสัยทัศน์ปัญญาการมองกาลไกล (Conceptual Skill) 2) สมรรถนะด้านทักษะ กับวิรูโร ทักษะทางด้านการปฏิบัติงาน (Technical Skill) และ 3) สมรรถนะด้านคุณลักษณะกับนิสสัยสัมพันธ์ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation Skill) สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี ชำนาญศิลป์ (2557) ที่พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารวิทยาลัยการอาชีพเขตภาคเหนือตอนล่างประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ (จักขุมา) ประกอบด้วย สร้างวิสัยทัศน์ในองค์การ มีความรู้ความสามารถ มีการวางแผนความคิดใหม่ๆ 2) ด้านความชำนาญ (วิรูโร) ประกอบด้วย ความหมั่นเพียรในการฝึกฝน เทคนิคและความถนัด ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ทำงาน ทักษะความชำนาญ มีความตั้งใจอดทน 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (นิสสัยสัมพันธ์) ประกอบด้วย ความสุภาพ อ่อนโยน เอาใจใส่กระตือรือร้น มีใจผูกพันอยู่กับงาน สร้างมิตรภาพ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การยกย่องให้เกียรติผู้อื่น 4) ด้านคุณธรรม (อิทธิบาท 4) การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ความซื่อสัตย์สุจริต สร้างความศรัทธาเชื่อมั่น ส่งเสริมมีการศึกษาเพิ่มเติม ใส่ใจการประเมินผล และสอดคล้องกับการวิจัยของเอกธีรวิทย์ นกยูงทอง (2554) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจตามหลักทศตียปาปณิกสูตร ด้านจักขุมา ด้านวิรูโร ด้านนิสสัยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ส่วนมากเป็นเพศชายมีระดับการศึกษาต่างกันมีทักษะต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุระดับชั้นยศและตำแหน่งต่างกัน มีทักษะแตกต่างกัน ทำให้มีความต่างในการใช้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรตามหลักทศตียปาปณิกสูตร แนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคตผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ ใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำส่วนผลที่ได้รับนั้น ได้ทำการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ให้มีวิสัยทัศน์ มีการจัดการ และมีมนุษยสัมพันธ์ ตามหลักทศตียปาปณิกสูตร และใช้หลักการจัดการองค์ความรู้ โดยมีการจัดประชุมทุกสัปดาห์ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์กันพบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคยเป็นระยะเพื่อพัฒนาต่อไป

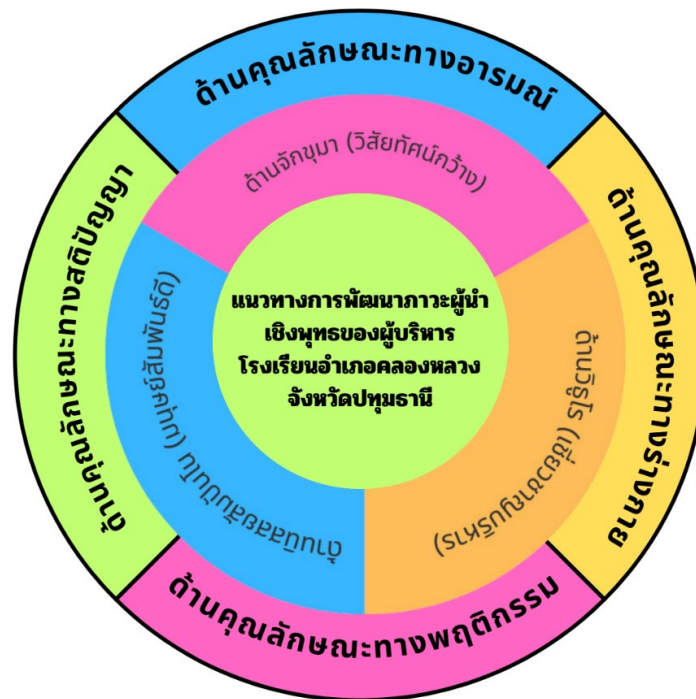
3. ผลการเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า 1) ผู้นำที่ดีต้องมีจักขุมา (ผู้นำมีวิสัยทัศน์กว้างไกล) ผู้บริหารต้องมองเห็นภาพรวม ยึดมั่นในคุณธรรมและความเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นการสร้างสามัคคี ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความสามัคคี มองความขัดแย้งเป็นโอกาสในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน เพื่อนำไปสู่การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้นำที่ดีต้องมีวิรูโร (ผู้นำมีความรู้ ความสามารถ) ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของความขัดแย้ง สามารถวิเคราะห์สาเหตุและรูปแบบของความขัดแย้งได้อย่างถูกต้อง เพื่อเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม ควรมีความรู้ด้านจิตวิทยาเพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลมีทักษะการ

สื่อสารที่ดี เช่น การฟังอย่างตั้งใจ การใช้ภาษาที่เหมาะสม และการแสดงความเห็นอกเห็นใจเพื่อลดความตึงเครียดและสร้างความเข้าใจระหว่างกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา ไม่ยึดติดกับวิธีการแบบเดิม

3) ผู้นำที่ดีต้องมีนิสัยสัมพันธ (ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์) ผู้บริหารต้องเข้าถึงและรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งอย่างเท่าเทียม สร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานประโยชน์ หาจุดร่วม และสร้างสมดุลระหว่างความต้องการที่แตกต่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์ภูวนัน ธีรวิทย์ (เริ่มศรี) (2566) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธปณิธานของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น ด้านการกำหนดทิศทางตามหลักพุทธปณิธาน คือ ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและการนำหลักสูตรมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นแบบแผน มีวิสัยทัศน์กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ด้านการจัดการระบบการทำงานตามหลักพุทธปณิธาน คือ ผู้บริหารต้องมีการจัดองค์กรให้เป็นระบบ เปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน และโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายขององค์กรที่ได้วางไว้ ด้านการมอบอำนาจตามหลักพุทธปณิธาน คือ ผู้บริหารควรมอบอำนาจให้แก่บุคลากรมีความสามารถตัดสินใจเองได้ เพื่อจะทำให้การทำงานเกิดผลลัพธ์ที่ดีมากขึ้น และรับฟังสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากรที่รับมอบหมาย การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานผู้บริหารมอบหมายงานให้กับบุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องและเหมาะสม และด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำตามหลักพุทธปณิธาน คือ ผู้บริหารมีสติปัญญาไหวพริบของการเป็นผู้นำไม่ถูกชักจูงให้เลือกปฏิบัติกับตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และทำตัวให้เข้าถึงง่ายต่อเพื่อนร่วมงาน เป็นกันเองไม่ถือตัว เป็นที่น่าเคารพเลื่อมใสเป็นคุณสมบัติของผู้นำที่ดี และสอดคล้องกับการวิจัยของพรพิมล แก้วอ่อน (2564) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำตามหลักพุทธปณิธาน มีดังนี้ 1) ทักษะด้านวิสัยทัศน์ คือ ผู้บริหารควรมองภาพในอนาคตที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับองค์กร สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในองค์กรมองไปที่เป้าหมายเดียวกันมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน มีความสมัครสมานสามัคคีกัน 2) ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ คือ ผู้บริหารต้องวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อย จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรค เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานสู่การเป็นองค์กรในอนาคตเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำเสนอผลงานหรือแนวทางการดำเนินงานใหม่โดยไม่ตำหนิเมื่อเกิดข้อผิดพลาด ร่วมกันเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ พัฒนาองค์ความรู้รอบด้านและฝึกฝนให้เชี่ยวชาญ 3) ทักษะด้านการสื่อสาร คือผู้บริหารควรหมั่นแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เรียนรู้หลักการพูดและการใช้ภาษาหมั่นฝึกฝนพัฒนาทักษะในการพูดเพื่อให้สามารถสื่อสารให้ทุกคนในองค์กรทราบนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน 4) ด้านทักษะความร่วมมือ คือ ผู้บริหารควรมีหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้สามารถพึ่งพาอาศัยคนอื่นได้จากความ สัมพันธ์ที่ดีนั้น การลดความขัดแย้งในองค์กร การรู้จักการผูกใจ การสร้างความเชื่อ ค่านิยม และความคาดหวังร่วมกัน ทำงานด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยสรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ หลักพุทธธรรมที่ปฏิบัติปณิธานมืบทาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 1) จักขุมา (ผู้นำมีวิสัยทัศน์กว้างไกล) ผู้บริหารต้องมองเห็นภาพรวมและผลกระทบระยะยาวของความขัดแย้ง ไม่ใช่เพียงมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่ต้องคาดการณ์ถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อหาทางออกที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายในระยะยาว ยึดหลักความยุติธรรมและความเป็นกลาง 2) วิรุโธ (ผู้นำมีความรู้ ความสามารถ) ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของความขัดแย้ง สามารถวิเคราะห์สาเหตุและรูปแบบของความขัดแย้งได้อย่างถูกต้อง เพื่อเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม 3) นิสสยสัมปันโน (ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ดี) ผู้บริหารต้องเข้าถึงและรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งอย่างเท่าเทียม สร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานประโยชน์ หากดูร่วม และสร้างสมดุลระหว่างความต้องการที่แตกต่าง เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยสรุป หลักพุทธปฏิบัติปณิธาน ช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารมีคุณสมบัติสำคัญในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ทั้งการมองการณ์ไกล ความยุติธรรม ความรู้ความสามารถ ทักษะการสื่อสาร และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน บรรยาภาสการทำงานที่ราบรื่น และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ ได้แก่ 1) ควบคุมอารมณ์ ผู้บริหารต้องควบคุมอารมณ์ตนเองได้ อดทน อดกลั้น และรับมือกับความเครียดได้ดี 2) มั่นใจในการตัดสินใจ ผู้บริหารต้องมั่นใจในตนเอง กล้าตัดสินใจ และตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาด 3) สร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารต้องสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ผู้อื่นมีความมุ่งมั่น

ในการทำงาน 4) สร้างสัมพันธภาพที่ดี ผู้บริหารต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น 5) รับฟังความคิดเห็น ผู้บริหารต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ และเปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะ 6) แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ผู้บริหารต้องแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน 7) สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี และส่งเสริมความสุขในการทำงาน 8) ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ผู้บริหารต้องจัดการกับความเปลี่ยนแปลง และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ดี 9) สร้างความเชื่อมั่น ผู้บริหารต้องสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา 10) มองการณ์ไกล ผู้บริหารต้องมองเห็นภาพรวม และผลกระทบระยะยาวของการตัดสินใจ

2. ด้านคุณลักษณะทางร่างกาย ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรยึดหลักธรรม 3 ประการ ได้แก่ จักขุมหา วิรุโธ และนิสสยสัมปันโน เพื่อสร้างพลังในการทำงานและขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ

1) จักขุมหา (ผู้นำมีวิสัยทัศน์กว้างไกล) ผู้บริหารต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนและมุ่งมั่นในการพัฒนาสถานศึกษา วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล 2) วิรุโธ (ผู้นำมีความรู้ ความสามารถ) ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบ สามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) นิสสยสัมปันโน (ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ดี) ผู้บริหารต้องมีความสัมพันธ์ที่ดี สามารถสร้างทีมงานที่แข็งแกร่ง มีความสามัคคี และร่วมมือร่วมใจกันทำงาน โดยมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านคุณลักษณะทางร่างกาย ได้แก่ 1) บุคลิกภาพที่ดี ดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง มีท่าทางที่สง่างาม มีความมั่นใจในการเคลื่อนไหว 2) การแต่งกายเหมาะสม แต่งกายสุภาพ เรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะและสถานการณ์ 3) สุขภาพแข็งแรง มีสุขภาพแข็งแรง มีพลังในการทำงาน และสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง 4) สร้างแรงบันดาลใจ มีพลังในการทำงาน กระตือรือร้น และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่นได้ 5) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อสารด้วยภาษาที่เหมาะสม มีน้ำเสียงที่ชัดเจน และน่าฟัง 6) เป็นมิตรและเข้าถึงง่าย แสดงออกทางสีหน้าและแววตาที่เป็นมิตร และเข้าถึงง่าย 7) สร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีบุคลิกภาพที่เป็นมิตร และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ 8) มีความรู้ความสามารถ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 9) มีวิสัยทัศน์ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง และริเริ่มสิ่งใหม่ๆ 10) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถสร้างทีมงานที่แข็งแกร่ง มีความสามัคคี และร่วมมือร่วมใจกันทำงาน

3. ด้านคุณลักษณะทางพฤติกรรม เสริมสร้างความร่วมมือและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยสามารถพัฒนาได้ 3 คุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1) จักขุมหา (ผู้นำมีวิสัยทัศน์กว้างไกล) ผู้บริหารต้องสื่อสารเป้าหมายและทิศทางของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจ และคำนึงถึงความแตกต่างของผู้รับสาร เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ 2) วิรุโธ (ผู้นำมีความรู้ ความสามารถ) ผู้บริหารต้องมีความน่าเชื่อถือและมั่นใจในการสื่อสาร นำเสนอข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน มีเหตุผล และใช้ภาษาและเทคนิคการสื่อสารอย่างเหมาะสม 3) นิสสยสัมปันโน (ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ดี) ผู้บริหารต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีบนพื้นฐานของความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สื่อสารด้วยความจริงใจ เป็นกันเอง หลักทศตยปาปนิกรรม ซึ่งประกอบด้วย จักขุมหา วิรุโธ และนิสสยสัมปันโน เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้มีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ส่งเสริมการเรียนรู้ และนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ ความรู้ความสามารถ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ความร่วมมือ และการแบ่งปัน โดยมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านคุณลักษณะทางพฤติกรรม ได้แก่ 1) ซื่อสัตย์สุจริต ผู้บริหารต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็น

แบบอย่างที่ดีในการทำงาน 2) รับผิดชอบ ผู้บริหารต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลงานของตนเอง 3) ยุติธรรม ผู้บริหารต้องมีความยุติธรรม และปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน 4) เห็นอกเห็นใจ ผู้บริหารต้องเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 5) ทำงานเป็นทีม ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม และส่งเสริมความร่วมมือ 6) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องสื่อสาร และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 7) สร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารต้องสร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นให้ผู้อื่นทำงานอย่างเต็มที่ 8) แก้ไขปัญหา ความขัดแย้ง ผู้บริหารต้องแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างความสามัคคีในทีม 9) มอบหมายงานและให้คำปรึกษา ผู้บริหารต้องมอบหมายงาน และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 10) สร้างวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และส่งเสริมการเรียนรู้

4. ด้านคุณลักษณะทางสติปัญญา หลักทฤษฎีปาณิกธรรม ซึ่งประกอบด้วย จักขุมา วิรูปุโร และนิสสยสัมปันโน เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้มีความสามารถในการตัดสินใจภายใต้ความกดดัน ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ ความรู้ความสามารถ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ มีเหตุผล และเป็นประโยชน์ต่อองค์กร การส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบอย่างลึกซึ้งเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ โดยมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานีด้านคุณลักษณะทางสติปัญญา ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบอย่างลึกซึ้ง 2) วิเคราะห์ปัญหา ผู้บริหารต้องวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ 3) ตัดสินใจ ผู้บริหารต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แม้ต้องอยู่ภายใต้ความกดดัน 4) แก้ไขปัญหา ผู้บริหารต้องแก้ไขปัญหาและหาทางออกได้อย่างสร้างสรรค์ 5) คิดริเริ่ม ผู้บริหารต้องคิดริเริ่มและสามารถนำเสนอแนวคิดใหม่ 6) วิสัยทัศน์ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ 7) การเรียนรู้ ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ดี 8) วางแผนและจัดการ ผู้บริหารต้องวางแผนและจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 9) การสื่อสาร ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน 10) พัฒนา EQ ผู้บริหารต้องพัฒนา EQ โดยเฉพาะการรับรู้และควบคุมอารมณ์เพื่อการตัดสินใจที่ดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยด้านคุณลักษณะทางสติปัญญา ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความสามารถในการตัดสินใจภายใต้ความกดดัน มีความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบอย่างลึกซึ้งสามารถวางแผนและจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน มีความคิดริเริ่มและสามารถนำเสนอแนวคิดใหม่

1.2 จากผลการวิจัยด้านคุณลักษณะทางพฤติกรรม ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความสามารถในการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีและส่งเสริมการเรียนรู้ มีความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รับผิดชอบต่อหน้าที่และผลงานของตนเองให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมและส่งเสริมความร่วมมือ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ มีความสามารถในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะ สามารถในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน มีความมั่นใจในตนเองและสามารถตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาด มีความอดทนอดกลั้นและสามารถรับมือกับความเครียดได้ดี สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะทางร่างกายโดยผู้บริหารมีท่าทางที่สง่างามและมีความมั่นใจในการเคลื่อนไหว มีพลังในการทำงานและสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่น มีการแต่งกายที่เหมาะสมกับกาลเทศะและสถานการณ์ มีน้ำเสียงที่ชัดเจนและน่าฟัง มีการแสดงออกทางสีหน้าและแววตาที่เป็นมิตรและเข้าถึงง่าย

เอกสารอ้างอิง

- ดารุณี พิพัฒน์ผล. (2553). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- นฤมล โยคานุกุล. (2556). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2552). ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิมล แก้วอ่อน. (2564). แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์ภูวนน ธีรวิฑฒโน (เริ่มศรี). (2566). ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัด ในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสิริจันทนิวิฐ (บุญจันทร์ เขมกาโม). (2549). ภาวะผู้นำเชิงพุทธ. กรุงเทพมหานคร: นิติการพิมพ์.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2546). ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2552). พุทธธรรม ฉบับขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมมิก.
- พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน และศุภกัญญา ศรีคำไทย. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 3(1), 70–78.
- พัชรี ชำนาญศิลป์. (2557). ภาวะผู้นำเชิงพุทธ. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมคิด จาตุศรีพิทักษ์. (2544). วิสัยทัศน์ขุนคลัง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ผู้จัดการ.

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2548). มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ประถม มัธยมศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สุวรรีย์ ศิริโกศาภิรมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- เอก อีรวุฒิ. (2554). ภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude
Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

**ประสิทธิภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ 4
ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3**
**EFFICIENCY OF SAFETY MANAGEMENT IN SCHOOLS ACCORDING TO
THE 4 NOBLE TRUTHS IN NAKHON SAWAN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE OFFICE AREA 3**

¹พงศ์ศักดิ์ ยิ่งหาญ Pongsak Yingharn ²วินัย ทองมัน Winai Tongmun

³พระมหาอุดร อุตตโร PhramahaUdorn Uttaro

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: pongsak.yi@gmail.com

Article Received: May 03, 2025. Revised: June 26, 2025. Accepted: June 26, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 2) เพื่อเสนอประสิทธิภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 285 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 และแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อเสนอประสิทธิภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านภัยจากการละเมิดสิทธิ ด้านภัยจากสุขภาพทางกายและจิต ด้านภัยจากอุบัติเหตุ และด้านภัยจากความเสี่ยง ตามลำดับ 2) ประสิทธิภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ประกอบด้วย (1) ด้านภัยจากความเสี่ยง ผู้บริหารสถานศึกษาขาดนโยบายฝึกอบรมป้องกันภัยความเสี่ยง เนื่องจากขาดความตระหนัก ไม่มีงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรที่เชี่ยวชาญ ควรจัดฝึกอบรมครูและนักเรียน โดยประเมินความเสี่ยง สำรวจความต้องการฝึกอบรม จัดสรรงบประมาณ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ ขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดฝึกอบรมซ่อมแผนเผชิญเหตุ (2) ด้านภัยจากอุบัติเหตุ ขาดนโยบายการฝึกว่ายน้ำ เนื่องจากไม่มีงบประมาณ บุคลากร และไม่มีสระว่ายน้ำ ควรพัฒนาครูให้เชี่ยวชาญสอนนักเรียนให้มีทักษะเอาชีวิตรอดจากการจมน้ำได้ โดยสำรวจทักษะการว่ายน้ำ จัดสรรงบประมาณ ขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดฝึกทักษะว่ายน้ำให้ครู นักเรียน (3) ภัยจากการละเมิดสิทธิ ไม่มีกองทุนดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากการระดมทรัพยากรที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีระบบตรวจสอบ และการรายงานผล ควรจัดตั้งกองทุนดูแลช่วยเหลือนักเรียน บริหารด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยศึกษากฎหมาย รับฟังความเห็น แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ระดมทรัพยากร บริหารด้วยความ

โปร่งใส ตรวจสอบได้ และรายงานผลให้ทราบโดยทั่วไป (4) ภัยจากสุขภาพทางกายและจิต นักเรียนมีความเสี่ยงติดเกม ภัยไซเบอร์ และติดการพนัน เนื่องจากเกิดจากขาดการให้ความรู้ การควบคุมนักเรียน ควรฝึกอบรมนักเรียนให้มีความรู้เท่าทันและป้องกันตนเองจากภัยดังกล่าว โดยฝึกอบรมให้ความรู้ ฝึกทักษะให้กับนักเรียน สรุปรายงานผล ปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารความปลอดภัย, อริยสัจ 4

Abstract

This research article aimed to 1) study the status of safety management in educational institutions in Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 3, and 2) propose the efficiency of safety management in educational institutions according to the Four Noble Truths in Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 3. This research was a mixed-method research between quantitative and qualitative research. Data were collected from a sample group of 285 school administrators and teachers and 30 key informants. The instruments used were a questionnaire with a reliability of 0.95 and a survey questionnaire, an open-ended questionnaire, to propose the efficiency of safety management in educational institutions according to the Four Noble Truths. Data were analyzed using frequency distribution, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that: 1) The overall safety management conditions in educational institutions in the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 3 were at the highest level in all 4 areas, ranked from highest to lowest as follows: human rights violations, physical and mental health threats, disaster threats, and violence threats, respectively. 2) The efficiency of safety management in educational institutions according to the Four Noble Truths in the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 3 consisted of (1) Violence threats: school administrators lacked a policy for violence prevention training due to lack of awareness, budget, equipment, and specialized personnel. Teachers and students should be trained by assessing risks, surveying training needs, allocating budget, preparing equipment, and requesting cooperation from relevant agencies to organize training and rehearsals for emergency response plans. (2) Disaster threats: it lacked of a swimming training policy due to lack of budget, personnel, and swimming pool. Teachers should be developed to be experts in teaching students' survival skills from drowning by surveying swimming skills, allocating budget, requesting cooperation from relevant agencies, and organizing swimming skills training for teachers and students. (3) Human rights violations: there was no fund to support and assist students due to inconsistent resource mobilization, no monitoring system, and no reporting of results. A fund should be set up to take care of and help students, and should be managed with transparency and accountability. This involves studying the law, listening to opinions, appointing a working committee, mobilizing resources, managing with transparency and

accountability, and reporting results to the public. (4) Physical and mental health threats: students were at risk of becoming addicted to games, cyber threats, and gambling due to a lack of knowledge and student control. Students should be trained to be aware of and protect themselves from such threats by providing training to provide knowledge, skills, and summarizing and reporting results, and continuously improving and developing the students.

Keywords: Efficiency, Safety Management, Four Noble Truths

บทนำ

มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน คือความพอใจด้านร่างกายในการดำรงชีวิตอยู่ ถัดมาคือความต้องการความปลอดภัย โดยเฉพาะในวัยเด็กชอบความสนุกสนานและต้องการเติบโตในโลกที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสามารถทำได้ (Healy, 2016) แต่อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้นมีให้เห็นตามสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบให้เกิดความเศร้าเสียใจต่อผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งยังทำให้เกิดความไม่มั่นใจต่อมาตรการการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ตัวอย่างเช่น ปี พ.ศ. 2566 เกิดเหตุอาชญากรรมโหดร้ายกับนักเรียนและครูเสียชีวิต ในจังหวัดพิจิตร (อมรินทร์ ทวี, 2566) ปี พ.ศ. 2567 นักเรียนเสียชีวิตจากการกดน้ำดื่มที่ตู้น้ำดื่มในโรงเรียน จังหวัดตรัง (ไทยพีบีเอส, 2567) นักเรียนเสียชีวิตจำนวนมากจากรถบัสทัศนศึกษาเกิดอุบัติเหตุไฟไหม้ บริเวณหน้าเขี้ยวรังสิต จังหวัดปทุมธานี (สำนักข่าวอิศรา, 2567)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายด้านความปลอดภัย โดยประกาศนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เรื่องการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ดังนี้ 1) เร่งสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคม และป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ และภัยอื่นๆ โดยมีการดำเนินการตามแผนและมาตรการด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรในรูปแบบต่างๆ อย่างเข้มข้น รวมทั้งดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตามประเมินผลการดำเนินการ และแสวงหาสถานศึกษาที่ดำเนินการได้ดีเยี่ยม (Best Practice) เพื่อปรับปรุงพัฒนาและขยายผลต่อไป 2) เร่งปลูกฝังทัศนคติ พฤติกรรม และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยบูรณาการอยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้และสร้างภูมิคุ้มกันควบคู่กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในเชิงบวกและสร้างสรรค์ พร้อมทั้งหาแนวทางวิธีการปกป้องคุ้มครองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) เสริมสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 4) เร่งพัฒนาบทบาทและภารกิจของหน่วยงานด้านความปลอดภัยที่มีอยู่ในทุกหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้ดำเนินการอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการ จะกำหนดเป็นนโยบายและให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของผู้เรียนเป็นอันดับแรก แต่จากรายงานโศกนาฏกรรม ศป. สพฐ. ศูนย์ความปลอดภัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2566-25 สิงหาคม 2566 พบว่า มีข้อมูลผู้ประสบเหตุความไม่ปลอดภัย จำนวน 1,372 คน ประกอบด้วย ผู้เสียหาย 946 คน บาดเจ็บ 305 คน ผู้เสียชีวิต 121 คน (ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ นั้น มีหน้าที่ในการกำกับ ดูแล สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาให้ดำเนินการเป็นไปตามนโยบายดังกล่าว โดยรับผิดชอบสถานศึกษาในเขตพื้นที่บริการ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหนองบัว อำเภอตาคลี อำเภอบางขัน อำเภอไพศาลี และอำเภอตากฟ้า จำนวน 193 แห่ง มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 18,150 คน จากข้อมูลสถิติของ ศูนย์บริหารความสุขและความปลอดภัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ที่ผ่าน มาในระยะเวลา 4 ปี พบว่า มีนักเรียนติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จำนวน 649 คน ถูกส่งลงเฝ้าระวังทางเพศ จำนวน 13 คน ถูกกระทำอนาจาร จำนวน 9 คน ถูกทำร้ายร่างกาย จำนวน 3 คน ฆ่าตัวตาย จำนวน 2 คน ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิต จำนวน 3 คน จมน้ำเสียชีวิต จำนวน 8 คน (ศูนย์บริหารความสุขและความปลอดภัย, 2567) แสดงให้เห็นถึงความปลอดภัยในสถานศึกษาที่ยังเป็นปัญหา และอาจเกิดจากการบริหาร ความปลอดภัยในสถานศึกษา เช่น นโยบายด้านการบริหารความปลอดภัยไม่ชัดเจน คือ ไม่มีในแผนปฏิบัติการประจำปี ขาดแคลนด้านงบประมาณ ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ขาดวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีการจัด ฝึกอบรมหรือการซ้อมแผนเผชิญเหตุ เป็นต้น ดังนั้น การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารความปลอดภัยใน สถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อค้นหาวิธีการ หรือแนวทาง หรือการบริหารสถานศึกษาด้วยวิธีการ ใดๆ เพื่อเป็นการป้องกันเหตุความปลอดภัยในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสร้างความมั่นใจ ให้กับผู้ปกครองและชุมชนได้

การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยบูรณาการนำเอาหลักอริยสัจ 4 (วินย. (ไทย) 4/14/18) ซึ่งเป็นธรรมเครื่องดับทุกข์เป็นไปในลักษณะของการวิเคราะห์ของการแก้ไขปัญหาให้ถูกต้องด้วย วิธีการและถูกจุด คือ การรู้เท่าทันปัญหามี 4 ด้าน ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย มรรค และนิโรธ (พระครูสารกิจประยุต, 2560) อริยสัจเป็นหลักธรรมระดับ “หัวใจของพุทธศาสนา” ธรรมทั้งปวงที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงสามารถ ประมวลลงในอริยสัจได้ทั้งสิ้น ในแง่ทฤษฎีความรู้ อริยสัจเป็นองค์ความรู้ที่สมบูรณ์แบบด้วยเหตุด้วยผล ในแง่ของการปฏิบัติเพื่อบรรลุผลานิพพาน อริยสัจถึงพร้อมด้วยภาคปริยัติ (ความรู้) ภาคปฏิบัติ (ประสบการณ์) ภาคปฏิเวธ (ผลของการปฏิบัติ) ในแง่ของความเป็นสังขธรรมสากล (cosmic law) อริยสัจก็เป็น ความจริง ที่สมบูรณ์แบบอยู่ในตัวเองตลอดกาล ไม่ต้องแก้ไข ไม่ต้องเพิ่มเติม ไม่ต้องตัดออกแม้แต่ข้อเดียว อริยสัจไม่ว่ากาลเวลาจะผ่านไปนานเพียงไรก็ตาม คุณค่าของอริยสัจก็ได้ลดน้อยถอยลงไปเลย ตรงกันข้าม กลับยังคงทันสมัยท่ามกลางกาลเวลาอยู่เสมอ ใครก็ตามนำไปประพฤติปฏิบัติ ก็จะมีประจักษ์ผลนั้นๆ อย่างชัดเจน ด้วยตนเอง (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, 2556) ดังนั้น การนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร ความปลอดภัยในสถานศึกษาจึงมีความเหมาะสมในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ทุกข์ คือ ปัญหา หรือความเสี่ยง ความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษา สมุทัย คือ สาเหตุของปัญหา นิโรธ คือ เป้าหมายของการแก้ปัญหา และมรรค คือ แนวทางปฏิบัติ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาสภาพและประสิทธิภาพ การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยใช้หลัก อริยสัจ 4 เป็นกรอบแนวคิดเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม และผู้วิจัยคาดหวัง ว่าจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในสถานการณ์ความปลอดภัยและ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อเสนอประสิทธิภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ในเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert rating scales) โดยมีประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษาและครู สังกัดสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 193 โรงเรียน รวมทั้งหมดจำนวน 1,063 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 193 คน ข้าราชการครู จำนวน 870 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามสัดส่วนประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 51 คน และครู จำนวน 234 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 เสนอประสิทธิภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ในเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามรายการตรวจสอบ และแบบสอบถามปลายเปิด โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติ เป็นผู้มีความรู้ด้านหลัก พุทธธรรม เป็นผู้มีความรู้ด้านการบริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีความรู้ด้านการบริหารความปลอดภัยใน สถานศึกษา 30 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และแปล ความหมายความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 60 ขึ้นไปแสดงว่าเป็นข้อเสนอที่ใช้ได้

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารความ ปลอดภัยในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม

ที่	สภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ในเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3	ระดับความคิดเห็น			อันดับที่
		$\bar{X}$	SD	แปลผล	
1	ด้านภัยจากความรุนแรง	4.52	0.51	มากที่สุด	4
2	ด้านภัยจากอุบัติเหตุ	4.56	0.45	มากที่สุด	3
3	ด้านภัยจากการละเมิดสิทธิ	4.63	0.46	มากที่สุด	1
4	ด้านภัยจากสุขภาพทางกายและจิต	4.58	0.49	มากที่สุด	2
	รวมเฉลี่ย	4.57	0.44	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านมีระดับอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านภัยจากการละเมิดสิทธิ ด้านภัยจากสุขภาพทางกายและจิต ด้านภัยจากอุบัติเหตุ และ ด้านภัยจากความรุนแรง พิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านสรุปผลได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ภัยจากความรุนแรง ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันภัยจากความรุนแรงที่เกิดกับนักเรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีช่องทางสำหรับรับแจ้งเหตุภัยความรุนแรง เช่น เบอร์โทรศัพท์ โลก และเผยแพร่ให้ทราบโดยทั่วกัน อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการอบรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการชุมนุมประท้วงและการจลาจล การก่อวินาศกรรม การระเบิด ในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านที่ 2 ภัยจากอุบัติเหตุ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสำรวจจุดเสี่ยง สภาพอาคารเรียน สิ่งก่อสร้าง สนามเด็กเล่น ที่อาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไข หรือปิดกั้นพื้นที่ หากไม่อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันภัยจากอุบัติเหตุ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมฝึกทักษะการว่ายน้ำให้กับ อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านที่ 3 ภัยจากการละเมิดสิทธิ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน และจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการกำหนดปฏิทินเยี่ยมบ้าน มอบหมายให้ครูเยี่ยมบ้าน คัดกรองนักเรียนทุกคน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เยี่ยมบ้าน และคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีกองทุนสำหรับเป็นทุนการศึกษาและช่วยเหลือทางการเงินแก่เด็กและครอบครัวที่ประสบปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านที่ 4 ภัยจากสุขภาพทางกายและจิต ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการจัดอบรมความรู้ ความเข้าใจ ในการป้องกันตนเองจากมลภาวะเป็นพิษ เช่น ฝุ่น PM.25 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดมาตรการ และกำหนดคณะทำงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยจากสุขภาพกายและจิต อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันการติดเกม การป้องกันภัยไซเบอร์ และการพนัน อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ประสิทธิภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

2.1 ด้านภัยจากความรุนแรง ผู้บริหารสถานศึกษาขาดนโยบายและโครงการกิจกรรมฝึกอบรมป้องกันภัยความรุนแรง เช่น การชุมนุมประท้วง จลาจล ก่อวินาศกรรม และระเบิดในสถานศึกษา สาเหตุเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาขาดความตระหนัก ไม่มีงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรจัดฝึกอบรมให้ครูและนักเรียน มีทักษะการป้องกันและแก้ไขภัยความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประเมินความเสี่ยงจากภัยความรุนแรง สำรวจความต้องการฝึกอบรม จัดสรรงบประมาณ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานสาธารณสุข เป็นต้น จัดหาวิทยากร ดำเนินการฝึกอบรมและจัดซ่อมแผนเผชิญเหตุ รวมทั้งการติดตามผลในระยะยาว และนำสรุปผลและข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไป

2.2 ภัยจากอุบัติเหตุ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดนโยบายการฝึกทักษะว่ายน้ำให้กับนักเรียน สาเหตุเนื่องจากขาดงบประมาณ บุคลากร และไม่มีสระว่ายน้ำ จึงควรพัฒนาครู โดยการจัดฝึกอบรมให้สามารถว่ายน้ำและสอนทักษะการว่ายน้ำให้กับนักเรียนได้อย่างเชี่ยวชาญ ทำให้นักเรียนมีทักษะการเอาชีวิตรอดจากการจมน้ำได้ โดยการสำรวจทักษะการว่ายน้ำของนักเรียน จัดโครงการฝึกทักษะว่ายน้ำให้กับครูจนสามารถเป็นวิทยากรให้กับนักเรียนได้อย่างเชี่ยวชาญ จัดสรรงบประมาณ ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดฝึกทักษะให้กับนักเรียน ติดตามผลจากข้อมูลการจมน้ำเสียชีวิตในระยะยาว

2.3 ภัยจากการละเมิดสิทธิ สถานศึกษาไม่มีกองทุนดูแลช่วยเหลือนักเรียน สาเหตุเนื่องจากขาดระบบบริหารกองทุนดูแลช่วยเหลือนักเรียน การระดมทรัพยากรที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีระบบตรวจสอบ ความโปร่งใส และการรายงานผล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรดำเนินการจัดตั้งกองทุนดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ สำหรับช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาด้านต่างๆ โดยศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง รับฟังความเห็น แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกองทุนดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดมทรัพยากร บริหารด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีการรายงานผลให้ทราบโดยทั่วไป

2.4 ภัยจากสุขภาพทางกายและจิต นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงติดเกม เสี่ยงจากภัยไซเบอร์ และเสี่ยงติดการพนัน สาเหตุเนื่องจากเกิดจากการขาดการให้ความรู้ ขาดการควบคุมนักเรียนผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรจัดฝึกอบรมนักเรียนให้มีความรู้เท่าทัน และป้องกันตนเองจากการติดเกม ภัยไซเบอร์ และการเล่นการพนัน โดยกำหนดแผนงานโครงการ กิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ ฝึกทักษะ นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงติดเกม เสี่ยงจากภัยไซเบอร์ และเสี่ยงติดการพนัน ในแผนปฏิบัติการประจำปี ดำเนินการตามแผน และสรุปรายงานผล ติดตามผล รวมทั้งการนำผลไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีสภาพการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา และมีความตื่นตัวจากการได้รับข่าวสารอุบัติเหตุและความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในและนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุสรณ์ เสาร์คำ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่า การบริหารงานส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของธีรยุทธ เมืองแมน (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ความต้องการพัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นโยบายการบริหารความปลอดภัยของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาไม่เหมือนกัน รวมทั้งการมีทรัพยากรที่ไม่เท่ากัน ได้แก่ บุคลากร (Man)

งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) การบริหารจัดการ (Method) อาจเป็นสาเหตุที่ส่งผลการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษามีความแตกต่างกัน

2. ผลการเสนอประสิทธิภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ประกอบด้วย (1) ด้านภัยจากความรุนแรง ผู้บริหารสถานศึกษาขาดนโยบายฝึกอบรมป้องกันภัยความรุนแรง เนื่องจากขาดความตระหนัก ไม่มีงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ควรจัดฝึกอบรมครูและนักเรียน โดยประเมินความเสี่ยง สำรวจความต้องการฝึกอบรม จัดสรรงบประมาณ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ ขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดฝึกอบรมซ้อมแผนเผชิญเหตุ (2) ด้านภัยจากอุบัติเหตุ ขาดนโยบายการฝึกว่ายน้ำ เนื่องจากไม่มีงบประมาณ บุคลากร และไม่มีสระว่ายน้ำ ควรพัฒนาครูให้เชี่ยวชาญสอนนักเรียนให้ทักษะเอาชีวิตรอดจากการจมน้ำได้ โดยสำรวจทักษะการว่ายน้ำ จัดสรรงบประมาณ ขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดฝึกทักษะว่ายน้ำให้ครู นักเรียน (3) ภัยจากการละเมิดสิทธิ ไม่มีกองทุนดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากการระดมทรัพยากรที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีระบบตรวจสอบ และการรายงานผล ควรจัดตั้งกองทุนดูแลช่วยเหลือนักเรียน บริหารด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยศึกษากฎหมาย รับฟังความเห็น แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ระดมทรัพยากร บริหารด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และรายงานผลให้ทราบโดยทั่วไป (4) ภัยจากสุขภาพทางกายและจิต นักเรียนมีความเสี่ยงติดเกม ภัยไซเบอร์ และติดการพนัน เนื่องจากเกิดจากขาดการให้ความรู้ การควบคุม นักเรียน ควรฝึกอบรมนักเรียนให้มีความรู้เท่าทันและป้องกันตนเองจากภัยดังกล่าวโดยฝึกอบรมให้ความรู้ฝึกทักษะให้กับนักเรียน สรุปรายงานผล และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการวิจัยของวรรณิภา เกลิมหมู่, บุญเชิด ชำนิศาสตร์ และพระมหาชำนาญ มหาชาโน (2565) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูบูรณาการตามหลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย 1) ทุกข์ ขึ้นกำหนดปัญหา กำหนดปัญหาการจัดการเรียนการสอน 2) สมุทัย ขึ้นตั้งสมมติฐาน นำสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี มาประกอบการเรียนการสอน 3) มรรค ขึ้นทดลองและเก็บข้อมูล ใช้เทคนิคทำงานเป็นกลุ่มและบันทึกข้อมูล (4) นิโรธ ขึ้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล การประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน ประเมินจากสภาพจริง ส่วนในประเด็นในรายด้านผลการวิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับการวิจัยของอุษณีย์ อะทะถ้ำ (2566) ที่พบว่า โรงเรียนมีการคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบต่อการป้องกันภัยจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ และโรงเรียนมีการให้ความรู้ และแนวทางปฏิบัติแก่นักเรียนในเรื่องการชุมนุมประท้วงและการจลาจล การก่อวินาศกรรม การระเบิดจากสารเคมีและวัตถุอันตราย สอดคล้องกับการวิจัยของสุมาลี แก้วไทย และอมรศักดิ์ โพธิ์อำ (2566) ที่พบว่า บุคลากรสาธารณสุขที่รับผิดชอบงานการป้องกันการจมน้ำ ดำเนินการจัดโปรแกรมการฝึกว่ายน้ำและการลอยตัวในน้ำให้แก่เด็กวัยเรียน เพื่อให้เด็กเกิดทักษะในการว่ายน้ำและมีความคุ้นเคยกับการว่ายน้ำทั้งในสระน้ำ ในร่ม และในลำคลองต่างๆ สอดคล้องกับการวิจัยของนาริรัตน์ ปันดี (2566) ที่พบว่า การร่วมกันจัดตั้งกองทุนการศึกษา การตั้งกองทุนการศึกษาจะตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือของบุคคลในชุมชน เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาครูและสถานศึกษารวมทั้งช่วยเหลือครู สอดคล้องกับการวิจัยของนิภาพร อภิสทิวาสนา (2564) ที่พบว่า การป้องกันการติดเกมในเด็กด้วยการให้ความรู้เรื่องผลกระทบจากการติดเกมด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการติดเกมให้กับเด็กก่อนที่จะติดเกม และสอดคล้องกับการวิจัยของพีรวิทย์ คำเจริญ และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2561) ที่พบว่า การสอนทักษะดิจิทัลสำหรับเด็กในยุคดิจิทัล ประกอบด้วยทักษะการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง ทักษะการจัดการเวลาหน้าจอ ทักษะการจัดการกับการคุกคามบนโลกออนไลน์

ทักษะการจัดการความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ ทักษะการจัดการความเป็นส่วนตัว ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการจัดการข้อมูลที่เป็นร่องรอยบนโลกออนไลน์ และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีจริยธรรม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 สรุปลักษณะภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัยมีอธิบายดังนี้

วงกลมภายนอก หมายถึง ขอบข่ายความปลอดภัย 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านภัยจากความรุนแรง 2) ด้านภัยจากอุบัติเหตุ 3) ด้านภัยจากการละเมิดสิทธิ 4) ด้านภัยจากสุขภาพ

วงกลมตรงกลาง หมายถึง หลักธรรมที่นำมาบูรณาการในการวิเคราะห์สาเหตุและหาวิธีการแนวทาง หรือการบริหารสถานศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในด้านการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ประกอบด้วย ทุกข์ หมายถึง สภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาที่เป็นปัญหา เกิดความเสี่ยงหรือความไม่ปลอดภัย สุข หมายถึง สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสี่ยงหรือความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษา นิโรธ หมายถึง เป้าหมายการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา มารค หมายถึง วิธีการ หรือแนวทาง หรือการบริหารสถานศึกษาด้วยวิธีการใดๆ ที่นำไปสู่ความปลอดภัยในสถานศึกษา

วงกลมด้านในสุด หมายถึง ประสิทธิภาพการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีรายละเอียดดังนี้

ด้านภัยจากความรุนแรง ผู้บริหารสถานศึกษาหาข้อมูลนโยบายการฝึกอบรมป้องกันภัยความรุนแรง เช่น การชุมนุมประท้วง จลาจล ก่อวินาศกรรม และระเบิด เนื่องจากขาดความตระหนัก งบประมาณ อุปกรณ์ และบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารจึงควรจัดฝึกอบรมให้ครูและนักเรียนมีทักษะป้องกันและแก้ไขภัยความ

รุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเมินความเสี่ยงจากภัยความรุนแรง สำรวจความต้องการฝึกอบรม จัดสรรงบประมาณและอุปกรณ์ ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก (เช่น ตำรวจ อบต. สาธารณสุข) จัดหาวิทยากร ดำเนินการฝึกอบรม และซ่อมแผนเผชิญเหตุ รวมทั้งติดตามผลระยะยาว และนำมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ด้านภัยจากอุบัติเหตุ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดนโยบายฝึกทักษะว่ายน้ำ เนื่องจากขาดงบประมาณบุคลากร และไม่มีสระว่ายน้ำ ผู้บริหารควรพัฒนาฝึกอบรมครูให้สามารถถ่ายทอดทักษะการว่ายน้ำได้ นักเรียนว่ายน้ำเอาชีวิตรอดได้ โดยสำรวจทักษะการว่ายน้ำของนักเรียน จัดโครงการฝึกครูเป็นวิทยากรว่ายน้ำ จัดสรรงบประมาณ ประสานหน่วยงานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ติดตามผล จากข้อมูลจมน้ำในระยะยาว

ด้านภัยจากการละเมิดสิทธิ สถานศึกษาไม่มีกองทุนดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากขาดระบบบริหาร การระดมทุน ตรวจสอบ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรจัดให้มีการจัดตั้งกองทุนดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดำเนินการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ สำหรับช่วยเหลือนักเรียนได้ที่ประสบปัญหาด้านต่างๆ ด้วยการตั้งนี้ ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง รับฟังความเห็น แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกองทุน ระดมทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง บริหารโปร่งใส ตรวจสอบได้ และรายงานผลให้ทราบโดยทั่วไป

ด้านภัยจากสุขภาพทางกายและจิต นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงติดเกม ภัยไซเบอร์ การพนัน เกิดจากการขาดการให้ความรู้ ขาดการควบคุม ผู้บริหารจึงควรฝึกอบรมให้นักเรียนรู้เท่าทัน ป้องกันตนเองได้ ด้วยการกำหนดโครงการกิจกรรมฝึกอบรมในแผนปฏิบัติการประจำปี ให้ความรู้ ฝึกทักษะ สรุปผลและติดตามผล รวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาดำเนินโครงการกิจกรรมด้านความปลอดภัย ในแผนปฏิบัติการประจำปี และมีการซ่อมแผนเผชิญเหตุอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษา สร้างสระว่ายน้ำให้อย่างน้อยอำเภอละ 1 แห่ง และจัดฝึกอบรมทักษะการว่ายน้ำให้ครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเสนอกฎหมายแนวทางการระดมทรัพยากร จัดตั้งกองทุนดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับสถานศึกษา

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรพัฒนาทักษะด้านจิตวิทยา การให้คำปรึกษา และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับครู อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้บริหารควรนำกรอบแนวคิดหลักอริยสัจ 4 ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาหรือความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษา และนำมาใช้วางแผนแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการระบุปัญหา (ทุกข์) วิเคราะห์สาเหตุ (สมุทัย) กำหนดเป้าหมาย (นิโรธ) และวางแผนปฏิบัติ (มรรค)

2.2 เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านทรัพยากร ผู้บริหารจึงควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาความปลอดภัยในสถานศึกษา และงบประมาณ ดำเนินโครงการกิจกรรม โดยแก้ไขปัญหามีความเสี่ยงสูงก่อน

2.3 ผู้บริหารควรเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ในการการระดมทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญมาร่วมกันพัฒนาระบบบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. แหล่งที่มา http://bic.moe.go.th/images/stories/pdf/Education_Management_Policy_of_the_Ministry_of_Education__2566_20-1-2565.pdf สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2567.
- ไทยพีบีเอส. (2567). รร. เยียวยา 5 แสบบาทเด็กชาย14 ปีถูกไฟดูดตายคาตู้น้ำดื่ม. แหล่งที่มา <https://www.thaibps.or.th/news/content/341313> สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2567.
- ธีรยุทธ เมืองแมน. (2566). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. Journal of Roi Kaensarn Academi, 8(10), 251-265.
- นิภาพร อภิลิทธิวาสนา. (2564). สถานการณ์การติดเกม และปัจจัยที่มีผลต่อการติดเกมในเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา : เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล, 37(3), 254-266.
- พระครูสารกิจประยุต. (2560). การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในการแก้ไขปัญหาชีวิต. ธรรมทรรศน์, 17(2), 258-266.
- พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี. (2556). พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร ทำไมจึงสำคัญนัก?. แหล่งที่มา <https://www.thaihealth.or.th/?p=231612> สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2567.
- พีรวิชญ์ คำเจริญ และวิรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2561). เด็กกับการรู้เท่าทันดิจิทัล. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, 6(2), 22-31.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยูนิเซฟประเทศไทย. (2568). การวิเคราะห์การลงทุนเพื่อการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/ZF4D8> สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2567.
- วรรณิภา เกลิมหมู่, บุญเชิด ชำนิศาสตร์ และพระมหาชำนาญ มหาชาโน. (2565). แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักอริยสัจ 4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 9(1), 186-196.
- ว่าที่ร้อยตรีหญิง นารัตน์ ปันดี. (2566). การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ. วารสารวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยี, 1(3), 91-99.
- ศรีดา ตันทะอทิพานิช. (2568). สถานการณ์เด็กไทยกับภัยคุกคามทางเพศออนไลน์. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/RisLC> สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2566.

- ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). รายงานโตะขาว สป. สพร. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/CPUzS> สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2566.
- ศูนย์บริหารความสุขและความปลอดภัย. (2567). สถิติเหตุความไม่ปลอดภัย สปบ.นครสวรรค์ เขต 3. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/retW2> สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2566.
- สำนักข่าวอิศรา. (2567). เสียชีวิตแล้ว 23 เป็น นร. 20 ครู 3 คน รถบัสทัศนศึกษาไฟไหม้ คาดยางระเบิด-ดัดแปลง. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/O8GV2> สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2567.
- สุมาลี แก้วไทย และอมรศักดิ์ โพธิ์อำ. (2566). พฤติกรรมการป้องกันการจมน้ำที่มีความสัมพันธ์กับทักษะการว่ายน้ำของเด็กวัยเรียนเขตตำบลโพธิ์เก้าต้น จังหวัดลพบุรี. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอร์ทเทิร์น, 4(3), 17-30.
- อนุสรณ์ เสาร์คำ. (2567). การบริหารงานส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6. วารสาร มจร ตรีภุมชัยปริทรรศน์, 8(2), 251-265.
- อมรินทร์ทีวี. (2566). เหตุสุด! พายุถล่มในจังหวัดพิจิตร อาคารโดมถล่มทับนักเรียนและครูดับ 6 ราย. แหล่งที่มา <https://www.amarintv.com/news/social/176557> สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2566.
- อุษณีย์ อะทะถ้ำ. (2566). การบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Kevin Healy. (2016). A Theory of Human Motivation by Abraham H. Maslow – reflection. The British Journal of Psychiatry, 208(4), 313.
- Maslow. (1942). The dynamics of psychological security-insecurity. Character & Personality; A Quarterly for Psychodiagnostic & Allied Studies, 10(4), 331–344.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

วารสารบูรพการศึกษามนุษยสังคมศาสตร์
Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences
(JOB_EHS)

ISSN: 2730-3233 (Online)

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์
Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences (JOB_EHS)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์ :

มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยอ้างอิงตามรูปแบบของ APA (นาม-ปี) รวมถึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารฯ และเป็นบทความที่ไม่มีความหลายมากกว่า 25% ตามที่ถนนในโปรแกรม CopyCat ในเว็บ Thaijo2

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฯ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ โดยไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของวารสารฯ

กระบวนการพิจารณาบทความ :

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ เปิดรับตีพิมพ์ประเภทของบทความ คือ บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Original Article)

ภาษาที่รับตีพิมพ์ :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดออก :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ มีกำหนดออกตีพิมพ์ 4 ฉบับ ต่อปี (ราย 3 เดือน) ดังนี้
ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - มีนาคม (กำหนดออก เดือนมีนาคม)
ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน - มิถุนายน (กำหนดออก เดือนมิถุนายน)
ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม - กันยายน (กำหนดออก เดือนกันยายน)
ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม - ธันวาคม (กำหนดออก เดือนธันวาคม)

การตีพิมพ์บทความ

ผู้แต่งบทความจะตรวจสอบความสมบูรณ์ของบทความตามข้อแนะนำสำหรับผู้แต่งใน กรณีที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของวารสารฯ กองบรรณาธิการวารสาร ขอสงวนสิทธิ์ในการปฏิเสธการตีพิมพ์และไม่คืนเงิน ในกรณีเทียบเคียง ดังนี้

1. บทความของท่านมีความหลายมากกว่า 25% ตามที่ถนนในโปรแกรม CopyCat ในเว็บ Thaijo2
2. ผู้แต่งไม่ปฏิบัติตามรูปแบบที่วารสารกำหนด
3. บทความไม่ผ่านการอ่านประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
4. ผู้แต่งไม่แก้ไขบทความตามข้อเสนอที่กองบรรณาธิการได้แจ้งในระบบตามระยะเวลาที่กำหนด

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความ:

วารสารมีค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความตามกระบวนการพิจารณาบทความ 2 แบบ คือ
แบบที่ 1 ค่าธรรมเนียม 3,500 บาท โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ
แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 ค่าธรรมเนียม 4,500 บาท โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ
แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

โดยวารสาร จะทำการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมฯ ต่อเมื่อผู้เขียนได้ทำการปรับปรุงแก้ไขบทความให้
ถูกต้องตามรูปแบบวารสาร (ส่งไฟล์ Word ผ่านระบบไลน์ 0955426695) และส่งไฟล์บทความเข้าระบบ
วารสาร

วารสาร ขอสงวนสิทธิ์ในการปฏิเสธการตีพิมพ์ และไม่คืนเงินค่าธรรมเนียม ในกรณีดังนี้

บทความมีความซ้ำซ้อนมากกว่า 25% ตามที่กำหนดในโปรแกรม CopyCat ของระบบ thaijo
บทความไม่มีความถูกต้องตามองค์ประกอบรูปแบบของวารสาร
บทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
ผู้เขียนบทความไม่ดำเนินการแก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ตาม
ระยะเวลาที่กำหนด (1 เดือน หลังการแจ้งของวารสาร)

ผู้เขียนบทความขอยกเลิกการตีพิมพ์ หลังจากได้รับการตอบรับบทความแล้ว
ผู้พิมพ์ต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น และต้องมีการอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาหรืออ้างอิง
ในเนื้อหา และทำบทความของตนเอง โดยบทความที่ท่านส่งเข้ามาต้องไม่มีความซ้ำซ้อนมากกว่า 25%
จากการตรวจสอบด้วยโปรแกรม CopyCat ของระบบ thaijo

ในกรณีที่ บทความวิจัยมีกระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ผู้พิมพ์จะต้องส่งหลักฐานการรับรอง
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาประกอบการลงตีพิมพ์ด้วยจึงจะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

**หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของ
วารสารวารสารสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์**

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ ในวารสารอื่น
3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
6. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขเรื่องแล้ว กองบรรณาธิการได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงจะทำการออกหนังสือตอบรับบทความ

ระเบียบการส่งต้นฉบับบทความวิชาการและบทความวิจัย

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ลงวารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
  - 2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
  - 3) ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
  - 4) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียน
  - 5) ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) (ภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
  - 6) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียนร่วม (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียนร่วม
  - 7) E-mail อีเมลของผู้เขียนที่ใช้ในการติดต่อได้จริง ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา และเบอร์โทรติดต่อ ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
  - 8) หัวข้อของบทความไทย/อังกฤษ ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
  - 9) เนื้อหาบทความไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ไม่ควรเกิน 350-500 คำต่อบทความ
  - 10) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
  - 11) หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย
  - 12) หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย
  - 13) เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน
- 1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้าแต่ไม่เกิน 25 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)
- 1.4 จำนวนเอกสารอ้างอิง ควรมีอย่างน้อย 5-10 เรื่อง

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

2.1 บทควมวิจัย

- 1) **ชื่อเรื่อง** ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน
- 2) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
- 3) **ที่อยู่** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบันทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ ของผู้เขียน
4. **บทคัดย่อ / Abstract** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350-500 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์ และมีองค์ประกอบของบทคัดย่อให้ครบทั้งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
- 5) **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 6) **วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of this research)** ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยระบุเป็นข้อ
- 7) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตัวแปรการวิจัย (ถ้ามี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 8) **สรุปผลการวิจัย (Research Result)** เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย สรุปผลการวิจัยด้วยตารางและภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพที่ชัดเจน และมีคำบรรยายใต้รูปกรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสไลด์
- 9) **อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)** ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด (ถ้ามี) และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์
- 10) **องค์ความรู้การวิจัย (Research Body of Knowledge)** อธิบายองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ควรสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพ/โมเดล พร้อมคำอธิบายภาพ/โมเดลให้สามารถเข้าใจได้โดยสมบูรณ์
- 11) **ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion)** เป็นการให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการทำการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.2. บทความวิชาการ

1) ชื่อเรื่อง ควรสั้น และกะทัดรัด ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3) สังกัด ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน

4) บทคัดย่อ / Abstract เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350-500 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

5) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา ปัญหาการวิจัย เหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) เนื้อหา (Content) ผู้เขียนอาจแบ่งหัวข้อย่อยในประเด็นเนื้อหานี้ได้ตามประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะทำการนำเสนอในบทความ โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังค้นคว้า

7) บทสรุป (Summary) เป็นการสรุปผลได้จากการศึกษาว่าได้พบประเด็นอะไรที่สำคัญ รวมทั้งองค์ความรู้จากการศึกษา ที่ผู้เขียนต้องการสรุปผล รวมถึงเสนอแนะองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปพัฒนาและเป็นประโยชน์ทางการศึกษา

8) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.3 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน ปีที่ตีพิมพ์ และหมายเลขหน้า (ถ้ามี) กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้ อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1) พระไตรปิฎก/อรรถกถา :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

3) สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อระดับสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อมหาวิทยาลัย หรือแหล่งให้ทุนการวิจัย.

ตัวอย่าง.

มนฤดี ถือสมบัติ. (2556). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พัชรนันท์ ยอดสิน. (2560). แนวทางการส่งเสริมจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน (บุตตาวงษ์). (2558). การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) บทความในวารสาร :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์), เลขหน้าที่อ้างอิง.
ตัวอย่าง.

พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน และศุขภิญญา ศรีคำไทย. (2562). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสมรรถนะ
ของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์*, 3(1), 70–78.

5) บทความในหนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ. ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่. (เลข
หน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระมหาสมจินต์ สมมาบุญโญ. (2542). ทศนะเกี่ยวกับการศึกษาของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) : วิเคราะห์
จากหนังสือ ทางสายกลางของการศึกษาไทย. ใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ชีวิต
และผลงานของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) และนันทาทศนะของนักวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

6) สื่ออินเทอร์เน็ต :

ชื่อผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (ปีเผยแพร่). ชื่อเรื่อง. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

วัดญาณเวศกวัน. (2556). ประวัติพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). *แหล่งที่มา*
http://www.watnyanaves.net/th/web_page/biography สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2563.

7) หนังสือพิมพ์ออนไลน์ :

ผู้แต่ง. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-
เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

เดลินิวส์. (27 กุมภาพันธ์ 2562). เริ่มนำร่องการเรียนรู้อิสระเป็นฐานภาคเรียนที่ 1-62. เดลินิวส์. *แหล่งที่มา*
<https://www.dailynews.co.th/education/695610> สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2563.

8) ราชกิจจานุเบกษา :

ชื่อกฎหมาย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ตอนที่ หน้า(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (10
กันยายน 2563).

การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

3. สถานที่ติดต่อ

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์
วัดหนองบัวหึง ตำบลดอนทราย อำเภอบางแพะ จังหวัดราชบุรี 70140
โทรศัพท์ : 099-1916295, 099-6166595, 095-5426695
E-mail: ukitchock@gmail.com
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JOB_EHS

4. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง และส่งผลการอ่านประเมินคืน ผู้เขียนให้เพิ่มเติมแก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบคือ

แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ (Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences) ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสารฯ ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากวารสารฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงานด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บไซต์ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 25%

ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารบรรณการศึกษา

และมนุษยสังคมศาสตร์ โดยรวมทั้งทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ ถือเป็นการรับผิดชอบต่อผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบต่อกองบรรณาธิการวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์และวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ (Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences) ได้กำหนดจริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานบทความในวารสาร ดังนี้

จริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในการคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนร่วมในการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียวทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
8. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
9. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
10. ในกรณีที่ บทความวิจัยมีกระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ผู้นิพนธ์จะต้องส่งหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาประกอบการลงตีพิมพ์ด้วยจึงจะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

จริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. หลังจากได้รับบทความจากกองบรรณาธิการวารสารและผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
2. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือกระบวนการวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
3. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

4. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อมูลที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่นอย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นจะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการตอบรับ หรือปฏิเสธ การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

5. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

6. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน

7. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง